

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

ZPRÁVA O STAVU ZEMĚDĚLSTVÍ ČR ZA ROK 2010

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

Vydalo Ministerstvo zemědělství
Těšnov 17, 117 05 Praha 1
internet: www.eagri.cz
email: info@mze.cz

ISBN: 978-80-7434-005-5

Fotografie na obálce © doc. Ing. Radim Vácha, Ph.D.

Produkce a tisk: MS Polygrafie s.r.o. – Bělá pod Bezdězem

**ZPRÁVA
O STAVU
ZEMĚDĚLSTVÍ ČR
ZA ROK 2010**

„ZELENÁ ZPRÁVA“

Zprávu o stavu zemědělství ČR za rok 2010 zpracoval Ústav zemědělské ekonomiky a informací pod gescí Ministerstva zemědělství.

ÚVODNÍ SLOVO MINISTRA ZEMĚDĚLSTVÍ

Vážení čtenáři,

dostala se vám do rukou publikace Zelená zpráva, která informuje o stavu českého zemědělství za rok 2010. Je to již šestá zpráva o zemědělství od vstupu České republiky do Evropské unie. Rok 2010 byl rokem odeznívající globální hospodářské recese. Českému zemědělství se dařilo dobře, celkový zisk zemědělců vzrostl na 6,2 miliardy korun, což je 2,5 krát více než v roce 2009. Celková zemědělská produkce se vyšplhala na 94 miliardy korun. Po vstupu do Evropské unie dosáhl celkový zisk zemědělství přibližně 52 miliardy korun, takže na každý unijní rok připadá zisk 7,4 miliardy, zatímco před vstupem do Unie zemědělci prodělávali průměrně 2,1 miliardy korun ročně. I přes rozsáhlé vládní úspory vzrostly dotace pro zemědělce na 38,5 miliardy, to je o 600 milionů více než v roce 2009. V současnosti jsou dotace na jednoho pracovníka v zemědělství v průměru 260 tisíc korun ročně a většina z nich plyne z Bruselu. Na čisté přidané hodnotě se dotace podílejí přibližně sedmdesáti procenty.

Z údajů Zelené zprávy lze vysledovat, že přes pokles průměrných výnosů a téměř nezměněnou výši nákladů činila souhrnná rentabilita u pšenice 40,1 %, a to díky vyšší průměrné ceně. Dlouhodobě rentabilní komoditou zůstává také řepka. Dalšími významnými olejninami jsou slunečnice, mák setý a hořčice setá. České zemědělství dlouhodobě trápí pokles živočišné výroby, zejména u prasat, drůbeže a jatečného skotu. K nejvýznamnějším změnám došlo u mléka, kdy se vlivem meziročního zvýšení ceny zemědělských výrobců mléka (o 21 %) zlepšila souhrnná rentabilita výroby.

Pro zvýšení konkurenceschopnosti odvětví přispívají projekty Programu rozvoje venkova k modernizaci zemědělství. Ministerstvo zemědělství také například pomáhá podnikání v oblastech s větší přidanou hodnotou a podporuje kvalitní regionální potraviny.

Roste záporná bilance agrárního zahraničního obchodu při stoupajícím podílu vývozu surovin a dovozu zpracovaných výrobků. Záporná bilance obchodu se v roce 2010 dále zvýšila o 5,8 miliardy korun na 33,2 miliardy. Tuto tendenci podtrhuje rostoucí dovoz masa a masných výrobků spojený s poklesem vývozu tradičních výrobků, jako jsou pivo, slad a chmel.

Velmi pozitivní je trend posledních let, kdy výrazně pokročily pozemkové úpravy, i když do celkového ukončení procesu zbývá ještě mnoho let. Zatím jsou hotové komplexní pozemkové úpravy na 507 tisících hektarech zemědělské půdy (z toho v roce 2010 celkem 68 tisíc hektarů) a jednoduché pozemkové úpravy na 197 tisících hektarech zemědělské půdy (z toho v roce 2010 celkem 26 tisíc hektarů). Pozemkové úpravy jsou tak ukončeny na více než 16 % zemědělské půdy; rozpracovány jsou komplexní i jednoduché pozemkové úpravy na dalších 451 tisících hektarech zemědělské půdy.

V roce 2010 Parlament ČR, vláda a Ministerstvo zemědělství projednaly a schválily několik desítek právních předpisů týkajících se bezprostředně zemědělství. Další byly zpracovávány v různých stupních legislativního procesu, např. ve stadiu návrhu zákona, návrhu nařízení vlády nebo návrhu vyhlášky. Naprostá většina z těchto legislativních opatření ve vztahu k agrárnímu sektoru byla v roce 2010 předkládána s cílem jejich harmonizace s předpisy Evropské unie, včetně zdokonalování právních předpisů z oblasti zemědělství.

Pro budoucí rozvoj našeho zemědělství bude nepochybně důležité dospět k dohodě mezi členskými státy EU o nové podobě Společné zemědělské politiky po roce 2013. Také důraz na kvalitu potravin a dalších zemědělských produktů je jasným cílem Evropy a my, jako její součást, jsme se k tomuto požadavku připojili. Věřím, že i v příštích letech půjdeme tímto směrem a také díky tomu budou další bilanční zprávy o stavu českého zemědělství převážně příznivé.

Petr Bendl
Ministr zemědělství

OBSAH

Použité zkratky	IV
Vysvětlivky k použitým číselným údajům.....	IX
Úvod	X
Souhrn ke Zprávě o stavu zemědělství ČR za rok 2010	I
I Obecné podmínky vývoje agrárního sektoru a venkova ČR.....	10
1.1 Národní hospodářství ČR a pozice agrárního sektoru.....	10
1.1.1 Vývoj národního hospodářství	10
1.1.2 Pozice agrárního sektoru	11
1.2 Povětrnostní podmínky a jejich vliv na agrární sektor.....	12
1.3 Podnikatelské prostředí	13
1.4 Důležitá rozhodnutí orgánů ČR a EU.....	14
1.4.1 Nejvýznamnější legislativní opatření připravovaná MZe v roce 2010.....	14
1.4.2 Důležitá rozhodnutí a právní akty orgánů EU v roce 2010.....	15
2 Podpory agrárního sektoru a venkova	16
2.1 Podpory v rámci politiky rozvoje venkova.....	16
2.1.1 Program rozvoje venkova na období 2007-2013.....	16
2.1.2 Operační program Rybářství 2007-2013.....	18
2.2 Přímé platby.....	18
2.2.1 Přímé platby ze zdrojů EU	19
2.2.2 Národní doplňkové platby.....	20
2.2.3 Ostatní přímé platby.....	20
2.2.4 Kontrola podmíněnosti (Cross Compliance)	21
2.3 Národní podpory a opatření	22
2.4 Podpory tržních cen.....	25
3 Zemědělství a rozvoj venkova.....	27
3.1 Obyvatelstvo venkova a struktura venkovského osídlení.....	27
3.2 Podnikatelská struktura venkova ve vztahu k podporám zemědělské politiky.....	28
3.3 Občanská vybavenost venkova ve vztahu k podporám zemědělské politiky.....	31
3.4 Zaměstnanost a ekonomické postavení venkovské populace	32
3.5 Institucionální zázemí rozvoje venkova	36
3.5.1 Organizační a institucionální zabezpečení.....	36
3.5.2 Programové zabezpečení.....	38
4 Zemědělství a životní prostředí, ochrana zvířat.....	40
4.1 Vliv agrárního sektoru na jednotlivé složky životního prostředí.....	40
4.2 Ochrana zvířat.....	44
4.3 Ekologické zemědělství	44
4.4 Zranitelné oblasti.....	45
5 Spotřeba, bezpečnost a kvalita potravin.....	46
5.1 Distribuce potravin.....	46
5.2 Spotřeba potravin.....	47
5.3 Vydání za potraviny	48
5.4 Spotřebitelské ceny potravin	49
5.5 Kvalita potravin.....	51
5.6 Bezpečnost potravin	53
6 Strukturální vývoj agrárního sektoru	59
6.1 Podnikatelská struktura zemědělství.....	59
6.2 Podnikatelská struktura zpracovatelů agrárních surovin.....	61
6.3 Dodavatelská odvětví	62
6.4 Úvěry a zajišťovací služby	66
6.5 Věda, výzkum, vzdělávání a poradenství	69
6.6 Organizace prvovýrobců, zpracovatelů a zájmové organizace na agrárním trhu	70
6.7 Pracovní síly a trh práce v zemědělství.....	72
6.7.1 Pracovní síly v zemědělství.....	72
6.7.2 Trh práce a pozice zemědělců	74

7 Půda a vlastnické vztahy	75
7.1 Pozemkové úpravy.....	75
7.2 Trh s půdou.....	76
7.3 Pozemkový fond, privatizace a restituce ze státního majetku a půdy	78
7.4 Stav využití a ochrany půdního fondu	79
8 Agrární produkce a její bilance	84
8.1 Rostlinná produkce celkem a podle rozhodujících komodit.....	84
8.1.1 Obiloviny.....	84
8.1.2 Cukrová řepa – cukr.....	88
8.1.3 Brambory a bramborový škrob.....	91
8.1.4 Olejníky.....	93
8.1.5 Chmel	94
8.1.6 Ovoce.....	96
8.1.7 Zelenina.....	99
8.1.8 Réva vinná – víno.....	102
8.2 Živočišná produkce celkem a podle rozhodujících komodit.....	104
8.2.1 Skot – mléko, hovězí maso.....	104
8.2.2 Prasata – vepřové maso.....	110
8.2.3 Drůbeží maso – vejce.....	113
8.2.4 Ovce, kozy – skopové maso.....	118
8.3 Produkce potravinářského odvětví celkem a podle rozhodujících oborů.....	119
8.4 Obnovitelné zdroje energie	121
8.4.1 Využití zemědělské produkce v energetice.....	121
8.4.2 Využití zemědělské produkce ve výrobě paliv pro dopravu	122
8.5 Rybářství.....	124
8.6 Včelařství.....	125
8.7 Okrasná produkce.....	127
8.8 Geneticky modifikované plodiny	127
9 Ceny a trhy agrárních produktů a vstupů do zemědělství.....	130
9.1 Cenový vývoj na agrárním trhu ČR a EU	130
9.2 Agrární zahraniční obchod.....	132
9.2.1 Obecná charakteristika základních tendencí v agrárním zahraničním obchodě.....	132
9.2.2 Teritoriální skladba agrárního zahraničního obchodu.....	133
9.2.3 Komoditní skladba agrárního zahraničního obchodu.....	134
9.3 Cenový vývoj finančních a materiálových vstupů do zemědělství	135
10 Ekonomické výsledky agrárního sektoru	139
10.1 Celkový ekonomický výsledek zemědělství (Souhrnný zemědělský účet).....	139
10.2 Ekonomické výsledky zemědělských podniků.....	140
10.2.1 Celkové hospodářské výsledky zemědělských podniků.....	141
10.2.2 Ekonomické výsledky zemědělských podniků podle standardního výstupu EU.....	143
10.2.3 Investiční rozvoj zemědělství	149
10.2.4 Shrnutí ekonomických výsledků.....	155
10.3 Ekonomické výsledky oborů zpracovávajících zemědělské suroviny.....	156
10.3.1 Ekonomické výsledky potravinářského odvětví a rozhodujících oborů.....	156
10.3.2 Práce a mzdy v potravinářském průmyslu	159
11 Souhrnné hodnocení agrární politiky.....	161
PI Přehled legislativních opatření ve vztahu k agrárnímu sektoru.....	164
1.1 Přehled legislativních opatření přijatých od roku 1. 1. 2010 do 1. 3. 2011 a publikovaných ve Sbírce zákonů.....	164
1.1.1 Zákony.....	164
1.1.2 Nařízení vlády.....	164
1.1.3 Vyhlášky	165
1.2 Připravované právní předpisy v roce 2010	166
P2 Oficiální výsledky šetření FADN zemí EU za účetní rok 2008	167
P3 Tabulková příloha	185

POUŽITÉ ZKRATKY

a. s.	akciová společnost
AEO	agroenvironmentální opatření
AMI	Agrarmarkt Informations-Gesellschaft mbH (Zemědělská tržní informační společnost)
AWU	Annual Work Unit (roční pracovní jednotka)
AZO	agrární zahraniční obchod
b. c.	běžné ceny
CIF	Cost, Insurance and Freight (Náklady, pojištění a přepravné; tj. Prodávající hradí uvedené náklady do ujednaného přístavu určení)
COCERAL	Comité du Commerce des céréales, aliments du bétail, oléagineux, huile d'olive, huiles et graisses et agrofournitures (Asociace obchodníků s obilovinami a olejinami v EU)
CPV	ceny průmyslových výrobců
CZ-NACE	Klasifikace ekonomických činností v ČR NACE – Nomenclature générale des Activités économiques dans les Communautés Européennes (Klasifikace ekonomických činností)
CZV	ceny zemědělských výrobců
ČAP	Česká asociace pojišťoven
ČHMÚ	Český hydrometeorologický ústav
ČIŽP	Česká inspekce životního prostředí
ČMZRB	Českomoravská záruční a rozvojová banka
ČNB	Česká národní banka
ČPI	Česká plemenářská inspekce
ČSÚ	Český statistický úřad
ČŠS	Český škrobářský svaz
ČÚZK	Český úřad zeměměřický a katastrální
č. ž.	čisté živiny
DDT	dichlor-difenyl-trichlorethan (dichlor-difenyl-trichlormetyl-methan)
DPH	daň z přidané hodnoty
E85	biopalivo s obsahem 85 % bioetanolu (zbytek minerální benzin a přísady) – pro zážehové motory
EAFRD	European Agricultural Fund for Rural Development (Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova)
EHS	Evropské hospodářské společenství
EK	Evropská komise
ES	Evropské společenství
EU 10	státy přistouplivší do Evropské unie 1. 5. 2004 (Česko, Slovensko, Polsko, Maďarsko, Slovinsko, Estonsko, Lotyšsko, Litva, Kypr, Malta)
EU 15	Evropská unie po roce 1994 (Belgie, Dánsko, Německo, Španělsko, Francie, Velká Británie, Řecko, Irsko, Itálie, Lucembursko, Nizozemsko, Portugalsko, Rakousko, Finsko, Švédsko)
EU 25	Evropská unie od 1. 5. 2004
EU 27	Evropská unie od 1. 1. 2007 (vč. Rumunska a Bulharska)
€	euro = společná měna Evropské měnové unie (platnost od 1. 1. 1999)
Eurostat	Evropské statistické centrum
FADN	Farm Accountancy Data Network (Sít testovacích podniků)
FAME	Fatty Acid Methyl Esther (skupina esterů mastných kyselin, dříve MEŘO)
FEFAC	Evropské sdružení výrobců krmiv (European Feed Manufacturers Federation)
FOB	Free of Board (volně na palubu lodi, tzn. prodávající hradí náklady až po naložení do dopravního prostředku na uvedeném místě)
GAEC	Good Agricultural and Environmental Condition (standard dobrého zemědělského a environmentálního stavu)
GIS	geograficko-informační systém
GJ	gigajoule (jednotka energie)
GM	geneticky modifikované
GŘC	Generální ředitelství cel
GWh	gigawatthodina
HDP	hrubý domácí produkt
HPH	hrubá přidaná hodnota
HRDP	Horizontal Rural Development Plan (Horizontální plán rozvoje venkova)
CHKO	chráněná krajinná oblast

ILO	International Labour Organization (Mezinárodní organizace práce)
IPPC	Integrated Pollution Prevention and Control (Integrovaná prevence a omezování znečištění)
ISCC	International Sustainability and Carbon Certification (Mezinárodní systém certifikace biomasy a biopaliv)
ISTA	International Seed Testing Association (Mezinárodní asociace pro zkoušení semen)
j. hm.	jatečná hmotnost
KEZ	Kontrola ekologického zemědělství
KN	kombinovaná nomenklatura
kt	kilotuna
kW	kilowatt
KVS	Krajská veterinární správa
LFA	Less Favoured Areas (méně příznivé oblasti)
LPF	lesní půdní fond
LPIS	Land Parcel Identification System (Systém pro identifikaci pozemků)
MEŘO	metylester řepkového oleje; nyní užíváno FAME
MF	Ministerstvo financí
MJ	měrná jednotka
MK	Ministerstvo kultury
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
h	megawatthodina
MZe	Ministerstvo zemědělství
MZd	Ministerstvo zdravotnictví
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
NAP	Národní akční plán České republiky pro energii z obnovitelných zdrojů
Natura 2000	Evropská ekologická síť chráněných území
NAZV	Národní agentura pro zemědělský výzkum
NČZ	nové členské země
NH	národní hospodářství
NM	normalizovaný moštoměr (množství cukru v kg/100 l moštu)
NO ₃ ⁻	dusičnany
NP	národní park
NPK	dusík – fosfor – draslík
NUTS	Nomenclature des unités territoriales statistique (územní statistické jednotky)
NV	nařízení vlády
o. p.	orná půda
o. p. s.	obecně prospěšná společnost
OECD	Organization for Economic Cooperation and Development (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj)
OKEČ	odvětvová klasifikace ekonomických činností
OOC	obchodní odbytové ceny
OP	Operační program
OP RVMZ	OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství (OP Zemědělství)
OR	ochrana rostlin
OZE	obnovitelné zdroje energie
p. a.	per annum (ročně)
p. b.	procentní bod
PAH	polyaromatické uhlovodíky
PB/DPB	půdní bloky/díly půdních bloků
PCB	polychlorované bifenyl
PEZ	primární energetické zdroje
PF ČR	Pozemkový fond ČR
PFO	podniky fyzických osob
PGRLF	Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond
PHM	pohonné hmoty a mazadla

PJ	petajoule (= 1 000 000 GJ)
PPO	podniky právnických osob
PRO	průmyslové odpady
PRV	Program rozvoje venkova ČR pro období 2007-2013
RO SZIF	Regionální odbory SZIF
s. c.	stálá cena
s. r. o.	společnost s ručením omezeným
SAPARD	Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development (Speciální předvstupní program pro zemědělství a rozvoj venkova)
SAPS	Single Area Payment Scheme (zjednodušená přímá platba na plochu)
Sb.	sbírka zákonů
SEUROP	Klasifikace jatečně upravených těl prasat a skotu (třídy S, E, U, R, O, P)
SFŽP ČR	Státní fond životního prostředí ČR
SMR	Statutory Management Requirements (zákonné požadavky na hospodaření)
SNM30	směsná nafta motorová obsahující min. 30 % biosložky (FAME)
SNS	Společenství nezávislých států
SOT	společná organizace trhu
SRS	Státní rostlinolékařská správa
SÚJB	Státní úřad pro jadernou bezpečnost
SVB	Sdružení pro výrobu bionafty
SVS ČR	Státní veterinární správa ČR
SVÚ	Státní veterinární ústav
SZIF	Státní zemědělský intervenční fond
SZP	Společná zemědělská politika
SZPI	Státní zemědělská a potravinářská inspekce
SZÚ	Souhrnný zemědělský účet
TIS ^{CR} SZIF	Tržní informační systém České republiky SZIF
TJ	terajoule (= 1 000 GJ)
TKO	tuhý komunální odpad
TP	travní porosty (podle zákona o zemědělství; LPIS)
TTP	trvalé travní porosty (podle katastrálního zákona; ČÚZK)
ÚHÚL	Ústav pro hospodářskou úpravu lesů
ÚKOZ	Ústřední komise pro ochranu zvířat
ÚKZÚZ	Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský
USD	americký dolar
USDA	United State Department of Agriculture (Ministerstvo zemědělství USA)
ÚSKVBL	Ústav pro státní kontrolu veterinárních biopreparátů a léčiv
VaV	výzkum a vývoj
VDJ	velká dobytčí jednotka
VFU	Veterinární a farmaceutická univerzita v Brně
VŠPS	výběrové šetření pracovních sil
VÚMOP	Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy, v. v. i.
VÚRV	Výzkumný ústav rostlinné výroby, v. v. i.
VÚZE	Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky
VÚZT	Výzkumný ústav zemědělské techniky, v. v. i.
VÚŽV	Výzkumný ústav živočišné výroby, v. v. i.
WTO	World Trade Organization (Světová obchodní organizace)
z. p.	zemědělská půda
ZCHÚ	zvláště chráněné území
ZMB	Zentrale Milchmarkt Berichterstattung GmbH
ZMP	Zentrale Markt- und Preisberichtsstelle GmbH Bonn
ZOD	zranitelná oblast dusíkem
ZPF	zemědělský půdní fond
ZVHS	Zemědělská vodohospodářská správa
ž. hm.	živá hmotnost

VYSVĚTLIVKY K POUŽITÝM ČÍSELNÝM ÚDAJŮM

Údaje použité ve Zprávě o stavu zemědělství ČR za rok 2010 (Zpráva 2010) pocházejí z různých zdrojů. Základním zdrojem jsou statistická data ČSÚ, dále údaje rezortní statistiky MZe, výběrového šetření FADN, výročních zpráv některých institucí, např. PGRLE, SZIF, data mezinárodních organizací atd. Zdroje použitých údajů jsou u každé tabulky uvedeny.

Ukazatele v tabulkách, u nichž to datové zdroje umožnily, jsou převážně prezentovány v časové řadě 2006-10.

Uzávěrka všech dat pro Zprávu 2010 byla s ohledem na daný termín zpracování její konečné verze stanovena na 31. 3. 2011. Ve Zprávě 2010 jsou proto uvedeny pouze údaje, které byly dostupné k těmto termínům. Většina údajů za marketingový rok 2010/11 i za kalendářní rok 2010 má charakter předběžných dat. Pokud jsou použity kvalifikované odhady ÚZEL, je na to upozorněno. Vzhledem k tomu, že i v předchozích Zprávách měly údaje za analyzovaný rok předběžný charakter, nemusí být vždy hodnota téhož ukazatele za určitý rok ve všech Zprávách stejná. Ve Zprávě 2010 se to týká především údajů za rok 2009, které jsou zde uváděny ve své zpřesněné podobě, zatímco ve Zprávě 2009 byly použity předběžné nebo odhadované hodnoty. Údaje z výběrového šetření FADN obsahují definitivní výsledky za rok 2008 a 2009.

Vzhledem k počítačovému zpracování (Microsoft Excel) obsahují tabulky zaokrouhlené ukazatele (součty, procenta apod.). Proto součtové ukazatele nemusí vždy přesně odpovídat součtům jednotlivých položek.

V číselné části tabulek jsou kromě významových hodnot použity i následující symboly:

- údaj se nevyskytuje;
- . údaj není k dispozici nebo je nespolehlivý;
- x údaj není smysluplný;
- 0 nebo 0,0 údaj existuje, ale jeho výše je nevýznamná nebo nulová.

ÚVOD

Zpráva o stavu zemědělství za rok 2010 je již šestou Zelenou zprávou od vstupu ČR do EU. Výrobní a povětrnostní podmínky do první poloviny roku vytvářely předpoklad dosažení výnosů plodin srovnatelných s rokem 2009, avšak proměnlivé počasí a nadnormální srážky ve druhé polovině roku se na výnosech projeví negativně. V roce 2010 odeznívala v ČR hospodářská recese a došlo k obnovení růstu HDP na 2,2 % ve s. c. Dynamičtější růst HDP ve srovnání s průměrem EU 27 měl podle předběžných propočtů za následek, že ČR dosáhla 82 % průměrné úrovně HDP na obyvatele v paritě kupní síly za EU 27 (přepočtem na běžný směnný kurz 57 %). Podnikatelský důchod zemědělství podle 2. předběžného odhadu Souhrnného zemědělského účtu vzrostl ze 2 585 mil. Kč v roce 2009 na odhadovaných 6 240 mil. Kč v roce 2010, což představuje téměř dvaapůlnásobný nárůst. Hodnota produkce odvětví zemědělství (v základních b. c.) vzrostla meziročně jen velmi mírně při výraznějším růstu hodnoty rostlinné produkce (zejména hodnoty obilovin o 15,0 % a olejnin o 7,2 %) a při pokračujícím poklesu hodnoty živočišné produkce. V roce 2010 pokles hodnoty zaznamenala všechna důležitá odvětví (chov skotu o 20,5 %, prasat o 9,7 % a drůbeže o 20,3 %).

Celkové hospodářské oživení se pozitivně projevilo i v zemědělství, kdy klíčový ukazatel ekonomické situace odvětví, tj. důchod z faktorů v přepočtu na jednoho přepočteného pracovníka, meziročně vzrostl o 19,0 tis. Kč na 261,5 tis. Kč (index 107,8) při meziročním poklesu počtu přepočítaných pracovníků v zemědělství (AWU) zhruba o jeden tisíc. Meziročně došlo v roce 2010 podle Souhrnného zemědělského účtu k poklesu podílu mezispotřeby na hodnotě celkové produkce, ke zvýšení podílu hrubé i čisté přidané hodnoty na produkci a mírně klesla závislost důchodu z faktorů na podporách do zemědělství. Měřeno poklesem podílu dotací na produkci došlo v roce 2010 k jeho snížení o 1,7 p. b. a podílem na důchodu z faktorů o 9,5 p. b.

Ve srovnání s nepříznivým mzdovým vývojem v roce 2009, kdy mzdy v zemědělství dokonce meziročně poklesly, podařilo se v roce 2010 zemědělskému sektoru mzdovým nárůstem (3,9 %) mírně překonat nárůst v průmyslu (3,6 %) a výrazněji pak nárůst v národním hospodářství celkem (2,0 %). Disparita mezd v zemědělství (včetně lesnictví a rybářství) činila 78,7 % vůči průmyslu a 77,8 % vůči národnímu hospodářství celkem. Meziroční zmírnění disparity činilo 0,2 p. b. vůči průmyslu a 1,5 p. b. vůči národnímu hospodářství.

V roce 2010 došlo opětovně k meziročnímu nárůstu záporné bilance agrárního zahraničního obchodu (bez rozlišení celních režimů) o 5,7 mld. Kč na 33,2 mld. Kč, což představuje druhou nejvyšší úroveň od vstupu ČR do EU. Při 0,8% meziročním růstu agrárních vývozu a 5% růstu agrárních dovozů nutně došlo ke snížení míry krytí dovozů vývozy, a to o 3,1 p. b. na 76,2 % v roce 2010.

V základním uspořádání Zelené zprávy 2010 nedošlo proti předchozí zprávě ke změnám, kromě přidání samostatné kapitoly (10.2.3), kde je samostatně hodnocen investiční rozvoj zemědělských podniků. Obdobně jako v předchozí Zprávě jsou v subkapitole „Ekonomické výsledky zemědělských podniků“ uvedeny jen ukazatele standardního výstupu EU podle metodiky Zemědělské účetní datové sítě, tj. pouze za zemědělské činnosti. Zprávu uzavírají jako v předchozích čtyřech letech oficiální data o produkci a ekonomických výsledcích členských zemí EU 27 podle údajů Eurostatu.

SOUHRN KE ZPRÁVĚ O STAVU ZEMĚDĚLSTVÍ ČR ZA ROK 2010

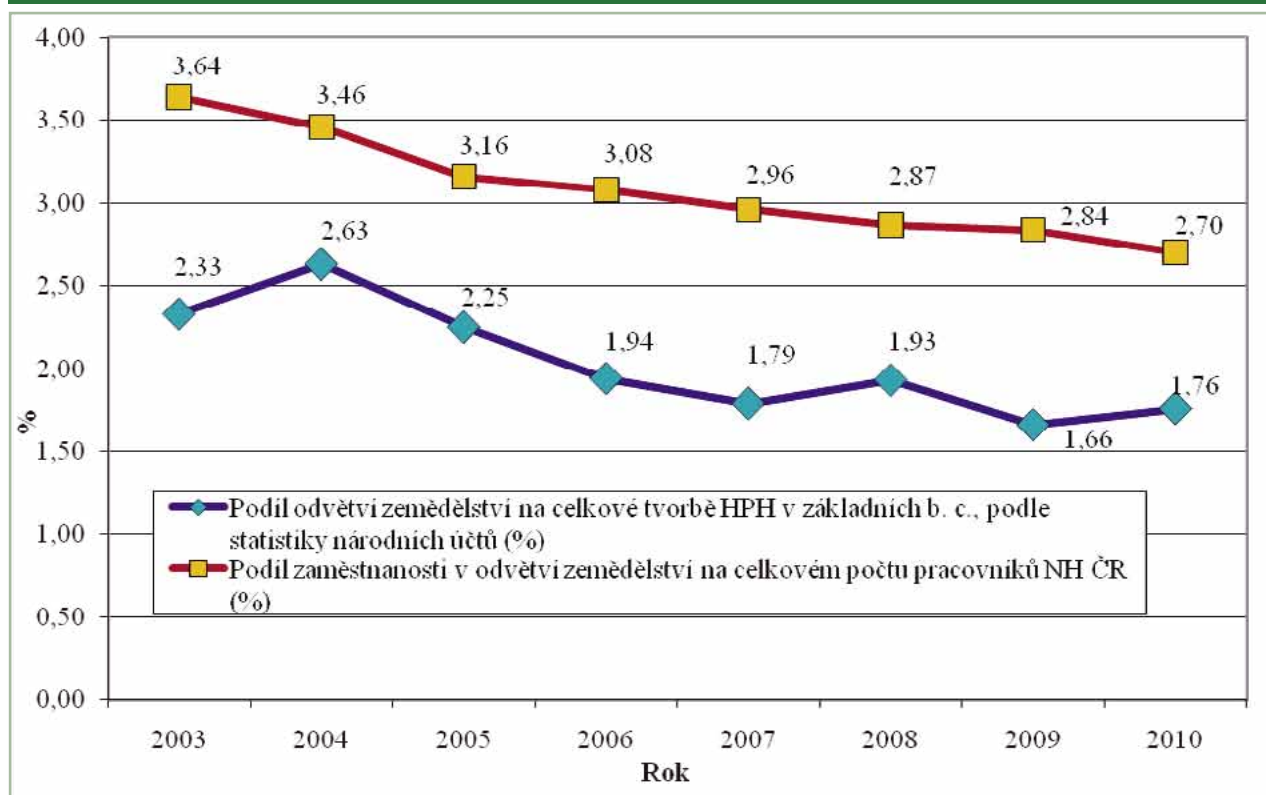
Národní hospodářství ČR a pozice agrárního sektoru

V roce 2010 odezvívala v ČR globální hospodářská recese a došlo k obnovení růstu HDP, který meziročně ve stálých cenách činil 2,2 % po sezónním očištění. Růst HDP byl v ČR výraznější než v průměru za EU 27 i v porovnání s eurozónou (16 států), což znamenalo zlepšení pozice ČR v evropském srovnání.

Obecná míra nezaměstnanosti se v roce 2010 zvýšila na 7,4 % a byla o 0,7 p. b. vyšší než v roce 2009. Průměrná míra nezaměstnanosti zůstává v ČR nižší než průměr všech členských států EU (9,6 %) i států eurozóny (10,0 %), kde v roce 2010 došlo ke zvýšení nezaměstnanosti o 0,7, resp. 0,6 p. b. Míra inflace za rok 2010 činila 1,5 %. Nárůst inflace proti roku 2009 činil 0,5 p. b.

Odvětví zemědělství se podílelo podle statistiky národních účtů v roce 2010 na celkové tvorbě HPH v základních b. c. 1,76 %, což představuje meziroční nárůst o 0,10 p. b. V případě potravin. průmyslu došlo ke snížení podílu na celkové tvorbě HPH o 0,22 p. b. na 2,65 %.

Pozice odvětví zemědělství v rámci národního hospodářství ČR

Pramen: ČSÚ, MF

Poznámka: ¹⁾ Odvětví zemědělství včetně nezemědělské činnosti zem. podniků, myslivosti a souvisejících činností.

²⁾ HPH = Hrubá přidaná hodnota, NH = Národní hospodářství.

Vývoj cen zemědělských výrobců v roce 2010 byl relativně příznivý, meziročnímu nárůstu o 5,4 % však předcházela čtvrtinový propad cen v roce 2009.

Podle údajů ČSÚ došlo v odvětví zemědělství, lesnictví a rybářství proti roku 2009 k poklesu počtu zaměstnanců o 7,1 %. Současně došlo k mírnému poklesu podílu zaměstnanců odvětví na celkovém počtu zaměstnanců (o 0,14 p. b.). Z toho podíl zaměstnanců v samotném zemědělství (včetně myslivosti a souvisejících činností) poklesl o 0,12 p. b.

Zemědělství je nadále charakterizováno mzdovou disparitou a v roce 2010 zaostávalo v úrovni průměrných mezd za průměrem ČR na úrovni 76 %. Růst nominální mzdy zaměstnanců v zemědělství na přepočtené osoby činil 3,3 % a byl o 1,3 p. b. vyšší než průměr celkového růstu mezd v ČR. Protože růst nominální mzdy v zemědělství byl vyšší než míra inflace, došlo zde k růstu reálné mzdy o 1,8 %.

Podíl zemědělství na výdajích státního rozpočtu se v roce 2010 snížil o 0,2 p. b. na 4,1 %. Celkové výdaje státního rozpočtu se meziročně snížily téměř o jedno procento, výdaje státu do odvětví zemědělství se snížily ve srovnání s rokem 2009 o 5,1 %.

Podpory agrárního sektoru a venkova

Podpory v rámci politiky rozvoje venkova

Program rozvoje venkova (PRV) na období 2007-2013 umožňuje čerpání prostředků pro zemědělství a venkov v letech 2007-13 z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EAFRD). Celková částka přidělených prostředků z EAFRD je přibližně 2,8 mld. €, což spolu s příspěvkem ze státního rozpočtu ČR představuje na celé sedmileté období částku zhruba 3,6 mld. €.

Cílem PRV je zvýšení konkurenceschopnosti zemědělství, zlepšení stavu životního prostředí a snížení negativních vlivů zemědělského hospodaření, ochrana přírody a rozvoj kvality života na venkově. K realizaci těchto cílů byla připravena opatření v rámci 4 rozvojových os. V roce 2010 byly vypláceny podpory jak na základě žádostí zaregistrovaných v roce 2010, tak na základě žádostí o dotaci zaregistrovaných v předchozích letech. Mimo podpor v rámci opatření PRV byly v roce 2009 a 2010 hrazeny víceleté závazky z obdobných opatření předchozích programových dokumentů – HRDP a OP Zemědělství. Celkové prostředky PRV zahrnují i kofinancování ze státního rozpočtu. Celkem bylo v roce 2010 na opatření PRV vynaloženo 15,4 mld. Kč, o téměř 31 % více než v roce 2009.

Operační program rybářství 2007-2013

Opatření OP Rybářství 2007-2013 jsou zaměřena na posílení konkurenceschopnosti, na udržení stávající produkce ryb a zachování současné úrovně zaměstnanosti v odvětví rybářství. České republice byly na období 2007-13 vyčleněny finanční prostředky ve výši 36,1 mil. €, z toho z fondu EFF 75 % (tj. 27,1 mil. €) a z národních veřejných zdrojů 25 % (tj. 9,0 mil. €).

V roce 2010 byla v rámci OP Rybářství spuštěna další tři kola (tj. páté, šesté a sedmé) žádostí o dotace z OP Rybářství. Celkem bylo v roce 2010 v rámci prioritních os 2, 3 a 5 registrováno 327 žádostí o dotace v požadované částce 300,9 mil. Kč. V roce 2010 byla vyplacena žadatelům dotace v celkové výši 172,7 mil. Kč, z toho byly propláceny některé žádosti na základě Rozhodnutí vydaných v roce 2009 v prioritní ose 2 v celkové částce 74,6 mil. Kč. Celková výše vyplacených podpor z OP Rybářství za období 2009-10 dosáhla 190,1 mil. Kč.

Přímé platby

Přímé platby patří k nejvýznamnější kategorii podpor, které jsou poskytovány českému zemědělství po vstupu ČR do EU. Přímé platby jsou poskytovány na hektar obhospodařované zemědělské půdy evidované v rámci LPIS a jsou vypláceny ze zdrojů EU v systému SAPS (zjednodušený systém plateb plně oddělených od produkce). V roce 2009 dosáhla výše plateb pro ČR v rámci SAPS 60% úrovně plateb poskytovaných v EU 15 a v roce 2010 se její úroveň zvýšila na 70% úrovně plateb stanovených v nařízeních Rady podle přístupové smlouvy ČR pro rok 2013. Od roku 2006 je součástí přímých plateb oddělená platba za cukr a od roku 2008 také oddělená platba na rajčata. Na všechny uvedené druhy plateb se však nevztahuje systém postupného zvyšování (tzv. phasing-in), a proto k nim nelze vyplácet národní doplňkové platby (Top-Up).

Souběžně se SAPS byla novým členským zemím vyjednána možnost dorovnávat přímé podpory z vlastních národních zdrojů (tzv. národní doplňkové platby k přímým podporám – Top-Up). Přístupová smlouva a nařízení Rady (ES) č. 1782/2003, v platném znění, umožňují dorovnávat přímé podpory z národních zdrojů o max. 30 % unijní sazby. Pro většinu podporovaných komodit v ČR byla stanovena pro roky 2009 a 2010 dorovnání do výše sazby přímých plateb zemí EU 15 následovně: v roce 2009 do 90 % (zdroje: 60 % EU, 30 % ČR) a v roce 2010 již do úrovně 100 % (zdroje: 70 % EU, 30 % ČR). V ČR je vyplácení přímých plateb administrováno a kontrolováno SZIF.

Druhým rokem je v ČR vyplácení přímých plateb, některých podpor z osy II Programu rozvoje venkova a některých podpor v rámci společné organizace trhu s vínem podmíněno dodržováním podmínek Dobrého zemědělského a environmentálního stavu (GAEC) a zákonných požadavků na hospodaření (SMR). Pro rok 2010 bylo z 26 098 žadatelů na základě metody náhodného výběru a na základě analýzy rizik vybráno ke kontrole podmíněnosti 1 521 zemědělských subjektů. V oblasti GAEC bylo provedeno celkem 691 kontrol, kdy podmínky neporušilo 79,3 % kontrolovaných subjektů. V oblasti SMR bylo provedeno 1 540 kontrol, bez závad bylo 97,66 % kontrol.

K přímým platbám jsou zařazeny také podpory vybraných komodit, schválené EU jako národní podpory (state aid), financované ze zdrojů ČR. Tyto podpory se poskytují podle Zásad, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotací na základě § 2 a § 2d zákona č. 252/1997 Sb. o zemědělství.

Podpory tržních cen v rámci SOT

Podpory tržních cen se týkají jak podpor cen výrobcům (formou subvencování vývozu, podpory soukromého skladování a jiných cenových podpor v rámci SOT a prostřednictvím celní ochrany), tak podpor cen spotřebitelů (např. formou subvencování školního mléka a ovoce). Meziročně došlo v roce 2010 v ČR k výraznému poklesu výdajů nejen na subvencovaný vývoz, ale i na ostatní podpory cen poskytovaných ze zdrojů EU (o 70 %).

V roce 2010 byla vyplácena nová forma podpory „ovoce do škol“, která byla hrazena jak z prostředků ČR, tak i EU. Dále byla v roce 2010 obnovena podpora pro školní mléko.

V roce 2010 byla poskytnuta z prostředků EU zvláštní podpora trhu mléka a mlékárenských výrobků ve výši 151,4 mil. Kč. U hovězího masa byl v roce 2010 podpořen vývoz živého skotu v hodnotě 4,2 mil. Kč.

Celková výše subvencí na vývoz zemědělských a potravinářských výrobků v roce 2010 prostřednictvím SZIF v rámci SOT činila 50,2 mil. Kč, z toho výše subvencí na vývoz nezpracovaných výrobků dosáhla 49,2 mil. Kč a výše subvencí na vývoz zpracovaných výrobků představovala 1 mil. Kč.

Rekapitulace výdajů do agrokomplexu ČR podle hlavních směrů podpor (mil. Kč)

Podpory (mil. Kč)	2009			2010 ¹⁾		
	ČR	EU	celkem	ČR	EU	celkem
Přímé platby²⁾	6 334	14 169	20 504	3 687	16 181	19 868
OP Rybářství	4	13	17	44	129	173
Program rozvoje venkova³⁾	2 600	9 156	11 756	3 446	11 998	15 445
Ostatní národní podpory	7 630	0	7 630	7 512	0	7 512
Organizace trhu (SOT)	33	1 872	1 905	94	480	575
Celkem	16 602	25 210	41 813	14 784	28 787	43 571

Pramen: podklady MZe; SZIF; PGRLF a další instituce

Poznámky: ¹⁾ Předpoklad k 30. 6. 2011.

²⁾ Přímé platby EU, Top-Up a komoditní podpory.

³⁾ Včetně opatření HRDP v období 2008-09, hrazené ze zdrojů PRV.

Zemědělství a rozvoj venkova

K 1. lednu 2010 v České republice existovalo 6 250 obcí, o jednu více než v roce 2009. Venkovský prostor poskytuje příležitosti pro činnosti v oblasti rozvoje cestovního ruchu, služeb, využití a péči o přírodní zdroje a krajinu. Osa III PRV je zaměřená nejen na tvorbu pracovních příležitostí a podporu využívání OZE, ale také na zlepšení kvality života na venkově a na vzdělávání.

Zlepšení kvality života na venkově je podporováno formou dvou opatření III.2.1 a III.2.2. V rámci Opatření III.2.1 (Obnova a rozvoj vesnic, občanské vybavení a služby) bylo za rok 2010 vyplaceno 1 758,0 mil. Kč, přičemž nebyly registrovány žádné nové projekty, pouze byly, stejně jako u opatření III.2.2. a III.3.1., schvalovány žádosti registrované již v roce 2009. V rámci Opatření III.2.2 (Ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova) bylo v roce 2010 vyplaceno celkem 217,0 mil. Kč.

Podpora v rámci Opatření III.3.1 (Vzdělávání a informace) je zaměřena na vzdělávání a informování FO a PO, které mají vážný zájem zahájit nebo rozšířit podnikání, případně jiné působení na venkově v rámci aktivit podporovaných v Ose III, na toto opatření bylo za rok 2010 celkem vyplaceno 22,0 mil. Kč. Čerpání finančních prostředků na schválené projekty ve vybraných opatřeních Osy III vzrostlo ve srovnání s rokem 2009 u všech vybraných opatření, celkově bylo vyšší o 762 mil. Kč.

Zemědělství, životní prostředí a ochrana zvířat

Způsob zemědělského hospodaření v krajině a jeho vliv na životní prostředí prezentují indikátory, které jsou podle zaměření rozděleny do tří oblastí. První skupina indikátorů se týká především způsobu využití krajiny a hospodaření na zemědělské půdě, další indikátory pak postihují vstupy do zemědělství a emise ze zemědělství a poslední skupina indikátorů představuje výsledky monitoringu ekosystémů.

HRDP a PRV jsou dva programové dokumenty, které měly významný vliv na životní prostředí v rámci zemědělského sektoru. V obou programech bylo možné využívat finanční prostředky z tzv. Agroenvironmentálních opatření.

Ochrana zvířat

Ochrana zvířat proti týrání je oblastí, která je upravena zákonem č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon stanovuje tyto hlavní orgány ochrany zvířat: MZe, ÚKOZ a KVS spolu se SVS ČR.

V souladu s právními předpisy bylo v roce 2010 v rámci dozoru nad ochranou zvířat a péčí o jejich pohodu provedeno celkem 12 841 kontrol (z toho u hospodářských zvířat 8 790 kontrol). Při 791 kontrolách byla zjištěna nevyhovující péče, která se týkala 373,8 tis. zvířat, z toho u hospodářských zvířat byla zjištěna nevyhovující péče při 389 kontrolách u 363,7 tis. zvířat.

Podle informací Ministerstva spravedlnosti bylo podle trestního zákona za týrání zvířat v roce 2010 stíháno 29 a odsouzeno 20 osob.

Ekologické zemědělství

Ke konci roku 2010 hospodařilo v ČR 3 517 ekologických zemědělců a 626 výrobců biopotravin. V průběhu roku 2010 došlo ke zvýšení počtu ekologických sadařů a vinařů, výměra ekolog. sadů činila 5 128 ha, výměra vinic 803 ha. Ekologicky obhospodařovaná zemědělská půda vzrostla na 448 202 ha, což představuje 10,59 % ze zemědělsky obhospodařované půdy celkem (ČÚZK).

V roce 2009 se začal připravovat nový strategický dokument „Akční plán České republiky pro rozvoj ekologického zemědělství na období 2011-2015“ přijatý vládou ČR 14. 12. 2010, který navazuje na „Akční plán“ platný do roku 2010. Hlavním cílem nového Akčního plánu je dosažení 15% podílu ploch ekologického zemědělství z celkové plochy zemědělské půdy do roku 2015, dosažení 60% podílu českých produktů na trhu biopotravin a dosažení 3% podílu biopotravin na celkové spotřebě potravin.

Tradiční podpora pro ekologické zemědělce (dotace na plochu užívanou v ekologickém hospodaření, nebo zařazenou do přechodného období) byla v roce 2010 vyplácena z Programu rozvoje venkova 2007-2013, kde je ekologické zemědělství součástí tzv. agroenvironmentálního opatření. Výše podpor se liší podle obhospodařované kultury.

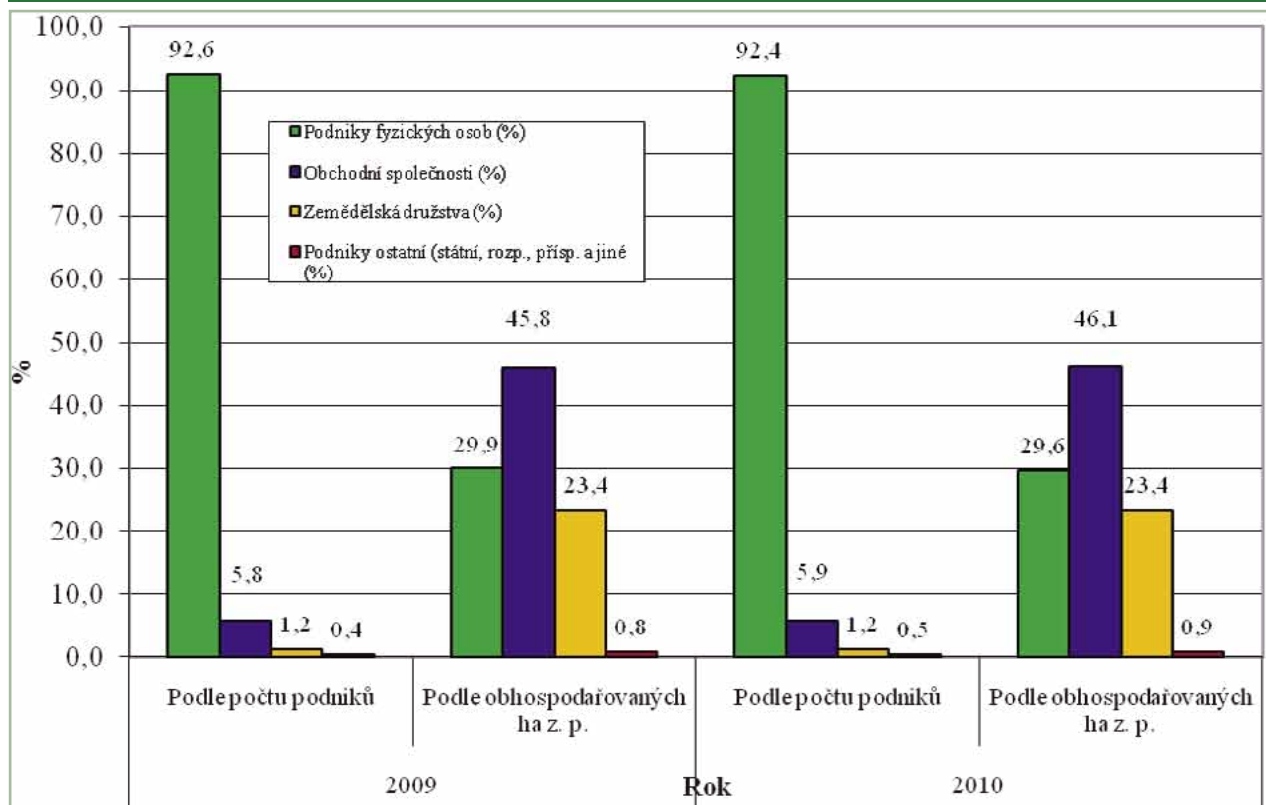
Podpora pro ekologické zemědělce v podobě dotací na plochu užívanou v ekologickém hospodaření, nebo zařazenou do přechodného období, byla v roce 2010 poskytována v rámci PRV 2007-2013 jako součást tzv. agroenvironmentálního opatření. Výše podpor se liší podle obhospodařované kultury.

Od roku 2007 je ekologické zemědělství podporováno také výrazným bodovým zvýhodněním (preferencí) ekologických zemědělců při hodnocení investičních projektů v rámci Os I a III PRV.

Podnikatelská struktura zemědělství a zpracovatelů agrárních surovin

Koncem roku 2010 bylo v zemědělském registru ČSÚ evidováno více než 46 tis. subjektů - zemědělských jednotek.

Podnikatelská struktura zemědělství v letech 2009 a 2010

Pramen: Zemědělský registr

Téměř 2 tis. podniků (4 % z celkového počtu) bylo zaměřeno výhradně na živočišnou výrobu (neobhospodařovaly žádnou zemědělskou půdu). Převážnou část z nich (téměř 88 %) tvoří PFO. Zbývající část podniků hospodařících bez půdy připadá na PPO, a to převážně na obchodní společnosti.

Velikostní struktura zemědělských podniků v ČR je velmi různorodá a vykazuje významné rozdíly mezi PPO a PFO. Podniky s výměrou do 10 ha bez rozlišení právní formy představovaly 66 % celkového počtu zemědělských podniků a připadala na ně 2 % celkové výměry z. p. Podniky s výměrou nad 500 ha představovaly 4 % celkového počtu podniků a obhospodařovaly 71 % celkové výměry z. p.

I v roce 2010 celkový počet **podnikatelských subjektů zařazených do potravinářské výroby** a výroby nápojů podle registru ČSÚ dále vzrostl. Jejich počet činil 16 919 subjektů (meziročně je to více o 1 119 firem). Hlavní nárůst zpracovatelů agrárních surovin souvisí s rozšiřováním regionální produkce, což se projevilo zejména u podniků fyzických osob. Roste také počet firem se zahraniční majetkovou účastí.

Věda, výzkum, vzdělávání a poradenství

V roce 2010 se výzkumnou činností v oblasti zemědělství, potravinářství, vodního a lesního hospodářství a problematiky rozvoje venkova, která spočívá především v řešení projektů výzkumu, experimentálního vývoje a inovací (dále jen „projekty“) a výzkumných záměrů, zabývalo 7 veřejných výzkumných institucí a 2 státní příspěvkové organizace zřízené MZe. Na rezortním výzkumu, experimentálním vývoji a inovacích se dále podílelo kromě uvedených organizací také na dvě desítky významných soukromých výzkumných ústavů, dále veřejné výzkumné instituce zřízené jiným rezortem, výzkumná pracoviště univerzit a vysokých škol, řada dalších menších výzkumných ústavů, organizací a institucí a soukromých podnikatelských subjektů.

Na uvedených činnostech se dále podílelo kolem dvou desítek soukromých výzkumných ústavů, veřejné výzkumné instituce zřízené jiným rezortem, výzkumná pracoviště univerzit a vysokých škol, řada dalších subjektů.

Skutečně čerpání účelové podpory na řešení 256 projektů v roce 2010 dosáhlo 417,2 mil. Kč. V oblasti mezinárodní spolupráce pokračovalo v roce 2010 řešení projektů v rámci mezinárodních programů výzkumu a vývoje, jmenovitě v 6. a 7. Rámcovém programu EU a v dalších výzkumných programech.

Institucionální prostředky byly v roce 2010 v celkové výši 411 mil. Kč poskytnuty na řešení 9 výzkumných záměrů a na dlouhodobý koncepční rozvoj jedné výzkumné organizace

V oblasti vzdělávání byly nejvíce navštěvované vzdělávací akce zaměřené na problematiku systému „Kontrol podmíněnosti (Cross compliance)“, práva zemědělců v kontrole podmíněnosti a standardy „Dobrého zemědělského a environmentálního stavu (GAEC)“. V průběhu roku 2010 prošlo vzdělávacími akcemi organizovanými a financovanými MZe celkem 18 453 osob a bylo na ně vynaloženo 4,7 mil. Kč.

Zemědělský poradenský systém v roce 2010 byl plně realizován v souladu s „Konceptí poradenského systému MZe na léta 2009-2013“. Všechny stanovené stupně poradenství byly naplněny.

Pracovní síly a trh práce v zemědělství

V roce 2010 pokračovalo v zemědělství dynamické snižování zaměstnanosti. Meziroční úbytek pracovníků v zemědělských podnicích činil 5 % a jejich počet poklesl na 114,2 tis. Podíl pracovníků v zemědělství na celkové zaměstnanosti v národním hospodářství ČR činil 2,3 % a meziročně poklesl o 0,1 p. b.

K úbytku pracovníků došlo ve všech právních formách zemědělského podnikání. Nejvyšší relativní úbytek pracovníků zaznamenala již tradičně družstva (o 8,4 %) a dále pak obchodní společnosti (o 5,2 %), absolutní úbytek pracovníků však byl v meziročním srovnání vyšší v obchodních společnostech než v družstvech.

Ve struktuře zaměstnanosti podle právních forem v poslední době nedochází k výrazným změnám. Od roku 2002 pracuje více než polovina veškerých zemědělských pracovníků v obchodních společnostech, v roce 2010 jejich pracovníci představovali 53,9 % zemědělců, v družstvech pak 21,9 % zemědělců a v podnicích FO téměř čtvrtina zemědělců (24,0 %).

Věková struktura zaměstnanosti v zemědělství představuje hlavní demografický problém sektoru. Nejvyšší zastoupení má kategorie pracovníků ve věku 45-59 let (45,0 %). Následuje kategorie pracovníků mezi 30 a 44 lety (33,1 %), nižší podíly vykazují nejmladší skupina 15-29 let (11,9 %) a skupina pracovníků ve věku 60 a více let (10,0 %).

Podíl žen v zemědělství klesl na 25,9 %, což znamená snížení o více než 3 p. b. proti roku 2009. Uvedená skutečnost je způsobena jak absolutním nárůstem počtu mužů oproti stejnému období loňského roku, tak především dalším snížením počtu zemědělských žen.

Průměrná měsíční mzda v zemědělství v roce 2010 na přepočtené počty zaměstnanců dosáhla 18 644 Kč, v průmyslu 23 683 Kč a v národním hospodářství pak celkem 23 951 Kč. Disparita mezd v zemědělství (včetně lesnictví a rybářství) činila 78,7 % vůči průmyslu a 77,8 % vůči národnímu hospodářství celkem.

Půda a vlastnické vztahy

Zemědělský půdní fond představoval k 31. 12. 2010 podle evidence katastru nemovitostí celkem 4 234 tis. ha, tj. 53,7 % z rozlohy státu. Proti roku 2009 došlo ke snížení rozlohy zemědělské půdy o cca 5,5 tis. ha, tj. o 0,1 %, což je o 400 ha více, než činil pokles v roce 2009.

Meziroční úbytek ZPF v roce 2010 spočíval podle ČÚZK především ve snížení výměry orné půdy o téměř 9 tis. ha, což je stejný úbytek jako v roce 2009. Z této výměry se 3,1 tis. ha přesunulo do trvalých travních porostů. Opět narostla výměra lesních pozemků o 2 tis. ha a kategorie „zastavěné a ostatní plochy“ o zhruba 3 tis. ha. Nadále se zvyšuje výměra zahrad (o 0,1 tis. ha), vinic (o 0,1 tis. ha) a vodních ploch (o 0,3 tis. ha), téměř se zastavil nárůst ploch ovocných sadů.

V systému LPIS byla k 31. 12. 2010 evidovaná výměra zemědělské půdy ve výši 3 532 tis. ha, tj. větší oproti 31. 12. 2009 o 7,9 tis. ha. Rozdíl mezi evidencí zemědělské půdy podle LPIS a ČÚZK ve výši 699 tis. ha je dán odlišnou metodikou evidence a aktualizací výměr jednotlivých kultur.

V LFA je podle evidence LPIS k 31. 12. 2010 do kategorie travní porosty zařazeno celkem 372 tis. ha v horské oblasti, v ostatních méně příznivých oblastech 319 tis. ha a ve specifických oblastech 139 tis. ha, které představují celkem oprávněnou plochu 830 tis. ha. Z celkové plochy travních porostů evidované v LPIS představují plochy zařazené do LFA 86,7 %. Podle evidence LPIS je podíl veškeré půdy v LFA k celkové výměře zemědělské půdy 50,4 %.

Agrární produkce

Rostlinná produkce

Z celkové sklizňové plochy **obilovin** v ČR v roce 2010, tj. 1 462,8 tis. ha (meziroční snížení o 5,1 %), zaujímaly největší podíl pšenice (833,6 tis. ha, tj. 57,0 % celkové plochy) a přes významný meziroční pokles ječmen (388,9 tis. ha, tj. 26,6 %). Třetí nejvýznamnější obilovinou byla kukuřice s výměrou 103,3 tis. ha (7,1 % celkové plochy obilovin). Na osevní ploše obilovin se dále podílely oves (52,3 tis. ha, 3,6 %), triticales (45,9 tis. ha, 3,1 %), žito (30,2 tis. ha, 2,1 %) a ostatní obiloviny (8,7 tis. ha, tj. 0,6 % celkové plochy obilovin).

Objem sklizené produkce obilovin v ČR v roce 2010 dosáhl 6 877,6 tis. t, což představuje meziroční pokles o 12,2 %. Na celkové produkci se podílela nejvyšším objemem pšenice (4 161,6 tis. t, tj. 60,5 %), ječmene bylo sklizeno 1 584,5 tis. t, kukuřice 692,6 tis. t a dalších obilovin (žito, triticales, oves a ostatní) celkem 439,0 tis. t.

Produkční plocha **cukrové řepy** pro výrobu cukru v roce 2010/11 dosáhla v ČR 49,47 tis. ha, tj. 106,5 % skutečnosti předchozího roku. Hektarový výnos dosáhl 59,34 t/ha (ve srovnání s rokem 2009/10 se snížil o 2,6 %). Cukernatost cukrové řepy dosáhla v průměru 16,65 % (snížení proti roku 2009/10 o 1,2 %).

V hospodářském roce 2010/11 meziročně klesly v ČR produkční plochy **brambor** celkem (se zápočtem ploch domácností) o 4,6 % na 35,05 tis. ha při průměrném výnosu 23,45 t/ha. Celková produkce brambor klesla proti roku 2009/10 o 11,5 % na 821,9 tis. t. Rané brambory byly pěstovány na celkové ploše 2,98 tis. ha. Výnos se meziročně snížil o 2,9 % na 16,84 t/ha, což zapříčinilo pokles produkce o 12,2 % na 50,11 tis. t.

Sklizňová plocha **olejnin** celkem v marketingovém roce 2010/11 dosáhla v ČR 490,4 tis. ha, což představuje meziroční zvýšení o 0,8 %. Průměrný hektarový výnos poklesl o 10,1 % z 2,63 t/ha v předchozím roce na 2,37 t/ha. Celková produkce olejnin v roce 2010/11 poklesla meziročně o 9,3 % na 1 160,1 tis. t.

Řepka olejná se v marketingovém roce 2010/11 pěstovala v ČR na produkční ploše 368,8 tis. ha, což představuje meziroční nárůst o 3,9 %. V důsledku nižších hektarových výnosů vinou nepříznivého vývoje počasí (průměrný výnos 2,83 t/ha) však objem produkce řepky činil 1 042,4 tis. t, meziročně o 7,6 % méně, a podílel se na celkové produkci olejnin 89,9 %.

Sklizeň **chmele** v České republice byla v roce 2010 historicky (od roku 1920) nejvyšší. Výnos ve výši 1,49 t/ha předčil i doposud nejlepší výnos z roku 2005, který činil 1,38 t/ha. V ČR se v roce 2010 skládilo celkem 7 771,7 t chmele, meziročně o 17,5 % více. Největší podíl na produkci českého chmele měla v roce 2010 nadále jemná aromatická odrůda Žatecký poloraný červeňák, a to 84,5 %.

Sklizně **ovoce** se oproti roku 2009 propadla v zemědělském sektoru o 31 % a v sektoru domácností o 27 %. V ČR se v roce 2010 skládilo celkem 297,7 tis. t ovoce. Produkce byla nižší u všech sledovaných druhů ovoce. Nejvíce meziročně poklesla u meruněk (o 54 % na 6,4 tis. t), švestek a sliv (o 43 % na 24,1 tis. t), třešní (o 38 % na 9,4 tis. t), višní (o 37 % na 6,7 tis. t) a broskví (o 36 % na 8,1 tis. t). U zbývajících druhů ovoce byla úroda nižší o 11 % až 32 %. Jablek se celkem skládilo 193,6 tis. t, tj. 75 % produkce roku předchozího. Nejmenší meziroční pokles sklizně byl zaznamenán u jahod (o 11 % na 9,6 tis. t).

Výměra pěstební plochy **zeleniny** se v roce 2010 opět mírně snížila na 13,4 tis. ha. V rozsahu pěstování jednotlivých druhů zeleniny došlo k největšímu meziročnímu poklesu plochy u kapusty (o 19 % na 171 ha) a rajčat (o 7 % na 1 159 ha), naopak nejvíce se zvýšila plocha petržele (o 11 % na 451 ha). U ostatních druhů zeleniny byly změny poměrně malé a pohybovaly se v rozmezí ± 6 %. Největší podíl zeleninářské plochy zaujímala i v roce 2010 cibule (18 % - tj. 2 376 ha).

V roce 2010 byl podle Registru vinic ÚKZÚZ produkční potenciál **vinic** v ČR 19 633 ha, z toho bylo 17 338 ha osázených. Zbývajících plochu tvořily vinice vykloučené (111 ha), s právem na opětovnou výsadbu vinic (1 182 ha) a rezervy (1 002 ha).

Živočišná produkce

Stavy **skotu** se v ČR podle Soupisu hospodářských zvířat k 1. 4. 2010 meziročně snížily o 13,9 tis. ks (tj. o 1,0 %) na 1 349,3 tis. ks. Ke snížení stavů došlo téměř ve všech kategoriích zvířat, kromě jatečných jalovic, plemenných býků a krav BTPM. Výroba hovězího masa včetně telecího se meziročně mírně snížila o 5,7 % na 92,1 tis. t j. hm. (tj. 170,6 tis. t ž. hm.) a její podíl na celkové produkci EU 27 dosahoval 1,1 %. Průměrná roční produkce jatečného skotu na krávu v roce 2010 proti roku 2009 klesla o 1,6 % (tj. o 5,0 kg) na 312 kg ž. hm. především v důsledku zvýšeného vývozu mladého skotu.

Celková výroba **mléka** klesla o 3,5 % na 2 612,5 mil. l v důsledku výrazného poklesu dojeného skotu. Průměrný stav dojených krav 378,4 tis. ks představuje meziroční úbytek o 4 % a 15,7 tis. ks, což byl největší meziroční pokles stavů od vstupu do EU. Průměrná roční užitkovost meziročně vzrostla o 0,5 % na 6 903,8 l/dojnic.

Dlouhodobý pokles stavů **prasat** v ČR, který nabral v letech 2007-09 rychlé tempo, pokračoval také v roce 2010. Za období let 2007 až 2010 se stavy prasat v ČR podle Soupisu hospodářských zvířat snížily o 32,5 %, tj. o 921,2 tis. ks na 1 909,2 tis. ks. Počty chovaných prasnic se snížily dokonce o 41,0 % (o 92,1 tis. ks) a stavy prasat ve výkrmu klesly o 28,1 % (o 281,4 tis. ks). Ke konci prosince 2010 bylo v ČR chováno pouze 1 846 tis. ks prasat celkem, což představovalo ve srovnání se stejným obdobím roku 2009 další snížení o 3,5 %. K redukcí počtů chovaných prasat došlo ve všech kategoriích, ale nejvýznamněji u prasnic a prasniček, kdy se jejich stavy meziročně snížily o 10,0 % (tj. o 13,7 tis. ks), resp. o 7,6 % (tj. o 4,6 tis. ks).

Stavy **drůbeže** se v meziročním srovnání snížily o 6,2 % na 24,8 mil. ks. Současně klesly stavy kuřat na výkrm také o 6,2 % na 14,9 mil. ks a stavy kuřat na chov (o 8,3 % na 2,8 mil. ks). Stavy slepic se rovněž snížily o 3,8 % na 6,2 mil. ks. U ostatní drůbeže klesl počet hus (o 12,1 % na 18,8 tis. ks), kachen (o 20,4 % na 401,7 tis. ks) a početní stavy krůt se také znovu meziročně výrazně snížily o 21,3 % na 376,1 tis. ks.

Celková produkce drůbežího masa se meziročně snížila o 17,9 % na 188,2 tis. t j. hm. (250,9 tis. t ž. hm.). Samozásobení a drobný prodej se meziročně významněji nezměnil a dosáhl podle odhadu 7,1 tis. t j. hm. (tj. 9,5 tis. t ž. hm.).

V roce 2010 se celková produkce konzumních **vajec**, včetně domácích hospodářství, proti roku 2009 snížila o 5,8 % na 139,9 tis. t (v přepočtu 2 433,3 mil. ks). Podle ČSÚ v roce 2010 klesla meziročně produkce konzumních vajec v zemědělském sektoru o 7,4 % na 71,1 tis. t (1 236,8 mil. ks), z toho odhadem 20 % tvořila vejce násadová, tedy přibližně 17,8 tis. t (309,2 mil. ks). Průměrná roční snáška vajec na slepici ve velkochovech posílila o 6,4 % na 309 ks, v domácích hospodářstvích podle odhadu ČSÚ zůstala na stejné úrovni jako v roce 2009, a to 195 ks vajec na slepici za rok.

K 1. 4. 2010 bylo v ČR evidováno celkem 196,9 tis. ks **ovcí a beranů**, což je růst o 13,8 tis. ks (7,6 %). V kategorii bahnic vzrostly stavy z 98,7 tis. ks v roce 2009 na 103,8 tis. ks v roce 2010. V kategorii **koz a kozlů** bylo k 1. 4. 2010 evidováno 21 709 ks, což je o 30,2 % více než v předchozím roce.

Obnovitelné zdroje energie (OZE)

V návaznosti na směrnici Evropského parlamentu a Rady 2009/28/ES o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů z dubna 2009 byl vypracován a v srpnu 2010 přijat Vládou ČR Národní akční plán ČR pro energii z obnovitelných zdrojů (NAP), který navede cílové podíly obnovitelné energie na celkové spotřebě energie v roce 2020 na 13,5 % a na 10,8 % na spotřebě energie pro silniční a železniční dopravu (z podílu OZE na celkové potřebě 13 %, resp. 10 % pro dopravu v roce 2020, stanovených pro ČR ve směrnici 2009/28/ES).

Největší podíl na energii z OZE v roce 2009 zaujímala biomasa: 42,01 % biomasa – domácnosti a 30,83 % biomasa – mimo domácnosti, dohromady se tedy biomasa podílela 72,84 % na celkové energii z OZE. Z dalších druhů dosáhl podíl na celkové energii z OZE u vodních elektráren 8,45 %, u kapalných biopaliv 7,13 % a u bioplynu 5,26 %. Zbývajících cca 6,3 % připadlo na tepelná čerpadla, biologicky rozložitelnou část průmyslových odpadů, větrné elektrárny a sluneční energii.

Užití biopaliv v České republice je v současné době určováno především legislativní povinností jejich přimíchávání k minerálním pohonným hmotám. Tato povinnost byla poprvé zavedena od září 2007 pro přídavek FAME v motorové naftě (2 % objemová), od roku 2008 i pro přídavek bioetanolu do benzínu. V roce 2010 vstoupilo v platnost zvýšení biosložky od 1. června, a to ze 4,5 % na 6 % pro přídavek FAME v motorové naftě a z 3,5 % na 4,1 % pro přídavek bioetanolu v benzínu.

Výrobci bioetanolu v ČR se potýkají s některými problémy. Jedná se jednak o dovoz lihu ze zahraničí (i když meziročně došlo k jeho poklesu), dalším nepříznivým faktorem je proměnlivá cena vstupních surovin (nárůst cen zemědělských komodit zejména v posledním období). Výroba bioetanolu v roce 2010 meziročně stoupla o 5 %, ale hrubá spotřeba poklesla o 8 %. Na výrobu bioetanolu, podle odhadu Svazu lihovarů ČR, bylo v roce 2010 spotřebováno 124 770 t pšenice ozimé (což při výnosu 5,2 t/ha reprezentuje sklizňovou plochu 23 994 ha) a 679 998 t cukrovky (což při výnosu 54,6 t/ha reprezentuje sklizňovou plochu 12 454 ha).

Výroba FAME vzrostla meziročně o cca 28 %, hrubá spotřeba o cca 30 %, zvýšil se i vývoz o cca 45 %, dovoz však také vzrostl, a to na dvojnásobek. V marketingovém roce 2009/10 bylo na výrobu FAME spotřebováno cca 457 tis. t řepky olejné, což činilo cca 40,5 % celkové produkce řepky. Toto množství reprezentovalo výrobu 175 934 t FAME.

Cenový vývoj na agrárním trhu

V roce 2010 došlo k meziročnímu zvýšení cen zemědělských výrobců o 5,4 %. Na zvýšení cen se nejvíce podílely z rostlinných komodit obiloviny, olejnin, ovoce, zelenina a brambory a z živočišných komodit k němu přispělo především mléko. Ceny průmyslových výrobců potravin, výrobků, nápojů a tabáku se meziročně snížily o 2 %. Spotřebitelské ceny potravin a nealkoholických nápojů se zvýšily v roce 2010 vzhledem k předchozímu roku o 1,5 %. Ceny vstupů do zemědělství meziročně poklesly o 1,8 %.

Ceny zemědělských výrobců v rostlinné výrobě v roce 2010 v meziročním porovnání výrazně posílily o 38,5 p.b. S výjimkou cukrové řepy se zvýšily u všech hlavních komodit - obilovin, olejnin a brambor. V důsledku nižší produkce došlo k výraznému meziročnímu nárůstu ceny u ovoce (127 %), zeleniny a květin (131,7 %).

Průměrná **cena zemědělských výrobců živočišných komodit** se v roce 2010 vzhledem k roku 2009 zvýšila o 4,4 % v důsledku nárůstu cen mléka. U všech ostatních základních komodit byl naproti tomu zaznamenán meziroční pokles ceny.

Agrární zahraniční obchod (AZO)

Obrat AZO ČR se v roce 2010 meziročně zvýšil o 7,5 mld. Kč, především v důsledku nárůstu hodnoty českého agrárního dovozu o 6,6 mld. Kč, tj. o 5 %. Hodnota českého agrárního vývozu ve stejném období vzrostla o 872,7 mil. Kč, což představovalo navýšení pouhých 0,8 %. Schodek bilance AZO ČR se v roce 2010, stejně jako v roce 2009, prohloubil, a to o 5,8 mld. Kč na 33,2 mld. Kč, při současném poklesu stupně krytí dovozu vývozem o 3,1 p. b. na 76,2 %.

Participace agrárních výrobků na obratu celkového zahraničního obchodu ČR se v roce 2010 meziročně snížila na 5,01 %, přesto však byla v porovnání s předchozími lety nadprůměrná. Na straně vývozu došlo k poklesu podílu o 0,71 p. b. na 4,23 % a na straně dovozu se podíl snížil o 0,86 p. b. na 5,83 %. K tomuto meziročnímu vývoji přispěla vyšší dynamika růstu celkového českého vývozu a dovozu (o 17,7 %, resp. o 20,3 %) v porovnání s agrárním exportem a importem.

Zastoupení zemí EU 27 na českém agrárním vývozu se v roce 2010 poprvé od vstupu ČR do EU meziročně snížilo (na 91,7 %). Na straně českého agrárního dovozu došlo za stejné období k nepatrnému poklesu podílu EU 27 (na 93,1 %).

Český agrární vývoz směřuje dlouhodobě největší měrou na Slovensko, do Německa a do Polska (v roce 2010 činil podíl těchto zemí 57,7 %). Z třetích zemí je nejvýznamnější destinací pro český agrární vývoz Rusko. Dalšími významnými odběrateli byly v roce 2010, stejně jako v roce 2009, Ukrajina, Chorvatsko a Japonsko.

V roce 2010 stejně jako v letech předchozích participovaly s cca 60% podílem na českém agrárním dovozu Německo, Polsko, Nizozemsko a Slovensko. Z třetích zemí pak byly ve sledovaném roce našimi nejvýznamnějšími dodavateli agrárních výrobků Čína, USA, Turecko a Brazílie.

Na českém agrárním vývozu se největší měrou podílely KN 2402 20 Cigarety (na 1. pozici od roku 2008), KN 0401 Nezahuštěné mléko a smetana, KN 1001 Pšenice, KN 1905 Pekařské zboží, sušenky, oplatky apod., KN 2106 Přípravky potravinové jiné, KN 2203 Pivo, KN 1806 Čokoláda a ostatní potravinářské přípravky s kakaem a další.

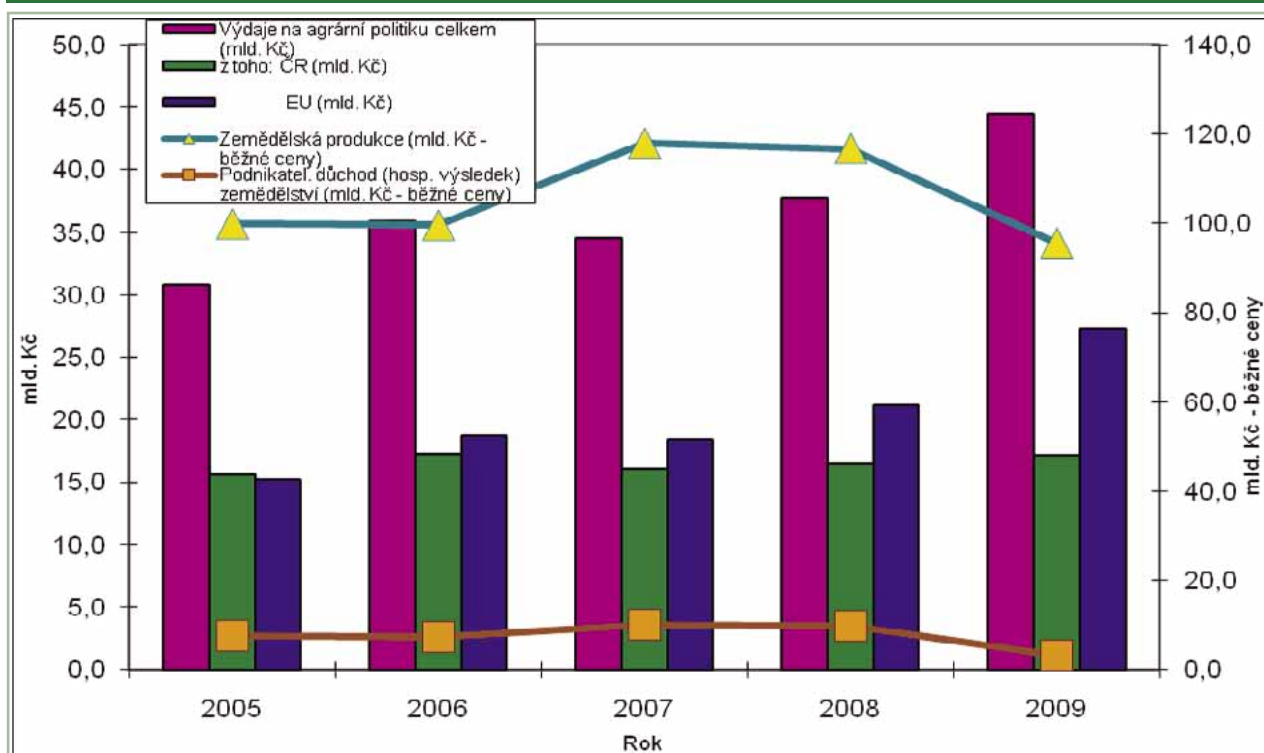
Na českém agrárním dovozu participovaly zejména KN 0203 Vepřové maso, KN 1905 Pekařské zboží, sušenky, oplatky apod., KN 0406 Tvaroh a sýry, KN 1806 Čokoláda a ostatní potravinářské přípravky s kakaem, KN 2106 Přípravky potravinové jiné, KN 2309 Přípravky používané k výživě zvířat, KN 0207 Maso a droby drůbeže a další.

Ekonomické výsledky agrárního sektoru

Hodnota produkce odvětví zemědělství v roce 2010 v porovnání s rokem 2009 vykazovala velmi mírný růst (o 0,8 %), který však nekompenzoval značný propad produkce v roce 2009 vůči roku 2008 (téměř 19 %). Významnější růst v roce 2010 zaznamenala hodnota rostlinné produkce (o 4,8 %) jako důsledek růstu hodnoty produkce hlavních komodit - obilovin (o 15 %) a olejnin (o 7,2 %). Pokles zaznamenala v roce 2010 hodnota živočišné produkce (o 4,1 %) vlivem poklesu hodnoty jatečné produkce zvířat (o téměř 16 %), který nebyl kompenzován nárůstem hodnoty produkce živočišných výrobků (o 11,1 %), na němž se podílelo hlavně kravské mléko růstem o 14,4 %.

Ostatní ukazatele SZÚ zaznamenaly meziročně pozitivní trendy. Mezi spotřeba poklesla o 4,0 %, hrubá přidaná hodnota vzrostla o 20,6 % a čistá přidaná hodnota téměř dvojnásobně (o 91,7 %). Při stagnaci spotřeby fixního kapitálu, snížení náhrad zaměstnancům, růstu ostatních daní a poklesu dotací na výrobu (u dotací při meziročním poklesu o 5,2 %) a při dalším mírném poklesu počtu pracovníků vzrostl důchod z faktorů na 1 AWU jako klíčový ukazatel ekonomické situace odvětví z hodnoty 242,5 tis. Kč v roce 2009 na 261,5 tis. Kč v roce 2010, tj. o 7,8 %. Hodnota podnikatelského důchodu dosáhla v roce 2010 výše 6,2 mld. Kč, což je výrazný (141,4 %) nárůst proti roku 2009 (2,6 mld. Kč).

Vývoj podnikatelského důchodu, produkce zemědělského odvětví a podpor

Pramen: podklady MZe; SZIF; PGRLF a další instituce

V letech 2007 až 2009 pokračovaly strukturální změny, tak jak podniky reagovaly na vývoj tržního a agrárního politického prostředí. Z výsledků výběrového šetření FADN CZ, které jsou srovnatelné s výsledky SZÚ, vyplývá značná diferenciace ekonomické situace podniků mezi kategoriemi výrobního zaměření a LFA, která vyplývá především z různé úrovně podpor.

Podniky v méně příznivých oblastech LFA zvyšovaly stavy skotu (krav bez tržní produkce mléka) a stavy ovcí a koz, čímž dosahovaly vyšších úrovní podpor. Je zřejmé, že v ČR je za daných tržních a zejména agrárního politických podmínek výhodné provozovat extenzivní zemědělství v marginálních oblastech s intenzitou chovu přežvýkavců zhruba na úrovni 0,5 DJ/ha krmných plodin a při zapojení do různých agroenvironmentálních programů (ošetřování TTP, ekologické zemědělství). V roce 2009 bylo možné v kategorii podniků specializovaných na extenzivní chov krav bez tržní produkce mléka dosáhnout průměrné výše ČPH/AWU až 628,1 tis. Kč (středně velké podniky s průměrnou výměrou přibližně 350 ha při čerpání zhruba 13 000 Kč provozních dotací a podpor na hektar využívané zemědělské půdy).

Dlouhodobě nevýhodné je naopak provozování smíšené zemědělské výroby v malých farmách s průměrnou výměrou 34,3 ha využívané zemědělské půdy, jejichž ČPH/AWU dosáhla v roce 2009 průměrné výše pouze 116,9 tis. Kč/AWU. Jde rovněž o podniky s extenzivnější zemědělskou výrobou v méně příznivých oblastech LFA (intenzita chovu přežvýkavců 0,6 DJ/ha krmných plodin), které jsou však charakteristické vyšší pracovní náročností spojenou s relativně vysokým zastoupením stavů prasat.

Souhrnné hodnocení agrární politiky

Celkové podpory se v roce 2010 proti roku 2009 zvýšily ze 41,8 mld. Kč na 43,6 mld. Kč, tj. o 4,2 %, avšak podpory samotným zemědělským a rybářským podnikům (tj. bez výdajů na tzv. obecné služby) mírně poklesly z 34,4 mld. Kč na 34,3 mld. Kč, tj. o necelých 0,5 %. Nejvíce k této meziroční změně přispěly vyšší výdaje ze zdrojů EU (o 3,6 mld. Kč, tj. o 14,2 %) a vyšší národní výdaje na pozemkové úpravy (o 29,7 %). Naopak došlo k poklesu dalších výdajů z národních zdrojů, zejména výdajů SZIF (o 18,8 %).

Největší podíl podpor připadá dlouhodobě na přímé platby: 49 % v roce 2009 a zhruba 46 % v roce 2010. Pokles podílu přímých plateb v roce 2010 byl doprovázen meziročním zvýšením podílu podpor v rámci PRV o 7 p. b. Podíl zdrojů EU na celkových podporách do českého agrárního sektoru se zvýšil z 60 % v roce 2009 na 66 % v roce 2010.

Podle klasifikace EU se největší část podpor soustřeďuje v Pilíři I (podpora cen a příjmů podniků). Podpory v tomto pilíři v roce 2009 zaujímaly 60 % z celkových podpor. V roce 2010 došlo k poklesu jejich podílu na 53 %. Naopak podpory v rámci Pilíře II (podpory rozvoje venkova) meziročně vzrostly o 31 % na 37 %, což potvrzuje dlouhodobější trend postupného přesunu podpor z Pilíře I do Pilíře II.

Dlouhodobě největší podíl podpor připadá na podpory příjmů podniků (52-56 %). Druhý největší objem podpor se týká zlepšování vztahu zemědělství k životnímu prostředí a venkovu. Jejich podíl na celkovém objemu podpor se v obou sledovaných letech stabilizoval na úrovni kolem 20 %. Značná část těchto podpor se však týká plateb LFA, které vedle svých environmentálních účinků přímo napomáhají ke zvyšování příjmů zemědělských podniků v daných oblastech.

Celkové transfery veřejných zdrojů do zemědělství (včetně rybářství) zaujímají významnou roli v ekonomice sektoru. Zemědělská politika ČR po vstupu do EU je prostřednictvím Pilíře I nadále orientována více na podporu příjmů zemědělských podniků než na podpory směřující k potřebné restrukturalizaci zemědělství. Na druhou stranu tato relace pomáhá zmírňovat negativní dopady podmínek na agrárním trhu do ekonomiky sektoru zemědělství.

Návrh opatření v oblasti agrární politiky ke Zprávě o stavu zemědělství ČR za rok 2010 (podle ustanovení § 6 zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství)

Zvýšit kvalitu životního prostředí a krajiny, podpořit kvalitu života na venkově a podporovat kvalitní potraviny.

- Zaváděním vhodných zemědělských technologií napomáhat k prevenci klimatických rizik (např. povodní). Podporovat výrazné snížení rizik vodních a větrných erozí.
- Zvyšováním kvality a bezpečnosti českých a moravských potravin a biopotravin podporovat jejich produkci. Typickým označením usnadnit spotřebitelům jejich identifikaci.
- Podporovat udržení dostatku kvalitní vody v přirozeném prostředí.
- Posílit infrastrukturu venkovských obcí a podporovat občanskou vybavenost a služby s využitím Programu rozvoje venkova.
- Nadále realizovat opatření pro podporu nákupu zemědělské půdy do vlastnictví samotných zemědělců s cílem zvyšování jejich motivace k hospodaření.
- Zvýšit tržní možnosti českých rybářů pomocí podpory konzumace domácích sladkovodních ryb s využitím evropských fondů.

Podporovat růst konkurenceschopnosti a omezit byrokracii podnikání v zemědělském sektoru.

- Řešit aktuální problémy agrárního sektoru zapříčiněné hospodářskou recesí.
- U všech forem a typů zemědělského podnikání podporovat růst konkurenceschopnosti ve spravedlivém podnikatelském prostředí.
- V souladu s připravovaným zjednodušováním SZP maximálně omezit administrativní požadavky na české zemědělské podnikatele a snížit tak jejich administrativní a byrokratickou zátěž.
- Pomocí vhodných nástrojů usnadnit nové generaci zemědělců vstup do zemědělského podnikatelského prostoru.
- Vytvářet podmínky pro zvyšování přidané hodnoty zemědělské produkce.
- Podporovat transfer výsledků tuzemského i nadnárodního evropského výzkumu do praxe v agrárním sektoru.

Dosáhnout liberální, ale spravedlivé pojetí zemědělské politiky EU.

- Aktivně spolupracovat na vytvoření zjednodušené a přitom silné a efektivní SZP.
- Podporovat evropské zemědělství bez bariér na vnitřním trhu a usilovat o nastavení rovných podmínek financování zemědělství pro všechny členské státy Unie.
- Posílit podporu rozvoje venkova, výzkumu a vzdělávání, a diverzifikaci do nezemědělských činností.
- Zajišťovat českým zemědělským podnikatelům v rámci projektu e-AGRI neustálý přísun potřebných informací a poskytnout jim co možná nejširší elektronickou komunikaci s úřady státní správy v resortu zemědělství.
- Dále podporovat výrobu energie z obnovitelných zdrojů s důrazem na využití nepotravinářských surovin a jinak nevyužitelných odpadů.

I OBECNÉ PODMÍNKY VÝVOJE AGRÁRNÍHO SEKTORU A VENKOVA ČR

V roce 2010 odeznívala globální hospodářská recese. V ČR došlo k meziročnímu nárůstu reálného HDP o 2,2 % po sezónním očištění. Podíl zemědělství na nominální hrubé přidané hodnotě přitom vzrostl o 0,1 p. b. Růst inflace se mírně zvýšil (na 1,5 %) a koruna posílila vůči EUR (o 4,6 %), vůči USD naopak velmi mírně oslabila (o 0,3 %). Povětrnostní podmínky vykazovaly významnější odchylky od dlouhodobého normálu v naměřených srážkách, které byly významně vyšší zejména v květnu a červenci až září 2010 a měly za následek povodně na severní Moravě a v severních Čechách. Podnikatelské prostředí v zemědělství bylo příznivě ovlivněno cenovým zotavením (+5,4 %) po čtvrtinovém propadu cen zemědělských výrobců v roce 2009.

I.1 Národní hospodářství ČR a pozice agrárního sektoru

I.1.1 Vývoj národního hospodářství

Hospodářský růst

V roce 2010 odeznívala v ČR hospodářská recese a došlo k obnovení růstu HDP, který meziročně ve stálých cenách činil 2,2 % (tab. TI.1/01). Růst HDP byl v ČR výraznější proti průměru EU 27 i v porovnání s eurozónou (16 států¹).

TI.1/01 - Vybrané ukazatele vývoje národního hospodářství¹⁾

Ukazatel	MJ	2009	2010
Hrubý domácí produkt - b. c.	mld. Kč	3 625,9	3 669,8
	meziroční index	98,3	101,2
Hrubý domácí produkt - s. c. roku 2000 (sezónně očištěno)	meziroční index	96,0	102,2
	EU 27 = 100	82,0	82,0
Úroveň HDP na obyvatele ²⁾	EU 15 = 100	74,0	75,0
	Kč	23 488	23 951
Průměrná měsíční mzda (nominální) ³⁾	meziroční index	104,0	102,0
	%	1,0	1,5
Průměrná míra inflace	%	4,58	4,10
Průměrné úrokové sazby z úvěrů nefinančním podnikům ⁴⁾	mld. Kč	81,2	54,0
Obchodní bilance	mld. Kč	-114,8	-139,2
Běžný účet platební bilance	mld. Kč	-192,4	-156,4
Saldo státního rozpočtu	mld. Kč	1 279,6	1 413,5
Konsolidovaný hrubý dluh sektoru vládních institucí ⁵⁾	% HDP	5,87	4,71
Deficit sektoru vládních institucí ⁵⁾	% HDP	35,29	38,52
Dluh sektoru vládních institucí ⁵⁾	%	6,7	7,4
Obecná míra nezaměstnanosti (průměr) ⁶⁾	Kč	26,445	25,290
Devizový kurz nominální (průměr) - Kč/€	Kč	19,057	19,111
- Kč/\$			

¹⁾ Tabulka obsahuje údaje zveřejněné do 26. 4. 2011.

²⁾ Přepočtené paritu kupní síly; pro rok 2010 předběžný údaj.

³⁾ Průměrná hrubá měsíční nominální mzda na přepočtené počty zaměstnanců v celém národním hospodářství.

⁴⁾ Úrokové sazby korunových úvěrů - stav obchodu, průměr za 12 měsíců.

⁵⁾ Údaje podle metodiky Evropského systému národních účtů (ESA 1995) a manuálu k vládnímu deficitu a dluhu EU.

⁶⁾ Podíl počtu nezaměstnaných na celkové pracovní síle (zaměstnaní spolu s nezaměstnanými), kde číselník i jmenovatel jsou ukazatele konstruované podle mezinárodních definic a doporučení Eurostatu a ILO.

Pramen: ČSÚ; ČNB; Eurostat

Zpracoval: V. Vilhelm (ÚZEI)

Podle propočtů z předběžných údajů Eurostatu dosáhla v roce 2010 ČR 82 % průměrné úrovně objemového indexu HDP na obyvatele v paritě kupní síly za EU 27. Při přepočtu běžným směnným kurzem činí tento poměr 57 %.

Na poptávkové straně² přispěla k celkovému ekonomickému růstu v roce 2010 vyšší tvorba hrubého kapitálu (+4,2 %), a to růstem zásob a nikoliv vlivem investic, které se naopak meziročně snížily (-4,6 %). Výdaje na konečnou spotřebu mírně vzrostly (+0,4 %) a vývoz i dovoz vzrostly shodně o 17,6 %. Na nabídkové straně ekonomiky vzrostla HPH o 3,1 %, na čemž se největší měrou podílel zpracovatelský průmysl, jehož HPH vzrostla meziročně o 10,1 %. Odvětví zemědělství a lesnictví zaznamenalo pokles o 5,5 %, zatímco rybářství vykazovalo růst o 2,3 %.

Obchodní bilance v roce 2010 dosáhla opět kladné hodnoty a skončila přebytkem ve výši 54,0 mld. Kč, avšak při meziročním snížení o 27,2 mld. Kč³. Této bilance bylo dosaženo při meziročním nárůstu vývozu o 376 mld. Kč a souběžném růstu dovozu o 404 mld. Kč.

Obecná míra nezaměstnanosti se v roce 2010 zvýšila na 7,4 % a byla o 0,7 p. b. vyšší než v roce 2009. Nezaměstnanost vzrostla pouze v prvním čtvrtletí, v dalším průběhu roku 2010 spíše klesala a ve 4. čtvrtletí dosáhla 7,0 %, což bylo o 0,4 p. b. méně než ve stejném období minulého roku. Průměrná míra nezaměstnanosti zůstává v ČR nižší než průměr všech členských států EU (9,6 %) i států eurozóny (10,0 %), kde v roce 2010 došlo ke zvýšení nezaměstnanosti o 0,7, resp. 0,6 p. b. Průměrná hrubá nominální měsíční mzda⁴ dosáhla v roce 2010

¹⁾ Eurozónu se společnou měnou tvořilo v roce 2010 šestnáct států EU – Belgie, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Lucembursko, Německo, Nizozemsko, Portugalsko, Rakousko, Španělsko, Řecko, Slovensko, Kypr, Malta a Slovensko.

²⁾ Na poptávkové i nabídkové straně měřeno ve stálých cenách po sezónním očištění.

³⁾ Na základě údajů ČNB o platební bilanci za I.-IV. Q 2010. Podle statistiky zahraničního obchodu, vykazované ČSÚ podle předpisů EU na základě celních statistik a ocenění vývozu v cenách FOB a dovozu v cenách CIF; dosáhla obchodní bilance v roce 2010 hodnoty 125 mld. Kč při meziročním snížení o 25 mld. Kč.

⁴⁾ Na přepočtené počty zaměstnanců v celém národním hospodářství.

úrovně 23 951 Kč, čímž se meziročně zvýšila o 2 %. Při zohlednění míry inflace se reálné mzdy zvýšily pouze o 0,5 %. V podnikatelské sféře se průměrná nominální mzda přitom zvýšila o 2,6 % a reálně o 1,1 %, zatímco v nepodnikatelské sféře došlo k poklesu nominální mzdy o 0,6 % a reálná mzda se propadla o 2,1 %.

Míra inflace za rok 2010 činila 1,5 %. Nárůst inflace proti roku 2009 činil 0,5 p. b., zejména v důsledku růstu v druhém pololetí 2010. Cenový růst byl nejvyšší v oblasti zdraví a dále u alkoholických nápojů a tabáku, rychleji než inflace rostly i ceny dopravy a bydlení, vody, energie a paliv a ceny stravovacích a ubytovacích služeb a vzdělávání. Růst cen potravin a nealkoholických nápojů byl shodný s mírou inflace. K poklesu cen došlo u odívání a obuvi, dále v oblastech rekreace a kultury, pošt a telekomunikací a u bytového vybavení, zařízení domácností a oprav. Úrokové sazby korunových úvěrů poskytnutých nefinančním podnikům v průměru klesly o 0,48 p. b. Průměrný nominální devizový kurz české koruny v roce 2010 proti roku 2009 posílil vůči euru o 4,6 % a nepatrně oslabil vůči dolaru o 0,3 %. Vůči euru i dolaru dosáhla koruna nejsilnějšího kurzu v období října až počátku listopadu.

1.1.2 Pozice agrárního sektoru

Odvětví zemědělství se podílelo podle statistiky národních účtů v roce 2010 na celkové tvorbě HPH v základních b. c.⁵ 1,76 %, což představuje meziroční nárůst o 0,10 p. b. (tab. T1.1/02 a příl. tab. I/1.01). V případě potravinářského průmyslu došlo ke snížení podílu na celkové tvorbě HPH o 0,22 p. b. na 2,65 %. Při vyjádření HPH ve s. c. roku 2000 poklesl uvedený podíl v případě odvětví zemědělství o 0,18 p. b. a u potravinářského průmyslu došlo k poklesu o 0,06 p. b. Vývoj cen zemědělských výrobců v roce 2010 byl relativně příznivý, meziročnímu nárůstu CZV o 5,4 % však předcházela čtvrtinový propad cen v roce 2009.

T1.1/02 - Vybrané ukazatele postavení agrárního sektoru v národním hospodářství¹⁾

Ukazatel	2009	2010
Podíl na HDP²⁾ v základních b. c. - podle statistiky národních účtů (%)		
- odvětví zemědělství, lesnictví a rybolovu	2,27	2,41
z toho - odvětví zemědělství ³⁾	1,66	1,76
- výroba potravin, nápojů a tabákových výrobků	2,87	2,65
Podíl zemědělství⁴⁾ na HDP v základních b. c. - podle SZÚ (%)	0,52	0,62
Podíl agrárního vývozu na celkovém vývozu (%)	4,94	4,23
Podíl agrárního dovozu na celkovém dovozu (%)	6,69	5,83
Podíl vydání za potraviny, nápoje a tabákové výrobky na celkových spotřebních vydáních domácností⁵⁾ (%)	22,1	22,1
z toho za potraviny a nealkoholické nápoje ⁶⁾ (%)	19,3	19,3
Podíl na celkovém počtu zaměstnanců v NH (%)⁴⁾		
- odvětví zemědělství, lesnictví a rybářství	2,84	2,70
z toho - odvětví zemědělství ³⁾	2,42	2,30
- výroba potravinářských výrobků, nápojů a tabákových výrobků	2,95	2,87
Poměr průměrné měsíční mzdy v odvětví zemědělství k průměrné měsíční mzdě v NH (%)⁶⁾	75,0	76,0
Podíl na celkových výdajích státního rozpočtu (%) - odvětví zemědělství⁷⁾	4,33	4,14
- MZe (kap. 329)	4,79	4,57
Podíl výdajů státního rozpočtu pro odvětví zemědělství na HDP v b. c. (%)	1,39	1,31

¹⁾ Tabulka obsahuje údaje zveřejněné do 31. 3. 2011.

²⁾ Vypočteno z hrubé přidané hodnoty v běžných cenách.

³⁾ Včetně nezemědělských činností zemědělských podniků, myslivosti a souvisejících činností.

⁴⁾ Zemědělská prvovýroba, poskytované zemědělské služby a neodělitelné nezemědělské činnosti; rok 2009 semidefinitivní údaj, rok 2010 předběžný údaj.

⁵⁾ Pro rok 2010 předběžný údaj na základě čtvrtletních statistik rodinných účtů.

⁶⁾ Celkový počet zaměstnanců a průměrné hrubé mzdy podle CZ-NACE, resp. OKEČ za ČR úhrnem (přepočtené osoby).

⁷⁾ Podle odvětvového třídění rozpočtových výdajů (výdaje z kapitoly MZe i dalších ústředních kapitol).

Pramen: ČSÚ; MF

Zpracoval: V. Vilhelm (ÚZEI)

Podíl agrárního vývozu na celkovém vývozu se meziročně snížil ze 4,9 % na 4,2 % a rovněž podíl agrárního dovozu na celkovém dovozu se snížil z 6,7 % na 5,8 %. Agrární vývoz se v roce 2010 zvýšil proti roku 2009 o 0,8 % a agrární dovoz narostl o 5,0 %. Tím došlo k meziročnímu nárůstu bilančního schodku AZO z 27 mld. Kč na 33 mld. Kč a současně k pokračujícímu zhoršení stupně krytí agrárních dovozů vývozy na 76 %.

Podíl výdajů domácností za potraviny, nápoje a tabákové výrobky na celkových výdajích za zboží a služby se podle čtvrtletních údajů v roce 2010 v ČR ve srovnání s rokem 2009 nezměnil a činil 22,1 %, přičemž samotné výdaje za potraviny a nealkoholické výdaje představovaly opětovně 19,3 % celkových výdajů.

Podle údajů ČSÚ⁶ došlo v odvětví zemědělství, lesnictví a rybářství v roce 2010 k poklesu počtu zaměstnanců o 7,1 % proti roku 2009. Současně došlo k mírnému poklesu podílu zaměstnanců odvětví na celkovém počtu zaměstnanců (o 0,14 p. b.). Z toho podíl zaměstnanců v samotném zemědělství (včetně myslivosti a souvisejících činností) poklesl o 0,12 p. b. Zemědělství je nadále charakterizováno mzdovou disparitou a zaostává v úrovni průměrných mezd za průměrem ČR. V roce 2010 se toto zaostávání proti minulému roku zmírnilo na úroveň 76 %. Růst nominální mzdy zaměstnanců v zemědělství na přepočtené osoby činil 3,3 % a byl o 1,3 p. b. vyšší než průměr celkového růstu mezd v ČR. Protože růst nominální mzdy v zemědělství byl vyšší než míra inflace, došlo v odvětví k růstu reálné mzdy o 1,8 %.

Podíl zemědělství na výdajích státního rozpočtu se v roce 2010 snížil o 0,2 p. b. na 4,1 %. Celkové výdaje státního rozpočtu se meziročně snížily téměř o jedno procento, výdaje státu do odvětví zemědělství se snížily ve srovnání s rokem 2009 o 5,1 %.

⁵⁾ Základní cena je cena za jednotku vyrobené produkce bez daně splatné na tuto jednotku v důsledku její výroby nebo prodeje, ale včetně dotace vázané na tuto jednotku (dotace na produkty).

⁶⁾ Tabulka „Celkový počet zaměstnanců a průměrné hrubé mzdy podle CZ-NACE, resp. OKEČ, za ČR úhrnem (přepočtené osoby)“ – předběžné údaje.

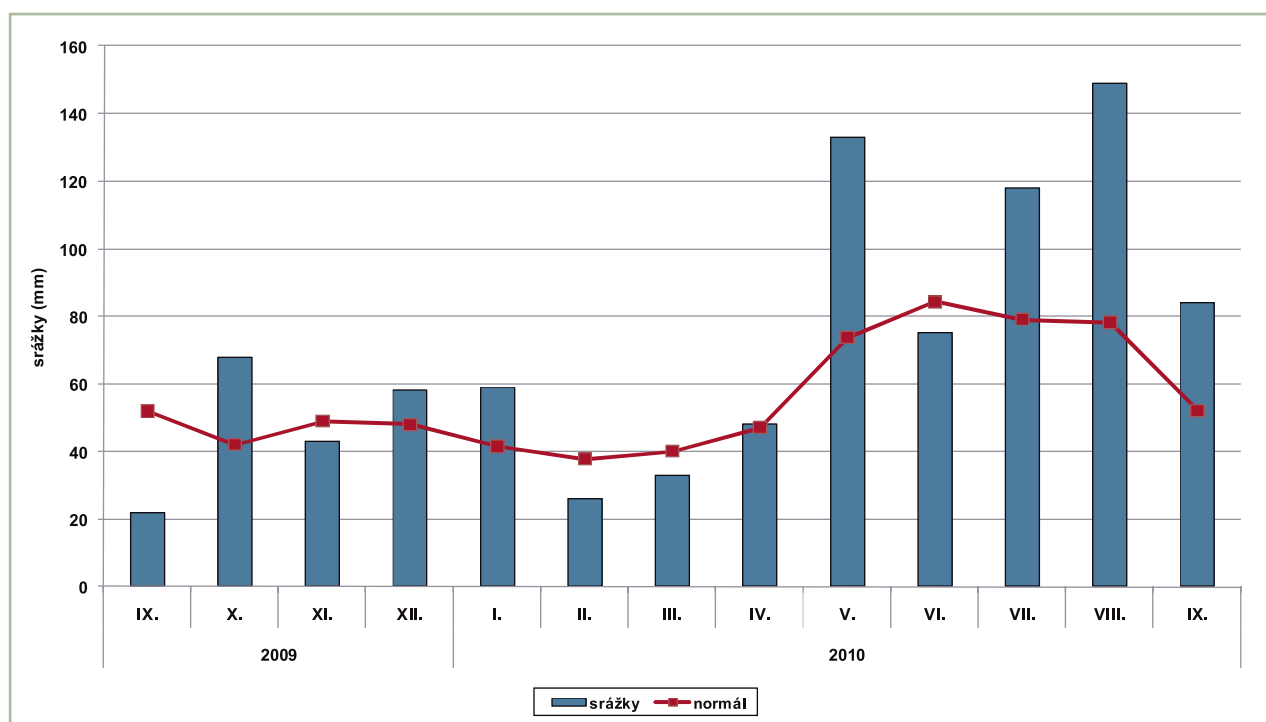
1.2 Povětrnostní podmínky a jejich vliv na agrární sektor

Povětrnostní podmínky v ČR, charakterizované měsíčními úhrny srážek a průměrnými měsíčními teplotami, vykazaly v období od září 2009 do září 2010 významnější odchylky od dlouhodobého normálu pouze v případě naměřených srážek.

Úhrny srážek v období od září 2009 do září 2010

Rozložení srážek ve sledovaném období bylo prostorově i časově nestejně rozloženo. Normální srážkové úhrny byly vysoce překročeny zejména v květnu, kdy způsobily povodně na Moravě a ve Slezsku, a v červenci až září 2010. Velmi suché bylo ve sledovaném období pouze září 2009. V letním období byla zaznamenána bouřková činnost a intenzivní přívalové deště na celém území ČR s tím, že kladné odchylky od dlouhodobého normálu byly největší v Libereckém kraji (v srpnu 2010 zde bylo naměřeno 326 % dlouhodobého normálu srážek), což mělo za následek ničivé lokální povodně v severních Čechách.

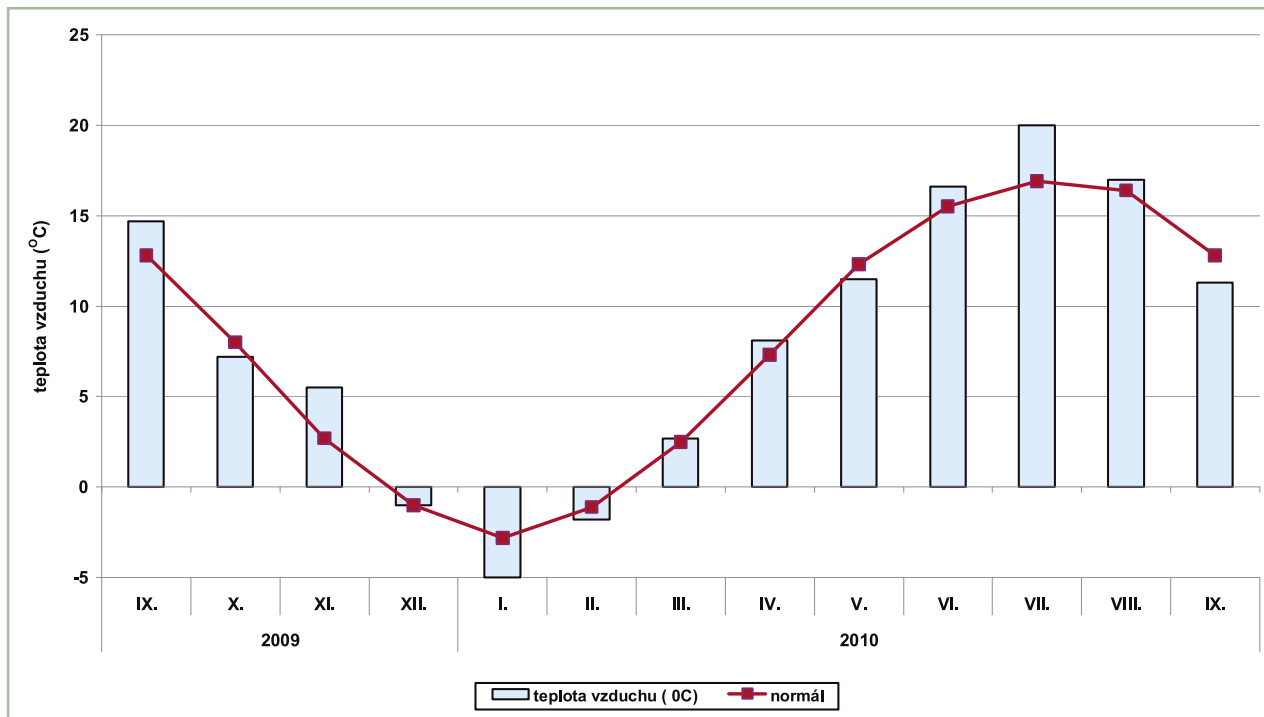
Graf T1.2/01 - Průměrný měsíční úhrn srážek v období od září 2009 do září 2010 ve srovnání s dlouhodobým normálem za období 1961-1990

Pramen: ČHMÚ
Zpracoval: V. Vilhelm (ÚZEI)

Teploty vzduchu v období od září 2009 do září 2010

Průměrné měsíční teploty na území ČR se v období od září 2009 do září 2010 pohybovaly kolem normálu. Teplotně nadnormální byl listopad 2009 (+2,8°C) a červenec 2010 (+3,1°C). V roce 2010 byl mimořádně chladný leden s teplotní odchylkou -2,2°C.

Graf T.1.2/02 - Průměrná měsíční teplota vzduchu v období od září 2009 do září 2010 ve srovnání s dlouhodobým normálem za období 1961-1990

Pramen: ČHMÚ
Zpracoval: V. Vilhelm (ÚZEI)

Průběh počasí do června 2010 vytvářel předpoklad dosažení podobných výnosů plodin jako v předcházejícím roce, avšak proměnlivé počasí s nadnormálními srážkami v období července až září komplikovalo sklizeň a na dosažených výnosech plodin se projevilo negativně. Naproti tomu škody na pojištěných plodinách způsobené zejména krupobitím a záplavami byly v roce 2010 ve srovnání s rokem 2009 zhruba poloviční (viz kap. 6.4).

1.3 Podnikatelské prostředí

Podnikatelské prostředí utvářejí především ceny vstupů a výstupů ovlivňované přímo podmínkami trhu (vztahy nabídky a poptávky, ekonomickými silami aktérů apod.), a nepřímo inflací, kurzem koruny a vývojem zahraničního obchodu, jakož i daněmi, daňovými úlevami, úvěrovými službami a dalšími podnikateli neovlivnitelnými riziky. Významnou roli hraje také institucionální a legislativní prostředí, zejména množství a kvalita právních předpisů, vymahatelnost práva a rozměr korupce. Mimořádný význam především pro zemědělské podnikatele mají uniijní a národní podpory.

Vliv cenového vývoje na agrární trh a podnikatelské prostředí

V roce 2010 došlo v zemědělství k mírnému sevržení „cenových nůžek“. Celkový index cen vstupů do zemědělství v roce 2010 proti loňskému roku činil 98,2 %. V průběhu roku 2010 ceny vstupů do zemědělství rostly v jednotlivých čtvrtletích průměrným tempem 1,1 %, přičemž největší růst byl ve čtvrtém čtvrtletí. Největší pokles proti roku 2009 zaznamenaly ceny hnojiv, osiva ječmene jarního a pesticidů a naproti tomu nejvíce vzrostly ceny maziv a motorových paliv a osiva řepky ozimé.

Ceny zemědělských výrobců v meziročním srovnání stouply v roce 2010 na 105,4 % úroveň roku 2009. Konkrétně ve srovnání s cenovou úrovní roku 2009 ceny rostlinných výrobků vrostly na 106,3 % a ceny hospodářských zvířat a živočišných výrobků vzrostly na 104,4 % (podrobněji kap. 9).

Spotřebitelské ceny potravin a nealkoholických nápojů se zvýšily v roce 2010 na 101,5 % úroveň předchozího roku. Tento vývoj byl ovlivněn zejména trvalým nárůstem cen zemědělských výrobců prakticky v průběhu celého roku 2010.

Daňové zatížení a daňové úlevy

Daňové zatížení měřené složenou daňovou kvótou⁷ je v ČR pod průměrem EU 27. Zvýšení předpisu daně z příjmu v resortu zemědělství v roce 2010 souvisí se zlepšením situace podnikatelských subjektů proti roku 2009, avšak ani toto zvýšení neznamenalo překročení úrovně předkrizových let 2007 a 2008. Daň z nemovitostí vzrostla meziročně v roce 2010 o 11 %, naopak vrátka daně z přidané hodnoty se v roce 2010 snížila o více než pětinu a odráží tak nižší úroveň nákupů zemědělských podnikatelů v roce 2010. Vratka spotřební daně za tzv. „zelenou naftu“⁸ se zvýšila o necelých 8 %, což bylo ovlivněno zvýšením spotřební daně z minerálních olejů od 1. 1. 2010. Vývoj daňového zatížení zemědělských podnikatelských subjektů v uplynulých pěti letech je uveden v příl. tab. 1.3/01.

⁷ Složená daňová kvóta je poměr výnosu daní, cel, sociálního a zdravotního pojištění k HDP.

⁸ Vrácení daně z minerálních olejů osobám užívajícím tyto oleje pro zemědělskou prvovýrobu podle § 57 zákona č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních.

Soustava specifických daňových úlev ovlivňujících ekonomiku zemědělských podniků v roce 2010 zahrnovala zejména:

- snížení sazby daně silniční o 25 % u vozidel určených pro činnosti výrobní povahy v rostlinné výrobě;
- nárok na vrácení 60 % spotřební daně zahrnuté do ceny nakoupené nafty (resp. 85 % v případě nafty s nejméně 30% podílem FAME) prokazatelně spotřebované v zemědělské prvovýrobě (1 679 mil. Kč v roce 2010);
- možnost vyšší odpisové sazby: podniky s převážně zemědělskou a lesní výrobou mohou uplatnit u vybraných skupin strojů v prvním roce odepisování o 20 % vyšší odpisové sazby (za předpokladu, že jsou prvními vlastníky zmiňované techniky).

Úvěrové služby

V roce 2010 se meziročně snížil trend alokace úvěrů do zemědělství, myslivosti a rybolovu (o 3 %), což se týkalo zejména střednědobých úvěrů a pohledávek za klienty. Tyto úvěry se však podílejí jen 15 % na úvěrech a pohledávkách celkem. Stav dlouhodobých úvěrů ke konci roku 2010 meziročně vzrostl o 3,1 %. Dlouhodobé úvěry mají převážně investiční charakter a dosahují téměř 69 % objemu úvěrů a pohledávek obchodních bank za klienty. Míra inflace na úrovni 1,5 % v roce 2010 umožnila pokračovat ve snižování úrokových sazeb poskytnutých nefinančním podnikům. Svou pozitivní roli při alokaci úvěrů do zemědělství nadále sehrává PGRLF poskytováním slev na úroky z úvěrů a podporou krátkodobého provozního financování v rámci nabízených programů (podrobněji kap. 2.3 a 6.4).

Podnikatelské riziko a jeho eliminace

Snaha o snižování dopadů rizik v zemědělství vyplývá z averze podnikatelů k rizikům a pro její naplnění má významnou roli nabídka a dostupnost pojistných produktů. Zemědělské pojištění je důležitým nástrojem pro snížení dopadů řady rizik ohrožujících rostlinnou i živočišnou produkci. Celkový objem pojistného za zemědělské pojištění vzrostl v roce 2010 zhruba o 5 % při nárůstu v pojištění plodin a poklesu v pojištění hospodářských zvířat. Výměra pojištěných plodin vzrostla na zhruba 1,5 mil. ha. K tomuto trendu přispělo i zvýšení podpor zemědělského pojištění poskytované PGRLF na 50 % z uhrazeného pojistného od roku 2009 (podrobněji kap. 6.4).

Trh s půdou

Důležitým faktorem podnikatelského prostředí v zemědělství je fungování trhu s půdou. České zemědělství charakterizuje z hlediska užití zemědělské půdy jeden z nejvyšších podílů pronajaté zemědělské půdy v EU. Podle výběrového šetření ÚZEI⁹ více než jedna třetina pronajaté půdy obhospodařované zemědělskými podniky přitom připadá na půdu ve vlastnictví jejich členů (v případě družstev) nebo společníků. Podíl pronajaté půdy v roce 2010 činil necelých 80 %¹⁰ a dlouhodobě klesá ve prospěch podílu vlastní obhospodařované půdy. Průměrný nájem za pronajatou zemědělskou půdu narůstá a pohybuje se zhruba na úrovni 800-2 000 Kč/ha podle charakteru pronajímaného pozemku a doby uzavření smlouvy. V poslední době se projevil zvýšený zájem o půdu, resp. nájem půdy, v souvislosti s pěstováním plodin určených pro produkci bioplynu.

Prodejní ceny zemědělské půdy v ČR, přestože dlouhodobě dochází k jejich růstu, jsou ve srovnání se zeměmi EU 15 stále na výrazně nižší úrovni (podrobněji kap. 7.2).

Administrativní zátěž

Odstraňování nadbytečné regulace a byrokratické zátěže je jednou z hlavních priorit Ministerstva zemědělství. MZe je gestorem zhruba 40 % veškerých předpisů Evropské unie, které je nutné s ohledem na závazky vyplývající z členství ČR v EU implementovat do českého právního řádu. Podle „Zprávy o plnění plánu snižování administrativní zátěže podnikatelů do roku 2010“ se tato zátěž od roku 2005 snížila u právních předpisů, jejichž předkladatelem do legislativního procesu bylo MZe, o požadovaných 20 %. Při MZe pracuje Antibyrokratická komise, zřízená ministrem zemědělství ve snaze snížit stoupající administrativní náročnost různých opatření uplatňovaných a využívaných v rezortu.

1.4 Důležitá rozhodnutí orgánů ČR a EU

1.4.1 Nejvýznamnější legislativní opatření připravovaná MZe v roce 2010¹¹

V roce 2010 bylo Parlamentem České republiky, vládou a MZe projednáno a schváleno několik desítek právních předpisů týkajících se bezprostředně zemědělství, mnoho jiných se nacházelo v různých stupních legislativního procesu, např. ve stadiu návrhu zákona, návrhu nařízení vlády nebo návrhu vyhlášky. Naprostá většina těchto legislativních opatření byla v roce 2010 předkládána s cílem jejich souladu s předpisy EU, či zdokonalení.

Nejvýznamnější legislativní změny v roce 2010 v oblasti agrárního sektoru byly následující:

- zákon č. 102/2010 Sb., kterým se mění zákon č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči, který umožňuje rostlinolékařské správě vydat rostlinolékařský pas, jestliže při přemísťování karanténního materiálu pro pokusné a vědecké účely nebo pro práci ve šlechtění odrůd z České republiky na území jiného členského státu Evropské unie jím musí být opatřen;
- zákon č. 331/2010 Sb., kterým se mění zákon č. 219/2003 Sb., o uvádění do oběhu osiva a sadby pěstovaných rostlin, který doplňuje definice týkající se rozmnožovacího materiálu, upravuje podmínky pro jejich uvádění do oběhu a při rozmnožování a výrobě a nově stanoví podmínky registrace a uvádění do oběhu osiva krajových odrůd zeleniny a odrůd zeleniny;
- zákon č. 150/2010 Sb., kterým se mění zákon č. 254/2001 Sb., o vodách, jehož předmětem je zejména odstranění nebo upravení některých nepřesností vodního zákona zjištěných při aplikaci zákona v praxi, reakce na vědeckotechnický pokrok, zlepšení ochrany povrchových a podzemních vod před jejich znečištěním, snížení administrativní zátěže adresátů vodního zákona při povolenacích řízeních a dalších úkonech vodoprávních úřadů, a provedení nezbytné transpozice nových směrnic Evropské unie.

V roce 2010 se rovněž intenzivně pracovalo na přípravě a schvalování desítek prováděcích právních předpisů, a to zejména na nařízeních vlády pro poskytování dotací v působnosti SZIF včetně příslušných prováděcích vyhlášek.

⁹ Dotazníkové šetření ÚZEI realizované v roce 2010 se změřením na vlastnicko-uživatelské vztahy k zemědělské půdě provedené v rámci výzkumného záměru financovaného MZe (MZE0002725101 Analýza a vyhodnocování možností trvalé udržitelnosti zemědělství a venkova ČR v podmínkách EU a Evropského modelu zemědělství).

¹⁰ Odhad na základě údajů ČSÚ ze Strukturálních výsledků za zemědělství a trendu podejů půdy.

¹¹ Přehled legislativních předpisů je uveden v příloze P1.

V roce 2010 probíhaly legislativní práce na tvorbě právních předpisů vycházející především z usnesení vlády ze dne 21. prosince 2009 č. 1567 o Plánu legislativních prací vlády na rok 2010. Ministerstvo zemědělství předložilo, mimo legislativní úkoly obsažené v tomto usnesení, několik dalších návrhů právních předpisů k řešení některých aktuálních problémů z oblasti zemědělství a z důvodů implementace právních předpisů Evropské unie do našeho právního prostředí.

Mezi některé významné návrhy zákonů připravované v roce 2010 patří zejména:

- návrh zákona, kterým se mění zákon č. 321/2004 Sb., o vinohradnictví a vinařství (předpokládaný termín nabytí účinnosti září 2011);
- návrh zákona, kterým se mění zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči (předpokládaný termín nabytí účinnosti září 2011);
- návrh zákona, kterým se mění zákon č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči (předpokládaný termín nabytí účinnosti září 2011);
- návrh zákona, kterým se mění zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství (předpokládaný termín nabytí účinnosti leden 2012);
- návrh zákona, kterým se mění zákon č. 95/1999 Sb., o podmínkách převodu zemědělských a lesních pozemků z vlastnictví státu na jiné osoby (předpokládaný termín nabytí účinnosti leden 2012);
- návrh zákona, kterým se mění zákon č. 219/2003 Sb., o uvádění do oběhu osiva a sadby pěstovaných rostlin (předpokládaný termín nabytí účinnosti leden 2012).

K většině z výše uvedených návrhů zákonů byly v roce 2010 rovněž připravovány návrhy prováděcích právních předpisů (nařízení vlády a vyhlášky).

1.4.2 Důležitá rozhodnutí a právní akty orgánů EU v roce 2010

V roce 2010 nebyly přijaty legislativní dokumenty, které by zásadním způsobem měnily Společnou zemědělskou politiku EU. Zejména I. pololetí proběhlo ve znamení příprav Evropské komise na nutné změny v legislativě EU pro její sladění s Lisabonskou smlouvou, která přinesla mnohé zásadní změny. Od podzimu Evropská komise, resp. GR AGRI, postupně předkládá Radě, Evropskému parlamentu, jakož i parlamentům členských států k projednání a ke schválení konkrétní změny u celé řady právních aktů.

Mezi nově přijaté významnější právní akty patří např. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/63/EU ze dne 22. září 2010 o ochraně zvířat používaných pro vědecké účely. V oblasti sadby, osiv, trvalých kultur, bezpečnosti krmiv a půdy a rostlinolékařské péče bylo přijato celkem 35 směrnic, které „doplňují“ směrnici Rady 91/414/EHS z hlediska zařazení účinných látek, resp. odrůd. V oblasti potravinářské výroby a bezpečnosti potravin byly přijaty předpisy, které mají zpravidla „horizontální“ či mezirezortní charakter.

Rok 2010 byl také zaměřen na přípravu a veřejnou diskuzi k budoucnosti SZP, kterou oficiálně zahájil komisař pro zemědělství D. Ciolos dne 12. 4. 2010. Na základě této diskuze byla zpracována syntetická zpráva. Velká většina příspěvků se shodla na třech hlavních cílech SZP:

- efektivní produkce potravin;
- udržitelné řízení přírodních zdrojů a boj proti změně klimatu;
- zachování územní rovnováhy a rozmanitosti venkovských oblastí.

Ve dnech 19.-20. 7. 2010 se návazně konala k hlavním tématům a cílům SZP konference. Evropská komise dne 18. 11. 2010 zveřejnila sdělení „Společná zemědělská politika do roku 2020 – řešení budoucích problémů v oblasti potravin, přírodních zdrojů a územního plánování“.

2 PODPORY AGRÁRNÍHO SEKTORU A VENKOVA

Program rozvoje venkova je uplatňován od roku 2007, přičemž z jeho zdrojů byly i v roce 2010 vypláceny dobíhající víceleté závazky z předchozího programu HRDP. V roce 2010 byla spuštěna další tři kola OP Rybářství. Přímé platby SAPS byly v roce 2010 dorovnány do 100% úrovně plateb EU 15, z čehož 70 % je financováno ze zdrojů EU. V roce 2010 byly přímé platby (a některá opatření z PRV a SOT) podmíněny dodržováním podmínek cross-compliance (křížová shoda). V rámci SOT došlo k meziročnímu snížení výdajů téměř o 1 330 mil. Kč, především z důvodu ukončení režimu restrukturalizace cukrovárenství a výrazného snížení dalších podpor v tomto odvětví. V roce 2010 byla vyplácena nová forma podpory „ovoce do škol“ hrazená z prostředků ČR, ale i EU; dále byla v roce 2010 obnovena podpora pro školní mléko. V dotačních programech MZe meziročně poklesly celkové výdaje, přičemž nebyly vypláceny žádné podpory na mimoprodukční funkce rybníků a naopak byly opětovně zvýšeny výdaje do nákazového fondu. Ostatní výdaje MZe poklesly o 160 mil. Kč a rovněž dotace PGRLF se meziročně snížily, zejména v oblasti podpor zemědělského pojištění.

2.1 Podpory v rámci politiky rozvoje venkova

2.1.1 Program rozvoje venkova na období 2007-2013

Program rozvoje venkova (PRV) na období 2007-2013 umožňuje čerpání prostředků pro zemědělství a venkov v letech 2007-13 z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EAFRD). Celková částka přidělených prostředků z EAFRD je přibližně 2,8 mld. €, což spolu s příspěvkem ze státního rozpočtu ČR představuje na celé sedmileté období částku zhruba 3,6 mld. €.

Cílem PRV je zvýšení konkurenceschopnosti zemědělství, zlepšení stavu životního prostředí a snížení negativních vlivů zemědělského hospodaření, ochrana přírody a rozvoj kvality života na venkově. K realizaci těchto cílů byla připravena opatření v rámci 4 rozvojových os. V roce 2010 byly vypláceny podpory jak na základě žádostí zaregistrovaných v roce 2010, tak na základě žádostí o dotaci zaregistrovaných v předchozích letech. Přehled opatření PRV podle os a čerpání prostředků na tato opatření v roce 2009 a 2010 je uveden v tab. T2.1/01. Mimo podpor v rámci opatření PRV byly v roce 2009 a 2010 hrazeny víceleté závazky z obdobných opatření předchozích programových dokumentů – HRDP a OP Zemědělství. Celkové prostředky PRV zahrnují i kofinancování ze státního rozpočtu.

T2.1/01 - Podpory v rámci programu PRV a ze zdrojů EAFRD⁽¹⁾⁽²⁾⁽³⁾ (mil. Kč)

Opatření	Název	2009			2010 ^{P)}		
		celkem	z toho		celkem	z toho	
			ČR	EU		ČR	EU
Osa I ⁴⁾							
I.1.1	Modernizace zemědělských podniků	1 216	304	912	1 431	358	1 073
I.1.2	Investice do lesů	262	65	197	337	84	253
I.1.3	Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům	322	81	241	476	119	357
I.1.4	Pozemkové úpravy ⁵⁾	397	99	298	1015	254	761
I.3.1	Další odborné vzdělávání a informační činnost	29	7	22	33	8	25
I.3.2	Zahájení činnosti mladých zemědělců	321	80	241	328	82	246
I.3.3	Předčasné ukončení zemědělské činnosti	25	6	19	59	15	44
I.3.4	Využívání poradenských služeb	35	9	26	28	7	21
Celkem PRV - osa I ⁸⁾		2 607	651	1 956	3 707	927	2 780
Osa II							
II.1.1	Platby za přírodní znevýhodnění poskytované v horských oblastech a platby poskytované v jiných znevýhodněných oblastech (LFA) ⁷⁾ . NV č. 75/2007 Sb.	2 678	536	2 142	2 791	558	2 233
II.1.2	Platby v rámci NATURA 2000 a Rámcové směrnice pro vodní politiku. NV č. 75/2007	10	2	8	12	2	10
II.1.3	Agroenvironmentální opatření celkem, z toho:	1 333	267	1 066	4 273	853	3 420
	Ekologické zemědělství. NV č. 79/2007 Sb.	373	75	298	1 161	232	929
	Ošetřování travních porostů. NV č. 79/2007 Sb.	547	109	438	2 102	420	1 682
	Zatravňování orné půdy. NV č. 79/2007 Sb.	118	24	94	346	69	277
	Pěstování meziplodin	14	3	11	221	44	177
	Trvale podmačené a rašelinné louky	6	1	5	19	4	15
	Ptačí lokality na travních porostech	16	3	13	60	12	48
	Integrované systémy pěstování ovoce, vinné révy a zeleniny	255	51	204	342	68	274
	Biopásy a ochranné zóny	4	1	3	22	4	18
II.2.1	Zalesňování zemědělské půdy	38	8	30	26	5	21
II.2.2	Platby v rámci NATURA 2000 v lesích	0,4	0,3	0,1	1,8	0,4	1,4
II.2.3	Lesnicko-environmentální platby	0	0	0	4,8	1,0	3,8
II.2.4	Obnova lesního potenciálu po kalamitách a podpora společenských funkcí lesů	5	1	4	161	40	121
Celkem PRV - osa II		4 064	814	3 250	7 270	1 459	5 810

ZPRÁVA O STAVU ZEMĚDĚLSTVÍ ČR ZA ROK 2010

Osa III ⁴⁾							
III.1.1	Diverzifikace činností nezemědělské povahy	476	119	357	650	163	487
III.1.2	Podpora zakládání podniků a jejich rozvoje	194	49	145	325	81	244
III.1.3	Podpora cestovního ruchu	73	18	55	246	61	185
III.2.1	Obnova a rozvoj vesnic, občanské vybavení a služby	1 130	283	847	1 758	439	1 319
III.2.2	Ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova	87	22	65	217	54	163
III.3.1	Vzdělávání a informace	18	5	13	22	6	16
Celkem PRV - osa III		1 978	496	1 482	3 218	804	2 414
Osa IV							
IV.1.1	Místní akční skupina	87	17	70	157	31	126
IV.1.2	Realizace místní rozvojové strategie	54	11	43	540	108	432
IV.2.1	Realizace projektů spolupráce	0	0	0	14	3	11
Celkem PRV - osa IV		141	28	113	711	142	569
Osa V							
	Technická pomoc	25	16	9	35	9	26
Celkem PRV		8 815	2 006	6 810	14 941	3 341	11 599

p = předpoklad k 30. 6. 2011

¹⁾ Údaje poskytnuty k 31. 12. 2010.²⁾ Osy I, III, IV a V - vyplácené podpory; Osa II - požádané podpory.³⁾ V roce 2010 se vyplácely převážně žádosti podané v roce 2009, ale některé i z roku 2008 (s různými sazbami podpor).⁴⁾ Předmět podpor a aktuální obecné podmínky pro žadatele viz <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/>.⁵⁾ Výdaje bez tzv. předfinancování z veřejné pokladní správy, tzn. jen výdaje na pozemkové úpravy, odsouhlasené SZIF k 31. 12. příslušného roku.⁶⁾ Předmět, kritéria a výše podpor viz přílohou tabulka 2.1/01.⁷⁾ Směnný kurz 26,825 Kč/€ stanovený pro LFA, AEO, lesnictví v roce 2009 je rozdílný od směnného kurzu pro přímé platby.⁸⁾ Na opatření v ose I „Seskupení producentů“ nebyly v roce 2009 a 2010 poskytnuty žádné podpory.

Pramen: SZIF

Zpracoval: J. Majerová, M. Dittrichová (ÚZEI)

T2.1/02 - Podpory v rámci programu HRDP¹⁾²⁾³⁾ hrazené od roku 2008 z PRV (mil. Kč)

Účel	2009			2010 ^a		
	celkem	z toho		celkem	z toho	
		ČR	EU		ČR	EU
Méně příznivé oblasti a oblasti s environmentálním omezením (NV č. 241/2004 Sb.)	0	0	0	0	0	0
Předčasné ukončení zemědělské činnosti	60	15	45	53	13	40
Zakládání skupin výrobců	73	18	55	53	13	40
Lesnictví	15	3	12	21	4	17
Ekologické zemědělství	161	32	129	2	0	2
Ošetřování travních porostů	1 394	279	1 115	78	16	62
Zatrávňování orné půdy	243	49	195	204	41	163
Tvorba travnatých pásů na svažitých půdách	1	0	1	1	0	1
Pěstování meziplovin	902	180	721	29	6	23
Trvale podmáčené a rašelinné louky	1	0	1	1	0	1
Ptačí lokality na travních porostech	26	5	21	1	0	1
Biopásy	12	2	9	10	2	8
Integrovaná produkce	53	11	42	51	10	41
Celkem HRDP	2 941	595	2 346	504	105	399

p = předpoklad k 30. 6. 2011.

¹⁾ Údaje k 31. 12. 2010.²⁾ Dotace vyplácené v příslušném kalendářním roce na žádosti podané i v letech předcházejících.³⁾ Předmět, kritéria a výše plateb viz přílohou tabulka 2.1/02.

Pramen: SZIF

Zpracoval: J. Majerová, M. Dittrichová (ÚZEI)

Osa I je zaměřena na podporu konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví a posílení rozvoje podnikání v zemědělské výrobě a v navazujícím potravinářství. V roce 2010 finanční alokace na osu I činila 24,8 % celkových prostředků PRV ze zdrojů EAFRD.

Cílem osy II je zvýšení biologické rozmanitosti, ochrana vod a půdy a zmírnění dopadů klimatických změn. Její váha na celkové finanční alokaci EAFRD v roce 2010 činila 48,7 %. Většina opatření osy II je vázána na podmínky kontroly podmíněnosti (viz kap. 2.2). Pokračující opatření Horizontálního plánu rozvoje venkova (HRDP) z období 2004-2006, hrazená od roku 2008 ze zdrojů PRV, jsou uvedena v tab. T2.1/02¹².

¹² Financování opatření z Horizontálního plánu rozvoje venkova bylo ukončeno v roce 2008. V roce 2010 byly v rámci HRDP proplaceny dobíhající víceleté závazky ze zdrojů PRV.

Osa III týkající se zlepšování kvality života ve venkovských oblastech a diverzifikace aktivit venkova je zaměřena na tvorbu pracovních příležitostí a podporu využívání obnovitelných zdrojů energie, na růst kvality života na venkově a na vzdělávání. Finanční alokace na osu III činí 21,5 % celkových prostředků z EAFRD.

Osa IV-Leader je osou metodickou, při které je uplatňován princip zdola-nahoru. Realizovány jsou dílčí projekty vybrané k realizaci strategického plánu LEADER na území vybrané místní akční skupiny.

V rámci osy V jsou poskytovány podpory na zajištění činností souvisejících s přípravou, řízením, monitoringem, hodnocením, šířením informací a kontrolními činnostmi ve vztahu k realizaci PRV a další akce v rámci zřízení a provozu Celostátní sítě pro venkov.

Celkem bylo v roce 2010 na opatření programů HRDP a PRV vynaloženo 15,4 mld. Kč, o téměř 31 % více než v roce 2009.

2.1.2 Operační program Rybářství 2007-2013

Operační program Rybářství (OP Rybářství) je programový dokument¹³, na jehož základě je podporováno rybářství z Evropského rybářského fondu (EFF) k prosazování cílů Společné rybářské politiky ES. OP Rybářství v rámci ČR je členěn do tří prioritních os 2, 3 a 5 a jeho realizace byla zahájena v červnu roku 2008. V České republice pokrývá OP Rybářství celé území, vyjma území hlavního města Prahy s výjimkou zvláštních a odůvodněných případů.

Opatření OP Rybářství 2007-2013 jsou zaměřena na posílení konkurenceschopnosti, na udržení stávající produkce ryb a zachování současné úrovně zaměstnanosti v odvětví rybářství. České republice byly na období 2007-13 vyčleněny finanční prostředky ve výši 36,1 mil. €, z toho z fondu EFF 75 % (tj. 27,1 mil. €) a z národních veřejných zdrojů 25 % (tj. 9,0 mil. €).

V rámci OP Rybářství je podporována modernizace a rozšíření zpracovatelských kapacit s cílem zvýšit přidanou hodnotu výrobků a zefektivnit výrobu. Program zároveň počítá s kompenzací produkčním rybářům, kteří budou na rybnících hospodařit šetrným způsobem vyhovujícím požadavkům ochrany přírody. Podpory OP Rybářství jsou také směřovány do zarybňování vodních toků úhořem, na ověřování výsledků aplikovaného výzkumu a na zavádění nových technologií do rybářských podniků v rámci pilotních projektů. Část prostředků je směřována do odborných vzdělávacích aktivit v rybářství.

Součástí OP Rybářství jsou rovněž marketingové a propagační aktivity, které směřují k posílení domácí poptávky po sladkovodních druzích ryb a výrobcích z nich. Tyto aktivity jsou realizovány prostřednictvím kampaně RYBA DOMÁCÍ, která byla oficiálně zahájena v září 2008 a je realizována po celém území ČR mimo Prahu s výjimkou odůvodněných případů. Celá strategie této propagační kampaně je koncipována na období 2008-11 s výhledem do roku 2015. Objem finančních prostředků určených na toto období představuje sumu 150 mil. Kč bez DPH.

V roce 2010 byla v rámci OP Rybářství spuštěna další tři kola (tj. páté, šesté a sedmé) příjmu žádostí o dotace z OP Rybářství. Celkem bylo v roce 2010 v rámci prioritních os 2, 3 a 5 registrováno 327 žádostí o dotace v požadované částce 300,9 mil. Kč. Největší počet žádostí byl v počtu 226 (cca 69 %) a na částku 202,4 mil. Kč evidován na opatření 2.1. V roce 2010 byla vyplacena žadatelům dotace v celkové výši 172,7 mil. Kč, z toho byly propláceny některé žádosti na základě Rozhodnutí vydaných v roce 2009 v prioritní ose 2 v celkové částce 74,6 mil. Kč. Celková výše vyplacených podpor z OP Rybářství za období 2009-10 dosáhla 190,1 mil. Kč, z toho největší objem byl vyplacen v prioritní ose 2 (tab. T2.1/03).

T2.1/03 - Přehled čerpání finančních prostředků z OP Rybářství (mil. Kč)

Priorita/Opatření	2009			2010		
	EU	ČR	celkem	EU	ČR	celkem
2.1. Opatření pro produktivní investice do akvakultury	11,9	4,0	15,9	73,5	24,5	98,0
2.4. Investice do zpracování a uvádění na trh	1,1	0,4	1,5	9,9	3,3	13,2
Celkem prioritní osa 2	13,0	4,4	17,4	83,4	27,8	111,2
3.1. Společné činnosti	0,0	0,0	0,0	0,2	0,1	0,3
3.3. Podpora a rozvoj nových trhů a propagační kampaně	0,0	0,0	0,0	44,6	14,9	59,5
Celkem prioritní osa 3	0,0	0,0	0,0	44,8	15,0	59,8
Prioritní osa 5 - Technická pomoc	0,0	0,0	0,0	1,3	0,4	1,7
OP RYBÁŘSTVÍ CELKEM	13,0	4,4	17,4	129,5	43,2	172,7

Pramen: MZe

Zpracoval: M. Abrahamová (ÚZEI)

2.2 Přímé platby

Přímé platby patří k nejvýznamnější kategorii podpor, které jsou poskytovány českému zemědělství po vstupu ČR do EU. V naprosté většině jsou přímé platby poskytovány na hektar obhospodařované zemědělské půdy evidované v rámci LPIS a jsou vypláceny ze zdrojů EU v systému SAPS (zjednodušený systém plateb plně oddělených od produkce). V roce 2009 dosáhla výše plateb pro ČR v rámci SAPS 60% úrovně plateb poskytovaných v EU 15 a v roce 2010 se zvýšila na 70% úrovně plateb stanovených v nařízeních Rady podle přístupové smlouvy ČR pro rok 2013. Od roku 2006 je součástí přímých plateb oddělená platba za cukr a od roku 2008 také oddělená platba na rajčata. V období let 2007 až 2009 byla součástí přímých plateb rovněž podpora zpracování energetických plodin. Na všechny uvedené druhy plateb se však nevztahuje systém postupného zvyšování (tzv. phasing-in), a proto k nim nelze vyplácet národní doplňkové platby (Top-Up).

¹³ OP Rybářství byl vypracován na základě nařízení Rady (ES) č. 1198/2006 o Evropském rybářském fondu (EFF) a nařízení Komise (ES) č. 498/2007, kterým se stanovují prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 1198/2006 o EFF a byl EK schválen 11. 12. 2007.

Souběžně se SAPS byla novým členským zemím vyjednána možnost dorovnávat přímé podpory z vlastních národních zdrojů (tzv. národní doplňkové platby k přímým podporám – Top-Up). Přístupová smlouva a nařízení Rady (ES) č. 1782/2003, v platném znění, umožňují dorovnávat přímé podpory z národních zdrojů o max. 30 % unijní sazby. Pro většinu podporovaných komodit v ČR byla stanovena pro roky 2009 a 2010 dorovnáni do výše sazby přímých plateb zemí EU 15 následovně: v roce 2009 do 90 % (zdroje: 60 % EU, 30 % ČR) a 100 % v roce 2010 (zdroje: 70 % EU, 30 % ČR). V ČR je vyplácení přímých plateb administrováno a kontrolováno SZIF.

V roce 2009 vydala EK nařízení rady (ES) č. 73/2009, kterým se stanoví společná pravidla pro režimy přímých podpor v rámci společné zemědělské politiky, kterým se zavádějí některé režimy podpor pro zemědělce a kterým se mění nařízení (ES) č. 1290/2005, (ES) č. 247/2006, (ES) č. 378/2007 a zrušuje nařízení (ES) č. 1782/2003. Jedná se o nařízení, které je přímo aplikovatelné a nevyžaduje adaptaci českým právním řádem.

K přímým platbám jsou zařazeny také podpory vybraných komodit, schválené EU jako národní podpory (state aid), financované ze zdrojů ČR. Tyto podpory se poskytují podle Zásad, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotací na základě § 2 a § 2d zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství („Zásady“).

2.2.1 Přímé platby ze zdrojů EU

Jednotná platba na plochu (SAPS)

Pro rok 2009 byl České republice určen celkový objem přímých plateb v systému SAPS ze zdrojů EU ve výši 517,895 mil. €. Při stanoveném kurzu 25,164 Kč/€ pak dosáhla výsledná částka po přepočtu na koruny 13 032,3 mil. Kč, což představovalo platbu na hektar zemědělské půdy 3 710 Kč. V souladu s evropskou legislativou byl SZIF pověřen provádět výplatu zálohových plateb již od 16. 10. 2009, a to ve výši 70 %. Celkem byla SZIF z nároků roku 2009 vyplacena na výměru 3 508,4 tis. ha z. p. u 24 618 žádostí částka 13 002 mil. Kč.

Na rok 2010 byl v rámci SAPS celkový příjem plateb ze zdrojů EU pro ČR určen ve výši 580,318 mil. €, což při stanoveném kurzu 24,600 Kč/€ představovalo výslednou částku 14 276,8 mil. Kč a platbu na hektar zemědělské půdy 4 060,80 Kč. Celkem SZIF obdržel na tuto podporu 25 987 žádostí na výměru 3 520,8 tis. ha z. p. v celkovém finančním objemu 14 296,7 mil. Kč.

Oddělená platba za cukr (SSP)

Oddělená platba za cukr je určena pěstitelům cukrové řepy jako forma částečné kompenzace za ztráty příjmů způsobené postupným snižováním garantované (minimální) ceny cukrové řepy v období reformy SOT v odvětví cukru.

Sazba oddělené platby za cukr byla pro hospodářský rok 2008/09 a 2009/10 v ČR stanovena podle nařízení vlády č. 45/2007 Sb., o stanovení některých podmínek poskytování oddělené platby za cukr pěstitelům cukrové řepy, ve znění pozdějších předpisů.

V roce 2009 bylo SZIF kladně vyřízeno a proplaceno 811 žádostí na množství 3 175,6 tis. t cukrové řepy v přepočtu na standardní 16% cukernatost a vyplacena suma 1 112,93 mil. Kč.

Na rok 2010 byla pěstitelům řepy přiznána částka 44,25 mil. € (tj. 1 088,4 mil. Kč). Přidělená částka oddělené platby za cukr se vztahovala na produkci 3 186 tis. t cukrové řepy přepočítané na standardní 16% cukernatost. Sazba na 1 t cukrové řepy přepočítané na standardní 16% cukernatost dosáhla 13,888 €/t, tj. 341,65 Kč/t (při stanoveném směnném kurzu 24,600 Kč/€).

Podpora pěstování energetických plodin (EP)

V letech 2007 až 2009 bylo možno podle nařízení vlády č. 80/2007 Sb. čerpat podporu na produkci energetických plodin (tj. plodin určených primárně k výrobě energetických produktů). Podpora byla plně hrazena z prostředků EU. Sazba byla stanovena ve výši 45 €/ha pěstební plochy. Žadatelem o tuto platbu mohl být zemědělec obhospodařující plochy uvedené v článku 88 nařízení rady (ES) č. 1782/2003 a od roku 2009 v nařízení rady (ES) č. 73/2009.

V roce 2009 byla podpora na pěstování energetických plodin celkem ze zdrojů EU čerpána ve výši 44,12 mil. Kč. Od roku 2010 již není tato podpora v rámci EU vyplácena.

Oddělená platba za rajčata (STP)

Od roku 2008 mohou pěstitelé rajčat v ČR čerpat podporu v rámci opatření Oddělené platby za rajčata (STP). Pěstitelům rajčat byla v rámci STP vyčleněna na rok 2009 částka 414 tis. €. Podmínkou pro poskytnutí této platby je přiznání dotace SAPS a uzavření smlouvy producenta na dodávku rajčat s organizací producentů ovoce a zeleniny se sídlem v ČR. Sazba oddělené platby v ČR byla pro rok 2009 stanovena podle nařízení vlády č. 95/2008 Sb., o stanovení některých podmínek poskytování oddělené platby za rajčata určená ke zpracování, a představovala sumu 34 702 €/t rajčat (tj. 873,24 Kč/t). Na rok 2009 bylo celkem kladně vyřízeno 14 žádostí na množství 11,9 tis. t rajčat a pěstitelům vyplacena suma 10,42 mil. Kč.

Na rok 2010 byla pěstitelům rajčat v rámci STP vyčleněna částka 414 tis. €. Podmínky pro poskytnutí této platby jsou stejné jako pro rok 2009. Sazba oddělené platby za rajčata v ČR byla na rok 2010 stanovena podle nařízení vlády č. 95/2008 Sb., o stanovení některých podmínek poskytování oddělené platby za rajčata určená ke zpracování, a představovala sumu 34,702 €/t rajčat (tj. 853,67 Kč/t). Na rok 2010 bylo celkem podáno 14 žádostí na množství 11,9 tis. t rajčat v požadované částce 10,2 mil. Kč.

Platba na krávy chované v systému s tržní produkcí mléka

V roce 2010 se ČR v důsledku ekonomické krize, která se v zemědělském odvětví dotkla především sektoru mléka a mléčných výrobků, rozhodla využít možnosti daných ustanovením článku 68-72 nařízení Rady č. 73/2009 a poskytnout zvláštní podporu na krávy s tržní produkcí mléka. Platba může být poskytnuta žadateli na celkový počet VDJ krav s tržní produkcí mléka chovaných na hospodářství ke dni 31. března daného kalendářního roku. Podmínkou poskytnutí plateb je, aby podíl příjmů a výnosů za celkové prodané mléko na celkových příjmech nebo výnosech ze zemědělské výroby za kalendářní rok byl u žadatele vyšší nebo roven 15 %. Plná sazba bude vyplácena žadateli v případě, že tento podíl je vyšší nebo roven 30 %, poloviční sazbu obdrží žadatel při podílu vyšším nebo rovném 15 % a nižším než 30 %. Pro rok 2010 bylo o tuto platbu evidováno 2 118 žádostí pro 327,6 tis. VDJ v částce 785 mil. Kč. Tyto podpory jsou plně hrazeny ze zdrojů EU.

2.2.2 Národní doplňkové platby

Česká republika má možnost v souladu s Přístupovou smlouvou EU dorovnávat přímé platby z vlastních zdrojů prostřednictvím národních doplňkových plateb. Tyto platby jsou poskytovány k jednotné platbě na plochu (SAPS). Na základě vodítek Evropské komise z roku 2007, ve kterých byly rozpracovány zásady odpojení plateb od produkce, bylo rozhodnuto o částečném oddělení některých plateb od produkce.

V roce 2009 byly národní doplňkové platby ze zdrojů ČR vypláceny podle nařízení vlády v období od 1. 12. 2009 do 30. 6. 2010. V rámci národních doplňkových plateb byla SZIF zemědělským podnikům proplacena na základě přiznaných žádostí celková částka 6 229,2 mil. Kč¹⁴.

Pro rok 2010 byly podmínky vyplácení pro jednotlivé komodity shodné s rokem 2009, tzn. že byly stanoveny opět pro tzv. couplované i decouplované komodity. V meziročním porovnání došlo v roce 2010 ke zrušení podpory na len na vlákno a byla zrušena couplovaná platba na chmel. Podporovány tedy byly následující sektory:

- v rámci plateb oddělených od produkce (decoupling) bylo možno žádat o podpory na skot, ovce, kozy (tj. platba na přežvýkavce), chmel, zemědělskou půdu a brambory pro výrobu škrobu;
- v rámci plateb vázaných na produkci (coupling) byly podpory směřovány na chov ovcí a koz a chov krav bez tržní produkce mléka.

Na národní doplňkové platby pro rok 2010 bylo na SZIF podáno celkem 44 885 žádostí a požadována částka 3 564,2 mil. Kč¹⁵. Nejvyšší počet žadatelů byl evidován o platbu na zemědělskou půdu, kdy bylo registrováno celkem 25 976 subjektů na výměru 3 520 tis. ha v požadované sumě 1 809,5 mil. Kč a dále o platbu na chov přežvýkavců, kdy SZIF evidoval 10 370 žadatelů na 1 014,5 tis. VDJ v celkové částce 1 328,8 mil. Kč. Obě tyto platby představují 88% podíl z celkové částky národních doplňkových plateb pro rok 2010.

2.2.3 Ostatní přímé platby

Ostatní přímé platby na vybrané zemědělské komodity byly žadatelům vypláceny z národních zdrojů v rámci dotačních programů stanovených v „Zásadách“ na základě zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství. V roce 2009 a 2010 se tyto podpory týkaly pouze dotačního programu I.D – Podpora včelařství. Výše dotace na jedno zazimované včelstvo byla stanovena na 180 Kč. V roce 2010 byl celkem touto formou podpořen chov 525 tis. včelstev v celkové částce 69,95 mil. Kč, což představovalo skutečně vyplacenou subvenci na jedno včelstvo 133 Kč.

Tab. 2.2/01 Přímé a ostatní platby zemědělským podnikům (mil. Kč)

Účel	Vymezení Vymezení	Hlavní kritéria pro získání platby Hlavní kritéria pro získání platby	2009			2010 ^P		
			celkem	z toho		celkem	z toho	
				ČR	EU		ČR	EU
Platby EU								
Přímé platby - systém jednotné platby na plochu (SAPS)	2009, 2010: podle NR č. 73/2009, NV č. 47/2007 Sb. NV č. 48/2007 Sb.	Základní sazba na 1 ha z. p.: přidělený národní limit (Kč)/celkový souhrn ohlášené z. p.(ha): 2009: 517,895 mil. €, tj. 147,73 €/ha x 25,164 Kč/€ = 3 710,0 Kč/ha 2010: 580,318 mil. € tj. 165,07 €/ha x 24,600 Kč/€ = 4 060,80 Kč/ha	13 002	0	13 002	14 297	0	14 297
Oddělená platba za cukr (SSP)	2009, 2010: podle NV č. 45/2007 Sb.	2009: 44,25 mil. € x 25,164 Kč/€ = 1 113,4 mil. Kč, sazba 350,59 Kč/t cukrové řepy při standardní 16% cukernatosti 2010: 44,25 mil. € x 24,600 Kč/€ = 1 088,4 mil. Kč, sazba 341,65 Kč/t cukrové řepy při standardní 16% cukernatosti	1 113	0	1 113	1 088	0	1 088
Podpora zpracování energetických plodin	2009: podle NR č. 73/2009	2009: zemědělec obhospodařující plochy uvedené v čl. 88 nařízení Rady (ES) č. 1782/2003 za účelem pěstování plodin určených k výrobě energetických produktů, sazba 45 €/ha x 25,164 Kč/€ = 1 132,38 Kč/ha plochy 2010: bez podpor	44	0	44	0	0	0
Oddělená platba za rajčata	2009, 2010: podle NV č. 95/2008 Sb.	2009: 414 tis. € x 25,164 Kč/€ = 10,4 mil. Kč sazba 873,24 Kč/t rajčat 2010: 414 tis. € x 24,600 Kč/€ = 10,2 mil. Kč sazba 853,67 Kč/t rajčat	10	0	10	10	0	10
Podpora krav v systému tržní produkce mléka	2010: podle NR č. 73/2009 čl. 68-72, NK č. 1120/2009 NK č. 1122/2009 NV č. 87/2010 Sb.	2010: Podpora žadatelů, který chová krávy v systému s tržní produkcí mléka (dojnice) na hospodářství registrovaném v ústřední evidenci ke dni 31. března kalendářního roku, platba 2 444,40 Kč/VDJ dojnice	0	0	0	785	0	785
Celkem platby EU			14 169	0	14 169	16 181	0	16 181
Národní doplňkové platby								
Platby na zemědělskou půdu	2009, 2010: podle NR č. 73/2009, NV č. 112/2008 Sb.	2009: 1 184,00 Kč/ha na plochu zemědělské půdy 2010: 514,10 Kč/ha na plochu zemědělské půdy	4 153	4 153	0	1 809	1 809	0

¹⁴ Národní doplňkové platby 2009 bez doplatku přímých plateb pěstitelům brambor.

¹⁵ Národní doplňkové platby 2010 bez doplatku přímých plateb pěstitelům brambor.

Podpora chmele	2009, 2010: podle NR č. 73/2009, NV č. 112/2008 Sb.	2009: podpora pěstitelům chmele chmel - couplovaný 3 019,60 Kč/ha, platba vyplácená na ha chmelnice podle evidence půdy ke konci srpna příslušného roku chmel - decouplovaný 4 474,60 Kč/ha, platba vyplácená na ha chmelnice za historické období, tj. 31. 3. 2007 2010: chmel - decouplovaný 8 126,80 Kč/ha, platba vyplácená na ha chmelnice za historické období, tj. 31. 3. 2007	42	42	0	46	46	0
Podpora na pěstování lnu na vlákno	2009: podle NR č. 73/2009, NV č. 112/2008 Sb.	2009: 1 664,50 Kč/ha 2010: bez podpory	0,2	0,2	0	0	0	0
Podpora chovu přežvýkavců	2009, 2010: podle NR č. 73/2009, NV č. 112/2008 Sb.	2009: 1 461,30 Kč /VDJ (1 018 084 VDJ) na základě dokladu žadatele o chovu přežvýkavců ke dni 31. 3. 2007 na hospodářství registrovaném v ústřední evidenci podle plemen. zákona 2010: dtto 1 310,10 Kč/VDJ (1 014 510 VDJ)	1 483	1 483	0	1 329	1 329	0
Podpora chovu krav bez tržní produkce mléka	2009, 2010: podle NR č. 73/2009, NV č. 112/2008 Sb.	2009: 3 280,40 Kč /VDJ (155 857 VDJ) krávy BTPM, na základě doloženého dokladu z ústřední evidence podle plemen. zákona o počtu krav BTPM, chovaných žadatelem nejméně po dobu od 1. do 31. 7. příslušného kalendářního roku 2010: dtto 2 119,60 Kč/VDJ (163 697 VDJ)	508	508	0	347	347	0
Podpora chovu ovcí a koz	2009, 2010: podle NR č. 73/2009, NV č. 112/2008 Sb.	2009: platba 1 362,10 Kč/VDJ ovcí, popřípadě koz, na základě doloženého dokladu z ústřední evidence podle plemen. zákona prokazující stav ovcí, popřípadě koz, chovaných žadatelem nejméně po dobu od 1. do 31. 7. příslušného kalendářního roku 2010: dtto platba 1 000,00 Kč/VDJ ovcí, popřípadě koz	23	23	0	18	18	0
Platby pěstitelům brambor ¹⁾	2009, 2010: podle NR č. 73/2009, NV č. 112/2008 Sb.	2009: doplňková národní platba pěstitelům brambor určených k výrobě bramborového škrobu pro hospodářský rok 2009/2010 brambor: škrob - couplovaný 1 668,60 Kč/t brambor: škrob - decouplovaný 586,40 Kč/t 2010: doplňková národní platba pěstitelům brambor určených k výrobě bramborového škrobu pro hospodářský rok 2010/2011 brambor: škrob - couplovaný 1 631,20 Kč/t bramborový škrob - decouplovaný 465,30 Kč/t	55	55	0	68	68	0
Celkem národní doplňkové platby			6 264	6 264	0	3 617	3 617	0
Ostatní přímé platby (z dotací MZe)								
Podpora včelařství	2009, 2010: Dotační program I.D	Podpora včelařství, platby prostřednictvím Českého svazu včelařů. 2009, 2010: platba 180 Kč na 1 zazimované včelstvo	70	70	0	70	70	0
Celkem podpory vybraných komodit			70	70	0	70	70	0
Celkem			20 504	6 334	14 169	19 868	3 687	16 181

p = předpoklad k 30. 6. 2011.

¹⁾ Platba pěstitelům brambor zahrnuje rovněž doplatek přímé platby pěstitelům brambor v rámci SOT: 2009 - 35,8 mil. Kč, 2010 - 52,6 mil. Kč.

Prameny: podklady MZe; SZIF; a další instituce

Zpracoval: M. Abrahamová (ÚZEI)

2.2.4 Kontrola podmíněnosti (Cross Compliance)

Systém Kontroly podmíněnosti byl v České republice v roce 2010 používán druhým rokem. Hlavním cílem systému je zavedení takových standardů Dobrého zemědělského a environmentálního stavu (GAEC – Good Agricultural and Environmental Conditions) a Zákonných požadavků na hospodaření (SMR – Statutory Management Requirements), které přispějí k řešení negativních dopadů zemědělství na krajinu a životní prostředí. Zejména je zde snaha o řešení eroze půdy, ochranu chráněných přírodních lokalit, sledováno je používání zásad správné zemědělské praxe při zemědělské činnosti nebo dostatečná evidence zvířat či poskytování jim dobrých životních podmínek.

Výplata poskytovaných dotací – přímých plateb, některých podpor z osy II Programu rozvoje venkova a některých podpor v rámci společné organizace trhu s vínem je podmíněna plněním stanovených standardů a požadavků na hospodaření, jejichž cílem je přispět k ochraně krajiny a životního prostředí před negativními vlivy zemědělství. V případě, že žadatel o dotace tyto podmínky nedodrží, může mu být snížena, nebo v nejkrajnějším případě neposkytnuta, výplata vybraných využívaných dotací. V roce 2010 se na kontrolách dodržování požadavků kontroly podmíněnosti podílelo pět dozorových organizací dle své příslušnosti:

- SZIF prováděl kontroly standardů GAEC;
- ČIŽP kontrolovala povinné požadavky na hospodaření – oblast Životní prostředí (SMR 1, 5);
- ÚKZÚZ byl zodpovědný za kontroly Zákonných požadavků na hospodaření – oblast Životní prostředí (SMR 2, 3, 4 a AEO požadavky 5a);
- ČPI kontrolovala Zákonné požadavky na hospodaření – oblast Veřejné zdraví, zdraví zvířat a zdraví rostlin (SMR 6, 7, 8);
- SRS prováděla kontroly Zákonných požadavků na hospodaření – oblast Veřejné zdraví, zdraví zvířat a zdraví rostlin (AEO požadavky 8a).

Pro rok 2010 bylo z 26 098 žadatelů na základě metody náhodného výběru a na základě analýzy rizik vybráno ke kontrole podmíněnosti 1 521 zemědělských subjektů, u kterých bylo naplánováno provedení 2 230 kontrol.

V oblasti GAEC bylo provedeno celkem 691 kontrol, kdy podmínky neporušilo 79,30 % kontrolovaných subjektů. V oblasti SMR bylo provedeno 1 540 kontrol, bez závad bylo 97,66 % kontrol.

K nejčastěji zjišťovaným porušením v roce 2010 docházelo v rámci standardů GAEC u omezení změny kultury z travního porostu na ornou půdu a při dodržování zásad hospodaření na půdních blocích označených jako silně erozně ohrožené.

U Zákonných požadavků na hospodaření byly nejčastěji porušovány požadavky evidence skotu v ústřední evidenci a navazující chybějící průvodní listy skotu. Nejméně porušení je pak zjišťováno u označování zvířat. Další oblastí s nejvyšší měrou porušení byly požadavky v rámci ochrany podzemních vod.

Podrobnější výsledky kontrol obsahují tab. T2.2/02-03.

T2.2/02 - Přehled kontrol GAEC, SMR a AEO

Ukazatel	Počet kontrol celkem	Neporušeno	Porušení				Zmařená kontrola
			zanedbatelné	malé	střední	závažné	
Standards dobrého zemědělského a environmentálního stavu (GAEC)¹⁾	691	548	0	52	71	20	0
Povinné požadavky na hospodaření (SMR)							
oblast Životní prostředí							
1. ochrana ptáků	192	192	0	0	0	0	0
2. ochrana podzemních vod	293	279	5	4	1	0	0
3. kalová směrnice	273	272	0	0	0	0	1
4. nitrátová směrnice	146	140	0	2	2	0	1
5. ochrana stanovišť	73	73	0	0	0	0	0
5a. minimální požadavky pro použití hnojiv v rámci agroenvironmentálních opatření	116	114	0	1	0	0	1
oblast Veřejné zdraví, zdraví zvířat a rostlin							
6. evidence prasat	66	64	0	2	0	0	0
7. evidence skotu	141	134	7	0	0	0	0
8. evidence ovcí a koz	125	123	1	1	0	0	0
8a. minimální požadavky pro použití přípravků na ochranu rostlin v rámci agroenvironmentálních opatření	115	113	0	2	0	0	0
CELKEM (SMR)	1 540	1 504	13	12	3	0	3

¹⁾ Údaje k 26. 1. 2011.

Pramen: SZIF

Zpracoval: J. Humpál (ÚZEI)

T2.2/03 - Počet kontrol podle kontrolujících organizací

Instituce	Počet plánovaných kontrol	Počet provedených kontrol ¹⁾
SZIF	707	691
ÚKZÚZ	798	798
SRS	115	115
ČPI	339	332
ČIŽP	271	265
CELKEM	2 230	2 201

¹⁾ Údaje k 18. 2. 2011.

Pramen: SZIF

Zpracoval: J. Humpál (ÚZEI)

2.3 Národní podpory a opatření

Přehled vyplacených národních podpor (mimo národní doplňkové platby a ostatní přímé platby z národních zdrojů) v období 2009-10 je uveden v tab. T2.3/01. Tyto platby zahrnují rovněž 65 mil. Kč vyplacených dotací na konzervaci a využívání genetických zdrojů rostlin, zvířat a mikroorganismů, kterými se plní mezinárodní závazky ČR (sdělení MZV č. 134/1999 Sb., o sjednání Úmluvy o biologické rozmanitosti a Mezinárodní úmluvy o rostlinných genetických zdrojích pro výživu a zemědělství FAO) a dva zákony (č. 148/2003 Sb. a č. 154/2000 Sb.).

T2.3/01 - Národní podpory a opatření v letech (mil. Kč)

Účel	Vymezení	Hlavní kritéria pro podpory	2009	2010 ^p
Dotace MZe			1 009	987
Zlepšování kvality produkce	2009, 2010: Dotační program I.L.	Podpora vybudování kapkové závlahy v ovocných sadech, chmelnicích a vinicích.	20	20
Dotace na restrukturalizaci ovocných sadů	2009, 2010: Dotační program I.R.	Restrukturalizace ovocných sadů, resp. zlepšení zdravotního stavu ovocných stromů a zlepšení kvality produkovaného ovoce.	60	60
Udržování a zlepšování genetického potenciálu	2009, 2010: Dotační programy 2.A, 5 a 6	Dotace na investice a provoz při udržování a zlepšování genetického potenciálu hospodářských zvířat a rostlin, včetně „Národního programu ochrany biodiverzity“, podpora NH Kladruhy n/L., ZH Písek a Tlumačov.	322	323
Ozdravování polních a speciálních plodin	2009, 2010: Dotační program 3	Podpora zvýšení kvality rostlinné produkce náhradou chemického ošetření a prevence šíření karanténních virových a bakteriálních chorob.	157	149
Nákazový fond	2009, 2010: Dotační program 8	Úhrada odstraňování kadáverů.	127	161
Podpora poradenství a vzdělávání	2009, 2010: Dotační program 9	Podpora poradenství a vzdělávání dospělých organizovaného MZe za spoluúčasti Agrární komory a ostatních profesních organizací zemědělců.	69	69
Integrace nevládních organizací	2009, 2010: Dotační program 10.D, E	Podpora evropské integrace nevládních organizací.	22	25
Podpora zpracování zemědělských produktů a zvyšování konkurenceschopnosti potravinářského průmyslu	2009, 2010: Dotační program 13	Dotace do 40 % přijatelných nákladů na projekt, max. do 10 mil. Kč na každý jednotlivý projekt a subjekt.	158	180
Mimoprodukční funkce rybníků	2009, 2010: Dotační program 15	Částečná kompenzace újmy rybářským subjektům za mimoprodukční funkce rybníků.	74	0
Ostatní výdaje MZe			2 301	2 141
Odbahňování rybníků	Zásady MZe č. j. 3553/2001-6000 a rozpočtová opatření (včetně odstranění škod po povodních)	Daňový doklad o vytěžení sedimentu.	619	531
Ochrana lesních porostů	Platby podle NV č. 505/2000 Sb. ve znění pozdějších předpisů	Ochrana lesních porostů: žádost vlastníka půdy, dotace na hektar lesního porostu.	2	1
Povodně 2006, 2007, 2009, 2010	2009, 2010: Zmírnění škod způsobených povodněmi na základě usnesení vlády č. 670 ze dne 31. 5. 2006	Kompenzace podle Zásad, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotací na zmírnění škod na polních kulturách a zvěři, způsobených povodněmi 2006, 2007, 2009 a 2010.	492	390
Výdaje na výzkum	Výdaje MZe + NAZV + GA ČR a programy dalších rezortů + mezinárodní granty	Výběrová řízení na výzkumné granty. Institucionální příspěvky.	912	832
Servisní činnosti pro MZe	Rozpočet MZe	Výdaje na účelové činnosti výzkumných ústavů a dalších institucí.	197	238
Výdaje na majetkovou újmu	Rozpočet MZe	Náhrady podle zákona č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči a zákona č. 166/1990 Sb., o veterinární péči ve znění pozdějších předpisů.	65	99
Kontrola ekologického zemědělství	Výdaje MZe	Výdaje na kontrolní systém ekologického zemědělství.	4	4
Příspěvek Vinařskému fondu	Výdaje MZe	Národní podpora.	0	40
Výdaje na propagaci	Výdaje MZe	Výdaje MZe na výstavy a propagaci v ČR i v zahraničí.	10	6

ZPRÁVA O STAVU ZEMĚDĚLSTVÍ ČR ZA ROK 2010

Účel	Vymezení	Hlavní kritéria pro podpory	2009	2010 ^p
Dotace PGRLF			1 016	826
Subvence úroků z úvěrů na investice vyplácené PGRLF - zemědělství	Podpory úvěrů na investice v rámci současně platných programů Zemědělec a Půda	Příjemce podpory je zemědělským podnikatelem, je zemědělským prvovýrobcem, dosahuje stanovených příjmů ze zemědělské prvovýroby a je malým či středním podnikem.	522	485
Subvence úroků z úvěrů na investice vyplácené PGRLF - potravinářský průmysl	Podpory úvěrů na investice v rámci dobíhajících programů Zpracovatel, Odbytová organizace, Hygiena	Příjemcem podpory je zpracovatel zemědělských produktů, jeho spotřeba domácích zemědělských výrobků přesahuje 70 % celkových nákladů na suroviny.	11	6
Subvence úroků z neinvestičních úvěrů vyplácené PGRLF	Podpory neinvestičních úvěrů v rámci dobíhajících programů Provoz, LFA, Lesy, Služby	Příjemcem podpory je podnikatel v oblasti zemědělství, lesnického či vodního hospodářství. Další kritéria: např. hospodaření na půdě v oblastech LFA.	4	1
Subvence úroků provozních protikrizových programů (od roku 2009)	Podpory provozních úvěrů v rámci protikrizových programů Provoz, Zpracovatel - provoz, Podpora krátkodobého financování, Podpora nákupu půdy	Příjemcem podpory je zemědělský podnikatel nebo zpracovatel zemědělských produktů.	0	28
Podpora zemědělského pojištění vyplácená PGRLF	Dotace PGRLF na pojištění plodin a hospodářských zvířat	Příjemcem podpory je zemědělský podnikatel, má příjmy ze zemědělské prvovýroby, je malým či středním podnikem.	479	306
Ostatní národní podpory institucí rezortu MZe a jiných rezortů			3 304	3 535
Podpory cenového zvýhodnění záruk, zvýhodněných úvěrů a příspěvků na úhradu úroků z bankovních úvěrů	Programy ČMZRB pro malé a střední podnikání - potravinářský průmysl	Nezemědělské podniky do 249 zaměstnanců, podnikatelský záměr akceptovaný bankou, odsouhlasený ČMZRB, realizace záměru v ČR.	56	27
Řešení dopadů zvýšení spotřební daně u nafty	Vratka spotřební daně	Vratka spotřební daně podle normativů spotřeby nafty.	1 559	1 679
Daňové úlevy pro malé nezávislé pivovary			100	90
Výdaje na monitoring cizorodých látek	2009: výdaje ČZPI, SVS, SRS, ÚKZÚZ, ZVHS; 2010: výdaje SVS	Výdaje státních kontrolních institucí na tuto činnost (kontrola u výrobců) a výdaje spojené s BSE.	170	159
Výdaje na propagaci	Výdaje SZIF (Marketingový fond)	Výdaje SZIF na propagaci v ČR (KLASA).	208	193
Výdaje na údržbu melioračních zařízení a zemědělské vodní toky	Výdaje na údržbu, opravy a provoz melioračních zařízení a zemědělských vodních toků	Výdaje MZe.	200	122
Programy MŽP	Programy MŽP, SFŽP ČR	Program „Revitalizace říčních systémů“ a „Program péče o krajinu“ (včetně výdajů pro ZVHS), „Program obnovy přirozených funkcí krajiny“.	60	52
Pozemkové úpravy	Výdaje MZe (pozemkových úřadů nad rámec podpor z OP Zemědělství, resp. PRV), včetně podpor na základě NV č. 1304/2006 Sb.	Výdaje na pozemkové úpravy.	630	817
Pozemkové úpravy	Výdaje PF ČR	Výdaje na pozemkové úpravy.	218	346
Pozemkové úpravy	Výdaje Ministerstva dopravy	Výdaje na pozemkové úpravy.	102	44
Pozemkové úpravy	Výdaje MŽP	Výdaje na pozemkové úpravy.	1	1
Ochranná pásma vodních zdrojů	Výdaje Povodí	Kompenzace za hospodaření v ochranných pásmech vodních zdrojů.	0	5
Celkem¹⁾			7 630	7 489

p = předpoklad k 30. 6. 2011.

Pramen: podklady MZe; SZIF; PGRLF a další instituce

Zpracoval: K. Trdlíková (ÚZEI)

ZPRÁVA O STAVU ZEMĚDĚLSTVÍ ČR ZA ROK 2010

Největší skupinu podpor představovaly dotační programy poskytované na základě „Zásad“. Další významnou skupinu podpor tvořily podpory poskytované prostřednictvím PGRLF (dotace úroků z úvěrů) především v rámci jeho investičních programů. Dále PGRLF poskytl značnou pomoc v rámci programu „Podpora pojištění“.

T2.3/02 - Podpory PGRLF podle typu podniků a programů do 31. 12. 2010

Typ organizace	Počet žádostí		Výše podporovaných úvěrů		Garance úvěrů - závazek 1. 1. 1994-31. 12. 2010		Dotace úroků 1. 1. 1994-31. 12. 2010	
	podaných	schválených	1. 1. 1994- 31. 12. 2010 (mil. Kč)	v roce 2010 (mil. Kč)	mil. Kč	% garance k výši úvěru	závazek (mil. Kč)	vyplaceno (mil. Kč)
SHR	14 548	13 421	22 939	1 480	6 118	26,67	4 830	4 216
s. r. o.	7 249	6 628	23 586	1 600	7 493	31,77	3 961	3 673
a. s.	8 937	8 480	52 174	3 810	11 956	22,92	7 719	7 324
ZD²⁾	8 415	8 039	31 184	-120	7 904	25,35	5 239	4 956
ostatní	237	203	1 014	37	214	21,08	139	133
Podle typu programu:	39 386	36 771	130 897	6 807	33 684	25,73	21 888	20 301
Provoz	8 598	8 212	28 636	0	7 283	25,43	2 521	2 525
Vyrovnaní úrokového zatížení	1 068	1 030	4 660	0	1 718	36,86	87	87
Krize - Provoz	661	639	3 456	1 932	715	20,70	90	22
Krize - Zpracovatel-Provoz	113	98	2 628	1 256	630	23,96	27	6
Krize - PKF	6	2	28	25	26	91,68	3	0
Krize - Půda	131	122	239	239	0	0,00	18	0
LFA	419	411	809	0	720	89,00	59	59
Investice celkem	27 304	25 302	75 679	3 355	19 562	25,85	17 110	15 635
Zemědělec	8 579	7 781	31 182	0	16 010	51,34	10 190	10 208
I-zemědělec	17 103	16 164	40 986	3 348	3 300	8,05	5 991	4 952
I-zpracovatel	37	27	337	0	40	11,84	53	53
I-odbyt. organizace	10	6	206	0	68	32,90	40	35
I-hygiena	27	19	546	0	144	26,40	113	111
I-půda	1 548	1 305	2 422	7	0	0,00	722	277
Export	122	90	7 115	0	0	0,00	405	405
Lesy	71	61	294	0	52	17,82	45	47
Služby	536	475	3 782	0	2 781	73,53	1 249	1 241
Restituent	14	13	18	0	0	0,00	3	3
Nabyvatel	30	22	34	0	34	99,48	0	0
TOZ	212	196	544	0	163	29,94	0	0
Krmné obilí	101	98	2 975	0	0	0,00	270	270
Nezařazeno	0	0	0	0	0	x	0	0
Krajina¹⁾	4 220	3 963	.	.	.	x	.	.
Mládí¹⁾	5 465	5 101	.	.	.	x	.	.
Agroregion¹⁾	1 841	1 702	.	.	.	x	.	.
Povodně¹⁾	450	439	.	.	.	x	.	.
KPV¹⁾	1	1	.	.	.	x	.	.
Skot¹⁾	634	589	.	.	.	x	.	.
Celkem	39 386	36 771	130 897	6 807	33 684	25,73	21 888	20 301
Nesplacené úvěry k 31. 12. 2010		11 549	28 528		1 548	5,43	3 825	2 232

¹⁾ Tyto programy nejsou zahrnuty do součtu ČR celkem. Údaje za rok 2010 jsou získány odpočtem stavu k 31. 12. 2010 (soubor r. 2010) a k 31. 12. 2009 (soubor r. 2009).

²⁾ Meziroční úbytek hodnoty výše podporovaných úvěrů u typu organizace ZD byl v roce 2010 způsoben změnou typu organizace některých ZD, které byly v minulosti významnými příjemci podpor PGRLF.

Pramen: PGRLF

Zpracoval: K. Trdlíková (ÚZEI)

V rámci ostatních národních podpor a opatření institucí rezortu MZe a jiných rezortů šlo v roce 2010 zejména o řešení dopadů zvýšení spotřební daně u nafty, úvěrové výpomoci prostřednictvím ČMZRB a dále výdaje na tzv. obecné služby, především na výzkum, servisní činnosti, pozemkové úpravy, monitoring cizorodých látek, programy MŽP a další.

2.4 Podpory tržních cen

Podpory tržních cen se týkají jak podpor cen výrobcům (formou subvencování vývozu, podpory soukromého skladování a jiných cenových podpor v rámci SOT a prostřednictvím celní ochrany), tak podpor cen spotřebitelů (např. formou subvencování školního mléka a ovoce). Porovnání prostředků poskytnutých v rámci SOT v letech 2009 a 2010 je uvedeno v tab. T2.4/01.

T2.4/01 - Výdaje na podporu cen (mil. Kč)

Komodita	2009			2010 ^p		
	celkem	z toho		celkem	z toho	
		ČR	EU		ČR	EU
Mléko						
Školní mléko	11,7	2,6	9,1	57,0	44,9	12,1
Podpora výroby kaseinu a kaseinátů a ostatního užití mléka	0,4	0,0	0,4	0,0	0,0	0,0
Zvláštní podpora trhu s mlékem	0,0	0,0	0,0	151,4	0,0	151,4
Subvence na vývoz	69,9	0,0	69,9	44,3	0,0	44,3
Jat. skot a hovězí maso - subvence na vývoz	6,0	0,0	6,0	4,2	0,0	4,2
Prasata a vepřové maso - subvence na vývoz	2,2	0,0	2,2	0,0	0,0	0,0
Vejce a drůbeží maso - subvence na vývoz	0,2	0,0	0,2	0,7	0,0	0,7
Brambory a pšenice - zpracování na škrob ¹⁾	16,5	0,0	16,5	16,8	0,0	16,8
Cukr a cukrovka						
Restrukturalizace cukrovarnictví	1 251,4	0,0	1 251,4	0,0	0,0	0,0
Diverzifikace	266,5	0,0	266,5	0,4	0,0	0,4
Subvence na vývoz	70,2	0,0	70,2	0,0	0,0	0,0
Sušená krmiva	25,6	0,0	25,6	22,9	0,0	22,9
Víno						
Restrukturalizace, přeměna vinic a vykloučení	71,7	0,0	71,7	79,1	0,0	79,1
Investice v rámci SOT vínem	0,0	0,0	0,0	23,2	0,0	23,2
Včelařské produkty - zlepšení výroby	57,0	28,5	28,5	56,4	28,2	28,2
Ovoce a zelenina						
Organizace producentů ovoce a zeleniny ²⁾	37,7	2,3	35,4	51,9	4,0	47,9
Ovoce do škol	0,0	0,0	0,0	64,1	17,3	46,8
Len a konopí	2,7	0,0	2,7	1,1	0,0	1,1
Zpracované výrobky - subvence na vývoz	15,3	0,0	15,3	1,0	0,0	1,0
Celkem	1 905,0	33,4	1 871,6	574,5	94,4	480,1

¹⁾ Prémie výrobcům bramborového škrobu a výrobní náhrada na výrobky zpracované ze škrobu (režim zrušen k 1. 7. 2009).

²⁾ Včetně předběžně uznaných organizací producentů ovoce a zeleniny.

p = předpoklad k 30. 6. 2011.

Pramen: SZIF

Zpracoval: K. Trdlíková (ÚZEI)

V rámci probíhajícího kola WTO v Dohě deklarovala EU eliminaci exportních subvencí do roku 2013. Přestože prozatím toto kolo nebylo uzavřeno, bylo možno již v roce 2010 zaznamenat znatelné snížení exportních subvencí.

Meziročně došlo v roce 2010 v ČR k výraznému poklesu výdajů nejen na subvencovaný vývoz, ale i na ostatní podpory cen poskytovaných ze zdrojů EU (o 70 %). Tato skutečnost je především důsledkem ukončení režimu restrukturalizace cukrovarnictví a výrazného snížení dalších podpor v tomto odvětví.

Podpory na restrukturalizaci a přeměnu vinic se meziročně mírně zvýšily a z rozpočtu EU bylo vyplaceno 79,1 mil. Kč. Navíc byly ze zdrojů EU poskytnuty prostředky na investice v rámci SOT s vínem.

V roce 2010 byla vyplácena nová forma podpory¹⁶ „ovoce do škol“, která byla hrazena jak z prostředků ČR, tak i EU. Poté, co ve školním roce 2008/2009 nebyla poskytována podpora na školní mléko, došlo po jejím obnovení v roce 2010 k meziročnímu nárůstu vyplácených prostředků ČR, a to zhruba na hodnotu roku 2008, kdy výše podpory představovala 43,6 mil. Kč.

V roce 2010 byla poskytnuta z prostředků EU zvláštní podpora trhu mléka a mlékárenských výrobků ve výši 151,4 mil. Kč. U hovězího masa byl v roce 2010 podpořen vývoz živého skotu v hodnotě 4,2 mil. Kč.

V rámci zlepšení výroby včelařských produktů a jejich uvedení na trh byla vyplacena v roce 2010 podpora včelařům ve výši 56,4 mil. Kč (z toho 50 % z rozpočtu EU).

U obilovin se v roce 2010 neuskutečnil žádný subvencovaný vývoz. Rovněž na skladování a přepravu nebyly vyplaceny žádné podpory.

Celková výše subvencí na vývoz zemědělských a potravinářských výrobků v roce 2010 prostřednictvím SZIF v rámci SOT činila 50,2 mil. Kč, z toho výše subvencí na vývoz nezpracovaných výrobků dosáhla 49,2 mil. Kč a výše subvencí na vývoz zpracovaných výrobků představovala 1 mil. Kč.

V rámci subvencovaného vývozu bylo vyvezeno 2,3 tis. t sušeného odstředěného mléka, 2,2 tis. t sušeného plnotučného mléka, 1,9 tis. t sýrů, 0,6 tis. t hovězího masa, 4,5 mil. ks drůbeže, 7,2 mil. ks vajec, 0,2 tis. t másla a jen 14 t vepřového masa.

Subvence na vývoz tzv. nezpracovaných výrobků se v roce 2010 podílely na celkové výši podpor českého agrárního exportu u sušeného plnotučného mléka 36 %, sušeného odstředěného mléka 28 %, sýrů 17 % a zpracovaných výrobků 2 %. Podíl subvencovaného vývozu zpracovaných i nezpracovaných výrobků na celkovém agrárním vývozu v roce 2010 činil 0,05 %.

U celních sazeb nedošlo v roce 2010 k žádným změnám, neboť jednání probíhající v rámci katarského kola WTO nebyla dosud uzavřena.

¹⁶ Podpora dle nařízení vlády č. 478/2009 Sb., o stanovení některých podmínek pro poskytování podpory na ovoce a zeleninu a výrobky z ovoce, zeleniny a banánů dětem ve vzdělávacích zařízeních, nařízení Rady (ES) č. 1234/2007, ve znění pozdějších předpisů a nařízení Komise (ES) č. 288/2009, ve znění pozdějších předpisů.

3 ZEMĚDĚLSTVÍ A ROZVOJ VENKOVA

Spatnost zemědělství s venkovem se i přes měnící se podmínky projevuje i nadále, a to v mnoha aspektech. Venkov, ať už je pojat tradičně jako menší obce (s méně než 2 000 obyvateli), či jako oblasti s významným podílem řídké osídleného území (převážně venkovské a přechodné regiony podle typologie OECD), vykazuje odlišnosti při srovnání s městy v ukazatelích jak demografického, tak ekonomického a sociálního charakteru. Důsledky hospodářské krize se ve venkovském prostoru projevují silněji. Průměrná roční registrovaná míra nezaměstnanosti zde v roce 2010 dosáhla 10,2 %, kdežto ve městech 8,6 %. Dopad krize v oblasti ekonomických výsledků regionů se v roce 2009 nejsilněji projevil v převážně venkovském kraji Vysočina (HPH zde poklesla meziročně o 8,5 %), jenž patří zároveň mezi regiony s nejvyšším propadem zaměstnanosti. Venkovský prostor je podporován Společnou zemědělskou politikou EU v rámci jednotlivých opatření obsažených v PRV ČR, zaměřených jak na zvyšování konkurenceschopnosti zemědělsko-potravinářského odvětví, tak na rozvoj podnikání spojený s vytvářením nových pracovních míst na venkově. Nové prvky v ekonomických aktivitách na venkově (např. budování bioplynových stanic, zařízení na zpracování a spalování biomasy) přispívají nejen k posílení ekonomické životaschopnosti venkova, ale stávají se i významným příspěvkem k opatřením na odvrácení klimatické změny. K posilování životaschopnosti venkova významně přispívá rozvoj místních akčních skupin (LEADER) a Síť rozvoje venkova.

3.1 Obyvatelstvo venkova a struktura venkovského osídlení

Základním metodickým nástrojem k vymezování venkova je typologie OECD¹⁷ založená na podílu obyvatelstva žijícího na území s hustotou zalidnění menší než 150 obyvatel/km². V ČR se tradičně užívá i typologie vymezující venkov jako obce do 2 000 obyvatel.

Venkov podle typologie OECD

Na úrovni NUTS 3 byl k 1. 1. 2010 převážně venkovským regionem pouze Kraj Vysočina a naopak převážně městským regionem pouze Hl. m. Praha. Ostatních 12 krajů se řadilo mezi přechodné regiony, zaujímající více než 90 % plochy ČR.

Na úrovni LAU¹⁸ I (dříve NUTS 4) patřilo mezi převážně venkovské regiony 20 okresů (zhruba třetina území ČR), mezi přechodné 49 okresů (asi 62 % území ČR) a mezi převážně městské 8 okresů (necelých 5 % území, avšak s více než čtvrtinou obyvatel ČR).

Na úrovních NUTS 3 a LAU I dochází v ČR ke změnám prakticky pouze v počtu obyvatel (v relaci s celkovými změnami počtu obyvatel ČR). Ve srovnání se stejným obdobím předchozího roku však nenastaly výrazné změny ani v tomto ukazateli.

Podrobnější přehled o regionech na úrovni NUTS 3 a LAU I k 1. 1. 2010 představuje tab. T3.1/01.

T3.1/01 - Zastoupení regionů podle typologie OECD na území ČR

Regiony podle OECD	Kraje (NUTS 3)			Okresy (LAU I)		
	počet	podíl (%)		počet	podíl (%)	
		plocha	obyvatelstvo		plocha	obyvatelstvo
Převážně městské	1	0,6	11,9	8	4,4	26,5
Přechodné	12	90,8	83,2	49	61,8	57,7
Převážně venkovské	1	8,6	4,9	20	33,7	15,8
Celkem	14	100,0	100,0	77	100,0	100,0

Pramen: Malý lexikon obcí ČR 2010, ČSÚ 2010

Zpracoval: F. Nohel (ÚZEI)

Na úrovni LAU 2 (dříve NUTS 5) tvořilo venkovský prostor 5 408 obcí (obce s hustotou obyvatelstva nižší než 150 obyvatel/km²). Představovaly 86,5 % z celkového počtu obcí v ČR a 81,9 % rozlohy státu, avšak žilo v nich pouze 29,5 % obyvatelstva. Městských obcí bylo 842 (13,5 % všech obcí, 18,1 % plochy ČR a 70,5 % obyvatel ČR). Ve srovnání se stejným obdobím předchozího roku počet venkovských obcí poklesl o 22 (vznikla 1 nová venkovská obec, 1 původně městská se přesunula mezi venkovské obce a 24 venkovských obcí překročilo svou hustotou hranici pro obce městské).

Venkov podle tradičního vymezení v ČR

K 1. 1. 2010 tvořilo venkovský prostor ČR 5 581 obcí s méně než 2 000 obyvateli, což představovalo téměř 90 % všech obcí ČR a téměř 73 % rozlohy ČR. Žilo zde 26,4 % obyvatel státu. Ve srovnání se stejným obdobím předchozího roku počet venkovských obcí poklesl o 1 a přibýly 2 městské obce (4 obce překročily hranici 2 000 obyvatel směrem nahoru, naopak 2 obce směrem dolů a 1 venkovská obec vznikla nově).

Dlouhodobé srovnání ukazuje, že ve venkovském prostoru ČR mírně roste absolutní počet obyvatel. Podíl venkovského obyvatelstva na celkové populaci se od SLDB v roce 2001 zvýšil o 0,3 p. b. a v posledních 5 letech se již prakticky nemění. Naproti tomu se po celé sledované období trvale mírně snižuje počet venkovských obcí (zpravidla se zvýšením počtu obyvatel obcí přesunem do vyšších velikostních kategorií).

¹⁷ Podle této metodiky jsou venkovské oblasti definovány na dvou úrovních. Na úrovni lokální (tj. obce) je venkov definován jakožto sídla s hustotou menší než 150 obyvatel/km². Na úrovni regionální pak definice vymezuje:

- převážně venkovské regiony (predominantly rural – PR), kde více než 50 % obyvatel regionu žije ve venkovských obcích;
- přechodné (střední) regiony (intermediate – IR), kde ve venkovských obcích žije 15-50 % obyvatel regionu;
- převážně městské regiony (predominantly urban – PU), kde ve venkovských obcích žije méně než 15 % obyvatel regionu.

¹⁸ LAU (Local Administrative Units) začal Eurostat a ČSÚ používat (od úrovně NUTS 4) od ledna 2008.

T3.1/02 - Počet venkovských obcí a obyvatel podle velikostních kategorií obcí v ČR ve vybraných letech

Populační velikost obce	2001		2005		2009		2010	
	obce	obyvatelé	obce	obyvatelé	obce	obyvatelé	obce	obyvatelé
do 99	548	38 881	552	39 133	503	35 526	487	34 225
100-199	1 113	166 214	1 081	161 401	1 058	157 802	1 056	156 914
200-499	2 041	663 416	2 012	653 740	1 991	651 689	1 982	648 331
500-999	1 280	893 592	1 293	901 546	1 330	935 658	1 346	947 429
1 000-1 999	652	903 757	674	933 856	700	972 484	710	989 446
Celkem venkov	5 634	2 665 860	5 612	2 689 676	5 582	2 753 159	5 581	2 776 345
Celkem ČR	6 258	10 230 060	6 248	10 220 577	6 249	10 467 542	6 250	10 506 813
Podíl venkov/ČR (%)	90,0	26,1	89,8	26,3	89,3	26,3	89,3	26,4

Pramen: Sčítání lidu, domů a bytů 2001, ČSÚ 2002; Lexikon obcí ČR 2005, 2009, 2010, ČSÚ 2005, 2009, 2010

Zpracoval: F. Nohel (ÚZEI)

T3.1/03 - Tempo přírůstku počtu venkovských obcí a obyvatel podle velikostních kategorií obcí v ČR mezi roky 2001 a 2010 (%)

Populační velikost obce	Index 2010/2001	
	obce	obyvatelé
do 99	-11,1	-12,0
100-199	-5,1	-5,6
200-499	-2,9	-2,3
500-999	5,2	6,0
1 000-1 999	8,9	9,5
Celkem venkov	-0,9	4,1
Celkem ČR	-0,1	2,7

Pramen: Sčítání lidu, domů a bytů 2001, ČSÚ 2002; Lexikon obcí ČR 2010, ČSÚ 2010

Zpracoval: F. Nohel (ÚZEI)

V období 2001-2010 vzrostl celkový počet obyvatel venkova o 4,1 % (zatímco počet obyvatel v ČR se zvýšil pouze o 2,7 %). Rozdílný vývoj je však po celé období patrný při hlubší velikostní kategorizaci venkovských obcí. Zatímco v obcích nad 500 obyvatel se počet obyvatel zvyšuje (a roste i počet těchto obcí), v obcích do 500 obyvatel naopak klesá (a klesá i jejich počet). Souhrnně ve sledovaném období ubylo 4,8 % obcí do 500 obyvatel a počet jejich obyvatel klesl o 3,3 %. Nejdynamičtější situace je v tomto směru v obcích s méně než 200 obyvateli, která však závisí i na řadě dalších faktorů, zejména na vzdálenosti obcí od center zaměstnanosti.

3.2 Podnikatelská struktura venkova ve vztahu k podporám zemědělské politiky

Na základě údajů ČSÚ bylo v ČR k 31. 12. 2009¹⁹ registrováno 2 570 611 podnikatelských subjektů, což je proti předchozímu roku nárůst o více než 18 tisíc. V organizační struktuře národního hospodářství podle velikosti subjektů dominovaly stejně jako v předchozím roce podniky bez zaměstnanců²⁰ (89,0 %), následované mikropodniky²¹ s podílem 8,6 % na celkovém počtu podniků. Z odvětví definovaných podle CZ-NACE byl nejvíce zastoupen obchod včetně oprav podílející se 25,9 % na všech činnostech, dále činnosti v oblasti vědecké a technické (12,5 %), průmysl celkem (12,4 %) a stavebnictví (12,2 %)²². Struktura podniků podle počtu zaměstnanců se v regionech proti roku 2008 výrazně nezměnila. V přechodných regionech převažují podniky bez zaměstnanců (89,3 %), stejně tak jako v převážně venkovském regionu Vysočina (88,9 %). Podniky bez zaměstnanců jsou dále následovány mikropodniky (představují 8,3 % podniků v přechodných regionech a 8,5 % podniků v kraji Vysočina) a malými podniky²³ (1,9 % v přechodných regionech a 2,0 % v kraji Vysočina). Z hlediska převažujících činností CZ-NACE představují v podnicích bez zaměstnanců a mikropodnicích shodně nejvyšší podíl činnosti v oblasti terciární sféry, tj. obchod včetně oprav (26,3 % u podniků bez zaměstnanců v přechodných regionech a 22,9 % v kraji Vysočina, resp. 24,5 % u mikropodniků v přechodných regionech a 22,6 % v kraji Vysočina) a průmysl (13,3 % u podniků bez zaměstnanců v přechodných regionech a 15,0 % v kraji Vysočina, resp. 12,8 % u mikropodniků v přechodných regionech a 14,5 % v kraji Vysočina). Podniky bez zaměstnanců a mikropodniky působící v oblasti nemovitostí zůstaly na druhém místě pouze v hlavním městě. V případě malých, středních a velkých podniků je nejvíce zastoupen sekundární sektor.

Podle statistik ČSÚ dosáhla celková HPH v ČR v roce 2009 hodnoty 3 257,9 mld. Kč, došlo tedy ke snížení HPH o 63,5 mld. Kč v porovnání s předchozím rokem (v přechodných regionech došlo ke snížení o 61,4 mld. Kč na 2 282,0 mld. Kč, převážně venkovský region Vysočina zaznamenal snížení o 11,6 mld. Kč na 125,4 mld. Kč). V přechodných regionech se na tvorbě HPH nejvíce podílely téměř vyrovnaně Středočeský kraj (353,3 mld. Kč), Jihomoravský kraj (341,1 mld. Kč, s mírným nárůstem o 4,8 mld. Kč) a Moravskoslezský kraj (316,2 mld. Kč, s poklesem o 19,1 mld. Kč). Na tvorbě HPH se v těchto i v ostatních regionech nejvíce podílí služby následované zpracovatelským průmyslem.

¹⁹ Nejaktuálnější dostupné údaje.

²⁰ Včetně bez udání počtu zaměstnanců.

²¹ Na základě doporučení Komise č. 2003/361/ES, o definici mikropodniků, malých a středních podniků je mikropodnik definován jako podnik, který zaměstnává méně než 10 zaměstnanců a jehož roční obrát a/nebo roční celková účetní rozvaha nepřekračují 2 mil. €.

²² V této oblasti a dále ve struktuře podniků podle zaměstnanosti a v HPH došlo ve srovnání s rokem 2008 ke změnám, které byly vyvolány přechodem z klasifikace činností podle OKEČ na klasifikaci CZ-NACE.

²³ Na základě nové definice malých a středních podniků, která platí od 1. 1. 2005 (§ 2, odst. (2) písm. a), b) a c) Obchodního zákoníku) je malý podnik definován jako podnik s 10-50 zaměstnanci, ročním obrátem v rozmezí 2-10 mil. € nebo aktivy ve výši 2-10 mil. €.

Podle ČSÚ činil počet zaměstnaných v ČR k 31. 12. 2009 celkem 4 934,3 tis. (pokles o 68,2 tis. oproti roku 2008), v přechodných regionech 4 033,2 tis. (pokles o 75,9 tis.) a v převážně venkovském regionu 241,1 tis. (pokles o 6,7 tis.). V přechodných regionech se nejvyšší počet zaměstnaných nacházel ve Středočeském kraji (601,4 tis.), Moravskoslezském kraji (557,5 tis.) a Jihomoravském kraji (529,7 tis.). Ve srovnání s předcházejícím rokem tedy došlo v regionech k mírnému poklesu počtu zaměstnaných. Nejvíce pracujících v přechodných regionech bylo zaměstnáno ve zpracovatelském průmyslu (1 166,5 tis.), obchodě vč. oprav (503,5 tis.) a stavebnictví (409,3 tis.). Stejně pořadí lze zaznamenat i v kraji Vysočina.

Nejvíce mikropodniků v přechodných regionech (tab. T3.2/01) je registrováno v Jihomoravském kraji s počtem 21,95 podniků/1 tis. obyvatel kraje, Jihočeském kraji s 18,80 podniků/1 tis. obyvatel kraje a Královéhradeckém kraji s 18,78 podniků/1 tis. obyvatel kraje. Naopak nejméně mikropodniků (15,91 podniků/1 tis. obyvatel kraje) se nachází v převážně venkovském regionu kraje Vysočina. Ve struktuře mikropodniků podle krajů a jejich převažující činnosti došlo proti předcházejícímu roku k poklesu jejich počtu v přepočtu na 1 tis. obyvatel ve všech regionech.

T3.2/01 - Počet mikropodniků na 1 000 obyv. v krajích ČR k 31. 12. 2009

Převažující činnost CZ-NACE (vybrané činnosti)		Kraj/OECD klasifikace ¹⁾													
		PHA	STC	JHC	PLK	KVK	ULK	LBK	HKK	PAK	VYS	JHM	OLK	ZLK	MSK
		PU	IR	IR	IR	IR	IR	IR	IR	IR	PR	IR	IR	IR	IR
A	Zemědělství, lesnictví a rybářství	0,24	0,62	0,91	0,69	0,44	0,55	0,44	0,62	0,59	0,73	0,55	0,48	0,48	0,39
B – E	Průmysl celkem	2,32	2,14	2,41	2,23	2,01	1,93	2,95	2,59	2,57	2,41	2,86	2,40	3,06	2,13
F	Stavebnictví	2,51	1,69	1,97	1,48	1,52	1,97	1,65	1,52	1,50	1,42	1,94	1,62	1,59	1,75
G	Velkoobchod, maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel	11,40	4,71	4,00	4,44	4,11	3,87	4,54	4,86	4,45	3,75	5,82	4,41	4,94	4,53
H	Doprava a skladování	0,92	1,21	1,00	1,01	0,85	0,93	0,87	1,04	0,93	0,97	1,06	1,11	1,10	0,89
I	Ubytování, stravování a pohostinství	2,47	1,62	2,26	1,94	2,53	1,92	2,10	2,11	1,53	1,32	1,95	1,72	1,90	1,82
J	Informační a komunikační činnosti	1,58	0,30	0,29	0,30	0,20	0,22	0,24	0,30	0,28	0,17	0,44	0,29	0,30	0,25
K	Peněžnictví a pojišťovnictví	0,39	0,12	0,16	0,17	0,15	0,15	0,10	0,16	0,18	0,19	0,20	0,14	0,18	0,22
L	Činnosti v oblasti nemovitostí	3,91	0,70	0,63	0,52	0,94	0,58	0,69	0,56	0,41	0,33	1,14	0,50	0,49	0,54
M	Profesní, vědecké a technické činnosti	6,06	1,53	1,94	1,66	1,45	1,52	1,73	1,65	1,51	1,24	2,74	1,55	1,64	1,76
N	Administrativní a podpůrné činnosti	1,12	0,33	0,31	0,26	0,44	0,34	0,28	0,29	0,26	0,19	0,40	0,29	0,25	0,29
O	Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení	0,02	0,68	0,63	0,59	0,25	0,23	0,31	0,56	0,65	0,98	0,38	0,39	0,31	0,11
P	Vzdělávání	0,41	0,41	0,31	0,33	0,33	0,28	0,36	0,38	0,46	0,33	0,45	0,45	0,36	0,26
Q	Zdravotní a sociální péče	1,92	1,33	1,65	1,64	1,63	1,56	1,62	1,74	1,55	1,63	1,67	1,76	1,81	1,65
R	Kulturní, zábavní a rekreační činnosti	0,61	0,29	0,33	0,32	0,37	0,31	0,36	0,39	0,27	0,26	0,34	0,31	0,32	0,32
Celkem		35,87	17,68	18,80	17,56	17,20	16,33	18,26	18,78	17,14	15,91	21,95	17,42	18,73	16,91

¹⁾ OECD klasifikace: PR = převážně venkovský region, IR = přechodný region, PU = převážně městský region.

Pramen : ČSÚ 2010

Zpracoval: E. Kozáková (ÚZEI)

V rozvinutých ekonomikách tvoří malé soukromé podniky významný inovační potenciál. Na jejich podporu v rámci PRV jsou zaměřeny opatření spadající pod první prioritu Osy III (Tvorba pracovních příležitostí a podpora využívání obnovitelných zdrojů energie), jejímž cílem je vytvoření pracovních míst a zajištění vyšší příjmové úrovně obyvatel venkova, a to rozvojem a diverzifikací aktivit na venkově a podporou venkovské turistiky a dále zajištění naplnění závazků ČR v oblasti využití obnovitelných zdrojů energie. Jedná se o Opatření III.1.1 – Diverzifikace činností nezemědělské povahy, Opatření III.1.2 – Podpora zakládání podniků a jejich rozvoje a Opatření III.1.3 – Podpora cestovního ruchu²⁴. Podle údajů SZIF bylo v roce 2010 v rámci Opatření III.1.1 přijato 176 žádostí a následně schváleno 132 žádostí, což je o 38 žádostí více než v předcházejícím roce, a schválená částka podpory dosáhla téměř 1 242 mil. Kč (dvojnásobný nárůst ve srovnání s předchozím rokem). Proplacené prostředky v roce 2010 dosáhly výše 650 mil. Kč. Ve stejném období bylo v rámci Opatření III.1.2 přijato 808 žádostí (téměř dvojnásobně více než v předchozím roce), přičemž schváleno bylo 272 žádostí (pokles počtu žádostí o 128), jejichž schválená částka podpory dosahovala výše 583,5 mil. Kč. Proplaceno bylo v roce 2010 v tomto opatření 325 mil. Kč. V Opatření III.1.3 bylo v roce 2010 přijato 374 žádostí, schváleno 142 žádostí (schválená částka podpory činila téměř 467 mil. Kč) a proplacena byla částka ve výši 246 mil. Kč (tab. T3.2/02 a T3.2/03).

T3.2/02 - Počet přijatých žádostí a výše proplacených prostředků na schválené projekty v rámci Opatření III.1.1, III.1.2 a III.1.3 PRV v roce 2009 a 2010

PRV Osa III	Počet přijatých žádostí		Proplacené prostředky (mil. Kč)	
	2009	2010	2009	2010
Priorita: Tvorba pracovních příležitostí a podpora využívání OZE				
III.1.1 Diverzifikace činností nezemědělské povahy	101	176	476	650
III.1.2 Podpora zakládání podniků a jejich rozvoje	459	808	194	325
III.1.3 Podpora cestovního ruchu	301	374	73	246
Celkem	861	1 358	743	1 221

Pramen: MZe 2011

Zpracoval: E. Kozáková (ÚZEI)

²⁴ Podpora cestovního ruchu je určena na vybudování pěších a lyžařských tras, vlnářských stezek a hippostezek, výstavbu ubytovacích zařízení s malou kapacitou hostů, stravovacích zařízení, půjčoven sportovního vybavení a objektů a ploch pro sportovní rekreační využití.

T3.2/03 - Přehled schválených žádostí v roce 2010 v rámci Opatření III.1.1, III.1.2 a III.1.3 PRV¹⁾

Kraj	Opatření III.1.1 Diverzifikace činností nezemědělské povahy			Opatření III.1.2 Podpora zakládání podniků a jejich rozvoje			Opatření III.1.3		
	počet žádostí	celkové výdaje na projekt (tis. Kč)	schválená částka podpory (EU+ČR) ²⁾ (tis. Kč)	počet žádostí	celkové výdaje na projekt (tis. Kč)	schválená částka podpory (EU+ČR) ²⁾ (tis. Kč)	počet žádostí	celkové výdaje na projekt (tis. Kč)	schválená částka podpory (EU+ČR) ²⁾ (tis. Kč)
Středočeský kraj	21	842 612,6	197 888,7	20	157 270,5	50 049,5	7	58 468,6	23 180,8
Jihočeský kraj	19	753 363,5	175 502,5	30	272 589,5	74 902,9	20	146 983,1	63 364,1
Plzeňský kraj	2	39 600,0	9 900,0	13	108 995,7	34 929,4	8	68 873,4	25 118,0
Karlovarský kraj	4	89 698,8	24 957,9	3	21 080,3	7 126,3	7	53 338,7	20 944,0
Ústecký kraj	7	62 738,9	30 006,7	8	23 102,6	9 747,7	16	49 870,0	28 522,5
Liberecký kraj	0	0,0	0,0	17	56 511,6	26 500,3	14	59 674,9	34 518,2
Královéhradecký kraj	9	368 949,2	82 025,9	34	101 324,6	44 036,7	6	65 660,9	24 863,2
Pardubický kraj	9	529 496,7	127 377,3	13	176 554,8	50 559,8	6	80 333,4	28 691,2
Vysočina kraj	27	1 531 157,7	313 392,5	39	200 893,4	70 280,8	13	125 603,0	57 144,8
Jihomoravský kraj	14	570 849,7	117 588,1	33	146 872,8	54 056,9	19	166 417,6	64 029,5
Olomoucký kraj	9	405 000,3	100 961,3	16	59 379,3	24 749,9	10	68 977,9	31 610,9
Zlínský kraj	7	77 414,1	25 110,6	9	52 664,6	18 964,8	7	69 092,2	26 857,6
Moravskoslezský kraj	4	124 086,0	37 252,4	22	189 906,6	60 975,8	5	55 497,6	22 872,7
Hlavní město Praha	0	0,0	0,0	15	161 209,2	56 587,5	4	72 886,4	17 078,3
CELKEM	132	5 394 967,5	1 241 963,9	272	1 728 355,5	583 468,3	142	1 141 677,7	468 795,8

¹⁾ Stav k 31. 12. 2010 se může lišit z důvodu možných změn v průběhu administrace žádostí.

²⁾ Celková dotace složená z příspěvku EU a příspěvku ČR.

Pramen: SZIF 2011

Zpracoval: E. Kozáková (ÚZEI)

Za Opatření III.1.1 bylo nejvíce žádostí schváleno v převážně venkovském regionu kraji Vysočina (27 žádostí) v celkové výši 1 531,2 mil. Kč a přechodném regionu Středočeském kraji (21 žádostí) v celkové výši 842,6 mil. Kč. Tyto údaje signalizují pokračující snahu zemědělských subjektů v daných krajích diverzifikovat zemědělské činnosti na nezemědělské činnosti. V přechodných regionech Karlovarském, Plzeňském a Libereckém kraji je patrný nízký počet schválených žádostí ve srovnání s předcházejícími roky. V přechodných regionech Moravskoslezském a Královéhradeckém kraji byl dokonce zaznamenán pokles počtu schválených žádostí.

V rámci Opatření III.1.2 bylo nejvíce žádostí celkem v roce 2010 schváleno rovněž v převážně venkovském regionu kraji Vysočina (39 žádostí) se schválenou částkou podpory v celkové výši 70,3 mil. Kč a přechodném regionu Královéhradeckém kraji (34 žádostí) s podporou v celkové výši 44,0 mil. Kč. Ve srovnání s předcházejícími roky je zde patrný pokles počtu schválených žádostí v regionech a s tím související i snížení přiznané podpory. Nejvyšší finanční podpora byla přiznána přechodným regionům Jihočeskému kraji (30 žádostí s celkovou výší 74,9 mil. Kč) a Moravskoslezskému kraji (22 žádostí v celkové výši 61,0 mil. Kč).

V Opatření III.1.3 byl největší počet žádostí a největší finanční podpora schválena ve dvou přechodných regionech: v Jihočeském kraji (20) s celkovou schválenou částkou podpory 63,4 mil. Kč a v Jihomoravském kraji (19 žádostí s celkovou schválenou částkou podpory 64 mil. Kč).

Podle typů investic bylo v rámci Opatření III.1.1 nejvíce finančních prostředků alokováno do výstavby decentralizovaných zařízení pro zpracování a využití obnovitelných zdrojů energie. Jde především o výstavbu bioplynových stanic, kde celková schválená částka podpory v roce 2010 dosáhla 981 mil. Kč, což je dvojnásobný nárůst oproti předchozímu roku. Nejvíce žádostí týkajících se bioplynových stanic bylo v roce 2010 podpořeno v regionu Vysočina a v Jihomoravském kraji (tab. T3.2/04). Podpory výstavby a modernizace bioplynových stanic se v roce 2010 podílely téměř 79 % na celkové přiznané podpoře pro celé Opatření III.1.1. Následuje podpora diverzifikace činností nezemědělské povahy (148,1 mil. Kč, 11,9 % na celkové přiznané podpoře Opatření III.1.1), podpora výstavby a modernizace zařízení na výrobu tvarovaných biopaliv (82,9 mil. Kč, 6,7 % z Opatření III.1.1) a podpora výstavby a modernizace kotelen a vytopen na biomasu včetně kombinované výroby tepla a elektřiny (29,9 mil. Kč, 2,4 % z Opatření III.1.1). U podpory investic do bioplynových stanic byl zaznamenán proti předcházejícímu roku výrazný nárůst, stejně tak jako u podpory investic do diverzifikace, kde na téměř shodný počet projektů byla poskytnuta o polovinu vyšší schválená podpora.

Investice v rámci Opatření III.1.2 byly nejvíce zaměřeny na zakládání a rozvoj mikropodniků. Celková schválená částka podpory na tyto projekty dosáhla 349,8 mil. Kč, což sice představuje meziroční pokles o 134 mil. Kč, ale celkově představuje tato částka 59,9 % celkové schválené částky podpory pro celé Opatření III.1.2. Následuje podpora výstavby a modernizace bioplynových stanic (170,6 mil. Kč, 29,3 % z Opatření III.1.2), podpora výstavby a modernizace kotelen a vytopen na biomasu včetně kombinované výroby tepla a elektřiny (41,9 mil. Kč, 7,2 % z Opatření III.1.2) a podpora výstavby a modernizace zařízení na výrobu tvarovaných biopaliv (21,1 mil. Kč, 3,6 % z Opatření III.1.2).

U Opatření III.1.3 byla převážná většina finančních prostředků (90,7 %) alokována na podporu ubytování a sportu. Celková schválená částka podpory v roce 2010 činila 425 mil. Kč na 102 žádostí, přičemž nejvíce jich bylo schváleno v Jihomoravském a Jihočeském kraji. Podpora pěších tras, vinařských stezek a hippostezek se v roce 2010 podílela na celkové přiznané podpoře pro celé opatření 9,3 % (necelých 44 mil. Kč). Schváleno bylo v tomto záměru 40 žádostí, nejvíce v Ústeckém a Libereckém kraji.

V rozvoji venkova hraje důležitou roli také konkurenceschopnost zemědělsko-potravinářského odvětví. K tomu přispívají opatření Osa I PRV, a to Opatření I.1.1 – Modernizace zemědělských podniků a Opatření I.1.3 – Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům. Počet schválených žádostí u Opatření I.1.1, jehož finanční prostředky směřují pouze do zemědělství, dosáhl v roce 2010 počtu 870 a celková schválená částka podpory činila 2 676 mil. Kč (pokles o 156 žádostí a o 500 mil. Kč). Finanční prostředky přiznané potravinářskému sektoru i počty schválených žádostí byly podstatně nižší: v rámci Opatření I.1.3 se jednalo o 147 schválených žádostí a celkem 779 mil. Kč (pokles o 31 žádostí a o 285 mil. Kč).

T3.2/04 - Přehled podpořených (tj. proplacených) bioplynových stanic a jejich instalovaných elektrických výkonů v regionálním rozdělení podle NUTS 3 v roce 2010¹⁾

Kraj	Počet	Instalovaný elektrický výkon (kW)
Středočeský	2	526
Jihočeský	3	1 438
Plzeňský	2	1 381
Karlovarský	1	537
Ústecký	1	985
Královéhradecký	3	1 828
Pardubický	3	2 651
Liberecký	0	0
Vysočina	9	6 355
Jihomoravský	4	2 060
Olomoucký	1	625
Zlínský	0	0
Moravskoslezský	0	0
Celkem	29	18 386

¹⁾ Stav k 31. 12. 2010.

Pramen: MZe 2011

Zpracoval: E. Kozáková (ÚZEI)

3.3 Občanská vybavenost venkova ve vztahu k podporám zemědělské politiky

K 1. lednu 2010 v ČR existovalo 6 250 obcí, o jednu více než v roce 2009. Venkovský prostor poskytuje příležitosti pro činnosti v oblasti rozvoje cestovního ruchu, služeb, využití a péči o přírodní zdroje a krajinu. Osa III PRV je zaměřená nejen na tvorbu pracovních příležitostí a podporu využívání OZE, ale také na zlepšení kvality života na venkově a na vzdělávání.

V Opatření III.2.1 (podpora vybavenosti venkova), které až dosud dominovalo v počtu přijatých a schválených žádostí v rámci Osa III, nebyly v roce 2010 registrovány žádné nové projekty, byly pouze schvalovány žádosti z 8. kola, registrované již v roce 2009. Stejná situace nastala i u Opatření III.2.2 a III.3.1. Čerpání finančních prostředků na schválené projekty ve vybraných opatřeních Osa III vzrostlo ve srovnání s rokem 2009 u všech vybraných opatření, celkově bylo vyšší o 762 mil. Kč (tab. T3.3/01).

T3.3/01 - Počet přijatých žádostí a výše proplacených prostředků na schválené projekty v rámci Opatření III.2.1, III.2.2 a III.3.1 PRV v roce 2009 a 2010

PRV Osa III	Počet přijatých žádostí		Proplacené prostředky (mil. Kč)	
	2009	2010	2009	2010
Priorita: Podmínky růstu a kvalita života na venkově				
III.2.1 Obnova a rozvoj vesnic, občanské vybavení a služby	1 263	0	1 130	1 758
III.2.2 Ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova	167	0	87	217
Priorita: Vzdělávání				
III.3.1 Vzdělávání a informace	56	0	18	22
Celkem	2 347	0	1 235	1 997

Pramen: MZe 2011

Zpracoval: E. Kozáková (ÚZEI)

Zlepšení kvality života na venkově je podporováno formou dvou opatření III.2.1 a III.2.2. Žadatelé Opatření III.2.1 – Obnova a rozvoj vesnic, občanské vybavení a služby mohou být obce, svazky obcí, nestátní neziskové organizace, zájmová sdružení právnických osob a církve a jejich organizace. Projekty na výstavbu vodovodů, kanalizací a čistíren odpadních vod mohou být realizovány v obcích do 2 000 obyvatel, ostatní projekty v obcích do 500 obyvatel. Celkem bylo za rok 2010 vyplaceno 1 758,0 mil. Kč.

Opatření III.2.2 – Ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova je určeno na vypracování studií obnovy a využití kulturního dědictví (kulturních památek, památkových rezervací, památkových zón, kulturních prvků vesnic a krajiny, památek místního významu, historických parků, zahrad, alejí a skupin stromů), dále na zpracování programů regenerace památkově chráněných území a plánů péče o krajinné památkové zóny. Dále je podporováno budování nových stálých výstavních expozic a muzeí s vazbou na místní historii, zajímavosti, kulturní a umělecké aktivity a tradiční lidovou kulturu. Žadatelé mohou být obce, svazky obcí, nestátní neziskové organizace, zájmová sdružení právnických osob a církve a jejich organizace. Celkem bylo za rok 2010 vyplaceno 217,0 mil. Kč.

Podpora v rámci Opatření III.3.1 – Vzdělávání a informace je zaměřena na vzdělávání a informování fyzických a právnických osob, které mají vážný zájem zahájit nebo rozšířit podnikání, případně jiné působení na venkově v rámci aktivit podporovaných v Ose III. Celkem bylo za rok 2010 vyplaceno 22,0 mil. Kč.

Podle regionálních odborů SZIF, které pokrývají území NUTS 2, bylo ve vybraných opatřeních Osy III v roce 2010, stejně jako v roce 2009, nejvíce schválených projektů v Brně (NUTS 2 Jihovýchod) a nejméně v Opavě (NUTS 2 Moravskoslezsko) (tab. T3.3/02).

T3.3/02 - Přehled schválených žádostí v rámci Opatření III.2.1, III.2.2 a III.3.1 PRV podle regionálních odborů SZIF v roce 2010¹⁾

Opatření/Regionální odbor SZIF	Praha	České Budějovice	Ústí nad Labem	Hradec Králové	Brno	Olomouc	Opava	Celkem (mil. Kč)
	počet							
III.2.1	6	34	9	34	63	4	9	984,7
III.2.2	3	8	6	7	11	6	2	176,7
III.3.1	13	12	10	2	7	3	1	31,6
Celkem	22	54	25	43	81	13	12	1 193,0

¹⁾ Stav k 31. 12. 2010 se může lišit z důvodu možných změn v průběhu administrace žádostí.

Pramen: SZIF 2011

Zpracoval: E. Kozáková (ÚZEI)

Podle krajů (tab. T3.3/03) a opatření byla v roce 2010 schválena nejvyšší finanční podpora u Opatření III.2.1 ve Středočeském kraji (172,2 mil. Kč), nejvyšší počet projektů však byl v kraji Vysočina (42). Schválená podpora v Opatření III.2.2 byla nejvyšší v Jihomoravském kraji (33,0 mil. Kč), kde také bylo početně nejvíce schválených žádostí (8). Nejvíce žádostí (12) pro Opatření III.3.1 bylo v Ústeckém kraji. Nejvyšší přiznaná podpora v tomto opatření byla v Hl. m. Praze (8,9 mil. Kč).

T3.3/03 - Přehled schválených žádostí v roce 2010 v rámci Opatření III.2.1, III.2.2 a III.3.1 PRV v členění podle krajů (NUTS 3)¹⁾

Kraj (NUTS III)	Opatření III.2.1 Obnova a rozvoj vesnic, občanské vybavení a služby		Opatření III.2.2 Ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova		Opatření III.3.1 Vzdělávání a informace	
	počet žádostí	schválená částka podpory (tis. Kč)	počet žádostí	schválená částka podpory (tis. Kč)	počet žádostí	schválená částka podpory (tis. Kč)
Hlavní město Praha	0	0,0	0	0,0	6	8 924,0
Středočeský kraj	6	172 199,1	3	21 990,3	2	993,0
Jihočeský kraj	21	106 422,5	6	17 823,6	8	4 153,6
Plzeňský kraj	13	69 201,1	2	14 240,8	3	2 646,4
Karlovarský kraj	1	10 299,9	0	0,0	2	782,0
Ústecký kraj	8	95 092,9	6	19 982,5	12	6 714,5
Liberecký kraj	7	24 555,0	3	16 695,7	0	0,0
Královehradecký kraj	8	42 959,0	1	242,2	0	0,0
Pardubický kraj	19	114 877,9	3	17 519,9	2	1 529,0
Vysočina kraj	42	113 808,0	3	5 638,3	4	1 797,1
Jihomoravský kraj	21	88 003,5	8	32 979,1	4	2 102,2
Olomoucký kraj	2	41 355,8	6	22 569,4	1	403,5
Zlínský kraj	2	46 530,0	1	1 988,6	3	1 083,8
Moravskoslezský kraj	9	59 374,8	1	5 049,9	1	445,0
CELKEM	159	984 679,5	43	176 720,3	48	31 574,1

¹⁾ Stav k 31. 12. 2010 se může lišit z důvodu možných změn v průběhu administrace žádostí.

Pramen: SZIF 2011

Zpracoval: E. Kozáková (ÚZEI)

3.4 Zaměstnanost a ekonomické postavení venkovské populace

Ekonomická aktivita na venkově

Pro obyvatele venkovských obcí je ve srovnání s obyvateli měst příznačná nižší míra ekonomické aktivity a vyšší zaměstnanost v zemědělství, průmyslu a stavebnictví. Podíl zaměstnanosti v zemědělství (vč. myslivosti, lesnictví a rybolovu) činil v roce 2001 na venkově (v obcích do 2 000 obyvatel) přibližně 11 % a byl nepřímo úměrný velikosti obce²⁵.

²⁵ Pramen: SLDB 2001, ČSÚ 2002 (poslední údaje k ekonomické aktivitě a jejím strukturám na úrovni obcí). Podrobnější analýza je ve Zprávě o stavu zemědělství České republiky za rok 2008, MZe 2009.

Míra zaměstnanosti podle NUTS 3

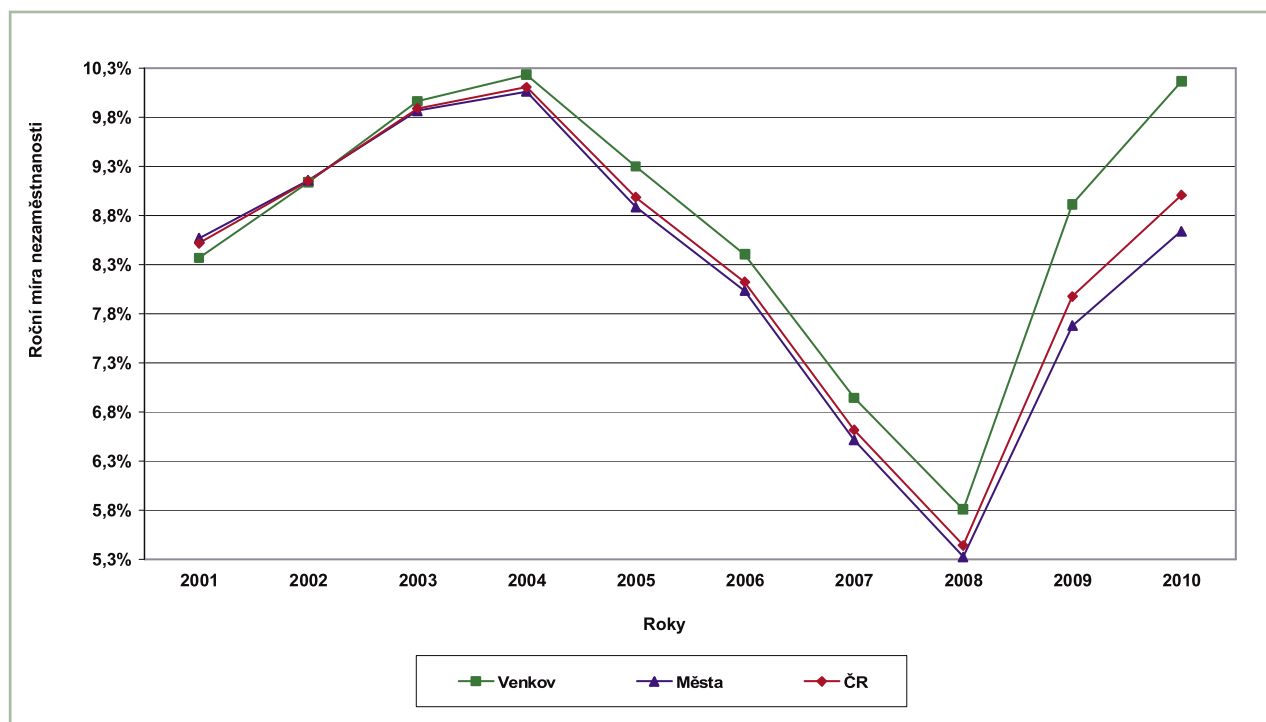
Míra zaměstnanosti²⁶ v ČR do roku 2008 stoupala, v následujícím roce však nastal prudký pokles v důsledku hospodářské krize. Také v roce 2010 došlo celkově k poklesu, avšak již mnohem mírnějším. Situace mezi kraji je značně diferencována jak z hlediska míry zaměstnanosti (dosahuje zhruba rozmezí 50-60 %), tak zejména hloubkou poklesu v období 2008-2010, jenž někde dosahoval až kolem 3 p. b. Nejvíce postiženy jsou přechodné regiony – kraje Olomoucký (nejnižší míra zaměstnanosti a druhý nejhlubší propad) a Zlínský („odlehlý“ region s podprůměrnou mírou zaměstnanosti a jejím nejhlubším propadem). Mezi 6 krajů s nejvyšším poklesem však patří i jediný převážně venkovský Kraj Vysočina. Zároveň všech šest těchto krajů vykazuje nadprůměrný podíl zaměstnanosti v zemědělství na celkové zaměstnanosti v regionu.

Nezaměstnanost a volná pracovní místa na venkově

V roce 2010 se na trhu práce v ČR nadále projevovaly důsledky ekonomické krize. Podle údajů MPSV dosáhla v roce 2010 průměrná roční registrovaná míra nezaměstnanosti 9,0 % a proti předchozímu roku narostla o 1,0 p. b.

Na základě údajů o počtu dosažitelných uchazečů (DU)²⁷ v obcích ČR uvedených na portálu MPSV byly provedeny v ÚZEI odhady registrované míry nezaměstnanosti pro venkov (obce do 2 000 obyvatel) a města. Dlouhodobé srovnání ukazuje, že od roku 2003 se míra nezaměstnanosti na venkově pohybuje nad průměrem ČR. Od roku 2004 všechny zde sledované míry nezaměstnanosti klesaly až do roku 2008, poté se prudce navýšily. Jejich nárůst pokračoval i v roce 2010 (byť mírněji než v roce 2009), nejvýrazněji rostla právě míra venkovské nezaměstnanosti. Průměrná roční registrovaná míra nezaměstnanosti na venkově narostla na 10,2 % (o 1,3 p. b. proti předchozímu roku) a blíží se svému vrcholu v roce 2004, ve městech se zvýšila na 8,6 % (o 1,0 p. b.).

Graf T3.4/01 - Průměrná roční registrovaná míra nezaměstnanosti¹⁾ v letech 2001²⁾-2010

¹⁾ Do roku 2004 jde o výpočet míry nezaměstnanosti podle staré metodiky, od roku 2005 podle nové metodiky.

²⁾ Kvůli nedostupnosti dat je průměr roku 2001 vypočítán jen z hodnot za srpen až prosinec 2001.

Pramen: MPSV

Zpracoval: F. Nohel (ÚZEI)

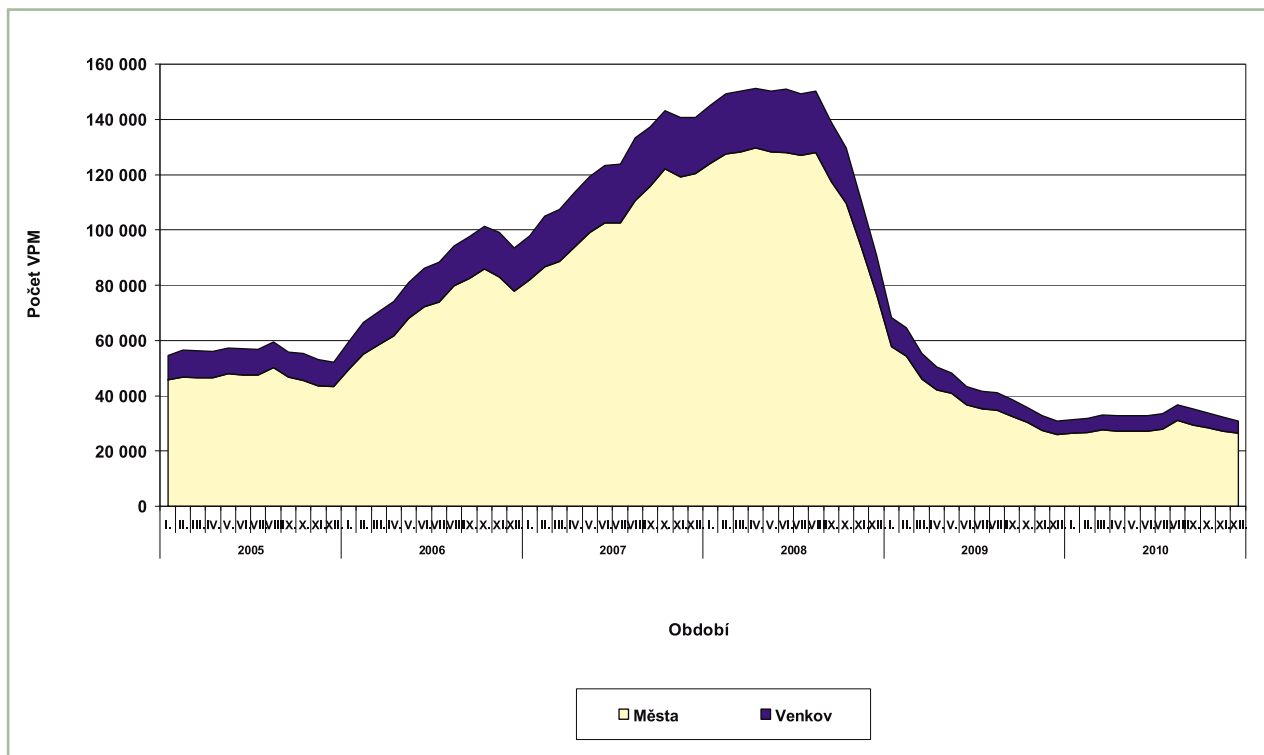
Podle údajů MPSV došlo v roce 2010 k dalšímu poklesu nabídky volných pracovních míst, byť výrazně mírnějším než v roce 2009. Zaměstnavatelé nabízeli prostřednictvím úřadů práce v průměru 33 tis. volných pracovních míst (VPM)²⁸, což je přibližně o 12 tis. méně než v předchozím roce (pokles o 28 %). Ve venkovském prostoru bylo k dispozici zhruba 5,3 tis. VPM, což je o 1,8 tis. VPM méně než v předchozím roce (pokles o 26 %).

²⁶ Míra zaměstnanosti vyjadřuje podíl počtu zaměstnaných na počtu všech osob starších 15 let. Pramen: Zaměstnanost a nezaměstnanost v ČR podle výsledků VŠPS, ČSÚ 2010, 2011 a propočty ÚZEI.

²⁷ Pro odhad registrované míry nezaměstnanosti venkova a měst se používají od ledna 2005 tzv. dosažitelní uchazeči (nová metodika). Do prosince 2004 (stará metodika) vstupovali do výpočtu registrovaní uchazeči.

²⁸ Jde o prostý aritmetický průměr počtu VPM evidovaných na konci jednotlivých kalendářních měsíců.

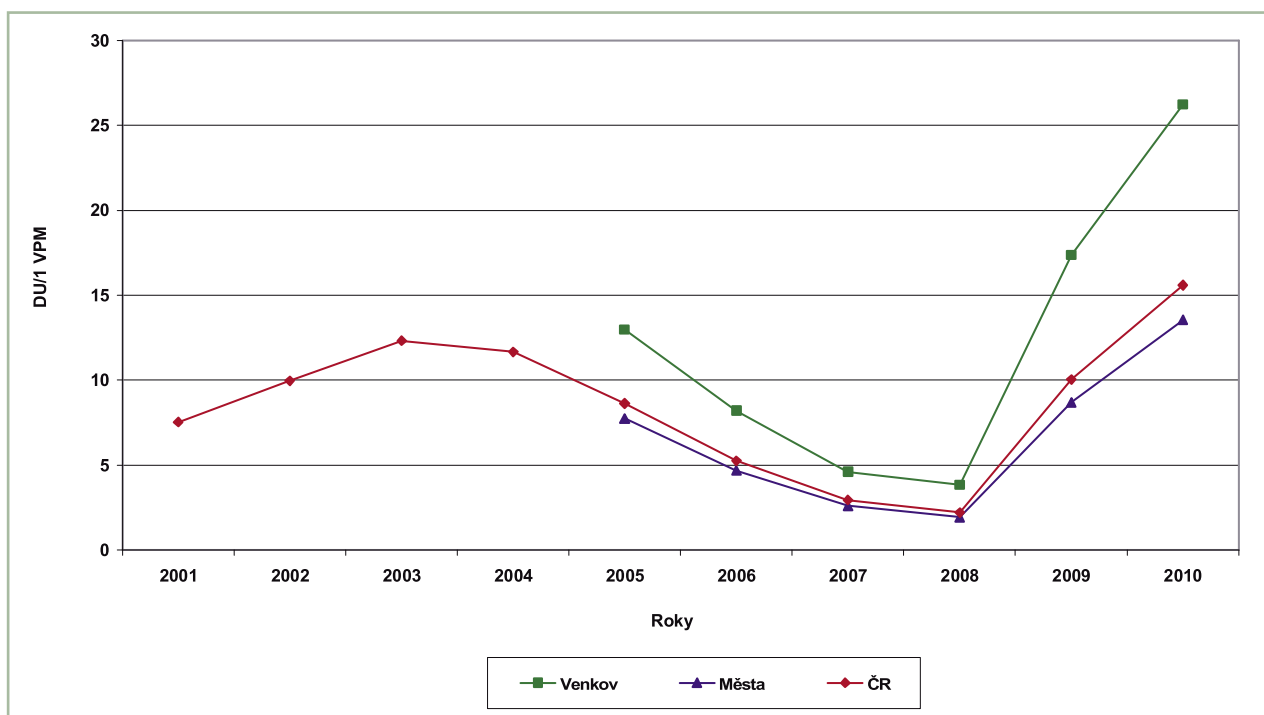
Graf T3.4/02 - Vývoj počtu pracovních míst

Pramen: MPSV
Zpracoval: F. Nohel (ÚZEI)

Počet dosažitelných uchazečů (DU) na 1 VPM se v roce 2010 výrazně navýšil na 15,6 z 10,0 v roce 2009. Vysoký nárůst zaznamenal zejména venkov, kde došlo k meziročnímu zvýšení ze 17,4 na 26,2. Protože DU venkova tvoří zhruba čtvrtinu všech DU, zatímco venkovská VPM tvoří jen necelou šestinu všech VPM, dosahuje počet DU na 1 VPM na venkově výrazně vyšší hodnoty než republikový průměr.

Graf T3.4/03 - Počet dosažitelných uchazečů na 1 volné pracovní místo

Pramen: MPSV
Zpracoval: F. Nohel (ÚZEI)

Z hlediska možností opětovného uplatnění v pracovním procesu je situace na trhu práce na venkově setrvale méně příznivá než ve městech a po roce 2008 se rozdíly mezi městem a venkovem v této oblasti dokonce prohlubují.

Situace venkovských domácností

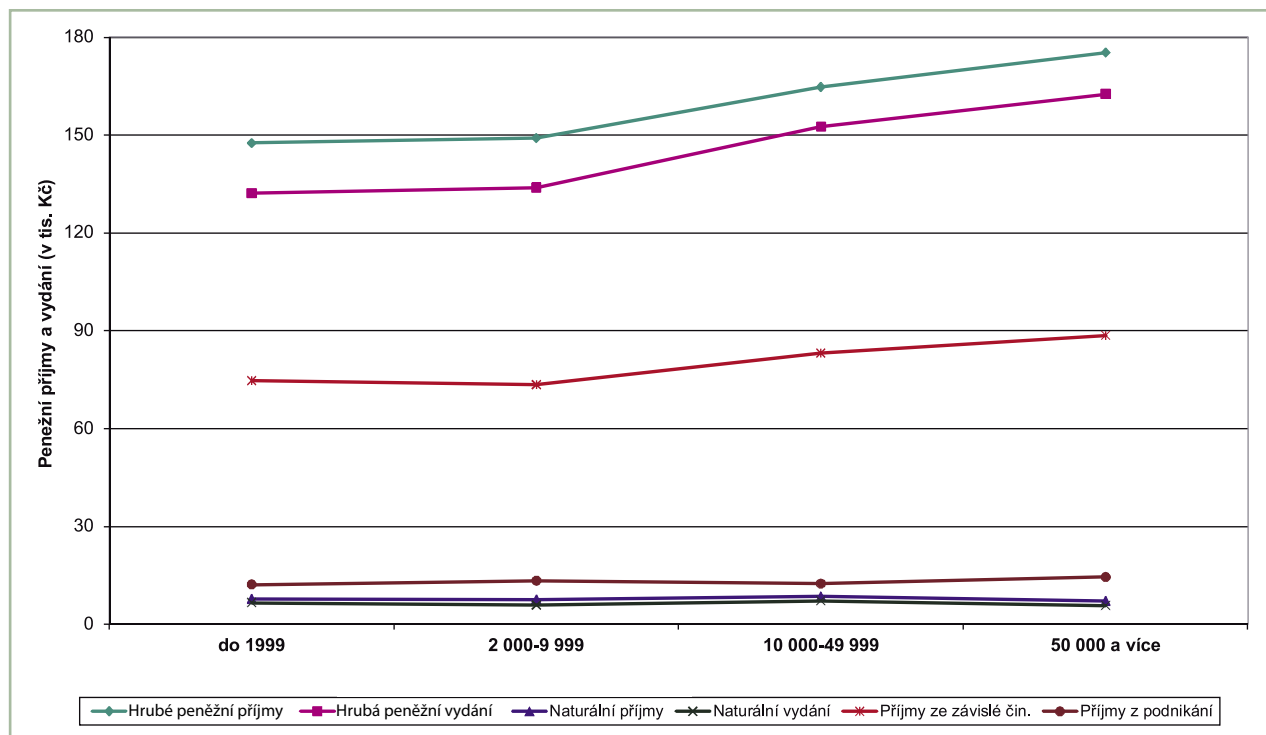
Venkovské domácnosti²⁹ jsou početnější (2,51 členů na jednu venkovskou domácnost v roce 2009) než průměrná domácnost v ČR (2,27). Podíl pracujících osob je v domácnostech na venkově (44,2 %) nižší než celostátní průměr (44,9 %) a zejména nižší než ve městech s 50 000 a více obyvateli (46,3 %; dále jen „velká města“). V úrovni příjmů existuje mezi venkovem a městy značný rozdíl, jenž se meziročně ještě mírně prohloubil. Venkované tak pobírali 91,8 % průměru celkových hrubých a 92,8 % čistých peněžních příjmů³⁰, výrazně hlubší schodek se pak projevuje při srovnání s obyvateli velkých měst (84,2 %, resp. 86,0 %). Obecně nejvýznamnějším zdrojem jsou příjmy ze závislé činnosti, jež meziročně vzrostly (nárůst na venkově byl však podprůměrný), naproti tomu příjmy z podnikání celkově stagnovaly. Sociální příjmy celkem vzrostly ve všech kategoriích obcí, a to díky důchodům, jejichž nárůst odpovídá celkovému stárnutí obyvatelstva. Vyšší důchody ve městech se promítají i do celkově vyšších sociálních příjmů obyvatel měst. Relativně nejvíce vzrostlo (celkově zhruba na dvojnásobek) sociální zabezpečení uchazečů o zaměstnání, bezpochyby jako odraz hospodářské krize. Významně poklesly (celkem o cca 15 %) dávky pobírané při pracovní neschopnosti, mírněji pak i dávky státní sociální podpory.

Peněžní vydání vzrostla ve všech kategoriích obcí kromě venkova, kde naopak mírně poklesla. Meziročně malých změn doznala poměrně vyrovnaná vydání na potraviny, pokles se projevil v nákupech průmyslového zboží (v průměru o 2,0 %), jenž byl ve venkovských domácnostech nejvýraznější (o 6,4 %). Výdaje za služby vzrostly ve všech kategoriích obcí o cca 6 %. Přesto však na venkově nadále dominuje ve vydáních průmyslové zboží, jež převažuje nad službami, zatímco v ostatních kategoriích obcí je situace opačná. Venkované vynakládají na služby o pětinu méně, než činí průměr, ve srovnání s velkými městy je to dokonce o třetinu méně. Celkově byl zaznamenán určitý útlum dopravních nákladů, do něhož se na venkově promítlo výrazné omezení nákupu automobilů (pokles o více než čtvrtinu).

Vzhledem k meziročnímu poklesu naturálních příjmů ve venkovských domácnostech je zřejmé, že zatím nedochází k posilování samozásobitelských aktivit, jež by teoreticky mělo být stimulováno hospodářskou krizí.

Aktuální údaje ze statistiky rodinných účtů za poslední čtvrtletí 2010 při porovnání se stejným obdobím minulého roku³¹ nesignalizují zásadní změny trendů zaznamenaných v roce 2009. Z grafu T3.4/04 s vybranými položkami rodinných účtů je zřejmé, že kategorie nejmenších nevenkovských obcí (s 2 000-9 999 obyvateli) vykazuje podobné charakteristiky jako venkov, a to zejména v oblasti příjmů. Kromě jiného se zde zřejmě projevuje vazba na společné mikroregionální trhy práce.

Graf T3.4/04 - Vybrané ukazatele ze statistiky rodinných účtů

Pramen: Vydání a spotřeba domácností statistiky rodinných účtů za rok 2009, ČSÚ 2010

Zpracoval: J. Drlík (ÚZEI)

S ekonomickou situací venkovských domácností úzce souvisí úroveň vzdělání a profesní zařazení jejich členů. Tato je ve srovnání s městy značně odlišná³², což dokresluje graf T3.4/05 s vybranými ukazateli za osoby v čele domácností s pracujícími členy.

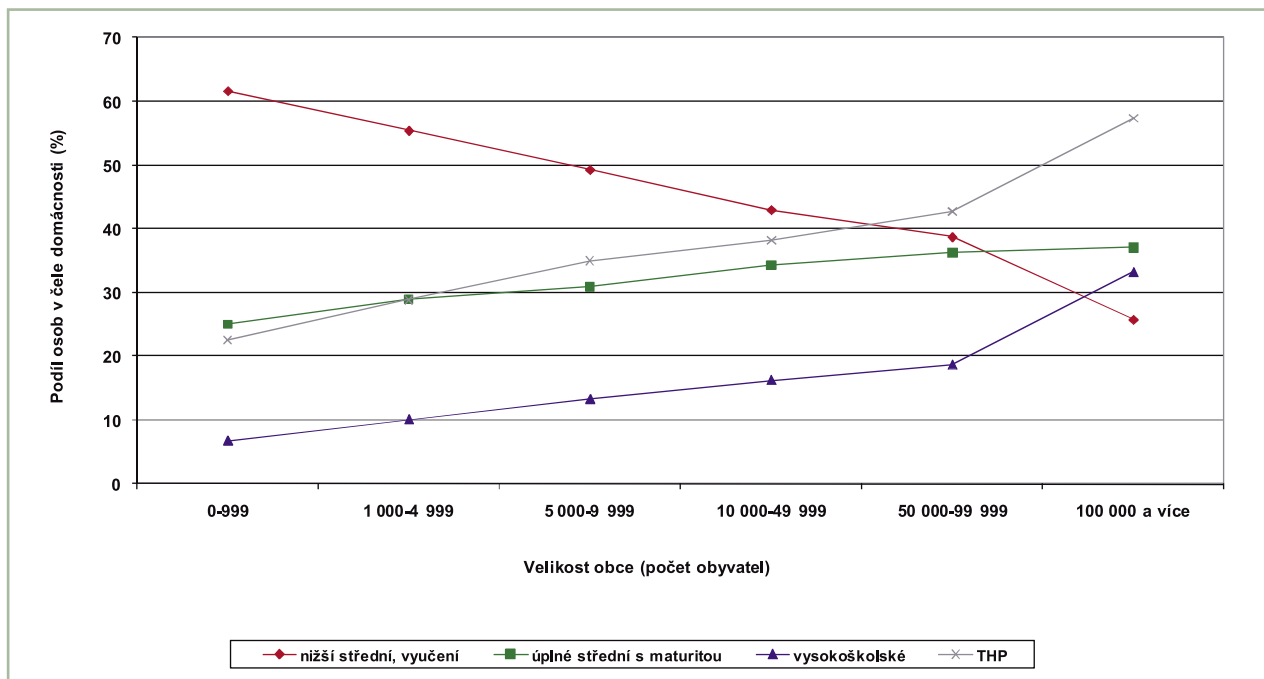
²⁹ Pramen: Vydání a spotřeba domácností statistiky rodinných účtů za rok 2009, ČSÚ 2010.

³⁰ Průměry na osobu v Kč za rok. Uvedena jsou data za celý rok 2009.

³¹ Pramen: Vydání a spotřeba domácností statistiky rodinných účtů za 4. čtvrtletí 2009 a 4. čtvrtletí 2010, ČSÚ 2010 a 2011.

³² Pramen: Příjmy a životní podmínky domácností v roce 2009, ČSÚ 2010. Zde použitá kategorizace obcí směřuje venkovské obce s 1 000 obyvateli a více s ostatními obcemi a městy do 4 999 obyvatel, ryze městskou kategorií jsou pak až obce s 5 000 a více obyvateli.

Graf T3.4/05 - Vybrané ukazatele o vzdělání a postavení v zaměstnání podle velikostních kategorií obcí

Pramen: Příjmy a životní podmínky domácností v roce 2009, ČSÚ 2010

Zpracoval: J. Drlík (ÚZEI)

Z grafu T3.4/05 je patrné, že s narůstající velikostí kategorií obce roste podíl osob s úplným středním a vysokoškolským vzděláním a naopak klesá podíl vyučených a s nižším středním vzděláním. V návaznosti na úroveň vzdělání se pak diferencuje i profesní zařazení: podíl technicko-hospodářských pracovníků roste s velikostí obce.

Výrazně nižší vzdělanostní úroveň venkovu determinuje na straně jedné potenciální rozsah a kvalifikační úroveň jimi zastávaných pracovních pozic, na druhé straně venkovský prostor nabízí ve srovnání s městy málo pracovních příležitostí pro osoby s vyšším vzděláním. Vyšší míra závislosti obyvatel venkova na výrobních aktivitách (jak zemědělských, tak zejména průmyslových) se v období krize negativně projevila ve větším poklesu zaměstnanosti ve venkovských oblastech.

3.5 Institucionální zázemí rozvoje venkova

3.5.1 Organizační a institucionální zabezpečení

Organizační a institucionální zabezpečení politiky regionálního rozvoje je rámcově vymezeno zákonem č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje³³.

V České republice byly stanoveny tři základní úrovně v regionálním rozvoji. Úlohou státní úrovně je koncepční, programová a výkonná činnost výkonných složek státu v oblasti regionální politiky a podpory regionálního rozvoje včetně zabezení prostředků státního rozpočtu a adekvátních legislativních opatření. Úlohou krajské úrovně je koncepční, programová a výkonná činnost samosprávných orgánů krajů v oblasti regionálního rozvoje. Orgány kraje tvoří základní stavební jednotku tvorby a realizace regionálního rozvoje v ČR, koordinují rozvoj svého územního obvodu, spolupracují s ústředními správními úřady státní správy a koordinují zájmy obcí ve věcech regionálního rozvoje nadobecního významu. Úlohou obecní úrovně je koncepční, programová a výkonná činnost samosprávných orgánů obcí v oblasti místního rozvoje, jejich iniciační činnost v oblasti řešení nadmístních problémů a jejich participace na realizaci regionálních programů. Hlavními aktéry v regionálním rozvoji jsou:

Ministerstvo zemědělství

MZe jako řídicí orgán PRV spolu s Celostátní sítí pro venkov (podrobnější informace dále v textu).

Ministerstvo pro místní rozvoj

Ministerstvo koordinuje aktivity ostatních ministerstev při zabezpečování regionální politiky státu a ve spolupráci s nimi vypracovává návrhy strategie a státních programů regionálního rozvoje. Kromě toho je zodpovědné za koordinaci významných aktivit v oblasti politiky hospodářské a sociální soudržnosti a za některé sektorové politiky (bytová politika, cestovní ruch), které rovněž ovlivňují regionální rozvoj.

Další ministerstva

Podpora regionálního rozvoje má průřezový charakter. Téměř všechna ministerstva mají ve své působnosti aktivity, které se více či méně dotýkají problematiky regionálního rozvoje, mají dopady na rozvoj jednotlivých územních celků a mohou vést ke snižování nebo naopak vzniku regionálních disparit.

³³ Strategie regionálního rozvoje České republiky, MMR, Praha [online]. 2006. Dostupný z: <http://www.mmr.cz/Regionalni-politika/Koncepce-Strategie/Strategie-regionálního-rozvoje-Ceske-republiky-na>.

K zabezpečení realizace Strategie regionálního rozvoje by proto příslušná ministerstva (MPO, MPSV, MŽP, MŠMT, MD, MK, MZ, MV a MMR) měla v období 2007-13 v odvětvích a úsecích své působnosti mimo jiné analyzovat a každoročně vyhodnocovat v rámci odvětví (sektorů) regionální rozdíly a identifikovat negativní disparity, spolupracovat s MMR na vypracování hodnotících zpráv o realizaci Strategie regionálního rozvoje, v operačních a rezortních programech aplikovat regionální diferenciaci pobídek s cílem snížení nežádoucích regionálních disparit a posílení rozvojového potenciálu regionů se soustředěnou podporou státu³⁴.

Kraje

V rámci své samostatné působnosti koordinují rozvoj svého územního obvodu a zajišťují zpracování, realizaci a kontrolu plnění strategie rozvoje kraje a plnění programu rozvoje kraje. Dále provádějí hodnocení regionální úrovně rozvoje, poskytují půjčky obcím a jiným právnickým osobám, působícím v obvodu kraje, zřizují právnické osoby k podpoře regionálního rozvoje, např. regionální rozvojové agentury, spolupracují při plnění celostátních úkolů podpory regionálního rozvoje, zajišťují přípravu, realizaci a kontrolu plnění regionálních operačních programů a regionálních podpůrných programů, např. programu obnovy venkova.

Vedle samostatné působnosti byla krajům svěřena i tzv. přenesená působnost, kterou mají vykonávat ve věcech, které stanoví zákon (zejména zákon č. 132/2000 Sb., který zakotvuje úkoly krajů v řadě úseků státní správy).

Další instituce

Dalšími významnými aktéry v regionálním rozvoji jsou Svaz měst a obcí a zájmová uskupení (Hospodářská a Agrární komora ČR, Asociace soukromého zemědělství ad.), na krajské úrovni svazky obcí, místní akční skupiny, územní orgány státní správy, podnikatelská sdružení, nestátní neziskové organizace a vysoké školy a na obecní úrovni obec, obcí zřizované organizace (školy, kulturní a sportovní zařízení, aj.), významní podnikatelé a zájmová sdružení. Významnou vazbu na regionální rozvoj má také ČSÚ při zajišťování regionálních dat. Partnerství mezi zemědělci a venkovem je podporováno nevládními institucemi, jako jsou Spolek pro obnovu venkova ČR, Agrární komora ČR, Národní síť místních akčních skupin, Svaz měst a obcí ČR, Národní síť Zdravých měst, Sdružení místních samospráv ČR, Národní observatoř venkova a další.

Celostátní síť pro venkov

Budování místních partnerství a zapojování veřejnosti do aktivit na lokální i centrální úrovni podporuje Celostátní síť pro venkov, která je zřízena Ministerstvem zemědělství. Její činnost byla zahájena v listopadu 2008. Základním úkolem sítě je seskupit organizace zapojené do podpory rozvoje venkova a zemědělství, vytvářet vhodné podmínky pro partnerství mezi veřejným a soukromým sektorem a zajistit sběr a předávání informací o nejlepší praxi v oblasti rozvoje venkova a zemědělství.

V roce 2010 bylo zaregistrováno a schváleno 43 projektů Celostátní sítě pro venkov v celkové hodnotě 11,4 mil. Kč (tab. T3.5/01). Z těchto projektů byly zrealizovány 2 projekty zaměřené na budování struktur sítě v celkové částce 956 tis. Kč v rámci PRV – Opatření V.2.1 (projekt na technické zabezpečení Sekretariátu Sítě).

V rámci Opatření V.2.2 – Akční plán bylo zaregistrováno a schváleno 41 projektů. V projektech vzdělávání a předávání zkušeností partnerům sítě bylo realizováno 17 projektů v celkové hodnotě 5,1 mil. Kč. Projektů na prezentaci sítě a její publicitu bylo realizováno celkem 12 v celkové hodnotě 3,5 mil. Kč. Hlavním cílem dalších 8 projektů v hodnotě 1,5 mil. Kč byla propagace příkladů dobré praxe. V oblasti studií, výzkumů a informačních publikací byly realizovány 4 projekty o celkové hodnotě 368 tis. Kč.

Mezi projekty propagace dobré praxe jsou 3 projekty tematických pracovních skupin o celkové hodnotě 418 tis. Kč, které byly na celorepublikové a regionální úrovni zřízeny za účelem diskuse mezi veřejným, podnikatelským a neziskovým sektorem nad otázkami integrovaného přístupu k rozvoji venkova a zemědělství. Jde o tematické pracovní skupiny LEADER, *Vliv činnosti člověka na krajinu českého venkova s důrazem na vodní režim a zadržování vody v krajině* a *Sucho*.

T3.5/01 - Celkový přehled vyplacených prostředků na provoz Celostátní sítě pro venkov z technické pomoci (Osa V) v roce 2010

Podopatření	Schválené projekty (počet)	Schválená částka podpory (tis. Kč)	Průměrná velikost projektu (tis. Kč)	Finanční prostředky vyplacené (mil. Kč)		
				EU	ČR	celkem
V.2.1 Struktury potřebné pro provoz sítě	2	860	430	1,4	0,5	1,8
V.2.2 Akční plán	41	8 743	213	7,2	2,4	9,6
Celkem CSPV ČR	43	9 603	223	8,6	2,9	11,4

Pramen: MZe, SZIF

Zpracoval: E. Kozáková (ÚZEI)

Místní akční skupiny

Jedním z významných aktérů rozvoje venkova jsou místní akční skupiny (MAS), které vznikly v rámci PRV, Osy IV – LEADER. Hlavním přínosem Osy IV je způsob, jakým jsou akce rozvoje venkova realizovány a vzájemně propojeny. Přístup LEADER je vymezen v článku 61 nařízení Rady (ES) č. 1698/2005, o podpoře pro rozvoj venkova z EAFRD. Osa IV Leader je osou metodickou a je uskutečňována prostřednictvím realizace cílů jednotlivých opatření Os I-III.

Cílem Osy IV je zlepšení kvality života ve venkovských oblastech, posílení ekonomického potenciálu a zhodnocení přírodního a kulturního dědictví venkova, spolu s posílením řídicích a administrativních schopností na venkově. Principy LEADER vedou v součinnosti s místní samosprávou k pozitivním efektům, plynoucím ze spojení různých subjektů, které ve venkovském prostoru působí.

V rámci Opatření IV.1.1 – Místní akční skupina realizují MAS svůj Strategický plán LEADER (SPL). Podpora je poskytována vybraným MAS na základě vyhodnocení jejich strategického plánu LEADER. V programovacím období 2007-2013 realizuje svůj Strategický plán Leader celkem 112 MAS (ze současného celkového počtu 165 MAS). Vybrány k podpoře z Programu rozvoje venkova byly ve dvou kolech. Prvních 48 MAS bylo vybráno v rámci 2. kola příjmu žádostí v roce 2007 (svůj SPL realizují od roku 2008), zbylých 64 MAS bylo vybráno v 5. kole příjmu žádostí v roce 2008 (SPL realizují od roku 2009). Další kola příjmu žádostí v tomto opatření se již do roku 2013 vyhlašovat nebudou. Na režie místních akčních skupin bylo v roce 2010 vyplaceno 156,8 mil. Kč (tab. T3.5/03). Regionální rozložení 112 MAS uvádí tab. T3.5/02: nejvíce MAS se nachází v Královéhradeckém kraji a nejméně v kraji Karlovarském.

³⁴ Viz Strategie regionálního rozvoje České republiky, MMR, Praha, 2006, kapitola 5.3.

T3.5/02 - MAS vybrané k podpoře z PRV dle NUTS 3

Kraj (NUTS 3)	Počet MAS
Středočeský	11
Jihočeský	12
Plzeňský	8
Karlovarský	3
Ústecký	4
Liberecký	4
Královéhradecký	13
Pardubický	7
Vysočina	9
Jihomoravský	9
Olomoucký	12
Zlínský	12
Moravskoslezský	8
CELKEM	112

Pramen: SZIF, MZe 2011

Zpracoval: E. Kozáková (ÚZEI)

Opatření IV.1.2 – Realizace místní rozvojové strategie je určena na podporu projektů, které jsou v souladu se schváleným SPL MAS a příslušnými podmínkami PRV. Projekty k realizaci vybírá minimálně jednou do roka MAS prostřednictvím své výběrové komise. Kategorie příjemců podpory jsou specifikovány v SPL. Za rok 2010 bylo proplaceno zhruba 540 mil. Kč (tab. T3.5/03) na 112 projektů, což ve srovnání s rokem 2009 představuje desetinásobný nárůst objemu podpor a osminásobný nárůst počtu projektů.

Opatření IV.2.1 – Realizace projektů spolupráce podporuje projekty MAS zaměřené na spolupráci mezi územími na národní nebo nadnárodní úrovni. V roce 2010 bylo proplaceno prvních 5 projektů v celkové částce 13 mil. Kč.

T3.5/03 - Přehled přijatých, schválených a proplacených projektů v Ose IV v letech 2009 a 2010¹⁾

PRV OSA IV, priorita IV	Přijaté žádosti počet	Schválené žádosti počet	Přijaté žádosti počet	Schválené žádosti počet	Čekající projekty k 31. 12.	Čerpání prostředků (mil. Kč)	
	2009	2009	2010	2010	2010	2009	2010
IV.1.1 Místní akční skupina	0	0	0	0	0	87	157
IV.1.2 Realizace místní rozvojové strategie	1 865	1 351	2 373	1 315	598	54	540
IV.2.1 Realizace projektů spolupráce	47	43	73	14	0	0	13

¹⁾ Stav k 31. 12. 2010 se může lišit z důvodu možných změn v průběhu administrace žádostí.

Pramen: MZe 2011

Zpracoval: E. Kozáková (ÚZEI)

3.5.2 Programové zabezpečení

Cíle Strategie regionálního rozvoje jsou realizovány prostřednictvím víceletých rozvojových programů. V období 2007-2013 se plnění převážné části cílů uskutečňuje prostřednictvím operačních programů specifikovaných v Národním rozvojovém plánu a Národním strategickém referenčním rámci (NSRR). V souvislosti s tím jsou rozvíjeny příslušné implementační struktury (zejména Regionální rady). Některé priority a zejména jejich opatření však nelze ze strukturálních fondů EU financovat a jsou proto realizovány i v rámci rezortních nebo krajských rozvojových programů³⁵.

Z tohoto hlediska je rezortní a odvětvová příslušnost k realizaci jednotlivých rozvojových aktivit Strategie regionálního rozvoje rozdělena mezi věcně příslušné rezorty a kraje tak, aby každá aktivita byla jednoznačně přiřazena. Průměr priorit Strategie regionálního rozvoje do operačních programů strukturálních fondů je proveden v několika rovinách:

- Regionální operační programy (ROP), za jejichž přípravu, implementaci a dohled nad realizací nesou odpovědnost kraje.
- Integrovaný operační program (IOP), který klade důraz na rozvoj veřejných služeb, stabilizaci sídelní struktury, udržitelný rozvoj území, vybrané části urbaní problematiky a posilování nových pólů rozvoje (vědy a inovací, ale také např. cestovního ruchu).

³⁵ Strategie regionálního rozvoje České republiky, MMR, Praha, 2006.

- Operační programy připravované odvětvovými rezorty mají celorepublikový dosah s výjimkou území hl. města Prahy. Podpora z těchto programů je poskytována za podmínek shodných pro celé území ČR. Pro snížení rizik plošného uplatnění spočívajících v oslabení regionálně selektivního přístupu je nezbytné, aby i tyto celostátní operační programy umožňovaly uplatnit regionální kritéria.
- Operační programy přeshraniční spolupráce: jde o specifické regionální programy zahrnující příhraniční regiony a jejich spolupráci se sousedními zahraničními regiony. Cílem je podpora hospodářské a sociální integrace příhraničních území.
- Operační programy pro cíl regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost realizované v regionu NUTS 2 Praha.

Uvedené programy jsou řízeny a koordinovány základními institucemi NSRR: Národní orgán pro koordinaci (NOK), Monitorovací výbor – Řídící a koordinační výbor, Platební a certifikační orgán – Národní Fond a Auditní orgán – Centrální harmonizační jednotka pro finanční kontrolu³⁶. Koordinaci na úrovni ČR zastřešuje MMR – NOK. Pro zajištění koordinace a realizace politiky hospodářské a sociální soudržnosti byly zřízeny na úrovni NUTS 2 regiony soudržnosti, ve kterých působí regionální rady. Regionální rady jsou řídicími orgány ROP a koordinačními činiteli mezi jednotlivými kraji spojenými v regionu soudržnosti.

Důležitým programem pro regionální rozvoj je i Program rozvoje venkova. Řídícím orgánem PRV je MZe, zprostředkujícím subjektem pak SZIF. Pro monitorování vynakládání finančních prostředků a realizace PRV je ustanoven Ministerstvem zemědělství Monitorovací výbor PRV.

Koordinace a spolupráce řídicích orgánů

Na regionální úrovni je koordinace a spolupráce řídicích orgánů PRV, EFF a operačních programů politiky soudržnosti zajištěna regionální pracovní skupinou složenou ze zástupců regionálního pracoviště SZIF, MZe, MMR a Regionální rady příslušného ROP. Na centrální úrovni je zajištěna tato koordinace a spolupráce rezortní koordinační skupinou MMR. Tato skupina poskytuje všem řídicím orgánům databázi všech projektů v jednotlivých programech.

V oblasti vzdělávání popř. rekvalifikací pracovníků je zajištěna koordinace a spolupráce řídicích orgánů národních operačních programů ESF, tj. OP LZZ a OP VK³⁷, především na centrální úrovni.

³⁶ Národní strategický referenční rámec ČR 2007-2013, MMR, Praha [online]. 2007. Dostupný z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/CMSPages/GetFile.aspx?guid=5a5a7a80-ae4c-48e2-add9-0719b2872d7a>.

³⁷ ESF – Evropský sociální fond, OP LZZ – OP Lidské zdroje a zaměstnanost, OP VK – OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost.

4 ZEMĚDĚLSTVÍ A ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ, OCHRANA ZVÍŘAT

Vztah zemědělství a životního prostředí byl ovlivněn nejen opatřeními zemědělské politiky, ale také hospodářskou krizí. Meziročně došlo k mírnému nárůstu spotřeby hnojiv i spotřeby přípravků na ochranu rostlin, zatímco spotřeba energie zůstává na obdobné úrovni roku 2009. Nižší emise amoniaku ze zemědělského sektoru jsou důsledkem dalšího snižování stavů hospodářských zvířat. Plocha zemědělské půdy obhospodařované v systému ekologického zemědělství vzrostla na 10,59 % ze zemědělsky obhospodařované půdy celkem, zejména vlivem dalšího nárůstu podílu travních porostů. Na více než 33 % z. p. ČR byly uplatňovány způsoby hospodaření příznivé k životnímu prostředí podporované agroenvironmentálními opatřeními. Nástroje zemědělské politiky byly cíleny také na vymezené oblasti (CHKO a NP, Natura 2000 a zranitelné oblasti dusíkem). Ochrana zvířat proti týrání byla prosazována systémem kontrol a postihů v případě nálezů zanedbání péče o zvířata.

4.1 Vliv agrárního sektoru na jednotlivé složky životního prostředí

Vliv zemědělského hospodaření na krajinu a životní prostředí prezentují indikátory uvedené v tab. T4.1/02. Tyto indikátory jsou podle zaměření rozděleny do tří oblastí. Prvních 15 indikátorů se týká především způsobu využití krajiny a hospodaření na zemědělské půdě, indikátory 16-29 postihují vstupy do zemědělství a emise ze zemědělství a indikátory 30-35 představují výsledky monitoringu ekosystémů.

V roce 2010 tvořil zemědělský půdní fond stejně jako v roce 2009 více než polovinu celkové výměry ČR (53,7 %). Výměra pozemků určených pro plnění funkcí lesa (PUPFL) zůstává přibližně stejná jako v roce 2009 (33,7 %). U travních porostů a trvalých kultur došlo proti roku 2009 k 0,1% nárůstu na úkor výměry orné půdy.

Počet lokalit soustavy Natura 2000 v roce 2010 byl 1 129 (1 128 v roce 2009) a jejich výměra činila 1 106 tis. ha, tj. 14 % celkové rozlohy ČR. Evropsky významné lokality zaujímaly výměru 785,5 tis. ha (10 % rozlohy ČR) a jejich počet byl 1 087. Ptačích oblastí bylo evidováno 42 na rozloze 703,4 tis. ha (8,9 % rozlohy ČR). Celková rozloha území chráněných podle zákona č. 114/1992 Sb. se odhaduje na 1 686 tis. ha (21,4 % plochy ČR). Tab. T4.1/01 uvádí přehled výměr chráněných ploch v ČR v roce 2010. Další souvislosti ochrany ZPF jsou uvedeny v kapitole 7.4.

T4.1/01 - Přehled výměr chráněných ploch (ha)

Ukazatel	Výměra z. p.	Výměra TP	Výměra OP
Národní parky (NP)	7 094,7	6 715,0	330,1
Chráněné krajinné oblasti (CHKO)	289 672,8	178 602,0	106 003,4
Maloplošně chráněná území (MCHÚ)	4 235,0	3 742,9	409,9
MCHÚ mimo NP, CHKO ¹⁾	2 093,9	1 675,9	345,4
ZCHÚ celkem bez vzájemných překryvů ²⁾	298 861,5	186 992,8	106 678,8
Ptačí oblasti	119 639,3	78 634,1	38 404,1
Evropsky významné lokality	99 978,3	85 402,7	13 742,9
Natura 2000 celkem bez vzájemných překryvů	184 950,4	134 414,8	47 430,7
Oblasti chráněné podle zákona č. 114/1992 Sb. celkem bez překryvů (ZCHÚ, Natura bez překryvů) ³⁾	383 913,5	244 466,5	133 091,7

¹⁾ MCHÚ = národní přírodní parky, národní přírodní rezervace, přírodní parky, přírodní rezervace.

²⁾ ZCHÚ = MCHÚ a NP a CHKO.

³⁾ Oproti předchozím letům je vlivem změny metodiky nižší celková výměra oblastí chráněných dle zákona č. 114/1992 Sb.

Pramen: MZe

Zpracoval: J. Majerová (ÚZEI)

Celková výměra z. p. v LFA evidované v LPIS k 31. 12. 2010 je 1 782 tis. ha, (50,4 % z. p.), v tom orná půda zaujímá 945 tis. ha (53 % z. p. v LFA) a travní porosty 830 tis. ha (46,5 % z. p.).

Odvodněné plochy jsou vykazovány jako souhrn evidovaných ploch provedeného odvodnění. V ČR je odvodněno 1 078 tis. ha (25,5 % z. p.) drenážním detailem (poslední dostupný údaj z roku 1992). Aktuální údaje o zavlažovatelné ploše jsou odhadovány ve výši 154 tis. ha z. p.

V roce 2010 bylo v rámci PRV podáno 87 žádostí na pěstování zeleniny v integrovaných systémech na plochu 5,4 tis. ha. Proplaceno bylo 77 žádostí na plochu 4,8 tis. ha. Ve Svazu pro integrované systémy pěstování ovoce (SISPO) bylo celkem v rámci PRV i HRDP proplaceno v roce 2010 na základě žádostí z roku 2009 na výměru 12 078 ha ovocných sadů 318 žádostí a bylo podáno 316 žádostí na plochu 11 371 ha. K 31. 12. 2010 bylo evidováno 173 členů, kteří hospodaří v integrované produkci révy vinné na 6 407 ha.

V systému ekologického zemědělství hospodařilo 3 517 zemědělců (2 689 v roce 2009) na výměře 448,2 tis. ha zemědělské půdy (398,4 tis. ha v roce 2009). Došlo také k nárůstu počtu producentů biopotravin na 626 v roce 2010 (proti 497 v roce 2009³⁸).

V ČR dosud neexistuje monitoring technologií obdělávání půd. Výměra o. p., na které jsou používány minimalizační technologie, je odhadována na 1 mil. ha. V roce 2010 však vstoupil v platnost nový systém kontrol podmíněnosti, a to 10 standardů dobrého zemědělského a environmentálního stavu (GAEC) a jeden z těchto standardů řeší erozi půdy používáním minimalizačních technologií. Nebyly zaznamenány žádné meziroční změny v rozloze ploch obdělávaných půdoochrannými technologiemi (jde přibližně o 250 tis. ha o. p.).

³⁸ Došlo ke zpřesnění údaje: v Zelené zprávě za rok 2009 bylo uváděno 501 výrobců biopotravin.

Ve srovnání s rokem 2009 došlo k navýšení spotřeby minerálních hnojiv. Celková spotřeba čistých živin dodaných minerálními hnojivy v roce 2010 byla 93,1 kg č. ž./ha z. p. (přil. tab. 4.1/01). Celkový vklad čistých živin ze statkových hnojiv byl 60 kg/ha. Celková spotřeba vápenatých hmot se ve srovnání s rokem 2009 výrazně snížila na 118 tis. t (proti 200 tis. t v roce 2009).

Podle SRS bylo biologickými přípravky (mikrobiálními a makrobiálními) ošetřeno 26,3 tis. ha kulturních plodin, tj. o 6,3 tis. ha více než v roce 2009.

Podle evidence ČIŽP bylo evidováno za rok 2010 celkem 139 havárií na vodách, z nichž 5 bylo zemědělského původu.

V roce 2010 se v zemědělských podnicích s více než 20 pracovníky zvýšila spotřeba různých druhů energie na 15 mil. GJ (14,8 mil. GJ v roce 2009). Podle VÚZT a ČSÚ bylo v zemědělství spotřebováno 427,6 mil. l motorové nafty, což je téměř stejné množství jako v roce 2009. Na celkové spotřebě motorové nafty se rostlinná výroba a doprava po vnějších komunikacích podílela 85,7 % a živočišná výroba 14,3 %. V systému integrovaného povolení (IPPC) bylo v roce 2010 vydáno 6 rozhodnutí (integrováných povolení)³⁹.

Pro rok 2009 byly na základě stavů hospodářských zvířat k 1. 4. 2010 odhadnuty emise amoniaku z chovů hospodářských zvířat ve výši 48,9 kt. Vzhledem k pokračujícímu útlumu chovu prasat a mírnému poklesu počtu kusů v chovech drůbeže ve 4. čtvrtletí roku 2010 došlo v roce 2010 k dalšímu snížení vykazovaných emisí (meziročně o cca 2,5 %).

K překročení hodnot přípustného znečištění půd (vyhláška č. 13/1994 Sb.) docházelo v letech 2000-2010 nejvíce u obsahů DDT, následovalo DDE. Požadavkům této vyhlášky na obsah organických chlorovaných pesticidů nevyhovělo v roce 2010 celkem 21 ploch na orné půdě (tj. 64 % vzorků ornice) a jedné plochy na TP. V ČR je používání přípravků na bázi DDT zakázáno již od roku 1974, vysoké procento nadlimitních vzorků však svědčí o velké perzistenci a tedy dlouhodobém zatížení půdy. V roce 2010 hodnota přípustného znečištění stanovená vyhláškou č. 13/1994 Sb. pro polyaromatické uhlovodíky byla překročena na čtyřech monitorovacích plochách s ornou půdou a na jednom vzorku TP. Hodnota přípustného znečištění kongenery PCB byla v roce 2010 překročena na 4 monitorovacích plochách.

Většina ze sledovaných 12 rizikových prvků⁴⁰ v zemědělských půdách ČR překročila limity do 2 % případů analyzovaných vzorků, více nadlimitních vzorků bylo jen u As (6,9 %), u Cd (2,5 %), u Ni a V (2,0 %). Procento vzorků, překračujících limity u jednotlivých prvků, se během posledních let sledování významně nemění a zůstává stejné⁴¹.

T4.1/02 – Indikátory pro posouzení vlivu zemědělství na životní prostředí

Číslo	Název indikátoru (jednotka), zdroj dat	Stav indikátoru v roce 2010
1	Výměra ČR z toho ZPF, PUPFL (ha, %), ČÚZK.	Výměra ČR: 7 886,5 tis. ha. ZPF: 4 233,5 tis. ha, 53,7 % celkové rozlohy ČR. PUPFL: 2 657,4 tis. ha, 33,7 % celkové rozlohy ČR.
2	Zornění a zatravnění (%), ČÚZK.	Zornění: 71,1 % (3 008,1 tis. ha o. p.). Zatravnění: 23,3 % (985,9 tis. ha TTP).
3	Podíl trvalých kultur na ZPF, (%), ČÚZK.	5,7 % z. p., (239,6 tis. ha chmelnic, vinic, zahrad, ovocných sadů).
4	Podíl ZCHÚ celkem bez překryvů na rozloze ČR (ha, %), AOPK, MZe.	Přibližně 1 250 tis. ha, 15,8 % celkové rozlohy ČR (velkoplošná ZCHÚ a maloplošná ZCHÚ mimo NP a CHKO). Z toho je přibližně 299 tis. ha z. p.
5	Podíl soustavy Natura 2000 na rozloze ČR (ha, %), AOPK, MZe.	Ptačí oblasti: 703,4 tis. ha (8,9 % celkové rozlohy ČR), z toho cca 119 tis. ha z. p. Evropsky významné lokality podle národního seznamu: 785,5 tis. ha (10 % celkové rozlohy ČR), z toho cca 100 tis. ha z. p.
6	Celkový podíl území chráněných podle zákona č. 114/1992 Sb. na rozloze ČR (ha, %), AOPK.	1 688 tis. ha, tj. 21,4 % výměry ČR.
7	Podíl ZOD na rozloze ČR (ha, %), MZe.	3 146,8 tis. ha (39,9 % celkové výměry ČR), 1 756,7 tis. ha z. p. (49,7 % z. p.) podle LPIS.
8	Podíl LFA – ZPF podle LPIS, (ha, %), MZe.	LFA tvoří 1 782 tis. ha z. p., tj. 50,4 % z. p.
9	Výměra odvodněných a zavlažovatelných ploch (ha, %), VÚMOP.	1 078 tis. ha odvodněných ploch (25,5 % z. p.). Odhad: skutečné provozované závlahy jsou na rozloze 154 tis. ha (3,6 % z. p.).
10	Výměra území potenciálně ohroženého vodní a větrnou erozí (ha, %), VÚMOP.	Potenciálně ohroženo vodní erozí: 2 176,9 tis. ha bonitované z. p. ¹ . Potenciálně ohroženo větrnou erozí: 429,5 tis. ha bonitované z. p.
11	Výměra území potenciálně ohroženého nedostatkem přístupné vláhy (ha, %), VÚMOP.	Přibližně 58,9 tis. ha (1,18 % z. p. dle databáze BPEJ).
12	Výměra území potenciálně ohroženého zasolením a podmáčením (ha, %), VÚMOP.	Slabě zasoleno: asi 6,6 tis. ha (0,13 % z. p. dle databáze BPEJ). Podmáčeno: odhaduje se 289 tis. ha (5,78 % z. p. dle databáze BPEJ ²).
13	Podíl ploch, na kterých se pěstují geneticky modifikované plodiny (ha), MŽP, MZe.	GM plodiny pěstované na produkčních plochách: 4 680 ha Bt kukuřice a 147 ha GM brambory Amflora se změněným složením škrobu (amylopektin na úkor amylozy).
14	Podíl ploch s alternativním způsobem hospodaření (ha, %), MZe (IPZ, SIPHV, SISPO).	Ekologické zemědělství: 448,2 tis. ha (10,59 % z. p.) včetně ploch v konverzi. Integrovaná produkce: 5 360 ha zeleniny, 6 407 ha vinné révy, 11 009 ha ³ ovoce.
15	Změny technologie zpracování půdy, VÚRV.	Odhaduje se, že minimalizační technologie se používají asi na 1 mil. ha o. p. a půdoochranné technologie se používají asi na 250 tis. ha o. p. ⁴ .
16	Spotřeba statkových hnojiv (kg č. ž./ha z. p.), MZe.	N: 22,4 kg č. ž./ha z. p., P ₂ O ₅ : 14,0 kg č. ž./ha z. p., K ₂ O: 23,6 kg č. ž./ha z. p.

³⁹ Integrovaným povolením se rozumí rozhodnutí, kterým se stanoví podmínky k provozu zařízení, včetně provozu činností přímo spojených s provozem zařízení v místě a které se vydává namísto rozhodnutí, stanovisek, vyjádření a souhlasů vydávaných podle zvláštních právních předpisů v oblasti ochrany životního prostředí, ochrany veřejného zdraví a v oblasti zemědělství, pokud to tyto předpisy umožňují.

⁴⁰ Jedná se o 12 prvků, které ÚKZÚZ pravidelně sleduje: As, Be, Cr, Cd, Co, Cu, Hg, Mo, Ni, Pb, V, Zn.

⁴¹ V letech 1990-1992 proběhl v ČR plošný průzkum půd na obsah rizikových prvků. Vznikla databáze s cca 34 800 vzorky, která je stále doplňována a pokračuje se v odběru a analýze půd systémem tzv. „zahušťování“. To znamená, že v místech se zjištěnými nadlimitními obsahy jsou prováděny další odběry vzorků půd za účelem stanovení plošného rozsahu kontaminace.

ZPRÁVA O STAVU ZEMĚDĚLSTVÍ ČR ZA ROK 2010

Číslo	Název indikátoru (jednotka), zdroj dat	Stav indikátoru v roce 2010
17	Spotřeba minerálních hnojiv (kg č. ž./ha z. p.), MZe.	N: 76,7 kg č. ž./ha z. p., P ₂ O ₅ : 8,9 kg č. ž./ha z. p., K ₂ O: 7,5 kg č. ž./ha z. p.
18	Spotřeba vápenatých hmot (tis. t), MZe.	118 tis. t vápenatých hmot.
19	Spotřeba kalů z čištění odpadních vod na z. p. (t), ČSÚ.	Množství kalů aplikovaných do půdy přímou aplikací a rekultivací bylo 42 442 t v roce 2009.
20	Spotřeba přípravků na OR (kg, l účinných látek/ha z. p.), SRS.	Celkem aplikováno 11 587,9 tis. kg, l, což představuje 1,40 kg, l účinných látek/ha z. p.
21	Spotřeba přípravků na OR na bázi mikroorganismů (kg, l), SRS.	Celkem 20,3 tis. kg, l.
22	Biologická ochrana rostlin, SRS.	Ošetřeno přibližně 26,3 tis. ha kulturních plodin.
23	Havarijní znečištění vod zem. původu (%), ČIŽP.	3,6 % z celkového počtu havárií evidovaných na ČIŽP.
24	Spotřeba energie v zemědělství (GJ), VÚZT.	Odhaduje se 15,0 mil. GJ.
25	Odhad spotřeby PHM v zemědělství (mil. l), VÚZT.	Přibližně 427,6 mil. l motorové nafty ⁵ .
26	Stavy hospodářských zvířat (ks), ČSÚ.	Skot: 1 349 tis. ks, prasata: 1 909 tis. ks, ovce: 197 tis. ks, kozy: 22 tis. ks, drůbež: 24 838 tis. ks, koně: 30 tis. ks. Data jsou uváděna k 1. 4. 2010.
27	IPPC (počet rozhodnutí o vydání integrovaného povolení), MŽP.	V rezortu zemědělství bylo vydáno celkem 6 ⁶ rozhodnutí.
28	Integrovaný registr znečišťování (MŽP).	Emise do ovzduší (kg/rok): amoniak (NH ₃): 10 084 839, oxid dusíku (NO _x /NO ₂): 122 980 146, oxid uhelnatý (CO): 124 392 036 (upřesněná data za ohlašovací rok 2009, platná ke dni 18. 3. 2010) ⁷ .
29	Emise amoniaku ze zem. činnosti (kt), VÚZT.	V roce 2010 byla produkce amoniaku: 47,63 kt, v roce 2009: 48,88 kt (upřesněná data).
30	Monitoring cizorodých látek v agrárním ekosystému, ÚKZÚZ.	Sledování zemědělských půd na ÚKZÚZ: nejčastější organický polutant je DDT (překročení limitu u 64 % vzorků ornice a jedné plochy u TP).
31	Monitoring cizorodých látek v lesním ekosystému, VÚLHM.	Vzorky hub: zvýšený obsah kadmia u 60 % vzorků, rtuti u 20 % vzorků, všechny vzorky vyhověly maximálnímu limitu reziduí (hlavně DDT).
32	Monitoring cizorodých látek ve vodním ekosystému, ZVHS.	Nejlepší výsledky vykazovaly drobné vodní toky v oblastech povodí Horního a středního Labe a Dolní Vltavy, nejhorší výsledky v oblastech povodí Odry a Horní Vltavy.
33	Monitoring znečištění podzemních vod – mělké vrty (% vzorků překračujících limit pro pitnou vodu), ČHMÚ.	Dusičnany – 17,9 %, dusitany – 0,5 %, amonné ionty – 21,7 %, CHSK _{PM} ⁸ – 20,0 %, chloridy – 19,6 %, suma pesticidů – 29,2 %, NEL (nepolární extrahovatelné látky) nebyly v roce 2010 stanovovány ⁹ .
34	Monitoring jakosti povrchových vod podle nitrátové směrnice (% vzorků překračujících limitní hodnoty), ZVHS.	Zranitelné oblasti: celkem 10,8 % rozborů překročilo limit 50 mg NO ₃ /l, 51,7 % rozborů překročilo limit 25 mg NO ₃ /l. Nezranitelné oblasti: 3,1 % rozborů překročilo limit 50 mg NO ₃ /l, celkem 35,9 % rozborů překročilo hranici 25 mg NO ₃ /l.
35	Kontrola zemědělského hospodaření s ohledem na nařízení vlády č. 103/2003 Sb., ÚKZÚZ.	Uskutečněno 150 kontrol podniků v ZOD (cca 136,7 tis. ha). Bylo zjištěno porušení pravidel u 11 subjektů, z čehož bylo 7 případů řešeno ve správních řízeních k odstranění závad.

Horizontální plán rozvoje venkova a Program rozvoje venkova jsou programové dokumenty, které mají významný vliv na životní prostředí v rámci zemědělského sektoru. V obou programech bylo možné využívat finanční prostředky z tzv. Agroenvironmentálních opatření. V rámci HRDP 2004-06 bylo v roce 2010 podáno 1 485 žádostí na výměru 44,7 tis. ha z. p. a zažádáno o podporu ve výši 222,8 mil. Kč, přičemž tyto podpory jsou již vypláceny z PRV. V roce 2010 byly vypláceny žádosti na AEO (HRDP) podané v roce 2009 ve výši 367,6 mil. Kč. Tab. T4.1/03 znázorňuje přehled AEO (HRDP) za rok 2010.

T4.1/03 - Přehled o AEO - HRDP¹⁾

Vybraná AEO	Podané žádosti o dotace ²⁾	Požadovaná výměra	Požadované dotace	Suma všech vyplacených dotací z nároku 2009 ³⁾
	počet	ha	tis. Kč	tis. Kč
Ekologické zemědělství	x	978	1 461,84	2 387,52
- orná půda	2	39	137,56	628,00
- travní porosty	10	927	1 019,62	1 458,40
- trvalé kultury	4	12	304,65	295,81
- zelenina a byliny na orné půdě	0	0	0,00	5,30
Integrovaná produkce	x	217	2 214,43	50 903,43
- ovoce	3	178	1 757,60	41 617,54
- réva vinná	4	39	456,83	9 285,89
Ošetřování travních porostů	x	17 897	45 937,84	74 679,39
- louky	321	10 896	23 994,24	36 115,56
- pastviny	245	7 001	21 943,61	38 563,83
Zatravňování orné půdy	876	19 197	139 508,19	203 098,57
Tvorba travnatých pásů na svažitých půdách	5	36	341,82	777,95
Pěstování meziplodin	286	5 589	25 599,18	24 633,80
Trvale podmáčené a rašelinné louky	4	5	65,10	536,98
Ptačí lokality na travních porostech	8	151	784,82	939,80
Biopásy	54	649	6 901,42	9 660,62
Osevní postup v ochranných zónách jeskyní	0	0	0,00	0,00
Celkem	1 485	44 719	222 814,64	367 618,06

¹⁾ Údaje k 31. 12. 2010.²⁾ V rámci jedné žádosti o dotaci může být žádáno o více titulů, proto je souhrnný počet žádostí nižší než součet žádostí na jednotlivé tituly.³⁾ Žádosti podané v roce 2009 a vyplacené v roce 2010.

Pramen: SZIF

Zpracoval: J. Majerová, M. Dittrichová (ÚZEI)

V rámci PRV bylo v roce 2010 podáno 14 470 žádostí na výměru 1 355,1 tis. ha z p. Celkem bylo vyplaceno 3 797,2 mil. Kč z nárokovaných požadavků roku 2009. Přehled AEO (PRV) znázorňuje tab. T4.1/04.

T4.1/04 - Přehled o AEO - PRV (EAFRD)¹⁾

AEO	Podané žádosti o dotace ²⁾	Požadovaná výměra	Požadované dotace	Suma všech vyplacených dotací z nároku 2009 ³⁾
	počet	tis. ha	mil. Kč	mil. Kč
Ekologické zemědělství	x	421,4	1 161,11	979,45
- orná půda	1 313	54,8	223,39	172,55
- travní porosty	2 691	358,8	799,65	735,45
- trvalé kultury	618	5,4	102,83	55,77
- zelenina a byliny na orné půdě	128	2,4	35,24	15,68
Integrovaná produkce	x	28,1	342,66	284,77
- ovoce	314	11,2	128,09	91,55
- réva vinná	614	11,5	152,67	136,88
- zelenina	87	5,4	61,90	56,34
Travní porosty	x	775,6	2 182,12	2 078,45
- louky	5 866	310,8	612,65	576,08
- mezofilní a vlhkofilní louky	2 171	60,0	176,10	166,47
- horské a suchomilné louky	718	15,9	54,33	50,05
- trvale podmáčené a rašelinné louky	500	1,8	19,76	15,40
- ptačí lokality na travních porostech - bahňáci	67	1,2	6,17	5,68
- ptačí lokality na travních porostech - chřástal polní	430	11,2	53,77	52,73
- pastviny	5 252	273,0	803,61	772,02
- druhově bohaté pastviny	2 049	100,7	447,48	432,11
- suché stepní trávníky a vřesoviště	77	1,0	8,25	7,91
Zatravňování orné půdy	x	47,1	346,83	223,01
- zatravňování orné půdy	2 828	32,4	229,74	151,93
- zatravňování orné půdy podél vodního toku	1 029	13,1	101,36	64,30
- zatravňování orné půdy regionální směsí	78	1,1	10,39	5,53
- zatravňování orné půdy regionální směsí podél vodního toku	27	0,5	5,34	1,25
Pěstování meziplodin	1 246	80,9	221,22	220,28
Biopásy	188	2,1	22,25	11,21
Celkem	14 470	1 355,1	4 276,19	3 797,17

¹⁾ Údaje k 31. 12. 2010.²⁾ V rámci jedné žádosti o dotaci může být žádáno o více titulů, proto je souhrnný počet žádostí nižší než součet žádostí na jednotlivé tituly.³⁾ Žádosti podané v roce 2009 a vyplacené v roce 2010.

Pramen: SZIF

Zpracoval: J. Majerová, M. Dittrichová (ÚZEI)

Na životní prostředí měly vliv i ostatní nástroje zemědělské politiky. V rámci dotací MŽP jde o Program péče o krajinu, v rámci něhož jsou poskytovány finanční prostředky na mimoprodukční funkce zemědělství. V roce 2010 bylo vyplaceno na ZCHÚ celkem 28,8 mil. Kč a na opatření v zemědělském sektoru 2,8 mil. Kč. Z programu Revitalizace říčních systémů poskytl MŽP podporu ve výši 20,6 mil. Kč na 5 projektů. Program obnovy přirozených funkcí krajiny je od roku 2009 novým programem, ve kterém bylo vyplaceno v roce 2010 celkem 30,7 mil. Kč (tato částka se týká externích žadatelů mimo rezort MZe).

V roce 2010 bylo podle § 58 zákona č. 114/1992 Sb. požadováno přibližně 2,9 mil. Kč za újmu, která vznikla omezením hospodaření na zemědělské půdě a rybnících v roce 2009 (1,9 mil. Kč na ZPF a 1,0 mil. Kč na rybnících). V roce 2010 bylo uznáno a proplaceno 536 tis. Kč na zemědělské půdě a 359 tis. Kč na rybnících. Žádáno bylo zejména z důvodů zákazu hnojení v I. zóně CHKO a na území přírodní rezervace a dále z důvodů nemožnosti hospodaření v důsledku výskytu zvláště chráněných živočichů. Na rybnících na území MZCHÚ se jednalo o snížení rybí obsádky, vyloučení hnojení a přikrmování a ve volné krajině o omezení napuštění rybníka z důvodu zaházení zvláště chráněných druhů ptáků.

Na základě podpůrných programů v rámci nařízení vlády č. 505/2000 Sb. byla v roce 2010 poskytnuta podpora 1,5 mil. Kč na ochranu lesních porostů (2,3 mil. Kč v roce 2009).

Finanční podpory na národní programy zachování genofondu pro zemědělství (mikroorganismy, rostliny, hospodářská zvířata, koordinace programu) na rok 2010 se snížily na 63 mil. Kč (65 mil. Kč v roce 2009). Podpory poskytované v roce 2010 podle § 2 zákona č. 252/1997 Sb. činily 2,5 mld. Kč. Na podporu včelařství bylo vyplaceno 70 mil. Kč. Na restrukturalizaci ovocných sadů bylo čerpáno 60,5 mil. Kč. Hřebčiny získaly podporu 50,5 mil. Kč. Na podporu mimoprodukčních funkcí rybníků nebyly čerpány žádné finanční prostředky oproti 7,4 mil. Kč v roce 2009.

Za omezené užívání pozemků v ochranných pásmech vod bylo státními podniky jednotlivých povodí v roce 2010 vyplaceno 4,7 mil. Kč 35 zemědělským a lesním subjektům s celkovou výměrou 9,1 tis. ha.

4.2 Ochrana zvířat

Ochrana zvířat proti týrání je oblastí, která je upravena zákonem č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů (dále zákon o OZT). Zákon o OZT stanovuje hlavní orgány ochrany zvířat, tj. MZe, ÚKOZ a KVS spolu se SVS ČR. Ochrana zvířat a péče o jejich pohodu patří do kompetencí MZe, konkrétně pod poradní orgán ministra zemědělství (ÚKOZ) a odbor živočišných komodit, oddělení ochrany zvířat. Dozor na úseku ochrany zvířat provádějí inspektoři KVS.

Na Veterinární a farmaceutické univerzitě (VFU) v Brně proběhly dva kursy, ve kterých získalo 84 veterinárních lékařů, pracovníků KVS, kvalifikaci pro inspektory ochrany zvířat. Na 6 školících pracovištích proběhlo 21 kursů k získání osvědčení pro řidiče a průvodce podle nařízení Rady (ES) č. 1/2005. Po jejich absolvování získalo dalších 359 osob příslušnou kvalifikaci přepravce zvířat. Na VFU a ČZU proběhlo 5 kursů zaměřených na získání kvalifikace ke kontrole a řízení pokusů na zvířatech. Dále probíhala odborná příprava pracovníků zařízení obcí a členů zájmových organizací k získání kvalifikace pro zabezpečení odchytu toulavých zvířat a péči o ně.

Podrobný přehled situace v ochraně zvířat v ČR v roce 2010 bude uveden v Informačním bulletinu SVS ČR č. 4/2011 „Program ochrany zvířat – situace v roce 2010“, který vydává MZe. Program ochrany zvířat SVS ČR je realizován již od roku 1993, za toto období bylo v ČR provedeno inspektory KVS celkem 207 500 kontrol dodržování zákona OZT.

V souladu s právními předpisy bylo v roce 2010 v rámci dozoru nad ochranou zvířat a péčí o jejich pohodu provedeno celkem 12 841 kontrol (z toho u hospodářských zvířat 8 790 kontrol). Při 791 kontrolách byla zjištěna nevyhovující péče, která se týkala 373,8 tis. zvířat, z toho u hospodářských zvířat byla zjištěna nevyhovující péče při 389 kontrolách u 363,7 tis. zvířat. Podle informací Ministerstva spravedlnosti bylo podle trestního zákona za týrání zvířat v roce 2010 stíháno 29 a odsouzeno 20 osob.

4.3 Ekologické zemědělství

Ekologické zemědělství v ČR má již dlouholetou tradici. Pravidla ekologického zemědělství a výroby biopotravin jsou upravena národními i evropskými předpisy (zákon č. 242/2000 Sb., nařízení Rady (ES) č. 834/2007 a prováděcí nařízení Komise (ES) č. 889/2008). V roce 2010 byla zahájena příprava novely zákona o ekologickém zemědělství, který reaguje na přijetí nové evropské legislativy k ekologickému zemědělství. Předpokládaná účinnost novely zákona bude od 1. 1. 2012.

MZe pověřuje k činnosti kontrolní organizace, které přímo na ekologických farmách a ve výrobních biopotravin kontrolují dodržování právních předpisů. Příslušnými organizacemi jsou KEZ o.p.s., ABCERT AG, organizační složka a BIOKONT CZ, s.r.o.

Ke konci roku 2010 hospodařilo v ČR 3 517 ekologických zemědělců a 626 výrobců biopotravin. V průběhu roku 2010 došlo ke zvýšení počtu ekologických sadařů a vinařů, výměra ekologických sadů činila 5 128 ha, výměra vinic 803 ha. Ekologicky obhospodařovaná zemědělská půda vzrostla na 448 202 ha (tab. T4.3/01), což představuje 10,59 % ze zemědělsky obhospodařované půdy celkem (ČÚZK)⁴².

T4.3/01 - Vývoj struktury půdního fondu v ekologickém zemědělství ČR

Plochy	Výměra 2009		Výměra 2010		Meziroční index
	ha	%	ha	%	
Orná půda	44 906	11,3	54 937	12,3	122,3
TTP	329 232	82,6	369 272	82,4	112,2
Trvalé kultury - vinice	645	0,2	803	0,2	124,5
Trvalé kultury - sady	3 678	0,9	5 128	1,1	139,4
Trvalé kultury - chmelnice	8	0,0	8	0,0	100,0
Ostatní plochy	19 938	5,0	18 054	4,0	90,6
Celkem	398 407	100,0	448 202	100,0	112,5

Pramen: MZe

Zpracoval: J. Majerová, M. Dittrichová (ÚZEI)

⁴² Podle evidence LPIS je podíl ekologicky obhospodařované půdy k celkové výměře zemědělské půdy 12,7 %.

V systému ekologického zemědělství bylo za rok 2009⁴³ vyprodukováno s certifikátem „BIO“ 43 746 t obilovin, 4 244 t okopanin (z toho 4 190 t brambor a 0,8 t cukrové řepy), 328 t olejnin a 511 t zeleniny. Z trvalých kultur byla certifikována produkce 2 625 t ovoce a 118 t produkce hroznů. Produkce biomléka činila 13 231 tis. l (v tom 12 768 tis. l kravského, 358 tis. l koziho a 105 tis. l ovčího mléka). Celkem bylo vyprodukováno v živé hmotnosti 6 619 t hovězího, 400 t skopového, 144 t vepřového, 81 t drůbežího masa a 87 t vajec. Podíl produktů s certifikátem „BIO“ na celkové produkci jednotlivých zemědělských komodit byl v roce 2009 nízký a nedosahoval ani 1 %, vyjma skopového masa (9,5 %) a hovězího masa (3,7 %).

Akční plán ekologického zemědělství

Základním dokumentem pro rozvoj ekologického zemědělství je akční plán. Hlavním cílem „Akčního plánu České republiky na období 2004-2010“ bylo dosáhnout do konce roku 2010 v ekologickém zemědělství deseti procentního podílu ploch ze zemědělsky obhospodařované půdy celkem.

V roce 2009 se začal připravovat nový strategický dokument „Akční plán České republiky pro rozvoj ekologického zemědělství na období 2011-2015“, přijatý vládou ČR 14. 12. 2010 a který navazuje na Akční plán do roku 2010. Hlavním cílem nového Akčního plánu je dosažení 15% podílu ploch ekologického zemědělství z celkové plochy zemědělské půdy do roku 2015, dosažení 60% podílu českých produktů na trhu biopotravin a dosažení 3% podílu biopotravin na celkové spotřebě potravin.

Podpora ekologického zemědělství

Podpora pro ekologické zemědělce v podobě dotací na plochu užívanou v ekologickém hospodaření, nebo zařazenou do přechodného období, byla v roce 2010 poskytována v rámci PRV 2007-2013 jako součást tzv. agroenvironmentálního opatření. Výše podpor se liší podle obhospodařované kultury.

Od roku 2007 je ekologické zemědělství podporováno také výrazným bodovým zvýhodněním (preferencí) ekologických zemědělců při hodnocení investičních projektů v rámci Os I a III PRV.

4.4 Zranitelné oblasti

Akční program podle směrnice Rady 91/676/EHS (tzv. Nitrátová směrnice) představuje systém povinných opatření ve zranitelných oblastech (§ 33 zákona o vodách č. 254/2001 Sb.), která mají za cíl redukovat riziko vyplavování dusíku do povrchových a podzemních vod. Tab. T4.4/01 znázorňuje porovnání původních a revidovaných zranitelných oblastí.

Akční program je vyhlášen v nařízení vlády č. 103/2003 Sb. vždy na čtyřleté období. I. akční program byl vyhlášen na období I. I. 2004 do 3. 4. 2008. S účinností od 4. 4. 2008 byla novelou nařízení vlády č. 108/2008 Sb. vyhlášena revize akčního programu, tzv. II. akční program. Revize zranitelných oblastí podle článku 3 nitrátové směrnice je vyhlášena novelou nařízení vlády pod č. 219/2007 Sb. s účinností od 1. 9. 2007. Revize zranitelných oblastí proběhne v roce 2011.

Některé zranitelné oblasti byly v rámci poslední revize zrušeny a jiné nově vymezeny. Základním kritériem pro vyřazení zranitelných oblastí byly koncentrace dusičnanů na měrných profilech nižší než 25 mg/l. Podpurným kritériem pro vyřazení byla nízká intenzita zemědělského hospodaření s vyšším zastoupením lesních ploch a travních porostů. V případě nového zařazení zranitelných oblastí byly základním kritériem vysoké koncentrace dusičnanů na měrných profilech nad 50 mg/l nebo v rozmezí 25-50 mg/l s prokazatelným rostoucím trendem. Přednostně se doplňovaly oblasti s vysokým podílem orné půdy. Dle LPIS je celková výměra zranitelných oblastí na z. p. I 830 400 ha. Tab. T4.4/01 ukazuje porovnání rozlohy zranitelných oblastí původních (11. 4. 2003-31. 8. 2007) a revidovaných zranitelných oblastí platných od 1. 9. 2007.

T4.4/01 - Rozloha zranitelných oblastí v ČR¹⁾

Ukazatel	Celková plocha zranitelných oblastí podle ČÚZK (ha)	Podíl zranitelných oblastí na rozloze ČR (%)	Celková plocha zemědělské půdy podle ČÚZK (ha)	Podíl zranitelných oblastí na rozloze z. p. podle ČÚZK (%)
Rozloha zranitelných oblastí od 11. 4. 2003 do 31. 8. 2007 (podle k. ú.)	2 886 161	36,6	1 972 478	46,4
Rozloha zranitelných oblastí od 1. 9. 2007 (podle k. ú.)	3 135 792	39,8	2 031 772	47,8
Navýšení rozlohy	249 631	3,2	59 294	1,4

¹⁾ Dle LPIS došlo ke zpřesnění zranitelných oblastí k 31. 12. 2010 a jejich rozloha činí 1 830 400 ha.

Pramen: MZE

Zpracoval: J. Majerová (ÚZEI)

⁴³ Údaje o produkci za rok 2010 nejsou ještě k dispozici.

5 SPOTŘEBA, BEZPEČNOST A KVALITA POTRAVIN

Celkové tržby TOP 10 (vzhledem k ekonomické situaci) vzrostly meziročně jen o 1 mld. Kč. Podíl TOP 10 na celkovém obratu činí zhruba 69 %. Celková spotřeba živočišných i rostlinných potravin (ve stálých cenách) se meziročně snížila. Ke snížení spotřeby došlo u většiny komodit, výjimkou jsou rostlinné jedlé tuky a oleje, zelenina a jižní ovoce. Nominální vydání za potraviny a nealkoholické nápoje domácností se v roce 2010 meziročně zvýšila jen velmi mírně, jejich podíl na spotřebních vydáních stagnoval. Spotřebitelské ceny potravin a nealkoholických nápojů vzrostly velmi mírně (o 1,5 %). Z jednotlivých potravinových skupin vzrostly nejvýrazněji ceny zeleniny a brambor vč. výrobků, ovoce a ovocných výrobků a olejů vč. tuků. K poklesu cenové úrovně došlo pouze u pekárenských výrobků vč. obilovin, masa a masných výrobků a u minerálních a ostatních vod. Byl zahájen projekt Regionální potravina. Pokračovala spolupráce s EFSA. Byla posilována komunikace se spotřebiteli, pokračovaly aktivity vědeckých výborů. DG SANCO – Food and Veterinary Office v ČR provedlo Všeobecný audit, výsledek auditu je velmi příznivý, systém úředních kontrol v oblasti bezpečnosti potravin, krmiv, zdraví a pohody zvířat je funkční a účinný. Pozitivní je také snížení celkového zastoupení nevyhovujících potravin a surovin živočišného původu z hlediska obsahu reziduí a kontaminantů.

5.1 Distribuce potravin

Začátkem 90. let došlo k výraznému zájmu mezinárodních obchodních společností o český trh. Do roku 1998 rychle rostl počet obchodních řetězců na našem trhu, potom následovalo období relativní stability. Od roku 2006 nastal opačný trend a ČR postupně některé mezinárodní obchodní řetězce opustily, maloobchod se stále více koncentroval a rozdělil mezi několik nejsilnějších subjektů. Celkovou míru koncentrace trhu lze označit za stagnující: podíl TOP 10 na celkovém obratu zůstává na úrovni zhruba 69 %. S přihlédnutím k situaci ve vyspělých zemích je nutno český maloobchodní trh potravin nadále považovat za „nenasyčený“.

Pokračující dominantní pozice moderních obchodních formátů je rovněž důsledkem určité změny v nákupním chování spotřebitelů vyvolané obecnými ekonomickými problémy. Jednou z hlavních reakcí zákazníků na změnu ekonomické situace je zvýšení důležitosti cenových akcí při nezměněných nárocích na kvalitu nakupovaného zboží. Právě moderní obchodní formáty (hyper i supermarket a diskonty) vyhovují svou nabídkou těmto nárokům, tj. nejčastěji nabízejí značkové zboží a „dobrou kvalitu za dobrou cenu“.

Mezi maloobchodními formáty mají stále dominantní pozici hypermarkety (54 %), následované diskonty (21 %) a supermarkety (17 %). Přes pokračující expanzi hypermarketů nastal jejich mírný ústup. Do TOP 50 vstupuje stále více prodejen se specializovaným sortimentem (specializované obchody s zeleninou, sýrů, masa apod.). Jde o trend, který bude zřejmě nadále slít.

Žebříček TOP 50 českého obchodu za rok 2009 odráží změny na českém trhu po prvním roce obecných ekonomických problémů. Nejvýraznější změna však souvisí s procesem koncentrace trhu. Převzetí sítě diskontů Plus skupinou REWE posunulo skupinu REWE na druhé místo za skupinu Schwarz. Postavení rychloobrátkových řetězců je stále dominantní, jejich podíl na tržbách TOP 50 v roce 2009 jen nepatrně poklesl (o 1 p. b.) na 77 %. Celková míra koncentrace trhu je však, jak již bylo uvedeno, stagnující. Na rozdíl od předchozích let (kdy TOP 10 nejvíce přispěla k růstu úhrnných tržeb TOP 50) lze považovat rok 2009 vzhledem k ekonomické situaci za rok stagnace tržeb jak TOP 50, tak i TOP 10. Úhrnné tržby TOP 10 vzrostly meziročně jen o 1 mld. Kč, celkové tržby TOP 50 vzrostly o 4 mld. Kč.

Z hlediska objemu tržeb největších obchodních firem byla na prvním místě v roce 2009 společnost Schwarz ČR⁴⁴ (obrat 59,0 mld. Kč), dále následují REWE⁴⁵ (obrat 51,1 mld. Kč), Tesco Stores ČR (obrat 46,5 mld. Kč), Ahold ČR⁴⁶ (obrat 43,0 mld. Kč), Globus ČR (obrat 26,3 mld. Kč) a SPAR ČR⁴⁷ (obrat 12,9 mld. Kč). Prvních pět obchodních skupin dosáhlo úhrnných tržeb ve výši 236 mld. Kč.

Rostoucí konkurence, koncentrace trhu a ekonomické podmínky do jisté míry mění nákupní zvyklosti zákazníků. Spotřebitel se v důsledku krize a obecné nejistoty z vývoje ekonomické situace začal chovat racionálně a své nákupy postupně omezuje na to, co opravdu potřebuje. Chce kvalitu za co nejnižší cenu, a také proto se zaměřil na nákupy zboží v promočních akcích, kde předpokládá (z pohledu spotřebitele) „dobrou kvalitu za dobrou cenu“.

V posledních letech se růst spokojenosti s hlavním nákupním místem u většiny faktorů zpomalil a u některých faktorů již zřejmě bylo dosaženo maxima. Celkově lze říci, že mezi zákazníky i nadále výrazně převažuje spokojenost s hlavním nákupním místem nad nespokojeností.

Velmi spokojeni či spíše spokojeni jsou zákazníci s prodejní dobou (95 %), šíří sortimentu (93 %), označením cen (92 %) a čerstvostí a kvalitou (91 %), nejméně jsou spokojeni se službami (spokojeno či spíše spokojeno jen 46 %) a věrnostními kartami (52 %).

Míra spokojenosti zákazníků s jejich hlavním nákupním místem je různá u jednotlivých maloobchodních formátů. Relativně nespokojenější jsou zákazníci hypermarketů⁴⁸. Nejlepšími známkami hodnotí především prodejní dobu, šíří sortimentu, čerstvost a kvalitu. Zákazníci supermarketů⁴⁹ jsou nadprůměrně spokojeni s věrnostními programy, zákazníci malých samoobsluh s rychlostí obsluhy a ochotnou obsluhou. Zákazníci diskontů⁵⁰ jsou nadprůměrně spokojeni s cenovou úrovní.

Šetření z roku 2010 prokazuje stabilizaci podílu jednotlivých formátů na trhu. Hypermarkety potvrzují svou dominantní pozici relativně velkým nárůstem (o 3 p. b.) a celkovým 43% podílem preferencí. Diskonty (25% podíl preferencí) si udržují druhou pozici. Obliba supermarketů poklesla na 15 % (o 2 p. b.). Menší prodejny si udržely pozici z roku 2009 (15% úroveň preferencí).

Prvních deset nejnavštěvovanějších obchodních řetězců představuje hlavní nákupní místo pro 90 % dotázaných. Tradičně silný Kaufland uvedlo jako své hlavní nákupní místo 19 % dotázaných (2% nárůst). O druhé místo se dělí prodejny Albert s diskontem Penny Market (oba formáty shodně 12 % preferencí). TOP 5 doplňují prodejny řetězců Tesco a Lidl (shodně 10 %).

Nejnavštěvovanějším řetězcem je opět Kaufland (nakupovalo v něm 42 % domácností). Na druhé místo se v návštěvnosti vrátil Lidl (37 %), třetí místo patří diskontu Penny Market (36 %).

Vliv marketingových aktivit na návštěvnost řetězce lze zjistit také srovnáním návštěvnosti prodejny a znalosti letáků. Nejvyšší znalost letáků vykazuje Kaufland (51 %), Lidl (49 %) a Penny Market (48 %), což úzce souvisí s návštěvností těchto řetězců. Tyto obchodní řetězce jsou také na prvním místě z hlediska frekvence návštěvnosti.

Privátní značky nakupuje 73 % domácností, jen 10 % domácností se s nimi ještě nesetkalo. Privátní značky jsou nejčastěji nakupovány v hypermarketech, běžně je nakupují především domácnosti s dětmi a lidé se základním vzděláním. Naopak jen 10 % vysokoškolsky vzdělaných respondentů nakupuje tyto značky běžně.

⁴⁴ Zahrnuje diskontně orientované hypermarkety Kaufland a diskontní prodejny Lidl.

⁴⁵ Zahrnuje diskonty Penny Market a Plus a supermarket Billa.

⁴⁶ Zahrnuje hypermarkety Hypertnova a supermarket Albert.

⁴⁷ Zahrnuje hypermarkety Interspar a Spar Šumava.

⁴⁸ Samoobslužná prodejní jednotka s více než 2 500 m² prodejní plochy, výrazné zastoupení mají nepotravinářské sortimenty, s více než 18 pokladnami.

⁴⁹ Samoobslužná prodejní jednotka se 401-2 500 m² prodejní plochy, zcela převažuje rychloobrátkové zboží, se 4-18 pokladnami.

⁵⁰ Samoobslužná prodejní jednotka, zcela převažuje rychloobrátkové zboží, prodejní plocha odpovídá supermarketům, je zde výrazně omezen sortiment a snížená cenová úroveň.

5.2 Spotřeba potravin

Po delší době se celková spotřeba potravin vyjádřená ve stálých cenách (kvalifikovaný odhad ÚZEI) v roce 2010 meziročně snížila o 1,6 %. Výrazněji poklesla spotřeba potravin živočišného původu (o 2,5 %) a mírně se snížila spotřeba rostlinných potravin (o 0,3 %). Do značné míry tomuto trendu odpovídá i vývoj příjmů a výdajů domácností (koupěschopná poptávka). Čisté peněžní příjmy domácností se sice zvýšily o 2,1 %, ale proti trendu do roku 2008 bylo zvýšení příjmů, tak jako v roce 2009, nesrovnatelně nižší. Tomu odpovídá i vývoj spotřebních vydání (zvýšení jen o 0,9 %) a čistých peněžních vydání (o 1,3 %).

Vývoj spotřeby potravin v letech 2010 a 2009 je uveden v tab. T5.2/01.

T5.2/01 - Spotřeba potravin v ČR (kg/obyv./rok)

Potravinová skupina	2009	2010 ¹⁾	Meziroční index
Maso celkem v hodnotě na kosti	78,8	75,6	95,9
v tom - hovězí	9,4	9,4	100,0
- telecí	0,1	0,1	100,0
- vepřové	40,9	41,3	101,0
- drůbež	24,8	21,1	85,1
- ostatní	3,6	3,7	102,8
Ryby celkem	6,2	5,8	93,5
Mléko a mléčné výrobky v hodnotě mléka bez másla	249,7	243,9	97,7
Veje	13,2	12,8	97,0
Máslo	5,0	4,9	98,0
Sádlo	4,5	4,6	102,2
Rostlinné tuky a oleje	15,9	16,5	103,8
Cukr rafinovaný celkem	36,7	36,3	98,9
Obiloviny celkem v hodnotě mouky bez rýže	108,8	106,6	98,0
Brambory celkem	64,9	61,0	94,0
Luštěniny	2,4	2,3	95,8
Zelenina celkem v hodnotě čerstvé	81,2	82,5	101,6
Ovoce mírného pásma v hodnotě čerstvého	55,4	55,0	99,3
Jižní ovoce	35,0	35,5	101,4

¹⁾ Odhad ÚZEI - na základě statistických údajů o tržní produkci, ostatním prodeji, salda zahraničního obchodu s potravinami (z dat platných v dubnu 2011).

Pramen: Spotřeba potravin v roce 2009, ČSÚ

Zpracoval: O. Štiková (ÚZEI)

V roce 2010 se celková spotřeba masa a masných výrobků opět mírně snížila (přitom spotřebitelská cena mírně klesla). K nejvyššímu poklesu spotřeby došlo u drůbeže, přestože se její spotřebitelská cena snížila jen velmi mírně. Naopak spotřeba vepřového masa se mírně zvýšila i při výraznějším snížení cen. Spotřeba hovězího masa stagnovala i při poklesu spotřebitelských cen.

Ve spotřebě masa celkem patříme mezi země EU s nižší spotřebou. Podobnou spotřebu vepřového masa jako ČR mělo v roce 2008 Nizozemsko (41,0 kg/obyv./rok). Nejnížší spotřebu vykazovalo Bulharsko (21,0 kg/obyv./rok) a Spojené království (23,0 kg/obyv./rok). Nejvyšší spotřebu měl Kypr (72,0 kg/obyv./rok). Se spotřebou hovězího a telecího masa je ČR pod průměrem spotřeby zemí EU. Obdobnou spotřebu mělo Rumunsko (11,0 kg/obyv./rok); na výrazně nižší úrovni se nacházejí Maďarsko (3,0 kg/obyv./rok), Bulharsko a Slovensko (shodně po 5,0 kg/obyv./rok). Naopak nejvyšší spotřeba byla evidována v Lucembursku (30,0 kg/obyv./rok) a ve Francii (26,0 kg/obyv./rok). Nad průměrnou hodnotou zemí EU se v ČR nachází spotřeba drůbeže, obdobná spotřeba je ve Francii (25,0 kg/obyv./rok). Nejvyšší spotřebu vykazoval Kypr (45,0 kg/obyv./rok), naopak nejnižší Lucembursko (15,0 kg/obyv./rok).

V roce 2010 se spotřeba mléka a mléčných výrobků meziročně při zvýšení spotřebitelských cen všech druhů mléčných výrobků snížila o 2,3 %. Snížila se spotřeba téměř všech mléčných výrobků, nejvíce klesla spotřeba mléčných konzerv, tavených sýrů a konzumního mléka.

V EU se sleduje spotřeba mléka a mléčných výrobků odlišnou metodikou než v ČR⁵¹. Pokud přepočteme spotřebu v ČR obdobnou metodikou, je zřejmé, že domácí spotřeba je stále nižší než ve většině sledovaných zemí EU. V roce 2009 v ČR spotřeba mléka tekutého a ostatních čerstvých mléčných výrobků dosáhla 90,0 kg/obyv./rok. Vysoká spotřeba čerstvých mléčných výrobků byla v Dánsku (136 kg/obyv./rok) a ve Spojeném království (128,6 kg/obyv./rok). Naopak nejnižší spotřebu mělo Řecko (77,9 kg/obyv./rok).

U potravinové skupiny tuky došlo k nepatrnému snížení spotřeby másla, spotřeba sádla se mírně zvýšila a výrazně vzrostla spotřeba rostlinných jedlých tuků a olejů. Rostlinné jedlé tuky a oleje jsou jednou z mála komodit, kde spotřeba v roce 2010 vzrostla. Spotřeba tuků reagovala do značné míry na vývoj cen, protože spotřebitelské ceny másla výrazně stouply, avšak ceny rostlinných tuků a olejů poklesly.

V roce 2010 spotřeba výrobků z obilovin a vajec mírně klesla, přitom spotřebitelská cena těchto výrobků se rovněž snížila. Spotřeba jižního ovoce vzrostla při stagnaci jeho ceny a naopak spotřeba cukru se mírně snížila při stagnaci ceny. Spotřeba zeleniny poměrně výrazně stoupla (dostala se téměř na úroveň roku 2008) a přitom rovněž vzrostla její spotřebitelská cena. Spotřeba ovoce mírného pásma a brambor při zvýšení spotřebitelských cen klesla. Je zřejmé, že spotřebitelská cena konkrétního výrobku má na spotřebu menší vliv než cena výrobků substitučních, avšak na spotřebu působí především vývoj koupěschopné poptávky.

⁵¹⁾ Státy EU vykazují spotřebu tzv. čerstvých mléčných výrobků (tj. veškerých mléčných výrobků bez sýrů, tvarohů a mléčných konzerv přepočtených na potřebu mléka nezbytnou na jejich výrobu), v ČR je vykazována celková spotřeba mléka a mléčných výrobků v hodnotě mléka bez másla.

Ve srovnání s dalšími státy EU je spotřeba obilovin v ČR poměrně vysoká. Nejvyšší spotřebu obilovin celkem (bez rýže) měly v hospodářském roce 2007/08 v Řecku (177,7 kg/obyv./rok) a v Rumunsku (155,6 kg/obyv./rok). Velmi nízkou spotřebu obilovin vykazovalo Estonsko (51,4 kg/obyv./rok).

Spotřeba cukru se v ČR nachází pod střední hodnotou spotřeby zemí EU. Přibližně stejnou spotřebu jako ČR má Francie (31,7 kg/obyv./rok). Nejvyšší spotřebu cukru vykazovalo Estonsko (54,8 kg/obyv./rok) a s odstupem Švédsko (48,3 kg/obyv./rok). Velmi nízkou spotřebu měly Litva (26,6 kg/obyv./rok) a Nizozemsko (27,9 kg/obyv./rok).

Spotřeba brambor se v ČR pohybuje pod průměrem zemí EU. Nejnížší spotřebu měla Itálie (44,7 kg/obyv./rok), nejvyšší Polsko (120,7 kg/obyv./rok).

Spotřeba másla se nachází nad průměrnou hodnotou zemí EU. Nejvyšší spotřebu másla vykazuje Francie (7,9 kg/obyv./rok), nejnižší Řecko (0,8 kg/obyv./rok).

5.3 Vydání za potraviny

Přes dopady ekonomické krize na domácnosti (růst nezaměstnanosti, nárůst některých spotřebních vydání, zejména v oblasti bydlení) nedošlo v letech 2009 a 2010 v domácnostech k poklesu nominálních příjmů, pouze k významnému snížení tempa jejich růstu. V roce 2009⁵² zpomalil růst peněžních příjmů na 103,5 % (ze 109,3 % v roce 2008); v roce 2010 meziročně vzrostl už jen o 2,1 % (tab. T5.3/01). Také celková spotřební vydání se v domácnostech v roce 2010 meziročně zvýšila jen velmi mírně (o 0,9 %, tj. o 1 000 Kč na osobu a rok). Ve struktuře spotřebních výdajů zaznamenaly nejvyšší nárůst výdaje domácností za bydlení (o 0,4 p. b.), dále výdaje za dopravu, vzdělávání a za ostatní zboží a služby (přil. tab. 5.3/01). Vzhledem k tomu, že v uplynulých letech rostly celkové spotřební výdaje domácností meziročně mnohem razantněji (meziroční přírůstek např. v roce 2008 činil 7,9 %), je zřejmé, že v letech 2009 a 2010 domácnosti celkovou spotřebu již významně zredukovaly (meziroční přírůstek spotřebních výdajů v roce 2009 činil pouze 2,7 %, v roce 2010 již jen 0,9 %).

T5.3/01 - Vývoj čistých peněžních příjmů a vydání za potraviny, nápoje a tabák v domácnostech celkem

Ukazatel	Příjmy, vydání (Kč/os./rok)		Meziroční index	Podíl na spotřebních vydáních (%)	
	2009	2010 ¹⁾		2009	2010 ¹⁾
Čisté peněžní příjmy	142 402	145 440	102,1	x	x
Spotřební vydání celkem	115 309	116 340	100,9	100,0	100,0
z toho - potraviny, nápoje a tabák	25 470	25 740	101,1	22,1	22,1
v tom - potraviny a nealkoholické nápoje	22 222	22 500	101,3	19,3	19,3
- alkoholické nápoje a tabák	3 248	3 240	99,8	2,8	2,8

¹⁾ Předběžné údaje.

Pramen: Statistika rodinných účtů, I. díl, ČSÚ, 2010; I.-4. čtvrtletí 2010, ČSÚ, březen 2011; výpočty ÚZEI

Zpracoval: H. Sekavová (ÚZEI)

Mírný meziroční nárůst zaznamenaly v roce 2010 rovněž nominální výdaje domácností za potraviny, nápoje a tabák (o 1,1 %, tj. o 270 Kč na osobu a rok), z toho vydání za potraviny a nealkoholické nápoje o 1,3 %, vydání za alkoholické nápoje a tabák dokonce klesla o 0,2 %. Přes nepatrný nárůst výdajů za potraviny a nealkoholické nápoje nedosáhla výše těchto vydání v roce 2010 na úroveň roku 2008.

Pro mezinárodní hodnocení se používá ukazatel podílu výdajů za potraviny, nápoje a tabák na spotřebních vydáních domácností. Tento ukazatel měl v ČR do roku 2009 klesající tendenci, v roce 2010 stagnoval na úrovni roku 2009 a činil 22,1 %. Podíl výdajů za potraviny, nápoje a tabák je nejvyšší v rámci spotřebních vydání domácností, hned za ním následuje podíl výdajů domácností za bydlení (21,7 % v roce 2010). Z hlediska jednotlivých typů domácností mají nejvyšší podíl výdajů za potraviny, nápoje a tabák domácnosti důchodců a nezaměstnaných (tab. T5.3/02).

T5.3/02 - Vývoj podílu vydání za potraviny, nápoje a tabák na celkových spotřebních vydáních jednotlivých typů domácností (%)

Ukazatel	Domácnosti							
	zaměstnanců		sam. činných		nezaměstnaných		důchodců	
	2009	2010 ¹⁾	2009	2010 ¹⁾	2009	2010 ¹⁾	2009	2010 ¹⁾
Spotřební vydání celkem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
z toho - za potraviny, nápoje a tabák	20,7	20,7	21,1	21,5	26,1	25,2	27,0	26,1
v tom - potraviny a nealkoholické nápoje	18,0	18,1	18,4	18,8	22,0	21,6	24,1	23,3
- nápoje alkoholické a tabák	2,7	2,6	2,7	2,7	4,1	3,6	2,9	2,8

¹⁾ Předběžné údaje.

Pramen: Statistika rodinných účtů, I. díl, ČSÚ, 2010; I.-4. čtvrtletí 2010, ČSÚ, březen 2011

Zpracoval: H. Sekavová (ÚZEI)

⁵² Statistika rodinných účtů (ČSÚ) uvádí roční podrobná data za domácnosti se zpožděním, tzn., že roční konečné údaje jsou za rok 2009. Předběžné údaje za rok 2010 jsou získány ze čtvrtletních publikací, ve kterých je uváděna pouze základní struktura příjmů a vydání domácností ČR.

V zemích EU 27 činil v roce 2008 (poslední hodnocený rok) podíl vydání za potraviny, nápoje a tabák 16,4 % a meziročně se zvýšil o 0,4 p. b. (příl. tab. 5.3/02). V rámci zemí EU 27 vykazovaly nejvyšší podíl domácnosti Rumunska (31,4 %) a Litvy (31,1 %), nejnižší Spojeného království (12,6 %). Ve většině států EU 27 došlo v roce 2008 meziročně ke zvýšení podílu výdajů domácností za potraviny, nápoje a tabák. Výjimkou byly domácnosti Řecka, Lotyšska, Lucemburska, Rumunska a ČR a Slovenska, u kterých podíl mírně klesl.

Z hlediska nominálních výdajů domácností ČR za jednotlivé potravinové skupiny jsou nejvyšší výdaje za maso a masné výrobky, dále za pekárenské výrobky a za mléko a mléčné výrobky (tab. T5.3/03). V roce 2009 snížily domácnosti meziročně výdaje za nákup u poloviny sledovaných potravin; nejrazantnější snížení se týkalo výdajů za konzumní mléko (o 18 %), pekárenské výrobky (o 5,5 %) a tuky a oleje (o 4,5 %). Příčinou tohoto vývoje byl výrazný meziroční pokles spotřebitelských cen výše uvedených potravinových skupin (mléka o 15 %, pekárenských výrobků o 10 %, tuků a olejů o 5 %). Na druhé straně v roce 2009 v domácnostech vzrostla vydání zejména za ryby, drůbež a za ostatní maso, a to na základě významného zvýšení jejich spotřeby; u ryb a ostatního masa se mírně zvýšily i spotřebitelské ceny. V rámci domácností vykazují nejvyšší výdaje za potraviny (s výjimkou mléčných výrobků) domácnosti důchodců. Tyto domácnosti mají nejvyšší hmotnou spotřebu potravin a naopak vykazují nejnižší výdaje za veřejné stravování. Nejméně finančních prostředků za většinu potravinových skupin vydávají domácnosti nezaměstnaných: tyto domácnosti nakupují potraviny – společně s domácnostmi důchodců – za nejnižší průměrné ceny.

T5.3/03 - Vydání domácností za hlavní druhy potravin v roce 2009 (Kč/os./rok)

Ukazatel	Domácnosti				
	celkem	zaměstnanců	samostatně činných	nezaměstnaných	důchodců
Maso vepřové	1 166	1 069	1 118	960	1 509
Maso hovězí	418	393	410	267	532
Ostatní maso	313	268	316	312	415
Uzenářské zboží	2 095	1 996	1 943	1 638	2 591
Drůbež	1 260	1 171	1 217	1 235	1 564
Ryby	624	593	631	488	721
Mléko konzumní	624	588	629	577	763
Mléčné výrobky	2 971	3 005	3 042	2 244	2 998
Vejce	326	276	292	329	501
Tuky a oleje	934	833	825	756	1 370
Ovoce, ovocné výrobky	1 366	1 320	1 295	947	1 658
Zelenina, zeleninové výrobky	1 187	1 131	1 228	941	1 375
Brambory, výrobky z brambor	453	418	426	405	572
Cukr, cukrovinky, marmeláda	1 498	1 433	1 395	1 150	1 813
Pekárenské výrobky	3 690	3 628	3 491	3 090	4 194

Pramen: Statistika rodinných účtů, I. díl, ČSÚ, 2009, 2010, výpočty ÚZEI

Zpracoval: H. Sekavová (ÚZEI)

Většinu potravinových skupin nakupovaly domácnosti v roce 2009 za nižší průměrné ceny⁵³ než v roce 2008. Důvodem byl zejména pokles spotřebitelských cen potravin (meziročně o 4,5 %), příčinou mohla být i změna struktury sortimentu nákupu potravin, resp. jejich spotřeby, snaha domácností o nákupy levnějších potravin např. v akcích apod. Výrazně levněji než v roce 2008 nakupovaly domácnosti v roce 2009 pšeničnou mouku a konzumní mléko (tyto komodity zaznamenaly současně i výrazný meziroční pokles spotřebitelské ceny) a naopak značně draž rýži.

Nejdražší potraviny v rámci domácností nakupovaly domácnosti samostatně činných osob, které vykazují současně nejnižší hmotnou spotřebu potravin. Naopak potraviny za nejnižší průměrné ceny nakupují domácnosti důchodců společně s domácnostmi nezaměstnaných. Důvodem je zejména jejich nižší příjmová, resp. výdajová úroveň. Domácnosti důchodců nakupovaly v roce 2009 za nejnižší průměrné ceny všechny druhy masa, ovoce, zeleninu a brambory; domácnosti nezaměstnaných ryby, uzeniny, mléko, sýry, tuky, chléb a pečivo.

5.4 Spotřebitelské ceny potravin

Růst cen spotřebního zboží a služeb v úhrnu se v roce 2010 mírně zrychlil. Průměrná meziroční míra inflace (vyjádřená celkovým přírůstkem spotřebitelských cen) v roce 2010 dosáhla 1,5 %, což představuje o 0,5 p. b. vyšší hodnotu než v roce 2009.

Podobně jako v předchozím roce zaostával růst cenové úrovně v ČR (dle výpočtů ÚZEI z dat EUROSTAT) o 0,8 p. b. za průměrným zvýšením cen v EU 27 jako celku. Srovnatelnou dynamiku růstu jako v naší republice vykázaly spotřebitelské ceny v Německu, Litvě a Portugalsku.

Na vzestup hladiny cen působil z vnějších faktorů především nárůst světových cen ropy. Prudký růst cen zemědělských (především rostlinných) komodit zaznamenaný na světových trzích od 2. poloviny roku se ve spotřebitelských cenách potravin částečně projevil až v závěru roku 2010. K udržení nízké míry inflace přispělo mírné zvýšení dovozních cen zboží a služeb (v průměru o 2,0 %) odrážející posílení měnového kurzu.

⁵³ Průměrná cena je vypočtena jako podíl vydání a tržní spotřeby dané potraviny (v Kč/kg, ks, l).

Z domácích podmínek růst cen významně ovlivnila opatření státu ke stabilizaci státního rozpočtu. Jednalo se o úpravy nepřímých daní (zvýšení obou sazeb DPH o 1 p. b. a spotřební daně u pohonných hmot, piva, lihovin a cigaret) a regulovaných cen (zejména růst regulovaného nájemného a cen ve zdravotnictví). Výraznější nárůst cenové úrovně tlumila celková ekonomická situace ČR, zejména mírné oživení ekonomiky, zhoršená situace na trhu práce a zanedbatelný růst reálných mezd vedoucí k oslabení poptávky domácností.

V členění podle hlavních výdajových skupin spotřebního koše se meziročně zvedly nejdynamičtěji (o 5,2 %) ceny ve skupině zdraví, avšak jejich příspěvek k meziroční inflaci byl zanedbatelný. Nejvyšší vliv na úhrnný růst cen si vzhledem ke své váze ve spotřebním koši udržely ceny bydlení, přestože meziroční přírůstek této skupiny (1,7 %) byl z dlouhodobého pohledu nejmírnější. Do zvýšení cenové hladiny se významně promítl rovněž vzestup cen alkoholických nápojů a tabáku (hlavně v důsledku růstu spotřební daně), dále cen dopravy (růst cen pohonných hmot) a potravin vč. nealkoholických nápojů. Na snížení úrovně cen se podílel podobně jako v posledních letech pokles cen odívání a obuvi, pošt a telekomunikací a také rekreací a kultury.

Na rozdíl od roku 2009 spotřebitelské ceny potravinářského zboží přispěly v roce 2010 k růstu míry inflace. Jejich meziroční nárůst představoval 1,5 % a byl totožný se zvýšením cen spotřebního zboží a služeb v úhrnu.

Z hlediska mezinárodního srovnání se ČR řadila mezi 11 zemí, u nichž spotřebitelské ceny potravin a nealkoholických nápojů rostly rychleji než v průměru zemí EU 27 (v roce 2009 tomu bylo naopak). Podle výpočtů ÚZEI (na základě údajů EUROSTAT) dosáhl meziroční HICP⁵⁴ uvedené skupiny v ČR stejné hodnoty jako národní index 101,5 % (shodně jako v Německu), zatímco v unijním průměru činil 101,0 %. Nejprogresivněji se v rámci zemí EU 27 zvedly ceny potravinářského zboží ve Velké Británii a Estonsku (shodně o 3,1 %), Maďarsku (2,8 %) a Polsku (2,6 %). Naopak výraznější pokles cen jmenované skupiny zaznamenaly Irsko (-4,9 %) a Finsko (-3,5 %).

Cenová úroveň samotných potravin vzrostla v ČR v roce 2010 vzhledem k roku 2009 o 1,7 %, naopak ceny nealkoholických nápojů se po mírném zvýšení v předchozím roce téměř zanedbatelně (o 0,6 %) snížily. Meziroční vzestup cen potravin v maloobchodní síti byl ovlivněn růstem CZV (o 5,4 %), cenovou strategií obchodníků (prodejci zcela nereagovali na pokles CPV potravin), ale i nízkou srovnávací základnou roku 2009. Proti výraznějšímu růstu cen působila prakticky stagnace dovozních cen potravin a pokračující konkurenční prostředí v českém potravinářském maloobchodě. Průměrné měsíční tempo růstu spotřebitelských cen potravin a nealkoholických nápojů v roce 2010 dosáhlo 100,5 %. Zatímco v I. polovině roku byly ceny této skupiny nižší než v I. polovině roku 2009, během 2. poloviny roku se nacházely výrazně nad úrovní cen stejného období předešlého roku.

T5.4/01 - Meziroční indexy spotřebitelských cen potravinářského zboží

Skupina	2009/08	2010/09
Potraviny	95,5	101,7
v tom - maso a masné výrobky	100,2	98,8
- ryby a rybí výrobky	102,5	100,9
- mléko, mléčné výrobky, vejce	92,1	102,8
- oleje a tuky	94,7	103,9
- pekárenské výrobky, obiloviny	89,9	95,3
- cukr a výrobky z cukru	102,5	100,0
- ovoce a ovocné výrobky	91,5	104,1
- zelenina a zeleninové výrobky, brambory, luštěniny	96,5	118,4
- ostatní potravinářské výrobky a přípravky	102,3	101,3
Nealkoholické nápoje	101,6	99,4
v tom - káva, čaj, kakao	104,9	101,0
- minerální vody, šťávy, ostatní nealkoholické nápoje	99,9	98,7

Pramen: ČSÚ - Indexy spotřebitelských cen, 2010, 2011

Zpracoval: I. Mrhálková (ÚZEI)

Z tab. T5.4/01 dokumentující vývoj cen základních potravinových a nápojových skupin v posledních dvou letech vyplývá, že v roce 2010 proti roku 2009 došlo u většiny skupin (s výjimkou tří) k nárůstu cenové hladiny. Vývoj spotřebitelských cen potravinářských komodit v podrobnějším členění je uveden v příl. tab. 5.4/01.

Nejprogresivněji (o 18,4 %) se v meziročním srovnání (a po dvouletém poklesu) zvedly ceny zeleniny a brambor vč. výrobků. Dynamika růstu cen zeleniny byla pozvolnější než cen konzumních brambor. Do zvýšení cen zeleniny (plodové o 20,9 % a ostatní o 24,7 %) v obchodní síti se promítla především nedostatečná produkce v ČR, ale i v ostatních zemích EU z důvodu mimořádně nepříznivých klimatických podmínek. Hodnota meziročního indexu spotřebitelských cen zeleniny však byla ovlivněna i nízkou výchozí základnou v předchozím roce, kdy ceny některých druhů zeleniny dosáhly rekordně nízké úrovně. Cenová hladina konzumních brambor vlivem růstu CZV, dovozních cen, ale i vyšší marže prodejců stoupla nejdynamičtěji ze všech sledovaných potravin (o 30,9 %). Průměrná spotřebitelská cena brambor v roce 2010 ve výši 13,41 Kč/kg byla druhou nejvyšší od roku 1995. Celkový vzrůst cen skupiny byl přibrzděn prakticky stagnací cen zeleninových výrobků a mírným snížením cen bramborových výrobků.

Zatímco v roce 2009 patřily ovoce a ovocné výrobky mezi komodity s největší redukcí cen, v roce 2010 zaznamenaly druhý nejvýraznější cenový růst (o 4,1 %) z hodnocených potravinových skupin. K danému vývoji napomohl vysoký (zhruba 11%) přírůstek spotřebitelských cen peckovin a bobulovin (tj. broskví, hroznů, jahod) a z jižního ovoce cen citrusů (zejména citrónů) odrážející především růst dovozních cen. Naopak spotřebitelské ceny ostatních druhů ovoce i ovocných výrobků se znatelně snížily. Cena konzumních jablek v tržní síti (při poměrně značném růstu CZV a mírném snížení dovozní ceny) poklesla o necelá 2 % a po extrémně vysoké úrovni v letech 2007 a 2008 se v roce 2010 ustálila na úrovni 25,48 Kč/kg.

⁵⁴ Harmonizovaný index spotřebitelských cen (HICP) měří srovnatelným způsobem inflaci či cenovou hladinu jednotlivých výdajových skupin členských zemí EU. Mezi strukturou spotřebního koše národního indexu spotřebitelských cen ČR a strukturou spotřebního koše HICP jsou určité rozdíly. Z tohoto důvodu nejsou hodnoty obou indexů zpravidla totožné.

Na celkovém růstu cen olejů a tuků (o 3,9 %) se podílel prudký vzestup cen másla vč. pomazánkového (o 15,4 %). Cena pomazánkového másla se zvýšila jen mírně, ale cenová hladina čerstvého másla – po propadu v roce 2009 – stoupla meziročně o 23,9 % a vyšplhala se na nejvyšší hodnotu od roku 1989 (119,03 Kč/kg). Uvedený vývoj byl reakcí na růst světových cen, CZV mléka i cen zpracovatelů této potraviny. Proti významnějšímu navýšení cen skupiny působil pokles cen jedlých olejů (o 4,1 %) a rostlinných tuků (o 2,8 %), přestože tuzemská i světová CZV olejin podstatně stoupla a také CPV řepkového oleje mírně vzrostla.

Rychlejší meziroční růst cen v porovnání s průměrným růstem cen potravin byl charakteristický i pro agregovanou skupinu mléko, mléčné výrobky a vejce (zvýšení o 2,8 %). Oživení poptávky na trhu s mlékem, uvolnění zásob, posílení obchodu s mlékárenskými výrobky i zvyšující se poptávka po sušeném mléce v Číně vedly po poklesu v předchozím roce k opětovnému zvýšení světových a následně tuzemských cen mléka i mléčných výrobků. Vzestup CZV mléčné suroviny předstihl růst cen zpracovatelů i obchodníků, ale je třeba vzít v úvahu, že v roce 2009 naopak ceny výrobců této komodity klesly výrazně progresivněji než u navazujících článků výrobní vertikály. Nejpodstatněji (o 7,4 %) vzrostla v rámci skupiny hladina spotřebitelských cen jogurtů, méně dynamicky (o 3,1 %) stouply ceny konzumního mléka a sýrů.

Spotřebitelské ceny vajec navázaly na vývoj v roce 2009 a podobně jako ceny producentů i dovozní ceny v meziročním porovnání klesly (o 4,4 %).

Na úrovni předchozího roku setrvaly v úhrnu ceny cukru a výrobků z cukru. Cenový vývoj uvnitř skupiny však byl diferencovaný. Spotřebitelská cena cukru pokračovala již třetím rokem ve výrazně sestupné tendenci (-7,9 %); pokles však byl pozvolnější než u CPV i dovozních cen. Za 1 kg cukru zaplatil spotřebitel v roce 2010 v průměru 18,79 Kč, tj. nejméně za období uplynulých 6 let. Ceny čokoládových cukrovinek se opět navýšily, nečokoládových cukrovinek víceméně stagnovaly a poprvé v historii sledování se snížila cenová hladina cukrářských výrobků.

Pouze dvě potravinové skupiny – pekárenské výrobky vč. obilovin a maso vč. masných výrobků – zaznamenaly v roce 2010 proti roku 2009 cenový pokles.

Spotřebitelské ceny pekárenských výrobků vč. obilovin po razantním snížení v předchozím roce klesly v roce 2010 o 4,7 %. Na rozdíl od uplynulých let jejich vývoj do značné míry kopíroval pohyb cen zpracovatelů, CZV potravinářské pšenice se naproti tomu ztlačila. Shodně jako v roce 2009 nejprudší (zhruba 12%) redukci cen v obchodní síti vykázaly běžné pečivo a pšeničná mouka, poměrně významně (o 5,4 %) klesla i cena chleba. U ostatních zástupců pekárenských výrobků byl pokles ceny pozvolný. Obrat nastal ve vývoji ceny rýže: po 3 roky trvajícím výrazném růstu se cenová úroveň této obiloviny v souladu s poklesem dovozní ceny meziročně snížila o více než 6 %.

Ve skupině maso a masné výrobky došlo k posunu cen směrem dolů u všech hlavních druhů masa (pokles o 1,2 %). Cena vepřového výsekového masa pokračovala v dlouhodobě sestupné tendenci (kromě roku 2008) a z jednotlivých druhů masa klesla nejvýznamněji (o 4,7 %). V porovnání s vývojem cen průmyslových i zemědělských výrobců této komodity bylo snížení spotřebitelských cen nepatrně nižší. Důvodem poklesu cen vepřového výsekového masa je mírný převis nabídky nad poptávkou na celém evropském trhu. Zatímco v roce 2009 ceny hovězího výsekového masa vykázaly 2% nárůst, v roce 2010 naopak přibližně o stejnou hodnotu klesly a přerušily šestiletý progresivní trend cenové úrovně této potraviny. Velmi mírné snížení spotřebitelských cen drůbeže o 1,1 % bylo ovlivněno poklesem poptávky, nižšími dovozními cenami (zejména kuřat) i klesajícími cenami zpracovatelů i producentů. U uzenářských výrobků se ceny v maloobchodě téměř nezměnily, avšak cenová hladina masových konzerv a ostatních masných výrobků se stejně jako v minulých 6 letech mírně zvedla.

Meziroční vývoj cen nealkoholických nápojů v roce 2010 byl poměrně stabilizovaný. Ceny komponentů na přípravu teplých nápojů (káva, čaj, kakao) se v úhrnu nevýznamně zvýšily, ale uvnitř skupiny markantně stoupla cena kakaa. K mírné redukci cen ostatních nealkoholických nápojů přispělo snížení cen minerálních a stolních vod, zatímco hladina cen ovocných a zeleninových šťáv, limonád aj. byla zhruba stejná jako v roce 2009.

5.5 Kvalita potravin

Zlepšování kvality výrobků je jedním z významných předpokladů k zajištění konkurenceschopnosti agrární produkce na trhu EU. Souběžně je nadále nutné výchovou i propagací přesvědčovat spotřebitele o výhodách kvalitních potravin, produkovaných metodami šetrnějšími k životnímu prostředí i pohodě zvířat, a potravin s vyšší nutriční hodnotou. Kvalitní potravinářské výrobky jsou obvykle certifikovány a na trhu určitým způsobem označovány tak, aby při nákupu umožnily spotřebitelské veřejnosti lepší orientaci. Mezi aplikované systémy značení patří:

Značka KLASA

Ministr zemědělství uděluje značku kvality KLASA kvalitním potravinářským a zemědělským výrobkům z provenience EU. Tato značka je vnímána jako marketingový nástroj zvyšující hodnotu oceněných potravinářských výrobků.

Celkově bylo značkou KLASA k 31. 12. 2010 oceněno 1 329 výrobků od 230 výrobců. Za rok 2010 bylo celkem oceněno 129 výrobků od 51 výrobců. Na marketingová opatření byly v roce 2009 i v roce 2010 poskytnuty podpory ve výši 200 mil. Kč.

Vyhodnocení dopadu značky KLASA na spotřebitele

Každoročně je společností STEM/MARK prováděn průzkum zaměřený na vnímání a pozici značky kvality KLASA mezi spotřebiteli, naposledy v říjnu roku 2010. Cílovou skupinou byly respondenti ve věku od 15-55 let, výběrový soubor představoval 407 dotazovaných. Hlavní zjištění výzkumu:

- Značka KLASA je v 67 % uváděna jako nejčastěji spontánně zmíněná značka kvality potravin. Navozenou znalost značky KLASA uvádělo dokonce 92 % dotazovaných a logo značky KLASA zná 94 % respondentů.
- Potravinám se značkou KLASA dává přednost 67 % spotřebitelů a 71 % dotázaných usnadňuje KLASA výběr potravin.
- Podle 84 % respondentů je značka KLASA udělována jen skutečně kvalitním výrobkům. Dobře zapamatovatelná je tato značka pro 95 % respondentů a rovněž 95 % dotázaných považuje za správné, že kvalitní potraviny mají své označení.
- Díky značce KLASA ví 78 % dotazovaných, že má smysl vyhledávat kvalitní potraviny, a polovina respondentů je ochotna připlatit si za potraviny označené touto značkou. Při výběru potravin je nejdůležitější čerstvost a kvalita, následuje cena výrobku.
- Současné komunikační kampani (reklamě) KLASA dobře rozumí 86 % dotazovaných a 81 % respondentů věří, že takto označené potraviny jsou kvalitnější.

Kvantitativní výzkum pozice značky KLASA mezi výrobci

Dotazníkové šetření SZIF se uskutečnilo u všech držitelů značky KLASA. Šetření probíhalo v říjnu roku 2010, dotazováno bylo 46 českých subjektů. Významný podíl (76 %) výrobců souhlasí s tím, že logo KLASA má vliv na zvýšení jejich prodeje. Usilovat o získání loga i na ostatní výrobky bude 82 % výrobců. Jako zdařilé hodnotí kampaně značky KLASA 95 % výrobců. Výrobci nejvíce preferují TV prezentace, podpůrné aktivity v místě prodeje a ochutnávky.

Vybraná ostatní marketingová opatření ke značce KLASA 2010

Stránky www.eklasa.cz navštívilo nových 80 000 uživatelů. V obchodních řetězcích bylo umístěno přes 200 000 poutačů s logem KLASA. Letní spotřebitelské soutěže se zúčastnilo více než 66 000 spotřebitelů. V letních soutěžích spotřebitelé zaslali více než 1 986 000 log KLASA vystřižených z výrobků. Při regionálních propagacích a ochutnávkách bylo osloveno více než 750 000 potenciálních spotřebitelů.

Regionální potravina 2010

V roce 2010 byl zahájen Ministerstvem zemědělství ČR ve spolupráci s Agrární a Potravinářskou komorou projekt Regionální potravina. Součástí tohoto projektu je i nově vytvořená značka „Regionální potravina“, kterou budou moci úspěšní lokální malí a střední výrobci a zemědělci umísťovat na své výrobky. Podobné projekty, jako je Regionální potravina, běží v řadě evropských zemí.

Cílem informační kampaně projektu v roce 2010 bylo zavedení, zvyšování a posilování pozitivního vnímání značky „Regionální potravina“ a oceněných produktů. Dále jde o zlepšení povědomí spotřebitelů o regionálních potravinách, poukázání na jejich tradici a kvalitu a také komunikování prospěchů, které regionální potraviny přináší, zejména posilování jejich vazeb k danému regionu a zdůraznění výhodnosti spotřeby místních potravin ve vztahu k rozvoji regionu, a tím i podpoře zaměstnanosti, cestovního ruchu apod. Náklady na informační kampaň činily 50 mil. Kč.

Do prvního ročníku projektu se v roce 2010 v jednotlivých krajích zapojilo celkem 318 producentů s 927 produkty, které se ucházely o ocenění v kategoriích mléko a mléčné výrobky, pekařské a cukrářské výrobky, ovoce a zelenina, alkoholické a nealkoholické nápoje (s výjimkou vína), masné výrobky a produkty z masa a ostatní potravinářské produkty. Krajské hodnotitelské komise vybírají vždy jeden výrobek, vítěze v každé kategorii. Právo užívat značku „Regionální potravina“ v roce 2010 získalo 71 produktů.

Z výsledků výzkumu zaměřeného na chování a priority zákazníků v oblasti spotřeby potravin produkovaných regionálními či místními výrobci provedeného na výstavě Země Živitelka České Budějovice 2010 vyplývá, že nakupování od regionálních výrobců upřednostňuje 95 % dotázaných, povědomí o regionálních výrobcích má 90 % dotázaných a vznik nové značky „Regionální potravina“ vítá 87 % dotázaných.

Postupy při udělování značky „Regionální potravina“, společně s dalšími informacemi např. o oceněných potravinách, lze nalézt na www.regionálnipotravina.cz.

Systém chráněných značek zemědělských produktů a potravin

Systém chráněných značek k podpoře a ochraně zemědělských produktů a potravin byl zaveden v EU v roce 1993. V rámci „Politiky kvality EU“ jsou stanoveny tři možnosti ochrany názvů zemědělských produktů a potravin. Jedná se o tři právní instituty, které poskytují ochranu označením na území členských států EU. Ochrana je poskytována na základě zápisu do rejstříku Evropské komise. Zápis je prováděn nařízeními Komise po přezkumu žádosti u CHZO/CHOP, zda je v souladu s podmínkami stanovenými v nařízení Rady (ES) č. 510/2006 a jejími prováděcími pravidly uvedenými v nařízení Komise (ES) č. 1896/2006 a žádosti ZTS, zda je v souladu s nařízením Rady (ES) č. 509/2006 a prováděcími pravidly uvedenými v nařízení Komise č. 216/2007.

Označení produktu související s určitým územím – zeměpisná označení

Chráněné označení původu (CHOP)

Chráněným označením původu je míněn název regionu (určitého místa či případně země), který se používá k označení zemědělských produktů a potravin, pocházejících z tohoto místa. Zemědělské produkty a potraviny označené tímto logem mají tedy prokázané vlastnosti vyplývající výlučně z rázu krajiny a schopností producentů v dané oblasti produkce, se kterou jsou spojeny.

V současné době mají v ČR příslušnou ochranu následující zemědělské produkty a potraviny: Českobudějovické pivo, Český kmín, Budějovické pivo, Chodské pivo, Budějovický měšťanský var, Chamomilla Bohemia, Štramberské uši, Všestarská cibule, Žatecký chmel, České pivo, Pohořelický kapr, Znojemské pivo, Karlovarský suchar, Mariánskolázeňské oplatky, Hořické trubičky, Brněnské pivo, Starobrněnské pivo, Lomnické suchary, Březnický ležák, Třeboňský kapr, Černá Hora, Pardubický perník, Jihočeská Niva, Nošovické kysané zelí, Jihočeská Zlatá Niva, Olomoucké tvarůžky.

Chráněné zeměpisné označení (CHZO)

Chráněným zeměpisným označením je míněn název regionu (určitého místa či případně země), který se používá k označení zemědělských produktů a potravin, pocházejících z tohoto místa. Zemědělské produkty a potraviny označené tímto logem mají určitou kvalitu, pověst či jinou vlastnost, kterou lze přičíst tomuto zeměpisnému původu. Oproti chráněnému označení původu je vztah produktu k zeměpisné oblasti volnější, postačí, pokud alespoň jedna fáze výroby (zpracování, příprava nebo produkce) probíhá ve vymezené zeměpisné oblasti.

O získání ochrany zeměpisné označení usilují tyto produkty: Karlovarské oplatky, Karlovarské trojhránky, Chelčicko-Lhenické ovoce, Valašský frgál.

Zaručená tradiční specialita (ZTS)

Tímto logem se označují zemědělské produkty nebo potraviny, které jsou vyprodukované buď z tradičních surovin, nebo se vyznačují tradičním složením nebo způsobem produkce nebo zpracování. Výrazem „tradiční“ se rozumí prokazatelné používání názvu po dobu nejméně 25 let na trhu EU. S tímto logem se mohou kvalitní tradiční výrobky, které nemají vazbu na zeměpisnou oblast, odlišit od ostatních výrobků na trhu.

Ochrana ZTS byla ve spolupráci se Slovenskou republikou získána pro tyto tradiční speciality: Spišské párky, Lovecký salám, Špekáčky a Liptovský salám. Dalšími tradičními specialitami usilujícími o ochranu jsou Pomazánkové máslo a Pražská šunka.

V rejstříku EU je zaregistrováno přes 900 zeměpisných označení (CHOP, CHZO) zemědělských produktů a potravin a okolo 30 zaručených tradičních specialit (ZTS). Více než 300 zeměpisných označení a 16 tradičních specialit je v procesu schvalování registrace.

Biopotraviny

MZe spolupracuje v oblasti ekologického zemědělství tradičně zejména se svazem ekologických zemědělců PRO-BIO. Dalšími významnými organizacemi v této oblasti je Bioinstitut, o. p. s., EPOS spolek poradců v ekologickém zemědělství a PRO-BIO liga ochrany spotřebitele. V roce 2009 vznikla také Česká technologická platforma pro ekologické zemědělství, která sdružuje zástupce univerzit, výzkumných ústavů, ekologických zemědělců i spotřebitelů. Hlavním cílem platformy je rozvoj a provozování znalostního systému v oblasti ekologického zemědělství a produkce biopotravin. Podobně jako ekologičtí zemědělci také výrobci biopotravin (včetně faremních výrobců) jsou zvýhodněni v Ose I PRV v rámci opatření „Přidávání hodnoty zemědělským i potravinářským produktům“ pro podpory investic do výstavby nebo rekonstrukce prostor na výrobu nebo skladování biopotravin, nebo do marketingu biopotravin. Výraznému nárůstu počtu výrobců biopotravin přispěla také zvýšená poptávka spotřebitelů.

V roce 2010 byla ukončena první státní reklamní kampaň SZIF na biopotraviny, která byla zahájena v roce 2008 a zahrnovala billboardy, inzerci v tisku, ochutnávky biopotravin, tištěné materiály, informační a vzdělávací pořady v médiích, prezentaci na webu apod. Tato kampaň byla z 50 % financována Evropskou komisí, celkový rozpočet kampaně činil zhruba 25 mil. Kč. Evropská komise kromě toho na stránkách www.organic-farming.eu vede vlastní internetovou propagační kampaň zaměřenou na ekologické zemědělství, která má i českou jazykovou mutaci.

V rámci Ročního vzdělávacího plánu MZe každoročně finančně podporuje mezinárodní konferenci „Evropská letní akademie ekologického zemědělství“ (podpora MZe ve výši kolem 200 tis. Kč) a vzdělávání zaměstnanců a inspektorů pověřených kontrolních organizací (podpora MZe ve výši přibližně 150 tis. Kč).

Čeští spotřebitelé za biopotraviny v roce 2010 utratili zhruba 2 mld. Kč, průměrná spotřeba biopotravin na osobu v roce 2010 činila přibližně 200 Kč. Podíl biopotravin na celkové spotřebě potravin je kolem 1 %, podíl biopotravin z dovozu činil asi 55 %.

Biopotraviny nakupovala v roce 2010 méně než třetina domácností⁵⁵. Pravidelně je nakupují jen 3 % respondentů, občas (jen některé výrobky) je koupí 27 % spotřebitelů (zvýšení o 2 p. b. proti roku 2009). Biopotraviny zná, ale nenakupuje 60 % domácností (zvýšení o 4 p. b. proti roku 2009). Jen 7 % zákazníků se s biopotravinami ještě nikdy nesetkalo.

Biopotraviny nakupují nadprůměrně respondenti s vysokoškolským vzděláním (52 % je kupuje běžně nebo občas). Častěji je také nakupují domácnosti s dětmi a zákazníci mezi 30-39 lety (shodně 41 % je kupuje běžně nebo občas).

Nejvíce biopotravin nakoupili spotřebitelé v ČR v supermarketech a hypermarketech, drogistických řetězcích, prodejnách zdravé výživy a na internetu. V roce 2010 se začal rozvíjet také přímý prodej biopotravin, a to formou tzv. biobedýnek a farmářských trhů. Ukazuje se, že tento přímý způsob prodeje a komunikace se zákazníky je velmi perspektivní. Farmářské trhy, včetně biopotravin, začaly být organizovány v Praze a nyní se rozšiřují i do dalších měst.

U biopotravin dovážených ze třetích zemí je nezbytné požádat MZe o vydání tzv. dovozního zmocnění. MZe vydá dovozní zmocnění pouze v případech, že produkt byl vyprodukován v souladu s pravidly ekologického zemědělství v rámci EU. Tento soulad je ověřován přímo v dané třetí zemi některou z kontrolních organizací akreditovaných Evropskou komisí. EK vydává aktualizovaný seznam těchto kontrolních organizací jednotlivých členských států v Úředním věstníku EU. V současné době je na tomto seznamu Austrálie, Nový Zéland, Argentina, Kostarika, Izrael, Švýcarsko, Indie a Tunisko.

5.6 Bezpečnost potravin

V roce 2010 byla stejně jako v předchozích letech realizována řada aktivit vedoucích k dalšímu posílení bezpečnosti potravin v ČR.

Strategie bezpečnosti potravin na období 2010-2013

Strategie bezpečnosti potravin na období 2010-2013 (dále jen Strategie) je klíčovým dokumentem ČR navazujícím na předcházející strategické dokumenty, nyní rozšířený také o otázky výživy. Usnesením vlády ze dne 18. ledna 2010 č. 61 vzala vláda ČR tento dokument na vědomí. Strategie vznikla v úzké součinnosti mezi MZe a MZd za přispění dalších subjektů, které se v ČR na zajištění systému bezpečnosti potravin podílejí. Strategie zdůrazňuje význam spolupráce v oblasti bezpečnosti potravin a krmiv na národní úrovni a vyzdvihuje spolupráci s Evropským úřadem pro bezpečnost potravin (EFSA).

Dlouhodobým cílem Strategie je posílení ochrany a podpory zdraví a oprávněných zájmů spotřebitelů. Souvisejícím cílem je posílení důvěry veřejnosti v systém zajištění bezpečných potravin, v jejich kvalitu a výživovou hodnotu. Dokument definuje klíčové oblasti rozvoje v letech 2010-13 a stanovuje střednědobé úkoly pro subjekty, činné v oblastech bezpečnosti potravin a výživy. Za hlavní oblasti zájmu Strategie označuje další posilování spolupráce s EFSA, otázky komunikace a vzdělávání spotřebitelů i pracovníků státní správy a nově také oblast výživy obyvatel, která byla doposud řešena samostatně. Dokument také reaguje na zpracování dlouhodobého Management plánu EFSA pro roky 2009-2013, přijatého správní radou EFSA dne 18. prosince 2008, a na související požadavek EFSA na zpřístupnění obdobných dokumentů členských států EU.

Spolupráce s EFSA

V roce 2010 ČR nadále rozvíjela a prohlubovala spolupráci s EFSA, za kterou je zodpovědné MZe – Úřad pro potraviny. Spolupráci zajišťovalo Koordináční místo pro technickou a vědeckou spolupráci s EFSA, a to na základě smlouvy podepsané v lednu 2010. Činnost Koordináčního místa je zaměřena především na rychlé předávání informací z EFSA a získávání domácích informací a dat a také na informování odborné a laické veřejnosti. V souladu se smlouvou byly aktivity Koordináčního místa v roce 2010 zaměřené především na podporu člena Poradního sboru, výměnu informací k hodnocení rizik mezi ČR a EFSA, sdílení informací ze členských států na Platformě pro výměnu informací (IEP), poradenství k souvisejícím vědeckým aktivitám a zviditelňování EFSA v členském státu. Informace z Koordináčního místa jsou dostupné na webu www.bezpecnostpotravin.cz a www.foodsafety.cz.

Aktivity Informačního centra bezpečnosti potravin (ICBP)

Prostřednictvím Informačního centra bezpečnosti potravin, které je součástí Úřadu pro potraviny při MZe, je zajištěna komunikace se spotřebiteli. ICBP realizuje webové stránky: bezpecnostpotravin.cz, bezpecna-krmiva.cz, foodsafety.cz, viscojis.cz, eagri.cz – kanál potravinářství: česká i anglická verze. Během roku 2010 bylo vytištěno 12 000 ks materiálů s problematikou bezpečnosti potravin,

⁵⁵ Shopping monitor 2011, Incoma GfK, Praha.

kteří jsou předávány spotřebitelům na realizovaných akcích. V roce 2010 realizovalo ICBP 29 seminářů na základních školách a dalších 90 vzdělávacích programů pro mládež po celé ČR. Ve spolupráci s rezortem MZd ČR připravuje ICBP internetovou aplikaci viscojis.cz pro cílovou skupinu – dospělí spotřebitelé.

Vědecké výbory

Vědecké výbory (expertní skupiny) jsou poradními orgány Koordinační skupiny bezpečnosti potravin. Jejich úkolem je zpracovávat vědecké studie, poskytovat odborná stanoviska, připravovat návrhy na přijímání opatření k zajištění zdravotní nezávadnosti v celém řetězci výroby potravin a krmiv, a spolupracovat na řešení aktuálních otázek. Stanoviska vědeckých výborů jsou využívána jako nezávislá vědecká podpora pro experty podílející se na přípravě právních předpisů Evropského společenství. V rámci rezortu zemědělství působí tyto čtyři vědecké výbory: Vědecký výbor výživy zvířat, Vědecký výbor veterinární, Vědecký výbor fytosanitární a životního prostředí a Vědecký výbor pro geneticky modifikované potraviny a krmiva. V roce 2010 byla zpracována řada odborných studií, které jsou k dispozici na webových stránkách jednotlivých výborů.

Vědecký výbor veterinární

Oblasti, kterými se vědecký výbor zabývá, zahrnují především zdraví zvířat, pohodu zvířat, zoonózy, hygienu provozu a nezávadnost živočišných produktů. V roce 2010 se výbor spolupodílel na vytvoření letáku o přínosech a rizicích syrového mléka z automatů. Aktuální informace naleznete na www.vri.cz.

Vědecký výbor výživy zvířat

Zabývá se otázkami v oblasti výživy zvířat (kvalita krmiv, krmná aditiva, stopové prvky a vedlejší produkty ve výživě zvířat, farmakostimulanty) s dopadem na bezpečnost potravinového řetězce. Výbor v roce 2010 vydal monografii „Přírodní látky a jejich biologická aktivita. Využití látek pro ovlivnění fyziologických procesů hospodářských zvířat“. Na toto téma byla uspořádána v součinnosti s VÚŽV a MZe konference. Aktuální informace jsou dostupné na www.vuzv.cz.

Vědecký výbor fytosanitární a životního prostředí

Působí v oblasti bezpečnosti potravin, které mají návaznost na problémy v primární zemědělské výrobě, importu a exportu zemědělských surovin/produktů a fyto-karanténní oblasti, a problémů vznikajících v důsledkem narušeného životního prostředí. V rámci spolupráce vědeckého výboru, SRS a MZe se v roce 2010 konal seminář „Analýzy rizik škodlivých organismů v ČR a EU“. Aktuální informace jsou k dispozici na www.phytosanitary.org.

Vědecký výbor pro geneticky modifikované potraviny a krmiva

Věnuje se problémům souvisejícím s hodnocením rizik GM potravin a krmiv a dalším aktuálním problémům v této oblasti. Vědecký výbor realizoval v roce 2010 za spolupráce s Koordinačním místem pro spolupráci s EFSA workshop o hodnocení rizik GMO za účasti člena GMO panelu EFSA a v druhé polovině roku se uskutečnil společný workshop ČKGMO a VVG. Aktuální informace naleznete na www.scgmff.cz.

Víceletý plán kontrol a provádění úředních kontrol v působnosti MZe

Státní dozor nad bezpečností potravin a krmiv, zdravím a pohodou zvířat a rostlinolékařstvím vykonávají pod působností MZe tyto orgány: SZPI, SVS ČR, SRS, ÚKZÚZ, ÚSKVBL a ČPI. Úřední kontroly musí být prováděny v souladu s požadavky uvedenými v nařízení Evropského Parlamentu a Rady (ES) č. 882/2004 o úředních kontrolách za účelem ověřování, zda jsou dodržovány právní předpisy o krmivech a potravinách a ustanovení o zdraví zvířat a dobrých životních podmínkách pro zvířata a dále v zákoně č. 552/1991 Sb., o státní kontrole, který stanoví základní pravidla, kterými se řídí postup při výkonu kontroly a vztahy mezi kontrolními orgány a kontrolovanými subjekty. Rámcové kompetence příslušných orgánů k výkonu státního dozoru jsou následující:

SZPI – výroba a uvádění potravin do oběhu, pokud tento dozor není prováděn SVS, výroba a uvádění do oběhu tabákových výrobků, ohlášení zásob, vstupní místo dovozu potravin a surovin rostlinného původu ze třetích zemí, kontaktní místo systému včasné výměny informací (Rapid Alert System for Food and Feed – RASFF) v ČR.

SVS ČR – výroba, skladování, přeprava, dovoz a vývoz surovin a potravin živočišného původu, prodej surovin a potravin živočišného původu na trznicích a tržištích, prodej potravin živočišného původu v prodejnách a prodejních úsecích, kde dochází k úpravě masa, mléka, ryb, drůbeže, vajec nebo k prodeji zvěřiny, a v prodejnách potravin, pokud jsou místy určené při příchodu surovin a potravin živočišného původu z členských států EU a dále též péče o zdraví a pohodu zvířat, označování a evidence zvířat, zdravotní nezávadnost krmiv a živočišných produktů; SVS dále řídí ÚSKVBL s kompetencí při výrobě a uvádění do oběhu léčivých přípravků, včetně medikovaných krmiv a veterinárních autogenních vakcín.

ÚKZÚZ – výroba, skladování, přeprava, dovoz, vývoz a použití krmiv, monitoring rizikových látek a kontaminantů v krmivech, hnojiva a zlepšovatele půdy, nakládání s geneticky modifikovanými organismy a produkty.

ČPI – požadavky na šlechtění, plemenitbu, označování a evidenci hospodářských zvířat.

SRS – ochrana rostlin a rostlinných produktů proti škodlivým organismům, ochrana proti zavlékání organismů škodlivých rostlinám a rostlinným produktům ze zahraničí a proti jejich rozšiřování, přípravky na ochranu rostlin, omezování nepříznivého vlivu škodlivých organismů a použití přípravků a prostředků na zdraví lidí, zvířat nebo životní prostředí.

V lednu 2010 byl v ČR zahájen Všeobecný audit. Hlavním cílem bylo ověřit, že veškeré úřední kontroly v oblasti potravin, krmiv, zdraví a pohody zvířat prováděné v ČR jsou v souladu s Jednotným integrovaným víceletým národním plánem kontrol pro ČR 2010-2012 (dále jen „Plán kontrol“) a v souladu s legislativou Společenství. Plán kontrol je zpracován v návaznosti na požadavky uvedené v čl. 41-43 nařízení (ES) č. 882/2004 a v souladu s rozhodnutím Komise č. 2007/363/ES o pokynech, které mají být nápomocny členským státům při přípravě jednotných integrovaných víceletých vnitrostátních plánů kontrol stanovených v nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 882/2004.

V rámci Všeobecného auditu bylo provedeno 7 specifických misí. Jednalo se o mise vztahující se k boviní spongiformní encefalopatii (BSE), materiálům přicházejícím do kontaktu s potravinami a přídatným látkám, implementaci zdravotních pravidel pro vedlejší produkty živočišného původu, kontrole reziduí, kontaminace a využití veterinárních léčiv u hospodářských zvířat, pohodě zvířat na farmách, při přepravě a v průběhu porážky, bezpečnosti potravin v oblasti produkce a prodeje drůbežního masa a produktů z drůbežního masa, kontrole při dovozu/transitu na pohraniční veterinární stanici.

V průběhu specifických misí ve výše zmíněných oblastech vybraných EK bylo příslušnými orgány prokazováno, že úřední kontroly jsou na všech úrovních řízení a praktického výkonu prováděny v souladu s požadavky uvedenými v právních předpisech Společenství a jsou v souladu s informacemi uvedenými v Plánu kontrol.

Celkové hodnocení sdělené v rámci ukončení Všeobecného auditu je pro ČR velmi příznivé. ČR má dobře nastavený systém úředních kontrol v oblasti bezpečnosti potravin, krmiv, zdraví a pohody zvířat, a to jak z pohledu organizačního, personálního a technického zabezpečení, tak i legislativního. Výroční zpráva z úředních kontrol za rok 2009 (dále jen „Výroční zpráva“) byla předložena Komisi ve stanoveném termínu tj. do 30. června 2010.

Na zpracování Plánu kontrol i Výroční zprávy se spolupodílí MZD, GŘC a SÚJB. Význam Plánu kontrol spočívá zejména v zajištění jednotného přístupu dozorových orgánů k provádění úředních kontrol a ve vytvoření základu pro kontroly prováděné inspekčními orgány EK v ČR.

Školení inspektorů dozorových orgánů

Potřeba jednotného školení inspektorů vychází z nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 882/2004 ze dne 29. dubna 2004 o úředních kontrolách za účelem ověření dodržování právních předpisů týkajících se krmiv a potravin a pravidel o zdraví zvířat a dobrých životních podmínkách zvířat.

Plnění požadavků EU probíhalo v letech 2006-2009 prezenční formou a takto bylo každoročně proškoleno téměř 270 inspektorů. V roce 2010 byl navržen projekt e-learningového kurzu pro jednotné školení inspektorů a bylo vypsáno výběrové řízení pro zpracovatele jednotlivých témat. Dodavatelem obsahu školení se stala Veterinární a farmaceutická univerzita Brno (VFU), technickou podporu e-learningového kurzu zajišťuje ÚZEI. Proškolování inspektorů formou e-learningu bude zahájeno v prvním pololetí roku 2011.

Monitoring cizorodých látek v potravních řetězcích

Monitoring cizorodých látek představuje dlouhodobé sledování kontaminace, které na základě získaných dat umožňuje vyhodnocení vývoje zatížení potravního řetězce. Probíhá na základě usnesení vlády ze dne 2. října 1991 č. 369, ze dne 10. června 1992 č. 408, ze dne 9. prosince 1998 č. 810, ze dne 10. prosince 2001 č. 1320, ze dne 15. prosince 2004 č. 1277, která MZe stanovují povinnost zajistit sledování cizorodých látek v celé vertikále potravního řetězce, včetně vstupů ovlivňujících přímo či nepřímo zdravotní nezávadnost potravin, krmiv a zemědělských surovin určených k jejich výrobě.

V roce 2010 byly aktivity zaměřeny na zlepšení koordinace monitorovacích a kontrolních programů. Byla vytvořena aplikace „Datový sklad pro monitoring cizorodých látek“. Data do aplikace předávají organizace, které spolupracují na zajištění monitoringu cizorodých látek v potravních řetězcích rezortu zemědělství (SVS ČR, SZPI, ÚKZÚZ, VÚLHM, ZVHS, VÚMOP, VÚRV).

Monitoring SZPI

V roce 2010 bylo SZPI odebráno v rámci monitoringu cizorodých látek celkem 2 370 vzorků. Hygienickému limitu nevyhovělo 29 vzorků (1,22 %).

Ovoce a zelenina

Hlavní podíl odebraných vzorků ovoce a zeleniny byl podroben analýzám na přítomnost reziduí pesticidů a dusičnanů. V případě zeleniny bylo odebráno celkem 504 vzorků na stanovení reziduí pesticidů a 89 vzorků na stanovení dusičnanů. Překročení maximálního reziduálního limitu bylo zaznamenáno u 10 vzorků. Jednalo se o 5 vzorků papriky. Dále byl limit překročen u vzorku hrachových lusků, vzorku kapusty růžičkové, vzorku kapusty kadeřavé, vzorku salátových okurek a vzorku pórků.

Rezidua pesticidů byla zjišťována u celkem 226 vzorků čerstvého ovoce. U 3 vzorků stolních hroznů, vzorku broskví, granátového jablka a jablka bylo množství rezidua pesticidu vyšší, než stanoví nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 396/2005.

Ze skupiny mykotoxinů byla u sušeného ovoce a skořápkových plodů sledována přítomnost aflatoxinů B₁, B₂, G₁, G₂, u vzorků sušeného ovoce taktéž přítomnost ochratoxinu A. Z celkem 29 analyzovaných vzorků byl pozitivní nález aflatoxinu zaznamenán u vzorku rozinek a sušených fíků. V případě skořápkových plodů bylo odebráno celkem 28 vzorků, pozitivní nálezy byly zaznamenány u 6 vzorků. Vzorek mandlí svým obsahem aflatoxinu B₁ překročil maximální limit. Z 32 odebraných vzorků sušeného a proslazeného ovoce odebraných k analýzám na stanovení ochratoxinu A byla jeho přítomnost detekována u 10 vzorků.

Brambory a výrobky z brambor

Maximální reziduální limit pesticidů nebyl přes vysoké procento pozitivních nálezů překročen u žádného z celkem 49 analyzovaných vzorků brambor. U smažených bramborových lupínků byly zjišťovány hladiny akrylamidu. Průměrná hodnota činila 710 µg.kg⁻¹, a byla tak nejnižší za sledované období let 2003-2010. Zjištění v případě obsahu kadmia a olova ve vzorcích konzumních brambor byla obdobná jako v roce 2009: kadmium bylo detekováno ve všech analyzovaných vzorcích. Maximální limit však nebyl překročen.

Obilniny a obilné výrobky

Z jednotlivých mykotoxinů byly ve vzorcích obilnin a mlýnských obilných výrobcích sledovány aflatoxiny, deoxynivalenol, ochratoxin A, zearalenon, fumonisiny a T-2 a HT-2 toxin. U vzorků obilnin nebyl zaznamenán pozitivní nález aflatoxinu. V případě ochratoxinu A byl u jednoho vzorku pšenice zaznamenán pozitivní nález. Pozitivní nález deoxynivalenolu byl zjištěn u 2 vzorků pšenice. U zearalenonu nebyl zaznamenán jediný pozitivní nález u obilovin. Přítomnost HT-2 toxinu byla zaznamenána u 3 vzorků ova původem z ČR.

Na stanovení deoxynivalenolu byl zaznamenán pozitivní nález u 6 vzorků kukuřice. Pozitivní nález zearalenonu byl zachycen u 3 vzorků kukuřice a kukuřičných výrobků. Pozitivní nálezy fumonisinu FB₁ a FB₂ byly zaznamenány u 3 hodnocených vzorků kukuřice a kukuřičných výrobků. Z pohledu platného limitu byly všechny vzorky hodnoceny jako vyhovující.

Nealkoholické nápoje

Pravidelně je sledována přítomnost patulinu v jablečných šťávách, z 16 vzorků byl zjištěn u 3 vzorků. Naměřené hodnoty se nacházely pod maximálním limitem.

Stanovení ochratoxinu A byla provedeno u vzorků hroznové šťávy, avšak u žádného z odebraných vzorků nebyl jeho přítomnost detekována.

Vzorky balených vod byly podrobeny analýzám na přítomnost barya, které bylo prokázáno u všech hodnocených vzorků, nicméně všechny vyhověly limitu.

U vzorku balené pitné vody perlivé byla ze skupiny chlorovaných uhlovodíků zjištěna přítomnost tetrachlorethenu, avšak naměřená hodnota se nacházela hluboko pod limitem.

Alkoholické nápoje

Na stanovení nitrosaminů bylo odebráno 12 vzorků tuzemských piv, pozitivní nález nitrosodimethylaminu byl zjištěn u 5 vzorků. Limit stanovený vyhláškou MZd č. 305/2004 Sb. nebyl překročen.

Přítomnost ochratoxinu A byla sledována u vzorků piva a vína. Z 6 analyzovaných vzorků piva byl pozitivní nález ochratoxinu A zjištěn u 3 vzorků výčepního piva světlého. V případě vína byl pouze u jednoho vzorku likérového vína červeného zaznamenán pozitivní nález.

Vzorky ovocných destilátů byly podrobeny analýzám na obsah metanolu, ethylkarbamátu, aromatických uhlovodíků, ftalátů a bitrexu. Pouze v případě ethylkarbamátu bylo zaznamenáno překročení povoleného množství, a to u 2 vzorků slivovice a u vzorku ořechovky z celkem 77 odebraných. Z pohledu ostatních sledovaných analytů byly vzorky lihovin hodnoceny jako vyhovující.

Dětská výživa

Z celého spektra mykotoxinů jsou v dětské obilné výživě sledovány patuliny, aflatoxiny, deoxinivalenol, ochratoxin A, zearalenon, fumonisiny, T-2 a HT-2 toxin. Přítomnost patulinu byla sledována v ostatních příkrmech, obilných příkrmech a ovocných šťávách určených dětem. U 44 hodnocených vzorků byly zaznamenány 2 pozitivní nálezy. Jednalo se o vzorek ovocného příkrmu s ovesnými vločkami a ovocný nápoj pro děti. Hodnoty se nacházely pod maximálním limitem. Z analýzy obsahu T-2 a HT-2 toxinu v 10 vzorcích byla detekována přítomnost ve vzorku obilného příkrmu, nicméně pro daný mykotoxin není právním předpisem stanovený limit.

Pozitivní nález rezidua pesticidu byl zaznamenán u 7 z 58 vzorků. Maximální reziduální limit však překročen nebyl.

Analýzou na přítomnost dusičnanů v ovocných a zeleninových příkrmech pro děti byly detekovány u 13 z 15 vzorků, hodnoty se nacházely pod hodnotou maximálního limitu.

V souladu s doporučením Komise pro monitorování akrylamidu byly odebrány vzorky obilných příkrmů zahrnující sušenky určené dětem. Stopy akrylamidu byly zjištěny u 2 vzorků sušenek a jednoho vzorku kaše.

SZPI i v roce 2010 prováděla monitorování obsahu furanu v tepelně upravených potravinách z důvodu poskytnutí dat pro následné posouzení rizik EFSA. V případě příkrmů pro děti byla u všech odebraných vzorků jeho přítomnost prokázána. Zjištěné obsahy se pohybovaly v rozmezí od 9 do 127 $\mu\text{g}\cdot\text{kg}^{-1}$.

Doplňky stravy

Na stanovení obsahu kadmia, olova a rtuti byly odebírány především doplňky stravy na bázi bylinných přípravků a přípravky složené z mořských nebo sladkovodních řas.

Z 20 odebraných vzorků byla přítomnost některého z chemických prvků zaznamenána u 18 vzorků. Přes vysoké procento vzorků s pozitivním nálezem nebylo u žádného vzorku zjištěno překročení limitu uvedeného v nařízení Komise (ES) č. 1881/2006 ze dne 19. prosince 2006.

Více informací o činnosti SZPI lze nalézt na internetové adrese www.szpi.gov.cz.

Monitoring orgánů veterinární správy ČR

Orgány veterinární správy ČR provedly v roce 2010 v rámci monitoringu cizorodých látek celkem 76 208 vyšetření, z toho 74 845 vyšetření v rámci plánovaných odběrů, dále 784 jako cílená vyšetření suspektních vzorků a 579 vyšetření u vzorků dovážených komodit. V hodnoceném roce bylo celkové zastoupení nevyhovujících nálezů 0,17 %.

Významné je snížení celkového zastoupení nevyhovujících potravin a surovin živočišného původu z hlediska obsahu reziduí a kontaminantů v roce 2010 (0,03 %) proti celkovému zastoupení nevyhovujících vzorků v roce 2009 (0,14 %). Naopak zvýšení celkového počtu nevyhovujících vzorků u tkání hospodářských zvířat z 0,11 % v roce 2009 na 0,17 % v roce 2010 je m. j. způsobeno i nálezy reziduí veterinárních léčivých přípravků (VLP) u prasnic, kde v roce 2010 byla řada vyšetření zaměřena na kontrolu přetrvávání reziduí v místě injekční aplikace.

U skupin surovin a výrobků jako je syrové ovčí a kozí mléko, konzumní mléko a mléčné výrobky včetně sýrů, výrobky kojenecké a dětské výživy s podílem živočišných bílkovin analyzované vzorky vyhověly stanoveným limitům pro chlorované pesticidy, průmyslové kontaminanty, mykotoxiny, radionuklidy a veterinární léčiva. U syrového kravského mléka rezidua nepovolených léčivých přípravků nebyla prokázána s výjimkou jednoho vzorku, kde byla zjištěna rezidua chloramfenikolu, zakázaného antibiotika pro použití u potravinových zvířat. Přes důkladné šetření na farmě a opakované analýzy s vyhovujícím výsledkem, včetně vyšetření stěrů z prostředí na chloramfenikol, nebyl původ reziduí chloramfenikolu zjištěn.

Vzorky slepičích vajec a vaječných výrobků vyhověly maximálním limitům sledovaných reziduí a kontaminantů. V případě křepelčích vajec byla zjištěna rezidua antikokcidika nikarbazinu v jednom vzorku. Ostatní rezidua a kontaminanty vyhověly limitům u všech vzorků křepelčích vajec.

Vzorky masných výrobků a drůbežích masných výrobků včetně konzerv vyhověly v naprosté většině limitů sledovaných reziduí a kontaminantů. Ve dvou případech (uzená vepřová kýta, jelení trvanlivý salám) analyzované vzorky obsahovaly nadlimitní obsah olova. V případě výrobku ze zvěřiny pocházel zdroj olova z použití olovem kontaminované suroviny s největší pravděpodobností ze střely (zvěřinový ořez).

V roce 2010 bylo zařazeno vyšetřování polycyklických aromatických uhlovodíků (PAU) v rozsahu 16 izomerů včetně benzo[a]pyrenu, pro který je stanoven maximální limit v nařízení Komise (EU) č. 1881/2006. V případě vepřového sádla nebyly koncentrace indikátorového benzo[a]pyrenu detekovány, stejně tak jako většina ostatních vyšetřovaných PAU. Výjimkou byly měřitelné koncentrace chrysenu. U vzorků uzenin a uzených mas všechny vzorky z hlediska obsahu benzo[a]pyrenu vyhověly limitu. Bylo však zjištěno zastoupení vyšších hodnot jiných PAU, u kterých však nejsou stanoveny maximální limity.

Rezidua nepovolených hormonálních látek u skotu, ovcí a koz, prasat, králíků, drůbeže a faremně chované zvěře nebyla prokázána.

U dvou vzorků prasnic byla prokázána rezidua antimikrobiálních látek. V jednom případě se jednalo o rezidua amoxicilinu v ledvině prasnice. Ve druhém případě se jednalo o rezidua dihydrostreptomycinu v játrech. Státní veterinární správa se v roce 2010 zaměřila na odběr vzorků z léčených prasnic, u kterých v den porážky prokazatelně uběhla stanovená ochranná lhůta. Výsledky potvrdily oprávněnost mezinárodních diskuzí o stanovování ochranných lhůt s ohledem na místo vpichu, kde se potvrzuje, že v místech vpichu přetrvávají rezidua některých léčiv nad rámec stanovených ochranných lhůt.

U surovin a potravin z moře nebyl zaznamenán nevyhovující vzorek s výjimkou vzorku (drcená treska a la losos), který obsahoval nadlimitní množství sumy potravinářských barviv (E101, E124). Vzorky tuzemských tržních sladkovodních ryb splňovaly hygienické limity.

U lovné zvěře nebyly zjištěny nevyhovující hodnoty sledovaných chemických látek a chemických prvků s výjimkou několika hodnot olova, které však souvisely s kontaminací střelou po ulovení.

Zjištěné hodnoty tzv. „dioxinů“ (PCDD/F) a také sumy dioxinů a 12 kongenerů polychlorovaných bifenylů, které vykazují toxikologické vlastnosti podobné dioxinům, a jsou proto označovány jako PCB s účinkem podobným dioxinům (DL-PCB), vyhověly ve všech vyšetřených vzorcích stanoveným limitům. Celkově lze říci, že vyšší podíl na celkové hodnotě sumy dioxinů a DL-PCB má zastoupení kongenerů non-ortho a mono-ortho PCB (DL-PCB).

T5.6/01 - Celkový přehled vyšetření na cizorodé látky podle komodit a důvodů vyšetření v roce 2010

Komodita	Vyšetření	Nadlimitní	
	počet	počet	%
Lovná a farmová zvěř a ryby	4 040	12	0,30
- monitoring	4 028	10	0,25
- cílené vyšetření	12	2	16,67
- dovoz	0	0	0,00
Hospodářská zvířata	47 035	78	0,17
- monitoring	46 996	78	0,17
- cílené vyšetření	39	0	0,00
- dovoz	0	0	0,00
Potraviny a suroviny živočišného původu	17 295	5	0,03
- monitoring	17 231	5	0,03
- cílené vyšetření	50	0	0,00
- dovoz	14	0	0,00
Krmiva	6 770	17	0,25
- monitoring	6 193	17	0,27
- cílené vyšetření	12	0	0,00
- dovoz	565	0	0,00
Potraviny a suroviny rostlinného a jiného původu	320	0	0,00
- monitoring	317	0	0,00
- cílené vyšetření	3	0	0,00
- dovoz	0	0	0,00
Vody	742	15	2,02
- monitoring	80	0	0,00
- cílené vyšetření	662	15	2,27
- dovoz	0	0	0,00
Ostatní vzorky	6	0	0,00
- cílené vyšetření	6	0	0,00
Celkem všechny vzorky	76 208	127	0,17
- monitoring	74 845	110	0,15
- cílené vyšetření	784	17	2,17
- dovoz	579	0	0,00

Pramen: SVS ČR

Zpracoval: J. Drápal (SVS ČR)

Celkově lze hodnotit zdravotní nezávadnost surovin a potravin živočišného původu z pohledu obsahu cizorodých látek jako příznivou. Průměrný obsah většiny sledovaných cizorodých látek je hluboko pod přípustnými hygienickými limity a má snižující se tendenci s výjimkou stoupajícího trendu obsahu kadmia v ledvinách skotu (pravděpodobně se jedná o lokální problémy). Za podstatné zjištění musíme považovat průkazy reziduí veterinárních léčiv (některých antibiotik), prokázaných v místě injekční aplikace u prasnic.

Více informací o činnosti orgánů veterinární správy ČR lze nalézt na internetové adrese www.svs-cr.cz.

Kontrola a monitoring ÚKZÚZ

V roce 2010 provedl Odbor zemědělské inspekce 3 147 úředních kontrol krmivářských podniků, inspektoři odebrali celkem 2 837 vzorků, z toho 225 vzorků bylo nevyhovujících. Laboratoř ÚKZÚZ provedla 31 182 stanovení. Nevyhovujících vzorků bylo celkově 7,93 %. Hlavní nedostatky byly v nedodržení limitů doplňkových látek, nesprávné použití doplňkových látek, překročení limitů nežádoucích látek a nedodržení deklarovaných jakostních znaků.

Monitoring krmiv

ÚKZÚZ v rámci monitoringu a cílených kontrol zakázaných a nežádoucích látek v krmivech v roce 2010 odebral 1 441 vzorků krmiv, z toho bylo 24 vzorků nevyhovujících.

T5.6/02 - Monitoring krmiv ÚKZÚZ

Materiál	Vzorků celkem	Nevyhov. vzorků	Celkem stanovení	Nevyhov. stanovení	Nedostatky
Doplňkové krmné směsi pro hospodářská zvířata	230	1	1 514	1	monensinát
Doplňkové látky	15	0	117	0	
Kompletní krmné směsi pro hospodářská zvířata	447	14	4 727	15	2x monensinát, narazin, vlhkost, 4x robenidin, 3x salinomycinát, vit. A, Mn, Zn, theobromin
Krmné suroviny	563	9	6 786	9	4x komponenty such.zv., Cd, metanol, glycerol, 2x netěkavé org.l.
Minerální krmiva	56	0	538	0	
Mléčné krmné směsi	6	0	36	0	
Premixy	105	0	1 176	0	
Určitá proteinová krmiva	19	0	197	0	
Celkem	1 441	24	15 091	25	

Pramen: ÚKZÚZ

Zpracoval: M. Slabá (ÚKZÚZ)

V rámci monitoringu cizorodých látek v zemědělské půdě a vstupech do půdy provádí ÚKZÚZ bazální monitoring zemědělských půd, sledování atmosférické depozice, kontrolu hnojiv, kontrolu kalů z čistíren odpadních vod a kontrolu kvality půdy po aplikaci kalů z čistíren odpadních vod. Více informací lze nalézt na www.ukzuz.cz.

VÚMOP sleduje obsah rizikových látek v půdách a rostlinách. V roce 2010 pokračovalo sledování stavu zátěže půd a rostlin rizikovými látkami v okrese Domažlice. Sledování geograficky navazuje na šetření předchozích let. Celková zátěž okresu Domažlice rizikovými látkami je nízká, byly však identifikovány případy překročení návrhu preventivních limitů, zejména pro obsah potenciálně rizikových prvků. Více informací lze nalézt na www.vumop.cz.

VÚRV sleduje imisní situaci v rezortu zemědělství. V roce 2010 bylo prozkoumáno celkem 7 emisních zdrojů. Bylo odebráno a analyzováno celkem 88 vzorků půd, 36 rostlin – bioindikátorů a 35 vzorků běžných zemědělských plodin, a to na obsah 22 základních a stopových prvků včetně 16 rizikových. Jelikož odběry půd a rostlin byly vázány na emisní zdroje, celková koncentrace rizikových prvků rovněž jako počet nadlimitních nálezů byl nadprůměrný ve srovnání s běžnými údaji rezortních ústavů. Z hlediska imisního šíření se jako nejproblematictější rizikové prvky jeví rtuť, arsen, kadmium, olovo a zinek. Více informací lze nalézt na www.vurv.cz.

ZVHS pokračovala v roce 2010 v monitoringu cizorodých látek na vybraných drobných vodních tocích a malých drobných nádržích. Dne 16. 9. 2010 byl vydán příkaz ministra zemědělství č. 27, jímž bylo rozhodnuto o transformaci ZVHS k 1. 1. 2011 tak, aby v rámci tohoto procesu byla převedena správa veškerých drobných vodních toků v působnosti ZVHS k tomuto datu na státní podniky Povodí Ohře, Povodí Vltavy, Povodí Labe, Povodí Moravy, Povodí Odry a Lesy ČR. Více informací lze nalézt na www.zvhs.cz a na www.voda.gov.cz.

VÚLHM zaměřil svůj monitoring cizorodých látek v lesních ekosystémech v roce 2010 zejména na zjišťování obsahu těžkých kovů a vybraných organických látek v jedlých houbách a další hodnocení jakosti malých zdrojů pitné vody a vody odtékající z lesních povodí do větších zdrojů. Více informací lze nalézt na www.vulhm.cz.

6 STRUKTURÁLNÍ VÝVOJ AGRÁRNÍHO SEKTORU

V roce 2010 se v protikladu s dlouhodobým trendem snížil podíl PFO na obhospodařované zemědělské půdě proti roku 2009 o 0,3 p. b. ve prospěch s. r. o. (podíl PFO na z. p. 29,6 % a podíl PPO na z. p. 70,4 %). U PPO se zmenšily stavy skotu a prasat a zejména stavy drůbeže (o 7 %). V uplynulém období významně vzrostl (o 6,6 %) počet zpracovatelů agrárních surovin zejména PFO, což souvisí s rozšiřováním regionální produkce. V oblasti přímých zahraničních investic došlo v prvovýrobě k meziročnímu nárůstu, naproti tomu ve výrobě potravin, nápojů a tabákových výrobků byla vykázána hodnota -6,2 mld. Kč, což je dáno především snížením základního kapitálu společností a splácením úvěrů mateřským společenstvem. Přes podpory v rámci PRV a programů PGRLF došlo ke stagnaci zemědělských investic do nových strojů a technologií na úrovni roku 2009. Tento trend je potvrzen i meziročním snížením stavu investičních úvěrů o 2 %. Zvýšená podpora PGRLF zemědělského pojištění přináší žádoucí rozvoj pojištění trhu v segmentu zemědělského pojištění (meziroční zvýšení propojištěnosti plodin o 3 p. b.). Trend snižování zaměstnanosti v zemědělství se prohloubil (meziroční pokles 5,0 % na 114,2 tis. pracovníků). Průměrná měsíční mzda v zemědělství na přepočtené počty zaměstnanců činila 18 644 tis. Kč, tj. zhruba 78 % průměru národního hospodářství. Vzdělávání a poradenství bylo zacíleno na racionální využívání unijních podpor a na dodržování podmínek cross-compliance, včetně standardů GAEC.

6.1 Podnikatelská struktura zemědělství

Koncem roku 2010 bylo v zemědělském registru ČSÚ evidováno více než 46 tis. subjektů – zemědělských jednotek (tab. T6.1/01). Jejich podstatnou část (více než 32 %) tvoří drobní pěstitelé nebo chovatelé bez podnikatelského osvědčení. Všechny zemědělské jednotky v uvedeném registru jsou zde označovány jako zemědělské podniky a jsou rozděleny na podniky právnických osob (PPO) a podniky fyzických osob (PFO). PFO zahrnují jak zemědělské podnikatele podle zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, tak i fyzické osoby provozující drobné pěstitelské a chovatelské činnosti a nepodléhající evidenci zemědělského podnikatele.

Téměř 2 tis. podniků (4 % z celkového počtu) bylo zaměřeno výhradně na živočišnou výrobu (neobhospodařovaly žádnou zemědělskou půdu). Převážnou část z nich (téměř 88 %) tvoří PFO. Zbývající část podniků hospodařících bez půdy připadá na PPO, a to převážně na obchodní společnosti.

T6.1/01 - Podnikatelská struktura fyzických a právnických osob v zemědělství¹⁾,

stav koncem roku 2010

Právní forma	Počet podniků	Obhospodařovaná zemědělská půda		Obhospodařovaná orná půda		Průměrná výměra ²⁾	
		ha	%	ha	%	ha z. p.	ha o. p.
Fyzické osoby celkem	42 929	1 038 584	29,6	635 169	25,1	25,2	15,4
z toho - zeměd. podnikatelé³⁾	27 979	974 501	27,8	604 932	23,9	35,9	22,3
Právnické osoby celkem	3 548	2 469 062	70,4	1 897 072	74,9	746,6	573,7
v tom - obchodní společnosti celkem	2 755	1 617 155	46,1	1 207 967	47,7	635,4	474,6
z toho - spol. s r. o.	2 076	813 584	23,2	550 036	21,7	423,1	286,0
- a. s.	639	791 669	22,6	650 382	25,7	1 357,9	1 115,6
- družstva	575	821 733	23,4	671 121	26,5	1 454,4	1 187,8
- ostatní⁴⁾	218	30 174	0,9	17 983	0,7	153,2	91,3
Celkem	46 477	3 507 646	100,0	2 532 241	100,0	78,7	56,8

¹⁾ Zemědělsky aktivní subjekty s velikostními parametry odpovídajícími prahovým hodnotám AGC 2000.

²⁾ Vypočteno za podniky obhospodařující zemědělskou půdu.

³⁾ Zemědělské podnikatele splňující podmínky předepsané zákonem č. 252/1997 Sb., o zemědělství.

⁴⁾ Státní podniky, příspěvkové organizace aj.

Pramen: ČSÚ - Zemědělský registr

Zpracoval: V. Vilhelm (ÚZEI)

Většina zemědělských podniků (96 %) vykázala alespoň minimální výměru z. p.⁵⁶ a tyto podniky hospodařily na 3,51 mil. ha z. p. (z toho 2,53 mil. ha o. p.).

Více než 70 % z. p. (a necelých 75 % o. p.) obhospodařovaly PPO. Jednalo se převážně o obchodní společnosti (především společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti; v malé míře jsou zastoupeny i veřejné obchodní společnosti a komanditní společnosti). Družstva hospodařila na necelých čtvrtině výměry z. p. Podíl ostatních právnických osob (státní podniky, příspěvkové organizace aj.) na z. p. je menší než 1 %.

Největší podíl na půdě obhospodařované PFO měli zemědělské podnikatelé, na které připadalo necelých 28 % celkové výměry obhospodařované z. p. a téměř 24 % celkové výměry o. p.

PPO vykázaly vyšší stupeň zornění obhospodařované půdy (celkově 77 %; podle jednotlivých právních forem s. r. o. 68 %, družstva a a. s. shodně 82 %) než PFO (61 %).

Na početních stavech základních druhů hospodářských zvířat měly PPO ještě vyšší podíl než na obhospodařované půdě. Na PPO připadlo téměř 77 % skotu (v rámci toho téměř 89 % dojených krav) a více než 91 % prasat a drůbeže.

⁵⁶ Jedná se o subjekty alespoň s 1 ha vlastní nebo nájaté z. p. (základní prahová jednotka zjišťování počínaje Agrocenzem 2000) nebo alespoň s 15 ary intenzivních plodin (sady, zelenina, květiny) nebo 10 ary vinic nebo 3 ary skleníků a pařenišť. Část subjektů (podniků) má výměru z. p. pod uvedenými hodnotami, splňuje však požadavky na prahové hodnoty týkající se chovu hospodářských zvířat: alespoň 1 ks skotu nebo 2 ks prasat nebo 4 ks koz a ovcí nebo 50 ks drůbeže, případně alespoň 100 ks králíků nebo kozešinových zvířat.

ZPRÁVA O STAVU ZEMĚDĚLSTVÍ ČR ZA ROK 2010

Podle právních forem podniků byla největšími chovateli skotu družstva, následovaná a. s. a zemědělskými podnikateli. Na chovu prasat se nejvíce podílely a. s. a dále družstva a s. r. o., na chovu drůbeže a. s., s. r. o. a družstva (tab. T6.1/02).

T6.1/02 - Struktura početních stavů hospodářských zvířat podle právních forem podniků, stav koncem roku 2010

Právní forma	Skot				Prasata		Drůbež	
	celkem		z toho dojené krávy					
	ks	%	ks	%	ks	%	ks	%
Fyzické osoby celkem	312 069	23,1	43 147	11,3	163 006	8,5	2 142 315	8,7
z toho - zeměd. podnikatelé¹⁾	295 184	21,8	41 381	10,8	151 753	7,9	1 815 391	7,3
Právnícké osoby celkem	1 040 322	76,9	339 310	88,7	1 763 688	91,5	22 565 477	91,3
v tom - obchodní společnosti celkem	612 680	45,3	180 535	47,2	1 324 573	68,7	19 982 977	80,9
z toho - spol. s r. o.	246 680	18,2	48 418	12,7	323 127	16,8	9 306 427	37,7
- a. s.	362 651	26,8	131 254	34,3	1 001 218	52,0	10 676 509	43,2
- družstva	415 251	30,7	155 006	40,5	428 015	22,2	2 542 000	10,3
- ostatní	12 391	0,9	3 769	1,0	11 100	0,6	40 500	0,2
Celkem	1 352 391	100,0	382 457	100,0	1 926 694	100,0	24 707 792	100,0

¹⁾ Zemědělské podnikatelé splňující podmínky předepsané zákonem č. 252/1997 Sb., o zemědělství.

Pramen: ČSÚ - Zemědělský registr

Zpracoval: V. Vilhelm (ÚZEI)

Velikostní struktura zemědělských podniků v ČR je velmi různorodá a vykazuje významné rozdíly mezi PPO a PFO (tab. T6.1/03 a příl. tab. 6.1/01).

Celkově podniky s výměrou do 10 ha bez rozlišení právní formy představovaly 66 % celkového počtu zemědělských podniků a připadala na ně 2 % celkové výměry z. p. Podniky s výměrou nad 500 ha představovaly 4 % celkového počtu podniků a obhospodařovaly 71 % celkové výměry z. p.

Z celkové výměry z. p. obhospodařované PPO připadaly téměř tři čtvrtiny na podniky větší než 1 tis. ha. Naproti tomu u PFO připadalo na podniky větší než 1 tis. ha pouze necelých 9 % jimi celkem obhospodařované výměry z. p. Mezi celkem 334 podniky s výměrou nad 2 tis. ha bylo 329 PPO a pouze 5 PFO. Největších podniků s výměrou nad 4 tis. ha z. p. z toho bylo 46 a jednalo se výhradně o PPO.

T6.1/03 - Velikostní struktura podniků fyzických a právnických osob obhospodařujících zemědělskou půdu, stav koncem roku 2010

Velikostní skupiny podniků podle výměry obhospodařované z. p. (ha)	Podniky celkem ¹⁾				Podniky fyzických osob ¹⁾				Podniky právnických osob ¹⁾			
	počet		výměra obhospodařované z. p.		počet		výměra obhospodařované z. p.		počet		výměra obhospodařované z. p.	
	abs.	%	ha	%	abs.	%	ha	%	abs.	%	ha	%
> 0 ≤ 5	23 823	53,5	37 299	1,1	23 483	56,9	36 523	3,5	340	10,3	776	0,0
5 ≤ 10	5 089	11,4	35 541	1,0	4 913	11,9	34 296	3,3	176	5,3	1 245	0,1
10 ≤ 50	8 957	20,1	202 225	5,8	8 511	20,6	191 325	18,4	446	13,5	10 900	0,4
50 ≤ 100	2 310	5,2	161 874	4,6	2 098	5,1	146 569	14,1	212	6,4	15 305	0,6
100 ≤ 500	2 579	5,8	568 731	16,2	1 950	4,7	387 583	37,3	629	19,0	181 148	7,3
500 ≤ 1 000	800	1,8	581 109	16,6	223	0,5	153 411	14,8	577	17,4	427 698	17,3
1 000 ≤ 2 000	657	1,5	920 507	26,2	59	0,1	76 039	7,3	598	18,1	844 468	34,2
2 000 a více	334	0,7	1 000 361	28,5	5	0,0	12 838	1,2	329	9,9	987 523	40,0
Celkem	44 549	100,0	3 507 646	100,0	41 242	100,0	1 038 584	100,0	3 307	100,0	2 469 062	100,0

¹⁾ Bez podniků neobhospodařujících zemědělskou půdu.

Pramen: ČSÚ - Zemědělský registr

Zpracoval: V. Vilhelm (ÚZEI)

Vývoj podnikatelské struktury českého zemědělství v období po prvním Agrocenzu z roku 1995 zachycující zemědělské podniky s výměrou více než 3 ha zemědělské půdy⁵⁷ je uveden v příl. tab. 6.1/02.

Podíl PFO na obhospodařované půdě postupně narůstal a proti roku 1995 se v roce 2010 zvýšil o 6 p. b. Zvýšila se i průměrná výměra PFO větších než 3 ha z. p., a to z 39,5 ha v roce 1995 na 46,8 ha v roce 2010.

Podíl PPO se naopak snižoval, a to zejména u družstev, jejichž podíl na výměře z. p. obhospodařované podniky s výměrou nad 3 ha z. p. poklesl ze 47 % v roce 1995 na necelých 24 % v roce 2010. Poměrně výrazně se ve sledovaném období snížila průměrná výměra PPO větších než 3 ha z. p., a to z 1 136 ha na 802 ha z. p.

V roce 2010 se v protikladu s uvedeným dlouhodobým trendem snížil podíl PFO na obhospodařované zemědělské půdě meziročně proti roku 2009 o 0,3 p. b. ve prospěch stejného nárůstu podílu PPO, a to výhradně s. r. o.

⁵⁷ Jako základní prahová hodnota pro vymezení zprávodájské jednotky v Agrocenzu 1995 byly zvoleny 3 ha obhospodařované z. p. Pro Agrocenzus 2000, následující zemědělská strukturální šetření i zemědělský registr byla základní prahová hodnota snížena na 1 ha z. p.

6.2 Podnikatelská struktura zpracovatelů agrárních surovin

I v roce 2010 celkový počet podnikatelských subjektů zařazených do potravinářské výroby a výroby nápojů podle registru ČSÚ dále vzrostl. Jejich počet činil 16 919 subjektů (meziročně je to více o 1 119 firem). Hlavní nárůst zpracovatelů agrárních surovin souvisí s rozšiřováním regionální produkce, což se projevilo zejména u podniků fyzických osob. Roste také počet firem se zahraniční majetkovou účastí.

Celkový počet fyzických osob, z nichž většina podniká podle živnostenského zákona, se v roce 2010 rozšířil meziročně o 491 subjektů na 11 600 firem. V minulých letech počet subjektů u této kategorie zpracovatelů trvale klesal a k nárůstu dochází poslední tři roky. To je spojeno i s tím, že při ztrátě zaměstnání se část pracovníků vrací do odvětví tak, že začnou podnikat jako fyzické osoby podle výše zmíněného zákona.

Trvale nejvíce využívanou právní formou u obchodních společností je s. r. o. V roce 2010 se tato forma podnikání vyskytovala u 3 121 firem, což představuje meziročně nárůst o 214 společností. Počet akciových společností se příliš nemění. V roce 2010 působilo ve struktuře zpracovatelů agrárních surovin 482 a. s. (meziročně je to méně o 12 společností).

Rostoucí trend dlouhodobě vykazují podniky se zahraniční majetkovou účastí. Ke konci roku 2010 bylo těchto subjektů registrováno 1 478. Propojení s mateřskými firmami umožňuje obvykle dceřiným společnostem v ČR vyšší kapitálovou a finanční vybavenost založenou na oboustranně výhodné spolupráci. Další část výrobců potravin a nápojů využívá k podnikání jiné právní formy.

Obdobně jako v předchozích letech převládaly v roce 2010 u podniků sledovaných ČSÚ z hlediska velikosti podniky od 100 do 199 zaměstnanců. Jejich počet meziročně mírně poklesl. Podrobnější údaje poskytuje tab. T6.2/01.

T6.2/01 - Velikostní struktury potravinářských podniků se 100 a více zaměstnanci

Počet zaměstnanců	Průměrný počet podniků		Meziroční index
	2009 ¹⁾	2010	
100-199	145	143	98,6
200-499	92	93	101,1
500-999	20	21	105,0
1 000-1 999	7	5	71,4
2 000-2 999	3	3	100,0
Celkem	267	265	99,3

¹⁾ Údaje za rok 2009 byly zpřesněny.

Pramen: ČSÚ - Podnikatelské subjekty se 100 a více zaměstnanci

Zpracoval: J. Mezera (ÚZEI)

Stejně jako v roce 2009 byly i v roce 2010 výkonnostně nejvýznamnější velikostní kategorií (posuzováno podle absolutního objemu tržeb) podniky od 200 do 499 zaměstnanců. Meziroční pokles tržeb u této kategorie nastal pouze mírný (meziroční index 2010/2009 činil 99,3). U všech ostatních velikostních kategorií byl pokles výraznější.

Oborový pohled na počty podniků s 50 a více zaměstnanci v roce 2010 v meziročním porovnání je uveden v tab. T6.2/02. Nejvíce z hlediska počtu podniků je zastoupena výroba pekařských a cukrářských výrobků a zpracování masa a masných výrobků.

T6.2/02 - Průměrný počet podnikatelských subjektů podle výrobních oborů

Ukazatel	2009 ¹⁾	2010	Meziroční index
Zpracování masa a výroba masných výrobků	94	85	90,4
Zpracování a konzervování ryb	3	3	100,0
Zpracování a konzervování ovoce a zeleniny	16	18	112,5
Výroba rostlinných a živočišných tuků a olejů	6	5	83,3
Výroba mléčných výrobků	47	45	95,7
Výroba mlýnských a škrobářských výrobků	21	16	76,2
Výroba pekařských a cukrářských výrobků	142	141	99,3
Výroba ostatních potravinářských výrobků	64	63	98,4
Výroba průmyslových krmiv	38	33	86,8
Výroba nápojů	63	61	96,8
Průmysl potravinářský celkem	494	470	95,1

¹⁾ Údaje za rok 2009 byly zpřesněny.

Pramen: ČSÚ - Podnikatelské subjekty s 50 a více zaměstnanci

Zpracoval: J. Mezera (ÚZEI)

Příliv přímých zahraničních investic (PZI) do výroby potravin a nápojů včetně výroby tabáku (CZ-NACE 10-12) zaznamenal za rok 2010 podle předběžných údajů ČNB zápornou hodnotu -6 218,8 mil. Kč (tab. T6.2/03). U výroby potravin a nápojů (CZ-NACE 10-11) má tento příliv PZI ve sledovaném roce zápornou hodnotu, což je dáno především základním kapitálem, u kterého docházelo k jeho snížení v souvislosti s ekonomickými problémy. Záporná hodnota však byla také zaznamenána u ostatního kapitálu v souvislosti se splácením úvěrů mateřským společnostem, resp. poskytováním úvěru těmto společnostem. U zpracování tabáku zůstává příliv, byť v relativně menším objemu, v kladné hodnotě. Záporná hodnota byla zaznamenána v roce 2010 i za zpracovatelský průmysl celkem. PZI do výroby potravin a nápojů a zpracování tabáku za celé sledované období od roku 1993 dosáhly (podle předběžných údajů ČNB) výše 62 163 mil. Kč a podílely se na objemu investic do národní ekonomiky 2,55 %.

T6.2/03 - PZI do výroby potravin, nápojů a tabákových výrobků (mil. Kč)

Název	2009	2010 ¹⁾
Základní kapitál¹⁾	-1 044,2	-3 336,8
Reinvestovaný zisk²⁾	1 934,6	-539,1
Ostatní kapitál³⁾	-60,2	-2 342,9
Celkem	830,2	-6 218,8

¹⁾ Základní kapitál zahrnuje vklad nerezidenta do základního kapitálu společnosti (základní kapitál v pobočkách, všechny podíly v dceřiných a přidružených společnostech).

²⁾ Reinvestovaný zisk je podíl přímého investora (v poměru k přímé majetkové účasti) na hospodářském výsledku nerozděleném formou dividend (reinvestovaný zisk = zisk běžného roku po zdanění + nerozdělený zisk z předchozích let - ztráta běžného roku - neuhrazená ztráta z předchozích let - dividendy).

³⁾ Ostatní kapitál zahrnuje přijaté a poskytnuté úvěry, včetně dluhových cenných papírů a dodavatelských úvěrů, mezi přímými investory a jejich afilovanými podniky a ostatními podniky ve skupině. Tyto úvěrové vztahy jsou zachyceny v mezipodnikových pohledávkách a závazcích.

⁴⁾ Předběžné údaje.

Pramen: ČNB

Zpracoval: J. Mezera (ÚZEI)

Odliv přímých investic (PI) z ČR do zahraničí v rámci CZ-NACE 10-12 za rok 2010 činil dle předběžných údajů ČNB 730 mil. Kč. Za celé sledované období od roku 1993 dosáhl odliv PI do zahraničí 4 289 mil. Kč, což představuje podíl pouze 1,41 % v rámci národní ekonomiky.

6.3 Dodavatelská odvětví**Osivo a sadba**

V roce 2010 bylo podle zákona č. 219/2003 Sb., ve znění pozdějších předpisů zaevidováno a zaregistrováno (dodavatelé sazenic zeleniny) 687 semenářských firem s oprávněním pro výrobu a dovoz rozmnožovacího materiálu a jeho uvádění do oběhu.

ÚKZÚZ – odbor osiv a sadby je členem Mezinárodní asociace pro zkoušení semen ISTA. Akreditace zkušební laboratoře OS Praha organizací ISTA umožňuje odboru osiv a sadby vydávat mezinárodní certifikáty ISTA. Členství ČR v OECD a kontrola množitelských porostů podle schémat OECD pro odrudovou certifikaci (včetně provádění vegetačních zkoušek) umožňuje odboru osiv a sadby vydávat certifikáty OECD.

V roce 2010 bylo vystaveno celkem 579 mezinárodních certifikátů, z toho 509 ISTA a 70 OECD. Kromě těchto mezinárodních certifikátů využívá mnoho dodavatelů možnosti vyvážet z ČR osivo s dvojazyčným česko-anglickým uznávacím listem na osivo.

V tab. T6.3/01 jsou uvedeny přihlášené množitelské plochy v roce 2010 v porovnání s rokem 2009. Meziročně došlo k významnému snížení množitelských ploch u všech uvedených plodin s výjimkou luskovin, jejichž plocha vzrostla o 8 %. V případě meziročního poklesu množitelských ploch olejin a přadných rostlin téměř na polovinu je však nutno zohlednit výrazný nárůst těchto ploch v předchozím roce. Výkyvy v poptávce po certifikovaném osivu jsou ovlivněny trhem s jednotlivými plodinami v rámci ČR i EU a tomu odpovídá i pokles (podobně jako u některých plodin nárůst v předchozím roce) množitelských ploch. Menší zájem o certifikované osivo obilovin souvisí s vyšším využíváním tzv. farmářských osiv (využití části vlastní produkce).

T6.3/01 - Přihlášené množitelské plochy v ČR

Plodina	Přihlášené množitelské plochy (ha)	Vyrobené osivo, sadba (t)	Přihlášené množitelské plochy (ha)	Meziroční index přihlášených množ. ploch
	2009		2010	
Obiloviny (vč. kukuřice)	69 188	154 694	57 935	83,74
Luskoviny	6 950	9 388	7 538	108,46
Olejnin a přadné rostliny	18 498	13 360	9 553	51,64
Semenné okopaniny - řepa	0	0	0	x
Brambory	3 703	59 977	3 435	92,76
Jeteloviny	9 500	1 732	8 827	92,92
Trávy a jednoleté píce, ostatní krmné plodiny	19 287	6 553	14 608	75,74

Pramen: ÚKZÚZ

Zpracoval: P. Novotný (ÚZEI), B. Dobiášová (ÚKZÚZ)

Minerální hnojiva a přípravky na ochranu rostlin

V roce 2010 bylo zaregistrováno 205 tuzemských a 235 zahraničních výrobců hnojiv. Dále bylo evidováno 35 tuzemských a 15 zahraničních výrobců hnojiv, kteří uvádějí výrobky do oběhu v režimu ohlášení. Od roku 2010 lze také využít tzv. vzájemného uznávání, kdy ÚKZÚZ akceptuje registrace, certifikáty atd., vydané pro hnojiva a pomocné látky (dále jen PL) v ostatních členských zemích EU. Tohoto institutu využilo 15 zahraničních výrobců.

K 1. 1. 2011 bylo registrováno na ÚKZÚZ celkem 1 923 hnojiv a PL. Poměr tuzemských / zahraničních hnojiv a PL (registrace + ohlášení) je zhruba 45 % / 55 %. Dále jsou v oběhu tzv. HNOJIVA ES, která se nemusí hlásit ani evidovat, jejich poměr na celkovém objemu obchodovaných hnojiv v ČR se odhaduje na 25-30 %.

Ve srovnání s předchozím rokem došlo v roce 2010 k výraznému zvýšení spotřeby živin v minerálních hnojivech. Minerálními hnojivy bylo v roce 2010 dodáno 76,7 kg N, 8,9 kg P_2O_5 a 7,5 kg K_2O na hektar zemědělské půdy. Celková spotřeba čistých živin dodaných minerálními hnojivy činila 93,1 kg/ha zemědělské půdy. Hlavní příčinou tohoto razantního zvýšení je zejména ta okolnost, že aplikace hnojiv z podzimu roku 2009 byla v důsledku nepříznivých povětrnostních podmínek přesunuta na jaro 2010. Další příčinou je změna výměry započítávané zemědělské půdy. Dosud byla spotřeba statkových i minerálních hnojiv počítána na 4 mil. ha zemědělské půdy, přičemž od letošního roku bude na základě konzultací s ČSÚ kalkulováno s výměrou tzv. „využívané zemědělské půdy“, která pro rok 2010 činila 3 524 tis. ha.

Statkovými hnojivy bylo v roce 2010 dodáno 22,4 kg N, 14,0 kg P_2O_5 a 23,6 kg K_2O na hektar zemědělské půdy. Celkový vnos čistých živin ze statkových hnojiv byl 60 kg/ha (VÚRV). Spotřeba vápenatých hmot meziročně významně poklesla (o 41,0 %) na 118 tis. t.

Kapacita skladovacích prostor na hnojiva se postupně dostává do souladu s legislativními požadavky, a to díky možnosti čerpat dotace na výstavbu nebo rekonstrukci těchto prostor v rámci OP Zemědělství.

Údaje o spotřebě přípravků na ochranu rostlin a rostlinných produktů v ČR byly za rok 2010 získány přibližně od 4 000 subjektů, jejichž výměra představuje kolem 82 % celkové výměry orné půdy, 88 % výměry chmelnic, 50 % výměry sadů a vinic a 45 % výměry travních porostů. Níže uvedené údaje jsou dopočtem (koeficient 1,22) k celkové výměře orné půdy, chmelnic, sadů a vinic.

Spotřeba účinných látek na zemědělské půdě činila celkem 4 951 131 kg, l. Na 1 ha zemědělské půdy se spotřebovalo 1,40 kg, l. na 1 ha orné půdy, chmelnic, sadů a vinic 1,92 kg, l. Celková výměra ošetřená přípravky na ochranu rostlin v roce 2010 činila 12 039,9 tis. ha. Spotřeba biologických přípravků na bázi mikroorganismů činila 20 257 kg, spotřeba účinné látky u těchto přípravků činila 0,08 kg/ha. Plocha ošetřená biologickými přípravky činila 26 247 ha.

Na střední až silný výskyt chorob a škůdců v pěstovaných plodinách měl výrazný vliv průběh počasí v roce 2010, jenž byl srážkově nadprůměrný. První polovina roku a období od konce srpna do října bylo teplotně podnormální. Letní měsíce zaznamenaly teplotně nadnormální hodnoty a náhlé oteplení v červnu bylo příznivé pro šíření chorob i škůdců.

Roční spotřeba přípravků na ochranu rostlin vzrostla vzhledem k průběhu počasí v roce 2010 meziročně o 6 %. Na celkové spotřebě se herbicidy a desikanty podílely 56 %, fungicidy 23 %, regulátory růstu 8,9 %, zoocidy 6 % a rodenticidy 1,5 %.

Průmyslová krmiva

Celosvětová poptávka po krmivech se v posledních letech trvale zvyšuje. Důvodem je rostoucí životní úroveň v rozvojových a rozvíjejících se zemích v Asii a Jižní Americe, která vede ke zvýšení spotřeby masa. Podle Mezinárodní rady pro obiloviny (IGC) globální poptávka po krmných obilovinách, olejninových šrotech a rybí moučce, stejně jako po glutenu a výpalcích z výroby bioetanolu, vzrostla v roce 2010 meziročně přibližně o 3 % na rekordní hodnotu 1,07 mld. t. Klíčovým faktorem pro zvýšení poptávky po krmivech pro hospodářská zvířata byl rychlý hospodářský růst v Číně, Brazílii a Indii.

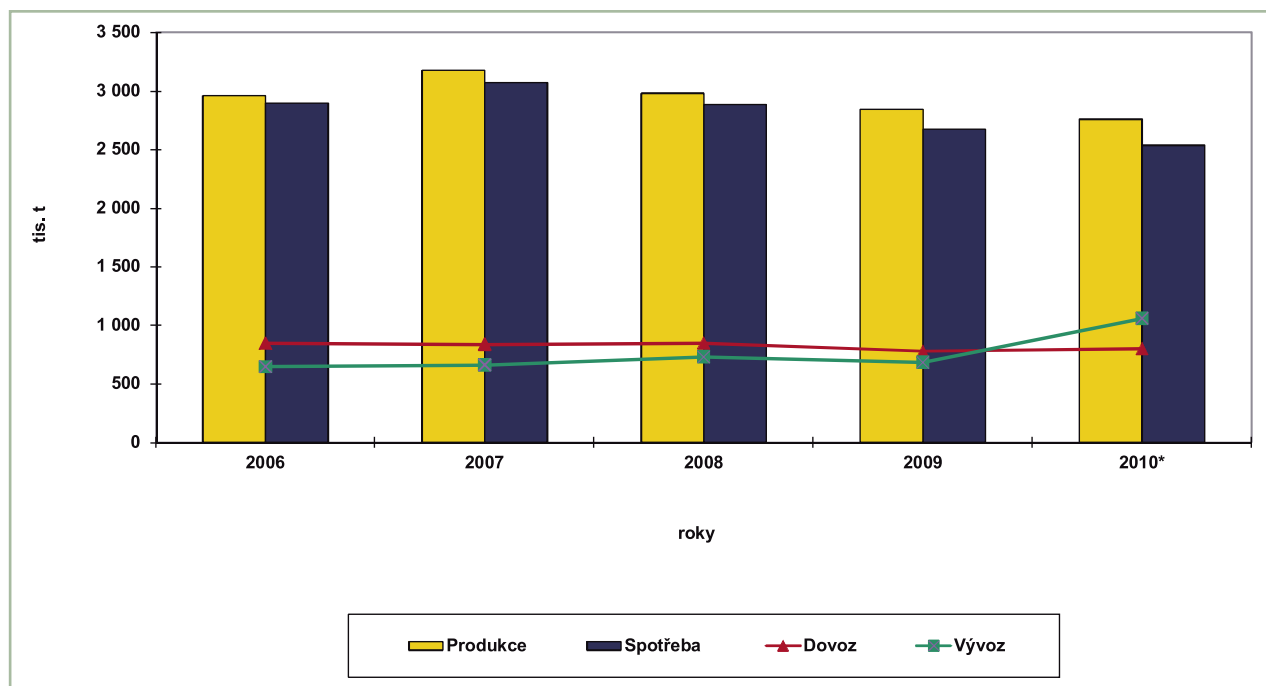
V EU vedlo zvýšení cen krmných obilovin v závěru roku 2010 k poklesu poptávky. Vzhledem k nižší úrodě pšenice a ječmene v EU 27 a v oblasti Černého moře lze odhadovat postupné zařazování většího podílu kukuřice. V posledních letech kontinuálně ztrácí obiloviny jako krmivo na významu. V průběhu posledních pěti let poklesl podíl obilovin v krmných směsích ze 75 % na 72 % v roce 2009 a lze odhadovat pro rok 2010 další pokles jejich podílu na 71 %. Naopak výrazný nárůst zájmu ze strany krmivářského průmyslu zaznamenaly olejninové šrot, zejména sójový a řepkový extrahovaný šrot. Růst globální poptávky lze očekávat zejména v souvislosti s požadavky Číny, ale také v zemích EU v posledních letech kontinuálně stoupá množství zkrmených olejninových šrotů a naopak podíl obilovin v krmných směsích se snižuje.

Podle předběžných údajů FEFAC zůstaly Německo a Francie nejvýznamnějšími producenty krmiv v EU 27, následovány Španělskem. V roce 2010 členské země vyprodukovaly 149 mil. t krmných směsí, což je o 0,5 % více než v roce 2009. Příčinou tohoto nárůstu byla výhradně zvýšená poptávka po krmivech pro drůbež (nárůst o 3 %). Výroba krmiv pro prasata se naopak v meziročním srovnání snížila o 1 % a produkce krmiv pro skot stagnovala. Poprvé bylo vyrobeno více krmných směsí pro drůbež než pro prasata, což bylo vyvoláno nejen krizí sektoru prasat, ale také vysokými cenami surovin.

V ČR se na struktuře výroby krmných směsí podílejí směsi pro hospodářská zvířata přibližně 90 %, přičemž podíl směsí pro prasata dlouhodobě postupně klesá a podíl směsí pro drůbež se naopak zvyšuje. Meziroční srovnání CZV krmných směsí pro jednotlivé kategorie hospodářských zvířat je uvedeno v kap. 9.3.

V grafu T6.3/01 je znázorněn vývoj produkce, spotřeby a zahraničního obchodu průmyslových krmiv v ČR v letech 2006-2010.

Graf T6.3/01 - Bilance průmyslových krmiv v ČR v letech 2006-2010

*) Odhad.

Pramen: MZe – SVZ Průmyslová krmiva, 2010

Zpracoval: J. Teichmanová (ÚZEI)

V ČR výroba krmných směsí celkem v letech 2006-2009 dosahovala průměrné hodnoty 2 989,6 tis. t a měla sestupný trend. Jejich spotřeba se ve stejném období také snižovala a činila v průměru 2 880,4 tis. t. Bilance zahraničního obchodu byla v tomto období záporná, dovozy převyšovaly objem vývozu v průměru o 17,8 %, dovoz se podílel na spotřebě 28,7 % a podíl vývozu na produkci byl v letech 2006-2009 v průměru 22,7 %. V roce 2010 došlo předběžně k meziročnímu posílení vývozu a lze odhadovat aktivní bilanci.

Celkový objem výroby průmyslových krmných směsí (KS) v ČR v roce 2010 byl zjištěn ve výši 2 757 tis. t. V porovnání s rokem 2009 došlo k poklesu výroby o 2,9 %. Pokles výroby byl zaznamenán u všech sledovaných KS, mimo výroby KS pro prasata, která se meziročně velmi mírně zvýšila o 0,6 %, a výroby KS pro domácí zvířata, kde došlo proti roku 2009 k nárůstu o 2,7 %. V roce 2010 došlo k největšímu poklesu o 16,5 % u KS pro ostatní zvířata. Vývoj výroby KS v letech 2009-2010 je uveden v tab. T6.3/02.

T6.3/02 - Výroba krmných směsí v ČR (tis. t)

Druhy zvířat	2009	2010 ¹⁾	Meziroční index
Krmné směsi pro hospodářská a ostatní zvířata	2 577	2 487	96,5
Krmné směsi pro domácí zvířata	264	271	102,7
Celkem	2 841	2 758	97,1

¹⁾ Odhad.

Pramen: MZe - Roční výkazy o výrobě průmyslových krmiv

Zpracoval: J. Teichmanová (ÚZEI), J. Saksún (MZe)

V ČR registraci krmivářských provozů zajišťuje ÚKZÚZ, Odbor bezpečnosti krmiv a půdy. K 31. 12. 2010 bylo evidováno 16 909 právnických nebo fyzických osob, které požádaly o registraci krmivářských provozů pro činnost výroba, uvádění do oběhu, prvovýroba nebo doprava krmiv. Celkem bylo k tomuto datu schváleno a registrováno 30 773 provozů. K významnému meziročnímu nárůstu (přesahujícímu 60 %) došlo opětovně u počtu subjektů, které uvádějí krmné suroviny a krmné směsi do oběhu a také u skupiny dodavatelů (nárůst 31,1 %) a distributorů (nárůst 37,0 %) krmiv. Počet dovozců krmiv se naopak v porovnání s rokem 2009 snížil o 18 %.

Přehled v tab. T6.3/03 uvádí specifikaci činností v registrovaných nebo schválených krmivářských provozech včetně údaje o počtech distributorů, dodavatelů a dovozců krmiv.

T6.3/03 - Specifikace činností ve schválených a registrovaných provozech k 31. 12. 2010¹⁾

Druh činnosti	Schválené	Registrované	Celkem ČR
Výrobci krmných surovin	0	290	290
Výrobci doplňkových látek	6	8	14
Výrobci premixů	21	5	26
Výrobci krmných směsí	127	216	343
Výrobci určitých proteinových krmiv	0	4	4
Mobilní výroby	0	67	67
Faremní míchárny	0	451	451
Prvovýroba - všeobecně	0	28 250	28 250
Dovozci krmiv	54	179	233
Dodavatelé krmiv	150	684	834
Distributoři	89	248	337
Dopravci	0	774	774
Uvádění do oběhu - krmné suroviny	0	928	928
Uvádění do oběhu - krmné směsi	0	690	690
Uvádění do oběhu - doplňkové látky	132	85	217
Uvádění do oběhu - premixy	110	49	159
Uvádění do oběhu - UPK ²⁾	44	113	157

¹⁾ V rámci jednoho provozu bývá prováděno více činností.

²⁾ Určitá proteinová krmiva.

Pramen: ÚKZÚZ

Zpracoval: J. Teichmanová (ÚZEI)

Veterinární péče

Úkolem a cílem státního veterinárního dozoru v roce 2010 bylo v návaznosti na činnost v předchozím období dohlížet na výrobu zdravotně nezávadných potravin a kontrolovat obchodované veterinární zboží tak, aby se ke spotřebiteli nemohly dostat zdravotně závadné potraviny živočišného původu.

Na zajištění bezpečnosti potravin živočišného původu vynaložila SVS ČR v oblasti veterinární hygieny na laboratorní vyšetřování přibližně 40 mil. Kč. O úrovni práce veterinárního dozoru, zejména o tom, jak je dodržována veterinární legislativa, svědčí také výsledky monitoringu cizorodých látek. Kontrolní orgány EU dosažené výsledky nejen akceptovaly, ale prohlásily systém kontrol v ČR za plně funkční a důvěryhodný a závěry kontrol byly přijaty také příslušnými orgány třetích zemí.

Činnost státního veterinárního dozoru byla pro české chovatele a producenty přínosná např. při obchodování, kdy nebylo třeba podrobovat zvířata zdravotním zkouškám před vývozem, protože ČR byla uznána za zemi prostou celé řady nálezů nákaz zvířat.

Díky velice dobré nálezové situaci byla ČR uznána EK jako země úředně prostá brucelózy skotu, brucelózy ovcí a koz, tuberkulózy skotu, enzootické leukózy skotu a Aujeszkyho choroby prasat. Navíc ČR díky úspěšnému ozdravovacímu programu na IBR (infekční boviní rhinotracheitida) získala rovněž dodatečné osvědčení i na tuto nákazu. Z pohledu světové organizace pro zdraví zvířat (OIE) byla ČR uznána jako země prostá vztekliny a aviární influenzy. Na výročním zasedání této organizace v květnu 2010 byla ČR uznána jako země prostá slintavky a kulhavky, moru skotu a jako země s kontrolovaným rizikem BSE. Díky vakcinaci proti katarální horečce ovcí ČR v roce 2010 nezaznamenala nová ohniska této nákazy a chovatelé mohou obchodovat bez nákladů na vyšetření na toto onemocnění.

O tom, že je ČR zemí s velice příznivou nálezovou situací, svědčí i počty vyvezených zvířat. V roce 2010 bylo v rámci intrakomunitárního trhu EU vyvezeno z ČR celkem 170 283 ks skotu, 282 239 ks prasat a 91 749 042 ks drůbeže. Do třetích zemí mimo EU pak bylo z ČR vyvezeno 35 974 ks skotu, 11 823 ks prasat a 14 585 259 ks drůbeže. Ze třetích zemí je významný zejména velký ruský trh, kde se díky předchozím dvoustranným jednáním podařilo vytvořit pro české chovatele i výrobce potravin živočišného původu dobré podmínky pro vývoz jejich produkce.

Výsledky generálního auditu, který provedli od počátku ledna do prosince 2010 inspektoři DG SANCO (Generální ředitelství Zdraví a ochrana spotřebitele), přinesly kladné hodnocení státního veterinárního dozoru v ČR. V rámci auditu proběhlo sedm misí, které doplnily poznatky předchozích kontrol, a které se zaměřily mimo jiné na problematiku BSE, nákazy zvířat, monitoring reziduí cizorodých látek, chov drůbeže, pohraniční veterinární kontroly a pohody zvířat.

Přestože kontroly uskutečněné v roce 2009 dopadly dobře a dozor byl hodnocen jako funkční a spolehlivý, v roce 2010 byl zaznamenán pokrok, např. v lepším kontaktu ústředí SVS ČR s výkonnými složkami dozoru v krajích. Pozitivně bylo hodnoceno pokračování dlouhodobého trendu velmi dobré nálezové situace v chovech hospodářských zvířat. Bylo dosaženo také dobrých výsledků v péči o pohodu zvířat, přičemž toto kritérium je důležité rovněž pro hodnocení chovů v rámci cross compliance, což má vliv na udělování dotací. Bylo konstatováno, že jediná česká pohraniční veterinární stanice v Praze-Ruzyni splňuje příslušné standardy požadované kontrolními orgány EU. Konečné kladné hodnocení státního veterinárního dozoru je také podmínkou pro důvěryhodnost ČR z hlediska dobrého uplatňování našich produktů a živých zvířat na intrakomunitárním trhu i na trhu třetích zemí.

V roce 2010 bylo v rámci veterinárních kontrol provedeno u hospodářských zvířat 8 790 kontrol, v jejichž rámci bylo zkontrolováno 28 448 tis. zvířat a bylo zjištěno 363 668 závad řešených blokovou pokutou, zahájením správního řízení nebo podáním podnětu obcím.

Zemědělská technika

Vývoj dodávek techniky do zemědělství byl i v roce 2010 poznamenán méně příznivou ekonomickou situací podniků.

Dodávky traktorů zaznamenaly sice mírný nárůst proti roku 2009 (cca o 8,5 %), přesto výrazněji zaostávají za dodávkami z let 2007 a 2008. Na dodávkách sklízecích mlátiček do zemědělství se podílí cca 8 firem. Dodávky sklízecích mlátiček zaznamenaly další výrazný pokles. Proti roku 2009 poklesly o 21,4 %, proti průměru let 2007/2008 poklesly dokonce na téměř 53 %. Na dodávkách sklízecích řezaček se v roce 2010 podílely pouze 4 firmy.

T6.3/04 - Vývoj dodávek traktorů, sklízecích mlátiček a samojízdných řezaček do zemědělství (ks)

	2006	2007	2008	2009	2010
Traktory	2 230	2 766	3 098	1 717	1 864
Sklízecí mlátičky	182	231	284	173	136
Samojízdné řezačky	34	29	38	18	24

Pramen: VÚZT

Zpracoval: J. Weichet (ÚZEI), Z. Abrham (VÚZT)

Nákup mobilní zemědělské techniky je v současné době podporován prostřednictvím PGRLF. Pro rok 2010 byly podpory investic do strojního zařízení zařazeny v programu Zemědělec. Podpora byla poskytována formou úhrady části úroků z úvěru v základní výši 4 % a pro mladé zemědělce (do 40 let) se zvýhodněním o 1 %.

Na období 2007-13 je podpora technologické obnovy zahrnuta v PRV v opatření I.1.1 – Modernizace zemědělských podniků. V rámci tohoto opatření lze získat podporu investic ve formě nenávratné dotace ve výši 40 %, resp. 50 % ve znevýhodněných oblastech (pro mladé zemědělce ještě možnost navýšení na 50 %, resp. 60 %). Tyto podpory jsou však orientovány na výstavbu a rekonstrukci staveb a skladovacích prostor v živočišné výrobě včetně technologického vybavení a na výstavbu a rekonstrukci vybraných typů staveb pro rostlinnou výrobu včetně technologického vybavení.

Pohonné hmoty

V roce 2010 se spotřebovalo v zemědělství v podnicích s více než 20 pracovníky 14 995 TJ různých druhů energie. Na této spotřebě se podílela motorová nafta 60,0 %, elektrická energie 21,3 %, zemní plyn 14,0 % a ostatní druhy energie 4,7 %.

T6.3/05 - Spotřeba motorové nafty v zemědělství (mil. l)

Odvětví	2009	2010	Meziroční index
Rostlinná výroba¹⁾	370,4	366,5	98,9
Živočišná výroba	61,7	61,1	99,0
Celková spotřeba v zemědělství	432,1	427,6	99,0

¹⁾ Včetně dopravy vnější po veřejných komunikacích.

Pramen: VÚZT; ČSÚ

Zpracoval: J. Weichet (ÚZEI), O. Syrový (VÚZT)

Podle propočtů VÚZT a ČSÚ se v roce 2010 spotřebovalo v zemědělství 427,6 mil. l motorové nafty. Na celkové spotřebě motorové nafty se rostlinná výroba a doprava po vnějších komunikacích podílela 85,7 % a živočišná výroba 14,3 %. Do celkové spotřeby motorové nafty není zahrnuta spotřeba služeb poskytovaných zemědělství jinými rezorty, zejména v dopravě a spotřeba vzniklá při nezemědělské činnosti podniků.

6.4 Úvěry a zajišťovací služby

Úvěry v zemědělství, myslivosti a rybolovu

Vývoj české ekonomiky v průběhu roku 2010 ovlivnil čerpání úvěrů zemědělskými podniky. Podle údajů ČNB k 31. 12. 2010 se na čerpání klientských úvěrů⁵⁸ podle odvětví nejvíce podílely domácnosti (téměř 45 %) a dále činnosti v oblasti nemovitostí (necelých 12 %), zpracovatelský průmysl (necelých 10 %) a velkoobchod, maloobchod a opravy a údržba motorových vozidel (více než 8 %). Hodnota úvěrů do oblasti zemědělství, lesnictví a rybářství činila pouze 1,5 % z celkového objemu poskytnutých klientských úvěrů v roce 2010. Stav bankovních úvěrů a pohledávek v zemědělství, myslivosti a rybolovu k 31. 12. 2010 (tab. T6.4/01) ve srovnání s předcházejícím rokem klesly o 3 %, přičemž nejvyšší pokles zaznamenaly úvěry střednědobé. Mírný nárůst (3,1 %) byl zaznamenán u úvěrů dlouhodobých. Investiční úvěry z uvedeného stavu činily 73 % s meziročním snížením o zhruba 2 %, což představuje relativní snížení poklesu investiční dynamiky zemědělských podniků v roce 2010 ve srovnání s rokem 2009. Průměrný stav úvěrů plynoucích každoročně do zemědělství, myslivosti a rybolovu za uplynulých pět let měl do roku 2008 rostoucí tendenci ve všech sledovaných kategoriích. Od roku 2009 dochází s výjimkou kategorie dlouhodobých úvěrů k poklesu objemu, a to nejvýrazněji u střednědobých úvěrů.

⁵⁸ V Kč a cizí měně.

T6.4/01 - Struktura úvěrů a pohledávek v zemědělství, myslivosti a rybolovu - stav k 31. 12. (mil. Kč)

Ukazatel	2009	2010	Meziroční index
Úvěry a pohledávky za klienty celkem	32 735,9	31 739,5	97,0
v tom - krátkodobé (do 1 roku)	5 141,5	5 071,2	98,6
- střednědobé (1-5 let)	6 358,2	4 775,9	75,1
- dlouhodobé (nad 5 let)	21 236,3	21 892,5	103,1
z toho - investiční úvěry celkem	23 718,0	23 212,8	97,9

Pramen: ČNB

Zpracoval: V. Vilhelm (ÚZEI)

Při alokaci úvěrů do resortu zemědělství pozitivně působí PGRLF formou garancí úvěrů a subvencováním úroků z úvěrů v rámci vyhlášených programů. Na podporu krátkodobého financování a řešení přechodného nedostatku peněz v krizovém období byly otevřeny programy „Provoz“, „Zpracovatel – provoz“ a „Podpora krátkodobého financování“. Příjem žádostí v rámci těchto titulů byl ukončen v prosinci 2010. Z investičních programů byl nejvyšší zájem o program „Zemědělec“ a v souvislosti s krizí byl otevřen i krátkodobý program „Podpora nákupu půdy“. Podle údajů PGRLF za období od roku 1994 do konce roku 2010 činila celková výše podporovaných úvěrů 130 897 mil. Kč. Nejvíce se na ní podílely akciové společnosti (40 %), následované zemědělskými družstvy (24 %), společnostmi s r. o. a soukromými zemědělci (po 18 %).

Z dvaceti sedmi bank, které s PGRLF v roce 2010 spolupracovaly, jsou neaktivnějšími bankami podle objemu poskytnutých garancí Komerční banka, a. s., GE Money Bank a Česká spořitelna, a. s.

Přímé zahraniční investice do zemědělství, lesnictví a rybolovu

V roce 2010 představovaly podle předběžných údajů ČNB přímé zahraniční investice do sektoru zemědělství, lesnictví a rybolovu pouze čtvrtinu procenta (0,26 %) z celkových přímých zahraničních investic do ČR. Z teritoriálního pohledu zaujímaly v uplynulém období největší podíl na objemu přímých zahraničních investic v ČR (podle údajů ČNB⁵⁹) Nizozemsko následované Německem a Rakouskem.

Příliv⁶⁰ přímých zahraničních investic do zemědělství, lesnictví a rybolovu se v roce 2010 podle předběžných údajů ČNB zvýšil na 335,2 mil. Kč (tab. T6.4/02). Zvýšení jde na vrub nárůstu reinvestovaného zisku (tj. finanční částka ponechaná zahraničními investory na účtech podniků) ve výši 258 mil. Kč. Základní kapitál (tj. vklady nerezidentů do základního kapitálu podniků) se v roce 2010 snížil na 77 mil. Kč.

T6.4/02 - Přímé zahraniční investice do zemědělství, lesnictví a rybolovu (mil. Kč)

Název	2009	2010 ⁴⁾
Základní kapitál¹⁾	137,1	77,3
Reinvestovaný zisk²⁾	84,2	258,0
Ostatní kapitál³⁾	-206,6	0,0
Celkem	14,7	335,2

¹⁾ Základní kapitál zahrnuje vklad nerezidenta do základního kapitálu společnosti (základní kapitál v pobočkách, všechny podíly v dceřiných a přidružených společnostech).

²⁾ Reinvestovaný zisk je podíl přímého investora (v poměru k přímé majetkové účasti) na hospodářském výsledku nerozděleném formou dividend (reinvestovaný zisk = zisk běžného roku po zdanění + nerozdělený zisk z předchozích let - ztráta běžného roku - neuhrazená ztráta z předchozích let - dividendy).

³⁾ Ostatní kapitál zahrnuje přijaté a poskytnuté úvěry, včetně dluhových cenných papírů a dodavatelských úvěrů, mezi přímými investory a jejich afilovanými podniky a ostatními podniky ve skupině. Tyto úvěrové vztahy jsou zachyceny v mezipodnikových pohledávkách a závazcích.

⁴⁾ Předběžné údaje.

Pramen: ČNB

Zpracoval: V. Vilhelm (ÚZEI)

Zemědělské pojištění

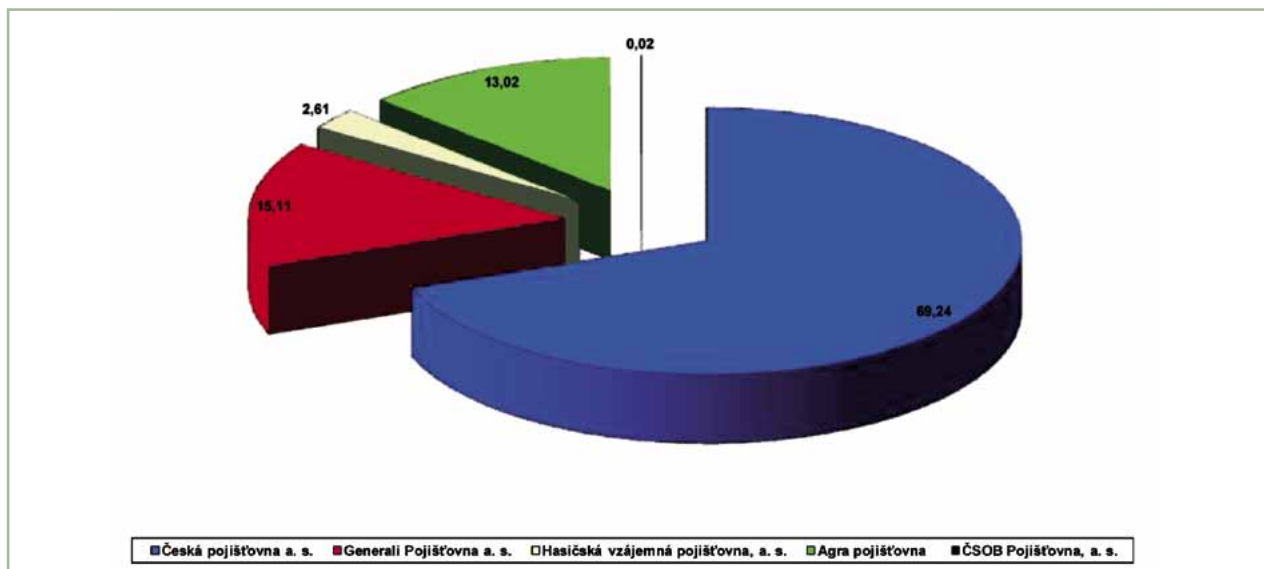
V roce 2010 poskytovaly pojištění plodin a hospodářských zvířat zemědělským podnikatelům Česká pojišťovna, a. s., Generali Pojišťovna, a. s., Hasičská vzájemná pojišťovna, a. s., ČSOB Pojišťovna, a. s., a Agra pojišťovna, organizační složka pojišťovny Österreichische Hagelversicherung, VVaG.

Podíl jednotlivých pojišťoven, stanovený na základě předepsaného pojistného v roce 2010 uvedeného žadateli o dotaci z PGRLF, dokumentuje graf T6.4/01. S výjimkou Agra pojišťovny, která působí na českém pojistném trhu od roku 2006, jde o členské pojišťovny České asociace pojišťoven.

⁵⁹ Stav přímých zahraničních investic k 31. 12. v ČR v teritoriální struktuře – údaje za roky 2000 až 2009.

⁶⁰ Investice od nerezidentů směřující do ČR.

Graf T6.4/01 - Podíl jednotlivých pojišťoven na trhu zemědělského pojištění v roce 2010 (%)

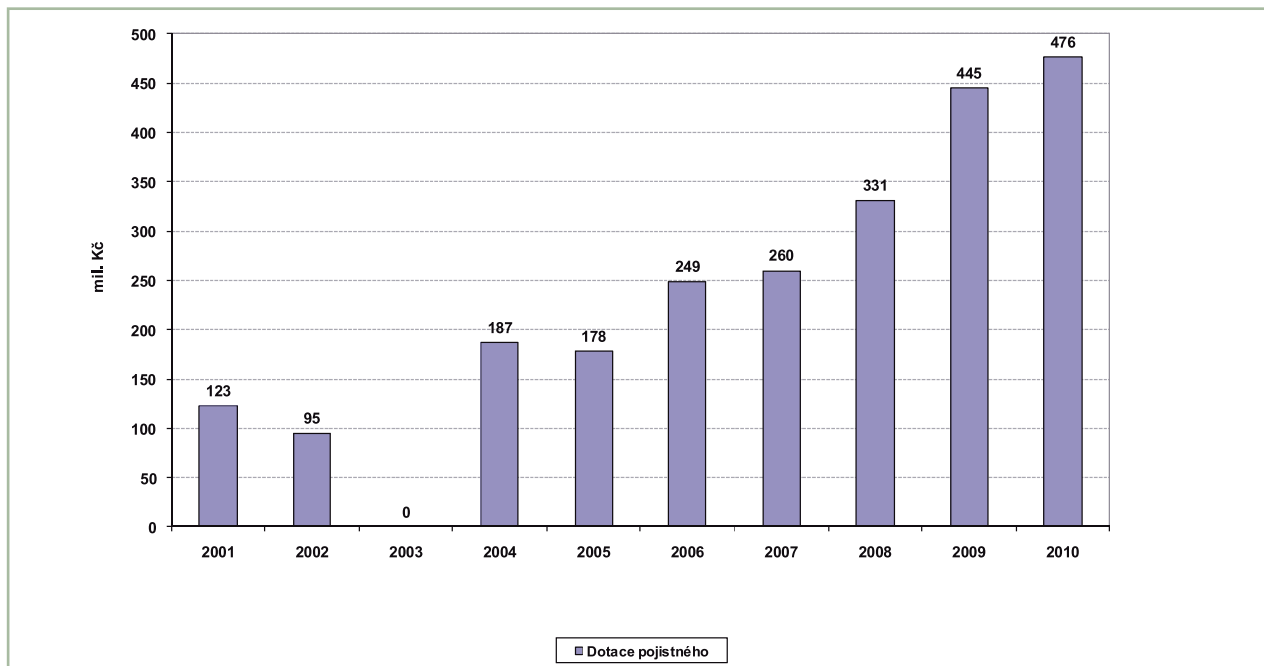
Pramen: PGRLF

Zpracoval: V. Vilhelm (ÚZEI)

V rámci zemědělského pojištění nabízejí komerční pojišťovny produkty pojištění plodin a hospodářských zvířat, které se vztahují na vybraná živelní rizika, nakažová rizika a případně i některá další rizika ohrožující rostlinnou a živočišnou produkci v ČR. Bez možnosti pojistného krytí však zůstávají tzv. nepojistitelná rizika, k nimž v ČR patří vedle cenových rizik především sucho a dále déšť v období sklizně.

V rámci programu „Podpora pojištění“ poskytuje PGRLF podporu, která od roku 2009 činí až 50 % z prokázaných nákladů na pojištění plodin pro případ krupobití, požáru, vichřice, povodně nebo záplavy, sesuvu půdy, vyzimování, vymrznutí, jarního mrazu nebo mrazu a až 50 % nákladů na pojištění hospodářských zvířat pro případ uhynutí nebo utracení v důsledku živelních škod, nebezpečných nakaž⁶¹ nebo jiných hromadných onemocnění infekčního nebo parazitárního původu. Podpora je poskytována zemědělským podnikatelským subjektům splňujícím parametry malého nebo středního podniku, které jsou zemědělským prvovýrobcem. Objem i úroveň státní podpory pojištění plodin a hospodářských zvířat v jednotlivých letech od roku 2005 postupně narůstá (v grafu T6.4/02 je údaj za rok 2010 předběžný).

Graf T6.4/02 - Dotace pojistného

Pramen: PGRLF

Zpracoval: V. Vilhelm (ÚZEI)

⁶¹ Soukromé pojištění se vztahuje i na případy utracení nebo nutné poražení zvířat v důsledku nebezpečných nakaž kompenzované státem dle zákona č. 166/1999 Sb., o veterinární péči. Kompenzace od státu spolu s případným plněním ze soukromého pojištění tak postiženým chovatelům zpravidla pokrývá jak vlastní škodu na zvířatech, tak i další vznikající škody v důsledku přerušení provozu živočišné produkce.

Smlouvu o spolupráci s PGRLF v rámci programu „Podpora pojištění“ měly v roce 2010 uzavřenu všechny výše zmíněné pojišťovny.

V roce 2010 výměra pojištěných plodin na orné půdě, chmelnicích, vinicích a sadech dosáhla zhruba 1,5 miliónu hektarů⁶². Propojištěnost⁶³ se proti roku 2009 zvýšila zhruba o 3 p. b. a činila více než 48 %, vztaženo k údajům ČÚZK o celkové výměře orné půdy, vinic, chmelnic a ovocných sadů. Propojištěnost vztažená k údajům registru půdy LPIS však dosahuje 58 %.

Propojištěnost hospodářských zvířat se v průměru dlouhodobě pohybuje na úrovni 80 %.

Lze konstatovat, že podpora pojištění přinesla žádoucí rozvoj pojistného trhu v segmentu zemědělského pojištění. Přesto je dosud propojištěnost plodin v ČR nižší než např. v sousedním Rakousku nebo Německu.

Škodní průběh v roce 2010 byl ve srovnání s rokem 2009 nižší, plnění za vzniklé škody z pojištění plodin bylo zhruba poloviční. Z klimatických rizik se významně projevy vedle krupobití zejména květnové záplavy, které nejvíce postihly severovýchodní část republiky. Srpnové povodně na severu Čech naproti tomu vzhledem k časovému termínu i charakteru postiženého území neměly na zemědělské pojištění významný dopad. K výskytu nebezpečných nákaz v chovech zvířat v loňském roce nedošlo.

Předepsané pojistné za zemědělské pojištění se zvýšilo u členů České asociace pojišťoven⁶⁴ v roce 2010 o 5 % především vlivem nárůstu u pojištění plodin téměř o 10 %, pojistné za pojištění zvířat pokleslo meziročně téměř o 7 %, což souvisí s pokračujícím poklesem stavů zvířat. Pojistné plnění ze zemědělského pojištění představovalo v roce 2010 u členských pojišťoven ČAP 70,3 % předepsaného pojistného, čímž se škodní průběh v roce 2009 snížil téměř o 60 p. b. proti roku 2009 (příl. tab. 6.4/01).

Změny klimatu přinášející častější výskyt extrémních projevů počasí a omezení EU pro *ad hoc* státní pomoci v případech přírodních kalami vedou k tomu, že orgány EU začínají věnovat této oblasti větší pozornost. S využitím veřejných zdrojů lze uvažovat o vytvoření např. fondu, z něhož by bylo možné vzniklé škody, proti jejichž dopadům není na trhu odpovídající pojištění, postiženým zemědělcům kompenzovat. V roce 2010 v tomto směru rozpracoval PGRLF další návrhy.

6.5 Věda, výzkum, vzdělávání a poradenství

Věda a výzkum

Základním dokumentem, jímž se řídí rezortní výzkum a vývoj, je „Koncepce zemědělského aplikovaného výzkumu a vývoje do roku 2015“, která byla zpracována v souladu s usnesením vlády ze dne 26. března 2008 č. 287 k návrhu „Reformy systému výzkumu, vývoje a inovací v České republice“. Na přípravě rezortních výzkumných programů MZe se podílí Česká akademie zemědělských věd (ČAZV) jako poradní orgán ministra zemědělství. Současně se ČAZV spolupodílí na zveřejňování výsledků výzkumu jejich publikováním v 11 recenzovaných vědeckých časopisech.

V roce 2010 se výzkumnou činností v oblasti zemědělství, potravinářství, vodního a lesního hospodářství a problematiky rozvoje venkova, která spočívá především v řešení projektů výzkumu, experimentálního vývoje a inovací (dále jen „projekty“) a výzkumných záměrů, zabývalo 7 veřejných výzkumných institucí a 2 státní příspěvkové organizace, které byly zřízeny MZe. Na uvedených činnostech se dále podílelo kolem dvou desítek soukromých výzkumných ústavů, veřejné výzkumné instituce zřízené jiným rezortem, výzkumná pracoviště univerzit a vysokých škol a řada dalších subjektů.

Způsob hodnocení výsledků výzkumu, experimentálního vývoje a inovací prováděné Radou pro výzkum, vývoj a inovace (RVVI) na základě Metodiky hodnocení výsledků výzkumných organizací a hodnocení výsledků ukončených programů a vývoje v roce 2010 kladl důraz na odbornou úroveň vědecko-výzkumných prací a účelnost vynaložených veřejných finančních prostředků. Hodnocení provádí RVVI na základě bodu II.3 usnesení vlády ze dne 23. června 2004 č. 644 k hodnocení výzkumu a vývoje a jeho výsledků.

V rámci rezortního „Programu výzkumu v agrárním sektoru 2007-2012“, který byl vyhlášen v roce 2006, bylo v roce 2010 řešeno 201 projektů, z nichž 11 bylo v roce 2010 ukončeno. V roce 2010 bylo rovněž zahájeno řešení 18 projektů v rámci rezortního programu „Výzkum v agrárním komplexu (VAK) 2009-2014“. Dále bylo řešeno dalších 37 projektů téhož rezortního programu, přecházejících z roku 2009. V roce 2010 byly tedy účelové prostředky poskytnuty na řešení celkem 256 projektů.

Údaje o řešených projektech jsou průběžně předávány do „Centrální evidence projektů“ (Informační systém VaVal – CEP), která je veřejně dostupná na webové stránce RVVI. Informace o řešených i ukončených projektech a výsledcích z nich vzešlých jsou rovněž dostupné na webové stránce NAZV (www.nazv.cz).

V rámci rezortního programu „Výzkum v agrárním komplexu (VAK) 2009-2014“ byla 21. dubna 2010 vyhlášena třetí veřejná soutěž ve výzkumu, experimentálním vývoji a inovacích. MZe bylo doručeno 239 návrhů projektů, z nichž 175 postoupilo do odborného hodnocení. 22. listopadu 2010 byly vyhlášeny výsledky této veřejné soutěže. Počet podporovaných projektů s počátkem řešení v roce 2011 byl stanoven na 25.

Skutečné čerpání účelové podpory na řešení 256 projektů v roce 2010 dosáhlo 417,2 mil. Kč.

V roce 2010 byly institucionální prostředky poskytnuty na řešení 9 výzkumných záměrů a na dlouhodobý koncepční rozvoj jedné výzkumné organizace. Celková výše institucionální podpory poskytnutá v roce 2010 činila téměř 411 mil. Kč.

V oblasti mezinárodní spolupráce pokračovalo v roce 2010 řešení projektů v rámci mezinárodních programů výzkumu a vývoje, jmenovitě v 6. a 7. Rámcovém programu EU a v dalších výzkumných programech.

Pro efektivnější realizaci výsledků výzkumu řešitelé projektů zpracovávají plány uplatnění výsledků s uvedením uživatelů výsledků výzkumu, způsobů a termínů, jakými budou a v jakém časovém horizontu tyto výsledky využity. Tyto plány uplatnění výsledků jsou nedílnou součástí smluv, uzavíraných v souladu se zákonem č. 130/2002 Sb. Přenos nových poznatků ke konečnému uživateli je rovněž podporován prostřednictvím poradenské a vzdělávací sítě MZe.

Informace o výsledcích státem podporovaných výzkumných projektů jsou předávány do „Rejstříku informací o výsledcích“ (Informační systém VaVal – RIV), který je veřejně dostupný na webové stránce RVVI www.vyzkum.cz. Výsledky řešení jsou rovněž dostupné v knihovně ÚZEI a jsou zveřejňovány v rámci běžných publikačních aktivit.

⁶² Na základě údajů ČAP a odhadu za Agra pojišťovnu.

⁶³ Propojištěnost zde znamená podíl výměry pojištěných plodin k celkové výměře pěstovaných plodin.

⁶⁴ Agra pojišťovna údaje o předepsaném pojistném a vyplaceném pojistném plnění neposkytl.

Vzdělávání

Vzdělávání organizované MZe pro odbornou zemědělskou, lesnickou, potravinářskou a vodohospodářskou veřejnost probíhalo v roce 2010 podle schváleného „Ročního vzdělávacího plánu“. Jednalo se o vzdělávání a osvětu poskytovanou ve veřejném zájmu, spojenou s činností ministerstva.

Nejvíce navštěvované byly vzdělávací akce zaměřené na problematiku systému „Kontrol podmíněnosti (Cross compliance)“, práva zemědělců v kontrole podmíněnosti a standardy „Dobrého zemědělského a environmentálního stavu (GAEC)“.

Úspěšně probíhaly výukové programy pro spotřebitelskou veřejnost různých věkových skupin na téma bezpečnost potravin a také semináře pro veřejnost o nových předpisech o ochraně rostlin. Mezinárodní konference „Evropská letní akademie ekologického zemědělství“ se zúčastnilo 200 osob z 20 zemí. Byly organizovány vzdělávací akce zaměřené na zvyšování kvality práce státních dozorových orgánů (vzdělávání inspektorů státního dozoru dle nařízení EP a Rady ES č. 882/2004), a dále vzdělávání zaměstnanců kontrolních orgánů ekologického zemědělství. Pozitivní ohlas měly osvětové akce zaměřené na novou legislativu pro oblast vinohradnictví a vinařství. Pozitivně lze hodnotit i přístup MZe k podpoře environmentálního vzdělávání dětí a mládeže v oblasti lesního hospodářství a myslivosti, rybářství a včelařství. V roce 2010 se těchto akcí zúčastnilo přes 8 500 dětí a mládeže.

V průběhu roku 2010 prošlo vzdělávacími akcemi organizovanými a financovanými Ministerstvem zemědělství celkem 18 453 osob a bylo na ně vynaloženo 4,7 mil. Kč.

Významný podíl má MZe na přípravě kvalifikačních a hodnotících standardů pro zemědělská, potravinářská, lesnická a vodohospodářská povolání. Tato aktivita je součástí funkce MZe jako autorizujícího orgánu ve smyslu zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání. Zákon umožňuje fyzickým osobám (starším 18 let, které mají alespoň základní vzdělání) získat osvědčení, které dokládá získání znalostí a dovedností v rozsahu dílčí kvalifikace formou neformální výuky (např. při výkonu povolání nebo samostudiem).

Autorizaci k vykonání zkoušek dílčích kvalifikací získávají školy, právnické a fyzické osoby, které splňují požadované materiálně-technické podmínky a jejichž autorizovaní zástupci získali odborné způsobilosti k vykonání těchto zkoušek. K 31. 12. 2010 bylo evidováno 69 žadatelů o autorizaci, z toho 67 subjektům již bylo vydáno rozhodnutí o autorizaci.

Poradenství

Zemědělský poradenský systém v roce 2010 byl realizován v souladu s „Koncepcí poradenského systému MZe na léta 2009-2013“. Všechny stanovené stupně poradenství byly naplněny.

Systém vstupních a odborných konzultací, tj. první a druhý stupeň poradenství podporovaný z národních prostředků, zabezpečil konzultační a metodickou pomoc zemědělským podnikům formou šíření informací o opatřeních PRV a o aktuálních problémech při realizaci SZP a rovněž se podílel na transferu výsledků vědy a výzkumu do praxe. Vstupní konzultace umožnily zemědělským podnikatelům získat informace o podpůrných programech, nezbytnosti dodržování podmínek správné výrobní praxe, agroenvironmentálních programech a také nasměrovat tazatele na další odborné konzultace. Do tohoto systému jsou zapojena především Krajská informační střediska pro rozvoj zemědělství a venkova, Agentury pro zemědělství a venkov MZe (AZV, KAZV) a nevládní neziskové organizace. Podpora byla poskytnuta 8 žadatelům z řad nevládních neziskových organizací, kteří zodpověděli 6 324 dotazů.

U odborných konzultací je veřejná podpora směřována na poskytování informací rezortními výzkumnými institucemi, univerzitami a odbornými sdruženími, které plní roli nositele odborných poznatků v případech, pokud neexistuje odpovídající výzkumná instituce. Veřejná podpora byla přiznána 18 žadatelům na konzultace formou telefonického, elektronického, písemného či osobního kontaktu, při nichž bylo zodpovězeno 10 149 odborně zaměřených dotazů provozního charakteru.

Třetí stupeň, individuální terénní poradenství podporované z opatření I.3.4 PRV „Využívání poradenských služeb“, je poskytované poradci akreditovanými MZe a umožňuje zemědělcům využít poradenské služby k řešení problematiky v oblasti dodržování podmínek SZP, „Kontroly podmíněnosti“ a správné zemědělské praxe. V roce 2010 bylo akreditováno v oblasti zemědělství a lesnictví a zapsáno do „Registru poradců“ akreditovaných MZe 21 nových poradců; k 31. 12. 2010 bylo v Registru vedeno celkem 277 poradců. Vzdělávací akce, které každoročně poradci absolvují v rámci povinného či nepovinného bloku, byly zaměřeny na legislativu, energetické využití biomasy, diverzifikaci hospodaření podniku, nakládání s chemickými přípravky, bio-odpady, problematiku ochrany přírody a krajiny, využití metod a programů v ekonomice a hospodaření zemědělského podniku atd.

Čtvrtý stupeň, poskytování informací prostřednictvím specializovaných webových portálů, má za cíl zjednodušení přístupu k poradenským informacím propojováním webových portálů. Informace jsou poskytovány ve všech úrovních poradenství, na různých stupních odbornosti.

6.6 Organizace prvovýrobců, zpracovatelů a zájmové organizace na agrárním trhu

Opatření „Zakládání skupin výrobců“ bylo v rámci programu HRDP zahájeno v roce 2005. SZIF zprostředkovává podporu, která umožňuje zemědělcům zvýšit jejich konkurenceschopnost v podmínkách jednotného trhu EU prostřednictvím vytváření obchodních skupin zemědělských prvovýrobců za účelem společného odbytu základních zemědělských výrobků. Podpora skupin výrobců je poskytována pouze u takových komodit, které nejsou zabezpečeny zvláštními tržními předpisy pro vybrané komodity, platných v rámci Společenství. Podpora má formu přímé nenávratné dotace na založení skupin výrobců a zajištění jejich fungování v průběhu pěti let, tj. do roku 2011. Příjem žádostí o zařazení do programu Zakládání skupin výrobců byl ukončen 31. 10. 2006.

Žadatelé do opatření „Zakládání skupin výrobců“ mohou podávat každoročně žádost o poskytnutí dotace na SZIF, a to v období od 1. 1. do 15. 2. V roce 2009 bylo podáno celkem 225 žádostí o dotaci na 518 položek (komodit) ve výši 59,6 mil. Kč. K 31. 12. 2009 bylo celkem vyplaceno 57,9 mil. Kč. V roce 2010 bylo podáno celkem 202 žádostí o dotaci na 458 položek (komodit) ve výši 52,3 mil. Kč. K 31. 12. 2010 bylo celkem vyplaceno 51,7 mil. Kč.

T6.6/01 - Opatření zakládání skupin výrobců

Komodita	Počet položek (komodit) v žádostech ¹⁾ podaných v roce 2008	Počet položek (komodit) v žádostech podaných v roce 2009	Vyplaceno k 31. 12. 2010 z nároku 2009 (tis. Kč)	Počet položek (komodit) v žádostech podaných v roce 2010	Nárok z podaných v roce 2010 (tis. Kč)	Vyplaceno z nároku 2010 v roce 2010 (tis. Kč)
Včelí produkty	1	0	0,00	0	0,00	0,00
Obiloviny	143	131	205,21	119	17 795,14	17 259,74
Olejniny	139	134	96,33	121	10 475,50	10 418,48
Brambory	14	13	0,00	10	734,71	734,71
Len a konopí pěstované na vlákno	0	0	0,00	0	0,00	0,00
Květiny a okrasné dřeviny	1	1	0,00	1	294,78	294,78
Léčivé, aromatické a kořeninové rostliny	9	7	0,00	8	399,95	399,95
Školkařské výpěstky ovocných dřevin	1	1	0,00	1	27,80	27,80
Jatečný skot	91	81	356,09	73	4 886,40	4 886,40
Jatečná prasata	119	101	844,73	85	10 864,84	10 864,84
Jatečná drůbež	54	45	161,65	36	6 769,99	6 769,99
Jatečné ovce a kozy	4	4	0,00	4	2,63	2,63
Jateční běžci	0	0	0,00	0	0,00	0,00
Celkem	576	518	1 664,01	458	52 251,74	51 659,32

¹⁾ Ve všech letech připadá na 1 žádost více položek (komodit).

Pramen: SZIF

Zpracoval: J. Rádr (SZIF)

V roce 2010 působilo v ČR na trhu s hovězím a vepřovým masem více odbytových družstev a organizací. O dotaci v rámci opatření „Zakládání skupin výrobců“ požádalo SZIF celkem 85 odbytových družstev zabývajících se prodejem jatečných prasat a 73 odbytových družstev zprostředkujících zemědělským podnikům prodej jatečného skotu.

K nejvýznamnějšímu odbytovému sdružení v ČR patří již několik let Centroodbyt – národní odbytové družstvo, které kromě obchodování s jatečným skotem, zástavovým skotem a jatečnými prasaty na domácím i zahraničním trhu, poskytuje svým členům marketingové a monitorovací služby o trhu s masem a jatečnými zvířaty. Zatímco v roce 2009 sdružoval Centroodbyt celkem 10 odbytových družstev, v roce 2010 klesl počet na 7. Celkem byl prostřednictvím tohoto sdružení odbytových družstev zprostředkovan obchod s přibližně 15 % celkové tržní produkce prasat v ČR. V roce 2010 snížil Centroodbyt meziročně podíl obchodovaných prasat z celkového objemu domácí produkce o 4 p. b. Na celkovém počtu zprostředkovaného prodeje skotu se v roce 2010 podílelo toto národní odbytové družstvo téměř 2 %. Ve srovnání s rokem 2009 klesl počet nakoupeného živého skotu prostřednictvím Centroodbytu o 1 p. b. K nejvýznamnější odbytové organizaci, která je členem Centroodbytu, se řadí Agropork – družstvo. Toto družstvo sdružuje více než 180 členů, producentů vepřového a hovězího masa a na českém trhu působí již dvanáct let. Agropork se zaměřuje především na marketing a monitoring českého i zahraničního trhu s komoditou vepřové a hovězí maso a na obchod s prasaty a skotem v rámci českého trhu. Rovněž se zabývá také exportem těchto zvířat.

Na trhu s mlékem v ČR bylo k 31. 12. 2010 registrováno 39 odbytových organizací oprávněných ke zprostředkování prodeje mléka. V kvótovém roce 2009/10 bylo prodáno prostřednictvím odbytových organizací celkem 1 737,9 tis. t mléka, tj. 66,3 % množství dodaného k dalšímu zpracování. Z uvedeného množství bylo 773,7 tis. t mléka prodáno prostřednictvím tří organizací. Podíl tří největších subjektů na celkovém prodeji mléka v kvótovém roce 2009/10 dosáhl 29,5 %. V referenčním období 2010/11 bylo k 31. 12. 2010 prodáno prostřednictvím odbytových organizací 1 224,3 tis. t mléka, tj. 63,2 % množství dodaného k dalšímu zpracování. Největšími sdruženími z hlediska objemu obchodovaného mléka byly v roce 2010 Mlékařské a hospodářské družstvo JIH, Mlékařské hospodářské družstvo Střední Čechy a dále Morava, mlékařské odbytové družstvo.

V komoditě ovce a kozy působila v roce 2010 společnost OVEKO, a. s., která byla založena chovateli ovcí a koz sdruženými ve Svazu chovatelů ovcí a koz v ČR. Jejím hlavním cílem je zajistit pravidelný odbyt jatečných a chovných zvířat do zahraničí a na tuzemský trh a distribuci dalších produktů ovcí a koz. K ostatním aktivitám patří provádění kontroly užitkovosti a poradenství. Další organizací je odbytové družstvo Romney.

U komodity slepičí vejce pokračovaly v činnosti v roce 2010 dvě společnosti: ČESKÁ VEJCE CZ, a. s., a ZLATÁ VEJCE, a. s.

Nejvýznamnější mezi odbytovými družstvy v obchodu s obilovinami a olejinami je AGROODBYT ČR, který v roce 2010 sdružoval 7 členů.

V průběhu roku 2010 požádalo předběžně uznané seskupení producentů Východočeská zelenina – družstvo producentů zeleniny a Odbytové družstvo Polabí o registraci jako organizace producentů. Těmto žádostem bylo vyhověno. Ke konci roku 2010 bylo v ČR registrováno a z PRV podporováno celkem 10 organizací producentů ovoce a zeleniny (CZ FRUIT, odbytové družstvo, Praha; JIHOFRUKT, družstvo, Velké Bílovice; Odbytové družstvo LITOTEL, Bohušovice n. Ohří; Jihomoravská zelenina, družstvo, Velké Bílovice; EKO-ODBYT, odbytové družstvo, Slaný; EB Fruit, odbytové družstvo ovocnářů, Holovousy; Družstvo producentů rajčat, Podivín; Družstvo BRAMKO CZ, Semice; Východočeská zelenina – družstvo producentů zeleniny, Synkov; Odbytové družstvo Polabí, Přerov nad Labem).

Počet předběžně uznaných seskupení se tak snížil na 8 (OZC Jizera, Předměřice nad Jizerou; Odbytové družstvo ovoce Český ráj, Praha; Odbytové družstvo Berry, Břežany; M.O.Z., družstvo pěstitelů, Sedlnice; Bohemia Apple, družstvo, Tuchoraz; SP Zeltr, odbytové družstvo, Troubky; Nature Fruit, družstvo, Choustníkovo Hradiště; G's Pěstitel, odbytové družstvo, Stratov, Lysá nad Labem). U těchto skupin producentů se jedná o právnické osoby, které usilují o získání registrace jako organizace producentů, avšak zatím ještě nesplňují všechna stanovená kritéria.

Celorepublikové odbytové družstvo regionálních dodavatelů pekárenských a mlýnských výrobků MP Produkt sdružuje významné české i slovenské výrobce z pekařsko-cukrářského a mlynářského oboru (ČR – 18 členů, SR – 5 členů). Základním předmětem činnosti tohoto družstva je prodej nejširšího sortimentu produktů z pekařsko-cukrářského a mlynářského oboru.

PRODEJ-BIO, s. r. o., založená Svazem ekologických zemědělců PRO-BIO a německým svazem Bioland, organizuje a koordinuje odbyt českých biosurovin (obiloviny, luštěniny, krmiva, osiva, maso) s cílem umístit českou produkci na český trh.

Zájmové organizace

Venkov, zemědělství a potravinářství jsou velmi významné propojené oblasti, které generují také velký počet zájmových organizací. Mezi nejvýznamnější a nejaktivnější patří (řazeno abecedně):

Agrární komora ČR

AK ČR sdružuje většinu podnikatelů v zemědělství, lesnictví a potravinářství, prosazuje a obhájí zájmy svých členů, poskytuje poradenství a informační služby na celém území ČR v následujících oblastech: právní a legislativní, konzultační, poradenské a praktické přípravy na povolání, zahraničních vztahů, celní a certifikační, informatiky. Více informací lze nalézt na www.agrocr.cz.

Asociace soukromého zemědělství ČR

ASZ je dobrovolnou stavovskou a profesní organizací soukromých zemědělců v ČR. Její činnost vychází z respektování starých selských tradic a přesvědčení o perspektivě rodinných farem jako základu moderního evropského zemědělství a živého venkova. Základním předmětem činnosti je obhajoba ekonomických, sociálních a odborných zájmů českých soukromých zemědělců v ČR a v zahraničí. Více informací lze nalézt na www.asz.cz.

Českomoravský svaz zemědělských podnikatelů

Sdružuje právnické a fyzické osoby, které realizují svoji podnikatelskou činnost především v zemědělské výrobě. Jde především o subjekty, které hospodaří na území bývalých státních statků, jejichž majetek zprivatizovaly nebo získaly v restitucích. Hlavním předmětem činnosti svazu je hájení zájmů svých členů v oblastech privatizace majetku, privatizace státní půdy a vytváření stabilního podnikatelského prostředí. Více informací lze nalézt na www.cmszp.cz.

Potravinářská komora ČR

PK ČR plní funkci zájmového neziskového sdružení pro všechny potravinářské obory a obory zpracování zemědělských produktů. Je reprezentantem oboru potravinářství vůči orgánům státní správy a obdobným organizacím v členských státech EU a organizacím se světovou působností. Spolupracuje s ostatními oborovými svazy a společenstvy, která mají k problematice potravinářství vztah, nebo navazují na jeho činnost. Je koordinátorem České technologické platformy pro potraviny. Více informací lze nalézt na www.foodnet.cz.

PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců

Je celostátní sdružení ekologicky hospodařících zemědělců, zpracovatelů a prodejců biopotravin. Sdružuje také poradce, školy, spotřebitele a přátele ekologického zemědělství. Hlavním posláním svazu je prosazovat v ČR ekologické zemědělství. Důležitou součástí je i propagace biopotravin. Více informací lze nalézt na www.pro-bio.cz.

Společnost mladých agrárníků ČR

Je neziskové nevládní občanské sdružení zastupující mladou zemědělskou veřejnost a venkovskou mládež. Prosazuje zájmy svých členů v oblasti politické, odborné i společenské. Více informací lze nalézt na www.smacr.cz.

Svaz marginálních oblastí

Zastupuje zemědělce hospodařící ve znevýhodněných (horských a podhorských) oblastech. Svaz prosazuje, aby při tvorbě zemědělské politiky byl kladen větší důraz na podporu a rozvoj konkurenceschopné produkce a zemědělských aktivit v méně příznivých oblastech. Více informací lze nalézt na www.lfa.cz.

Svaz vlastníků půdy ČR

Je zájmová organizace vlastníků zemědělské, lesní a ostatní půdy a pozemkových manažerů Čech a Moravy. Vyvíjí úsilí o rozvoj trhu s půdou, proti vyvlastňování půdy, za osvobození od daně z pozemků a zátěže a břemen uživatelů půdy, za obnovu hranic a zpřístupnění pozemků zrychlením pozemkových úprav ad. Více informací lze nalézt na www.svazvlastnikupudy.cz.

Zemědělský svaz ČR

Je dobrovolným, neziskovým sdružením právnických a fyzických osob – zemědělských obchodních společností, zemědělských družstev, odbytových družstev a společností, zemědělců a dalších podnikatelů, jejichž podnikání je především zaměřeno na zemědělství, pěstitelství, chovatelství a služby, které se sdružily na ochranu svých hospodářských a sociálních zájmů. Více informací lze nalézt na www.zschr.cz.

6.7 Pracovní síly a trh práce v zemědělství

6.7.1 Pracovní síly v zemědělství

V roce 2010 pokračovalo v zemědělství dynamické snižování zaměstnanosti. Meziroční úbytek pracovníků v zemědělských podnicích činil 5 % a jejich počet poklesl na 114,2 tis.⁶⁵ (příl. tab. 6.7/01). Podíl pracovníků v zemědělství na celkové zaměstnanosti v národním hospodářství ČR činil 2,3 %⁶⁶ a meziročně poklesl o 0,1 p. b.

⁶⁵ Průměrný evidenční počet pracovníků (ve fyzických osobách) v podnicích zemědělské prvovýroby bez souvisejících služeb a myslivosti, předběžný údaj.

⁶⁶ Předběžný údaj, propočty ÚZEI podle: Zaměstnanost a nezaměstnanost v ČR podle výsledků VŠPS (1. až 4. čtvrtletí 2010), ČSÚ 2011.

K úbytku pracovníků došlo ve všech právních formách zemědělských podniků. Nejvyšší relativní úbytek pracovníků zaznamenala⁶⁷ již tradičně družstva (o 8,4 %) a dále pak obchodní společnosti (o 5,2 %), absolutní úbytek pracovníků však byl v meziročním srovnání vyšší v obchodních společnostech než v družstvech. V podnicích fyzických osob se zaměstnanost snížila jen mírně (o 0,7 %).

Ve struktuře zaměstnanosti podle právních forem v poslední době nedochází k výrazným změnám, a to ani při výraznějším poklesu celkového počtu pracovníků v zemědělství v letech 2009 a 2010. Nejzřetelnější je pokračující mírný pokles podílu zaměstnanosti v družstvech (meziročně o 0,8 p. b.) a naopak mírný nárůst podílu pracovníků podniků fyzických osob (meziročně o 1,0 p. b.). Od roku 2002 pracuje více než polovina veškerých zemědělských pracovníků v obchodních společnostech, v roce 2010 jejich pracovníci představovali 53,9 % zemědělců. Zaměstnanost v družstvech se blíží pětina všech zemědělských pracovníků (21,9 %) a v podnicích fyzických osob pracuje téměř čtvrtina zemědělců (24,0 %).

Podle postavení v hlavním zaměstnání představují nejvyšší podíl mezi zemědělskými pracovníky zaměstnanci včetně pracujících členů družstev⁶⁸. Ve 4. čtvrtletí 2010 tvořili zaměstnanci včetně pracujících členů družstev 71,8 % všech pracovníků, pracujících na vlastní účet (podnikatelé bez zaměstnanců) 22,5 %, zaměstnavatelé (podnikatelé se zaměstnanci) 4,0 % a pomáhající rodinní příslušníci 1,7 %. V meziročním srovnání je významný pokles podílu sloučené kategorie zaměstnanců a pracujících členů družstev a naopak nárůst podílu obou podnikatelských kategorií.

V zemědělské výrobě ČR výrazně převládá z hlediska jejího zaměření zaměstnanost v podnicích se smíšenou, tj. kombinovanou rostlinnou a živočišnou výrobou⁶⁹ (84,6 %). O zbývajících zhruba 15 % se dělí podniky specializované na živočišnou (9,5 %) a na rostlinnou výrobu (5,9 %). Meziročně nedošlo v podílech k zásadním změnám, přičemž všechna výrobní zaměření zároveň vykazovala výrazný úbytek pracovníků. To se projevilo i ve snížení velikosti podniků z hlediska počtu pracovníků: v návaznosti na vyšší potřebu živé práce jsou i nadále největší ty, jež se zaměřily pouze na živočišnou výrobu (v průměru 63 zaměstnanců). Následované jsou podniky se smíšenou výrobou (v průměru 51 zaměstnanců), podstatně menší jsou pak podniky specializované na rostlinnou výrobu (v nich se průměrný počet zaměstnanců snížil na 29 zaměstnanců). Je zřejmé, že mnohé podniky se každoročně dostávají natrvalo pod hranici 20 zaměstnanců a přestávají pak být do statistického zjišťování zahrnovány. Podobný fenomén je zřetelný rovněž u největších zemědělských podniků, tj. se 100 a více zaměstnanci, ve kterých klesl počet celkem meziročně o dalších 20 podniků na 213 a celkem v nich pracovalo již pouze 26 tis. zaměstnanců, což reprezentovalo meziroční propad o 14 %.

Věková struktura zaměstnanosti v zemědělství⁷⁰ představuje demografický problém sektoru. Nejvyšší zastoupení vykazují pracovníci ve věku 45-59 let (45,0 %), následovaní kategorií pracovníků mezi 30 a 44 lety (33,1 %). Nižší podíly vykazují nejmladší skupina 15-29 let (11,9 %) a skupina pracovníků ve věku 60 a více let (10,0 %). Podíl nejmladší kategorie narostl o 1,9 p. b., shodný nárůst však zaznamenala i kategorie nejstarší, což je kompenzováno drobnými úbytky v obou středních a zároveň nejpočetnějších kategoriích. V součtu platí totéž co v roce 2009, tedy že podíl pracovníků ve věku 45 let a více v zemědělství dosahuje přibližně 55 %. V tomto srovnání nejvýrazněji vystupuje rozdíl proti věkové struktuře zaměstnanosti v NH, kde sledovaný podíl dosahuje necelých 40 %. Rozdíl je způsoben především obráceným poměrem obou nejsilnějších kategorií: podíl pracovníků ve věku 45-59 let je v zemědělství o 10,5 p. b. vyšší než v NH, kdežto podíl mladších pracovníků je v zemědělství o 11,0 p. b. nižší.

Ve struktuře zemědělské pracovní síly podle pohlaví byl zaznamenán nejvyšší rozdíl za celé období transformace: podíl žen v zemědělství klesl na 25,9 %, což znamená snížení o více než 3 p. b. proti roku 2009⁷¹. Uvedená skutečnost je způsobena jak absolutním nárůstem počtu mužů proti stejnému období loňského roku, tak především dalším snížením počtu zemědělských žen. Úbytek žen lze považovat za jednu z významných charakteristik sektoru.

Poslední dostupné údaje o vzdělání zemědělců pocházejí z roku 2003⁷² a aktuální situaci tak lze pouze odhadovat na základě dlouhodobých trendů. Ty naznačují dlouhodobě nižší podíl zemědělských pracovníků se středoškolským a vysokoškolským vzděláním ve srovnání s pracovníky v NH.

Profesní struktura v zemědělství v roce 2010 byla podle klasifikace zaměstnání (KZAM)⁷³ následující⁷⁴: 38,5 % představovali kvalifikovaní dělníci, 20,1 % obsluha strojů a zařízení, 14,1 % techničtí pracovníci, 8,5 % pomocní a nekvalifikovaní pracovníci, 7,8 % řemeslníci a opraváři, 3,5 % nižší a administrativní pracovníci, 3,2 % vedoucí a řídicí pracovníci, 3,1 % odborní a vědečtí pracovníci a 1,2 % provozní pracovníci ve službách a obchodu. Téměř čtvrtinový podíl (23,8 %) tvořili pracovníci sloučených technicko-hospodářských profesí (KZAM 1-4) a jejich podíl nezaznamenal meziročně změn. Celkově nejvyšší nárůst meziročního podílu však vykazovala samotná kategorie technických pracovníků (o 1,9 p. b.). Ve sloučené skupině dělnických profesí nastal největší úbytek podílu u obsluhy strojů a zařízení (o 2,1 p. b.), naopak největší relativní přírůstek zaznamenala skupina kvalifikovaných dělníků v zemědělství (o 1,1 p. b.).

Z pohledu regionálního rozložení zaměstnanost v zemědělství nedoznala meziročně výrazných změn⁷⁵. Nejvyšší podíl na celkové zaměstnanosti v zemědělství byl zaznamenán v roce 2010 u Středočeského kraje (14,3 %). Podíl dalších krajů byl následující: Kraj Vysočina (13,7 %), Jihomoravský (11,8 %), Jihočeský (10,6 %), Pardubický a Olomoucký (8,4 %), Plzeňský (7,9 %), Královéhradecký (7,2 %), Moravskoslezský (5,4 %), Zlínský (4,5 %), Ústecký (3,8 %), Liberecký (1,6 %), Hl. m. Praha (1,4 %) a Karlovarský (0,9 %). Nejvýraznější meziroční absolutní úbytek pracovníků nastal v kraji Jihomoravském, Moravskoslezském a Vysočina (úbytek o více než 1 200 pracovníků). Relativně došlo k největšímu úbytku pracovníků v zemědělství v kraji Moravskoslezském (zhruba o čtvrtinu).

Pořadí krajů podle podílu zemědělců na celkové zaměstnanosti kraje⁷⁶ bylo v roce 2010 následující: Kraj Vysočina (6,4 %), Pardubický a Jihočeský (3,8 %), Olomoucký (3,3 %), Královéhradecký a Plzeňský (3,0 %), Středočeský (2,9 %), Jihomoravský (2,0 %), Zlínský (1,7 %), Ústecký (1,2 %), Moravskoslezský (1,0 %), Liberecký (0,9 %), Karlovarský (0,8 %) a Hl. m. Praha (0,1 %).

⁶⁷ Výjma zbytku státních statků, kde úbytek 100 pracovníků představuje 33,3 % snížení zaměstnanosti.

⁶⁸ Pramen: Zaměstnanost a nezaměstnanost v ČR podle výsledků VŠPS (4. čtvrtletí 2009, 2010), ČSÚ 2010, 2011. Pramen od roku 2009 slučuje data za zemědělství, myslivost, lesnictví a rybářství.

⁶⁹ Pramen: Čtvrtletní výkaz P 3-04 pro ekonomické subjekty vybraných produkčních odvětví (průměrný evidenční počet zaměstnanců ve fyzických osobách, podniky s 20 a více zaměstnanci), I. až 4. čtvrtletí 2010, ČSÚ 2011.

⁷⁰ Pramen: Zaměstnanost a nezaměstnanost v ČR podle výsledků VŠPS (4. čtvrtletí 2009, 2010), ČSÚ 2010, 2011. Pramen od roku 2009 slučuje data za zemědělství, myslivost, lesnictví a rybářství.

⁷¹ Pramen: Zaměstnanost a nezaměstnanost v ČR podle výsledků VŠPS (4. čtvrtletí 2009, 2010), ČSÚ 2010, 2011. Pramen od roku 2009 slučuje data za zemědělství, myslivost, lesnictví a rybářství.

⁷² Pramen: Strukturální šetření v zemědělství 2003, ČSÚ 2004. Podrobnější analýza je ve Zprávě o stavu zemědělství České republiky za rok 2004, MZe 2005.

⁷³ Klasifikace KZAM = 1 Zákonníci, vedoucí a řídicí pracovníci, 2 Vědečtí a odborní duševní pracovníci, 3 Techničtí, zdravotničtí, pedagogičtí pracovníci a pracovníci v příbuzných oborech, 4 Nižší administrativní pracovníci (úředníci), 5 Provozní pracovníci ve službách a obchodě, 6 Kvalifikovaní dělníci v zemědělství, lesnictví a v příbuzných oborech (kromě obsluhy strojů a zařízení), 7 Řemeslníci a kvalifikovaní výrobci, zpracovatelé, opraváři (kromě obsluhy strojů a zařízení), 8 Obsluha strojů a zařízení, 9 Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci, 0 Příslušníci armády.

⁷⁴ Pramen: Zaměstnanost a nezaměstnanost v ČR podle výsledků VŠPS (4. čtvrtletí 2009, 2010), ČSÚ 2010, 2011.

⁷⁵ Pramen: Čtvrtletní výkaz P 3-04 pro ekonomické subjekty vybraných produkčních odvětví (průměrný evidenční počet zaměstnanců ve fyzických osobách, podniky s 20 a více zaměstnanci), I. až 4. čtvrtletí 2010, ČSÚ 2011.

⁷⁶ Jedná se o podíl pracovníků v zemědělských podnicích s 20 a více zaměstnanci na celkové zaměstnanosti kraje.

6.7.2 Trh práce a pozice zemědělců

Pro odhad situace na agrárním trhu práce a srovnání se situací v NH používá ÚZEL signální míru agrární nezaměstnanosti⁷⁷. Její hodnota ve 4. čtvrtletí roku 2010 dosahovala 4,9 %, což proti stejnému období roku předchozího představuje zvýšení o 0,8 p. b.⁷⁸. Tento ukazatel dosahuje zpravidla vyšších hodnot v zimních měsících, v návaznosti na sezónní charakter zemědělské výroby. Druhou důležitou charakteristikou jsou genderové rozdíly: signální míra nezaměstnanosti je dlouhodobě vyšší u žen než u mužů, přičemž ve 4. čtvrtletí roku 2010 se tento rozdíl oproti loňskému roku zvýšil: hodnota ukazatele u mužů dosáhla 3,8 %, kdežto u žen 7,9 %, což představuje rozdíl 4,1 p. b. Stejně konstruovaná diference v NH přitom dosahuje za stejné období hodnoty 1,9 p. b., což naznačuje, že v NH je situace mužů a žen z tohoto hlediska vyrovnanější.

Na agregované úrovni vykazuje signální míra nezaměstnanosti zajímavý vývoj v souvislosti s hospodářskou krizí. Zatímco od roku 2003 vykazoval tento ukazatel kvartálně vyšší hodnoty v zemědělství než v NH, ve druhé polovině roku 2008 se hodnoty vyrovnaly a od té doby je stav opačný: signální míra nezaměstnanosti je v zemědělství nižší než v NH. Ve 4. čtvrtletí roku 2010 tyto hodnoty dosáhly 4,9 % (zemědělství) a 5,6 % (NH). Při jejich interpretaci je však třeba zohlednit fakt, že v zemědělství nedochází k snižování absolutního počtu nezaměstnaných. Relativně nižší míra nezaměstnanosti je tak způsobena spíše zhoršením situace v NH.

Většina zemědělských pracovních sil má status námezdní pracovní síly a realizuje své příjmy v zemědělství formou mzdy. Úroveň mezd v zemědělství ČR přitom dlouhodobě zaostává za průmyslem a národním hospodářstvím celkem. Po velmi nepříznivém (z hlediska vývoje mezd) roce 2009, kdy mzdy v zemědělství dokonce poklesly, podařilo se v roce 2010 zemědělskému sektoru (včetně lesnictví a rybářství) svým mzdovým nárůstem (3,9 %) v relativním vyjádření mírně překonat nárůst v průmyslu (3,6 %) a výrazněji pak nárůst v národním hospodářství celkem (2,0 %). Porovnání absolutních mzdových přírůstků již nevynívá tak příznivě: 703 Kč v zemědělství nedosáhlo přírůstku v průmyslu (821 Kč), avšak překonalo celonárodní průměr (463 Kč). Průměrná měsíční mzda v zemědělství v roce 2010 na přepočtené počty zaměstnanců⁷⁹ dosáhla 18 644 Kč, v průmyslu 23 683 Kč a v národním hospodářství celkem 23 951 Kč (příl. tab. 6.7/02). Absolutní schodek v průměrných mzdách tak skončil na 5 307 Kč vůči národnímu hospodářství celkem a 5 039 Kč vůči průmyslu. Disparita mezd v zemědělství (včetně lesnictví a rybářství) činila 78,7 % vůči průmyslu a 77,8 % vůči národnímu hospodářství celkem. Meziroční zmírnění disparity činilo 0,2 p. b. vůči průmyslu a 1,5 p. b. vůči národnímu hospodářství a dosažená úroveň disparity tak zhruba odpovídala hodnotám zaznamenaným v roce 2007⁸⁰.

Zatímco celkový objem mzdových prostředků (bez OON) v roce 2010 v průmyslu mírně vzrostl (o 0,7 %), národní hospodářství celkem nedosáhlo plně úrovně v předchozím roce (-0,3 %). Mnohem významnější propad o 3,5 % se však projevil v zemědělství, také v důsledku snížení zaměstnanosti v sektoru.

Reálné mzdy vzrostly v roce 2010 ve všech porovnávaných sektorech, avšak zatímco v zemědělství a v průmyslu tento nárůst překročil 2 % (2,4 % v zemědělství a 2,1 % v průmyslu), v celém národním hospodářství činil pouze 0,5 % (při růstu spotřebitelských cen o 1,5 %).

Situace v oblasti zemědělských mezd se v roce 2010 celkově nijak zásadně nezměnila, nicméně lze pozorovat náznaky příznivějších trendů, které potvrzuje i vývoj v posledním čtvrtletí roku. Jejich udržení je nezbytné pro zlepšení postavení zemědělských podniků na trhu práce s cílem atraktivní práci v sektoru zejména pro mladé a kvalifikované pracovníky.

⁷⁷ Míry specifické agrární i srovnatelně vyjádřené obecné nezaměstnanosti uváděné v textu mají pouze orientační charakter; ukazatele zahrnují nezaměstnané registrované na úřadech práce i zprostředkovatelných práce a neregistrované nezaměstnané, kteří pracovali v posledních 8 letech. Údaje pro výpočet míry agrární nezaměstnanosti srovnatelné s registrovanou mírou nezaměstnanosti dle MPSV nejsou dostupné.

⁷⁸ Pramen: Zaměstnanost a nezaměstnanost v ČR podle výsledků VŠPS (4. čtvrtletí 2009, 2010), ČSÚ 2010, 2011. Pramen od roku 2009 slučuje data za zemědělství, myslivost, lesnictví a rybářství.

⁷⁹ Údaje o průměrných mzdách podle tohoto konceptu jsou hlavními zveřejňovanými ukazateli z oblasti mzdové statistiky počínaje rokem 2009.

⁸⁰ Mírnější disparita i menší schodek ve mzdách ve srovnání s údaji v ZZ za rok 2009 jsou způsobeny především přičleněním lépe odměňujícího lesnictví a rybářství k zemědělství.

7 PŮDA A VLASTNICKÉ VZTAHY

Během 20 let realizace pozemkových úprav jsou dokončené nebo rozpracované KPÚ a JPÚ na více než čtvrtině z. p., celkové náklady dosáhly 19 mld. Kč, přičemž v roce 2010 došlo k meziročnímu mírnému snížení výdajů na 1,72 mld. Kč. Celkový objem zobchodované půdy činí přibližně 2,5 % ZPF, tedy okolo 100 tis. ha (z toho 31 tis. ha zaujímá privatizace státní půdy). Tržní ceny zemědělské půdy i v roce 2010 rostly a pohybují se v průměru od 60 tis. Kč/ha u státní půdy do 97 tis. Kč/ha u prodejů soukromými subjekty. PGRLF ukončil podporu nákupu soukromé půdy pro zemědělské účely formou úrokového zvýhodnění. Nájemné ze zemědělské půdy vzrostlo meziročně o 9 % na 1 421 Kč/ha. Privatizace státních statků je téměř ukončena, nároky za restituční náhrady pozemků a ostatního majetku zbývalo vypořádat na konci roku 2010 v celkové hodnotě 966 mil. Kč. Stále dochází k úbytkům zemědělské půdy, zejména ve prospěch lesní půdy a zastavěných a ostatních ploch. Plocha, kterou zaujímají fotovoltaické instalace v důsledku jejich rychlého rozšíření v letech 2009-2010 celkově zaujímá přibližně 5 tis. ha. Travní porosty představují 27 % obhospodařované výměry LPIS, která se meziročně zvýšila o 8,6 tis. ha. Podmínky na ochranu půdního fondu se zpřísnily (vyšší poplatky za vynětí půdy ze ZPF, rozšíření GAEC).

7.1 Pozemkové úpravy

Realizace pozemkových úprav⁸¹ započala v roce 1991 a za období 20 let bylo uspořádáno formou jednoduchých nebo komplexních úprav téměř 17 % z. p. a na dalších zhruba 11 % se nacházejí pozemkové úpravy ve stádiu řešení. Celková výměra se zahájenými nebo dokončenými pozemkovými úpravami tak představuje rozlohu více než 1 155 tis. ha z. p. Celkové náklady na tyto úpravy dosáhly 19 mld. Kč. Předpokládá se, že celý proces bude trvat řádově dalších 30-50 let.

V posledních třech letech došlo k navýšení finančních prostředků na realizace pozemkových úprav, avšak jejich postup stále neodpovídá potřebám vyjadřovaných zejména obcemi a vlastníky, ale také uživateli půdy a zainteresovanými orgány státní správy. Jde o finančně velmi náročné operace, které jsou hrazeny jak ze státního rozpočtu (Všeobecná pokladní správa, Ředitelství silnic a dálnic, PF ČR, PPO⁸²), tak je možné využívat i fondy EU (PRV), zejména na realizace společných zařízení v pozemkových úpravách (polní cesty, protierozní, vodohospodářská a ekologická opatření). Tab. T7.1/01 znázorňuje stav provádění pozemkových úprav v roce 2010.

T7.1/01 - Stav provádění pozemkových úprav k 31. 12. 2010

Typ pozemkové úpravy	Ukončené				Rozpracované	
	počet		výměra (ha)		počet celkem	výměra (ha)
	v roce 2010	celkem	v roce 2010	celkem		
Komplexní pozemkové úpravy	139	1 144	67 808	507 007	796	404 494
Jednoduché pozemkové úpravy¹⁾	108	2 308	26 239	196 770	181	46 922

¹⁾ Zákonem č. 139/2002 došlo ke změně definice JPÚ, na jejímž základě dochází každoročně od roku 2004 k aktualizovanému zpřesnění evidence JPÚ.

Pramen: Ústřední pozemkový úřad

Zpracoval: L. Jelínek (ÚZEI), M. Válová (MZe)

V roce 2010 bylo na zajištění pozemkových úprav vyčleněno celkem 1,72 mld. Kč. (tab. T7.1/02). Nejvíce prostředků bylo financováno v roce 2010 z kapitoly MZe a z Programu rozvoje venkova (2007-2013) v rámci opatření I.1.4 Pozemkové úpravy. Pozitivním vývojem je celkový pokles nákladů na návrh KPÚ od začátku jejich provádění⁸³. Situaci však komplikuje skutečnost, že během privatizace státní půdy nebyla v některých katastrálních územích ponechána dostatečná rezerva státní půdy pro realizaci společných zařízení.

T7.1/02 - Finanční zdroje v pozemkových úpravách (JPÚ + KPÚ) (mil. Kč)

Rok	2006	2007	2008	2009	2010
MZe	456	663	800	630	700
PF ČR	74	153	243	218	346
OP Zemědělství	573	277	5	-	-
PRV¹⁾	-	-	349	870	507
Protipovodňová opatření	-	65	45	113	117
Ředitelství silnic a dálnic	138	77	130	102	44
MŽP	4	1	0	1	0,5
Ostatní	4	1	2	14	0,6
Celkem	1 249	1 237	1 574	1 948	1 715

¹⁾ Celkové prostředky vyčleněné na předfinancování pozemkových úprav realizovaných v daném roce.

Pramen: Ústřední pozemkový úřad

Zpracoval: L. Jelínek (ÚZEI), M. Válová (MZe)

⁸¹⁾ Pozemkové úpravy vycházejí z ustanovení zákona č. 229/1991 Sb. o půdě, podle kterého se mají upravovat vlastnické vztahy k půdě v souladu se zájmy hospodářského rozvoje venkova i v souladu s požadavky na tvorbu krajiny a životního prostředí. Vlastní proces v pozemkových úpravách je upraven zákonem č. 139/2002 Sb., o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech, ve znění pozdějších předpisů a rozeznává dvě formy pozemkových úprav: jednoduché pozemkové úpravy, které představují řešení zpravidla jen části jednoho katastrálního území, resp. pouze v něm vybraného problému, a komplexní pozemkové úpravy, představující ucelené řešení zpravidla celého katastrálního území v souladu s požadavky na tvorbu krajiny, životního prostředí, vodohospodářských poměrů včetně zpřístupnění pozemků, protierozní ochrany i ekologické stability území. V rámci pozemkových úprav se mimo jiné vyjasňují vlastnické vztahy, tzn. upřesňuje se katastr nemovitostí a vzniká nová digitální katastrální mapa. Součástí návrhu pozemkové úpravy je plán společných zařízení zahrnující technické a další opatření sloužící ke zpřístupnění pozemků, protierozní opatření, vodohospodářská opatření a opatření k ochraně a tvorbě životního prostředí.

⁸²⁾ Protipovodňová a protierozní opatření (podle usnesení vlády ze dne 15. listopadu 2006 č. 1304).

⁸³⁾ Podle metodického předpisu ÚPÚ by se průměrná cena zpracovaného návrhu KPÚ měla pohybovat kolem 10,5 tis. Kč/ha. Skutečné náklady se aktuálně pohybují v průměru kolem 8 tis. Kč.

V rámci pozemkových úprav bylo dosud vybudováno více než 1 683 km cest. Na každý km² provedené KPÚ tak připadá v průměru 332 metrů nově vytvořených cest v krajině. Celkový rozsah ukončených i rozpracovaných pozemkových úprav a realizovaná společná zařízení v krajině v členění podle jednotlivých krajů (NUTS 3) uvádí tab. T7.1/03. Průměrná velikost území spadající do jedné pozemkové úpravy je 400-450 ha, doba trvání 4-5 let.

T7.1/03 - Stav provádění Komplexních pozemkových úprav k 31. 12. 2010 podle krajů

Region	Ukončené				Zahájené a rozpracované				Realizace protierozních opatření	Realizace ekologických opatření	Realizace vodohosp. opatření	Realizované cesty
	v roce 2010	celkem k 31. 12. 2010	v roce 2010	celkem k 31. 12. 2010	v roce 2010	celkově k 31. 12. 2010	v roce 2010	celkově k 31. 12. 2010				
	počet	počet	ha	ha	počet	počet	ha	ha				
Středočeský kraj	20	183	7 901	74 120	9	116	2 947	52 628	37	190	21	295 998
Jihočeský kraj	21	174	9 681	67 910	4	116	1 241	47 715	34	23	28	225 106
Karlovarský kraj	3	47	615	14 022	4	26	1 521	8 835	50	16	3	52 908
Plzeňský kraj	22	120	7 643	41 335	4	120	2 465	48 771	168	67	17	135 072
Liberecký kraj	2	18	500	5 688	3	33	3 131	16 934	13	2	0	37 312
Ústecký kraj	5	47	2 825	20 014	6	48	2 691	26 773	4	22	2	108 895
Královéhradecký kraj	11	88	5 091	35 113	3	48	1 062	24 382	36	100	38	163 714
Pardubický kraj	11	78	7 039	36 090	5	56	1 583	29 614	57	39	11	104 560
Jihomoravský kraj	11	156	7 996	98 986	2	58	115	44 783	32	109	41	184 980
Zlínský kraj	7	33	4 566	15 484	4	44	1 393	22 648	35	231	72	32 093
Kraj Vysočina	12	104	5 220	47 199	3	43	600	21 724	56	68	22	141 926
Olomoucký kraj	8	78	2 297	36 585	6	51	3 193	26 992	39	352	52	156 972
Moravskoslezský kraj	6	18	6 436	14 461	0	37	0	32 696	10	171	6	43 543
ČR celkem	139	1 144	67 808	507 007	53	796	21 942	404 494	569	1 390	312	1 683 079

Pramen: Ústřední pozemkový úřad

Zpracoval: L. Jelínek (ÚZEI), M. Válová (MZe)

Podle šetření ÚZEI⁸⁴ je vnímání dokončených pozemkových úprav uživateli zemědělské půdy převážně pozitivní. Mezi nejvýznamnější pozitiva respondenti uvádějí zejména zlepšení přístupu k pozemkům, zpřehlednění a lepší uspořádání vlastnických vztahů, zcelení a zlepšení tvaru pozemků. I přes postupující proces pozemkových úprav náhradní pozemky stále užívá polovina podniků s podílem 3 % u podniků PO a 12 % u podniků FO z celkové obhospodařované půdy.

Přehled dosud realizovaných pozemkových úprav je uveden v přílohové mapě M7.1/01.

7.2 Trh s půdou

V ČR se v roce 2010 zobchodovalo přibližně 2,5 % ZPF, vedle toho se část půdy převedla bezúplatně (formou dědictví, darem, apod.). Tržní ceny prodávaných pozemků zaznamenaly růst a jejich ceny se pohybují nad 90 tis. Kč/ha. Rovněž průměrné nájemné ze zemědělské půdy se v roce 2010 zvýšilo na 1 421 Kč/ha, tj. meziročně o 9 %. Celkový podíl prodávané půdy v ČR je srovnatelný s podílem prodeje zemědělské půdy v ostatních zemích EU. Tab. T7.2/01 uvádí podíl zobchodované zemědělské půdy na celkové výměře.

T7.2/01 - Zobchodovaná zemědělská půda v ČR

Ukazatel	2002-2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010 ¹⁾
Podíl na ZPF (%)	2,79	2,81	3,41	3,42	3,71	2,94	2,56	2,50
Absolutní zobchodovaná výměra (ha)	119 161	119 847	145 266	145 487	157 638	124 774	108 518	105 838

¹⁾ Kvalifikovaný odhad.

Pramen: ČÚZK

Zpracoval: L. Jelínek (ÚZEI)

Výměra prodané zemědělské půdy ve vlastnictví státu prostřednictvím PF ČR podle § 7 zákona č. 95/1999 Sb. (převod na samostatně hospodařící rolníky, vlastníky zemědělské půdy, společníky obchodních společností, členy družstev a oprávněné osoby) tvořila 89 % celkové převedené půdy a dosáhla v roce 2010 celkem 27,6 tis. ha (při meziročním snížení o 29 %). PF ČR celkem převedl 31 tis. ha. Průměrná výměra prodávaného pozemku činila 1,05 ha. Kupní cena za 1 m² se meziročně zvýšila v tomto segmentu trhu půdy o 11,5 %, a to z 5,37 Kč/m² na 5,99 Kč/m² (tab. T7.2/02)⁸⁵. Uvedená cena zahrnuje jak nákupy bez, tak i s využitím 30letého splátkového režimu a nerozlišuje přednostní prodeje. Tržní cena prodávané státní půdy, která má největší vypovídací schopnost o cenách půdy pro zemědělské účely (podle § 7 zákona o prodeji půdy, ve splátkovém režimu, bez uplatnění předkupního práva) činila 6,09 Kč/m².

⁸⁴ Dotazníkové šetření se změnami na vlastnicko-uživatelské vztahy k zemědělské půdě provedené v rámci výzkumného záměru financovaného MZe (MZE0002725101 Analýza a vyhodnocování možností trvalé udržitelnosti zemědělství a venkova ČR v podmínkách EU a Evropského modelu zemědělství).

⁸⁵ Úřední cena prodávané půdy se v roce 2010 snížila, její tržní (prodejní) cena však vzrostla.

Celková výměra státní půdy převedená do soukromého vlastnictví od 25. 5. 1999 do 31. 12. 2010 představuje 524,8 tis. ha, tj. 87,5 % z celkové předpokládané nabídky státní půdy, tedy z přibližně 600 tis. ha⁸⁶. Ostatní státní půda (přibližně 166 tis. ha) připadá na blokace podle § 29 zákona o půdě (50 tis. ha), bezúplatné převody a prodeje pro investiční účely, náhradní pozemky za nároky podle zákona o půdě (10-20 tis. ha), půdu potenciálně ohroženou restitucí, půdu používanou pro realizaci společných zařízení v rámci pozemkových úprav (20 tis. ha) a půdu obtížně privatizovatelnou (cca 50 tis. ha).

T7.2/02 - Prodej pozemků ve vlastnictví státu a kupní cena¹⁾

Ukazatel	MJ	2008	2009	2010	Meziroční index
Celková výměra	ha	48 007	39 032	27 582	70,7
Průměrná výměra pozemku	ha	0,95	0,97	1,05	108,2
Kupní cena	Kč/m²	5,15	5,37	5,99	111,5

¹⁾ Prodej podle § 7 zákona č. 95/1999 Sb.

Pramen: PF ČR

Zpracoval: L. Jelínek (ÚZEI)

V roce 2010 PGRLF v rámci programu „Podpora nákupu půdy“⁸⁷ schválil 122 žádostí na úvěry na nákup soukromé zemědělské půdy v celkové výši 239 mil. Kč s objemem nakoupené půdy v rozsahu 2 790 ha při průměrné ceně nakupované půdy 9,53 Kč/m². Dosud v programech zaměřených na nákup soukromé půdy (realizovány od roku 2004 do 9. 12. 2010) bylo schváleno 1 427 žádostí s celkovou výší úvěrů 2,66 mld. Kč a s podporou bylo nakoupeno 56 542 ha půdy za průměrnou cenu 5,23 Kč/m². Příjem žádostí do tohoto programu byl na konci roku 2010 ukončen.

T7.2/03 - Vývoj cen zemědělské půdy (Kč/ha) podle různých zdrojů

Databázový zdroj	2003	2005	2006	2007	2008	2009	2010
ČSÚ¹⁾	48 481	48 279	46 806	51 848	59 257	59 471	61 849
ÚZEI šetření odhadců²⁾	-	-	-	-	63 800	77 800	-
ÚZEI obchodní smlouvy³⁾					73 900	92 800	96 512
PF ČR celkový průměr podle § 7⁴⁾	41 651	38 066	40 032	41 443	51 498	53 687	59 900
PF ČR převody podle § 7 orná půda	51 787	46 684	49 697	48 640	61 764	55 699	73 100
PF ČR převody podle § 7 TTP	19 717	21 108	22 305	22 535	34 541	45 200	34 460
PGRLF⁵⁾	-	43 504	42 693	52 741	46 851	69 938	95 265

¹⁾ Databáze ČSÚ podle údajů z přiznání k dani z nemovitostí. Pro rok 2010 kvalifikovaný propočet.

²⁾ Odhadovaná tržní cena zemědělské půdy autorizovanými odhadci pro účely poskytování hypotečních úvěrů (šetření začalo v roce 2009).

³⁾ Reprezentativní šetření obchodních smluv se zemědělskou půdou. Pro rok 2010 kvalifikovaný propočet.

⁴⁾ Obsahuje jak cenu vyhlášenou (v případě uplatnění předkupního práva), tak výslednou ze soutěže (u nákupů bez předkupního práva).

⁵⁾ Nákup soukromé půdy s využitím programu „Podpora nákupu půdy“ (podpora úroků z úvěru).

Pramen: ČSÚ, ÚZEI, PF ČR, PGRLF

Zpracoval: L. Jelínek, V. Voltr (ÚZEI)

Tržní ceny zemědělské půdy se zvyšovaly v roce 2010, avšak s rozdílnými tempy růstu v závislosti na jednotlivých datových zdrojích. Vývoj tržních cen zemědělské půdy podle různých datových zdrojů v období let 2004-2010 je znázorněn v tab. T7.2/03⁸⁸ (jedná se o směny pozemků určených převážně pro zemědělské využívání). Ze zdrojů vyplývá, že průměrná cena půdy (pro všechna sledování) mezi roky 2003 a 2010 se zvýšila o 74 %, přičemž meziročně vzrostla o 8 %. Pomalejší tempo růstu cen prodávané státní půdy souvisí s postupným poklesem kvality zbývajících prodávaných pozemků. Dosavadní růstový trend, založený na zvýšené poptávce, je možné přes stávající i budoucí překážky na trhu půdy očekávat také v dalších letech.

V některých NČS jsou ceny zemědělské půdy srovnatelné s ČR (2,9 tis. €/ha, v Polsku okolo 3 tis. €/ha z. p.), avšak oficiálně uváděná průměrná tržní cena zemědělské půdy na Slovensku vzrostla již dokonce na 9,8 tis. €/ha. V bývalé EU 15 vykazují nejvyšší ceny Nizozemsko (30-47 tis. €/ha) a Belgie (27 tis. €/ha). Naopak nejnižší jsou ceny ve Švédsku (4 tis. €/ha) a Francii (7 tis. €/ha).

Průměrný nájem ze zemědělské půdy podle šetření FADN v roce 2009 v ČR činil u fyzických osob 1 259 Kč/ha (s průměrným ročním nárůstem 6 % od roku 2005) a u právnických osob 1 317 Kč/ha (analogicky s ročním nárůstem 11 %). Podle předběžných kalkulací se v roce 2010 předpokládá mírné navýšení (v průměru u podniků fyzických osob na 1 331 Kč/ha, u právnických osob 1 460 Kč/ha). Původně významné rozdíly v nájemném mezi podniky fyzických a právnických osob se postupně snižují. Nájemné je ovšem významně diferencováno podle výrobních oblastí (tab. T7.2/04) a zastoupení půdy v LFA oblastech. Nájemné z půdy dosahuje v kukuřičné oblasti tradičně trojnásobku nájemného v horské oblasti. Mezi faktory, které přispívají ke zvyšování nájemného, patří zejména rostoucí platby vázané na půdu a konkurence o využití půdy (v současnosti zejména pro odvětví bioenergetiky). Nicméně vzhledem k víceletým nájemním smlouvám s fixně stanoveným koeficientem růstu nájemné na meziroční změny v cenách či situaci na trhu bezprostředně nereaguje. Podle šetření ÚZEI⁸⁹ převažují nájemní smlouvy na dobu neurčitou (2/3 z celkového počtu), a to jak u podniků PO, tak i FO. Téměř polovina těchto smluv má stanovenou délku výpovědní lhůty mezi 2-5 lety, v průměru 4 roky. Často jsou nájemní smlouvy v různých režimech

⁸⁶ Disponibilní výměra podle § 2 zákona č. 95/1999 Sb., v pozdějším znění.

⁸⁷ Program navázal na ukončený titul „Půda“ v září 2009 a příjem žádostí probíhal od 1. prosince 2009 do 9. prosince 2010 s nejzazším termínem podpory úroků do konce roku 2012.

⁸⁸ Od roku 1993 VÚZE prováděl každoroční monitoring o transakcích a cenách na trhu se zemědělskou půdou v rámci projektu NAZV.S ohledem na nové požadavky sledování tržních cen a ukončení projektu NAZV došlo k přerušení tohoto monitoringu cen. V roce 2009 probíhalo testování sběru dat prostřednictvím sítě autorizovaných odhadců. V roce 2010 začalo pilotní šetření z databáze ČÚZK u smluv o převodech půdy ve vybraných okresech ČR. Do analýzy jsou zařazeny pouze pozemky pro budoucí zemědělské využití.

⁸⁹ Dotazníkové šetření se změření na vlastnicko-uživatelské vztahy k zemědělské půdě provedené v rámci výzkumného záměru financovaného MZe (MZE0002725101 Analýza a vyhodnocování možností trvalé udržitelnosti zemědělství a venkova ČR v podmínkách EU a Evropského modelu zemědělství).

sjednávány i v rámci jednoho podniku (zejména u větších podniků). Převažujícími způsoby stanovení nájemného jsou: fixní částka na celou dobu trvání smlouvy, odvození podle délky nájmu a relace k nájemnému stanovenému sousedním podnikem. Obecným principem je přitom vazba sazby nájmu k úřední ceně půdy.

T7.2/04 - Průměrný nájem na 1 ha pronajaté půdy podle výrobních oblastí (Kč/ha)¹⁾

Výrobní oblast	Fyzické osoby						Právníkové osoby					
	2005	2006	2007	2008	2009	2010 ²⁾	2005	2006	2007	2008	2009	2010 ²⁾
Kukuřičná	1 523	1 705	1 672	1 767	2 068	2 237	1 239	1 298	1 460	1 594	1 680	1 814
Řepařská	1 353	1 296	1 427	1 465	1 543	1 596	1 445	1 478	1 552	1 628	1 908	2 048
Bramborářská	639	701	773	806	872	943	614	669	748	894	1 040	1 187
Bramborářsko-ovesná	716	708	811	859	872	917	480	510	592	745	887	1 036
Horská	555	626	535	589	689	732	351	413	437	494	666	785
ČR	1 010	1 037	1 156	1 198	1 259	1 331	874	951	1 041	1 121	1 317	1 460

¹⁾ Pachtovné z půdy počítané podle výsledků FADN - v roce 2009 došlo ke zpřesnění výpočtu (aktualizace je provedena od roku 2005).

²⁾ Předběžný odhad. Kalkulováno na základě průměrné změny pachtovného v letech 2005-09 u příslušné výrobní oblasti.

Pramen: Výběrové šetření FADN CZ

Zpracoval: L. Jelínek (ÚZEI)

Samostatnou oblastí pronájmu zemědělské půdy je pronájem půdy ve vlastnictví státu, kterou spravuje PF ČR (viz kap. 7.3).

Průměrné nájemné ze zemědělské půdy je v ČR srovnatelné s ostatními NČS EU, ale je stále nižší než v okolních zemích EU 15. V roce 2010 činilo průměrné nájemné v ČR v přepočtu 57 €/ha (výjimkou ovšem není nájemné ve výši 100 €/ha v oblastech s lepšími výrobními podmínkami). Podle Eurostatu se nájemné na Slovensku pohybovalo okolo 30 €/ha, v Polsku přibližně 50 €/ha, v Maďarsku okolo 90 €/ha. V ostatních zemích EU 15 se nájemné pohybuje v rozmezí od 120 €/ha (Švédsko) do 550 €/ha (Dánsko, Řecko) u zemědělské (resp. orné) půdy.

7.3 Pozemkový fond, privatizace a restituce ze státního majetku a půdy

Situace ve vypořádání restitučních nároků

Vyřizování uplatněných restitučních nároků v zemědělství je až na řešení sporných případů téměř ukončeno. V rámci správních řízení bylo do 31. 12. 2010 rozhodnuto celkem o 1 754 871 ha zemědělské a lesní půdy. Z toho bylo skutečně vydáno 1 335 041 ha, nevydáno s nárokem na náhradu prostřednictvím PF ČR bylo 130 952 ha. Z důvodů nenaplnění zákonných podmínek pozemkové úřady rozhodly o nevydání 288 719 ha.

T7.3/01 - Vyřizování restitucí v rezortu zemědělství¹⁾

Ukazatel	2009		2010	
	počet případů	%	počet případů	%
Uplatněné nároky ²⁾	232 011	100,0	228 435	100,0
Ukončené nebo téměř ukončené restituční případy	231 378	99,7	227 834	99,7
Vydaná správní rozhodnutí ³⁾	450 073	100,0	450 669	100,0
z toho - rozhodnutí v právní moci	437 271	97,2	437 972	97,2

¹⁾ Restituční případy ve smyslu zákona č. 229/1991 Sb. v platném znění, vždy k 31. 12.

²⁾ Rozdíl v počtu uplatněných restitučních případů je dán upřesněním evidence.

³⁾ K jednomu restitučnímu případu je možno vydat více rozhodnutí. Počet správních rozhodnutí a podaných odvolání se může lišit u jednotlivých restitučních případů při jejich revokaci, po několika odvoláních apod. Odvolání: v průměru 2/3 k soudům, 1/3 k MZe.

Pramen: Ústřední pozemkový úřad

Zpracoval: L. Jelínek (ÚZEI)

Privatizace státních podniků hospodařících na zemědělské půdě

Privatizace státních statků a obdobných státních podniků hospodařících na zemědělské půdě (dále jen státních statků) je v zásadě ukončena. Z původního počtu 316 státních statků, které vstoupily do privatizace, dosud nebyla likvidace ukončena u 29 státních statků, a dále je v řízení o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) k 31. 12. 2010 16 státních statků.

Úloha Pozemkového fondu ČR ve vypořádání restitučních nároků, v privatizaci a v pronájmu státní půdy a ostatního majetku

V rámci restitucí administruje PF ČR vypořádání oprávněných osob ze zákona o půdě. Jedná se o nároky na náhrady (např. za znehodnocení vrácených budov, za odebraný živý a mrtvý inventář).

Dále jde o vypořádání nároků oprávněných osob na převod pozemků. Tyto nároky vypořádává PF ČR bezúplatným převodem jiných pozemků z vlastnictví státu a správy PF ČR do vlastnictví oprávněných osob (tzv. náhradní pozemky) a zápočtem nároků oprávněných osob na převod pozemků podle § 11a zákona o půdě na úhradu kupní ceny pozemků při prodeji půdy podle zákona č. 95/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

T7.3/02 - Vypořádání restitučních náhrad ze státního majetku a půdy ve správě PF ČR

Položka restitučních náhrad	Celkem od počátku činnosti PF ČR k 31. 12. 2010		V průběhu roku 2010
	mil. Kč	%	mil. Kč
Nároky na náhrady¹⁾			
- převzato	11 163,23	100,00	28,66
- vypořádáno	11 000,50	98,54	36,98
- zbývá vypořádat	162,73	1,46	.
Nároky na náhradní pozemky²⁾			
- převzato	7 852,10	100,00	43,92
- vypořádáno	7 048,49	89,77	312,38
- zbývá vypořádat	803,61	10,23	.

¹⁾ Podle § 18a, § 20 zákona č. 229/1991 Sb., o půdě.

²⁾ Podle § 11, odst. 2, § 17, odst. 3 zákona č. 229/1991 Sb., o půdě (od 14. 4. 2006 podle § 11a zákona o půdě).

Pramen: PF ČR

Zpracoval: L. Jelínek (ÚZEI)

Pozemkový fond pronajímá státní půdu a ostatní státní majetek do doby jejich privatizace. Z celkové výměry 239,1 tis. ha státní zemědělské půdy k 31. 12. 2010 bylo pronajato 218,3 tis. ha. Největší podíl připadl na právnické osoby (68,7 %), zbytek na fyzické osoby. Přitom zůstalo z nejrůznějších důvodů k 31. 12. 2010 ještě 20,7 tis. ha zemědělské půdy nepronajato, což představuje 8,7 % celkové výměry státní půdy ve správě PF ČR (přil. tab. 7.3/01).

Prodej státní půdy a ostatního státního majetku

PF ČR pokračoval v roce 2010 v prodeji státní půdy, kterou spravuje na základě zákona č. 95/1999 Sb., o podmínkách převodu zemědělských a lesních pozemků z vlastnictví státu na jiné osoby podle zákonem stanovených podmínek. Podrobněji viz kap. 7.2.

7.4 Stav využití a ochrany půdního fondu

Zemědělský půdní fond představoval k 31. 12. 2010 podle evidence katastru nemovitostí celkem 4 234 tis. ha, tj. 53,7 % z rozlohy státu (tab. T7.4/01). Na jednoho obyvatele připadá 0,40 ha zemědělské půdy a 0,29 ha orné půdy. Proti roku 2009 došlo ke snížení rozlohy zemědělské půdy o zhruba 5,5 tis. ha, tj. o 0,1 %, což je o 400 ha více, než činil pokles v roce 2009. V letech 1990 až 2000 byl roční převod zemědělské půdy do nezemědělského užití asi 1 tis. ha, od roku 2000 do roku 2004 kolem 4 tis. ha a od roku 2005 dochází k ustálenému úbytku zemědělské půdy ve výši přibližně 5 tis. ha ročně.

Meziroční úbytek ZPF v roce 2010 spočíval podle ČÚZK především ve snížení výměry orné půdy o téměř 9 tis. ha, což je stejný úbytek jako v roce 2009. Část z této výměry se přesunula do trvalých travních porostů, jejichž výměra se zvýšila o 3,1 tis. ha. Opětovně narostla výměra lesních pozemků o 2 tis. ha a kategorie „zastavěné a ostatní plochy“ o zhruba 3 tis. ha. Nadále se zvyšuje výměra zahrad (o 0,1 tis. ha), vinic (o 0,1 tis. ha) a vodních ploch (o 0,3 tis. ha), téměř se však zastavil nárůst výměry ovocných sadů.

T7.4/01 - Změny parcel jednotlivých druhů pozemků podle evidence ČÚZK

Druh pozemku	Výměra (ha)		Rozdíl výměry (ha)	Meziroční index	Rozdíl počtu parcel 2010-2009	Průměrná velikost parcely 2009 (ha)	Průměrná velikost parcely 2010 (ha)
	k 31. 12. 2009	k 31. 12. 2010					
Orná půda	3 016 858	3 008 090	-8 768	99,7	336 655	1,01	0,90
Chmelnice	10 661	10 552	-109	99,0	1 536	0,83	0,73
Vinice	19 292	19 434	142	100,7	4 151	0,26	0,24
Zahrady	162 877	163 010	133	100,1	16 358	0,06	0,06
Ovocné sady	46 511	46 556	45	100,1	7 756	0,64	0,58
Trvalé travní porosty	982 776	985 859	3 083	100,3	119 598	0,46	0,44
Zemědělská půda	4 238 975	4 233 501	-5 474	99,9	486 054	0,54	0,51
Lesní pozemky	2 655 212	2 657 376	2 164	100,1	38 270	2,01	1,96
Vodní plochy	162 787	163 144	357	100,2	30 304	0,34	0,32
Zastavěné plochy a nádvoří	131 127	131 366	239	100,2	27 265	0,03	0,03
Ostatní plochy	698 391	701 151	2 760	100,4	161 556	0,16	0,16
Nezemědělská půda	3 647 517	3 653 037	5 520	100,2	257 395	0,35	0,34
Celkem	7 886 492	7 886 538	46	100,0	743 449	0,43	0,42

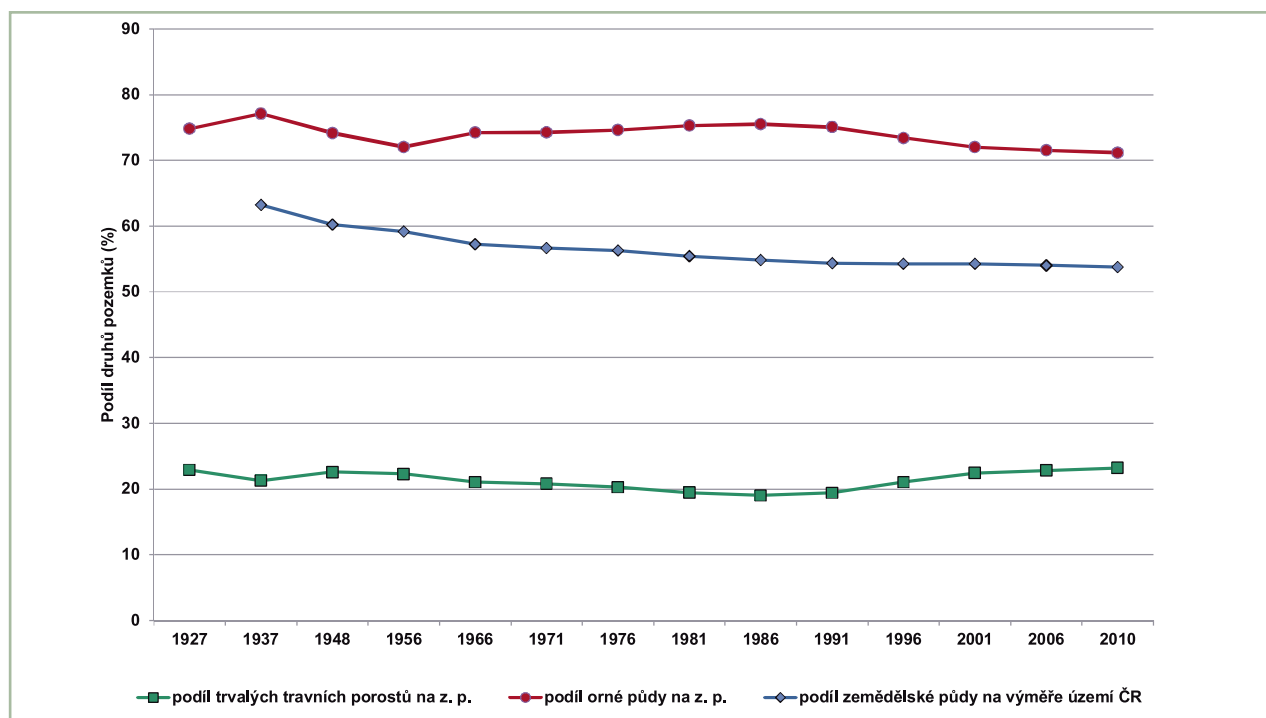
Pramen: ČÚZK

Zpracoval: V. Voltr, J. Kučera (ÚZEI)

Rozdíl počtu parcel dokumentuje fragmentaci vlastnické struktury půdního fondu, z části tvořené dělením vlastnických parcel a z části obnovou katastrálního operátu při digitalizaci katastru nemovitostí, při které se do katastrální mapy v digitální formě doplňují parcely dosud vedené pouze ve zjednodušené evidenci. V roce 2010 narostl počet vlastnických parcel zemědělské půdy o 486 tis. při současném poklesu výměry této půdy proti roku 2009. Průměrná výměra parcely orné půdy poklesla z 1,01 ha na 0,9 ha.

Vývoj vybraných druhů pozemků v ČR od r. 1927 je zobrazen na grafu T7.4/01, ze kterého je zřejmé dlouhodobé snížení intenzity využití půdního fondu v ČR. Podle ČÚZK podíl zornění klesl na 71,1 % a zatravnění tvoří 23,3 % ZPF. Stoupá i vzájemný poměr výměry lesní a zemědělské půdy.

Graf T7.4/01 - Podíly druhů pozemků podle ČÚZK

Pramen: ČÚZK
Zpracoval: V. Voltr (ÚZEI)

V systému LPIS byla k 31. 12. 2010 evidovaná výměra zemědělsky obhospodařované půdy ve výši 3 532 tis. ha, tj. zvýšení proti 31. 12. 2009 o 7,9 tis. ha. Struktura evidovaných zemědělských kultur v evidenci LPIS podle zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů je uvedena v tab. T4.7/02. Hlavní meziroční rozdíl v zastoupení kultur spočívá v navýšení travních porostů o 25,1 tis. ha a ve snížení o. p. o 17,6 tis. ha. Podíl travních porostů na zemědělsky obhospodařované půdě, na kterou lze poskytovat podpory, již představuje 27 %⁹⁰. Narostla výměra zalesněných pozemků o 0,5 tis. ha, výměra porostů rychle rostoucích dřevin poklesla.

T7.4/02 - Evidované zemědělské kultury v LPIS

Druh pozemku	2009		2010		Rozdíl (ha)
	výměra (ha)	podíl výměry (%)	výměra (ha)	podíl výměry (%)	
Chmelnice	5 963	0,17	5 763	0,16	-199
Orná půda	2 548 029	72,21	2 530 412	71,53	-17 618
Ovocný sad	21 430	0,61	21 746	0,61	317
Školka	1 251	0,04	1 316	0,04	66
Travní porost	932 830	26,43	957 954	27,08	25 124
Vinice	13 613	0,39	13 757	0,39	144
Zelinářská zahrada	120	0,00	138	0,00	18
Jiná kultura	1 056	0,03	1 132	0,03	76
Zemědělsky obhospodařovaná půda celkem	3 524 292	99,87	3 532 219	99,85	7 928
Porost rychle rostoucích dřevin	490	0,01	373	0,01	-117
Rybník	.	.	294	0,01	294
Zalesněná půda	3 991	0,11	4 493	0,13	502
Celkem	3 528 773	100,00	3 537 378	100,00	8 606

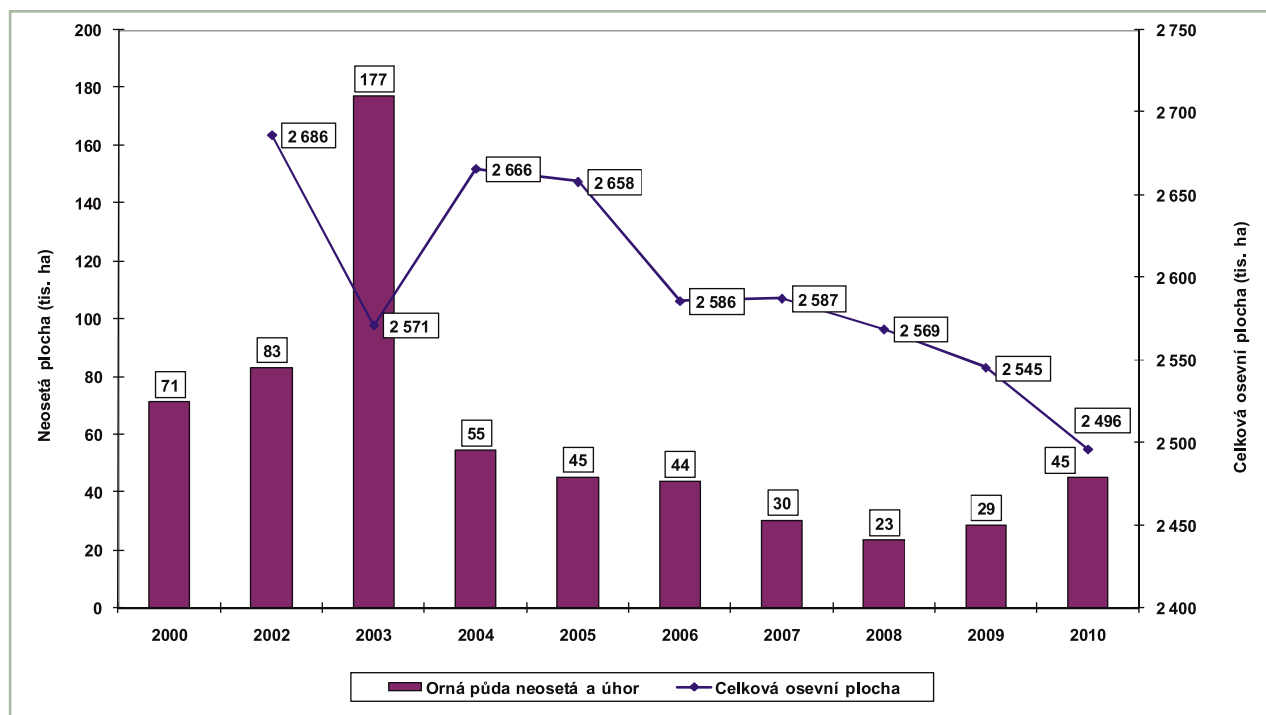
Pramen: MZe
Zpracoval: V. Voltr, J. Kučera (ÚZEI)

⁹⁰ Rozdíl ve stupni zatravnění podle evidence ČÚZK a LPIS je dán mj. nedodržením § 10 zákona č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí ČR (katastrální zákon) vlastníky zemědělské půdy.

Rozdíl mezi evidencí zemědělské půdy podle LPIS a ČÚZK ve výši cca 700 tis. ha je dán odlišnou metodikou evidence a aktualizací výměr jednotlivých kultur. ČÚZK eviduje zemědělskou půdu podle listu vlastnictví pozemků, přičemž platí, že změna druhu pozemku se zaznamenává na základě vkladu do katastru nemovitostí, který podávají účastníci řízení. V LPIS je evidována obhospodařovaná zemědělská půda (půdní bloky/díly půdních bloků (PB/DPB)) podle uživatelů, kteří ji do evidence půdy ohlásili. Skutečná obhospodařovaná výměra se přitom snižuje z důvodu neobdělávání zemědělské půdy. Evidovaná výměra zemědělské půdy v LPIS se může každoročně i v průběhu jednoho roku měnit v závislosti na evidenci uživatelů.

Rozsah neosetě orné půdy a úhoru stoupl v roce 2010 na 45 tis. ha a představuje nárůst na úroveň roku 2005 (graf T7.4/02). Příčinou je poškození porostů vlivem záplav, v důsledku kterých byly dotčené plochy vyjmuty z evidence osevů.

Graf T7.4/02 - Neosetá plocha, úhor a celková osevní plocha v letech 2000-2010

¹⁾ Osevní plocha je uváděna pro zemědělský sektor a tento údaj není za rok 2000 k dispozici.

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: V. Voltr (ÚZEI)

V LFA je podle evidence LPIS k 31. 12. 2010 do kategorie TP zařazeno celkem 372 tis. ha v horské oblasti, v ostatních méně příznivých oblastech 319 tis. ha a ve specifických oblastech 139 tis. ha, které představují celkem oprávněnou plochu 830 tis. ha (tab. T7.4/03). Z celkové plochy TP evidované v LPIS představují plochy zařazené do LFA 86,7 %. Podle evidence LPIS je podíl veškeré půdy v LFA k celkové výměře zemědělské půdy 50,4 %. Podle aktualizace PRV byla do oblastí se specifickými omezeními navíc zařazena katastrální území, která mají výnosnost půdy nižší nebo rovnou 34 bodů. Z tohoto důvodu narostla výměra oblastí se specifickým omezením proti roku 2009 o 15 tis. ha.

T7.4/03 - Struktura zemědělského půdního fondu¹⁾ podle jednotlivých typů LFA

Typ oblasti	o. p.		TP		ZPF	
	tis. ha	%	tis. ha	%	tis. ha	%
Horské oblasti	145	5,7	372	38,8	518	14,7
Ostatní méně příznivé oblasti	723	28,6	319	33,4	1 046	29,6
Oblasti se specifickými omezeními	77	3,1	139	14,5	219	6,2
Méně příznivé oblasti celkem	945	37,4	830	86,7	1 782	50,5
Nezařazené oblasti celkem	1 585	62,6	128	13,3	1 750	49,6
Zemědělská půda celkem	2 530	100,0	958	100,0	3 532	100,0

¹⁾ Výměra z. p. podle LPIS k 31. 12. 2010.

Pramen: LPIS; Nařízení vlády č. 75/2007 Sb. v platném znění; vlastní výpočty

Zpracoval: J. Kučera, V. Voltr (ÚZEI)

Výměry jednotlivých druhů chráněných území jsou uvedeny v kap. 4. Celkem představují chráněné oblasti (bez překryvů) 384 tis. ha z. p., tj. 10,9 % výměry v ČR evidované v systému LPIS. Celková výměra všech kultur půdy chráněných oblastí v ČR (bez překryvů) je 1 686 tis. ha půdy, tj. 21,4 % veškeré půdy v ČR.

Na území ČR se nachází celkem 299 tis. ha zemědělské půdy ve zvláště chráněných územích a to převážně na TTP (187 tis. ha). V soustavě NATURA 2000 je evidováno 185 tis. ha z. p. a její celková výměra všech kultur činí 1 106 tis. ha.

Ochrana výměry a kvality ZPF

Zákon o ochraně ZPF

Ochrana ZPF je dána především zákonem č. 334/1992 Sb., o ochraně ZPF, který řeší zásady změn kultur půdy a obecná pravidla hospodaření na z. p. Výměra ZPF je ovlivněna intenzitou zástavby, která je nově regulována zákonem č. 402/2010 Sb., který aktualizuje výši poplatků za vynětí půdy ze ZPF, daných zákonem č. 334/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Úprava poplatků byla předmětem dlouhodobých jednání, podpořených i situací se zábořem z. p. pro výstavbu fotovoltaických elektráren. Celkový instalovaný výkon 1 953 MWp těchto elektráren (podle údajů Energetického regulačního úřadu) představuje rozlohu přibližně 5 tis. ha z. p., i když přibližně 40 MWp (megawatt tzv. špičkového výkonu) je tvořen malými zdroji o výkonu do 10 kWp, u kterých lze předpokládat umístění na střešních konstrukcích. Velké stavby nad 10 ha byly schváleny v roce 2009 a 2010 na 762 ha ZPF⁹¹.

Kontroly podmíněnosti

Pravidla hospodaření s dopady do kvality půdního fondu byla v roce 2010 uplatňována v rámci tzv. kontrol podmíněnosti při vyplácení podpor. Tato kontrola se skládá ze standardů GAEC a Zákonných požadavků na hospodaření v oblasti životního prostředí a veřejného zdraví, zdraví zvířat a zdraví rostlin. Standardy GAEC zajišťují zemědělské hospodaření ve shodě s ochranou životního prostředí. Jsou definovány v nařízeních jednotlivých dotačních titulů a jejich dodržování je pro zemědělce v ČR povinné od roku 2004⁹². Hospodaření v souladu se standardy GAEC je jednou z podmínek poskytnutí plné výše přímých plateb, některých podpor z osy II PRV a některých podpor společné organizace trhu s vínem.

Standardů je celkem 11 a na základě evropské legislativy, konkrétně přílohy č. III nařízení Rady (ES) č. 73/2009, jsou rozděleny do 5 tematických okruhů:

- 1. Eroze půdy:** GAEC 1 – posklizňová opatření na erozně ohrožených půdách s průměrnou svažitostí nad 7°, GAEC 2 – pravidla pěstování plodin na erozně ohrožených půdách.
- 2. Organické složky půdy:** GAEC 3 – aplikace tuhých statkových hnojiv v požadovaných termínech, GAEC 4 – zákaz pálení rostlinných zbytků.
- 3. Struktura půdy:** GAEC 5 – regulace agrotechnických zásahů, pokud je půda zaplavená nebo přesycená vodou.
- 4. Minimální úroveň péče:** GAEC 6 – nerušení, nepoškození krajinných prvků a druhu zemědělské kultury rybníků, GAEC 7 – regulace netýkavky žláznatá a bolševníku velkolepého, GAEC 8 – zákaz změny kultury o. p. na TTP, GAEC 9 – po 31. říjnu se nesmí na TTP vyskytovat porost vyšší než 30 cm.
- 5. Ochrana vody a hospodaření s ní:** GAEC 10 – povolení k zavlažování, GAEC 11 – v sousedství povrchových vod zachování ochranného pásu nehněné půdy o šířce nejméně 3 m od břehové čáry od 1. 1. 2012.

VÚMOP zpracoval v roce 2010 ohroženost **vodní erozí** mapou dlouhodobého průměrného smyvu půdy s využitím faktoru ochranného vlivu vegetace, který určuje hodnotu tohoto faktoru na základě klimatických regionů. Nejmenším potenciálním stupněm I je celkem označeno 54 % půd v ČR, nad stupněm IO je celkem 6,6 % půd, které jsou lokalizovány zejména do oblasti jižní Moravy⁹³.

V systému LPIS jsou vyjádřeny erozní vlivy GAEC 2 kombinací kultury a potenciální erozní ohroženosti na orné půdě v kategoriích A1-A3 (tab. 7.4/04).

T7.4/04 - Členění orné půdy s opatřením GAEC 2¹⁾

Opatření GAEC 2	Popis výskytu eroze	Rozloha PB/DPB orné půdy (ha)
A1	na PB/DPB s druhem kultury orná půda není výskyt silně erozně ohrožené půdy	662 972
A2	na části PB/DPB je výskyt silně erozně ohrožené orné půdy	1 851 146
A3	na celé výměře PB/DPB je výskyt silně erozně ohrožené půdy	16 196
Celkem		2 530 314

¹⁾ Opatření GAEC určena na základě statistické analýzy půdních bloků/dílů půdních bloků (PB/DPB) LPIS nad podkladovou rastrovou vrstvou kategorií erozní ohroženosti půd ČR v prostředí GIS. Opatření A0 - na PB/DPB není druh kultury orná půda.

Pramen: VÚMOP

Zpracoval: V. Voltr (ÚZEI)

Z průmětu podkladových map k vodní erozi VÚMOP do map LPIS vyplývá, že silně erozně ohrožené půdy představují celkem 65 tis. ha zemědělské půdy a orná půda je zasažena na 16 tis. ha. Opatřením A2 je dotčeno celkem 1,85 mil. ha výměry PB/DPB na orné půdě, přičemž plocha mírně erozně ohrožené o. p. je 260 tis. ha.

Větrnou erozí je potenciálně ohroženo celkem 19 % půd, z toho v kategorii ohrožené až silně ohrožené je celkem 8,6 % půd. Tyto půdy jsou lokalizovány zejména na jižní Moravě a v Polabí.

Území ovlivněná **zasolením** zaujímají plochu 6,6 tis. ha bez podstatného vlivu na produkční schopnost půdy. Území ovlivněná **podmáčením** zaujímají plochu 289,0 tis. ha.

⁹¹ Ve většině případů je provedeno dočasné vyjmutí půdy ze ZPF. Postup vynětí je podle „Sdělení odboru ochrany horninového a půdního prostředí č. j. 57316/ENV/10, kterým se upravuje postup při odnímání zemědělské půdy ze zemědělského půdního fondu pro výstavbu výroby elektřiny z energie slunečního záření“.

⁹² Přesné znění je umístěno na adrese: <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/kontroly-podminenosti-cross-compliance/dokumenty-ke-stazeni/rok-2010/>.

⁹³ Výpočet dlouhodobého průměrného smyvu půdy je proveden podle univerzální rovnice USLE (Wischmeier, Smith 1978). Jeho výsledná hodnota udává stupeň ohrožení půdy vodní erozí v jednotkách t/ha/rok.

Agrochemické zkoušení půd

Stav zemědělského půdního fondu je sledován ÚKZÚZ, který provádí sledování agrochemických vlastností půd v šestiletém cyklu. Pro zhodnocení vývojových tendencí sledovaných půdních parametrů byl zpracován přehled porovnávající výsledky agrochemických vlastností půd za období 2005-2009 se srovnatelnými výsledky za období 1999-2003.

Vývoj výměnné půdní reakce má dlouhodobě negativní trend vedoucí k postupnému okyselování zemědělské půdy. V porovnání s předchozím cyklem zkoušení došlo u orné půdy, TTP a vinic k poklesu půdní reakce o 0,1 stupně pH, ovocné sady vykázaly propad 0,3 stupně pH a chmelnice dokonce 0,5 stupně pH. Současně se u všech druhů pozemků zvýšil podíl kyselých půd. Z rozsahu aplikovaného množství vápenatých hnojiv v roce 2008 a 2009 lze však odvozovat potenciál postupného zlepšení uvedeného stavu.

Obsah přístupného fosforu v orných půdách ČR se v porovnání s minulým cyklem zkoušení snížil o 6 mg.kg⁻¹. Podle kritérií hodnocení vykazuje nízký obsah fosforu 25 % prozkoušené výměry orné půdy, to je o 7 % více než v minulém období.

Obsah přístupného draslíku v orných půdách ČR v posledních letech mírně stoupá a také srovnání podle kritérií hodnocení vykazuje mírně pozitivní trend. Ve srovnání s minulým cyklem zkoušení bylo v orné půdě zjištěno zvýšení průměrného obsahu draslíku o 14 mg.kg⁻¹ a došlo k přesunu 3 % výměry s nízkou a vyhovující zásobou do vyšších kategorií.

Ve srovnání s předchozím cyklem zkoušení se obsah přístupného hořčíku v orných půdách ČR zvýšil o 1 mg.kg⁻¹, výraznější zvýšení lze pozorovat u chmelnic (11 mg.kg⁻¹) a vinic (18 mg.kg⁻¹). U ovocných sadů a TTP dochází naopak k výraznému poklesu obsahu této živiny (28 mg.kg⁻¹ a 10 mg.kg⁻¹).

Snižování obsahu přístupného vápníku v půdě vlivem absence vápnění a s tím související postupné okyselování půdy je patrné zvláště podle kritérií zásobenosti půd. Pokles zásoby přístupného vápníku byl zjištěn u všech druhů pozemků vyjma vinic.

Zatížení půdy rizikovými prvky a polutanty je uvedeno podrobněji v kap. 4.

8 AGRÁRNÍ PRODUKCE A JEJÍ BILANCE

V rostlinné výrobě došlo v marketingovém roce 2010/11 k meziročnímu poklesu produkce téměř u všech komodit především z důvodu nižších hektarových výnosů, ale také v některých případech i vlivem poklesu produkčních ploch (např. u ječmene, kukuřice, brambor). Naopak meziročně se zvýšila produkce chmele. U většiny komodit, vyjma cukrové řepy a chmele, došlo k meziročnímu zvýšení CZV, ale zároveň se zvýšily také náklady. To se projevilo zhoršením nákladové i souhrnné rentability produkce, nejvýrazněji u ječmene. Zvýšenou souhrnnou rentabilitu naopak vykázaly pšenice a brambory. Zápornou souhrnnou rentabilitu vykázal pouze ječmen a chmel. V roce 2010 došlo téměř u všech komodit ŽV, vyjma skopového masa, k meziročnímu snížení produkce. K nejvýznamnějším změnám došlo u mléka, kdy vlivem meziročního zvýšení CZV mléka (o 21 %) se zlepšila souhrnná rentabilita výroby, avšak producenti se ještě vyrovnávali s ekonomickými ztrátami z předchozího roku. Rovněž pokračoval pokles stavů dojených krav, ale klesly také stavy skotu celkem. V produkci masa celkem došlo k nejvýraznějšímu propadu u masa drůbežního (o 18 %) v důsledku nižších stavů drůbeže a omezení domácí spotřeby, naopak se zvýšila produkce masa skopového (o 11 %). Produkce hovězího masa klesla (o 6 %) v souvislosti s vývojem stavů skotu. U vepřového masa se meziročně snížila výroba pouze mírně, naopak vzrostla v důsledku poklesu ceny jeho spotřeby. Meziroční pokles produkce pokračoval také u vajec. Rentabilita výroby se zlepšila téměř u všech hlavních komodit ŽV, kromě vepřového masa, kde snížení nákladů nekompenzovalo výrazný pokles CZV. Produkce potravinářského průmyslu nezaznamenala v roce 2010 oživení, což bylo spojeno s meziročním poklesem CPV potravinářských výrobků. Na domácím trhu, kam směřuje rozhodující část potravinářské produkce, se v průběhu celého roku 2010 nevytvořily dostatečně účinné poptávkové stimuly po produkci vysoké kvality. V rámci oborové struktury se u jednotlivých výrob projevila výrazná diferencovanost výkonnosti, kdy se relativně nejvíce snížila výroba rostlinných a živočišných tuků a olejů, naopak meziročně posílila výroba mléčných výrobků. V odvětví OZE se v roce 2010 meziročně zvýšila produkce FAME o 28 %, výroba bioetanolu vzrostla o 6 % a bioplynu bylo v zemědělských bioplynových stanicích vyrobeno více o 159 %. Meziročně došlo ke zvýšení výroby elektřiny a tepla z neaglomerované rostlinné hmoty, ale podíl této produkce na celkové biomase byl stále ještě nízký. V roce 2010 byly v ČR nově pěstovány GM brambory k výrobě škrobu pro průmyslové využití, naopak plocha GM kukuřice meziročně klesla o 28 %.

8.1 Rostlinná produkce celkem a podle rozhodujících komodit

8.1.1 Obiloviny

Celková světová produkce obilovin v roce 2010/11 dosáhla 2 178,8 mil. t, což představuje o 2,8 % nižší objem ve srovnání s předchozím rokem. Světově nejvýznamnější obilovinou je kukuřice, které se v roce 2010 sklídilo 813,8 mil. t a podílil se tak 37,3 % na celkové obilnářské produkci. Světová sklizeň pšenice činila 647,6 mil. t, rýže pak 451,5 mil. t. Nejvýznamnějšími producenty pšenice podle objemu jsou EU, Čína, Indie, USA a Rusko, v případě kukuřice USA, Čína, EU a Brazílie. Hlavními světovými producenty rýže jsou Čína, Indie, Indonésie, Bangladéš a Vietnam (USDA, III 2011). Pokles světového objemu produkce byl způsoben nižší úrodou pšenice a ječmene v důsledku nepříznivého vývoje počasí v rozhodujících produkčních regionech, především v západní Evropě (vlhko, záplavy), Ukrajině a Rusku (sucho a požáry, v Rusku nejhorší sklizeň za posledních 40 let), Severní Americe a Austrálii. Propad světové produkce obilovin zčásti kompenzovala vyšší celková sklizeň kukuřice. Kromě nižší produkce měl nepříznivý vývoj počasí i negativní vliv na kvalitu zrna, především u pšenice. Úroveň světových zásob poklesla a současně začaly na světových trzích od letních měsíců roku 2010 prudce stoupat ceny obilovin, především pšenice a kukuřice.

Pěstební plocha obilovin v EU v roce 2010 činila 56,1 mil. ha, což bylo meziročně o 3,6 % méně. Nejdůležitějšími obilovinami v EU jsou pšenice setá, kukuřice a ječmen. Největší výměru obilovin z členských států sklídila v roce 2010 Francie, dále Polsko, Německo, Španělsko a Itálie. Celková produkce zrna obilovin v členských státech EU dosáhla objemu 274,6 mil. t, což představuje meziroční pokles o 6,7 %. Největšími producenty obilovin v EU jsou Francie, Německo a Polsko, jejichž objem představuje v součtu polovinu veškeré produkce obilí v EU. ČR zaujímá s objemem výroby 6,9 mil. t zrna a 2,5% podílem na celkové produkci mezi členskými státy 10. místo (odhad COCERAL, III 2011).

Evropskou komisí je v rámci všech členských států EU pro hospodářský rok 2010/11 stanoven množstevní strop pro intervenční nákup pšenice obecně v souhrnném objemu 3 mil. t, která bude nakupována za pevnou cenu 101,31 €/t. Pro ječmen a kukuřici je vyhlášen množstevní strop 0 t. Při intervenčním nákupu pšenice na úrovni EU nad 3 mil. t, u ostatních obilovin v případě navýšení nulového stropu, bude nákup realizován formou nabídkového řízení s tím, že o přijatelnosti nabídek bude rozhodovat EK.

S novým nařízením Komise, kterým jsou stanovena intervenční centra pro obiloviny a kterým je upraveno NK č. 1173/2009 v souladu s horizontálním nařízením o intervencích NK č. 1272/2009, je publikován seznam intervenčních center a skladů ve státech EU. V ČR je v současnosti nahlášeno pro skladování obilovin celkem šest intervenčních center a 100 skladovacích prostor s celkovou skladovací kapacitou 594,8 t.

Prodej intervenčních zásob obilovin se uskuteční formou stálého nabídkového řízení na prodeje do vnitřního trhu EU. V intervenčních zásobách EU se na konci října 2010 nacházelo cca 5,6 mil. t obilovin. Pro rok 2011 je pro pomoc nejchudším v EU vyčleněno cca 2,8 mil. t obilovin, pro prodej na vnitřní trh EU je určeno cca 2,8 mil. t obilovin.

Z celkové sklizňové plochy obilovin v ČR v roce 2010, tj. 1 462,8 tis. ha (meziroční snížení o 5,1 %), zaujímaly největší podíl pšenice (833,6 tis. ha, tj. 57,0 % celkové plochy) a přes významný meziroční pokles ječmen (388,9 tis. ha, tj. 26,6 %). Třetí nejvýznamnější obilovinou byla kukuřice s výměrou 103,3 tis. ha (7,1 % celkové plochy obilovin). Na osevní ploše obilovin se dále podílely oves (52,3 tis. ha, 3,6 %), triticale (45,9 tis. ha, 3,1 %), žito (30,2 tis. ha, 2,1 %) a ostatní obiloviny (8,7 tis. ha, tj. 0,6 % celkové plochy obilovin).

Objem sklizené produkce obilovin v ČR v roce 2010 dosáhl 6 877,6 tis. t, což představuje meziroční pokles o 12,2 %. Jde o průměrnou sklizeň, avšak s významnými regionálními rozdíly v kvalitě sklizeného zrna. Na celkové produkci se podílela nejvyšším objemem pšenice (4 161,6 tis. t, tj. 60,5 %), ječmene bylo sklizeno 1 584,5 tis. t, kukuřice 692,6 tis. t a dalších obilovin (žito, triticale, oves a ostatní) celkem 439,0 tis. t.

Bilance výroby a spotřeby obilovin je dlouhodobě aktivní. Míra soběstačnosti poklesla v marketingovém roce 2010/11 na 132,0 % (tj. meziročně o 9,2 %) s dalším předpokladem mírného růstu a stagnací konečných zásob kolem 1 585,5 tis. t.

V průběhu marketingového roku 2010/11 se celkem dovezlo ze zahraničí 133,0 tis. t obilovin. Celková nabídka 8 521,3 tis. t pro marketingový rok 2010/11 je o 8,5 % nižší než v roce předchozím. Očekává se celková domácí spotřeba 5 208,5 tis. t, meziročně o 3,3 % nižší především v důsledku dalšího snížení spotřeby obilovin na krmiva. Celkové užití činí 7 279,6 tis. t a je o 6,7 % nižší proti předchozímu roku. Předpoklad vývozu pro rok 2010/11 je 1 925,0 tis. t (meziročně o 7,1 % nižší), z toho 67,5 % pšenice.

T8.1/01 - Bilance výroby a spotřeby obilovin

Ukazatel	MJ	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11 ¹⁾	Meziroční index
Produkční plocha	tis. ha	1 532,0	1 579,8	1 558,6	1 541,7	1 462,8	94,9
Hektarový výnos	t/ha	4,17	4,53	5,37	5,08	4,70	92,5
Produkce	tis. t	6 386,1	7 152,9	8 369,5	7 832,0	6 877,6	87,8
Počáteční zásoba ²⁾	tis. t	1 149,6	920,3	1 210,1	1 409,9	1 510,7	107,1
Dovoz	tis. t	384,3	179,7	126,8	73,8	133,0	180,2
Celková nabídka	tis. t	7 920,0	8 252,9	9 706,4	9 315,7	8 521,3	91,5
Domácí spotřeba	tis. t	5 527,1	5 699,5	5 833,0	5 388,0	5 208,5	96,7
v tom - potraviny	tis. t	1 907,0	1 997,0	1 987,0	2 045,0	2 005,0	98,0
- osiva	tis. t	337,0	348,5	347,0	333,0	339,5	102,0
- krmiva	tis. t	3 256,6	3 265,0	3 187,0	2 777,0	2 591,0	93,3
- technické užití	tis. t	26,5	89,0	312,0	233,0	273,0	117,2
Vývoz	tis. t	1 472,6	1 343,2	2 272,5	2 073,2	1 925,0	92,9
Intervenční nákup	tis. t	1,5	0,0	191,1	343,8	0,0	0,0
Prodej intervenčních zásob	tis. t	1,5	0,0	0,0	0,0	197,7	0,0
Zůstatek intervenčních zásob	tis. t	0,0	0,0	191,1	343,8	146,1	42,5
Celkové užití	tis. t	6 999,7	7 042,7	8 296,6	7 805,0	7 279,6	93,3
Konečná zásoba	tis. t	920,3	1 210,2	1 409,9	1 510,7	1 241,7	82,2
Soběstačnost ³⁾	%	115,5	125,5	143,5	145,4	132,1	-13,3

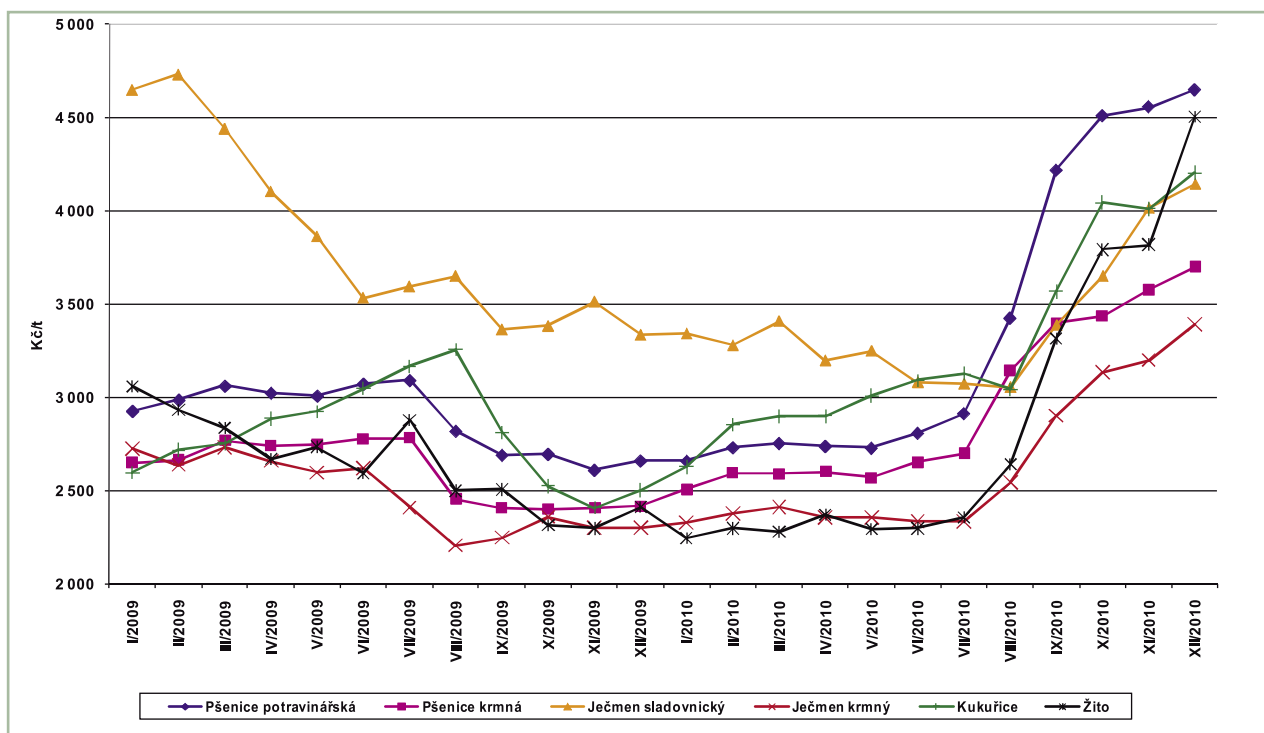
¹⁾ Odhad, s výjimkou údajů o sklizni.²⁾ Zásoby jsou uvedeny včetně SSHR.³⁾ Meziroční index u soběstačnosti je vyjádřen v p. b. (tj. rozdílem %).

Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, Statistika zahraničního obchodu; MZe; SZIF

Zpracoval: P. Novotný (ÚZEI)

CZV hlavních obilovin v ČR se v roce 2010 pohybovaly, s výjimkou sladovnického ječmene, na nízkých hodnotách, pokračujících po poklesu v druhé polovině předchozího roku. Od letních měsíců došlo k prudkému nárůstu CZV v reakci na pohyb cen na světovém trhu a na klíčových trzích EU. Koncem roku 2010 již většina CZV potravinářských obilovin překročila hodnotu 4 000 Kč/t s perspektivou dalšího, i když pravděpodobně mírnějšího růstu.

Graf T8.1/01 - Vývoj CZV vybraných obilovin v ČR 2009-10

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: P. Novotný (ÚZEI)

Pšenice

V roce 2010 činila výměra pšenice v ČR 833,6 tis. ha (což je meziročně o 0,3 % více), z níž ozimé odrůdy zaujímaly 785,5 tis. ha (94,2 % celkové výměry pšenice) a jarní odrůdy 48,1 tis. ha. Produkce meziročně poklesla o 4,6 % ze 4 358,1 tis. t na 4 161,6 tis. t v důsledku nižších výnosů. Průměrný výnos činil 4,99 t/ha proti 5,24 t/ha v předcházejícím roce, což představuje meziroční pokles o 4,8 %.

Počáteční zásoby pšenice pro marketingový rok 2010/11 proti předchozímu roku vzrostly o 18,0 % na 924,0 tis. t včetně státních hmotných rezerv. Dovoz pšenice v marketingovém roce opětovně poklesl, a to na 28,0 tis. t. Celková nabídka pšenice byla na úrovni 5 113,6 tis. t (o 1,2 % nižší než v předchozím roce). Vývoz činil 1 300,0 tis. t, což představuje meziroční pokles o 2,9 %.

Objem spotřeby potravinářské pšenice v marketingovém roce 2010/11 se meziročně téměř nezměnil a činil 1 230,0 tis. t. Spotřeba pšenice na osivo v marketingovém roce 2010/11 vzrostla o 5,4 % na 195,0 tis. t.

Pšenice v ČR je stále nejdůležitější krmnou obilovinou. V marketingovém roce 2010/11 došlo k mírnému poklesu její spotřeby na krmení z 1 285,0 tis. t v předchozím roce na 1 250 tis. t, tj. o 2,7 %.

V marketingovém roce 2010/11 došlo k poklesu celkového užití pšenice, a to o 4,3 % na 4 067,8 tis. t, objem konečných zásob vzrostl o 13,1 % na 1 044,9 tis. t.

T8.1/02 - Bilance výroby a spotřeby pšenice a její ekonomika

Ukazatel	MJ	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11 ¹⁾	Meziroční index
Produkční plocha	tis. ha	781,5	811,0	802,3	831,3	833,6	100,3
Hektarový výnos	t/ha	4,49	4,86	5,77	5,24	4,99	95,2
Produkce	tis. t	3 506,3	3 938,9	4 631,5	4 358,1	4 161,6	95,5
Počáteční zásoba	tis. t	713,3	549,4	701,3	783,2	924,0	118,0
Dovoz	tis. t	64,3	30,6	44,7	32,3	28,0	86,7
Celková nabídka	tis. t	4 283,9	4 518,9	5 377,5	5 173,6	5 113,6	98,8
Domácí spotřeba²⁾	tis. t	2 967,5	2 918,0	2 967,0	2 850,0	2 830,0	99,3
v tom - potraviny	tis. t	1 150,0	1 210,0	1 200,0	1 250,0	1 230,0	98,4
- osiva	tis. t	175,0	188,0	192,0	185,0	195,0	105,4
- krmiva	tis. t	1 632,0	1 500,0	1 450,0	1 285,0	1 250,0	97,3
- technické užití	tis. t	10,5	20,0	125,0	130,0	155,0	119,2
Vývoz	tis. t	767,0	899,6	1 595,3	1 338,3	1 300,0	97,1
Intervenční nákup³⁾	tis. t	0,0	0,0	32,0	61,3	0,0	0,0
Prodej intervenčních zásob	tis. t	0,0	0,0	0,0	0,0	61,3	0,0
Zůstatek intervenčních zásob	tis. t	0,0	0,0	32,0	61,3	0,0	0,0
Celkové užití	tis. t	3 734,5	3 817,6	4 594,3	4 249,6	4 068,7	95,7
Konečná zásoba	tis. t	549,4	701,3	783,2	924,0	1 044,9	113,1
Soběstačnost	%	118,2	135,0	156,1	152,9	147,1	-5,9
Ekonomika							
Průměrné náklady na jednotku⁴⁾	Kč/t	2 970,06	3 039,64	2 725,79	3 034,61	3 076,23	101,4
CZV pšenice potravinářské	Kč/t	3 150,00	4 578,00	5 106,00	2 889,00	3 392,00	117,4
CZV pšenice krmné	Kč/t	2 548,00	3 851,00	4 498,00	2 603,00	2 957,00	113,6
Přímé platby	Kč/ha	4 758,20	4 546,60	4 414,10	4 894,00	4 574,90	93,5
Přímé platby	Kč/t	1 059,73	935,51	765,01	933,97	916,81	98,2
Nákladová rentabilita (potravinářská pšenice)⁵⁾	%	6,06	50,61	87,32	-4,80	10,26	15,1
Souhrnná rentabilita (potravinářská pšenice)⁵⁾	%	41,74	81,39	115,39	25,98	40,07	14,1

¹⁾ Odhad, s výjimkou údajů o sklizni.

²⁾ Domácí spotřeba - ve všech uvedených letech: materiály ÚZEI a MZe.

³⁾ Intervenční nákup je zahrnut do celkové poptávky, není uveden v konečných zásobách.

⁴⁾ Náklady podle výběrového šetření ÚZEI - podniky právnických osob - pšenice ozimá.

⁵⁾ Meziroční index u soběstačnosti, nákladové a souhrnné rentability je vyjádřen v p. b. (tj. rozdílem %).

Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, Index cen zemědělských výrobců, Statistika zahraničního obchodu; MZe; SZIF; ÚZEI

Zpracoval: P. Novotný (ÚZEI)

CZV pšenice v ČR v roce 2010 navázaly na velmi nízké hodnoty předchozího roku mírným růstem až stagnací. Od června 2010 dochází pak k oživení cen, následovanému od srpna prudkým růstem, spojeným s větší diferenciací cen potravinářské a krmné pšenice, a to v reakci na vývoj cen na evropských trzích v důsledku nižší produkce a horší kvality zrna. Z minima 2 661 Kč/t počátkem roku 2010 dosáhla CZV pšenice potravinářské maxima v prosinci, a to 4 649 Kč/t (výrazný nárůst o 74,7 %), u pšenice krmné vzrostla během roku z lednové hodnoty 2 509 Kč/t na konečných 3 702 Kč/t (nárůst o 47,5 %).

Přes meziroční pokles průměrných výnosů a téměř nezměněné výši nákladů činila díky vyšší průměrné ceně nákladová rentabilita potravinářské pšenice 10,3 %. Míra souhrnné rentability (včetně započtení podpor, meziročně o 6,5 % nižších) vzrostla na úroveň 40,1 %.

Ječmen

V roce 2010 činila sklizňová plocha ječmene 388,9 tis. ha (což představuje významný meziroční pokles o 65,9 tis. ha, tj. 14,5 %). Ozimé odrůdy zaujímaly 110,2 tis. ha a jarní odrůdy 278,7 tis. ha. V důsledku poklesu výměry a nižších výnosů (průměr 4,07 t/ha) celková produkce ječmene ve srovnání s předchozím rokem výrazně klesla o 20,9 % z 2 003,0 tis. t na 1 584,5 tis. t.

Počáteční zásoba marketingového roku 2010/11 poklesla po velmi výrazném zvýšení předchozího roku o 19,4 % na 359,7 tis. t. Dovoz ječmene se meziročně ztrojnásobil na objem 50,0 tis. t. Vývoz meziročně vzrostl, a to o 9,5 % na 285,0 tis. t.

Potravinářská spotřeba ječmene se v posledních letech téměř nemění a činí zhruba 600 tis. t. Spotřeba ječmene na osivo v roce 2010/11 poklesla, a to na 95 tis. t v důsledku menší výměry osevních ploch. Spotřeba krmného ječmene rovněž meziročně významně klesla na 750,0 tis. t (o 11,8 %), především v důsledku nižší spotřeby v krmných směsích.

T8.1/03 - Bilance výroby a spotřeby ječmene a jeho ekonomika

Ukazatel	MJ	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11 ¹⁾	Meziroční index
Produkční plocha	tis. ha	528,1	498,7	482,4	454,8	388,9	85,5
Hektarový výnos	t/ha	3,59	3,80	4,65	4,40	4,07	92,5
Produkce	tis. t	1 897,7	1 893,4	2 243,9	2 003,0	1 584,5	79,1
Počáteční zásoba	tis. t	266,3	221,3	287,5	446,3	359,7	80,6
Dovoz	tis. t	199,3	105,1	25,4	16,2	50,0	308,6
Celková nabídka	tis. t	2 363,3	2 219,8	2 556,8	2 465,5	1 994,2	80,9
Domácí spotřeba²⁾	tis. t	1 738,4	1 712,0	1 709,0	1 563,0	1 450,0	92,8
v tom - potraviny	tis. t	600,0	600,0	600,0	610,0	600,0	98,4
- osiva	tis. t	115,0	109,0	104,0	98,0	95,0	96,9
- krmiva	tis. t	1 020,0	1 000,0	1 000,0	850,0	750,0	88,2
- technické užití	tis. t	3,4	3,0	5,0	5,0	5,0	100,0
Vývoz	tis. t	403,6	220,3	242,4	260,3	285,0	109,5
Intervenční nákup³⁾	tis. t	1,5	0,0	159,1	282,5	0,0	0,0
Prodej intervenčních zásob	tis. t	1,5	0,0	0,0	0,0	136,4	0,0
Zůstatek intervenčních zásob	tis. t	0,0	0,0	159,1	282,5	146,1	51,7
Celkové užití	tis. t	2 142,0	1 992,0	2 110,5	2 105,8	1 598,6	75,9
Konečná zásoba	tis. t	221,3	287,5	446,3	359,7	395,6	110,0
Soběstačnost	%	109,2	110,6	131,3	128,2	109,3	-18,9
Ekonomika							
Průměrné náklady na jednotku⁴⁾	Kč/t	2 990,02	3 290,47	2 841,33	3 214,64	3 663,67	114,0
CZV ječmene sladovnického	Kč/t	3 270,00	4 729,00	6 012,00	3 848,00	3 408,00	88,6
CZV ječmene potravinářského	Kč/t	2 879,00	3 934,00	5 097,00	2 996,00	3 118,00	104,1
CZV ječmene krmného	Kč/t	2 464,00	3 675,00	4 278,00	2 483,00	2 640,00	106,3
Přímé platby	Kč/ha	4 758,20	4 546,60	4 414,10	4 894,00	4 574,90	93,5
Přímé platby	Kč/t	1 325,40	1 196,47	949,27	1 112,27	1 124,05	101,1
Nákladová rentabilita (sladovnický ječmen)⁵⁾	%	9,36	43,72	111,59	19,70	-6,98	-26,7
Souhrnná rentabilita (sladovnický ječmen)⁵⁾	%	53,69	80,08	145,00	54,30	23,70	-30,6

¹⁾ Odhad, s výjimkou údajů o sklizni.

²⁾ Domácí spotřeba - ve všech uvedených letech: materiály ÚZEI a MZe.

³⁾ Intervenční nákup je zahrnut do celkové poptávky, není uveden v konečných zásobách.

⁴⁾ Náklady podle výběrového šetření ÚZEI - podniky právnických osob - ječmen jarní.

⁵⁾ Meziroční index u soběstačnosti, nákladové a souhrnné rentability je vyjádřen v p. b. (tj. rozdílem %).

Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, Index cen zemědělských výrobců, Statistika zahraničního obchodu; MZe; SZIF; ÚZEI

Zpracoval: P. Novotný (ÚZEI)

CZV ječmene v ČR v roce 2010 po propadu v předchozím roce dále klesaly, až stagnovaly. CZV sladovnického ječmene poklesla na minimum 3 055 Kč/t v srpnu 2010, od září pak došlo k jejímu strmému nárůstu na maximální úroveň 4 147 Kč/t koncem roku, přesto zůstala průměrná CZV o 440 Kč pod hodnotou minulého roku. K obdobnému vývoji došlo u ječmene krmného, kdy minima 2 336 Kč/t dosáhla CZV v červenci 2010 a následně v druhém pololetí roku 2010 vzrostla na konečných 3 393 Kč/t.

V důsledku meziročního poklesu výnosů, nárůstu průměrných nákladů o 14,0 % a nižší CZV poklesla nákladová rentabilita u sladovnického ječmene na téměř -7,0 %, míra souhrnné rentability činila 23,7 %.

Kukuřice

Výměra sklizňové plochy zrnové kukuřice v ČR v roce 2010 činila 103,3 tis. ha a meziročně mírně poklesla o 1,9 %. Vinou nízkého průměrného výnosu 6,71 t/ha (meziroční pokles o 20,6 %) produkce oproti předchozímu rekordnímu roku výrazně poklesla, a to o 22,1 % na 692,6 tis. t.

V roce 2010 byl opět zaznamenán výrazný pokles ploch Bt-kukuřice, kdy bylo oseto oproti minulému roku téměř o třetinu méně, a výměra činila 4 680 ha. Hlavními důvody poklesu jsou problematický odbyt a zřejmě i cena osiva (více o GMO v kap. 4.5).

Celková nabídka se v marketingovém roce 2010/11 především v důsledku nižší produkce opět snížila a činila 806,8 tis. t, což je meziročně o 14,6 % méně. Celková domácí spotřeba poklesla o 4,4 % na 439 tis. t. Objem spotřeby na osivo je stabilní ve výši 13 tis. t, opětovně však došlo ke snížení v užití kukuřice na krmné účely z důvodu poklesu stavů hospodářských zvířat, a to meziročně o 7,9 % na 350 tis. t. Míra soběstačnosti u zrnové kukuřice dosáhla vysoké hodnoty 157,8 %.

Rozšiřování výroby kukuřice na zrno v minulých letech posunulo ČR z role silného dovozce na pozici vývozce. Dovoz kukuřice ze zahraničí prudce poklesl, jde především o kukuřici na výrobu potravin či osivo. V marketingovém roce 2010/11 bylo dovezeno 25 tis. t, což představuje meziroční nárůst o 37,4 %. Proti předchozímu roku výrazně poklesl objem vývozu na 271 tis. t, meziročně o 31,7 %.

CZV kukuřice v ČR během roku 2010 po propadu v předchozím roce rostly. Z minimální hodnoty 2 629 Kč/t v lednu CZV vzrostly na maximum koncem roku 2010, tj. na 4 205 Kč/t, což představuje nárůst o 59,9 %.

Žito

Sklizňová plocha žita v roce 2010 meziročně poklesla o 21,3 % na 30,2 tis. t, což představuje po roce 2006 druhou historicky nejmenší výměru této plodiny. V důsledku nižšího průměrného výnosu 3,91 t/ha došlo k dalšímu významnému poklesu produkce na 118,2 tis. t, tj. meziročně o 33,6 % méně. Důvodem je propad cen a omezené uplatnění žita jako krmivářské suroviny v případě nesplnění potravinářské kvality. Kvalita žita ze sklizně roku 2010 je hodnocena jako velice špatná, především vinou nižší objemové hmotnosti a nižšího čísla poklesu, což si žádá vyšší dovoz potravinářských partií a vyšší čerpání zásob.

Vlivem vysoké produkce žita v předchozích třech letech, poklesu domácí spotřeby a stagnaci vývozu došlo k mírnému zvýšení počátečních zásob žita, a to na 36,3 tis. t. Celková nabídka žita činila v marketingovém roce 2010/11 výše 174,5 tis. t (meziročně o 19,4 % nižší), dovoz se zvýšil na 20 tis. t. Potravinářská spotřeba dále poklesla, a to o 7,4 % na 125 tis. t. Vývoz žita poklesl na 28 tis. t. Celkové užití žita se snížilo o 9,0 % na 164 tis. t a konečné zásoby poklesly na minimální úroveň 10,5 tis. t, tj. o 71,1 %.

CZV potravinářského žita v ČR počátkem roku 2010 klesly na dlouhodobé minimum 2 245 Kč/t (nejnižší úroveň od léta 2005). Po stagnaci CZV do července 2010 došlo v následujících měsících ke strmému nárůstu cen až na 4 506 Kč/t, tj. na dvojnásobek (o 100,7 %).

Triticale

Sklizeň triticale v roce 2010 činila 171,2 tis. t, tj. meziročně o 23,1 % méně v důsledku poklesu osevních ploch na 45,9 tis. ha (o 13,4 %) a nižších výnosů (průměrný výnos 3,73 t/ha, meziročně o 11,3 % nižší).

Pro marketingový rok 2010/11 došlo ke snížení stavu počátečních zásob na 75,5 tis. t, tj. o 19,8 %. Předpokládá se snížení domácí spotřeby, a tím i celkového užití v objemu 228 tis. t (meziročně méně o 5,5 %), především v důsledku poklesu spotřeby na krmné účely na 150 tis. t. Naopak spotřeba pro technické užití vzrostla o 11,1 % na 50 tis. t. Spotřeba osiv stagnuje, a to včetně využití triticale i jako pícní ozimé meziplodiny.

Objem vývozu v roce 2010/11 se očekává 15 tis. t, dovoz se předpokládá stejně jako v předchozím roce nulový.

CZV triticale podle šetření MZE jsou srovnatelné s úrovní cen krmného ječmene.

Oves

V roce 2010, i přes meziroční nárůst ploch o 4,5 % na 52,3 tis. ha, poklesla produkce ovsa na 138,2 tis. t, meziročně o 16,7 %, a to v důsledku výrazně nižších výnosů, v průměru 2,64 t/ha (meziroční pokles o 20,3 %).

Počáteční zásoby marketingového roku 2010/11 se více než zdvojnásobily, a to na 25,3 tis. t. Dovoz ovsa je dlouhodobě zanedbatelný, v sezóně 2010/11 stejně jako v předchozím roce je nulový. Celková nabídka činila 163,5 tis. t, což představuje mírný meziroční pokles o 7,8 %.

Spotřeba ovsa na osivo včetně osiva pro pícninářské účely činí 13 tis. t. Objem spotřeby na krmivářské účely se v marketingovém roce 2010/11 meziročně nezměnil a činil 85 tis. t. Očekávané zvýšení vývozu se nepotvrdilo a jeho objem činil 20 tis. t. Celkové užití ovsa mírně pokleslo o 2,0 % na 149 tis. t.

CZV krmného ovsa v ČR během I. pololetí roku 2010 stagnovaly, následně pak vzrostly na konečných 3 009 Kč/t v prosinci. CZV potravinářského ovsa vzrostla během roku 2010 z počátečních 2 910 Kč/t na maximum 5 227 Kč/t v listopadu (tj. o 79,6 %).

Ostatní obiloviny

Proso, pohanka, čirok, chřastice (lesknice) a další okrajové obiloviny se pěstovaly v ČR v roce 2010/11 na ploše 8 661 ha, meziročně o 2,3 % menší. Odhad produkce podle ČSÚ činí 11,3 tis. t při průměrném výnosu 1,31 t/ha. Celkové užití ostatních obilovin činilo 17,5 tis. t. Nejvýznamnějšími exportními komoditami této skupiny jsou proso a pohanka, zahraniční obchod je poměrně stabilní, objem vývozu za rok 2010/11 se očekává 6 tis. t, dovozu pak 10 tis. t.

8.1.2 Cukrová řepa – cukr

V hospodářském roce 2010/11 odhad světové produkce surového cukru činil 165,1 mil. t, tj. o 7 % více než v předchozím roce. Příčina růstu spočívala zejména ve zvýšení poptávky po surovém cukru spotřebovávaném při výrobě biopaliv. Z celkové světové výroby cukru bylo vyrobeno 132,7 mil. t z cukrové třtiny. Nejvyšší podíl na výrobě cukru z cukrové třtiny má Asie (57,0 mil. t), Latinská Amerika (47,5 mil. t) a oblast střední Ameriky (14,8 mil. t). Proti roku 2009/10 vzrostla celosvětová výroba cukru z třtiny o 12,6 mil. t. Opačný vývoj byl u cukru vyrobeného z cukrové řepy. Celková produkce v roce 2010/11 klesla o 6 % na 32,3 mil. t. Nárůst poptávky po průmyslovém cukru k výrobě biopaliv měl vliv na růst světové ceny cukru. Průměrná cena surového cukru za rok 2010 na burze v New Yorku dosáhla 596,1 USD/t (11 392 Kč/t). Proti roku 2009 se tak zvýšila světová cena cukru o 44 %. Průměrná cena výrobců cukru na vnitřním trhu EU 27 činila 478 €/t (12 089 Kč/t) a byla o 12,3 % nižší než cena cukru 545 €/t (14 413 Kč/t) v roce 2009. V porovnání se světovou cenou cukru byla cena v EU 27 nižší o 19,8 %.

V hospodářském roce 2009/10 byla cukrová řepa v EU 27 sklizena z 1 518 tis. ha. Výroba cukru se meziročně zvýšila o 14 % na 17,5 mil. t. Bylo dosaženo průměrného výnosu bílého cukru 11,2 t/ha. V rámci kvót EU 27 bylo vyrobeno 13,3 mil. t bílého cukru a 4,1 mil. t cukru bylo vyrobeno nad kvótu. Spotřeba cukru v EU 27 v roce 2009/10 dosáhla 18,5 mil. t. Převážná většina cukru ve výši 16 500 tis. t (89,3 %) byla spotřebována v potravinářském průmyslu, 3,5 % cukru bylo využito v chemickém a farmaceutickém průmyslu (646 tis. t) a 7,2 % na výrobu bioetanolu (1 328 tis. t).

Dovoz cukru v roce 2009/10 včetně cukru obsaženého ve zpracovaných výrobcích činil 2 996,0 tis. t, tj. 16,2 % z celkové spotřeby cukru v EU 27. Z tohoto množství cukru bylo dovezeno ze výrobcích 497,0 tis. t. Dovoz cukru byl realizován především v rámci preferenčních dohod vyplývajících z mezinárodních dohod EBA⁹⁴ a EPA⁹⁵ a činil 2 499,0 tis. t. Na celkové produkci cukru v EU 27 se nejvíce podílela Francie (4 460 tis. t), následována Německem (4 232 tis. t), Polskem (1 646 tis. t) a Velkou Británií (1 308,1 tis. t). Vyvezeno bylo 1 118,0 tis. t cukru, z toho 1 018,0 tis. t ve zpracovaných výrobcích. V roce 2010/11 se očekává evropská produkce cukru ve výši 24,5 mil. t surového cukru, z toho produkce EU 27 se odhaduje na 14,9 mil. t surového cukru.

V hospodářském roce 2006/07 byla v EU zahájena reforma SOT v odvětví cukru na základě nařízení Rady (ES) č. 318/2006, č. 319/2006 a č. 320/2006 na období let 2006/07-2014/15. Důležitým prvkem reformy bylo 30% snížení referenční ceny cukru, 40% snížení minimální ceny cukrovky a 30-40% snížení produkce cukru. Byl nastaven systém restrukturalizace umožňující členským státům vrácení kvóty cukru s kompenzacemi. V prvních dvou letech reformy SOT došlo v některých členských státech EU 27⁹⁶ k vrácení kvót⁹⁷, nikoliv však v předpokládané výši. Z těchto důvodů byla zavedena „reforma reformy“, která proces restrukturalizace urychlila. K dalšímu zjednodušení legislativy došlo po zavedení jednotného nařízení o společné organizaci trhů (Nařízení Rady (ES) č. 1234/2007). Jako částečná kompenzace za snižování institucionálních cen cukrové řepy bylo od hospodářského roku 2006/07 v rámci restrukturalizačního režimu cukrovarnického průmyslu pěstitelům cukrové řepy vyplácena tzv. oddělená platba za cukr.

Reforma SOT v odvětví cukru byla posléze úspěšná. Bylo odevzdáno 5,8 mil. t cukru v kvótě, což představuje 97 % z původně plánovaného snížení množství cukru a nebylo tak nutné dojít k plošnému krácení kvót cukru. Snížená výsledná kvóta cukru v EU 27 byla od roku 2009/10 stanovena na 13 336,7 tis. t pro cukr a pro izoglukózu 690,4 tis. t (nařízení Komise (ES) č. 183/2009). Tato kvóta zůstala pro hospodářský rok 2010/11 stejná (nařízení Komise (ES) č. 513/2010).

Na restrukturalizačních poplatcích bylo v EU 27 od počátku reformy vybráno celkem 6 228 mil. €. V rámci restrukturalizačních podpor, diversifikační a dodatečné diversifikační podpory bude do konce září 2012 vyplaceno celkem 5 589 mil. €.

Povětrnostní podmínky v ČR byly v roce 2010 srážkově průměrné, ale během roku se značnými výkyvy (především v květnu a říjnu byly srážky nad dlouhodobým průměrem). Setí cukrové řepy probíhalo od konce března do poloviny dubna. Velmi dobrý stav porostů vykazovala osetá plocha na Mělnicku a v okolí Prahy. Na těžších půdách byl výsev mírně opožděn a květnové srážky způsobily nestejněmorné vzházení osiva.

Produkční plocha cukrové řepy pro výrobu cukru v roce 2010/11 dosáhla v ČR 49,47 tis. ha, tj. 106,5 % skutečnosti předchozího roku. Hektarový výnos cukrové řepy v ČR v roce 2010/11 dosáhl 59,34 t/ha (dle ČSÚ je 54,36 t/ha). Ve srovnání s rokem 2009/10 se snížil hektarový výnos o 2,6 %. Sklizeň cukrové řepy byla od začátku ovlivněna nadměrnými srážkami, čímž se zvýšil podíl příměsí i po jejím předčištění na polích a způsoboval problémy při vlastním zpracování v cukrovarch. V důsledku mokrého jara bylo velmi problematické zvládnout ochranu proti plevelům. V řadě lokalit došlo k vysokému zaplevelení porostů a ke snížení výnosů během sklizně. Cukrovarnická kampaň byla zahájena 18. 9. 2010 a ukončena byla 7. 1. 2011. Cukernatost cukrové řepy dosáhla v průměru 16,65 % (snížení proti roku 2009/10 o 1,2 %).

Pro rok 2010/11 činila kvóta cukru 372,5 tis. t⁹⁷, stejně jako v předchozím roce. Do cukrovarnické kampaně vstoupily společnosti Cukrovary a lihovary TTD, a. s. (kvóta 209 tis. t), Moravskoslezské cukrovary, a. s. (94 tis. t), Cukrovar Vrbátky, a. s. (22 tis. t), Litovelská cukrovarna, a. s. (23 tis. t) a Hanácká potravinářská společnost, s. r. o. (25 tis. t).

Na základě údajů SZIF dosáhla výroba bílého cukru z řepy v ČR v roce 2010/11 množství 458,9 tis. t (včetně cukru vyrobeného ve Francii z tamní cukrové řepy jako český nadkvótový cukr), tj. 95,8 % skutečnosti předchozího roku. Z předchozího hospodářského roku bylo do kvóty hospodářského roku 2010/11 převedeno 4,1 tis. t cukru. Výroba kvótového cukru činila 372,5 tis. t. V rámci cukru nepodléhajícího kvótám bylo 90,1 tis. t určeno pro chemický průmysl a farmaceutické využití, pro vývoz do třetích zemí⁹⁸ a pro uvolnění na trh EU. Výnos polarizačního cukru dosáhl 9,88 t/ha⁹⁹ (meziroční pokles o 3,8 %) a výnos bílého cukru 8,79 t/ha¹⁰⁰ (meziroční pokles o 5,5 %).

V roce 2010 bylo za hospodářský rok 2009/10 vybráno na dávkách z cukru 112 471 tis. Kč. Z této částky bylo 25 % (28 118 tis. Kč) převedeno do správních výdajů SZIF a 75 % (84 353 tis. Kč) bylo odvedeno do EU. V březnu 2010 byly cukrovarům vráceny dávky z výroby cukru za hospodářský rok 2004/05 a 2005/06 celkem ve výši 6 856 tis. Kč, z toho 1 714 tis. Kč bylo hrazeno z rozpočtu ČR a 5 142 tis. Kč z rozpočtu EU. Částka ve výši 5 142 tis. Kč z rozpočtu EU byla odečtena z částky 84 353 tis. Kč, která měla být odvedena za vybrané dávky z cukru za hospodářský rok 2009/10, tzn. že do EU byla odvedena částka pouze 3 147,8 tis. € (79 211 tis. Kč). Celkem bylo v roce 2009/10 odvedeno do rozpočtu EU 20 027,7 tis. € (503 976,1 tis. Kč). Za hospodářský rok 2010/11 bylo odvedeno na výrobních dávkách za cukr (75 % z výrobní dávky) 3 352,1 tis. € (82 462,5 tis. Kč). Na správních výdajích SZIF bylo vybráno 1 117,4 tis. € (27 487,5 tis. Kč).

V roce 2009/10 činil odvod restrukturalizační částky do rozpočtu EU 16 879,9 tis. € (424 764,6 tis. Kč). Od počátku reformy bylo vybráno na restrukturalizaci 166 252,5 tis. € (4 421 363,6 tis. Kč).

Pěstitelům, kteří dodávali cukrovou řepu společnosti Eastern Sugar ČR, a. s., a v rámci reformy SOT v odvětví cukru ukončili její pěstování, byla určena diverzifikační podpora. Celková částka diverzifikační podpory byla stanovena České republice ve výši 11 220,8 tis. € a sazba této podpory na 1 t cukrové řepy byla v ČR stanovena na 17,246 €. Diverzifikační podpora byla pěstitelům vyplácena ve čtyřech termínech (září 2008, březen 2009, září 2009 a březen 2010). Celková vyplacená částka diverzifikační podpory pěstitelům cukrové řepy činila 10 357,3 tis. € (277 734,4 tis. Kč), což představuje 92,3 % z celkové přidělené částky pro Českou republiku.

Za období od 1. 5. 2004 do 28. 2. 2010 bylo intervenčně nakoupeno 80,9 tis. t cukru v celkové hodnotě 1 550 443 tis. Kč. Za stejné období bylo prodáno 50,2 tis. t tohoto cukru v celkové hodnotě 947 470 tis. Kč. K 30. 9. 2009 (2008/09) byla evidována zásoba intervenčního cukru 2,1 tis. t a k 30. 9. 2010 (2009/10) 9,05 t v hodnotě 165 tis. Kč.

Na pomoc nejchudším ve Společenství bylo v hospodářském roce 2009/10 převedeno 2,1 tis. t cukru v hodnotě 38 396 tis. Kč a v roce 2010/11 pouhých 9 t v hodnotě 165 tis. Kč.

⁹⁴ EBA – Everything but arms – Jednostranná preferenční obchodní dohoda pro nejchudší země světa.

⁹⁵ EPA – Economic Partnership Agreements – Dohody o ekonomickém partnerství.

⁹⁶ Celou kvótu, tj. 100 % odevzdalo pět členských států (Irsko, Portugalsko, Lotyšsko, Slovinsko a Bulharsko), více než polovinu původní kvóty také pět členských států (Řecko, Španělsko, Itálie, Maďarsko a Slovensko). Finsko odevzdalo 45 % kvóty, dalších osm zemí (Belgie, Francie, Česká republika, Dánsko, Německo, Litva, Polsko, Švédsko) odevzdaly 19-25 % původní kvóty. Tři členské země odevzdaly 15 % původní kvóty (Nizozemsko, Rakousko a Velká Británie), Rumunsko odevzdalo pouze 4 % kvóty. V absolutní hodnotě největší množství kvóty bylo odevzdáno v Itálii (1 049 tis. t), Německu (757,2 tis. t), Francii (683,7 tis. t), Španělsku (498,5 tis. t) a Polsku (366,9 tis. t).

⁹⁷ Původní kvóta ČR ve výši 454 862 t zvýšená o dodatečnou kvótu cukru byla snížena o kvótu společnosti Eastern Sugar, které se tato společnost zřekla za finanční náhradu z restrukturalizačního fondu.

⁹⁸ Celková výroba cukru nepodléhajícího kvótám včetně množství produktu k výrobě bioetanolu v ekvivalentu cukru činila 209,7 tis. t.

⁹⁹ Hmotnost cukru v hodnotě polarizačního cukru obsaženého v cukrové řepě (bez zápočtu cukru obsaženého ve francouzské cukrové řepě pro výrobu českého nadkvótového cukru v Tereos France pro Cukrovary a lihovary TTD, a. s.) přepočítaná na produkční plochu řepy podle SZIF.

¹⁰⁰ Produkce bílého cukru bez zápočtu cukru vyrobeného v Tereos France pro Cukrovary a lihovary TTD, a. s., z francouzské cukrové řepy jako český nadkvótový cukr (včetně uskladněné těžké stávy, sirobů atd. v přepočtu na bílý cukr) přepočítaná na produkční plochu cukrové řepy podle SZIF.

T8.1/04 - Balance výroby a spotřeby cukrové řepy a cukru včetně ekonomiky¹⁾

Ukazatel	MJ	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11 ²⁾	Meziroční index
Produkční plocha cukrové řepy^{3) 7) 16)}	tis. ha	55,8	44,1	44,0	46,5	49,5	106,46
Hektarový výnos cukrové řepy^{4) 7) 16)}	t/ha	53,64	54,71	58,31	60,94	59,34	97,37
Zpracovaná řepa^{3) 7) 16)}	tis. t	2 993	2 415	2 565	2 832	2 919	103,08
Cukernatost řepy^{7) 16)}	%	18,41	16,47	18,04	16,85	16,65	98,81
Balance cukru							
Počáteční zásoba	tis. t	105,00	119,80	62,50	86,40	41,10	47,57
Výnos bílého cukru¹⁸⁾	t/ha	8,43	8,02	9,43	9,29	8,79	94,62
Výroba cukru ze sklizené řepy^{5) 14)}	tis. t	470,5	353,9	414,7	431,8	432,8	100,22
Dovoz celkem	tis. t	364,0	222,2	237,0	261,9	270,0	103,09
v tom - dovoz cukru	tis. t	91,6	83,4	91,9	88,9	100,0	112,49
- dovoz cukru ve výrobcích a substituentů cukru⁶⁾	tis. t	272,4	138,8	145,1	173,0	170,0	98,27
Celková nabídka	tis. t	939,5	695,9	714,2	780,1	743,9	95,35
Domácí spotřeba	tis. t	514,0	395,2	351,3	393,1	390,0	99,22
Vývoz celkem	tis. t	305,7	238,2	276,5	346,0	340,0	98,28
v tom - vývoz cukru	tis. t	166,0	147,7	155,3	213,3	205,0	96,13
- vývoz cukru ve výrobcích a substituentů cukru⁶⁾	tis. t	139,7	90,5	121,2	132,7	135,0	101,73
Celková poptávka	tis. t	819,7	633,4	627,8	739,0	730,0	98,78
Konečná zásoba	tis. t	119,8	62,5	86,4	41,1	13,9	33,71
Soběstačnost	%	91,5	89,5	118,1	109,9	111,0	101,01
Produkční plocha cukrové řepy pro jiné využití^{19) 20)}	tis. ha	3,6	9,9	7,3	7,2	8,2	112,66
Produkční plocha celkem (potr.a nepotr. využití)	tis. ha	59,4	54,0	51,3	53,7	57,6	107,29
Množství zprac. cukrové řepy pro jiné využití^{19) 20)}	tis. t	206,5	556,2	461,7	447,0	459,8	102,87
Výnos bulev pro výrobu kvasného lihu^{19) 20)}	t/ha	56,6	56,2	63,2	61,7	56,3	91,33
Ekonomika cukrové řepy							
Průměrné náklady^{8) 9)}	Kč/ha	45 759	50 760	51 179	48 559	46 258	95,26
	Kč/t ⁹⁾	910	1 007	884	824	851	103,28
CZV při skutečně dosažené cukernatosti¹⁰⁾	Kč/t	1 045	894	802	776	710	91,49
Přímé platby							
- SAPS a národní doplňková platba	Kč/ha	2 517,8	4 546,6	4 414,1	4 894,0	4 574,9	93,48
	Kč/t ⁹⁾	44,62	84,46	67,96	82,99	84,16	101,41
- oddělená platba za cukr¹¹⁾	Kč/t ⁹⁾	170,61	211,92	270,10	350,59	341,65	97,45
	Kč/t ⁹⁾	924,05	821,12	681,75	666,34	648,07	97,26
Základní, resp. minimální cena EU¹²⁾	EUR/t ⁹⁾	32,86	29,78	27,83	26,29	26,29	100,00
	Kč/t ⁹⁾	-	-	-	-	-	-
Doplatek k minimální ceně¹³⁾	Kč/t ⁹⁾	-	-	-	-	-	-
Nákladová rentabilita na tunu řepy přepočítaná na 16% cukernatost^{15) 17)}	%	1,54	-18,46	-22,88	-19,13	-23,85	-4,71
Souhrnná rentabilita na tunu řepy přepočítaná na 16% cukernatost^{15) 17)}	%	25,20	10,97	15,36	33,49	26,19	-7,30

¹⁾ V roce 2005/06 od 1. 7. do 30. 6. následujícího roku; v roce 2006/07 od 1. 7. 2006 do 30. 9. 2007; v letech 2007/08 - 2009/10 od 1. 10. do 30. 9. následujícího roku.

²⁾ Odhad do konce hospodářského roku.

³⁾ Údaj SZIF.

⁴⁾ Údaj vypočtený z údajů SZIF (jako podíl zpracované cukrové řepy a plochy cukrové řepy).

⁵⁾ V roce 2010/11 předběžná výroba cukru podle SZIF.

⁶⁾ Od 1. 1. 2006 bez cukru obsaženého v minerálních vodách, sodovkách s cukrem, destilátech a likérech, neboť položky KN 2202, 2205 a 2208 nejsou ve statistice zahraničního obchodu ČSÚ nadále sledovány.

⁷⁾ Cukrová řepa pro výrobu cukru. Kromě cukrové řepy pro výrobu cukru se zpracovává také řepa pro nepotravinářské účely.

⁸⁾ Náklady podle výběrového šetření FADN CZ - podniky právnických osob, rok 2010 odhad. V nákladech není zohledněn podíl pěstitelů na výrobní dávce a některé další náklady (např. náklady na nákup dodatečné kvóty cukru).

⁹⁾ Přepočet v letech 2006/07, 2008/09 a 2009/10 je proveden na základě hektarového výnosu vypočteného na 16% cukernatost řepy podle výběrového šetření nákladovosti u podniků právnických osob FADN CZ a v roce 2010/11 na základě odhadu hektarového výnosu a cukernatosti řepy podle SZIF a ČMCS.

¹⁰⁾ Za léta 2005-2008 průměrná realizační cena cukru podle výběrového šetření nákladovosti u podniků právnických osob FADN CZ, za rok 2010 cena ČSÚ.

¹¹⁾ Oddělená platba za cukr je částečnou kompenzací snížených příjmů pěstitelů cukrové řepy pro reformě SOT v odvětví cukru. Je pěstitelům vyplácena na množství cukrové řepy pro výrobu kvótového cukru, které bylo předmětem smluv o dodání uzavřených podle čl. 19 nařízení Rady (ES) č. 1260/2001 za zvolené reprezentativní období (rok 2005/06).

¹²⁾ Od roku 2006/07 minimální cena cukrové řepy podle nařízení Rady (ES) č. 318/2006 a č. 1234/2007. Je udávána při 16% cukernatosti řepy. Pro přepočet byl použit v roce 2006 kurz 1 € = 28,121 Kč podle nařízení Komise 1281/2007. Od roku 2007 je směnný kurz stanoven nařízením Komise (ES) č. 1913/2006. V roce 2007 byl použit směnný kurz 1 € = 27,573 Kč, v roce 2008 byl použit směnný kurz 1 € = 24,497 Kč, v roce 2009 směnný kurz 1 € = 25,346 Kč a v roce 2010 směnný kurz 1 € = 24,651 Kč.

¹³⁾ Na základě nařízení Komise (ES) č. 707/2008, čl. 16a se mění podmínky nákupu cukrové řepy, vč. povinnosti stanovit pravidla, podle kterých mají být případné rozdíly mezi referenční cenou a skutečnou prodejní cenou cukru rozděleny mezi výrobce a prodejce, tj. doplatek za cukr vyrobený vyrobený z dodané cukrovky a prodaný nad referenční cenu cukru ze sklizně 2009/10.

¹⁴⁾ V roce 2008/09 včetně 13,7 tis. t cukru vyrobeného v Moravskoslezských cukrovarch, a. s., z rakouské cukrové řepy a v letech 2009/10 a 2010/11 bez cukru vyrobeného ve Francii z tamní cukrové řepy jako český nadkvótový cukr v rámci smlouvy o dílo.

¹⁵⁾ Výpočet rentability vychází z minimální ceny cukrové řepy. Meziroční index u nákladové a souhrnné rentability je vyjádřen v p. b. (tj. rozdílem %).

¹⁶⁾ Jde o cukrovou řepu vypěstovanou v ČR.

¹⁷⁾ Za rok 2009/10 bez doplatku k minimální ceně, viz. poznámka 13.

¹⁸⁾ Jde o bílý cukr vyrobený z cukrové řepy vypěstované v ČR.

¹⁹⁾ Plocha, zpracovaná řepa a výnos bulev jsou po dobu odhadu přísl. roku přepočteny na 16% cukernatost.

²⁰⁾ V roce 2007/08 je 166 ha využito pro jiné průmyslové účely (adekvátně i množství a výnos).

Pramen: ČSÚ - Index cen zemědělských výrobků, Statistika zahraničního obchodu; MZe; SZIF; ČMCS, FADN CZ

Zpracoval: H. Baudisová (ÚZEI), R. Adamec (MZe)

Podle statistiky zahraničního obchodu ČSÚ bylo v hospodářském roce 2009/10 do ČR dovezeno 88,9 tis. t cukru v hodnotě bílého cukru (96,7 % skutečnosti roku 2008/09) v celkové hodnotě 1 204,2 mil. Kč. Cukr byl dovezen převážně ze zemí EU, nejvíce ze Slovenska, Polska a Německa. Z třetích zemí bylo v roce 2009/10 dovezeno 0,5 tis. t cukru. V hospodářském roce 2009/10 bylo z ČR vyvezeno 213,3 tis. t cukru (137,3 % skutečnosti roku 2008/09) v celkové hodnotě 2 506,5 mil. Kč. Cukr byl vyvážen především do zemí EU, nejvíce na Slovensko, do Rakouska a Německa. Do třetích zemí mimo rámec EU bylo v roce 2009/10 vyvezeno 30,4 tis. t cukru, nejvíce cukru se vyvezlo do Tádžikistánu a do Ruska. Množstevní saldo zahraničního obchodu s cukrem v hospodářském roce 2009/10 bylo aktivní a dosáhlo výše 124,4 tis. t (63,4 tis. t v roce 2008/09). Ve finančním vyjádření vykazuje bilance zahraničního obchodu s cukrem aktivní saldo ve výši 1 302,3 mil. Kč (654,2 mil. Kč v roce 2008/09). Množstevní saldo zahraničního obchodu s cukrem ve výrobcích bylo v roce 2009/10 pasivní (-40,3 tis. t). Ve srovnání s předcházejícím rokem se množstevní saldo ještě více prohloubilo (-23,9 tis. t).

V roce 2010 dosáhla podle údajů ČSÚ průměrná CZV cukrové řepy při skutečně dosažené cukernatosti 710 Kč/t, tj. 91,5 % skutečnosti roku 2009. Průměrná CPV krystalového cukru v ČR v hospodářském roce 2010 dosáhla 13,09 Kč/kg, což je ve srovnání s rokem 2009 o 15,6 % méně.

V roce 2010 ve srovnání s rokem 2009 se podle Výběrového šetření o nákladech a výnosech zemědělských výrobků (ÚZEI) očekává v důsledku snížení přímých materiálových nákladů (o 11,4 %) vynaložených na 1 ha cukrové řepy snížení nákladů celkem o 4,7 %. Pěstitelům se podařilo snížit finanční prostředky na nakupovanou hnojiva (o 19,9 %) a na prostředky ochrany cukrové řepy (o 13,9 %). Náklady pomocných činností se snížily přibližně o 6 % a k mírnému poklesu vynaložených prostředků došlo u režijních nákladů (o 1,8 %). Mírně se zvýšily pracovní náklady na hektar (o 3 %).

V roce 2009/10 byla v EU stanovena minimální cena cukrové řepy pro výrobu cukru v rámci kvóty ve výši 26,29 €/t (666,34 Kč/t) při standardní 16% cukernatosti. Stejná výše minimální ceny cukrové řepy zůstala i v roce 2010/11 (26,29 €/t). V důsledku snížení přepočtového kurzu se minimální cena cukrové řepy snížila o 2,7 % (648,07 Kč/t).

V roce 2010/11 se po snížení minimální ceny cukrové řepy odhaduje souhrnná rentabilita na 1 t cukrové řepy v přepočtu na standardní 16 % cukernatost nižší než v roce 2009/10 (tab. T8.1/04). Tato skutečnost byla způsobena také poklesem národní doplňkové platby a oddělené platby za cukr.

8.1.3 Brambory a bramborový škrob

Nepříznivé povětrnostní podmínky v roce 2010/11 postihly téměř celou Evropu a měly nepříznivý vliv na pěstování brambor. Plocha brambor celkem se v EU 27 meziročně snížila o 3,2 % na 2,00 mil. ha. U předních pěstitelů brambor v EU 27 (Německo, Francie, Nizozemsko, Velká Británie a Belgie, tzv. EU 5) klesla produkční plocha o 12 %. Produkce brambor celkem v roce 2010 se v celé EU 27 snížila o 8,6 % na 56,40 mil. t, z toho v EU 15 o 10,1 % na 40,67 mil. t brambor celkem. Ve skupině zemí EU 5 se meziročně produkce brambor celkem snížila o 11,2 % na 31,49 mil. t. Výnosově jsou pěstitelé v EU 5 dlouhodobě neúspěšnější, ale nepřízeň počasí se podepsala i na dosažených výnosech, které se pohybovaly v rozmezí od 35,7 t/ha do 43,4 t/ha. Bylo dosaženo průměrného výnosu 40,03 t/ha, proti roku 2009/10 došlo k poklesu o 10,7 %. Na produkci brambor celkem v EU 27 se v roce 2010 produkce zemí EU 5 (31,49 mil. t) podílela 55,8 %. Ve skupině zemí EU 5 bylo dosaženo v roce 2010 průměrné produkce konzumních brambor ve výši 23,9 tis. t na ploše 532,5 tis. ha a průměrném výnosu 44,9 t/ha.

Z nových členských států (EU 12) se v roce 2010 nejvíce brambor celkem pěstovalo v Polsku, České republice a v Maďarsku. Ke snížení produkčních ploch brambor celkem došlo i v těchto zemích. V Maďarsku se snížila plocha brambor o 9,1 % na 20 tis. ha. Česká republika v roce 2010 zaznamenala pokles plochy o téměř 5 % na 35 tis. ha a v Polsku se produkční plocha snížila o 3,5 % na 490 tis. ha. V Maďarsku se výnos brambor meziročně snížil přibližně o 4 t/ha na 20,9 t/ha a v Polsku se mírně zvýšil o 4,7 % na 20,0 t/ha. Nejvyšší výnos brambor celkem 23,45 t/ha byl dosažen v ČR, což však představuje pouze 52,2 % úrovně průměrného výnosu brambor celkem zemí EU 5.

Finanční podpora EU na pěstování brambor celkem na rok 2010/11 zůstala zachována. Z prostředků EU byla poskytnuta jednotná platba na hektar (SAPS) a z národního rozpočtu ČR národní doplňková platba. Produkce brambor celkem, s výjimkou brambor určených na výrobu škrobu, je plně v kompetenci výrobců ČR a není v EU 27 omezena kvótou.

V ČR v hospodářském roce 2010/11 meziročně klesly produkční plochy brambor celkem (se zápočtem ploch domácností) o 4,6 % na 35,05 tis. ha při průměrném výnosu 23,45 t/ha. Nepříznivé počasí v průběhu roku 2010 mělo negativní vliv na celkovou produkci brambor, která klesla proti roku 2009/10 o 11,5 % na 821,9 tis. t. Pokles produkční plochy, výnosu a produkce ve srovnání s rokem 2009/10 byl i u brambor ostatních zahrnující brambory konzumní a na výrobu škrobu. Plocha klesla meziročně o 3,7 % na 28,46 tis. ha, výnos o 8,5 % na 24,22 t/ha a produkce o 11,9 % na 689,33 tis. t. Rané brambory byly pěstovány na celkové ploše 2,98 tis. ha. Výnos se meziročně snížil o 2,9 % na 16,84 t/ha, což zapříčinilo pokles produkce o 12,2 % na 50,11 tis. t. Spotřeba brambor na obyvatele klesla o 9,2 % ze 71,4 kg/obyv./rok v roce 2008 na 64,9 kg/obyv./rok v roce 2009. V roce 2010 se očekává další snížení spotřeby brambor o 6 % na 61 kg/obyv./rok.

CZV brambor konzumních pozdních se v roce 2010 (podle ČSÚ) ve srovnání s rokem 2009 zvýšila o 28,3 % z 3 303 Kč/t na 4 237 Kč/t. Vzhledem k růstu průměrné ceny brambor konzumních pozdních v 1. a 2. čtvrtletí roku 2010/11 (5 309 Kč/t) se dá předpokládat lepší zpeněžení produkce brambor, než tomu bylo v předcházejícím hospodářském roce 2009/10. Spotřebitelská cena brambor konzumních pozdních se výrazně zvýšila o 30,7 % z 10,25 Kč/kg v roce 2009 na 13,41 Kč/kg v roce 2010.

Dovoz brambor celkem (brambory konzumní ostatní, brambory určené na výrobky a polotovary z brambor a brambory na výrobu škrobu) v roce 2009/10 dosáhl 312,6 tis. t. Převážné množství nových a raných brambor bylo dovezeno (období od 1. 1.-30. 6. 2010) z Itálie, Řecka, Egypta a Španělska (celkem 7,87 tis. t). Největší množství (celkem 3,64 tis. t) bylo vyvezeno na Slovensko, do Německa, Polska a Rakouska. Podle předběžných odhadů se očekává snížení dovozu brambor celkem v roce 2010/11 o 2 % na 307 tis. t. V období od července 2010 do ledna 2011 bylo dovezeno 68,58 tis. t brambor celkem, z toho největší množství brambor bylo dovezeno z Německa (35,5 tis. t), Francie (22,4 tis. t), Rakouska (2,9 tis. t) a Belgie (0,74 tis. t).

Vývoz brambor celkem v roce 2009/10 činil 160,2 tis. t, z toho bylo vyvezeno 27,6 tis. t nových a raných brambor. Brambor konzumních bylo vyvezeno 20,8 tis. t a brambor obsažených ve výrobcích a polotovarech z brambor 54,6 tis. t. Zbývající množství 57,1 tis. t bylo vyvezeno v nativním škrobu. Nejvíce brambor bylo vyvezeno na Slovensko, do Německa, Maďarska a Moldavska. V roce 2010/11 se očekává snížení vývozu brambor celkem o téměř 30 % na 115 tis. t. Nejvyšší pokles se očekává u brambor na výrobu škrobu, resp. ve vyvezeném nativním škrobu, a u brambor konzumních. V období od července 2010 do ledna 2011 bylo vyvezeno 23,8 tis. t brambor celkem, z toho největší množství bylo vyvezeno na Slovensko (12,5 tis. t), do Rakouska (3,9 tis. t), Rumunska (2,7 tis. t) a do Maďarska (2,0 tis. t).

T8.1/05 - Bilance výroby a spotřeby brambor celkem a ekonomika brambor konzumních ostatních¹⁾

Ukazatel	MJ	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11 ²⁾	Meziroční index
Bilance							
Produkční plocha	tis. ha	38,6	40,2	37,8	36,7	35,1	95,6
Hektarový výnos	t/ha	21,70	24,79	25,00	25,29	23,45	92,7
Počáteční zásoba	tis. t	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Výroba	tis. t	836,6	997,7	945,2	928,8	821,9	88,5
Dovoz	tis. t	120,1	90,6	98,2	129,6	107,0	82,6
Dovoz ve výrobcích	tis. t	160,4	179,1	170,1	150,9	165,0	109,3
Dovoz brambor v nativním škrobu	tis. t	31,4	28,5	41,8	32,1	35,0	109,2
Celková nabídka	tis. t	1 148,5	1 295,8	1 255,3	1 241,3	1 128,9	90,9
Domácí spotřeba ³⁾	tis. t	1 013,5	1 174,0	1 149,4	1 081,1	1 013,9	93,8
v tom - potraviny	tis. t	635,0	645,0	645,0	640,0	620,0	96,9
- sadba	tis. t	120,0	125,0	111,0	110,0	111,0	100,9
- krmiva a ztráty	tis. t	148,3	254,4	257,2	194,5	155,1	79,7
- technické užití - škrob	tis. t	110,6	149,6	136,2	136,6	127,8	93,6
Vývoz	tis. t	46,8	50,4	40,9	48,5	35,0	72,2
Vývoz ve výrobcích	tis. t	52,0	50,1	46,5	54,6	50,0	91,6
Vývoz brambor v nativním škrobu	tis. t	35,8	21,4	18,6	57,1	30,0	52,5
Celková poptávka	tis. t	1 148,5	1 295,8	1 255,3	1 241,3	1 128,9	90,9
Konečná zásoba	tis. t	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Soběstačnost ⁴⁾	%	82,5	85,0	82,2	85,9	81,1	94,4
Ekonomika brambor konzumních ostatních							
Průměrné náklady na jednotku ⁵⁾	Kč/t	3 155,00	3 220,00	3 244,00	3 064,00	3 205,00	104,6
CZV brambory konzumní ostatní ⁵⁾	Kč/t	6 530,00	4 181,00	3 423,00	3 204,00	4 237,00	132,2
Přímé platby	Kč/t	115,90	174,22	170,89	177,60	180,19	101,5
Nákladová rentabilita ⁶⁾	%	106,97	29,84	5,52	4,57	32,20	27,6
Souhrnná rentabilita ⁶⁾	%	110,65	35,26	10,79	10,37	37,82	27,5
CZV EU 5 brambory konzumní ostatní ⁷⁾	Kč/t	7 272,80	3 395,00	3 088,07	3 015,56	3 978,37	131,9

¹⁾ Hospodářský rok u brambor celkem začíná 1. 7. roku sklizně a končí 30. 6. následujícího roku.

Do bilance se započítávají rané brambory sklizené, dovezené či vyvezené od 1. 1. do 30. 6. začínajícího hospodářského roku.

²⁾ Odhad, s výjimkou údajů o sklizni.³⁾ Domácí spotřeba - ve všech uvedených letech: materiály MZe, ÚZEI a ČSŠ.⁴⁾ Výběrové šetření o nákladech zemědělských výrobků, 2010 odhad ÚZEI.⁵⁾ Průměrné CZV za marketingový rok vypočtené aritmetickým průměrem z údajů ČSÚ. CZV za 2010/11, odhad ÚZEI.⁶⁾ Meziroční index u soběstačnosti, nákladové a souhrnné rentability je vyjádřen v p. b. (tj. rozdílem %).⁷⁾ CZV brambor konzumních ostatních v EU 5 - Potato Markets Weekly - Agra Informa Ltd. 2009, přepočten podle kurzu ČNB.

Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, Ceny zemědělských výrobků, Statistika zahraničního obchodu; MZe; Agra Informa Ltd.; ÚZEI; ČSŠ; ČNB

Zpracoval: H. Baudisová (ÚZEI), J. Žižka (MZe)

Podle výsledků výběrového šetření o nákladech a výnosech zemědělských výrobků za rok 2010 (ÚZEI) se předpokládá snížení vlastních nákladů na pěstování brambor konzumních ostatních ve srovnání s rokem 2009 o 3,6 % na 81 382 Kč/ha, tj. 3 205 Kč/t. Nejvyšších úspor bylo meziročně dosaženo v přímých materiálových nákladech celkem (o 7,8 %) na 33 348 Kč/ha. Na tento pokles materiálových nákladů mělo vliv především snížení prostředků na nakupovaná hnojiva (o 19,9 %), na prostředky ochrany rostlin (o 13,9 %) a na pomocné činnosti (o 6 %). Ve srovnání s rokem 2009 se naopak očekává zvýšení pracovních nákladů (o 3 %).

Zvýšení CZV pěstitelům brambor konzumních o 32,2 % z 3 204 Kč/t v roce 2009 na 4 237 Kč/t v roce 2010 se odrazilo na zvýšení nákladové rentability o 27,6 p. b. Souhrnná rentabilita (po započtení přímých plateb) se zvýšila o 27,5 p. b.

V roce 2010 bylo k uznávacímu řízení sadby brambor přihlášeno 3 435 ha, z toho na posklizňové zkoušky bylo využito 3 334 ha. Do konečné uznané plochy na sadbu brambor bylo využito 2 652 ha.

Brambory na výrobu škrobu

V roce 2010 se plocha brambor na výrobu škrobu meziročně snížila o 5,2 % ze 4 378 ha na 4 151 ha. Bylo dosaženo průměrného výnosu 31,0 t/ha. Proti roku 2009 se snížilo zpracování brambor na výrobu škrobu o 8,0 %. Na vyrobení 26 710 t škrobu bylo zpracováno 125,7 tis. t brambor. Průměrný výnos škrobu se v roce 2010 snížil o 8,3 % na 6,6 t/ha. K mírnému poklesu došlo u průměrné škrobnatosti brambor z 18,7 % v roce 2009 na 18,2 % v roce 2010. Průměrná cena brambor na výrobu škrobu podle ČSŠ v roce 2010 činila 1 800 Kč/t. Do průměrné ceny jsou zahrnuty obě části doplňkové platby, tj. platba vázaná na produkci (couplovaná) a platba oddělená od produkce (decouplovaná). Ze státního rozpočtu byly v kalendářním roce 2010 vyplaceny pěstitelům brambor národní doplňkové platby ve výši 52,63 mil. Kč, prémie pro výrobce bramborového škrobu hrazené z prostředků EU činily 16,8 mil. Kč.

8.1.4 Olejnin

Celková světová produkce hlavních druhů olejin¹⁰¹ v marketingovém roce 2010/11 dosáhla 444,2 mil. t, což představuje rekordní, mírně vyšší objem po předchozím úrodném roce. Světově nejvýznamnější olejinou je sója, které se v roce 2010 sklídilo 258,4 mil. t a podílí se tak 58,2 % na celkové produkci olejin. Světová sklizeň řepky olejné dosáhla 58,4 mil. t. Olejnin jsou skupinou plodin, koncentrovaných do malého počtu zemí, nejvýznamnějšími světovými producenty olejin byly v roce 2010/11 USA (100,5 mil. t), Brazílie (73,5 mil. t), Čína, Argentina a Indie. Hlavním světovým dovozcem olejin i přes vysokou vlastní produkci zůstává Čína (53,6 % světového importu), následovaná EU. Největším světovým vývozcem olejin jsou USA s objemem exportu 44,3 mil. t (USDA, III 2011).

Sklizňová plocha hlavních olejin (řepka, slunečnice, sója) v EU v roce 2010 činila 10,7 mil. ha, což představuje meziroční nárůst o 0,4 %. Při průměrném výnosu 2,59 t/ha (meziročně nižším o 9,5 %) činila celková produkce 27,9 mil. t, což ve srovnání se sklizní roku 2009 představuje pokles o 4,2 %, způsobený nižší produkcí řepky (COCERAL, III 2011). Země EU se podílejí pouhými 6,3 % na celkové světové produkci olejin.

Produkční plocha řepky, nejdůležitější olejin v EU, se v roce 2010 rozšířila o 6,2 % na 6,9 mil. ha. Průměrný výnos však meziročně poklesl o 10,3 % na 2,96 t/ha a dosažená produkce řepky se proti předchozímu roku snížila na 20,5 mil. t, tj. o 4,6 %. Podíl řepky na celkové produkci hlavních olejin v EU v roce 2010/11 činil 73,5 %.

Nejvýznamnějšími producenty řepky v EU jsou Německo, Francie, Spojené království a Polsko, ČR zaujímá objemem 1,1 mil. t mezi členskými zeměmi páté místo s 5% podílem na celkové produkci. S výjimkou Spojeného království došlo ve všech jmenovaných pěstitelských zemích v roce 2010/11 k poklesu produkce.

Sklizňová plocha olejin celkem v marketingovém roce 2010/11 dosáhla v ČR 490,4 tis. ha, což představuje meziroční zvýšení o 0,8 %. Průměrný hektarový výnos poklesl o 10,1 % z 2,63 t/ha v předchozím roce na 2,37 t/ha. Celková produkce olejin v roce 2010/11 poklesla meziročně o 9,3 % na 1 160,1 tis. t.

Řepka olejná se v marketingovém roce 2010/11 pěstovala v ČR na produkční ploše 368,8 tis. ha, což představuje meziroční nárůst o 3,9 %. V důsledku nižších hektarových výnosů vinou nepříznivého vývoje počasí (průměrný výnos 2,83 t/ha) však objem produkce řepky činil 1 042,4 tis. t, meziročně o 7,6 % méně, a podílel se na celkové produkci olejin 89,9 %.

Počáteční zásoby řepky olejné vzrostly v marketingovém roce 2010/11 na 39,5 tis. t, o 50,9 % vzrostl meziročně i dovoz, a to na objem 70,0 tis. t. Celková nabídka řepky v roce 2010/11 dosáhla 1 151,9 tis. t a pokrývá tak opět zvýšenou domácí spotřebu, která je odhadována na 800,0 tis. t. Množství řepky zpracované na FAME se odhaduje meziročně o 5,3 % větší, a to 500 tis. t. Předpokládá se výrazný pokles exportu řepkového semene na 300 tis. t, tj. meziročně o 32,8 % méně. Míra soběstačnosti proti roku 2009/10 poklesla, avšak dosahuje 132,8 %.

T8.1/06 - Balance výroby a spotřeby řepky olejné a její ekonomika

Ukazatel	MJ	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11 ¹⁾	Meziroční index
Balance							
Produkční plocha	tis. ha	292,2	337,6	356,9	354,8	368,8	103,94
Hektarový výnos	t/ha	3,01	3,06	2,94	3,18	2,83	88,99
Produkce	tis. t	880,2	1 031,9	1 048,9	1 128,1	1 042,4	92,40
Počáteční zásoba	tis. t	51,7	79,7	20,0	14,1	39,5	280,14
Dovoz	tis. t	63,3	29,9	32,6	46,4	70,0	150,86
Celková nabídka	tis. t	995,2	1 141,5	1 101,5	1 188,6	1 151,9	96,91
Domácí spotřeba	tis. t	718,0	700,0	650,0	700,0	800,0	114,29
z toho - FAME ²⁾	tis. t	231,1	242,3	300,0	475,0	500,0	105,26
Osivo	tis. t	2,0	2,4	2,5	2,5	2,5	100,00
Vývoz	tis. t	195,5	419,7	435,0	446,6	300,0	67,17
Celková poptávka	tis. t	915,5	1 122,2	1 087,5	1 149,1	1 102,5	95,94
Konečná zásoba	tis. t	79,7	20,0	14,1	39,5	49,4	125,06
Soběstačnost ⁴⁾	%	124,6	149,8	163,9	163,7	132,8	-30,86
Ekonomika							
Průměrné náklady na jednotku ³⁾	Kč/t	6 334,81	6 485,00	7 395,00	7 342,49	8 235,27	112,16
CZV semene řepky olejné	Kč/t	6 657,00	7 418,00	9 785,00	7 104,00	7 737,00	108,91
Přímé platby	Kč/ha	4 758,20	4 546,60	4 414,10	4 894,00	4 574,90	93,48
Přímé platby	Kč/t	1 580,80	1 485,82	1 501,39	1 538,99	1 616,57	105,04
Nákladová rentabilita ⁴⁾	%	5,09	14,39	32,32	-3,25	-6,05	-2,80
Souhrnná rentabilita ⁴⁾	%	30,04	37,30	52,62	17,71	13,58	-4,13

¹⁾ Odhad, s výjimkou údajů o sklizni.

²⁾ Svaz výrobců bionafty.

³⁾ Náklady řepky olejné podle výběrového šetření ÚZEI.

⁴⁾ Meziroční index u soběstačnosti a nákladové a souhrnné rentability je vyjádřen v p. b. (tj. rozdílem %).

Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, Statistika zahraničního obchodu; Sdružení pro výrobu bionafty

Zpracoval: P. Novotný (ÚZEI), J. Potměšilová (MZE)

¹⁰¹ Hlavní světové olejnin: sójové boby, řepkové semeno, bavlníkové semeno, podzemnice olejná, slunečnicové semeno, ořechy palmy olejné a palmy kokosové.

CZV řepkového semene v roce 2010 v závislosti na růstu cen na evropském trhu rostla s výjimkou dočasného poklesu během července a srpna. Z minima 6 799 Kč/t počátkem roku vzrostla CZV na 8 768 Kč/t v prosinci 2010, průměrná cena dosáhla 7 737 Kč/t (meziročně o 633,00 Kč/t, tj. o 8,9 % vyšší).

Při vysokých průměrných nákladech na jednotku produkce (8 235,27 Kč/t) a nižším průměrném výnosu došlo v roce 2010/11 i přes vyšší průměrné CZV k poklesu nákladové rentability řepkového semene na -6,1 %, souhrnná rentabilita činila 13,6 % a byla proti předchozímu roku o 4,1 procentních bodů nižší. Přesto zůstává řepka v ČR dlouhodobě rentabilní komoditou.

Vedle řepky olejné jsou dalšími významnými olejninami v ČR slunečnice, mák setý a hořčice setá.

Slunečnice svou produkční plochou 27,2 tis. ha a produkcí semene 57,4 tis. t představuje v ČR v marketingovém roce 2010/11 druhou nejvýznamnější olejninu. Průměrný výnos dosáhl 2,11 t/ha (meziročně o 11,4 % nižší). Celková nabídka slunečnicového semene dosáhla 82,2 tis. t a odhad domácí spotřeby činí 40 tis. t při srovnatelném objemu vývozu. Míra soběstačnosti dosáhla 161,3 %. Především díky uplatnění nových hybridů je slunečnice perspektivní plodinou, která si v ČR upevňuje svoji pozici i v okrajových obilnářských oblastech.

Mák setý představuje pro pěstitele v ČR zajímavou plodinu, jejíž sklizňová plocha překračuje v posledních letech 50 tis. ha (51,1 tis. ha v marketingovém roce 2010/11). Výnos makového semene je dlouhodobě relativně nízký a jeho dvacetiletý průměr činí 0,69 t/ha. Při velmi nízkém průměrném výnosu 0,46 t/ha poklesla v marketingovém roce 2010/11 produkce makového semene na 23,7 tis. t. Při domácí spotřebě 5 tis. t a vysokém objemu vývozu 30 tis. t je míra soběstačnosti u makového semene mimořádně vysoká. CZV makového semene se v podzimních měsících roku 2010 zdvojnásobila a překročila výši 40 000 Kč/t. Zajímavou exportní komoditu představuje i maková sláma jako surovina pro farmaceutický průmysl.

Produkce hořčičného semene v ČR v marketingovém roce 2010/11 výrazně meziročně poklesla na 15,6 tis. t (o 59,7 %), a to v důsledku nižší výměry sklizňových ploch (proti rekordní ploše v předchozím roce) a nižších výnosů. Podíl vývozu na celkové produkci se odhaduje okolo 65 %.

Z pěstebních ploch sóji 9,5 tis. ha bylo v ČR v marketingovém roce 2010/11 sklizeno 16,1 tis. t sójových bobů. Len setý olejný a ostatní olejninu pak zaujímaly 7,0 tis. ha a produkce lněného semene a ostatních olejnatých semen činila 4,9 tis. t.

8.1.5 Chmel

Po sklizních v letech 2006 a 2007 byl světový trh poznamenán výrazným nedostatkem chmele. V posledních dvou letech se ale situace zcela obrátila a chmel je nyní ve světě značný přebytek. Vysoké produkce posledních tří let a současná stagnace a propad trhů s pivem, permanentní snižování dávek chmelení a užití pre-izomerizovaných produktů se stávají hrozbou pro světové chmelařství. Nadprodukce roku 2010 v Německu a České republice má za následek další prohloubení problémů s odbytem chmele. V ČR došlo již v průběhu sklizně k zřízení tzv. poolu, kde je chmel soustředěn.

Vlivem snížení plochy v hlavních pěstitelských státech, především v USA, došlo ke snížení světové plochy chmele oproti roku 2009 o 7,4 tis. ha (tj. 12,7 %). Světová sklizeň v roce 2010 tak dosáhla podle předběžných údajů Hopsteiner 97,5 tis. t, což představuje meziroční pokles o 12,6 % na ploše 50,8 tis. ha. Průměrný obsah alfa hořkých kyselin ze sklizně roku 2010 byl u většiny odrůd nižší než v roce 2009 a odpovídá dlouholetému průměru. Potřeba alfa hořkých kyselin ve světě (6 893 t) je odhadovanou produkcí za rok 2010 ve výši 8 399 t pokryta na 121,8 %.

Již od konce roku 2008 světový pivovarský průmysl pocítoval celosvětovou ekonomickou krizí. Poté co v letech 2004-07 produkce piva rostla každoročně o 4-6 %, v roce 2009 již jen o 2 %. V roce 2010 došlo k mírnému zvýšení produkce piva o 0,2 % na 1 811,4 mil. hl. Během velmi krátké doby se tak světové chmelařství dostává do problémů s nadprodukcí způsobující pokles cen.

U největšího producenta chmele Německa byly pěstitelské plochy ovlivněny průběhem počasí, působením patogenů a škůdců. Přibližně 3 000 ha bylo v různé míře poškozeno krupobitím. Celkově se chmel v Německu sklídl z plochy 18 386 ha, z toho aromatické odrůdy zaujímaly 9 800 ha. Produkce dosáhla 34 234 t (nárůst o 8,9 % proti roku 2009) při průměrném výnosu 1,9 t/ha, celkem němečtí pěstitelé vyprodukovali 3 600 t alfa hořkých látek.

V USA po rozsáhlém snížení ploch dosáhla výměra chmele celkem 12 662 ha. Produkce rovněž klesla, a to o 31 % na 29 707 t, k poměrně velkému snížení došlo především u aromatických odrůd. V roce 2011 by mělo v důsledku vypršení dlouhodobých smluv pravděpodobně dojít k dalšímu snížení výměry produkčních ploch o zhruba 600 ha.

Česká republika je čtvrtým největším producentem chmele na světě (za Německem, USA a Čínou) a zároveň je největším producentem jemného aromatického chmele s nižším výnosovým potenciálem, ale specifickými aromatickými vlastnostmi. V roce 2010 činila pěstitelská plocha podle údajů ÚKZÚZ 5 210 ha tj. 98,2 % skutečnosti roku 2009. Majoritní odrůdou stále zůstává Žatecký poloraný červeňák (ŽPČ), v roce 2010 jím bylo osázeno 87,5 % (tj. 4 557 ha) celkové pěstitelské plochy. Hybridní odrůdy zaujímají v odrůdové skladbě českých chmelů nadále relativně malý podíl 12,1 % z celkové plochy (tj. 631 ha), což v porovnání s rokem 2009 je o 25 ha méně. Jde především o odrůdy Premiant, Sládek, Agnus a Bor. V roce 2010 se meziročně snížila plocha výsazů chmele o 64 ha na 193 ha (což tvoří 3,7 % sklizňové plochy). K obnově chmelnic významně přispěly dotace MZe k podpoře prevence šíření virových a bakteriálních chorob chmele (titul 3h), s jejichž přispěním bylo v roce 2010 obnoveno 186 ha. Chmel pěstuje v ČR 135 subjektů, z toho 91 v Žatecké oblasti, 31 v Ústěcké oblasti a 13 v Tršické oblasti (údaj ÚKZÚZ).

Sklizeň chmele v roce 2010 v ČR byla historicky (od roku 1920) nejvyšší. Výnos ve výši 1,49 t/ha předčil i dosud nejlepší výnos z roku 2005, který činil 1,38 t/ha. V ČR se v roce 2010 sklídilo celkem 7 771,7 t chmele, meziročně o 17,5 % více. Největší podíl na produkci českého chmele měla v roce 2010 nadále jemná aromatická odrůda ŽPČ (84,5 %), zbytek (15,5 %) tvořily hybridní odrůdy. Takto rekordní sklizeň už dopředu předurčovala problémy s realizací kupních smluv, zároveň byl přebývajícím chmel vykupován do chmelového poolu. Podle předběžných odhadů lze předpokládat, že zhruba 20 % produkce nemá svého odběratele.

T8.1/07 - Bilance výroby a spotřeby chmele a jeho ekonomika

Ukazatel	MJ	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11 ¹⁾	Meziroční index
Bilance							
Produkční plocha	ha	5 414	5 389	5 335	5 307	5 210	98,17
Hektarový výnos	t/ha	1,01	1,04	1,27	1,25	1,49	119,20
Produkce	t	5 453	5 631	6 753	6 616	7 772	117,47
Dovoz chmele ²⁾	t	716,9	1 004,3	638,9	388,5	284,0	73,09
Dovoz chmelových extraktů ²⁾	t	129,0	214,6	178,4	136,5	121,0	88,66
Domácí spotřeba chmele a chmelových výrobků v přepočtu na alfa hořké kyseliny ²⁾	t	143,6	149,5	144,0	137,2	135,0	98,37
Vývoz chmele ²⁾	t	4 070,7	3 428,1	4 282,8	4 137,8	4 463,9	107,88
Vývoz chmelových extraktů ²⁾	t	10,0	36,6	23,0	6,4	19,9	312,89
Ekonomika							
Průměrné náklady na jednotku ³⁾	Kč/t	200 867,00	157 341,00	146 904,00	180 016,30	137 885,16	76,60
CZV ⁴⁾	Kč/t	129 579,00	149 524,00	200 521,00	170 042,00	124 623,00	73,29
Přímé platby	Kč/ha	8 820,60	9 221,50	11 054,10	12 388,20	12 701,70	102,53
Přímé platby	Kč/t	8 733,27	8 866,83	8 704,02	9 910,56	8 524,63	86,02
Nákladová rentabilita ⁵⁾	%	-35,49	-4,97	36,50	-5,54	-9,62	-4,08
Souhrnná rentabilita ⁵⁾	%	-31,14	0,67	42,42	-0,04	-3,44	-3,40

¹⁾ Odhad, s výjimkou údajů o sklizni.²⁾ Za kalendářní rok. Jde o surový lisovaný a granulovaný chmel.³⁾ Náklady podle výběrového šetření ÚZEI - podniky právnických osob.⁴⁾ Průměrná CZV za kalendářní roky, od roku 2008 průměrná CZV za měsíce září-prosinec.⁵⁾ Meziroční index u nákladové a souhrnné rentability je vyjádřen v p. b. (tj. rozdílem %).

Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin; Statistika zahraničního obchodu ČSÚ; MZe; VÚPS

Zpracoval: P. Novotný (ÚZEI), M. Altová (MZe)

Průměrná hodnota obsahu alfa hořkých kyselin v roce 2010 u odrůdy ŽPČ byla 3,1 % hmot. v sušině (2,8 % hmot. v původním chmelu). Hodnota alfa hořkých kyselin byla v dlouhodobém horizontu podprůměrná. Rozdíl oproti průměru za posledních 17 let byl 0,55 % hm. v sušině (15 % rel.), oproti kvalitní sklizni roku 2009 byl obsah podstatně nižší, a to o 0,99 % hm. v sušině (24,2 % rel.).

Průběh počasí v roce 2010 nebyl přitom pro růst a vývoj chmele zcela příznivý, a to především z hlediska nízkých teplot pro růst v květnu a naopak tropických teplot od konce června až do poloviny července. Srážky byly četnější, což z hlediska vlhkostních poměrů půdy způsobovalo oddálení ochranných a kultivačních zásahů.

Krupobití v Žatecké oblasti poškodilo 204 ha chmelnic, v důsledku dešťů a větru navíc došlo k dalším škodám, kdy spadlo 10 ha chmelnic. Četné dešťové srážky negativně ovlivnily obsah alfa hořkých kyselin.

Současná věková struktura porostů chmele v ČR je jedním z významných faktorů ovlivňující výnosovou stabilitu. Optimální doba obměny porostů je 10-12 let. Podle údajů ÚKZÚZ je podíl chmelnic starších 20 let se sníženým výnosem 32,1 % (nejstarší jsou v Ústecké oblasti), celkově je 36,7 % chmelnic starších 15 let. Naopak podíl neproduktivnějších chmelnic ve stáří 5-14 let představoval pouze 48,3 % všech chmelnic. Poměrně vyhovující věkovou strukturu má Tršická chmelářská oblast. Průměrné stáří chmelových konstrukcí se zvyšuje a je ještě méně příznivé než stáří porostů, 73,2 % konstrukcí je starších než 15 let.

Nízké konstrukce chmelnic byly k 20. 8. 2010 evidovány na celkové rozloze 36,8 ha, což představuje v porovnání s rokem 2009 nárůst o 19,4 ha. Nejzastoupenějšími odrůdami jsou Premiant, Sládek a Agnus.

Mimo dotace na obnovu chmelnic mohou chmeláři již od roku 2001 čerpat podpory na vybudování kapkové závlahy ve chmelnicích (titul I.I). V roce 2010 bylo podpořeno vybudování závlahových zařízení na 44,5 ha chmelnic při sazbě 60 000 Kč/ha a v celkové výši 2,7 mil. Kč.

Od roku 2007 je české chmelářství podporováno také v rámci PRV, Osy I, opatření I.I.I – Modernizace zemědělských podniků (výstavba chmelových konstrukcí). Bylo podáno celkem 48 „chmelářských“ projektů, mezi něž bude rozděleno celkem 72,2 mil. Kč.

Česká republika v rámci SOT s chmelem aplikovala jednotnou platbu na plochu a národní doplňkovou platbu. V roce 2010 došlo ke změně systému národních doplňkových plateb: podpora pěstování chmele jako platba vázaná na produkci (couplovaná) byla zrušena. Platba na chmel (decouplovaná), která se začala vyplácet v roce 2008, zůstala zachována. V rámci národních doplňkových plateb bylo vyplaceno 8 126,80 Kč/ha.

Lze předpokládat, že extrémně vysoká sklizeň roku 2010 a celosvětový přebytek chmele spolu s poklesem světového výstupu piva negativně ovlivní v následujících letech zahraniční obchod s chmelem. Od roku 1998 byl český chmel vyvezen přímo z České republiky již do 77 zemí. Největší část vývozů směřovala v roce 2010 opět do Japonska, a to 1 827 t. Celkově bylo v roce 2010 vyvezeno podle předběžných údajů 1 238 t surového a 3 226 t granulovaného chmele. Celkový vývoz chmele v roce 2010 činil 4 463,9 t, což představuje nárůst o 7,9 % proti roku 2009.

V roce 2010 pokračoval pokles dovozu chmele, proti předchozímu roku došlo také ke snížení dovozu granulovaného chmele a extraktu. Objem dovozu surového lisovaného chmele v roce 2010 činil podle předběžných údajů 88,9 t (meziročně o 27,4 % méně), granulovaného chmele pak 195,0 t (meziročně rovněž o 27,4 % méně). Největší část dovozů byla realizována z Německa (216,1 t). Podle předběžných výsledků dosáhlo v roce 2010 saldo zahraničního obchodu s chmelem a chmelovými výrobky v hodnotovém vyjádření 776,9 mil. Kč, ve srovnání s rokem 2009 došlo ke snížení kladného salda o 138,9 mil. Kč.

Průměrná CZV veškerého sušeného chmele ze sklizně 2010, ovlivněná nadprodukcí, činila 124 623 Kč/t¹⁰² a byla o 26,7 % nižší než v roce 2009. V rámci systému povinné registrace smluv (k 18. 3. 2011) bylo pro rok 2010 smluvně zajištěno 7 273,0 t chmele, z toho 168,7 t chmele bylo prodáno do poolu. Průměrná cena sušeného chmele podle uzavřených kupních smluv pro rok 2010 činila 132 004,50 Kč/t (155 303,78 Kč/t v roce 2009). Podle těchto smluv průměrná cena nezpracovaného ŽPČ (sušeného chmele) v roce 2010 činila 148 601,50 Kč/t, tj. o 3,0 % nižší než v roce 2009. Průměrná cena chmele všech odrůd ostatních forem (granulí, extraktů) činila v roce 2010 podle uzavřených kupních smluv 109 558,80 Kč/t sušeného chmele, tj. meziročně o 48,9 % nižší. Pro rok 2011 bylo k 18. 3. 2011 nasmlouváno 3 281,2 t chmele s průměrnou cenou 172 331,17 Kč/t.

Odhadovaná výše nákladů na produkci chmele v roce 2010 činila u podniků právnických osob 137 885 Kč/t, meziročně o 23,4 % méně. V důsledku výrazného propadu realizačních cen chmele poklesla v roce 2010 nákladová rentabilita na -9,6 % (meziročně o 4,1 p. b.) a ani souhrnná rentabilita nedosáhla kladné hodnoty, když poklesla na -3,4 %, což je o 3,4 p. b. méně ve srovnání s předchozím rokem.

8.1.6 Ovoce

Rok 2010 nebyl pro ovocnáře příznivý. Propad sklizně ovoce dosáhl proti roku 2009 v zemědělském sektoru 31 % a v sektoru domácností 27 %. V ČR se v roce 2010 sklídilo celkem 297,7 tis. t ovoce. Produkce byla nižší u všech sledovaných druhů ovoce. Nejvíce meziročně poklesla u meruněk (o 54 % na 6,4 tis. t), švestek a sliv (o 43 % na 24,1 tis. t), třešní (o 38 % na 9,4 tis. t), višní (o 37 % na 6,7 tis. t) a broskví (o 36 % na 8,1 tis. t). U zbývajících druhů ovoce byla úroda nižší o 11-32 %. Jablek se celkem sklídilo 193,6 tis. t, tj. 75 % produkce roku předchozího. Nejmenší meziroční pokles sklizně byl zaznamenán u jahod (o 11 % na 9,6 tis. t).

Příčinou extrémně nízké úrody ovoce v ČR v roce 2010 byla nepřízeň počasí. Rok byl velmi deštivý. Srážky v období květu stromů způsobily, že včely v dešti a vlhku nelétaly a sady nebylo možné pro velmi časté srážky ošetřovat. Plody tak byly napadeny houbovými chorobami (strupovitostí). V produkčních sadech se sklídilo v roce 2010 pouhých 121 tis. t ovoce, což je meziročně o 32 % méně, a tato sklizeň byla nejnižší za posledních dvacet let.

U jaderovin ovlivnil průběh počasí negativně kvalitu i množství plodů, takže podíl prvotřídního a výběrového ovoce byl v roce 2010 podstatně nižší. U jablek se vyskytla vlivem chladného květnového počasí ve větší míře rzivost a v některých lokalitách měli pěstitelé problémy s vysokým výskytem mšic a svilušek. V produkčních sadech se sklídilo pouhých 103,3 tis. t jablek, tj. meziroční pokles o 29 %, a na celkové sklizni ovoce produkčních sadů se jablka podílela 85 %. Ze sklizených odrůd jablek měla v ČR v roce 2010 největší zastoupení odrůda Idared (28 % celkové sklizně jablek) a jablka skupiny Golden Delicious (21 %). Úroda hrušek v roce 2010 v produkčních sadech činila 3,5 tis. t, tj. meziroční snížení o 41 %. Největší podíl na sklizni hrušek tvořila odrůda Lucasova (34 %).

Sklizené množství jablek v ČR v roce 2010 z produkčních sadů tvořilo přibližně 1,0 % produkce jablek EU, která se předpokládá ve výši 9,5 mil. t, což představuje druhou nejnižší sklizeň za posledních deset let. V minulých letech největší producent jablek ze zemí EU (Polsko) zaznamenal v roce 2010 propad sklizně u jablek proti předchozímu roku o 24 % na 2,0 mil. t. Z dalších významných producentů jablek EU je odhadována v roce 2010 mírně nižší sklizeň v Itálii (2,1 mil. t) a Francii (1,6 mil. t).

Průběh počasí se podepsal i na sklizni u peckovin. Katastrofálně nízká úroda byla v roce 2010 u meruněk, kterých se v produkčních sadech sklídilo pouhých 1,0 tis. t, tj. 24 % produkce roku předchozího. Zásadní vliv na neúrodu meruněk kromě počasí (špatné opylení, moniliový úžeh na chemicky neošetřovaných porostech) měly také vysoké sklizně meruněk v posledních letech. Úroda broskví dosáhla v roce 2010 pouze 1,7 tis. t (proti roku 2009 méně o 43 %), což, kromě mrazů a výskytu kadeřavosti, zapříčinil i dlouhodobý pokles výměry broskvoňových sadů a útlum pěstování tohoto druhu v ČR. Náklady třešní byly na mnoha místech ohroženy zimními mrazy, nedostatečným opylením květů a poškozením moniliovým úžehem. Sklizeň třešní z produkčních sadů v roce 2010 činila 71 % roku předchozího, tj. 1,9 tis. t. Úroda višní v produkčních sadech se meziročně snížila o 50 % na 3,5 tis. t. Důvodem tohoto vysokého poklesu bylo zmrznutí až 65 % květních pupenů na severu Čech a dále moniliový úžeh v chemicky neošetřených porostech. U švestek a sliv dosáhla v roce 2010 produkce výše 4,2 tis. t a meziročně byla nižší o 44 %, což byl důsledek zesílení stromů po rekordní sklizni v roce 2009. Podprůměrná byla kvůli deštivému počasí i produkce červeného rybízu. Naopak u rybízu černého, jako u jediného ovocného druhu, byla v roce 2010 sklizeň nadprůměrná. V roce 2010 se také vydařila produkce jahod, a to jak velkým, tak i drobným pěstitelům.

Rozloha produkčních ovocných sadů činila v roce 2010 celkem 17,8 tis. ha, z toho bylo 16,6 tis. ha sadů plodných. Jejich věková struktura, která je ze zemí EU po Estonsku druhá nejhorší, je stále nevyhovující, což má dopad na vyšší hektarových výnosů. V poklesu plodnosti je 46 % ovocných sadů, 36 % sadů je v plné plodnosti, 11 % na počátku plodnosti a 6 % tvoří mladé neplodné sady. Nejprůběžnější věková struktura je u švestek, slivoní, hrušní a třešní, nejhorší u jabloní (55 % sadů v poklesu plodnosti, 33 % v plné plodnosti, 9 % na začátku plodnosti, 3 % sadů jsou výsadby mladé a neplodné), broskvoní (57 % v poklesu plodnosti, 39 % v plné plodnosti a po 2 % jsou sady na začátku plodnosti a mladé neplodné výsadby) a višní (49 % v poklesu plodnosti, 43 % v plné plodnosti, 7 % na počátku plodnosti a 3 % jsou mladé neplodné výsadby). Hektarové výnosy jablek jsou z důvodu vysokého stáří sadů nízké a výrazně zaostávají za hektarovými výnosy významných ovocnářských zemí EU. V roce 2010 bylo dosaženo v ČR průměrného hektarového výnosu u jablkoňových sadech 11,85 t/ha, tj. meziroční pokles o 29 %.

V roce 2010 bylo v ČR vysazeno celkem 272 ha jablkoňových sadů, převážně odrůdy Golden Delicious Reinders, Gala Schniga, Rubinola, Šampion a Topaz. Dále se vysadilo 175 ha slivoní, 72 ha višní, 21 ha meruněk a 61 ha třešní. Stagnovala výsadba hrušní a přestaly se vysazovat broskvoně.

Do Svazu pro integrované systémy pěstování ovoce (SISPO) se ke konci roku 2010 zapojilo 267 pěstitelů s plochou 11 tis. ha. Z tohoto počtu je 140 členů s plochou 7,8 tis. ha držitelů známky SISPO, zbývajících 137 členů, s výměrou výsadeb 3,2 tis. ha, jsou čekatelé na tuto certifikaci. Proti roku 2009 došlo k navýšení celkového počtu členů o 6 pěstitelů. Největší rozlohu v integrovaném způsobu pěstování zaujímají jabloně (5,8 tis. ha), následují višně (1,2 tis. ha) a slivoně (1,1 tis. ha).

Z důvodu nízké sklizně bylo k 31. 12. 2010 naskladněno u pěstitelů meziročně o 32 % jablek méně. Zásoby jablek činily 24,1 tis. t. Největší podíl zásob tvořily opět odrůdy Idared (45 %) a Golden Delicious (24 %). Naskladnění bylo u všech odrůd výrazně nižší než v roce předchozím, zejména u odrůd skupiny Rubin (83 %), Jonagold (-51 %) a Šampion (-45 %). Největší podíl naskladněných jablek (60 %) byl ve skladech s ULO atmosférou (včetně řízené atmosféry), tj. ve skladech se sníženým obsahem kyslíku a oxidu uhličitého.

V průběhu roku 2010 se dovezlo do ČR celkem 613,8 tis. t ovoce v hodnotě 11,3 mld. Kč. Proti předchozímu roku objem dovezeného ovoce vzrostl o 13 %, ve finanční hodnotě o 9 %. Import ovoce mírného pásma (m. p.) bez ořechů vlašských, které jsou započteny do skořápkového ovoce, v objemu 192,3 tis. t byl meziročně vyšší o 11 %. Jeho finanční hodnota dosáhla 3,7 mld. Kč a meziročně vzrostla o 6 %. V důsledku neúrody jablek v ČR byl v roce 2010 jejich dovoz proti roku předcházejícímu vyšší o 32 %. Dodávky činily 82,9 tis. t v hodnotě 873,9 mil. Kč a na celkovém importu ovoce m. p. se jablka podílela 43 %. Jejich hlavním dodavatelem byla Itálie (25 % celkového dovozu jablek), Polsko (22 %), Slovensko (18 %) a Německo (11 %). Na dovozu jablek se však v roce 2010 ještě plně neprojevila jejich nízká produkce v tomto roce. Naopak se již promítla do dodávek peckovin, zejména švestek, kterých bylo importováno o 28 % více (10,1 tis. t).

¹⁰² Průměr za měsíce září-prosinec 2010.

než v roce 2009. Z jižního ovoce byly v roce 2010 o pětinu vyšší dodávky banánů (192,6 tis. t) a o desetinu citrusových plodů (166,0 tis. t). Množství dovezeného jižního ovoce se v roce 2010 meziročně zvýšilo o 16 % na 397,3 tis. t za 6,0 mld. Kč. V roce 2010 mírně klesly (meziročně o 4 %) dodávky skořápkového ovoce na 15,4 tis. t, jejich celková hodnota však výrazně vzrostla na 1,1 mld. Kč (o 28 %). Dovoz sušeného ovoce činil 8,9 tis. t za 0,5 mld. Kč (meziroční nárůst o 5 %, resp. o 15 %).

Vývoz ovoce včetně reexportu v roce 2010 činil celkem 167,4 tis. t v hodnotě 2,8 mld. Kč. Došlo tak k dalšímu meziročnímu zvýšení množství exportovaného ovoce o 14 %.

Výsledná záporná bilance zahraničního obchodu s čerstvým a sušeným ovocem se za rok 2010 dále prohloubila, v objemovém vyjádření o 13 % na 446,4 tis. t, ve finančním vyjádření o 5 % na 8,5 mld. Kč.

Růst spotřeby ovoce pokračoval i v roce 2009. Meziroční nárůst spotřeby ovoce m. p. o 1,3 kg/obyv./rok na 55,4 kg/obyv./rok zvýšil historické maximum celkové spotřeby ovoce předchozího roku na 90,4 kg/obyv./rok. S výjimkou rybízu, vinných hroznů a lesního ovoce vzrostla spotřeba všech sledovaných druhů. Tradičně se v roce 2009 zkonsumovalo nejvíce jablek (meziroční nárůst o 0,2 kg/obyv./rok na 26,7 kg/obyv./rok). Spotřeba hrušek se zvýšila o 0,7 kg/obyv./rok na 3,4 kg/obyv./rok, švestek o 0,8 kg/obyv./rok na 5,2 kg/obyv./rok. Větší zájem spotřebitelů byl také o meruňky (2,3 kg/obyv./rok) a broskve (4,7 kg/obyv./rok). Naopak spotřeba vinných hroznů klesla na 4,0 kg/obyv./rok. Výše spotřeby jižního ovoce zůstala v roce 2009 na úrovni roku předchozího a činila 35,0 kg/obyv./rok. Nezměnila se spotřeba banánů (12,2 kg/obyv./rok), mírně vyšší byla u citrónů a grapefruitů (4,2 kg/obyv./rok), pomerančů a mandarinek (12,6 kg/obyv./rok). V roce 2010 činila, podle předběžných odhadů ÚZEI, spotřeba ovoce 90,5 kg/obyv./rok, z toho ovoce m. p. 55,0 kg/obyv./rok a ovoce jižního 35,5 kg/obyv./rok.

T8.1/08 - Bilance výroby a spotřeby čerstvého ovoce mírného pásma včetně bobulovin a ořechů vlašských¹⁾

Ukazatel	MJ	2006	2007	2008	2009	2010	Meziroční index
Plocha plodných produkčních sadů	tis. ha	17,1	16,3	16,6	16,6	16,6	100,0
Hektarový výnos (produkční sady)	t/ha	11,18	8,78	11,07	10,71	7,29	68,1
Domácí výroba ³⁾	tis. t	432,4	371,5	409,9	417,5	297,7	71,3
z toho - produkční sady ⁴⁾	tis. t	191,0	143,5	183,8	178,1	121,0	67,9
Dovoz ⁵⁾	tis. t	193,2	169,9	181,3	173,9	192,6	110,8
Celková nabídka	tis. t	625,6	541,4	591,2	591,4	490,3	82,9
Čerstvá spotřeba + samozásobení ²⁾	tis. t	444,8	407,0	431,7	469,1	387,8	82,7
Nákup ke zpracování ⁶⁾	tis. t	85,6	63,8	81,3	43,5	31,0	71,3
Vývoz včetně reexportu ⁵⁾	tis. t	95,2	70,6	78,2	78,8	71,5	90,7
Celková poptávka včetně ztrát	tis. t	625,6	541,4	591,2	591,4	490,3	82,9
Soběstačnost ^{7) 8)}	%	97,2	91,3	95,0	89,0	76,8	-12,2

¹⁾ Marketingový rok u většiny čerstvého ovoce mírného pásma je totožný s kalendářním rokem.

²⁾ Včetně ztrát.

³⁾ Podle ČSÚ.

⁴⁾ Podle ÚKZÚZ.

⁵⁾ Pro rok 2010 odhad.

⁶⁾ Pro rok 2010 odhad OU ČR a ZS KOLÍ.

⁷⁾ Uvedená čísla jsou zatížena chybou, neboť v dovozu a vývozu nejsou započteny výrobky z ovoce.

⁸⁾ Meziroční index u soběstačnosti je vyjádřen v p. b., tj. rozdílem %.

Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, Statistika zahraničního obchodu ČR, MZe, OU ČR, ÚKZÚZ, ZS KOLÍ.

Zpracoval: I. Součková (ÚZEI), I. Buchtová (MZe)

T8.1/09 - Bilance výroby a spotřeby jablek¹⁾

Ukazatel	MJ	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	Meziroční index
Plocha plodných produkčních sadů	tis. ha	9,0	8,6	8,8	8,7	8,7	100,0
Hektarový výnos (produkční sady)	t/ha	17,62	13,13	17,90	16,68	11,85	71,0
Domácí výroba ³⁾	tis. t	263,6	219,3	274,1	258,9	193,6	74,8
z toho - produkční sady ⁴⁾	tis. t	159,2	113,1	156,7	145,0	103,3	71,2
Dovoz ⁵⁾	tis. t	68,0	75,8	60,7	67,0	77,0	114,9
Celková nabídka	tis. t	331,6	295,1	334,8	325,9	270,6	83,0
Čerstvá spotřeba + samozásobení ²⁾	tis. t	177,9	163,5	175,2	168,0	164,6	98,0
Nerealizovaná produkce	tis. t	23,0	32,0	29,0	50,9	23,0	45,2
Nákup ke zpracování ⁶⁾	tis. t	62,6	44,4	65,4	31,6	26,0	82,3
Vývoz ⁵⁾	tis. t	68,1	55,2	65,2	59,0	57,0	96,6
Celková poptávka včetně ztrát	tis. t	331,6	295,1	334,8	309,5	270,6	87,4
Soběstačnost ^{7) 8)}	%	148,2	134,1	156,4	154,1	117,6	-36,5

¹⁾ Marketingový rok u jablek začíná 1. 7. běžného roku a končí 30. 6. následujícího roku.

²⁾ Včetně ztrát.

³⁾ Podle ČSÚ.

⁴⁾ Podle ÚKZÚZ.

⁵⁾ Pro marketingový rok 20010/11 odhad OU ČR a MZe.

⁶⁾ Pro rok 20010/11 odhad MZe.

⁷⁾ Uvedená čísla jsou zatížena chybou, neboť v dovozu a vývozu nejsou započteny výrobky z jablek.

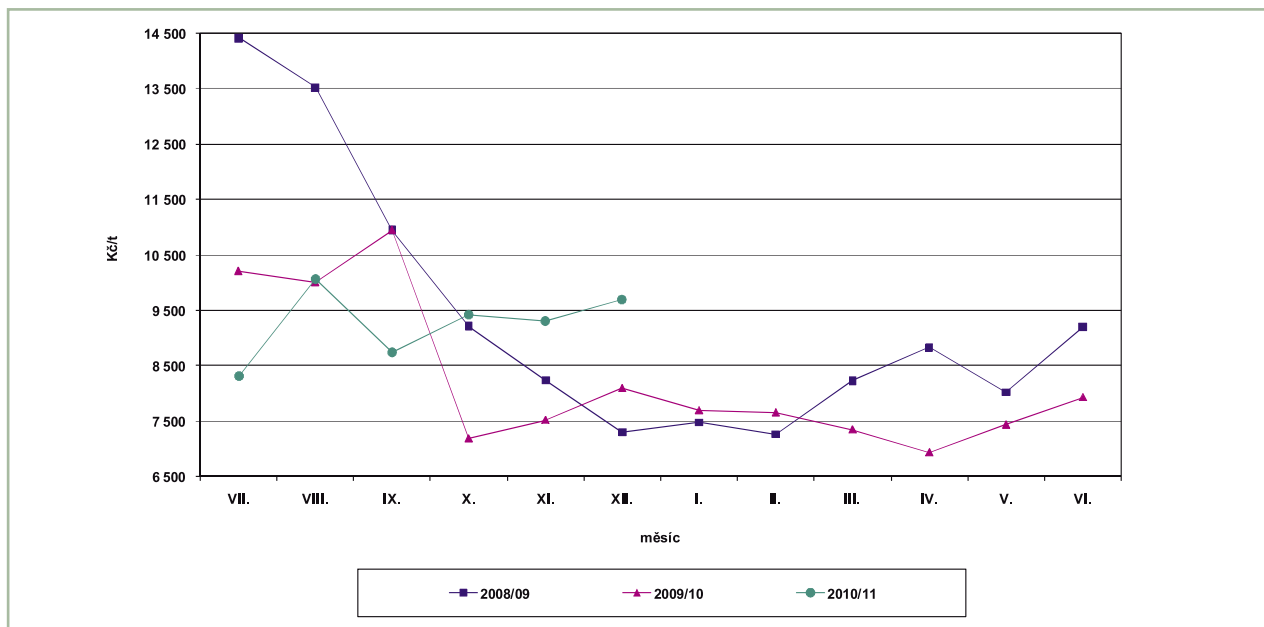
⁸⁾ Meziroční index u soběstačnosti je vyjádřen v p. b., tj. rozdílem %.

Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, Statistika zahraničního obchodu ČR, MZe, ÚKZÚZ, OU ČR; ZS KOLÍ.

Zpracoval: I. Součková (ÚZEI), I. Buchtová (MZe), M. Ludvík (OU ČR)

Menší nabídka ovoce způsobila růst CZV u všech sledovaných druhů ovoce s výjimkou černého rybízu. V roce 2010 byly CZV ovoce meziročně vyšší o 27 %. Průměrná roční CZV konzumních jablek se zvýšila o 10 % na 8 607 Kč/t. Nízká sklizeň jablek v roce 2010 však ještě tuto cenu výrazněji neovlivnila a projeví se zřejmě již v první polovině roku 2011. Podíl CZV konzumních jablek na spotřebitelské ceně se v roce 2010 zvýšil na 34 %. Ze sledovaných druhů ovoce vzrostla meziročně nejvíce CZV průmyslových jablek (o 106 % na 2 668 Kč/t), následovaly hrušky (o 40 % na 11 755 Kč/t), meruňky (o 36 % na 19 884 Kč/t), broskve a švestky (o 30 % na 12 855 Kč/t, resp. 10 364 Kč/t), třešně (o 15 % na 30 314 Kč/t), červený a bílý rybíz (o 6 % na 7 017 Kč/t).

Graf T8.1/08 - Měsíční vývoj CZV konzumních jablek

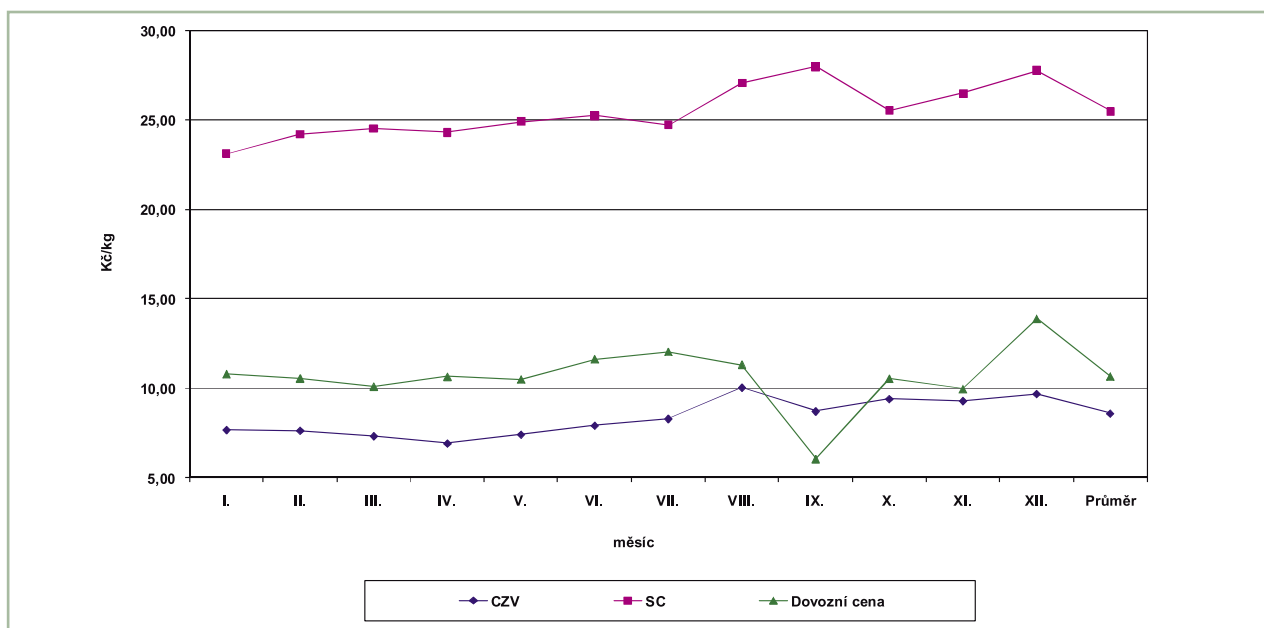

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: I. Součková (ÚZEI)

Spotřebitelské ceny ovoce byly v roce 2010 v průměru meziročně vyšší pouze o 4 %. Z jednotlivých druhů ovoce m. p. vzrostla v roce 2010 spotřebitelská cena broskví a nektarinek o 14 % na 73,69 Kč/kg a stolních hroznů o 11 % na 61,50 Kč/kg. U konzumních jablek zůstala svoji výší 25,48 Kč/kg na úrovni roku 2009. Mírně se snížila průměrná roční spotřebitelská cena jahod na 124,25 Kč/kg. Z jižního ovoce byla výrazně meziročně vyšší (o 22 %) cena citrónů (40,22 Kč/kg), přibližně na úrovni předchozího roku zůstala spotřebitelská cena pomerančů (30,89 Kč/kg), mírně poklesla cena banánů (27,41 Kč/kg) a kiwi (46,48 Kč/kg).

Graf T8.1/09 - Porovnání CZV, SC a dovozních cen konzumních jablek v roce 2010

Pramen: ČSÚ, Statistika zahraničního obchodu ČR

Zpracoval: I. Součková (ÚZEI)

Ke konci roku 2010 bylo v ČR registrováno 10 organizací producentů ovoce a zeleniny a 8 předběžně uznaných seskupení producentů ovoce a zeleniny s předpokladem dosažení uznání. V rámci SOT obdržely organizace producentů ovoce a zeleniny v roce 2010 dotaci v částce 35,9 mil. Kč, která byla vyplacena z prostředků EU. Předběžně uznaná seskupení producentů ovoce a zeleniny získala celkem 16,0 mil. Kč, z toho 12,0 mil. Kč z EU. V roce 2010 bylo dále přijato 56 žádostí ve výši 72,9 mil. Kč na podporu „Ovoce do škol“. Předpoklad vyplacené částky v roce 2010 činil 64,1 mil. Kč, z toho 46,8 mil. Kč z prostředků EU.

V rámci agroenvironmentálních opatření HRDP byla stanovena sazba na integrovanou produkci ovoce ve výši 9 857 Kč/ha ovocného sadu. Žádost o dotaci na integrované systémy pěstování ovoce v roce 2010 podali 3 ovocnáři v celkové částce 1,8 mil. Kč pro výměru 178 ha. Na základě požadavků podaných v roce 2009 bylo v roce 2010 vyplaceno 68 žádostí na výměru 4 223 ha sadů ve výši 41,6 mil. Kč. Na ekologické pěstování ovoce, u kterého činí sazba 24 470 Kč/ha, podali v roce 2010 žádost o dotaci 4 pěstitelé pro 1 245 ha sadů ve výši 0,3 mil. Kč a proplaceny byly 4 žádosti z roku 2009 pro 12 ha sadů v částce 0,3 mil. Kč. V rámci PRV pro období 2007-2013 činila v roce 2010 sazba pro integrovanou produkci ovoce 435 €/ha, tj. 11 434 Kč/ha. V roce 2010 požádalo o dotaci 313 pěstitelů na 11 192 ha ovocných sadů ve výši 128 mil. Kč. Vyplaceno bylo 250 žádostí podaných v předchozím roce na výměru 7 855 ha sadů v částce 91,5 mil. Kč. Sazba pro ekologické intenzivní pěstování ovoce činí 849 €/ha, tj. v roce 2010 ve výši 22 316 Kč/ha. O dotaci na pěstování ovoce v intenzivních sadech ekologického zemědělství v roce 2010 požádalo 236 ovocnářů pro 2 796 ha sadů na částku 62,4 mil. Kč. O dotaci na extenzivní sady, u kterých je sazba 510 €/ha (13 405 Kč/ha pro rok 2010), požádalo 313 pěstitelů pro 1 946 ha ve výši 26,1 mil. Kč. Na pěstování ovoce v sadech ekologického zemědělství se v roce 2010 vyplatilo 205 žádostí podaných v roce 2009 pro 1 952 ha sadů ve výši 43,5 mil. Kč. Celkem tak bylo v roce 2010 proplaceno na integrovanou produkci ovoce 318 žádostí na 12,1 tis. ha ovocných sadů ve výši 133,1 mil. Kč a na ekologické zemědělství 209 žádostí pro výměru 1 964 ha ve výši 43,8 mil. Kč. Na modernizaci ovocnářských a zelinářských podniků se v roce 2010 vyplatilo 137 žádostí ve výši 138,0 mil. Kč.

Z národních dotací čerpali ovocnáři v roce 2010 v rámci integrované produkce podpory na restrukturalizaci 326 ha ovocných sadů ve výši 48,0 mil. Kč, na výsadbu 292 ha ekologických sadů 12,6 mil. Kč a na vybudování kapkové závlahy 273 ha ovocných sadů 16,1 mil. Kč. Z dotací na podporu ozdravování plodin obdrželi pěstitelé ovoce na prostorové a technické izoláty množitelského materiálu 6,4 mil. Kč, na tvorbu rostlinných genotypů 4,3 mil. Kč. Dotace byly poskytnuty i na pořádání seminářů, školení, výstav a vydávání publikací 758,2 tis. Kč a na poradenství 612,5 tis. Kč. Celkem ovocnáři v roce 2010 získali v rámci dotací MZe 88,8 mil. Kč.

V roce 2010 ovocnáři obdrželi přímé platby SAPS ve výši 4 060,80 Kč/ha užívané zemědělské půdy a národní doplňkovou platbu ve výši 514,10 Kč/ha zemědělské půdy.

8.1.7 Zelenina

Rok 2010 byl pro domácí i zahraniční pěstitele zeleniny, zejména v Polsku a Maďarsku, mimořádně klimaticky nepříznivý. Jarní tání způsobilo přemokření pozemků určených pro pěstování zeleniny. Vydáté srážky v jarních měsících omezovaly kultivační práce, výsadbu a znesnadňovaly provedení kvalitní chemické ochrany, takže porosty pak vykazovaly vyšší zaplevelenost. Přibližně na desetině zelinářské plochy nebyla pro zatopení pozemků možná výsadba či výsev a 10 % ploch bylo vyseto a vysazeno pozdě, což se projevilo na nižším výnosu. Vysoké teploty v červnu a červenci byly pro některé druhy zeleniny příznivé, u jiných došlo ke zpomalení růstu. Přívalové deště v srpnu způsobily povodně, které zcela zničily cca 500 ha zeleninové plochy a další porosty poškodily. Vysoká vlhkost vzduchu a neustálé srážky byly příčinou vyššího výskytu houbových chorob.

Výměra pěstební plochy zeleniny se v roce 2010 opětovně mírně snížila na 13,4 tis. ha. V rozsahu pěstování jednotlivých druhů zeleniny došlo k největšímu meziročnímu poklesu plochy u kapusty (o 19 % na 171 ha) a rajčat (o 7 % na 1 159 ha), naopak nejvíce se zvýšila plocha petržele (o 11 % na 451 ha). U ostatních druhů zeleniny byly změny poměrně malé a pohybovaly se v rozmezí ± 6 %. Největší podíl zelinářské plochy zaujímal i v roce 2010 cibule (18 %, tj. 2 376 ha).

Vzhledem k nepříznivému počasí v roce 2010 byla celková produkce zeleniny meziročně nižší o 14 % a činila 218,6 tis. t. S výjimkou okurek nakládaček, jejichž sklizeň se meziročně zvýšila o 19 % na 16,7 tis. t a brukve, která zůstala sklizní ve výši 6,6 tis. t téměř na úrovni roku předchozího, byla v roce 2010 nižší úroda u všech sledovaných druhů zeleniny. Zejména poklesla produkce rajčat (o 30 % na 20,7 tis. t) a kapusty (o 24 % na 3,0 tis. t), u kterých se do výsledné sklizně promítlo výrazné snížení plochy. Meziročně o pětinu méně se sklídilo hlávkového zelí (40,7 tis. t), o 13 % byla nižší produkce mrkve (27,7 tis. t) a hrachových lusků, o 11 % cibule (43,2 tis. t) a o 10 % celeru (10,2 tis. t). Téměř polovinu produkce tvořily tradiční české druhy zeleniny, tj. cibule (20 % celkové produkce), hlávkové zelí (19 %) a mrkev (13 %). Každoročně však jejich produkce v ČR výrazně klesá. V roce 2010 výrazně poklesl i jejich průměrný hektarový výnos, u cibule na 18,20 t/ha (snížení o 14 %), mrkve na 26,36 t/ha (snížení o 15 %) a hlávkového zelí na 33,18 t/ha (snížení o 19 %).

U cibulové zeleniny vykazovaly porosty ozimé cibule špatnou kvalitu a nízké výnosy. Naopak dobrá byla kvalita jarní cibule ze sazečky, jejíž výnosy byly průměrné. Jarní cibule setá měla výnosy vysoké a dobrou kvalitu. Pro pěstitele kořenové zeleniny byl rok 2010 výnosově podprůměrný. Nižší výnosy byly částečně kompenzovány vyššími realizačními cenami a poměrně plynulým prodejem. Výjimku tvořila mrkev, u které byly ceny od počátku července pod silným tlakem mrkve z dovozu, především z Francie a Nizozemska. Kvalita kořenové zeleniny pro skladování byla velmi nevyrovnaná, což mělo dopad na její kratší skladovatelnost. U košťálové zeleniny byl rok 2010 velice nepříznivý. První sklizeň byla opožděná, výnos jednotlivých druhů byl nízký, sklizeň náročná na opakované probírky. Mimořádné srážky v srpnu, které způsobily částečné zatopení polí, zcela zničily vysazené kultury. Pro rozbahněnost ploch byla opožděná výsadba pekingského zelí a vlivem nástupu chladného podzimního počasí nedosáhl jeho hlávky tržní velikosti. Podobně tomu bylo i u pozdních odrůd hlávkové kapusty. Obvyklého výnosu nebylo dosaženo ani u odrůd hlávkového zelí určeného ke skladování. Vlivem teplého a vlhkého léta byl silnější výskyt chorob a škůdců, především housenek běláška. Jediným kladem tak byly pro producenty, ve srovnání s předchozími roky, vyšší realizační ceny. Také pro pěstování plodové zeleniny byl teplotně podnormální rok 2010 nepříznivý. Nízké teploty a nedostatek slunečního svitu způsobily pomalé dozrávání a posunutí sklizně keřičkových rajčat. Sklizené plody nedosahovaly požadované barvy, což se odrazilo na nižší výkupní ceně. Podíl nezralých rajčat, a tím i odpad při sklizni, byl velmi vysoký. Velká část později vysetých rajčat vůbec nedozrála a jejich plochy byly zaořány. Celková produkce paprik byla pro nedostatek tepla a slunečního svitu nižší. Deště způsobily na mnoha místech podmáčení porostů. V závěru sezóny byl z důvodu nízkých teplot pomalý nárůst plodů. Výpadky ve výnosu byly kompenzovány vyšší realizační cenou. U okurek nakládaček byl rok z pohledu jejich pěstování hodnocen jako podprůměrný. Výsev některých ploch byl nutně opakovat, což způsobilo pěstitelům zvýšení nákladů a významné oddálení sklizně. Zdravotní stav porostů byl příznivý a výskyt plísňe i škůdců nízký. Sezóna listové zeleniny v roce 2010 byla úspěšná, ale z pěstitelského hlediska z důvodu negativního průběhu počasí s velkými srážkovými úhrny náročná. Chladné a vlhké jarní počasí, které oddálilo první sklizeň a extrémně vysoké teploty v červenci poznamenaly kvalitu i množství produkce. Hlavní podíl na tuzemském trhu zaujímal salát ledový (60 %), s velkým odstupem pak salát

hlávkový (25 %). Z luskové zeleniny mělo chladné a deštivé jaro rozdílný dopad na výsevy hrachu v různých oblastech ČR. V některých oblastech způsobily hojné dešťové srážky zahušení výsevů hrachu a většina takovýchto ploch musela být zaorána, v jiných mělo chladné a deštivé počasí na vzházení hrachu příznivý vliv. Celkové výnosy byly v roce 2010 nižší.

Ve Svazu pro integrované pěstování zeleniny bylo v roce 2010 evidováno 87 pěstitelů s plochou 5 360 ha. Držiteli ochranné známky IPZ bylo 50 zelinářů s výměrou 3 819 ha a 14 pěstitelů (čekatelů) s plochou 718 ha je v přechodném období.

Situace v produkci rychlené zeleniny v ČR byla v roce 2010 ovlivněna poškozením některých skleníků a fóliovníků tíhou sněhu v zimě 2009/10. Výměra krytých ploch se tak snížila na 46 ha. V zakrytých plochách se pěstovala zejména rajčata (20 ha), okurky (6 ha), paprika (5 ha), saláty (3 ha) a kedlubny (2 ha) a na 10 ha byla produkována zeleninová sadba.

Ve struktuře zelinářských podniků pokračovala koncentrace produkce u větších výrobců. Menší pěstitelé, kteří nejsou napojeni na mezinárodní obchodní řetězce, se ekonomicky propadají a svoji činnost ukončují. V roce 2010 se meziročně mírně snížil celkový počet zelinářů, zejména pěstitelů s výměrou pod 1 ha. Drobní pěstitelé se většinou specializují na prodej ze dvora, prodávají svojí produkci na trzích, případně se snaží realizovat systém „zeleninových bedýnek“. Struktura pěstitelů s vyšší výměrou zeleniny zůstává poměrně stabilní. V roce 2010 bylo v ČR celkem 462 pěstitelů zeleniny s plochou 8,6 tis. ha, z toho 58 % této plochy obhospodařovalo 22 pěstitelů s rozsahem zelinářské plochy vyšším než 100 ha. 16 % pěstební plochy připadlo 23 pěstitelům s výměrou 50 až 100 ha a 12 % plochy o rozloze 30 až 50 ha mělo 35 pěstitelů.

Prodej a odbyt vypěstované zeleniny od profesionálních pěstitelů byl v roce 2010 realizován ze 78 % supermarketům a hypermarketům, z 10 % velkoobchodům a zpracovatelskému průmyslu, z 9 % velkoobchodům a zbytek tvořil vlastní export, hotely a restaurace, přímý prodej ze dvora, ztráty ad.

Ke konci roku 2010 měli zelináři k dispozici celkem 141 skladů pro dlouhodobé uskladnění zeleniny s kapacitou 127,7 tis. t. Největší počet skladů bylo větraných (84 objektů o kapacitě 82,5 tis. t). Další 55 skladovacích objektů s kapacitou 44,1 tis. t bylo chlazených a pouze 2 sklady o kapacitě 1,1 tis. t byly objekty s řízenou atmosférou. Využití skladovacích prostor ke konci roku činilo přibližně 50 %.

Množství dovezené zeleniny podle předběžných údajů v roce 2010 proti roku 2009 vzrostlo o 2 % na 563 tis. t. Celková hodnota dovezené zeleniny dosáhla 9,3 mld. Kč, což je meziroční nárůst o 17 %. S výjimkou brukve, hlízového celeru a okurek nakládaček byla dovozní cena nejdůležitějších druhů zeleniny meziročně vyšší, v některých případech velmi výrazně. Největší dodavatelskou zemí bylo, stejně jako v letech předchozích, Nizozemsko, které se podílelo na celkovém importu zeleniny do ČR 22 %. Dalším významným dodavatelem zeleniny bylo Německo a Španělsko (po 16 %), Itálie (8 %) a Polsko (7 %). Největší objem importované zeleniny tvořila již tradičně zelenina plodová, především rajčata a melouny (po 16 % celkového importu zeleniny), okurky (13 %) a papriky (9 %). V roce 2010 se také zvýšil dovoz jinak tradičních českých druhů zeleniny. Dodávky cibule dosáhly 64,9 tis. t za 9,00 Kč/kg, což bylo o 10 % více než v roce předchozím. Jejím hlavním dodavatelem bylo Nizozemsko a Německo, které se podílely na celkovém dovozu cibule 70 %. Dovozy mrkve byl ve výši 42,3 tis. t, tj. o 8 % více než v roce 2009, za 7,12 Kč/kg. Téměř polovina dodávek mrkve pocházela z Nizozemska. Import hlávkového zelí dosáhl 31,2 tis. t, což bylo meziročně téměř o třetinu více, dovozní cena činila 5,67 Kč/kg. Stejně jako u cibule byl i dovoz hlávkového zelí realizován ze 70 % z Německa a z Nizozemska.

V roce 2010 pokračoval trend růstu vývozu a reexportu zeleniny z ČR. Exportováno bylo 99,3 tis. t zeleniny (nárůst o 11 %) v celkové hodnotě 1,8 mld. Kč. Z jednotlivých druhů zeleniny se z ČR nejvíce vyvážely melouny (18 % celkového exportu a reexportu zeleniny), rajčata (14 %), mrkev (11 %) a cibule (10 %). Více než tři čtvrtiny vyvezené zeleniny (78 %) v hodnotě 1,5 mld. Kč odebralo Slovensko.

Celková množstevní záporná obchodní bilance s čerstvou zeleninou byla v roce 2010 svojí výší 463,7 tis. t na úrovni roku předchozího, ve finančním vyjádření se prohloubila o 14 % na 7,5 mld. Kč.

Spotřeba zeleniny vyjádřená v hodnotě zeleniny čerstvé se v roce 2009 proti očekávání meziročně snížila o 1,6 kg/obyv./rok a činila 81,2 kg/obyv./rok. K největšímu poklesu došlo u cibule (o 1,5 kg/obyv./rok na 10,4 kg/obyv./rok), hlávkového zelí (o 1,3 kg/obyv./rok na 7,5 kg/obyv./rok), rajčat (o 1,2 kg/obyv./rok na 11,0 kg/obyv./rok) a květáku (o 0,4 kg/obyv./rok na 2,6 kg/obyv./rok). Naopak vzrostla spotřeba mrkve a melounů (o 0,4 kg/obyv./rok na 6,6 kg/obyv./rok, resp. 7,4 kg/obyv./rok). Nejvíce se však v roce 2009 zvýšil zájem obyvatel o papriku, u které spotřeba vzrostla o 1,2 kg/obyv./rok na historické maximum 6,1 kg/obyv./rok. U ostatních druhů zeleniny se spotřeba meziročně výrazně nezměnila a v roce 2009 byla proti roku předchozímu ve výši $\pm 0,2$ kg/obyv./rok. Nejvíce konzumovaným druhem zeleniny byla v roce 2009, i přes výrazný meziroční pokles, opět rajčata, následovala cibule, hlávkové zelí a melouny. Podle odhadu ÚZEI se v roce 2010 spotřeba zeleniny zvýší na 82,5 kg/obyv./rok.

Soběstačnost s čerstvou zeleninou má v ČR neustále klesající trend. V roce 2010 činila pouhých 35,7 %, což byl však také následek velmi nízké domácí produkce zapříčiněný nepříznivým vývojem počasí.

T8.1/10 - Bilance výroby a spotřeby čerstvé zeleniny¹⁾

Ukazatel	MJ	2006	2007	2008	2009	2010	Meziroční index
Produkční plocha	tis. ha	16,4	16,6	15,4	13,8	13,4	97,1
Hektarový výnos	t/ha	17,77	17,03	17,81	18,39	16,31	88,7
Domácí výroba	tis. t	291,6	282,0	274,3	253,8	218,6	86,1
Dovoz²⁾	tis. t	519,0	522,2	531,0	553,4	563,0	101,7
Celková nabídka	tis. t	810,6	804,2	805,3	807,2	781,6	96,8
Čerstvá spotřeba + samozásobení	tis. t	647,9	630,5	640,6	639,9	612,3	95,7
Nákup ke zpracování²⁾	tis. t	95,9	97,8	81,6	78,0	70,0	89,7
Vývoz²⁾	tis. t	66,8	75,9	83,1	89,3	99,3	111,2
Celková poptávka včetně ztrát	tis. t	810,6	804,2	805,3	807,2	781,6	96,8
Soběstačnost³⁾	%	45,0	44,7	42,8	39,7	35,7	-4,0

¹⁾ Marketingový rok u zeleniny je totožný s kalendářním rokem.

²⁾ Pro rok 2010 odhad.

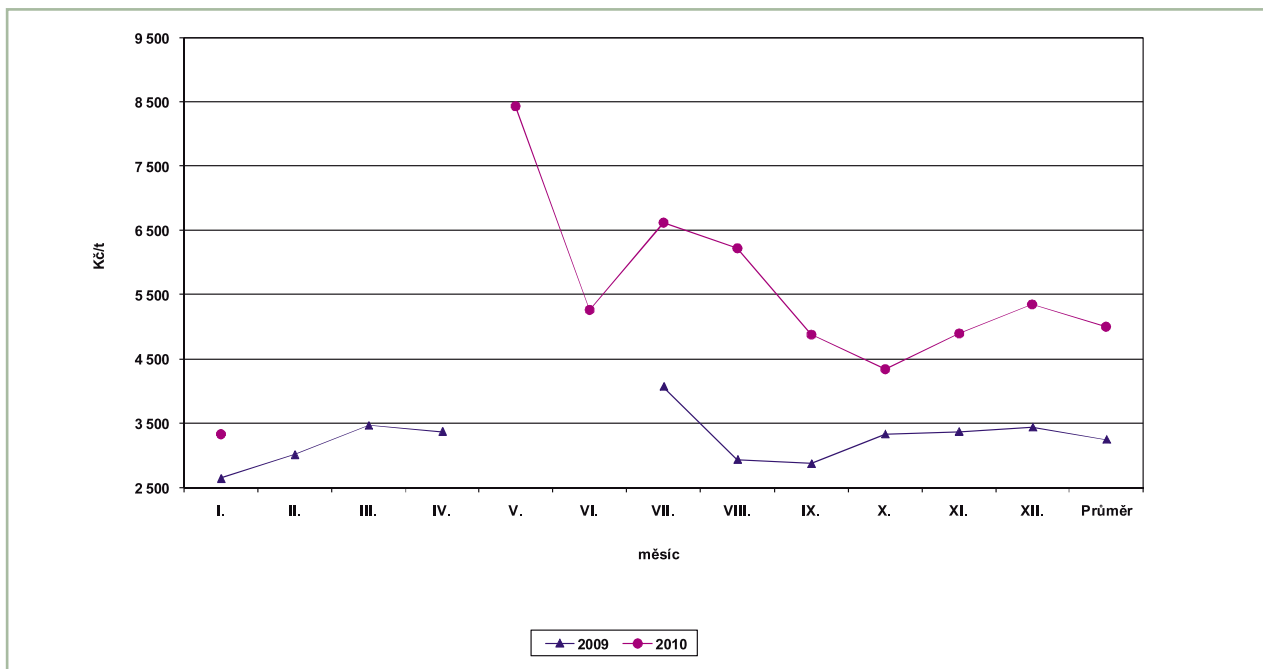
³⁾ Meziroční index u soběstačnosti je vyjádřen v p. b., tj. rozdílem %.

Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, Statistika zahraničního obchodu ČR, MZe ČR.

Zpracoval: I. Součková (ÚZEI), I. Buchtová (MZe)

CZV zeleniny v roce 2010 meziročně vzrostly o 32 %. K nárůstu CZV došlo prakticky u všech sledovaných druhů zeleniny. Největší meziroční zvýšení CZV nastalo u hlávkového zelí bílého i červeného (o 53 % na 4 996 Kč/t, resp. 7 012 Kč/t), celeru a cibule suché (o 46 % na 11 502 Kč/t, resp. 6 320 Kč/t), mrkve (o 40 % na 6 509 Kč/t), hlávkové kapusty (o 37 % na 8 166 Kč/t), paprik a hlávkového salátu (o 33 % na 18 603 Kč/t, resp. 28 639 Kč/t). Na tomto výrazném zvýšení se podílela jak malá sklizeň, tak velmi nízké CZV v předchozím roce. Na úrovni ceny roku 2009 zůstala v roce 2010 CZV česneku, okurek nakládaček a špenátu, mírně se zvýšila cena brukve, salátových okurek, petržele a ředkviček. U ostatních druhů zeleniny CZV meziročně vzrostly o 18 % až 30 %.

Graf T8.I/10 - Měsíční vývoj CZV zelí hlávkového bílého¹⁾

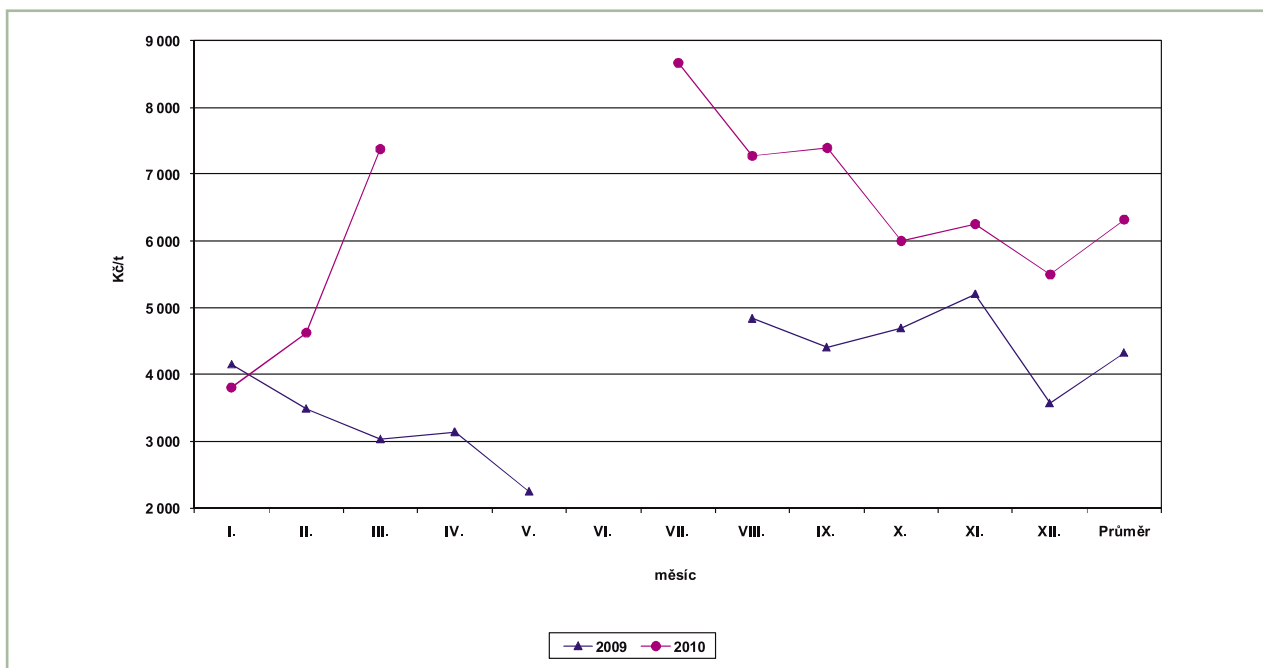

¹⁾ Údaje za měsíce květen, červen 2009, únor, březen duben 2010 se nevyskytují.

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: I. Součková (ÚZEI)

Graf T8.I/11 - Měsíční vývoj CZV cibule suché¹⁾

¹⁾ Údaje za měsíce červen, červenec 2009, duben, květen, červen 2010 se nevyskytují.

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: I. Součková (ÚZEI)

Spotřebitelské ceny se v roce 2010 v porovnání s rokem 2009 rovněž zvýšily, avšak proti CZV méně (index 2010/09 činil 118,4). Stejně jako u CZV vzrostla meziročně nejvíce spotřebitelská cena bílého hlávkového zelí (o 64 % na 12,99 Kč/kg), cibule (o 58 % na 16,55 Kč/kg) a celeru (o 34 % na 28,09 Kč/kg). Oproti pohybu CZV se naopak snížila průměrná spotřebitelská cena mrkve (o 5 % na 15,66 Kč/kg), poklesla i roční cena melounů (o 11 % na 21,67 Kč/kg) a na stejné úrovni zůstala spotřebitelská cena salátových okurek (40,49 Kč/kg). U zbývajících sledovaných druhů spotřebitelská cena meziročně vzrostla o 6 % až 21 %.

Také v roce 2010 čerpali zelináři podpory z prostředků národních i ze zdrojů EU. Jednotná platba na plochu v rámci SAPS i národní doplňková platba byla shodná jako u pěstitelů ovoce.

Z národních dotací bylo zelinářům v roce 2010 vyplaceno v rámci podpory ozdravování polních a speciálních plodin na biologickou a fyzikální ochranu jako náhradu chemické ochrany rostlin 820,8 tis. Kč a na podporu tvorby rostlinných genotypů 17,1 mil. Kč. Dotace byly poskytnuty i na pořádání seminářů a školení (165,0 tis. Kč), na pořádání výstav (405,7 tis. Kč) a na poradenství (240,5 tis. Kč). Celková částka, kterou zelináři v roce 2010 v rámci národních dotací obdrželi, činila 18,7 mil. Kč.

Na integrovanou produkci zeleniny v rámci PRV, jejíž sazba činí 440 €/ha (tj. 11 600 Kč/ha pro rok 2010), podalo v roce 2010 žádost 87 zelinářů v celkové výši 61,9 mil. Kč na výměru 5 352 ha. V roce 2010 bylo na základě nároků z roku 2009 vyplaceno 77 žádostí pro 4 818 ha zelinářské plochy v částce 56,3 mil. Kč, z toho 80 % z prostředků EU a 20 % ze státních. V rámci ekologického zemědělství požádalo v roce 2010 o podporu ve výši 21,5 mil. Kč celkem 75 zelinářů na výměru 1 453 ha při sazbě 564 €/ha (14 825 Kč/ha na rok 2010). V roce 2010 bylo proplaceno 50 žádostí na 668 ha ve výši 9,9 mil. Kč. U oddělené platby na rajčata určená na zpracování bylo v marketingovém roce 2009/10 na základě 14 žádostí zelinářů vyplaceno na 11,9 tis. t celkem 10,4 mil. Kč z prostředků EU při sazbě 34,70 €/t (854 tis. Kč pro rok 2010). Dále v rámci SOT čerpali zelináři rovněž dotace na organizace producentů ovoce a zeleniny a na předběžně uznaná seskupení producentů ovoce a zeleniny (viz kap. 8.1.6).

8.1.8 Réva vinná – víno

V roce 2010 byl podle Registru vinic ÚKZÚZ produkční potenciál vinic v ČR 19 633 ha, z toho bylo 17 338 ha osázených. Zbýající plochu tvořily vinice vykloučené (111 ha), s právem na opětovnou výsadbu vinic (1 182 ha) a rezervy (1 002 ha). Zaregistrováno bylo celkem 384 vinařských obcí s 1 278 viničními tratěmi. V roce 2010 bylo evidováno 19 257 pěstitelů révy vinné. Výměru vinic do 0,2 ha má 73 % vinohradníků, kteří obhospodařují 11 % osázené plochy vinic v ČR. Vinice od 0,2 ha do 1,0 ha jsou u 22 % pěstitelů se 17 % podílem na celkové rozloze vinic. Největší podíl plochy vinic (72 %) patří vinohradníkům s výměrou větší než 1,0 ha, avšak jejich počet činí pouze 5 % ze všech zaregistrovaných pěstitelů. V průběhu roku 2010 bylo vysazeno 214 ha vinic. V mladých výsadbách byly upřednostněny z bílých odrůd Pálava, Sauvignon, Rulandské šedé, Tramín červený a Ryzlink rýnský, z modrých odrůd Modrý Portugal, Dornfelder, Rulandské modré a Merlot. Během roku 2010 se vykloučilo 111 ha vinic, nejvíce ve vinařské podoblasti Velkopavlovická, Mikulovská a Slovacká. V roce 2010 byla rozdělena vinohradníkům část plochy (6 ha) státních rezerv.

Z hlediska věkové struktury vinic tvoří 5 % celkové výměry mladé neplodné výsadby ve stáří do 4 let, 38 % mladé plodné vinice od 4 do 10 let, 51 % vinice ve stáří do 30 let, 4 % jsou v rozmezí 30 až 50 let a 2 % ploch vinic je starších 50 let. Přibližně na dvou třetinách osázených ploch se pěstují bílé odrůdy (11,4 tis. ha) a na jedné třetině (5,9 tis. ha) odrůdy modré. Zbýající plochu tvoří stolní a podnožové odrůdy.

Podle odrůdové skladby registrovaných vinic v roce 2010 měly největší osázenou plochu vinic z bílých odrůd Veltlínské zelené (1 680 ha), Müller Thurgau (1 665 ha), Ryzlink rýnský (1 267 ha) a Ryzlink vlašský (1 210 ha), z červených odrůd Svatovavřínecké (1 406 ha), Frankovka (1 229 ha), Zweigeltrebe (843 ha) a Rulandské modré (718 ha).

Meteorologické podmínky pro vývoj révy vinné byly v roce 2010 na začátku vegetačního období příznivé. Negativní roli v jejím růstu a vývoji sehrály srážky. Vyšší srážková činnost souvisela s větší oblačností, což se projevilo v hodnotách doby slunečního svitu, který byl podnormální. Nadprůměrné úhrny srážek komplikovaly ošetření vinic v období silného infekčního tlaku vyvolaného právě těmito dešti. Vinice tak byly značně poškozeny houbovými chorobami (padlí révové, plíseň révová, šedá hniloba). V některých lokalitách se vyskytlo krupobití, které způsobilo poškození úrody. Z teplotního hlediska byl rok 2010 celkově v mezích dlouhodobého průměru. Výrazné zpomalení vegetace nastalo na jaře, kdy až do května byly teploty proti předchozím letům nižší. Nepříznivě zapůsobilo na dozrávání hroznů silné ochlazení na přelomu srpna a září.

Podle údajů ČSÚ se v roce 2010 v ČR sklídilo o třetinu méně moštových hroznů než v roce předchozím. Produkce činila 45,9 tis. t, průměrný hektarový výnos byl ve výši pouhých 2,87 t/ha.

Necelá polovina plochy vinic je určena k pěstování moštových hroznů za účelem prodeje zpracovatelským podnikům. Vinice určené přímo k produkci vína tvoří přibližně dvě pětiny plochy. Zbýající plocha se využívá k oběma předcházejícím účelům a pěstitelé se v každém roce na základě nabídky a poptávky rozhodují, jak s hrozny naloží. V roce 2010 si tyto pěstitelé i při vysokých nákupních cenách hrozny ponechali, protože očekávají výhodnější prodej nedostatkového vína z ČR. Proti předchozímu roku se snížil v roce 2010 podíl prodávajících pěstitelů a zvýšil podíl nakupujících podniků.

Podle šetření prováděného Svazem vinařů ČR (SV ČR) byl v roce 2010 ve sledovaných podnicích průměrný hektarový výnos moštových hroznů meziročně nižší o 29 %. Pohyboval se okolo 3,2 t/ha a byl výnosově druhý nejnižší (po roce 1997) v průběhu posledních dvaceti let. Průměrné výnosy v jednotlivých podnicích kolísaly od 0,6 t/ha do 12,8 t/ha. Ve výnosech bílých a modrých hroznů byl zanedbatelný rozdíl. Průměrný hektarový výnos hroznů bílých činil 3,2 t/ha (meziroční snížení o 1,3 t/ha), modrých 3,1 t/ha (o 1,5 t/ha méně než v roce 2009). Z dlouhodobého hlediska vykazuje průměrný výnos hroznů v ČR stabilní úroveň s meziročním kolísáním a mírnou tendencí k poklesu.

Podíl modrých hroznů na celkové produkci se meziročně o 4 % snížil na 32 %. Více než dvě třetiny podniků produkujících víno připravuje z modrých hroznů také víno růžové. K tomuto účelu byla v roce 2010 využita více než jedna pětina modrých hroznů, což je meziroční nárůst téměř o polovinu. V důsledku toho tvoří ze sklizně 2010 podíl červeného vína na tuzemské produkci jen cca 25 %.

Průměrná cukernatost hroznů se meziročně snížila o 0,9°NM na 19,8°NM a byla o 0,5°NM nižší než činí desetiletý průměr. Vyšší byla o 1,0°NM u hroznů bílých než u hroznů modrých. Za posledních patnáct let má však průměrná cukernatost moštových hroznů rostoucí trend.

Ve vinařské oblasti Čechy, která se podílí na celkové výměře vinic ČR pouze 4 %, činil průměrný hektarový výnos, moštových hroznů, podle údajů SV ČR, pouze 2,7 t/ha, tj. o 16 % méně než v ČR. Cukernatost hroznů dosáhla 18,1°NM, tj. o 1,7°NM méně než činí průměr z ČR. Modré moštové hrozny se na celkové sklizni podílely 38 %. Sledované podniky vypěstované hrozny samy zpracovávaly a téměř je neprodávaly. Výsledky za vinařskou oblast Morava jsou prakticky totožné s celorepublikovými údaji.

Průměrná CZV moštových hroznů byla v roce 2010 na základě šetření SV ČR meziročně o 36 % vyšší a dosáhla 16,30 Kč/kg. Mírně se zvýšil cenový rozdíl mezi hroznem bílým a modrým. Stejně jako v roce předchozím byly i v roce 2010 bílé hrozny dražší (17,10 Kč/kg) než hrozny modré (15,10 Kč/kg). Příčinou zvýšení ceny hroznů bylo několik. K nejdůležitějším patřil nízký výnos hroznů nejen v ČR, ale i v okolních státech, kde jejich cena také vzrostla. Hodnota sklizených moštových hroznů v ČR v roce 2010 byla ve stejné výši jako v roce předchozím a činila 0,9 mld. Kč. Přesto zvýšené ceny hroznů nepokryly náklady na jejich produkci ani po započtení všech dotací.

Na základě průměrné ceny hroznů a průměrného výnosu hroznů v ČR byla v roce 2010 dosažena ve vinohradnictví ztráta ve výši 10 Kč/kg hroznů, tj. 33 tis. Kč/ha. Za posledních dvacet let byla ztráta vyšší pouze v roce 1997. Po započtení dotací se za rok 2010 ztráta snížila na úroveň 2,50 Kč/kg, tj. 8,3 tis. Kč/ha.

Ve vinohradnictví nebyl rok 2010 rentabilní pro ty podniky, které se zabývají současně pěstováním révy vinné, prodejem i nákupem hroznů. Vynaložené náklady nepokryla ani ta skupina podniků, která pěstuje révu vinnou za účelem prodeje hroznů a vlastní zpracování hroznů činí max. 10 % sklizně. Rentabilitu vinohradnictví nelze za rok 2010, vzhledem k tomu, že finální výrobek – víno není ještě prodán, zatím objektivně vyjádřit u skupiny podniků, které pěstují révu vinnou, veškerou sklizeň hroznů zpracovávají ve vlastním podniku a neprovádějí žádný nákup či prodej hroznů. Cenu hroznů vytvářely podniky nakupující hrozny, jejichž vlastní sklizeň je do výše 10 % zpracovaných hroznů a které vlastní hrozny neprodávají.

Ze sklizně moštových hroznů se v roce 2010 vyrobilo přibližně 390 tis. hl vína, což je přibližně jedna pětina spotřeby vína v ČR. Dovoz vína do ČR v roce 2010 dosáhl podle předběžných údajů celkem 1 563 tis. hl v hodnotě 3,4 mld. Kč. Proti předchozímu roku byl import objemově o 7 % a finančně o 10 % vyšší. Množství dovezeného bílého vína činilo 639 tis. hl, tj. 41 % celkového dovozu vína. Dodávky červeného vína byly ve výši 710 tis. hl, tj. 45 % realizovaného importu. U bílého vína mírně převažoval dovoz vína sudového, u červeného tomu bylo naopak. Největším dodavatelem vína do ČR byla v roce 2010 opětovně Itálie, odkud bylo dovezeno 590 tis. hl za 603,1 mil. Kč. Toto množství se na celkovém importu vína do ČR v roce 2010 podílelo 38 %. Dalším významným dodavatelem bylo Maďarsko, které dodalo 197 tis. hl za 288,4 mil. Kč a Španělsko s objemem dodávek 180 tis. hl v hodnotě 283,5 mil. Kč. Množství importovaného maďarského a španělského vína bylo v roce 2010 na úrovni předchozího roku. Meziročně došlo k výraznému snížení dovozu slovenského vína, a to téměř o třetinu, na 11,4 tis. hl za 168,1 mil. Kč.

Vyvezeno a reexportováno bylo z ČR v roce 2010 celkem 179 tis. hl vína v hodnotě 467,8 mil. Kč. Meziročně se export vína z ČR snížil o 15 %. Již tradičně bylo největším odběratelem vína z ČR Slovensko, které nakoupilo 162 tis. hl, tj. 91 % celkového exportu vína v hodnotě 374,2 mil. Kč. Proti roku 2009 Slovensko odebralo v roce 2010 téměř o 32 tis. hl vína méně. Bílé víno se na realizovaném importu podílelo 31 %. Téměř výhradně bylo vyváženo bílé víno v lahvích. Množství vyvezeného červeného vína činilo 58 % celkového exportu. Ze 40 % bylo červené víno vyváženo v lahvích a ze 60 % se jednalo o export červeného vína sudového.

Záporná obchodní bilance s vínem se v roce 2010 dále meziročně prohloubila o 11 % a v množstevním vyjádření dosáhla 1 384 tis. hl, ve finančním 2,9 mld. Kč.

Na výrobu vína se v roce 2010 dovezlo do ČR 5,3 tis. t moštových hroznů za průměrnou cenu 19,97 Kč/kg, tj. o 7 % méně než v roce 2009. Jejich průměrná dovozní cena byla meziročně o 11 % vyšší. Hlavním dodavatelem moštových hroznů do ČR byla v roce 2010 Itálie (1,4 tis. t za průměrnou cenu 29,10 Kč/kg), Maďarsko (1,4 tis. t za 9,42 Kč/kg) a Makedonie (1,2 tis. t za 8,54 Kč/kg).

Ve spotřebě vína se za rok 2010 očekává v ČR stagnace, příp. mírný nárůst na 19,0 l/obyv./rok. V roce 2009 se průměrná spotřeba vína zvýšila o 0,2 l/obyv./rok na 18,7 l/obyv./rok. Vzhledem ke zvyšující se spotřebě vína klesá míra soběstačnosti. Ve vinařském roce 2010/11 se předpokládá soběstačnost ve vztahu k domácí spotřebě ve výši necelých 20 %, na čemž má však výrazný podíl i nízká tuzemská sklizeň moštových hroznů a tím i pokles domácí výroby vína.

T8.1/11 - Bilance výroby a spotřeby vína¹⁾

Ukazatel	MJ	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11 ⁴⁾	Meziroční index
Plocha plodných vinic ²⁾	tis. ha	15,5	17,0	16,3	16,1	16,1	100,0
Hektarový výnos ²⁾	t/ha	3,71	5,82	6,03	4,27	3,20	74,9
Počáteční zásoba k 1. 8.	tis. hl	556	490	890	1 018	898	88,2
Domácí výroba	tis. hl	434	820	840	570	390	68,4
Dovoz suroviny a vína ³⁾	tis. hl	1 471	1 585	1 456	1 541	1 600	103,8
Celková nabídka	tis. hl	2 461	2 895	3 186	3 129	2 888	92,3
Spotřeba ⁴⁾	tis. hl	1 888	1 828	1 962	2 025	2 000	98,8
Vývoz vína ³⁾	tis. hl	83	177	206	206	200	97,1
Konečná zásoba k 31. 7.	tis. hl	490	890	1 018	898	688	76,6
Soběstačnost ⁵⁾	%	23,0	44,9	42,8	28,1	19,5	-8,6

¹⁾ Vinařský rok u vína je od 1. 8. do 31. 7.

²⁾ Údaje za roky 2006/07 až 2009/10 ČSÚ.

³⁾ Pro vinařský rok 2009/10 odhad.

⁴⁾ Vinařský rok 2010/11 odhad Svazu vinařů ČR (SV ČR).

⁵⁾ Meziroční index u soběstačnosti je vyjádřen v p. b., tj. rozdílem %.

Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, Statistika zahraničního obchodu ČR, SV ČR, ÚKZÚZ.

Zpracoval: I. Součková (ÚZEI), J. Sedlo (SV ČR)

Vinohradníci a vinaři čerpali v roce 2010 podpory z národních zdrojů i z prostředků EU. Úroveň přímých plateb i národních doplňkových plateb byla shodná jako u ovoce a zeleniny (tj. 4 060,80 Kč, resp. 514,10 Kč na 1 ha užívané zemědělské půdy). V rámci SOT s vínem bylo v roce 2010 podáno 6 žádostí o prémii za vykloučení vinic na plochu 9 ha v částce 783,0 tis. Kč. Vyplaceny byly 2 žádosti pro 5 ha ve výši 443,0 tis. Kč. Na restrukturalizaci a přeměnu vinic požádalo v roce 2010 o dotaci na výměru 9 687 ha 414 vinohradníků ve výši 329,5 mil. Kč. Vyplaceno bylo 360 žádostí pro 8 036 ha v částce 78,7 mil. Kč. Dále bylo podáno 253 žádostí na opatření „Investice“ (filtry na víno, lisy na hrozny, kvasné nádoby) ve výši 63,2 mil. Kč, vyplacená dotace pro 118 žadatelů činila 23,2 mil. Kč.

Podpory z prostředků EU ve výši 80 % nákladů s kofinancováním ČR ve výši 20 % byly v roce 2010 realizovány v sektoru integrovaných systémů pěstování révy vinné i v sektoru ekologického zemědělství. Na integrované systémy pěstování révy vinné v rámci agroenvironmentálního opatření HRDP na základě požadavků předchozího roku bylo v roce 2010 vyplaceno 24 žádostí na 798 ha vinic ve výši 9,3 mil. Kč (sazba podpory 11 642 Kč/ha). V roce 2010 byly podány 4 žádosti na částku 456,3 tis. Kč pro 39 ha, předpokládaná výše podpory po odpočtu sankcí činí 403,4 tis. Kč. V rámci PRV obdrželo 564 pěstitelů dotaci po odpočtu všech sankcí ve výši 136,9 mil. Kč na celkovou výměru 10 113 ha. V roce 2010 požádalo o podporu 614 vinohradníků pro 11 456 ha vinic (sazba 507 €/ha, tj. 13 367 Kč/ha pro rok 2010). Předpokládaný odhad výše podpory po odpočtu sankcí činí 152,7 mil. Kč. Na ekologické pěstování révy vinné v rámci PRV podalo žádost 67 pěstitelů (sazba 849 €/ha, tj. 22 383 Kč/ha). Předpokládaná výše podpory za rok 2010 pro 649 ha vinic po odpočtu sankcí činí 14,5 mil. Kč.

Z národních dotací získali vinohradníci a vinaři v roce 2010 podporu na zavlažování 1 ha vinic ve výši 68,4 tis. Kč, na testování množitelského materiálu 300,0 tis. Kč (včetně peckovin), na šlechtění zaměřeného na vyšší odolnost proti škodlivým biotickým a abiotickým činitelům 4,8 mil. Kč, na vydání publikací doporučených odrůd a souvisejících informací pěstitelům 117,0 tis. Kč, na podporu evropské integrace nevládních organizací (SV ČR) 93,3 tis. Kč, na zpracování zemědělských produktů a zvyšování konkurenceschopnosti potravinářského průmyslu 1,6 mil. Kč. Celkem bylo z národních dotací na tyto účely v roce 2010 vynaloženo 7,0 mil. Kč. Dále obdržel Vinařský fond v roce 2010 podporu MZe ve výši 40,0 mil. Kč na propagaci vína.

8.2 Živočišná produkce celkem a podle rozhodujících komodit

8.2.1 Skot – mléko, hovězí maso

Mléko

Světový trh s mlékem se zotavil z převisu nabídky v předchozím roce a vykázal výrazné oživení poptávky a cen. Růst poptávky a cen se projevil i na trhu s mlékem v EU, avšak z příznivého vývoje dokázali profitovat producenti mléka jen v některých zemích EU. Zatímco vzestup ceny zemědělských výrobců mléka v EU byl plošný, zvýšení tržní produkce mléka nastalo jen v části EU.

Oživení světového trhu bylo způsobeno zejména pokračujícím růstem poptávky v Asii a zvýšením poptávky v dalších zemích světa za současného mírného poklesu produkce v některých dovozních zemích. Podle údajů ZMB se odhaduje, že dovoz mlékárenských výrobků do Číny dosáhl v roce 2010 celkem 4,2 mil. t ekvivalentu mléka, zatímco v roce 2007 činil 1,8 mil. t. Poptávka vzrostla i v dalších zemích jihovýchodní Asie a nízká úroveň cen v sektoru mléka v roce 2009 pravděpodobně stimulovala poptávku i v dalších zemích světa. Pod vlivem růstu poptávky se v průběhu roku výrazně zvyšovaly ceny mlékárenských výrobků na světovém trhu. Průměrná cena sušeného odstředěného mléka (SOM) na světovém trhu v roce 2010 byla o 31,6 % vyšší než v roce 2009 a dosáhla 2 949 USD/t (56,40 Kč/kg), u sušeného plnotučného mléka (SPM) vzrostla průměrná cena o 47,9 % a dosáhla 4 276 USD/t (81,70 Kč/kg) a průměrná cena másla vzrostla o 86,6 % na 4 349 USD/t (83,10 Kč/kg). Koncem roku přesáhla cena másla ve výši 4 575 USD/t historické maximum a cena sušeného plnotučného mléka ve výši 3 725 USD/t se k němu přiblížila. Ve významných exportních zemích se produkce zvýšila. Na Novém Zélandu se odhaduje meziroční růst produkce o 1,9 %, v USA o 1,8 % a v Austrálii zhruba o 0,2 %. Tržní produkce vzrostla i v Argentině a Brazílii. Naopak v Rusku klesla výroba mléka o 2,1 % a na Ukrajině činil pokles 3,0 %. Celková světová produkce všech druhů mlék se podle odhadu FAO zvýšila ze 703 mil. t vyrobených v roce 2009 o 1,8 % v roce 2010. Z toho objem kravského mléka by podle předpokladu mohl vzrůst z 587 mil. t na 598 mil. t.

Trh EU se pod vlivem světového vývoje rovněž zotavil, avšak na zvýšení poptávky a všeobecný růst CZV mléka reagovaly zvýšením dodávek mléka jen některé země EU. V roce 2010 bylo v EU podle odhadu ZMB dodáno ke zpracování 136 mil. t mléka, což je o 1,8 mil. t (1,3 %) více než v předchozím roce. Více než třetinu z uvedeného zvýšení dodala na trh EU Francie (630 tis. t) a více než čtvrtina dodatečného množství mléka pocházela z Německa (478 tis. t). Na růstu produkce EU se výrazně podílelo i Irsko, kde meziročně vzrostl nákup mléka o 8,1 %. Nákup mléka se zvýšil rovněž ve Velké Británii, Nizozemsku, Belgii, Španělsku a Dánsku. V některých zemích naopak nákup mléka výrazně klesl. Procenticky se výrazně snížila tržní produkce zejména v Maďarsku (o 10,4 %), Bulharsku (o 8,1 %) a Rumunsku (o 7,5 %), avšak absolutní objem dodávek klesl nejvíce v Maďarsku, Itálii a Polsku. Pokles dodaného objemu v těchto třech zemích činil celkem 393 tis. t. Průměrné stavy dojených krav v převážné většině zemí EU klesly či stagnovaly, avšak v několika významných producentních zemích se naopak zvýšily (v Německu, Francii a Španělsku).

V rámci SOT pokračovaly postupné změny dosavadních nástrojů. V systému kvót došlo na základě nařízení Rady (ES) č. 72/2009 k navýšení národních kvót pro rok 2009/10 u 26 členských zemí o 1,0 %, Itálie získala navýšení o 5,0 %. Řada členských zemí však kvóty nenaplnila. Vývozní subvence na podporu vývozu mlékárenských výrobků do třetích zemí zůstaly po celý rok na nulové sazbě.

Výrazně příznivý cenový vývoj na světovém trhu byl v zemích EU mírně tlumen prodejem unijních zásob mlékárenských výrobků z intervenčních a soukromých skladů. V průběhu roku 2010 byly sníženy intervenční zásoby másla ze 76,4 tis. t na 1,5 tis. t, sušeného odstředěného mléka z 257,8 tis. t na 194,8 tis. t a zásoby másla v soukromých skladech klesly z 26,6 tis. t na 24,1 tis. t. V důsledku uvolňování zásob byl vzestup průměrných ročních CZV mléka v EU sice výrazný, avšak absolutní hodnoty nedosáhly extrémní úrovně, jak tomu bylo při obdobném vývoji na světovém trhu v roce 2007. Průměrná CZV mléka v Německu se zvýšila meziročně o 24,1 % a činila v přepočtu 7,95 Kč/l pro přirozený obsah složek, v Polsku byl meziroční růst o 27,5 % na přepočtených 6,63 Kč/l standardní kvality 3,7 % tuku. V dalších zemích byl obdobný trend.

Vývoj trhu s mlékem v ČR lze charakterizovat výrazným poklesem stavů dojeného skotu s návazným poklesem produkce mléka, vzrůstem průměrné domácí CZV mléka a stabilizací vývozu suroviny. Producenti se postupně vyrovnávali s ekonomickými ztrátami z předchozího roku.

Celková výroba mléka klesla o 3,5 % na 2 612,5 mil. l v důsledku výrazného poklesu dojeného skotu. Průměrný stav dojených krav 378,4 tis. ks představuje meziroční úbytek o 4 % a 15,7 tis. ks, což byl největší meziroční pokles stavů od vstupu do EU. Průměrná roční užitkovost meziročně vzrostla o 0,5 % na 6 903,8 l/dojnic.

Ve struktuře stáda dojených krav se meziročně mírně snížil podíl obou hlavních plemen ve prospěch ostatních plemen a kříženek. V kontrole užitkovosti, prováděné Českomoravskou společností chovatelů, a. s., bylo v kontrolním roce 2009/10 sledováno celkem 95,4 % stavů dojených krav. Z celkového počtu 291 595 krav s ukončenou normovanou laktací bylo 54,1 % krav holštýnského plemene (včetně kříženek z převodného křížení s podílem krve H 50 % a více) a 38,8 % krav českého strakatého plemene. Podíl krav ostatních plemen a kříženek s nižším podílem krve dojných plemen činil 7,1 %, což je meziroční zvýšení o 3,3 p. b. Dominantní část v této kategorii tvořily kříženky s nízkým podílem krve dojných plemen (zhruba 93,3 %), z dojných plemen bylo nejpočetněji zastoupeno plemeno Montbeliard.

Na nepříznivý vývoj stavů reagovaly státní orgány využitím nástrojů SZP ve prospěch producentů mléka. V souladu s článkem 68 nařízení Rady (ES) č. 73/2009, který umožňuje směřovat část přímých plateb na ohrožené sektory, byla Nařízením vlády č. 87/2010 Sb. zavedena platba ve výši 2 444,4 Kč/krávu s tržní produkcí mléka s termínem výplaty do 30. 6. 2011. Platba byla diferencována podle podílu příjmů za mléko na celkových příjmech podniku v plné, poloviční či nulové sazbě. Další přímá i nepřímá podpora výrobců mléka pokračovala v rámci systému SAPS na plochu obhospodařované půdy, prostřednictvím národních doplňkových plateb na chov přežvýkavců a v podobě národních doplňkových plateb na zemědělskou půdu. Současně byly poskytovány i další podpory z národních zdrojů. Sazba národní doplňkové platby na chov přežvýkavců na rok 2010 činila 1 310,10 Kč/VDJ. V roce 2010 bylo podáno celkem 10 370 žádostí, s celkovým nárokem 1 014 510 VDJ, tj. 1 328 805 tis. Kč. Do konce roku 2010 bylo z nároku za rok 2010 vyplaceno 824 277 tis. Kč, celkem však bylo v roce 2010 uspokojeno 2 458 žádostí v hodnotě 955 778 tis. Kč, což byla částka včetně doplateků za rok 2009. Další podpory se vztahovaly k odbytu mlékárenských výrobků. V rámci podpory vývozu do třetích zemí bylo vyplaceno 44,3 mil. Kč za vývozy realizované před rokem 2010. Z uvedených částek směřovalo 73,4 % na podporu vývozu sušených mlék, 6,2 % na podporu másla a 20,3 % bylo určeno k podpoře vývozu sýrů. Systém intervencí nebyl využit. Podpora poptávky a spotřeby se realizovala v rámci „Programu zvýšení spotřeby mléka a vybraných mléčných výrobků žáků“.

Tržní produkce mléka dosáhla v kalendářním roce 2010 celkem 2 508,4 mil. l, což je meziroční pokles o 3,1 %, související se snížením celkové produkce. Z toho ke zpracování dodali producenti 2 501,6 mil. l (tj. 1,9 % dodávek EU) a přímý prodej mléka a mlékárenských výrobků činil v přepočtu 6,7 mil. l. Přímý prodej se zvýšil oproti roku 2009 o 157,7 % zejména v důsledku výrazného růstu prodejů prostřednictvím mléčných automatů. Z celkové výroby mléka dosáhla tržní produkce 96,0 %.

Kvótový rok 2009/10 (od 1. dubna do 31. března) skončil výrazným nevyužitím vnitrostátního referenčního množství dodávek ke zpracování. V souladu s nařízením Komise (ES) č. 445/2010 činila vnitrostátní kvóta mléka pro ČR pro období 2009/10 celkem 2 820 616,516 t v členění 2 808 527,676 t pro dodávky k dalšímu zpracování a 12 088,840 t pro přímý prodej. Z uvedených množství bylo k 31. 3. 2010 ponecháno 17,1 tis. t v rezervě pro dodávky a 4,2 tis. t v rezervě pro přímý prodej. V uvedeném období bylo odběratelům dodáno 2 623,4 tis. t, tj. 93,4 % vnitrostátního referenčního množství pro dodávky. V rámci přímého prodeje bylo prodáno 3,8 tis. t mléka a mlékárenských výrobků. Pokles počtu držitelů individuálních referenčních množství (IRM) byl výraznější než v předchozích letech. K 31. 3. 2010 bylo evidováno celkem 2 375 držitelů IRM mléka pro dodávky, z toho 2 344 aktivních, což je o 5,3 % méně než v předchozím kvótovém roce.

V průběhu kvótového roku 2010/11 došlo k dalšímu poklesu čerpání kvóty. V souladu s nařízením Rady (ES) č. 72/2009 byla vnitrostátní kvóta pro období 2010/11 navýšena o 28,2 tis. t na 2 848 822,681 t. V období od 1. 4. do 31. 12. 2010 bylo v rámci vnitrostátní kvóty pro dodávky prodáno ke zpracování 1 937,7 tis. t mléka, což je 68,4 % vnitrostátní kvóty pro dodávky, zatímco ve stejném období předchozího roku byla kvóta pro dodávky čerpána ve výši 70,9 %. Přímý prodej se výrazně zvýšil na 5,2 tis. t mléka. K 31. 12. 2010 bylo evidováno celkem 2 209 držitelů IRM pro dodávky, z toho 2 165 aktivních.

T8.2/01 - Balance výroby a spotřeby mléka

Ukazatel	MJ	2006	2007	2008	2009	2010 ¹⁾	Meziroční index
Základní ukazatele produkce mléka							
Průměrný stav dojených krav	tis. ks	422,9	409,8	402,5	394,1	378,4	96,0
Průměrná roční užitkovost	l/ks	6 370,4	6 548,3	6 776,2	6 869,9	6 903,8	100,5
Výroba	mil. l	2 694,4	2 683,5	2 727,7	2 707,6	2 612,5	96,5
Tržní produkce	mil. l	2 612,1	2 618,4	2 638,6	2 588,4	2 508,4	96,9
Balance zpracování mléka							
Počáteční zásoba	mil. l	66,3	55,7	71,1	97,7	59,9	61,3
Nákup mléka	mil. l	2 329,7	2 381,2	2 368,6	2 291,7	2 251,4	98,2
Dovoz	mil. l	701,3	836,0	810,2	853,7	848,8	99,4
Celková nabídka	mil. l	3 097,3	3 272,9	3 249,9	3 243,1	3 160,1	97,4
Domácí spotřeba	mil. l	2 190,7	2 244,0	2 214,6	2 233,2	2 197,0	98,4
Vývoz ²⁾	mil. l	850,9	957,8	937,6	909,7	902,4	99,2
Intervenční nákup ³⁾	mil. l	.	.	.	40,3	0,0	.
Celková poptávka	mil. l	3 041,6	3 201,8	3 152,2	3 183,2	3 099,4	97,4
Konečná zásoba	mil. l	55,7	71,1	97,7	59,9	60,7	101,3
Míra soběstačnosti ⁴⁾	%	123,0	119,6	123,2	121,2	118,9	-2,3
Ekonomika							
Náklady na produkci ⁵⁾	Kč/l	8,00	8,59	8,78	8,12	8,01	98,6
CZV mléko celkem	Kč/l	7,81	8,36	8,45	6,14	7,42	120,8
Přímé platby a dotace vstupů ⁶⁾	Kč/VDJ	2 581,60	2 548,90	1 669,40	1 461,30	1 310,10	89,7
Přímé platby a dotace vstupů ⁷⁾	Kč/KTPM	x	x	x	x	2 244,40	.
Nákladová rentabilita ⁴⁾	%	-2,38	-2,68	-3,76	-24,38	-7,37	17,0
Souhrnná rentabilita ⁴⁾	%	12,75	11,06	8,54	-11,23	9,36	20,6
CZV EU ⁸⁾	Kč/l	7,96	9,54	8,67	6,54	7,82	119,6

¹⁾ Údaje o dovozu a vývozu jsou předběžné, rovněž navazující výpočty nabídky, poptávky a spotřeby.

²⁾ Ve vývozu jsou zahrnuty výrobky a syrové mléko, realizované mlékárnami z nákupu mléka.

³⁾ Intervenční nákup je zahrnut do celkové poptávky, není uveden v konečných zásobách.

⁴⁾ Meziroční index je vyjádřen v p. b. (tj. rozdílem %).

⁵⁾ Náklady respondentů s podvojným účetnictvím podle výběrového šetření ÚZEI, rok 2010 odhad.

⁶⁾ Další podpory jsou zahrnuty v přímých platbách na plochy krmiv.

⁷⁾ Vyplaceno diferencovaně dle podílu příjmů za mléko na celkových příjmech podniku v celkové, poloviční nebo nulové sazbě.

⁸⁾ CZV Německo, v přepočtu na standardní kvalitu 3,7 % obsahu tuku a 3,4 % obsahu bílkovin.

Pramen: ČSÚ - Výsledky chovu skotu, prasat a drůbeže; Statistika zahraničního obchodu ČSÚ; Statistika Mlék (MZe) 6 - 12; ZMP; ZMB; výpočty ÚZEI a MZe
Zpracoval: I. Bošková (ÚZEI), Z. Veselá (MZe)

Z domácí tržní produkce mléka bylo do tuzemských mlékáren dodáno v kalendářním roce 2010 méně než v předchozím roce, avšak současně poprvé od vstupu do EU meziročně klesl vývoz syrového mléka ke zpracování v zahraničí. Z celkového objemu 2 501,6 mil. l mléka dodaného výrobcí ke zpracování nakoupily tuzemské mlékárny 2 251,4 mil. l, zbývajících množství prodali výrobci mléka ke zpracování v zahraničí. Nákup mléka tuzemskými mlékárnami od domácích výrobců byl meziročně o 1,8 % nižší. Z nakoupeného mléka přesunuli zpracovatelé část objemu ke zpracování v zahraničí a celkový objem mléčné suroviny, vyvezené výrobci a zpracovateli, dosáhl 15,9 % domácí tržní produkce. Oproti roku 2009 byl vývoz suroviny o 1,6 p. b. nižší. Kvalita nakupovaného mléka byla standardně na vysoké úrovni, v roce 2010 bylo 97,7 % nakoupeného množství v I. a vyšší třídě jakosti.

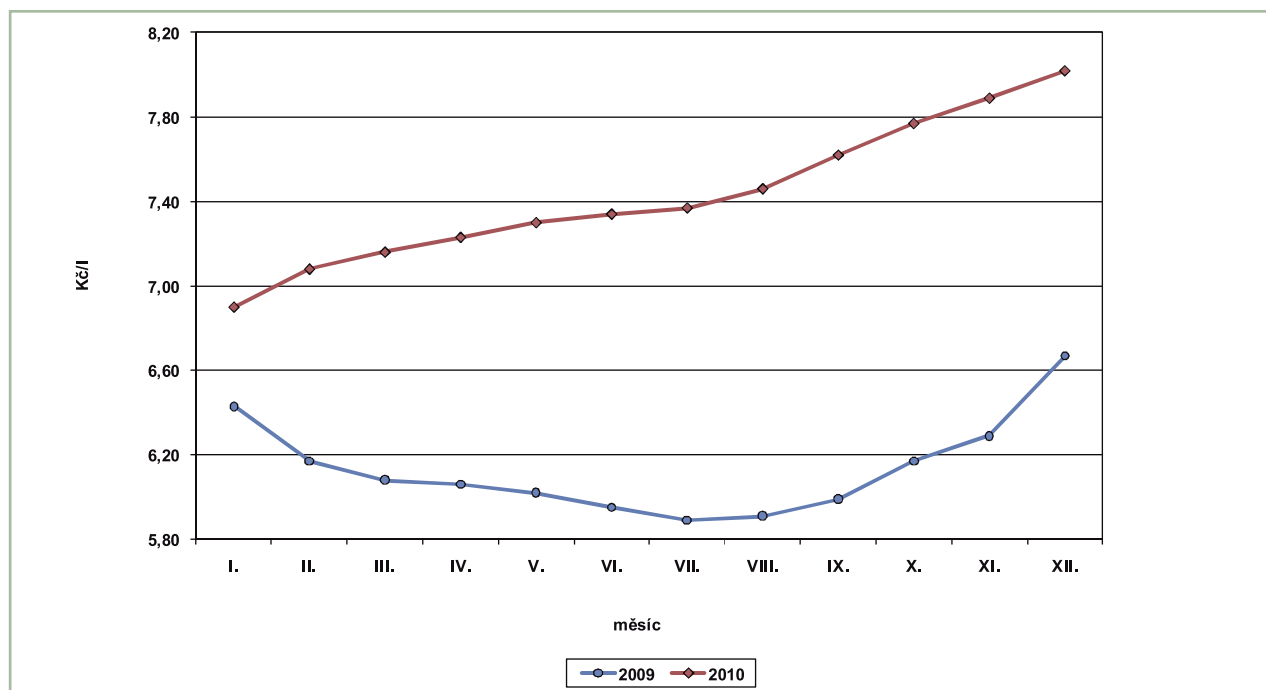
V organizaci prodeje syrového mléka bylo v kvótovém roce 2009/10 registrováno celkem 83 odběratelů mléka, což je o 3 odběratele více než v předchozím kvótovém roce. Z registrovaného počtu odběratelů bylo 38 odbytových organizací, jejichž prostřednictvím bylo prodáno v uvedeném období 1 737,9 tis. t mléka, tj. 66,2 % množství dodaného k dalšímu zpracování. Největší objem prodeje zprostředkovala družstva Mlékařské hospodářské družstvo JIH, Mlékařské hospodářské družstvo Střední Čechy a dále Morava, mlékařské odbytové družstvo v celkové výši 773,7 tis. t mléka, tj. 27,5 % objemu ke zpracování. V kvótovém roce 2010/11 se k 31. 12. 2010 zvýšil počet registrovaných odběratelů na 84, z toho bylo registrováno 39 odbytových organizací.

Ve zpracování mléka pokračoval pokles produkce výrobků spojenými s omezenými vývozními subvencemi do třetích zemí. Při poklesu nákupu mléka o 1,8 % klesla výroba sušených mlék celkem o 13,3 % a výroba másla o 11,1 %. Objem produkce sušených mlék byl méně než poloviční ve srovnání s rokem vstupu do EU, u másla byla produkce snížena o více než třetinu. U čerstvých výrobků byl zaznamenán poměrně příznivý vývoj v kategorii sýrů. Ačkoliv produkce většiny sledovaných čerstvých výrobků meziročně klesla, v kategorii přírodních sýrů došlo ke stagnaci a v kategorii tvarohů ke zvýšení výroby, což znamená mírný posun struktury výroby k výrobkům s vyšší přidanou hodnotou. Vzrostla i výroba smetan a smetanových krémů. Průměrný stav tuzemských zásob sušených mlék a másla meziročně klesl a u sýrů byl obdobný jako v předchozím roce. Uvolnění na světovém trhu a růst poptávky se promítl do růstu domácích CPV mlékárenských výrobků. Průměrná roční CPV SOM činila 54,6 Kč/kg, což je meziroční růst o 21,9 %, průměrná CPV čerstvého másla 90,4 Kč/kg byla o 26,8 % vyšší než v předchozím roce. Rovněž další výrobky sledované v šetření MZe zaznamenaly růst průměrných CPV.

V zahraničním obchodu realizovaném zpracovateli bylo zachováno pozitivní saldo v přepočtu na ekvivalent mléka, ačkoliv se oproti roku 2009 dále snížilo. Úroveň čistého vývozu tuzemských zpracovatelů dosáhla 53,6 mil. l ekvivalentu mléka. Vývoz tuzemských mlékáren, zahrnující mlékárenské výrobky a nezpracované mléko, v přepočtu na ekvivalent mléka, klesl zejména vlivem nižšího vývozu SPM, zahuštěných smetan a některých čerstvých výrobků, zejména jogurtů. Uplatnění přírodních sýrů a tvarohů na zahraničních trzích bylo meziročně výrazně úspěšnější. Dovoz sýrů se meziročně zvýšil, avšak v menším množství než v porovnání se zvýšeným množstvím vývozu. Celková domácí spotřeba mléka a mlékárenských výrobků (bez másla) v hodnotě mléka mírně klesla a v důsledku poklesu pozitivního salda zahraničního obchodu se v domácí spotřebě dále zvýšil podíl přidané hodnoty vytvořené v zahraničí. Podíl dovozu mlékárenských výrobků na spotřebě dosáhl 38,6 %.

Příznivý vývoj evropského trhu vedl k růstu CZV mléka i v ČR. Průměrná měsíční CZV podle výkazu Mlék (MZe) 6-12 vzrůstala postupně v průběhu celého roku z 6,90 Kč/l na 8,02 Kč/l a průměrná roční hodnota 7,42 Kč/l byla o 20,9 % vyšší než v roce 2009. Ekonomika produkce mléka se výrazně zlepšila, neboť růst CZV mléka byl navíc doprovázen zvýšením přímých podpor producentům a poklesem nákladů. Odhadovaná nižší úroveň průměrných nákladů byla dosažena pravděpodobně vlivem úsporných opatření v souvislosti s nepříznivou situací v předchozím roce. Podle předběžného odhadu na základě indexů ČSÚ klesly zejména ostatní přímé náklady a služby, pracovní náklady a odpisy zvířat. Položka krmiv naopak mírně vzrostla a podíl krmiv na celkových nákladech na výrobu mléka se odhaduje ve výši 34,2 %. Ačkoliv rentabilita produkce bez přímých podpor byla negativní, v důsledku posílení podpor směřovaných přímo na dojený skot a dalších podpor bylo v průměru dosaženo kladné souhrnné rentability.

Graf T8.2/01 - Měsíční vývoj CZV mléka celkem (Kč/l)

Hovězí maso

V roce 2010 byl vývoj v odvětví chovu skotu v EU 27 podle předběžných údajů Evropské komise charakterizován meziročním snížením stavů skotu a mírným růstem produkce a spotřeby hovězího masa. Vývoj na trhu hovězího a telecího masa v EU 27 byl v roce 2010 ovlivněn především nárůstem vývozu živých zvířat a hovězího masa do třetích zemí, zároveň se však ve srovnání s rokem 2009 snížily dovozy, jejichž cena vzrostla. Ve srovnání s obdobím 2004-2009 došlo ke zlepšení bilance zahraničního obchodu EU, která vykazovala kladné hodnoty. Vyšší vývozy hovězího masa se v EU 27 promítly v mírném meziročním nárůstu ceny jatečného skotu (především jatečných krav a jalovic).

Stavy skotu celkem v EU 27 se již několik let snižují. Podle údajů Eurostatu bylo k prosinci roku 2010 ve Společenství chováno 86,8 mil. ks skotu, což představovalo meziroční úbytek o 1,7 % (tj. o 1,5 mil. ks). Tento vývoj byl ovlivněn zejména poklesem stavů základního stáda dojené populace skotu, ke kterému docházelo ve většině členských zemí v letech 2009 a 2010 především v důsledku nepříznivého vývoje ceny mléka. Deset chovatelsky nejvýznamnějších zemí reprezentujících 80 % produkce hovězího masa EU 27 omezilo v roce 2010 meziročně stavy skotu o 1,8 %, tj. o 1,2 mil. ks. K nejvýraznějšímu poklesu stavů došlo v Itálii (-9,5 %), Rumunsku (-4,9 %), Bulharsku (-3,1 %), ČR (-2,7 %) a Maďarsku (-2,7 %), naopak jejich nárůst byl evidován především v Dánsku (0,6 %) a Řecku (0,6 %). Stavy krav celkem se v EU 27 v roce 2010 meziročně snížily o 1,5 % na 29,9 mil. ks, z toho počty krav mléčných plemen klesly o 1,6 % na 19,8 mil. ks a krav BTM bylo chováno proti roku 2009 o 0,9 % méně. K omezení stavů krav celkem došlo téměř ve všech chovatelsky významných zemích. Nejvýraznější redukce byla zaznamenána v Itálii (-5,9 %), Rumunsku (-4,9 %) a Litvě (-3,3 %), k navýšení stavů naproti tomu došlo především ve Velké Británii (0,6 %) vlivem nárůstu stavů krav BTM.

Produkce hovězího masa včetně telecího v roce 2010 podle předběžných údajů Evropské komise meziročně mírně vzrostla o 0,8 % na 8 034 tis. t. Hlavní podíl na jejím růstu měly především státy EU 15, kde došlo k meziročnímu zvýšení o 1,3 %, zatímco v NČZ se produkce snížila více než o 4,0 %. V jednotlivých regionech EU 27 však byl vývoj produkce rozdílný. Nárůst výroby byl evidován především v Rumunsku (o 7,7 %), Velké Británii (o 7,6 %), Irsku (o 7,2 %), Belgii (o 5,9 %), Dánsku (o 2,8 %) a Francii (o 2,1 %). Nejvýraznější meziroční snížení produkce bylo zaznamenáno v Bulharsku (o 17,9 %), Slovensku (o 14,1 %), Maďarsku (o 6,9 %), Nizozemsku (o 2,0 %) a Španělsku (o 1,7 %). Průměrná porážková hmotnost skotu se v EU 27 meziročně zvýšila o 1,5 %, a to ve všech kategoriích jatečných zvířat.

V roce 2010 se spotřeba hovězího masa včetně telecího v EU 27 podle odhadu proti roku 2009 mírně snížila ve prospěch růstu spotřeby jeho substituentů (tj. vepřového a drůbežího masa). Míra soběstačnosti v hovězím masu se v EU 27 v roce 2010 meziročně zvýšila na odhadovaných 101,0 % (v roce 2009 byla 99,4 %).

Bilance zahraničního obchodu s hovězím masem a živým skotem v EU 27 se v roce 2010 zlepšila a poprvé od roku 2004 bylo vykazáno aktivní saldo. Ve srovnání s rokem 2009, kdy záporné objemové saldo zahraničního obchodu s hovězím masem a živým skotem ve Společenství dosáhlo 182,0 tis. t, se v roce 2010 saldo zlepšilo na kladných 106,2 tis. t. K tomuto vývoji přispělo meziroční omezení importu o 12,0 % na 379 tis. t, zatímco export dynamicky vzrostl o 95 % na 485 tis. t j. hm. EU 27 snížila v roce 2010 ve srovnání s rokem 2009 dovoz hovězího masa ze zemí Jižní Ameriky a Austrálie. O téměř 18 % méně hovězího masa nakoupila EU 27 především od svých tradičních dodavatelů Brazílie a Argentiny, neboť tyto země meziročně zvýšily jeho cenu o 17 %, resp. 40 %. Zároveň došlo k meziročnímu růstu dovozu hovězího masa z Botswany a USA, které se stávají pro EU 27 stále významnějšími obchodními partnery.

Hlavním příčinou vyššího vývozu z EU 27 byl nárůst prodeje živého skotu do Libanonu a současně se více než dvojnásobně zvýšil export hovězího masa na ruský trh. Od října roku 2010 prudce vzrostl vývoz jak živého skotu, tak zejména hovězího masa do Turecka, které se tak stalo pro EU 27 druhou nejvýznamnější obchodní destinací hned za Ruskem. Vysoký objem vyvezené produkce ze Společenství do této destinace dosáhl během posledních 3 měsíců roku 2010 více než 70 tis. t a výrazně ovlivnil vývoj ceny jatečného skotu ve většině zemí EU 27.

Ceny jatečného skotu na reprezentativních trzích EU 27 byly v průběhu roku ovlivněny vyšší nabídkou jatečných zvířat a do září 2010 se držely pod úrovní cen roku 2009. Vývozem živého skotu a hovězího masa z EU 27 do Turecka se v posledním čtvrtletí trh Společenství povzbudil a ceny začaly ve většině členských zemí dynamicky růst. V EU 27 zůstala podle předběžných údajů Evropské komise v roce 2010 průměrná cena jatečných býků R3¹⁰³ na úrovni roku 2009 a dosáhla 319,4 €/100 kg j. hm. V rámci jednotlivých členských zemí však byl vývoj různý, neboť téměř polovina z nich zaznamenala meziroční pokles ceny. K jejímu snížení došlo především v Nizozemsku (-5,3 %), Itálii (-4,0 %), Belgii (-3,4 %), Velké Británii (-1,4 %) a Španělsku (-1,0 %). Meziroční nárůst ceny byl naopak evidován zejména ve Švédsku (20,3 %), ČR (4,4 %), Polsku (3,6 %), Slovensku (3,0 %), Německu (2,6 %), Dánsku (1,4 %) a Rakousku (1,4 %). Cena jatečných krav O3 se v roce 2010 v průměru EU 27 meziročně zvýšila o 5,5 % na 233,48 €/100 kg j. hm. a cena jatečných jalovic R3 vzrostla o 5,6 % na 323,04 €/100 kg j. hm. U obou těchto kategorií došlo k růstu ceny ve většině členských zemí.

Ekonomika výkrmu skotu v průměru EU 27 byla ovlivněna především rostoucí cenou krmiva, zatímco ceny jatečných býků stagnovaly, což se promítlo ve srovnání s rokem 2009 ve zhoršené rentabilitě produkce hovězího masa.

V ČR je chov skotu od roku 2004 přímo podporován formou národních doplňkových plateb. V roce 2010 byly na podporu chovu skotu, obdobně jako v roce 2009, vyjednány dvě formy národní doplňkové platby.

První forma podpory je zaměřena plošně na chov všech přežvýkavců (tj. skotu, ovcí a koz). Tato dotace, založená na historických stavech skotu, se každoročně snižuje v souladu s růstem platby SAPS a pro rok 2010 byla stanovena v částce 1 310,10 Kč/VDJ. Na SZIF byly v rámci této podpory podány žádosti o výplatu na 1 014,5 tis. VDJ přežvýkavců v sumě 1 328,8 mil. Kč.

Druhá forma národní doplňkové platby je v rámci subvencí vázaných na produkci směřována přímo na chov krav bez tržní produkce mléka. Tato platba byla v roce 2010 stanovena na 1 VDJ krávy BTM v částce 2 119,60 Kč a ve srovnání s rokem 2009 došlo k jejímu snížení o 1 160,8 Kč/VDJ. Na rok 2010 byly podány na SZIF žádosti o výplatu subvence na 163,7 tis. VDJ krav BTM v celkové částce 347,0 mil. Kč.

Nově byla v roce 2010 zavedena podpora krav chovaných v systému s tržní produkcí mléka (TPM), která je hrazena ze zdrojů EU (viz kap. 2.2). Velmi významné pro chov skotu jsou i nepřímé podpory, vyplácené na z. p. (SAPS a národní doplňkové platby), resp. na TP (platby LFA), které snižují náklady na krmiva.

Produkce jatečného skotu v ČR určená pro užití na domácím trhu je dlouhodobě zajišťována především jedinci dojených a kombinovaných plemen, event. jejich kříženců. Specializovaná masná plemena skotu se podílejí na domácí produkci hovězího masa stále nízkým procentem, neboť většina těchto zvířat je exportována do ostatních členských zemí za účelem dalšího chovu nebo výkrmu.

V ČR je chov skotu soustředěn především do větších podniků, zatímco počty malých chovatelů se každoročně snižují. V roce 2010 se podle údajů ČMSCH k 31. 12. meziročně snížil počet chovatelů skotu celkem o 455 a dosáhl 17,2 tis. Rovněž došlo ke zvýšení koncentrace zvířat na podnik z 81 ks v roce 2009 na 88 ks v roce 2010. Téměř 59 % (tj. 10,1 tis.) podniků bylo reprezentováno malochovateli s průměrným počtem chovaného skotu 4 ks a s podílem 2,3 % na celkovém stavu skotu v ČR. Naopak počet zemědělských podniků s koncentrací skotu nad 500 ks se meziročně zvýšil o 3,9 % (tj. o 40) a dosahoval počtu 850. Tyto velké podniky však chovaly více než 67 % z celkového počtu skotu v ČR. Podniků s výkrmem býků bylo v ČR evidováno v roce 2010 celkem 10,5 tis. a jejich počet se meziročně zvýšil o 2,2 %. V rámci jednotlivých krajů ČR se více než 38 % zemědělských podniků s chovem skotu nacházelo v krajích Jihočeském, Vysočina a Středočeském. Chovatelů krav celkem bylo k 31. 12. 2010 evidováno 10,9 tis., což je o 193 méně než v roce 2009. Z toho více než 7,6 % zemědělských podniků chovalo nad 200 ks krav (tj. téměř 67 % stavů ČR).

¹⁰³ Zatlčení jatečného skotu v rámci SEUROF.

ZPRÁVA O STAVU ZEMĚDĚLSTVÍ ČR ZA ROK 2010

V roce 2010 byl v ČR trh s hovězím masem ovlivněn především vývojem cen jatečného skotu v EU 27, ale také zahraničním obchodem s Tureckem a poklesem stavů krav v důsledku zhoršené ekonomiky produkce mléka v roce 2009. Sektor chovu skotu byl v roce 2010 charakterizován meziročním snížením stavů provázeným snížením produkce hovězího masa, poklesem porážek a stagnací domácí spotřeby při poklesu CZV jatečných zvířat. Zároveň se mírně zhoršila bilance zahraničního obchodu vlivem nárůstu dovozu hovězího masa.

Stavy skotu celkem v ČR se podle Soupisu hospodářských zvířat k 1. 4. 2010 meziročně snížily o 13,9 tis. ks (tj. o 1,0 %) na 1 349,3 tis. ks. Ke snížení stavů skotu došlo téměř ve všech kategoriích zvířat, kromě jatečných jalovic, plemenných býků a krav BTPM.

Průměrné stavy krav celkem podle ČSÚ v roce 2010 v ČR meziročně klesly o 23,8 tis. ks (o 4,2 %) na 547,1 tis. ks, z toho nejvýrazněji v kraji Jihomoravském o 15,1 % (4,4 tis. ks) a Ústeckém o 11,4 % (1,9 tis. ks). V krajích Karlovarském a Libereckém došlo naopak k jejich mírnému zvýšení o 5,2 % (0,8 tis. ks), resp. 3,0 % (0,6 tis. ks). Hlavním důvodem poklesu stavů krav celkem bylo snížení průměrných stavů dojených krav o 4,0 % (o 15,7 tis. ks), jako důsledek nepříznivého vývoje rentability výroby v roce 2009. Rovněž došlo k meziročnímu poklesu průměrných stavů krav BTPM o 4,6 % (o 8,2 tis. ks), i když podle soupisu k 1. 4. 2010 vykazovaly jejich stavy ve srovnání se stejným datem roku 2009 nárůst o 4,6 %. Vysoký podíl krav BTPM v rámci základního stáda v ČR (rok 2010 téměř 31 %) je především odrazem poptávky po zástavovém skotu masných plemen a jejich kříženců v ostatních členských zemích. Podstatný vliv na jejich počet má rovněž poskytování výše zmíněných přímých a nepřímých podpor směřovaných do tohoto systému chovu, včetně podpory ekologického zemědělství. ČR chová ve srovnání s ostatními NČZ největší stádo krav BTPM a na celkových stavech v rámci těchto dvanácti zemí se podílela v roce 2010 zhruba 31 %.

Výše produkce hovězího masa v ČR byla ovlivněna nejen úrovní poptávky na domácím trhu, ale stále větší význam má vývoz živého skotu do ostatních zemí. Pokles stavů skotu a především dojených krav se negativně promítl do výše domácí produkce. V roce 2010 se výroba hovězího masa včetně telecího (tzn. prodej zpracovatelským včetně exportu) v ČR meziročně mírně snížila o 5,7 % na 92,1 tis. t j. hm. (tj. 170,6 tis. t ž. hm.) a její podíl na celkové produkci EU 27 dosahoval 1,1 %. Průměrná roční produkce jatečného skotu na krávu v roce 2010 proti roku 2009 klesla o 1,6 % (tj. o 5,0 kg) na 312 kg ž. hm. především v důsledku zvýšeného vývozu mladého skotu.

Masný zpracovatelský průmysl v roce 2010 nakoupil 74,0 tis. t j. hm. jatečného skotu, což představovalo ve srovnání s rokem 2009 snížení o 3,6 % (2,8 tis. t j. hm.). Podle údajů SVS se porážky jatečného skotu celkem v roce 2010 ve srovnání s rokem 2009 snížily o 2,8 % (tj. o 8,1 tis. ks) na 278,0 tis. ks. To se promítlo do nižší nabídky hovězího masa na domácím trhu, přestože porážky jatečných býků meziročně mírně stouply o 0,5 % (0,5 tis. ks) na 115,4 tis. ks. Meziročně však došlo ke snížení nabídky jatečných krav (především dojených plemen) o 6,2 % (8,2 tis. ks) na 124,4 tis. ks a jatečných jalovic o 1,8 % (0,5 tis. ks) na 27,4 tis. ks. K nižší nabídce jatečných krav došlo zlepšením rentability produkce mléka. Na celkových porážkách skotu se, obdobně jako v roce 2009, podílely jatečné krávy (44,7 %) a dále jateční býci (41,5 %), zatímco podíl jalovic dosahoval 9,9 % a jatečných telat 3,9 %. V roce 2010 se průměrná porážková hmotnost skotu podle TIS^{CR} SZIF meziročně zvýšila o 1,2 % (o 6,7 kg) a dosáhla 577,4 kg ž. hm. Hlavním důvodem byl vyšší počet poražených býků a nárůst jejich porážkové hmotnosti.

Celková domácí spotřeba hovězího masa včetně telecího se v roce 2010 nezměnila a zůstala na úrovni předchozích dvou let. Spotřeba na obyvatele se ve srovnání s rokem 2009 nezměnila a dosáhla odhadovaných 9,5 kg/rok. Produkce hovězího masa jako jediného druhu masa produkovaného v ČR trvale převyšuje spotřebu a míra soběstačnosti u této komodity se drží trvale nad hranicí 100 %. V roce 2010 se však její úroveň zejména nižší produkcí meziročně snížila o 6,7 p. b. na 114,5 %.

T8.2/02 - Bilance výroby a spotřeby hovězího masa¹⁾ a jeho ekonomika

Ukazatel	MJ	2006	2007	2008	2009	2010 ²⁾	Meziroční index
Stavy skotu celkem	tis. ks	1 373,6	1 391,4	1 401,6	1 363,2	1 349,3	96,3
z toho - krávy celkem	tis. ks	563,7	564,7	568,7	559,8	551,2	98,5
v tom - krávy BTPM	tis. ks	139,7	154,3	163,2	160,3	167,7	104,6
Průměrný přírůstek býci výkrm	kg/ks/den	0,874	0,901	0,919	0,918	0,920	100,2
Počáteční zásoba	tis. t j. hm.	6,4	6,5	3,8	4,9	6,4	130,6
Výroba	tis. t j. hm.	92,1	92,0	98,7	97,7	92,1	94,3
Dovoz ³⁾	tis. t j. hm.	17,1	19,2	16,1	20,0	23,3	116,5
Celková nabídka	tis. t j. hm.	115,6	117,7	118,6	122,6	121,8	99,3
Domácí spotřeba	tis. t j. hm.	86,2	88,3	80,7	80,7	80,5	99,8
Vývoz ³⁾	tis. t j. hm.	22,9	25,5	33,0	35,6	35,2	98,9
Celková poptávka	tis. t j. hm.	109,1	113,8	113,7	116,3	115,6	99,4
Konečná zásoba	tis. t j. hm.	6,5	3,8	4,9	6,4	6,1	95,3
Soběstačnost ⁷⁾	%	106,8	104,2	122,3	121,1	114,4	-6,7
Ekonomika výkrmu býků							
Náklady na výkrm býků ⁴⁾	Kč/kg ž. hm.	50,59	55,12	57,72	54,64	53,31	97,6
CZV jateční býci celkem	Kč/kg ž. hm.	41,23	38,75	38,00	39,14	38,93	99,5
Přímé platby a dotace vstupů ⁵⁾	Kč/VDJ skotu	2 581,60	2 548,90	1 669,40	1 461,30	1 310,10	89,7
Jednotková podpora celkem ⁶⁾	Kč/kg ž. hm.	14,25	13,71	11,61	10,32	9,79	94,9
Nákladová rentabilita ⁷⁾	%	-18,50	-29,70	-34,16	-28,37	-26,97	1,4
Souhrnná rentabilita ⁷⁾	%	9,67	-4,83	-14,05	-9,48	-8,61	0,9
Přímé platby a dotace vstupů ⁵⁾	Kč/VDJ KBTPM	0,00	0,00	2 939,70	3 280,40	2 119,60	64,6
Cena EU jateční býci ⁸⁾	EUR/100 kg j. hm.	315,82	301,47	319,38	319,42	319,40	100,0
Cena ČR jateční býci ⁸⁾	EUR/100 kg j. hm.	269,54	263,07	288,70	280,26	292,67	104,4

¹⁾ Bilance uvedena v jatečné hmotnosti, přepočtový koeficient na živou hmotnost = 0,540.

²⁾ Údaje o dovozu a vývozu jsou předběžné, rovněž navazující výpočty nabídky, poptávky a spotřeby.

³⁾ Dovoz a vývoz včetně živých zvířat.

⁴⁾ Náklady respondentů s podvojným účetnictvím podle výběrového šetření FADN, rok 2010 odhad.

⁵⁾ Národní doplňkové platby.

⁶⁾ Jednotková podpora vykrmaných býků včetně nepřímých podpor na vlastní krmiva.

⁷⁾ Meziroční index je vyjádřen v p. b. (tj. rozdílem %).

⁸⁾ Cena = na reprezentativních trzích EU.

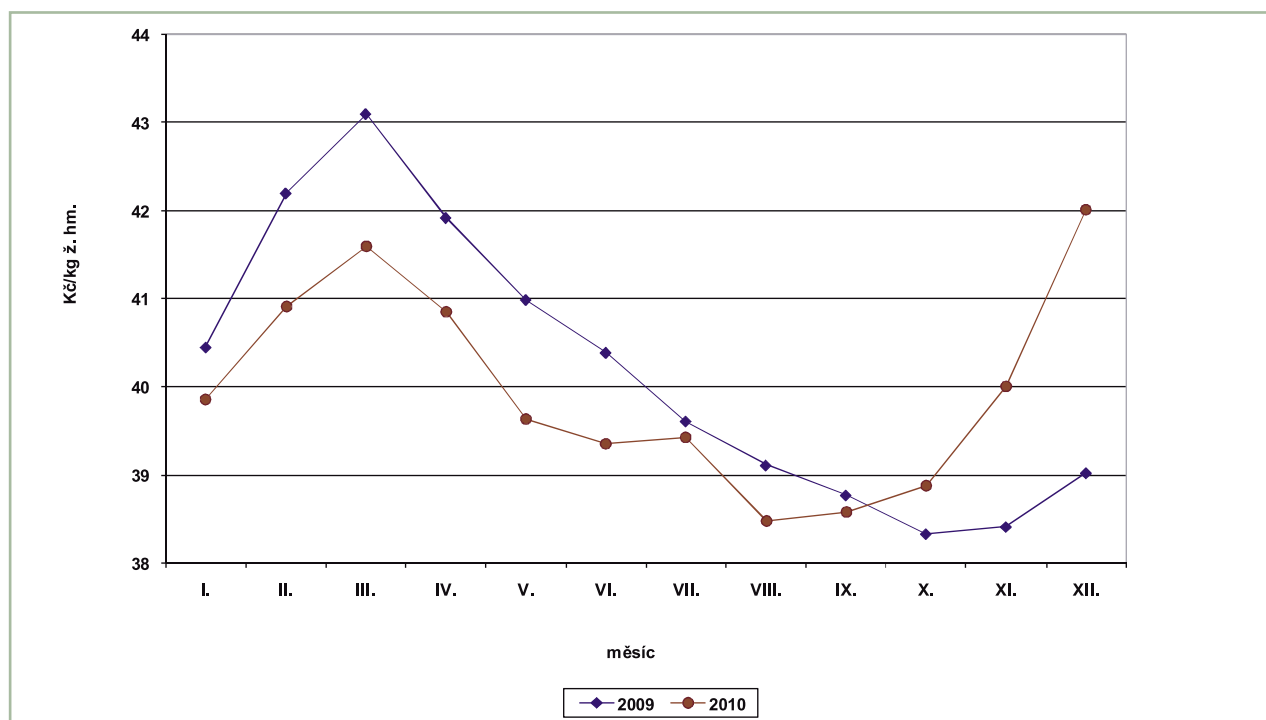
Pramen: ČSÚ - Výsledky chovu skotu, Soupisy hospodářských zvířat k 1. 4., Statistika zahraničního obchodu; TIS^{CR} SZIF; Office de l'Elevage; EC - DG for Agriculture; výpočty ÚZEI a MZe
Zpracoval: M. Abrahamová (ÚZEI), M. Raubalová (MZe)

Objemové saldo zahraničního obchodu s živým skotem včetně hovězího masa bylo v roce 2010 opět aktivní, proti roku 2009 se však snížilo o 6,7 tis. t a dosáhlo 11,9 tis. j. hm. (tj. 22,0 tis. t ž. hm.). Hlavní příčinou bylo mírné omezení vývozu živých zvířat v důsledku poklesu stavů skotu při zvyšujícím se importu hovězího masa. Dovoz jatečného skotu včetně hovězího masa do ČR se meziročně zvýšil o 16,5 % (tj. o 3,3 tis. t j. hm.). Podíl dovozu na domácí spotřebě se meziročně zvýšil z 24,8 % v roce 2009 na 28,9 % v roce 2010. Hlavním dovozním artiklem bylo z 96,5 % (22,5 tis. t j. hm.) hovězí maso, které pocházelo především z ostatních členských zemí. Více než 80 % bylo nakoupeno ve čtyřech zemích, tj. v Polsku (7,7 tis. t), Německu (4,5 tis. t), Rakousku (3,3 tis. t) a Irsku (2,7 tis. t). Dovozy ze zemí mimo Společenství nejsou pro ČR, na rozdíl od jiných zemí EU, dosud významné, neboť nedosahují ani 3,0 %. V roce 2010 meziročně klesl o 30,0 % (tj. o 1,3 tis. ks) dovoz živého skotu. Největší počet zvířat, převážně k jatečným účelům, pocházel ze Slovenska (85,4 %), zatímco z Německa a Nizozemska pocházel především plemenný a chovný skot (12,5 %).

V roce 2010 došlo k meziročnímu snížení exportu živého skotu včetně hovězího masa o 1,1 %, tj. 0,4 tis. t v přepočtu na j. hm. Tradičně dominoval vývoz živých zvířat, jehož podíl z celkového exportu dosahoval téměř 81,0 %. Ve srovnání s rokem 2010 se počet vyvezeného skotu meziročně snížil o 2,5 %, tj. o 4,7 tis. ks a dosáhl 179,5 tis. ks. I přes tento mírný úbytek byl ze strany chovatelů především masných, ale i ostatních plemen skotu, o export trvalý zájem, neboť ve srovnání s českým trhem docházelo k efektivnějšímu zhodnocení zvířat. Z ČR byla vyvážena především telata (63,9 tis. ks), zástavový a ostatní chovný skot (53,2 tis. ks) a dále jatečný skot (51,3 tis. ks). Nejvýznamnějšími odběrateli byly jako v roce 2009 členské státy EU, kam bylo prodáno více než 80 % zvířat. Tradičně směřoval vývoz především do Rakouska, Itálie, Německa a Nizozemska, z třetích zemí bylo významným obchodním partnerem Chorvatsko s 12% podílem. Export hovězího masa se v roce 2010 meziročně zvýšil o 24,7 % na 6,7 tis. t, především vlivem nárůstu prodeje na trhy Turecka, ke kterému došlo v posledním čtvrtletí roku. Tato země se stala pro ČR v roce 2010 nejvýznamnějším odběratelem hovězího masa s podílem 27,2 % před Slovenskem (podíl 24,0 %). Podíl vývozu živého skotu a hovězího masa na domácí produkci se ve srovnání s rokem 2009 zvýšil o 1,8 p. b. na 38,2 %. Vývoz v roce 2010 byl podpořen i subvencováním exportu 621 t živého skotu.

CZV jatečného skotu se v roce 2010 ve srovnání s rokem 2009 mírně snížila. Na její vývoj měla vliv nízká úroveň ceny jatečných býků v EU. Jatečný skot tř. SEUR, podle TIS^{CR} SZIF, byl prodáván za 35,55 Kč/kg ž. hm., což představovalo v meziročním srovnání pokles CZV o 2,01 % (tj. o 0,75 Kč/kg ž. hm.). Nejvýrazněji klesla meziročně CZV jatečných krav tř. EUR, a to o 1,4 % (tj. 0,4 Kč/kg ž. hm.) na 29,07 Kč/kg ž. hm. Nižší byla o 0,9 % ve srovnání s rokem 2009 také cena jatečných jalovic tř. SEUR, která dosáhla na 31,30 Kč/kg ž. hm. Cena jatečných býků tř. SEUR se držela od ledna do září pod průměrem roku 2009, její dynamický vzestup v posledních třech měsících roku byl ovlivněn vývojem ceny v ostatních členských zemích, která v důsledku prodeje hovězího masa na turecký trh rychle oživila. CZV jatečných býků v ČR přesto zůstala v průměru roku 2010 pod úrovní roku 2009, neboť byla o 0,5 % nižší a dosáhla 39,96 Kč/kg ž. hm. CPV výsekového hovězího masa kopírovala vývoj ceny zemědělských výrobců zejména jatečných býků a zaznamenala rovněž meziroční snížení o 2,9 % na 106,63 Kč/kg.

Graf T8.2/02 - Měsíční vývoj CZV jatečných býků tř. SEUR

Pramen: TIS^{CR} SZIF
Zpracoval: M. Abrahamová (ÚZEI)

Výkrm skotu v ČR vykazuje dlouhodobě ztrátu a nákladová rentabilita dosahuje již několik let záporné hodnoty. V roce 2010 došlo podle předběžných údajů ÚZEI k jejímu meziročnímu zlepšení v důsledku snížení nákladů skotu ve výkrmu i přes mírný pokles CZV. V roce 2010 odhadované náklady na výkrm jatečných býků při průměrném přírůstku 0,920 kg/KD dosahovaly 53,31 Kč/kg ž. hm., což představovalo ve srovnání s rokem 2009 jejich pokles o 2,4 % (tj. o 1,33 Kč/kg ž. hm.). K jejich snížení došlo především vlivem snížení nákladů na krmiva o 4,2 %, přestože pracovní náklady se proti roku 2009 mírně meziročně zvýšily o 3,0 %. Také zjištěné náklady na kilogram přírůstku skotu ve výkrmu meziročně klesly o 2,0 % a v roce 2010 dosáhly 45,76 Kč/kg.

Úroveň nákladů vykázaných na kilogram ž. hm. přesahovala v roce 2010 průměrnou realizační cenu (CZV) za jatečného býka o 14,38 Kč/kg ž. hm. a proti roku 2009 se zlepšila o 1,12 Kč/kg. Nákladová rentabilita se v roce 2010 meziročně zlepšila o 1,39 p. b. a dosáhla záporné hodnoty 26,97 %. Při započtení přímých podpor vyplácených na chov skotu se souhrnná rentabilita výkrmu býků meziročně zlepšila o 0,89 p. b. Souhrnná rentabilita při započtení i ostatních nepřímých podpor na půdu je však výrazně vyšší.

Chov skotu spojený s produkcí masa je v ČR jedním z mála odvětví živočišné výroby, které vykazovala v posledních letech určitou stabilitu podpořenou subwencemi, které jsou do tohoto sektoru směřovány. Soběstačnost v produkci hovězího masa v ČR je trvale vysoká, i když v roce 2010 z důvodů poklesu produkce došlo k jejímu snížení na 114 %.

8.2.2 Prasata – vepřové maso

Trh s vepřovým masem v EU 27 je bezprostředně spjat s vývojem na světovém trhu. Po krizi, která v chovu prasat panovala v letech 2007-08 u všech významných producentů a exportérů, docházelo v EU 27 v roce 2009 v tomto odvětví k pozvolnému oživení a v roce 2010 se EU 27 začala na zahraničních trzích opět výrazněji prosazovat. Vývoj trhu s vepřovým masem byl v roce 2010 ve Společenství charakterizován meziročním snížením stavů prasat, nárůstem produkce a stagnací spotřeby, zatímco u CZV jatečných prasat došlo k poklesu. Aby producenti EU 27 upevnili svou pozici na světovém trhu vůči svým největším konkurentům z USA a Brazílie a odlehčili vnitřnímu trhu od přebytků produkce, muselo v EU dojít ke snížení ceny vepřového masa. To se podařilo, neboť v porovnání s rokem 2009 došlo v roce 2010 ve Společenství k nárůstu vývozu až nad rekordní úroveň roku 2008, zatímco dovozy klesly. Ekonomika produkce vepřového masa se však v důsledku snížení CZV jatečných prasat začala pro prvovýrobce zhoršovat, což se od druhé poloviny roku 2010 v souvislosti s nárůstem cen obilovin začalo projevovat ještě citelněji.

V roce 2010 bylo přibližně 21 % světové výroby vepřového masa produkováno právě v zemích EU 27, téměř stejný podíl byl dosahován na světové spotřebě, a téměř 30 % z celkového objemu exportovaného vepřového masa pocházelo z členských zemí Společenství.

Produkce vepřového masa v EU 27 se v roce 2010 podle odhadu Eurostatu meziročně zvýšila o 3,5 % (o 0,7 mil. t na 22,0 mil. t). V EU 15, která se podílela na celkové výrobě vepřového masa více než 87 %, produkce ve srovnání s rokem 2009 vzrostla o 3,1 % (tj. 0,6 mil. t na 19,1 mil. t). V NČZ ve srovnání s rokem 2009 dosáhl meziroční růst 6,2 % (tj. 0,2 mil. t). Z významných producentů zemí se výroba vepřového masa v roce 2010 nejvýrazněji meziročně zvýšila především v Polsku (8,3 %), Velké Británii (7,5 %), Maďarsku (7,1 %), Německu (3,5 %), Španělsku (3,5 %) a Itálii (2,8 %). Naopak k jejímu omezení došlo zejména v Řecku (-3,3 %), ČR (-3,0 %), Bulharsku (-2,5 %), Slovensku (-2,2 %) a Finsku (-1,3 %).

Stavy prasat celkem se podle údajů EK v osmnácti chovatelsky nejvýznamnějších členských zemích EU 27 ke konci roku 2010 meziročně snížily o 1,1 %, z toho stavy prasnic klesly dokonce o 3,2 %. V jednotlivých regionech však byl vývoj velmi rozdílný a nejvýraznější úbytek stavů prasat celkem byl evidován především v některých NČZ. K meziročnímu nárůstu stavů prasat došlo v Polsku (3,7 %), Itálii (1,8 %), Nizozemsku (0,8 %) a Německu (0,1 %), zatímco v ostatních zemích docházelo k jejich redukcí. Nejvýznamněji omezily v roce 2010 stavy prasat především Bulharsko (-9,0 %), Slovensko (-7,3 %), Rumunsko (-5,9 %), ČR (-4,9 %), Slovinsko (-4,6 %) a Maďarsko (-2,4 %), ale také některé země EU 15 jako Francie (-4,5 %), Dánsko (-4,5 %) a Rakousko (-0,1 %). Pokles stavů prasnic byl proti roku 2009 zaznamenán téměř ve všech zemích, kromě pobaltských republik a Lucemburska. Nejvýraznější úbytek stavů prasnic zaznamenala především ČR, Slovinsko, Slovensko, Bulharsko, ale také Francie, Itálie a Dánsko. Nižší stavy prasnic znamenaly pro mnohé země intenzivnější nákup selat na doplnění zástavu pro výkrm (např. Německo).

Vzhledem k tomu, že spotřeba vepřového masa v EU 27 se výrazně nezvyšuje, je pro Unii export vepřového masa do třetích zemí velmi významný. Evropská komise předběžně uvedla, že roční spotřeba vepřového masa na obyvatele v roce 2010 dosáhla 42 kg, což představovalo proti roku 2009 nárůst o 0,9 kg a míra soběstačnosti se zvýšila o 0,6 p. b. na 109 %.

Bilance zahraničního obchodu s vepřovým masem a živými prasaty v EU 27 se v roce 2010 meziročně výrazně zlepšila, byla vysoce aktivní a dosáhla 2 641,9 tis. t a 3,8 mld. €. Ve srovnání s rokem 2009 došlo k jejímu nárůstu v objemovém vyjádření o 13,2 % (o 309 tis. t) a ve finančním vyjádření o 14,2 % (o 0,5 mld. €).

EU 27 zvýšila v roce 2010 ve srovnání s rokem 2009 export vepřového masa včetně živých prasat o 12,6 % na 2 685,3 tis. t, což představovalo nejvyšší vyvezený objem v její historii. Na celkové produkci se vývoz podílel 12 % a jeho hlavním artiklem bylo tradičně především mražené maso a částečně i vepřový tuk. Vývoz živých prasat však EU meziročně omezila o 36 %, z toho do Ruska o 41 % a do Chorvatska o 15,0 %. Meziroční nárůst prodeje vepřového masa byl zaznamenán především na trhy Ruska, Hongkongu, Číny, Japonska a Jižní Koreje, a to celkem o více než 8 %. Tyto destinace rovněž patřily k největším odběratelům vepřového masa EU 27, z toho Rusko jako nejvýznamnější odběratel nakoupilo v roce 2010 více než 30 % z celkového vyvezeného unijního objemu. Naopak k meziročnímu snížení vývozu (o 6,2 %) došlo na Ukrajinu a do Chorvatska (o 4,4 %). V rámci členských zemí dominovalo v roce 2010 v exportu vepřového masa Německo, které tak odsunulo na druhé místo Dánsko a zcela ovládlo ruský trh před Brazílií. Dánsko se zaměřilo více na trhy Japonska a v rámci vnitřního trhu Společenství především na prodej selat, kam dodalo 8,4 mil. ks.

Dovoz vepřového masa do zemí EU je ve srovnání s vývozem dlouhodobě zanedbatelný. Proti roku 2009 klesl o 16,2 % na 43,4 tis. t. Hlavní podíl na jeho omezení měly nižší importy vepřového masa z Chile a USA (pokles o 46,4 %, resp. 12,5 %). Nejvýznamnějším dovozcem vepřového masa do EU bylo v roce 2010, obdobně jako v předchozích letech, Švýcarsko (40% podíl z celkového objemu).

Zvýšení produkce vepřového masa v EU mělo negativní vliv na vývoj CZV. V roce 2010 došlo k meziročnímu poklesu ceny ve všech členských zemích Společenství, vyjma Dánska, Velké Británie a Španělska. Průměrná cena jatečných prasat tř. E na reprezentativních trzích EU 27 meziročně klesla o 1,4 % na 140,24 €/100 kg j. hm. K jejímu snížení došlo v roce 2010 výrazněji v NČZ o 3,6 %, zatímco v EU 15 představovalo pouze 0,6 %. Z jednotlivých členských zemí nejvýrazněji klesla cena především v Bulharsku (-6,3 %), Polsku (-6,1 %), České republice (-5,3 %), Slovensku (-7,0 %) a v Rumunsku (-3,0 %). Ze zemí v EU 15 byl pokles ceny evidován především v Řecku (-7,0 %), Belgii (-2,2 %), Německu a Itálii (-1,1 %).

V ČR byla v roce 2010 situace charakterizována pokračujícím útlumem chovu prasat, který urychlila celosvětová ekonomická krize v předchozích letech. Na rozdíl od většiny členských zemí však nedocházelo na domácímu trhu k oživení produkce. Trh s vepřovým masem v ČR byl v roce 2010 provázen výrazným meziročním omezením výroby, dalším snížením stavů prasat, prohloubením pasivního salda zahraničního obchodu, poklesem CZV jatečných prasat a zhoršením ekonomiky chovu. Snížení cen vepřového masa v EU 27 se opět výrazně projevilo na domácím trhu nárůstem dovozů a dalším omezením produkce.

Dlouhodobý pokles stavů prasat v ČR, který nabral v letech 2007-09 rychlé tempo, pokračoval také v roce 2010. Za období let 2007 až 2010 se stavy prasat celkem v ČR podle Soupisu hospodářských zvířat snížily o 32,5 %, tj. o 921,2 tis. ks na 1 909,2 tis. ks. Počty chovaných prasnic se snížily dokonce o 41,0 % (o 92,1 tis. ks) a stavy prasat ve výkrmu klesly o 28,1 % (o 281,4 tis. ks). Česká republika patří v rámci EU 27 k zemím, kde úbytek prasat i prasnic dosahoval v posledních letech jedny z nejvyšších hodnot. Hlavním důvodem dynamického poklesu stavů chovaných zvířat v ČR byla především dlouhodobě zhoršená ekonomika produkce vepřového masa.

Ke konci prosince 2010 bylo v ČR chováno pouze 1 846 tis. ks prasat celkem, což představovalo ve srovnání se stejným obdobím roku 2009 další snížení o 3,5 %. K redukci počtů chovaných prasat došlo ve všech kategoriích, ale nejvýznamněji u prasnic a prasniček, kdy se jejich stavy meziročně snížily o 10,0 % (tj. o 13,7 tis. ks), resp. o 8,0 % (tj. o 4,6 tis. ks) především v důsledku přetrvávající nízké rentability odchovu selat. Obdobný vývoj v chovech prasnic byl v roce 2010 evidován také v ostatních členských zemích.

V rámci ČR bylo téměř 60 % z celkového počtu prasat soustředěno v krajích Vysočina, Středočeském, Jihomoravském a Jihočeském, naopak nejméně prasat bylo chováno v severozápadních Čechách, tj. v krajích Karlovarském, Libereckém a Ústeckém. Obdobné byly také údaje z hlediska koncentrace zvířat na plochu, tzn. počtu prasat připadajících na 100 ha orné půdy. K 31. 12. 2010 bylo v ČR chováno na 100 ha orné půdy v průměru 72,3 ks prasat, z toho nejvyšší zatížení prasat vykazovaly kraje Vysočina (116 ks), Jihomoravský (82 ks) a Zlínský (78 ks), naopak nejnižší kraje Ústecký (36 ks) a Moravskoslezský (56 ks).

Při klesajících stavech prasat v ČR dochází zároveň ke zvyšování koncentrace výroby, tj. počtu chovaných prasat v podnicích. Podle údajů ČMSCH bylo k 31. 12. 2010 na našem území evidováno celkem 2 960 zemědělských podniků chovajících v průměru 671 ks prasat. Ve srovnání se stejným datem roku 2009 ubylo v ČR 4,1 % chovů prasat, tj. 126. Z celkového počtu producentů vepřového masa téměř 69 % tvořili malochovatelé s průměrným počtem 22 ks zvířat a podílem na celkovém stavu prasat v ČR 2,3 %. Velkých podniků s koncentrací více než 2 tis. ks prasat bylo evidováno 7,2 % (tj. 213 podniků), avšak s podílem na celkových stavech prasat v ČR téměř 78 % (v roce 2009 to bylo 75 %).

V ČR dochází v chovu prasat každoročně ke zlepšování ukazatelů reprodukce. V roce 2010 stoupl počet narozených selat na prasnici proti roku 2009 o 4,6 % na 24,8 ks a počet odchovaných selat se zvýšil o 4,2 % na 22,1 ks/rok. Procento úhynu selat z počtu narozených se proti roku 2009 nezměnilo a zůstalo na 10,9 %.

Snížování stavů základního stáda prasnic mělo negativní dopad především na počet narozených selat. V roce 2010 ve srovnání s rokem 2009 klesl celkový počet narozených selat v ČR o 3,4 %, tj. o 122,6 tis. ks a dosáhl 3 469 tis. ks a počet odchovaných selat celkem se v důsledku toho snížil o 3,4 %, tj. o 109,4 tis. ks. Nedostatek selat z tuzemských chovů motivoval chovatele k vyšším dovozům této kategorie prasat pro doplnění potřebného počtu zástavu pro výkrm.

Také v roce 2010 byla celková produkce vepřového masa (tj. prodej zpracovatelům včetně exportu) v ČR ovlivněna především negativním vývojem rentability a rostoucími dovozy. Pokles produkce vepřového masa v ČR však nebyl v roce 2010 již tak výrazný jako v roce 2009. Domácí produkce vepřového masa se v roce 2010 proti roku 2009 snížila o 1,1 % na 285,1 tis. t j. hm. (366,4 tis. t ž. hm.), z toho tržní produkce klesla o 1,2 % na 269,6 tis. t j. hm. (346,4 tis. t ž. hm.). Její podíl z celkové produkce vepřového masa v EU 27 dosahoval 1,3 %.

Masný zpracovatelský průmysl v roce 2009 nakoupil 275,9 tis. t j. hm. jatečných prasat, což představovalo meziročně snížení o 3,0 % (tj. o 8,7 tis. t j. hm.). Podle údajů SVS došlo v roce 2010 ve srovnání s předchozím rokem k poklesu počtu poražených prasat celkem o 3,1 %, tj. o 102 tis. ks. Z toho porážky jatečných prasat se meziročně snížily o 3,2 % (o 102,3 tis. ks), zatímco porážky prasnic klesly již jen mírně (o 0,3 %). Současně se také podle ČSÚ mírně zvýšila průměrná porážková hmotnost jatečných prasat (bez prasnic a kanců) ze 110,5 kg/ks ž. hm. v roce 2009 na 111,5 kg/ks ž. hm. v roce 2010, tj. o 0,9 %.

V roce 2010 se ve srovnání s rokem 2009 celková domácí spotřeba vepřového masa v ČR, na rozdíl od produkce, mírně zvýšila o 0,9 % na 446,6 tis. t j. hm. (tj. 574 tis. t ž. hm.). V průměru let 2007-2010 pak dosahovala úrovně 579 tis. t ž. hm. V roce 2010 nebyla ČR ve výrobě vepřového masa opět soběstačná, neboť celková produkce byla o 161,5 tis. t j. hm. nižší než činila domácí spotřeba. Míra soběstačnosti se v roce 2010 meziročně snížila o 1,3 p. b. na 63,8 % (v roce 2008 činila 65,1 %) a byla výrazně pod úrovní průměru EU 27. To signalizuje, že v ČR je konkurenceschopnost celého odvětví chovu prasat včetně navazujícího masného zpracovatelského sektoru v rámci evropského trhu velmi nízká.

Spotřeba vepřového masa na obyvatele v roce 2010 podle odhadu ÚZEI dosáhla 41,3 kg/rok, což představovalo její mírné meziroční zvýšení o 1,0 % (o 0,4 kg/rok).

T8.2/03 - Balance výroby a spotřeby vepřového masa¹⁾ a jeho ekonomika

Ukazatel	MJ	2006	2007	2008	2009	2010 ²⁾	Meziroční index
Stavy prasat celkem	tis. ks	2 840,4	2 830,4	2 433,0	1 971,4	1 909,2	96,8
Průměrný přírůstek prasata výkrm	kg/ks/den	0,700	0,709	0,704	0,727	0,727	100,0
Počáteční zásoba	tis. t j. hm.	15,3	13,4	14,2	11,4	10,5	92,1
Výroba	tis. t j. hm.	349,6	360,8	335,8	288,1	285,1	98,9
Dovoz ³⁾	tis. t j. hm.	120,3	138,3	165,2	199,3	217,5	109,1
Celková nabídka	tis. t j. hm.	485,2	512,5	515,2	498,8	513,0	102,8
Domácí spotřeba	tis. t j. hm.	438,8	458,2	453,6	442,6	446,6	100,9
Vývoz ³⁾	tis. t j. hm.	32,9	40,1	50,3	45,7	53,4	116,8
Celková poptávka	tis. t j. hm.	471,7	498,3	503,9	488,3	499,9	102,4
Konečná zásoba	tis. t j. hm.	13,4	14,2	11,4	10,5	13,1	124,5
Soběstačnost ⁷⁾	%	79,7	78,7	74,0	65,1	63,8	-1,3
Ekonomika výkrmu prasat							
Náklady na produkci ⁴⁾	Kč/kg ž. hm.	33,71	35,74	38,59	33,97	33,50	98,6
CZV jatečná prasata celkem	Kč/kg ž. hm.	30,95	28,20	29,91	29,61	26,75	90,3
Přímé platby a dotace vstupů ⁵⁾	Kč/kg ž. hm.	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	x
Souhrnná rentabilita ⁶⁾	%	-8,19	-21,10	-22,49	-12,83	-20,15	-7,3
Cena EU prasata tř. E ⁸⁾	EUR/100 kg j. hm.	145,2	135,2	153,2	142,2	141,0	99,1
Cena ČR prasata tř. E ⁸⁾	EUR/100 kg j. hm.	147,5	138,6	163,2	150,0	142,1	94,7

¹⁾ Balance uvedena v jatečné hmotnosti, přepočtový koeficient na živou hmotnost = 0,778.

²⁾ Údaje o dovozu a vývozu jsou předběžné, rovněž navazující výpočty nabídky, poptávky a spotřeby.

³⁾ Dovoz a vývoz včetně živých zvířat.

⁴⁾ Náklady respondentů s podvojným účetnictvím podle výběrového šetření FADN, rok 2010 odhad.

⁵⁾ Národní doplňkové platby.

⁶⁾ Souhrnná rentabilita se rovná nákladové rentabilitě vzhledem k tomu, že se neuvažují žádné přímé podpory.

⁷⁾ Meziroční index je vyjádřen v p. b. (tj. rozdílem %).

⁸⁾ Cena = CZV na reprezentativních trzích EU.

Pramen: ČSÚ - Výsledky chovu prasat, Soupis hospodářských zvířat k 1. 4., Statistika zahraničního obchodu; TIS^{CR} SZIF, Office de l'Elevage, Evropská komise, FADN; výpočty ÚZEI a MZE

Zpracoval: M. Abrahamová (ÚZEI), M. Pavlí (MZE)

Celkové saldo zahraničního obchodu (tzn. vepřové maso včetně započtení živých prasat) vykazovalo v roce 2010 vlivem dynamicky rostoucích dovozů masa výrazný propad, neboť ve finančním vyjádření dosáhlo -8 301 mil. Kč a v objemovém vyjádření -164 tis. t j. hm. Objemové saldo zahraničního obchodu v živých prasatech vykázalo v roce 2010 zápornou hodnotu -4,2 tis. t ž. hm. (-461,7 mil. Kč). Objemové i finanční saldo zahraničního obchodu s vepřovým masem vykázalo v roce 2010 opět pasivní bilanci (-160,9 tis. t j. hm. a -7 839,0 mil. Kč), která se proti roku 2009 znovu prohloubila. V roce 2010 se ve srovnání s předchozím rokem zvýšily dovozy a vývozy živých zvířat a opět vzrostl zejména import vepřového masa.

Dovoz živých prasat byl v roce 2010 meziročně vyšší o 28,8 % (o 125,8 tis. ks) a dosáhl 562,3 tis. ks. Prasata byla nakupována především v zemích EU. Největší podíl na růstu importu živých prasat měla selata, kterých bylo v loňském roce dovezeno 449 tis. ks. To představovalo téměř 80 % meziroční navýšení. Selata, která na domácím trhu chyběla vlivem výrazného úbytku stavů prasnic v posledních třech letech, byla nakupována z 86 % v Dánsku a dále v Nizozemsku (12 %). Kromě selat byla do ČR dovážena ve větším počtu také jatečná prasata. Jejich nákup se meziročně snížil o 48,8 tis. ks na 103 tis. ks a představoval více než 3 % podíl z celkových porážek. Hlavním dodavatelem jatečných prasat bylo Německo, Nizozemsko a Francie, odkud pocházelo 94,9 % těchto zvířat. Plemenná prasata (3,9 tis. ks) pocházela především z Dánska.

Dovoz vepřového masa v roce 2010 ve srovnání s rokem 2009 vzrostl o 110,0 %, tj. o 19,7 tis. t na 198,7 tis. t v hodnotě 9,8 mld. Kč. Nejvýznamnějšími obchodními destinacemi, odkud bylo vepřové maso importováno, bylo především Německo, odkud pocházelo 52,7 % nákupu za 4,9 mld. Kč. Dále se pak významněji podílely na importu čtyři členské země – Belgie, Rakousko, Polsko a Španělsko (30 % nákupu). Dovoz vepřového masa ze třetích zemí byl realizován pouze v malém objemu (1,0 tis. t) a pocházel především z Chile.

Vývoz živých prasat se v roce 2010 meziročně výrazně zvýšil o 152,7 % ze 75,5 tis. ks na 190,8 tis. ks. Hlavní exportní artikl představovala jatečná prasata, která se na celkovém vyvezeném počtu podílela téměř 70 %, méně pak selata (podíl cca 11 %) a plemenná prasata (podíl 2 %). Nevýznamnějšími odběrateli bylo Slovensko a Maďarsko, kam směřovalo 91,7 % z celkového počtu vyvezených prasat.

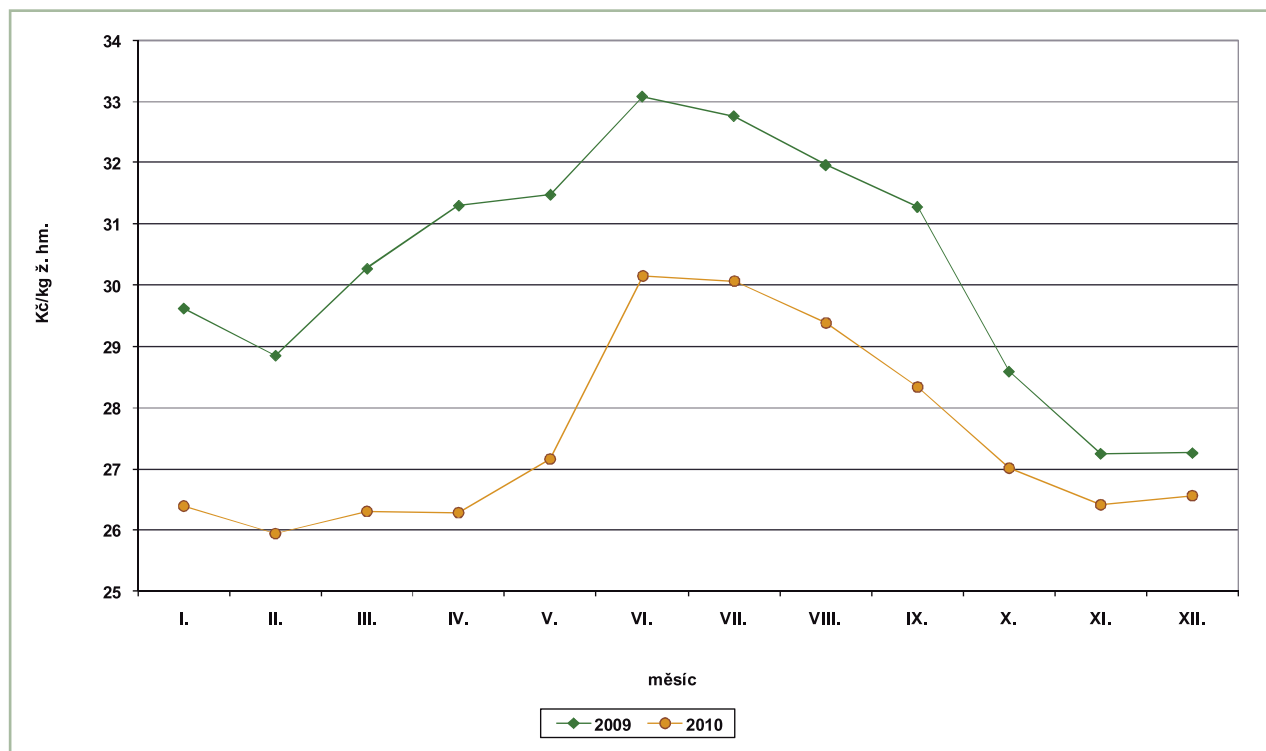
ČR zvýšila v roce 2010 meziročně vývoz vepřového masa o 4,7 % na 37,8 tis. t, což představovalo ve finančním vyjádření sumu téměř 2 mld. Kč. Exportovány byly především vepřové půlky a ostatní vykostěné maso. Nejvýznamnějším českým odběratelem bylo tradičně Slovensko (33,3 tis. t). Kromě území EU 27 byl vývoz orientován také na ruský trh, avšak byl realizován ve velmi malém objemu (0,6 tis. t). Podpora exportu byla nevýznamná, v roce 2010 se vztahovala na vývoz pouze 14 t vepřového masa.

V roce 2010 byla CZV jatečných prasat ovlivněna poklesem ceny vepřového masa na evropském trhu. Producenti v ČR v loňském roce obdrželi nejnižší cenu za jatečná zvířata během posledních patnácti let. V roce 2010 se ve srovnání s rokem 2009 snížila CZV jatečných prasat tř. SEU¹⁰⁴, podle údajů TIS^{CR} SZIF, o 9,2 %, tj. o 2,80 Kč a dosáhla 27,48 Kč/kg ž. hm. (35,31 kg j. hm.). Pouze v červnu a červenci mírně překročila hranici třiceti korun za kilogram. CZV jatečných prasat celkem v ČR v roce 2010 oslabila ještě výrazněji, a to o 9,7 % na 26,75 Kč/kg ž. hm. (34,37 Kč/kg j. hm.).

¹⁰⁴ V rámci klasifikační stupnice SEUROP.

V roce 2010 se cena průmyslových výrobců vepřového výsekového masa v návaznosti na pokles CZV jatečných prasat meziročně snížila u všech jeho druhů. Průměrná CPV vepřového výsekového masa podle TIS^{CR} SZIF v roce 2010 dosáhla 51,34 Kč/kg, což představovalo meziroční snížení o 7,0 % (o 3,84 Kč/kg). Nejvýraznější pokles CPV byl evidován u vepřových půlek se sádlem (o 8,4 %), zatímco u vepřového boku došlo k jejímu snížení (pouze o 2,7 %).

Graf T8.2/03 - Měsíční vývoj CZV jatečných prasat tř. SEU

Pramen: TIS^{CR} SZIF
Zpracoval: M. Abrahamová (ÚZEI)

Ekonomika chovu prasat se v roce 2010 mírně zlepšila především v důsledku poklesu nákladů na krmiva a výkrm prasat zůstal opětovně výrazně ztrátový. Meziroční zvýšení CZV krmných obilovin o více než 10 %, ke kterému docházelo od srpna, se nepromítlo do vyšších CPV krmných směsí pro prasata. Ty se naopak prodávaly ve srovnání s rokem 2009 levněji přibližně o 4,0 %.

Podle odhadu ÚZEI dosáhly v roce 2010 u podniků s podvojným účetnictvím náklady na výkrm prasat 33,50 Kč/kg ž. hm. Meziročně došlo k jejich snížení o 1,4 %, tj. o 0,47 Kč/kg ž. hm. Náklady na krmiva se podílely na celkových nákladech prasat ve výkrmu v roce 2010 63,9 %, zatímco v roce 2009 to bylo 64,6 %. V meziročním srovnání došlo k jejich snížení o 2,7 % (tj. o 0,29 Kč/KD), zároveň se meziročně snížily také ostatní náklady včetně režijních. Naopak se ve srovnání s rokem 2009 se zvýšily pracovní náklady o 3,0 %. V souvislosti s nízkými CZV jatečných prasat meziročně klesla cena zastavovaného selete o 6,6 % (o 3,78 Kč) na 53,62 Kč/kg ž. hm. Podle odhadu ÚZEI průměrný denní přírůstek prasat ve výkrmu v roce 2010 stagnoval na úrovni roku 2009, tj. na 0,727 kg/ks/KD.

Na základě vývoje CZV a předpokládaných nákladů vynaložených u prasat ve výkrmu lze očekávat, že v roce 2010 budou podniky chovající prasata na výkrm vykazovat opětovně výraznou ztrátu, a to přibližně 6,75 Kč/kg ž. hm. (v roce 2009 to bylo 4,36 Kč/kg ž. hm.). Výrazně záporná rentabilita chovu prasat se meziročně prohloubila o 7,3 p. b., dosáhla 20,15 % a způsobila, že v roce 2010 od chovu prasat upustily opět další zemědělské podniky.

8.2.3 Drůbeží maso – vejce

Drůbež

Světová produkce drůbežího masa v roce 2010 podle předběžných údajů USDA v meziročním porovnání vzrostla o 3,1 % a dosáhla hodnoty 79,4 mil. t. Naplnila se tak předpověď postupného oživení sektoru drůbeže, kde nejvýznamnější podíl připadá na maso kuřecí, jehož výroba se v porovnání s rokem 2009 zvýšila o 3,3 % na 74,4 mil. t, zatímco produkce krůtího masa stagnovala.

Světový obchod s drůbežím masem nezaznamenal v roce 2010 výraznější změny, dovoz se předběžně snížil o 1,3 % a vývoz vzrostl o 3,4 %. Oba největší exportéři, Brazílie a USA, měli dostatečné zásoby a nadále ovládají světový obchod s kuřecím masem. Jejich společný podíl na světovém exportu v roce 2010 činil 72,5 %. Zatímco americké exporty opětovně meziročně mírně klesly, brazilské vývozy mírně vzrostly a podíl exportu na tuzemské produkci již třetím rokem přesahoval 29 %. Mírné snížení celkového objemu dovozů kuřecího masa ovlivnilo další snížení poptávky na ruském trhu (meziročně o 48 %, podíl dovozu na ruské spotřebě činil pouze 19,3 %), které bylo ale z větší části kompenzováno růstem dovozu do Japonska, Saudské Arábie a Mexika. Světová spotřeba drůbežího masa v roce 2010 dosáhla podle předběžného odhadu hodnoty 78,1 mil. t a meziročně se zvýšila o 2,5 %.

V zemích EU 27 se v roce 2010 produkce drůbežího masa podle odhadu EK zvýšila v porovnání s rokem 2009 o 2,3 % a činila 12,0 mil. t, což je 15,1 % světové produkce. Spotřeba drůbežího masa v zemích EU meziročně klesla pouze o 0,2 % a zůstala tak na hodnotě 11,6 mil. t. Průměrná spotřeba drůbežího masa na obyvatele v EU 27 se v porovnání s rokem 2009 snížila o 0,5 % a dosáhla 23,2 kg/obyv./rok.

Situace v zahraničním obchodu EU 27 v sektoru drůbežího masa byla v roce 2010 charakterizována opětovným snížením dovozu a výrazným posílením vývozu do třetích zemí. V roce 2010 se podle předběžných údajů EK dovoz drůbežího masa do zemí EU 27 v objemovém vyjádření meziročně snížil o 8,6 %. Důvodem bylo zejména výraznější oslabení importu z Brazílie (-10,6 %), a klesl také dovoz z Chile. Naopak posílily dovozy z Thajska (o 6,4 %). Přestože se podíl Brazílie na celkovém dovozu meziročně snížil o 2,7 p. b. na 72,5 %, zůstala tato země nadále dominantním dovozcem drůbežího masa na evropský trh. Thajsko se na importu do zemí EU 27 podílelo 18,5 % a jeho podíl v porovnání s rokem 2009 vzrostl o 2,4 p. b. Vývoz drůbežího masa ze zemí EU 27 se meziročně výrazně zvýšil podle odhadu o 24,5 %. Vývoz do Ruska vzrostl o 7,9 % a ruský trh se tak podílel 19,4 % na celkovém vývozu drůbežího masa ze zemí EU. Velmi významně se meziročně zvýšil vývoz do Hongkongu (o 71 %), do Saudské Arábie (o 21 %) a o 36 % posílily také vývozy drůbežího masa do Beninu. V porovnání s rokem 2009 naopak klesl o 4 % vývoz na Ukrajinu.

V roce 2010 se podle odhadu EK průměrná cena průmyslových výrobců jatečných kuřat v EU 27 zvýšila ve srovnání s rokem 2009 o 1,0 % na 171,30 €/100 kg (tj. v přepočtu na 43,11 Kč/kg, meziroční pokles ceny po přepočtu o 3,9 %). K meziročnímu oslabení ceny došlo v řadě zemí, přičemž největší pokles nastal v Lotyšsku (-9,6 %). Snížení ceny se projevilo výrazněji také ve Francii (-6,5 %), Řecku (-5,0 %), Litvě a Bulharsku, ale nevyhnulo se ani Maďarsku, Slovensku a ČR. Naopak cena jatečných kuřat v porovnání s rokem 2009 vzrostla nejvíce ve Švédsku (+11,4 %), Dánsku (+7,2 %), Nizozemsku (+4,5 %), ale také ve Velké Británii, Belgii a Portugalsku.

V ČR byl v roce 2010 trh s drůbežím masem charakterizován poklesem stavů drůbeže, výrazným snížením produkce drůbežího masa, mírným růstem dovozů a stagnací vývozu.

Podle Soupisu hospodářských zvířat k 1. 4. 2010 se stavy drůbeže celkem v meziročním srovnání snížily o 6,2 % na 24,8 mil. ks. Současně klesly stavy kuřat na výkrm také o 6,2 % na 14,9 mil. ks a stavy kuřat na chov o 8,3 % na 2,8 mil. ks. Stavy slepic se rovněž snížily o 3,8 % na 6,2 mil. ks. U ostatní drůbeže klesl počet hus (o 12,1 % na 18,8 tis. ks), kachen (o 20,4 % na 401,7 tis. ks) a početní stavy krůt se také meziročně a opětovně výrazně snížily o 21,3 % na 376,1 tis. ks.

V ČR se celková produkce drůbežího masa roce 2010 meziročně snížila o 17,9 % na 188,2 tis. t j. hm. (250,9 tis. t ž. hm.), tj. 1,6 % produkce zemí EU. Tržní produkce jatečné drůbeže se snížila v roce 2010 v porovnání s rokem 2009 o 18,5 % na 181,1 tis. t j. hm. (tj. 241,5 tis. t ž. hm.). Samozásobení a drobný prodej se meziročně významněji nezměnil a dosáhl podle odhadu 7,1 tis. t j. hm. (tj. 9,5 tis. t ž. hm.).

V roce 2010 došlo sice opět k růstu celkového dovozu živé drůbeže a drůbežího masa, ale toto navýšení bylo meziročně výrazně nižší než v předchozím období. V porovnání s rokem 2009 dovoz drůbežího masa včetně živé drůbeže celkově vzrostl pouze o 4,2 % na 89,6 tis. t j. hm. (tj. 119,5 tis. t ž. hm.), z toho import samotného drůbežího masa se meziročně zvýšil o 4,1 % na 84,6 tis. t j. hm. Hlavním dovozcem drůbežího masa zůstalo i v roce 2010 Polsko (35,4 tis. t), Brazílie si nadále udržela druhé místo (12,7 tis. t), třetím významným dovozcem bylo Slovensko (8,1 tis. t) a čtvrté Německo (7,0 tis. t). Sortiment dováženého masa se také výrazněji nezměnil. Nejvíce bylo dováženo zmrazené vykostěné kuřecí maso dělené, dále pak nedělené čerstvé/chlazené kuřecí maso, zmrazená nevykostěná kuřecí stehna, čerstvé/chlazené vykostěné kuřecí maso dělené a zmrazené nedělené kachní maso. V roce 2010 došlo také k mírnému meziročnímu nárůstu dovozu živé drůbeže o 4,3 % na 4,9 tis. t j. hm. Živé drůbeže bylo do ČR importováno celkem 33,9 mil. ks, z toho živých kuřat do 185 g určených pro výkrm bylo dovezeno 22,4 mil. ks a jejich podíl na celkovém dovozu živé drůbeže činil 66 %. Do ČR bylo importováno nejvíce živé drůbeže z Německa (20,7 mil. ks) a ze Slovenska (9,6 mil. ks). Podíl dovozu drůbežího masa včetně živé drůbeže na domácí spotřebě posílil na 40,4 % (tj. meziroční nárůst o 7,3 p. b.).

V roce 2010 zaznamenal vývoz drůbeže a drůbežího masa z ČR velmi mírný pokles. Proti roku 2009 se snížil pouze o 0,5 % na 56,1 tis. t j. hm. (tj. 74,8 tis. t ž. hm.), z toho export drůbežího masa se meziročně zvýšil o 5,8 % na 27,2 tis. t. Významnou vývozní destinací pro drůbeží maso zůstalo Slovensko, kam se v roce 2010 vyvezlo 11,2 tis. t. V roce 2010 směřoval vývoz drůbežího masa tradičně do Německa (4,6 tis. t) a Nizozemska (4,2 tis. t). Sortiment vyváženého masa zahrnoval převážně čerstvé, chlazené i zmrazené dělené kuřecí maso. Export živé drůbeže se však v porovnání s rokem 2009 naopak snížil o 5,9 % na 28,9 tis. t j. hm. Živé drůbeže bylo z ČR exportováno celkem 107,1 mil. ks, z toho živých kuřat do 185 g určených pro výkrm bylo vyvezeno 81,0 mil. ks a jejich podíl na celkovém vývozu živé drůbeže činil 75,6 %. Z ČR byla živá drůbež stejně jako v roce 2009 nejvíce vyvážena na Slovensko (36,3 mil. ks), vzrostl vývoz do Polska (25,0 mil. ks), na druhou stranu meziročně výrazně oslabil export do Rumunska (16,4 mil. ks), naopak čtyřnásobně vzrostl vývoz živé drůbeže na Ukrajinu (14,2 mil. ks). V roce 2010 byl v rámci vývozních subvencí podpořen export 4,5 mil. ks živé drůbeže. Podíl vývozu na domácí produkci činil 29,8 % (ve srovnání s rokem 2009 došlo ke zvýšení o 5,2 p. b.). Záporné saldo zahraničního obchodu s drůbežím masem a živou drůbeží se v roce 2010 znovu mírně prohloubilo a dosáhlo hodnoty 33,5 tis. t j. hm. (ve finančním vyjádření 1 408 mil. Kč).

Spotřeba drůbežího masa v ČR je dlouhodobě pozitivně ovlivňována příznivými spotřebitelskými cenami ve srovnání s ostatními druhy masa, širokou nabídkou výrobků z drůbežího masa v obchodní síti a rozmanitostí kuchyňské úpravy. Přesto se v roce 2010 domácí spotřeba meziročně výrazně snížila o 14,7 % na 221,8 tis. t j. hm. (295,0 tis. t ž. hm.) a spotřeba drůbežího masa na obyvatele klesla na 21,1 kg/obyv./rok. Soběstačnost v sektoru drůbežího masa se ve srovnání s předchozím rokem snížila o 3,3 p. b. a dosáhla hodnoty 84,9 % (míra soběstačnosti v zemích EU 27 v roce 2010 meziročně vzrostla o 2,6 p. b. a činila 103,3 %).

T8.2/04 - Bilance výroby a spotřeby drůbežího masa a jeho ekonomika

Ukazatel	MJ	2006	2007	2008	2009	2010 ¹⁾	Meziroční index
Bilance							
Stavy drůbeže celkem	tis. ks	25 736,0	24 592,1	27 316,9	26 490,9	24 838,4	93,8
Počáteční zásoba	tis. t j. hm.	9,3	7,9	6,3	8,7	7,5	86,2
Výroba	tis. t j. hm.	228,6	225,1	246,8	229,3	188,2	82,1
Dovoz ²⁾	tis. t j. hm.	66,8	58,1	67,5	86,0	89,6	104,2
Celková nabídka	tis. t j. hm.	304,7	291,1	320,6	324,0	285,3	88,1
Domácí spotřeba	tis. t j. hm.	252,8	233,2	257,3	260,1	221,8	85,3
Vývoz ²⁾	tis. t j. hm.	44,0	51,6	54,6	56,4	56,1	99,5
Celková poptávka	tis. t j. hm.	296,8	284,8	311,9	316,5	277,9	87,8
Konečná zásoba	tis. t j. hm.	7,9	6,3	8,7	7,5	7,4	98,7
Soběstačnost ³⁾	%	90,4	96,5	95,9	88,2	84,9	-3,3
Ekonomika jatečných kuřat							
Náklady na produkci ⁴⁾	Kč/kg ž. hm.	19,61	20,67	23,77	21,37	20,96	98,1
CZV jatečných kuřat	Kč/kg ž. hm.	19,18	20,98	22,82	20,66	20,38	98,6
Přímé platby a dotace vstupů	Kč/kg ž. hm.	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	x
Souhrnná rentabilita ⁵⁾	%	-2,19	1,50	-4,00	-3,32	-2,77	0,6
CZV SRN jatečných kuřat	€/kg ž. hm.	0,68	0,80	0,85	0,80	0,80	100,0
CZV ČR jatečných kuřat	€/kg ž. hm.	0,68	0,76	0,92	0,78	0,81	103,8

¹⁾ Údaje o dovozu a vývozu jsou předběžné, rovněž navazující výpočty nabídky, poptávky a spotřeby.

²⁾ Dovoz a vývoz včetně živých zvířat.

³⁾ Soběstačnost - meziroční index je vyjádřen v p. b. (tj. rozdílem %).

⁴⁾ Náklady respondentů s podvojným účetnictvím podle výběrového šetření ÚZEI; rok 2009 odhad;

⁵⁾ Souhrnná rentabilita se rovná nákladové rentabilitě vzhledem k tomu, že se neuvažují žádné přímé podpory. Meziroční index u souhrnné rentability je vyjádřen v p. b. (tj. rozdílem %).

Pramen: ČSÚ - Výsledky chovu drůbeže, Ceny zemědělských výrobců, Soupis hospodářských zvířat k 1. 4., Statistika zahraničního obchodu ČSÚ; AMI; výpočty ÚZEI a MZe

Zpracoval: J. Teichmanová (ÚZEI), M. Roubalová (MZe)

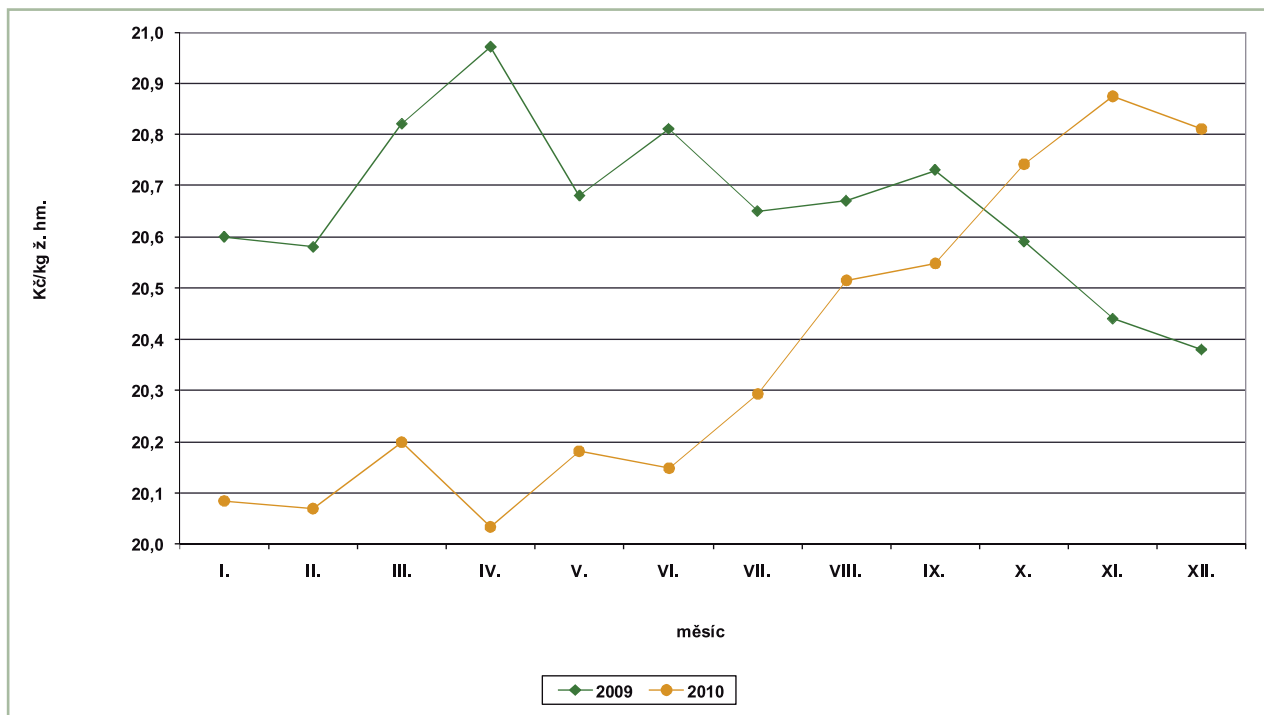
CZV jatečných kuřat tř. I v roce 2010 klesla o 1,4 % na 20,38 Kč/kg ž. hm., tj. ve srovnání s rokem 2009 pokles o 0,28 Kč/kg ž. hm.

Průměrná CZV jatečných kachen se ve srovnání s rokem 2009 snížila o 6,5 % na 26,53 Kč/kg ž. hm. CZV brojlerových krůt klesla o 7,3 % na 28,52 Kč/kg ž. hm.

Ceny průmyslových výrobců a spotřebitelské ceny kuchaných kuřat kopírovaly vývoj CZV a dosahovaly nižší úrovně než v roce 2009. Průměrná CPV kuchaných kuřat tř. I klesla o 4,0 % na 39,06 Kč/kg a průměrná SC se snížila o 1,5 % na 56,79 Kč/kg.

V roce 2010 byla výroba drůbežího masa v ČR opětovně nerentabilní. Jednotkové náklady na výkrm jatečných kuřat se sice podle odhadu ÚZEI v roce 2010 meziročně snížily o 1,9 % na 20,96 Kč/kg ž. hm. u podniků s podvojným účetnictvím, zároveň však došlo k poklesu CZV. Snížení nákladů bylo dáno poklesem cen krmných obilovin a tedy i krmných směsí v průběhu roku 2010. Náklady na krmiva se podílely v roce 2010 na celkových nákladech 71,8 % (proti roku 2009 došlo k poklesu o 0,6 p. b.). V meziročním srovnání klesly v roce 2010 podle ČSÚ ceny krmných směsí pro brojlerů pouze o 2,8 %, protože příznivý cenový vývoj v průběhu roku byl v závěrečném období vystřídán růstem CPV krmných směsí. Podniky s výkrmem jatečných kuřat vykazovaly v roce 2010 ztrátu 0,58 Kč/kg. Ve srovnání s rokem 2009 došlo k velmi mírnému zlepšení ekonomiky výkrmu jatečných kuřat o 0,13 Kč/kg.

Graf T8.2/04 - Měsíční vývoj CZV jatečných kuřat tř. jak. I

Pramen: ČSÚ
Zpracoval: J. Teichmanová (ÚZEI)

Vejsce

V roce 2010 se podle předběžného odhadu EK trh vajec v zemích EU 27 meziročně výrazněji nezměnil. Produkce vajec se mírně snížila o 0,3 % a dosáhla hodnoty 7,3 mil. t. Výroba tak byla schopna nadále uspokojit poptávku na evropském trhu vajec a předpokládá se v důsledku poklesu spotřeby v porovnání s předchozím rokem (o 0,8 %) mírné zvýšení míry soběstačnosti (o 0,5 %) na hodnotu 102,1 %. Celková spotřeba vajec dosáhla hodnoty 6,4 mil. t. Spotřeba vajec na obyvatele byla odhadnuta na 12,8 kg/rok (tj. 214 ks/rok) a meziročně se snížila o 1,1 %.

Situace v zahraničním obchodu EU 27 v sektoru vajec byla v roce 2010 charakterizována meziročně mírným zvýšením dovozu a výrazným posílením vývozu do třetích zemí. V roce 2010 se podle předběžných údajů EK dovoz vajec do zemí EU 27 v objemovém vyjádření zvýšil v porovnání s rokem 2009 o 3,1 % na hodnotu 31,4 tis. t. Ke zvýšení importu došlo u hlavního dovozce USA (o 18 %) a výrazně posílil dovoz z Albánie (o 93 %), zatímco import z druhé nejvýznamnější dovozní země, Argentiny, meziročně stagnoval. Podíl USA na celkovém dovozu vajec do zemí EU meziročně vzrostl a činil 42,9 %, podíl Argentiny dosáhl hodnoty 25,2 %. Značně se naopak snížil import z Indie (-45 %) a Mexika (-25 %). Vývoz vajec ze zemí EU 27 se v porovnání s rokem 2009 výrazně zvýšil podle odhadu o 21,0 % na hodnotu 181,7 tis. t. Hlavním důvodem byl nárůst exportu do Japonska (+12,2 %) a také zvýšení vývozu do Švýcarska (+4 %). Na tyto dva trhy v roce 2010 směřovalo 54 % vývozu vajec ze zemí EU.

V roce 2010 předběžně podle EK průměrná tržní cena vajec na reprezentativních trzích EU 27 oslabila meziročně o 6,5 % na 112,09 €/100 kg (tj. v přepočtu na 1,63 Kč/ks, meziroční pokles ceny po přepočtu o 10,4 %). K velmi výraznému snížení ceny vajec došlo ve Španělsku (o 20,6 %) a v Belgii (o 19,5 %). Cena vajec se snížila o více než 10 % také v Lotyšsku, Bulharsku a ve Francii. Naopak v některých zemích se jejich cena v porovnání s rokem 2009 mírně zvýšila (Estonsko 5,0 %, Polsko 3,8 % a také Dánsko, Švédsko a Velká Británie).

V roce 2010 byl trh s vejci v ČR charakterizován meziročním snížením výroby, poklesem početních stavů slepic, oslabením cen vajec, zvýšením dovozů i vývozů a snížením spotřeby.

V ČR dosáhl průměrný stav nosnic v užitkových chovech v roce 2010 podle ČSÚ 8,6 mil. ks, z toho v zemědělském sektoru bylo chováno méně než polovina, tj. 46,7 % (4,0 mil. ks) a v domácích hospodářstvích bylo evidováno 4,6 mil. ks slepic¹⁰⁵.

V roce 2010 dosáhla celková produkce konzumních vajec, včetně domácích hospodářství 122,1 tis. t (v přepočtu 2 125,1 mil. ks), tj. 1,8 % produkce zemí EU. Podle ČSÚ v roce 2010 klesla meziročně produkce konzumních vajec v zemědělském sektoru o 7,4 % na 71,1 tis. t (1 236,8 mil. ks). Průměrná roční snáška vajec na slepici v užitkových chovech dosáhla 309 ks¹⁰⁶, v domácích hospodářstvích podle odhadu ČSÚ zůstala na stejné úrovni jako v roce 2009, a to 195 ks vajec.

Dovoz vajec včetně vaječné hmoty do ČR se v roce 2010 zvýšil v porovnání s rokem 2009 o 25,1 % na 38,8 tis. t (675,0 mil. ks v ekvivalentu skořápkových vajec). Opětovně vzrostl dovoz skořápkových vajec, avšak mírně klesl dovoz vaječných hmot. Vajec ve skořápce (konzumních a násadových) bylo dovezeno 24,2 tis. t (421,6 mil. ks), z toho vajec konzumních 23,2 tis. t (403,3 mil. ks, tj. o 53,9 % více než v roce 2009). Import vajec násadových se zvýšil meziročně o 41,9 % na 1,1 tis. t (18,3 mil. ks). Nejvýznamnějším dodavatelem konzumních vajec do ČR bylo v roce 2010 opět Polsko (247,4 mil. ks, tj. 61,3 % celkového dovozu konzumních vajec), které tak svůj podíl meziročně zvýšilo o 6,6 p. b. Posílil také dovoz ze Španělska (55,3 mil. ks) a z Německa (53,0 mil. ks). Naopak meziročně oslabil dovoz konzumních vajec ze Slovenska (20,3 mil. ks). Dovoz z těchto čtyř zemí představoval 93,2 % dovozu konzumních vajec v roce 2010. Dovoz vaječných hmot

¹⁰⁵ Průměrný stav slepic v roce 2010 nelze porovnávat s průměrným stavem v roce 2009, protože od referenčního roku 2010 ČSÚ nesleduje stavy a krmné dny slepic celkem, ale pouze nosnic. Proto není meziroční index průměrného stavu slepic uveden.

¹⁰⁶ V roce 2010 se průměrná snáška týká nosnic v zemědělském sektoru, v roce 2009 se týká nosnic a chovných slepic celkem, proto nelze oba roky srovnávat.

celkem, tj. sušených a tekutých, v objemovém vyjádření v roce 2010 meziročně klesl o 6,1 %. Dovoz sušených vaječných hmot se meziročně zvýšil o 14,0 % na 644 t (v ekvivalentu skořápkových vajec 46,4 mil. ks). Dovoz tekutých vaječných hmot se v roce 2010 snížil v porovnání s rokem 2009 o 7,1 % na 10,3 tis. t (v ekvivalentu skořápkových vajec 207,2 mil. ks). Dovoz vajec a vaječných hmot se na domácí spotřebě podílel 23,8 %, což je ve srovnání s rokem 2009 o 5,1 p. b. více.

Vývoz vajec včetně vaječné hmoty v roce 2010 ve srovnání s předchozím rokem vzrostl o 13,8 % na 15,6 tis. t (271,8 mil. ks v ekvivalentu skořápkových vajec). Vajec ve skořápce bylo vyvezeno 9,5 tis. t (164,8 mil. ks), z toho vajec konzumních 5,7 tis. t (99,5 mil. ks) a vajec násadových 3,8 tis. t (65,3 mil. ks). Největší objem byl prodán do Německa (55,7 mil. ks) a na Slovensko (15,6 mil. ks). Do těchto dvou zemí bylo v roce 2010 vyvezeno 71,7 % konzumních vajec. Vývoz vaječných hmot celkem, tj. sušených a tekutých, v objemovém vyjádření v roce 2010 meziročně vzrostl o 231,1 %. Vývoz sušených vaječných hmot se sice proti roku 2009 zvýšil pouze o 12,1 % na 292 t (v ekvivalentu skořápkových vajec 21,3 mil. ks), avšak vývoz tekutých vaječných hmot velmi výrazně meziročně posílil o 282,7 % na 4 286 t (v ekvivalentu skořápkových vajec 85,7 mil. ks). V roce 2010 byl podpořen export 4,1 mil. ks vajec. Podíl vývozu vajec včetně vaječných hmot na domácí produkci se v porovnání s předchozím rokem zvýšil o 2,0 p. b. na 11,2 %. Saldo zahraničního obchodu s vejci v přepočtu na vejce skořápková bylo již šestým rokem po sobě záporné a dosáhlo hodnoty 403,2 mil. ks (ve finančním vyjádření 386,3 mil. Kč).

V roce 2010 byla domácí spotřeba konzumních vajec 160,9 tis. t (2 799,7 mil. ks). Spotřeba konzumních vajec na obyvatele se proti roku 2009 snížila a dosáhla hodnoty 12,8 kg/obyv./rok (tj. 223,4 ks/obyv./rok). V roce 2010 byla míra soběstačnosti 84,1 %, zatímco v průměru EU 27 dosahovala 101,7 %.

T8.2/05 - Balance výroby a spotřeby vajec a jejich ekonomika

Ukazatel	MJ	2006	2007	2008	2009	2010 ¹⁾	Meziroční index
Balance							
Průměrný stav slepic²⁾	tis. ks	10 388,6	10 661,1	10 790,9	10 442,8	8 553,6	x
Průměrná roční užitkovost²⁾	ks/nosnici	277,9	281,4	284,8	290,3	309,3	x
Výroba³⁾	tis. t	142,3	148,0	152,1	148,5	122,1	x
z toho domácí hospodářství	tis. t	55,6	55,1	53,2	52,7	51,1	96,9
Dovoz⁴⁾	tis. t	51,3	26,3	25,2	31,0	38,8	125,1
Celková nabídka	tis. t	193,6	174,3	177,4	179,5	160,9	x
Domácí spotřeba	tis. t	182,2	165,4	166,3	165,8	145,3	x
Vývoz⁴⁾	tis. t	11,4	8,9	11,1	13,7	15,6	113,8
Celková poptávka	tis. t	193,6	174,3	177,4	179,5	160,9	x
Soběstačnost⁵⁾	%	78,1	89,5	91,5	89,6	84,1	x
Ekonomika							
Náklady na produkci⁶⁾	Kč/ks	1,82	.	1,75	1,63	.	x
CZV tříděných vajec	Kč/ks	1,47	1,67	1,75	1,73	1,63	94,2
Přímé platby a dotace vstupů	Kč/ks	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	x
Souhrnná rentabilita⁷⁾	%	-19,23	.	0,00	6,13	.	x
Cena EU vejce L a M	€/100 kg	95,73	110,41	113,21	119,85	112,09	93,5
Cena ČR vejce L a M	€/100 kg	84,18	99,01	109,98	113,83	100,37	88,2

¹⁾ Údaje o dovozu a vývozu jsou předběžné, rovněž navazující výpočty nabídky, poptávky a spotřeby.

²⁾ Rok 2006-2009 údaje o stavech a užitkovosti slepic v užitkových i rozmnožovacích chovech, od roku 2010 uvádí ČSÚ údaje pouze za nosnice v užitkových chovech.

³⁾ Výroba a další bilanční ukazatele jsou nově uváděny v tis. t. Od roku 2010 změna metodiky ČSÚ - výroba pouze za užitkové chovy, v letech 2006-2010 byla započtena do výroby i násadová vejce.

⁴⁾ Dovoz a vývoz včetně násadových vajec. Konverzní koeficienty pro přepočet kg/ks vajec: skořápková vejce 17,4 ks, tekuté vaječné produkty 20 ks, sušené vaječné produkty 72 ks.

⁵⁾ Soběstačnost - meziroční index je vyjádřen v p. b. (tj. rozdílem %).

⁶⁾ Náklady respondentů s podvojným účetnictvím podle výběrového šetření ÚZEI.

⁷⁾ Souhrnná rentabilita se rovná nákladové rentabilitě vzhledem k tomu, že se neuvažují žádné přímé podpory. Meziroční index u souhrnné rentability je vyjádřen v p. b. (tj. rozdílem %).

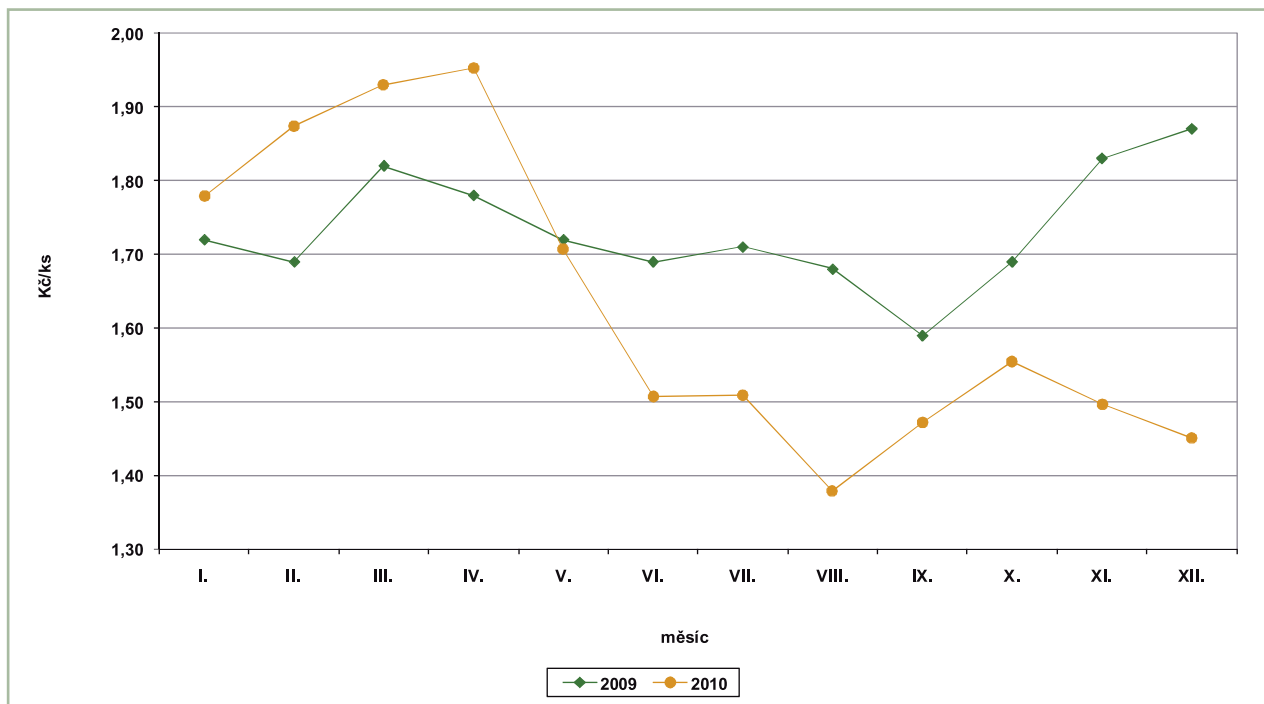
Pramen: ČSÚ - Výsledky chovu drůbeže, Ceny zemědělských výrobců, Statistika zahraničního obchodu ČSÚ; Evropská komise; výpočty ÚZEI a MZe

Zpracoval: J. Teichmanová (ÚZEI), M. Roubalová (MZe)

Průměrná CZV tříděných vajec v roce 2010 dosáhla 1,63 Kč/ks, tj. proti roku 2009 oslabení o 5,7 % (snížení o 0,10 Kč/ks). Spotřebitelské ceny kopírovaly vývoj cen zemědělských výrobců. Průměrná SC v roce 2010 klesla proti roku 2009 o 4,4 % na 24,71 Kč/10 ks.

Meziroční pokles cen krmných směsí pro nosnice, který činil 3,2 %, byl doprovázen výraznějším snížením CZV tříděných vajec, takže v porovnání s rokem 2009 nelze v roce 2010 pravděpodobně předpokládat zlepšení rentability produkce vajec.

Graf T8.2/05 - Měsíční vývoj CZV vajec slepičích tříděných

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: J. Teichmanová (ÚZEI)

8.2.4 Ovce, kozy – skopové maso

Převážná část produkce se realizuje formou samozásobení a proto vývoj cen na evropském trhu má vliv jen na poměrně malou část domácí produkce, která se dostává na trh. Ve většině hlavních producentů zemí EU v roce 2010 CZV lehkých jehňat klesla nebo stagnovala a průměr EU dosáhl úrovně 5,89 €/kg ž. hm., tj. v přepočtu 149,00 Kč/kg. V kategorii těžkých jehňat meziročně výrazně vzrostla CZV v Rumunsku a v Irsku a zejména vlivem cenového růstu v těchto zemích se průměr EU meziročně zvýšil na 4,40 €/kg ž. hm., tj. v přepočtu na 111,28 Kč/kg. V řadě zemí EU však naopak CZV těžkých jehňat znatelně klesla.

V České republice byl vykázán výrazný růst celkových stavů ovcí a koz i růst základního stáda. K 1. 4. 2010 bylo v ČR evidováno celkem 196,9 tis. ks ovcí a beranů, což je růst o 13,8 tis. ks (o 7,6 %). V kategorii bahnic vzrostly stavy z 98,7 tis. ks v roce 2009 na 103,8 tis. ks v roce 2010. Ve srovnání s rokem 2000, kdy dosáhly stavy ovcí v ČR minima, se počet kusů ovcí v roce 2010 více než zdvojnásobil. V kategorii koz a kozlů bylo k 1. 4. 2010 evidováno 21 709 ks, což je o 30,2 % více než v předchozím roce. Pozitivní vývoj stavů byl stimulován rostoucí poptávkou a spotřebitelskou oblibou produktů chovu a podporami zemědělské politiky.

T8.2/06 - Balance výroby a spotřeby skopového a koziho masa¹⁾

Ukazatel	MJ	2006	2007	2008	2009	2010 ²⁾	Meziroční index
Stavy ovcí celkem	ks	148 412	168 910	183 618	183 084	196 913	107,6
Stavy koz celkem	ks	14 402	16 222	16 627	16 674	21 709	130,2
Výroba	tis. t j. hm.	1,60	1,70	1,94	1,94	2,15	110,8
z toho - domácí hospodářství	tis. t j. hm.	1,40	1,45	1,65	1,65	1,86	112,7
Dovoz ³⁾	tis. t j. hm.	0,46	0,55	0,46	0,48	0,31	64,6
Celková nabídka	tis. t j. hm.	2,06	2,25	2,40	2,42	2,46	101,7
Domácí spotřeba	tis. t j. hm.	1,94	2,16	2,32	2,35	2,37	100,9
Vývoz ³⁾	tis. t j. hm.	0,12	0,09	0,08	0,07	0,09	128,6
Celková poptávka	tis. t j. hm.	2,06	2,25	2,40	2,42	2,46	101,7
Soběstačnost ⁴⁾	%	82,47	78,70	83,62	82,55	90,72	8,2

¹⁾ Koefficient přepočtu živé hmotnosti na jatečnou = 0,46.²⁾ Údaje o dovozu a vývozu jsou předběžné, rovněž navazující výpočty nabídky, poptávky a spotřeby.³⁾ Dovoz a vývoz včetně živých zvířat.⁴⁾ Soběstačnost - meziroční index je vyjádřen v p. b. (tj. rozdílem %).

Pramen: ČSÚ; MZe; Statistika zahraničního obchodu ČSÚ; Svaz chovatelů ovcí a koz

Zpracoval: I. Bošková (ÚZEI), M. Roubalová (MZe)

V porážkách skopového a koziho masa došlo v návaznosti na růst stavů k dalšímu zvýšení počtu poražených kusů. Tradičně převažoval způsob samozásobení, jehož podíl na celkových porážkách se stejně jako v předchozím roce zvýšil. Celkové porážky ovcí včetně domácích porážek dosáhly podle odhadu ČSÚ 134,8 tis. ks, z toho 108,5 tis. ks jehňat. Z uvedených počtů bylo podle údajů ČSÚ na jatkách poraženo 9,2 tis. ks ovcí (včetně 7,4 tis. ks jehňat). Počet poražených ovcí celkem se meziročně zvýšil o 11,0 %, růst porážek však připadal výhradně na domácí porážky, neboť počet zvířat poražených na jatkách naopak klesl o 2,1 %. Průměrná porážková hmotnost jehňat vzrostla ve srovnání s předchozím rokem o 3,7 kg a činila 34,7 kg ž. hm./ks. Porážky koz včetně domácích porážek činily podle odhadu ČSÚ 17,5 tis. ks. Počet poražených koz na jatkách činil 623 ks. Meziroční růst produkce skopového a koziho masa o více než 10 % současně zvýšil domácí soběstačnost, která přesáhla 90 %.

Růst CZV jatečných jehňat, který se výrazně projevil již v předchozím roce, pokračoval i v roce 2010. Průměrná CZV jatečných jehňat vzrostla na 61,1 Kč/kg ž. hm., což je meziroční zvýšení o 2,70 Kč (o 4,6 %).

V zahraničním obchodě se v celkovém přepočtu na skopové a kozi maso mírně zvýšil vývoz i dovoz. Vývoz se zvýšil v důsledku navýšení exportu skopového a koziho masa zejména na Slovensko a dále do Německa a Rumunska. Podíl skopového a koziho masa na celkovém exportu činil 59,3 %. Zbylou část tvořil vývoz živých ovcí, který směřoval do Rakouska a Francie a zejména do Libanonu. Celkem bylo vyvezeno 1 855 ks živých ovcí. Důvod se uskutečnil téměř výhradně v maso, z toho téměř polovina byla dovezena z Německa. Necelá čtvrtina dovozu pocházela z Nového Zélandu a velký podíl zaujímal rovněž Španělsko. Na zbytku dovozu skopového a koziho masa se podílelo 11 zemí z Evropy, jižní Ameriky a Oceánie. Důvod živých ovcí, stejně jako zahraniční obchod s živými kozami, se tradičně pohyboval v nulovém nebo minimálním množství.

Chov ovcí a koz v ČR nadále představuje perspektivní odvětví živočišné výroby. Rostoucí domácí poptávka vytváří příznivé prostředí pro zvýšení nabídky z domácí produkce. Chov ovcí a koz je rovněž přímo podporován národními doplňkovými platbami. Sazba této platby pro ovce a kozy v roce 2010 činila 1 000,00 Kč/VDJ a sazba platby směřovaná na chov všech přezvýkavců byla stanovena ve výši 1 310,10 Kč/VDJ. Celkem po přepočtu přes VDJ tak připadlo na oprávněnou bahnici a kozu 346,50 Kč. Další přímé podpory byly zaměřeny zejména na udržování a zlepšování genetického potenciálu a podporu kontroly užitkovosti. Dále mohli chovatelé ovcí a koz využít nepřímé podpory na z. p.

Současná populace ovcí je zaměřena zejména na produkci masa. Zpracování ovčího a koziho mléka se uskutečňuje v místech chovů ovcí a koz, přesto se řada produktů dostává na trh, zejména v podobě ovčích a kozích sýrů, jejichž spotřebitelská obliba stále stoupá. Výrobky se mimo prodej ze dvora a dalších doplňkových forem prodeje začínají prosazovat i v nabídce řetězcových prodejen. Od roku 2010 mohou producenti využívat program „Regionální potravina“. V roce 2010 se mezi výrobky s označením „Regionální potravina“ zařadily i některé výrobky z koziho mléka.

8.3 Produkce potravinářského odvětví celkem a podle rozhodujících oborů

Podle produkce se potravinářský sektor v ČR řadil v roce 2010 ke klíčovému odvětvím zpracovatelského průmyslu, i když i ve zmíněném roce pokračoval v hodnoceném sektoru nepříznivý vývoj výkonnosti z krizového roku 2009.

Zpracovatelský průmysl celkem v roce 2010 u tržeb za prodej vlastních výrobků a služeb v b. c. zaznamenal meziroční zvýšení zhruba o 13 %, a to především vlivem odvětví orientovaných na zahraniční poptávku. Výroba potravin a nápojů, která je směřována převážně na domácí trh, patřila k 9 sektorům (ze 14 v rámci zpracovatelského průmyslu), které i v roce 2010 zůstávaly v útlumu. Také podíl výroby potravin a výroby nápojů na zpracovatelském průmyslu se v roce 2010 snížil na 8,2 % (v roce 2009 tento podíl činil 9,8 %).

Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb ve výrobě potravin a ve výrobě nápojů celkem u souboru podniků s 50 a více zaměstnanci v roce 2010 meziročně klesly. Tento pokles činil 5,4 % a úroveň tržeb dosáhla jen 212,3 mld. Kč (z toho za výrobu potravin bylo vykázáno 159,0 mld. Kč a za výrobu nápojů 53,3 mld. Kč). Hlavní příčinou snížení objemu tržeb je pokles CPV potravinářských výrobků v průměru o 2,2 % i CPV nápojů o 1,5 %. CPV meziročně vzrostly pouze u mléčných výrobků (o 6,2 %), a to vlivem výraznějšího zvyšování v posledních měsících hodnoceného roku.

Produkce za potravinářské výrobky v roce 2010 měřená meziročním indexem průmyslové produkce (IPP) ve výrobě potravinářských výrobků (12. měsíc v porovnání se stejným měsícem předchozího roku) klesla na hodnotu 97,2. U výroby nápojů se situace meziročně příliš nezměnila a obdobná hodnota dosáhla 100,3.

Při střednědobém hodnocení podle IPP jako indexu bazického (vztaheno ke 12. měsíci 2005) zůstal u výroby potravinářských výrobků tento index na úrovni 93,5, avšak u výroby nápojů vzrostl na hodnotu 107,8. Za zpracovatelský průmysl jako celek bylo dosaženo u tohoto indexu ještě vyšší hodnoty, a to 111,9. Příznivý vývoj zpracovatelského průmyslu se zakládá na produkci odvětví s vyšší exportní schopností, což do značné míry platí i pro výrobu nápojů.

Jednotlivé výrobní obory, resp. jejich skupiny (po zavedení třídění CZ-NACE), reprezentované soubory podniků s 50 a více zaměstnanci, se v roce 2010 vyvíjely následovně:

Výroba masa a masných výrobků si sice udržela klíčovou pozici v potravinářské výrobě, avšak z hlediska výkonnosti výrazně meziročně oslabila. Tento vývoj je spojen s poklesem CPV masa a masných výrobků, při orientaci na výrobky v nižších cenových úrovních. Pro výrobu bylo také využíváno importované maso a droby, a to především vepřové. Zhoršení výkonnosti proto nastalo zejména u zpracování masa, což nebylo plně kompenzováno zvýšením výroby masných výrobků.

Zpracování ryb i v hodnoceném roce zůstalo minoritním oborem, ale jeho výkonnost se dále zvýšila, a to i při odhadovaném mírném růstu spotřeby.

Zpracování ovoce, zeleniny a brambor svou výkonnost v hodnoceném roce posílilo, a to i při nepříznivé situaci ve sklizni ovoce a zeleniny (týkalo se téměř všech druhů) z důvodu vývoje počasí. Zvýšení výkonnosti je spojeno především se změnou výrobní struktury oboru, kdy výrazně příznivý trend se projevil u zpracování brambor a kompenzoval mírný pokles produkce u zpracování ovoce a zeleniny. U některých druhů zeleniny (konzervované a sušené drcené) bylo však zaznamenáno i zvýšení exportu. Vcelku pozitivní vývoj u zpracování brambor je spjat s rozšiřováním nabízeného sortimentu, o nějž mají spotřebitelé trvale zájem.

Výroba rostlinných a živočišných tuků a olejů ve sledovaném roce dále výrazně ztratila na výkonnosti, a to při snížení CPV z pohledu celého roku, i když v jeho posledních měsících nastal v důsledku změn (zúžení) ve výrobní základně oboru jejich výrazný růst.

Výroba mléčných výrobků, která se v roce 2008 dostala do recese a pokračovala v nepříznivém vývoji výkonnosti i v roce 2009, se v roce 2010 oživila a posílila svou nadále klíčovou pozici v oborové struktuře. Při meziročně menším objemu nakoupeného mléka o 1,8 %, při rozšiřování mléčných automatů (podle SVS je jich 169), resp. prodeje ze dvora, a při vyšších nákupních cenách mléka znatelně vzrostly i CPV mléčných výrobků. Zvýšení objemu produkce bylo docíleno u výroby tvarohových dezertů a výroby tvarohů, dále u smetanových krémů a konzumních smetan. U dalších skupin mléčných výrobků nastal v roce 2010 pokles při rostoucím dovozu, a to zejména u másla, jogurtů, kysaných výrobků (bez podmáslí) a sýrů a také sušeného mléka.

Výroba mlýnských a škrobářenských výrobků, v níž výroba mlýnských výrobků je rozhodující, v hodnoceném roce oslabila. Tento vývoj je spojen s meziročním poklesem sklizně obilovin s nevyrovnanými jakostními parametry a též se snížením výroby bramborového škrobu. Dále měl na oslabení výkonnosti vliv výrazný pokles CPV, u nichž došlo k jejich růstu až v posledních měsících roku 2010. Dosavadní pozici v oborové struktuře si tato agregace výrob neudržela a její podíl na potravinářské výrobě klesá.

Výroba pekařských, cukrářských a jiných moučných výrobků v hodnoceném roce meziročně si svou výkonnost téměř udržela, a to i při poměrně výrazném poklesu CPV pečiva a cukrářských výrobků. Týkal se zejména běžného pečiva, avšak u tržeb byl pokles nahrazen vyšší produkcí a zčásti rozšířením sortimentu pekařských a cukrářských výrobků.

Výroba ostatních potravinářských výrobků při poměrně široké vnitřní členitosti mírně meziročně ztratila na výkonnosti. V této skupině výrob nejvýrazněji posílila výroba hotových pokrmů (z masa, ryb, zeleniny a zmrazených a trvanlivé pizzy) včetně pokrmů regionální nebo národní kuchyně a ostatních potravinářských výrobků jinde nezařazených (polévek a vývarů, obložených chlebů, syrové pizzy aj.) včetně droždí, vaječných výrobků aj. Převahu však mělo snížení výkonnosti při zpracování čaje a kávy a také koření a aromatických výtažků. V podstatě stagnace, resp. mírné snížení se však projevilo u dosud nosných výrob této skupiny, tj. výroby cukru a výroby kakaa, čokolády a cukrovinek, což meziroční vývoj celé skupiny nejvíce ovlivnilo. Tato agregace výrob nadále patří svou výkonností k největším potravinářským oborům, a s ohledem na negativní vývoj výkonnosti u některých jiných oborů svou pozici v potravinářství si upevnila.

Výroba hotových krmiv, měřeno tržbami, meziročně v podstatě stagnovala. Důvodem je celoroční pokles CPV krmiv u všech hlavních druhů krmných směsí, avšak při jejich postupném růstu v průběhu hodnoceného roku. Obdobné trendy spojené se stagnací se projevily jak u průmyslových krmiv pro hospodářská zvířata, která jsou proto tuto výrobu rozhodující, tak u průmyslových krmiv pro zvířata v zájmovém chovu.

Výroba nápojů, měřeno tržbami, zaznamenala meziročně poměrně výrazný pokles výkonnosti, který je spojen se snížením CPV nápojů. Výroba piva jako rozhodující součást této skupiny již třetím rokem znatelně snížila výstav. Týká se to zejména výčepních pív a pív lahvových, v sudech a v plechovém obalu. Pouze pivo v PET lahvích nachází na trhu stále širší uplatnění. Nepříznivý vývoj v produkci piva je spjat s rostoucím dovozem a v posledním období se zvýšením spotřební daně z počátku hodnoceného roku. Dále se však rozšířil sortiment speciálních pív. V roce 2010 také meziročně poklesla výroba sladu a snížil se počet činných sladoven.

U nealkoholických nápojů a stáčení minerálních vod a pitné vody do lahví nastal v hodnoceném roce též pokles. Ještě výraznější snížení v hodnoceném roce zaznamenala výroba lihovin včetně jejich destilace a rektifikace, kde hlavními příčinami jsou předzásobení požadované distribucí z důvodů změny spotřební daně, což se nepříznivě projevilo výpadkem výroby a prodeje lihovin v hodnoceném roce, a také nedostatek suroviny při neúrodě ovoce.

Nárůst výkonnosti nenastal ani u výroby vína z důvodu nepříznivého roku pro tuto komoditu. Meziročně bylo sklizeno o jednu třetinu méně vinných hroznů při nižší cukernatosti. Výrobci vín však věnovali zvláštní pozornost kvalitě vín, která byla oceněna nejen na národních, ale i mezinárodních soutěžích. Záporná obchodní bilance s vínem se ale meziročně prohloubila. Národní podpora byla poskytnuta jak na zvyšování konkurenceschopnosti, tak na propagaci vína.

Celá skupina výroby nápojů, vzhledem k nezanedbatelnému poklesu podílu tržeb (při poklesu výstavu piva a výroby sladu) svou pozici v oborové struktuře neudržela.

Oborovou a výrobní strukturu potravinářského sektoru v roce 2010 v meziročním srovnání uvádí tab. T8.3/01. Celkový objem tržeb za prodej vlastních výrobků a služeb za rok 2010 za výrobu potravin a nápojů činil 212,3 mld. Kč (100 %), zatímco v roce 2009 tento objem dosahoval 224,5 mld. Kč (100 %).

T8.3/01 - Oborová a výrobní struktura potravinářského průmyslu podle tržeb za prodej vlastních výrobků a služeb

Výrobní obor	Podíl na tržbách v b. c. (%)		
	2009 ¹⁾	2010	rozdíl ²⁾
Zpracování masa a výroba masných výrobků	19,1	18,9	-0,2
Zpracování a konzervování ryb	0,1	0,1	0,0
Zpracování a konzervování ovoce a zeleniny	2,1	2,2	0,1
Výroba rostlinných a živočišných tuků a olejů	2,5	1,1	-1,4
Výroba mléčných výrobků	15,6	17,0	1,4
Výroba mlýnských a škrobářenských výrobků	2,4	2,1	0,2
Výroba pekařských a cukrářských výrobků	11,0	11,0	0,0
Výroba ostatních potravinářských výrobků	15,1	15,8	0,7
Výroba průmyslových krmiv	6,2	6,6	0,4
Výroba nápojů	25,9	25,2	-0,7
Výroba potravin a nápojů	100,0	100,0	x

¹⁾ Údaje za rok 2009 byly zpřesněny.

²⁾ Procentní body.

Pramen: ČSÚ - Výroba potravin a nápojů; oborové údaje vlastní výpočty (podniky 50 a více zaměstnanců)

Zpracoval: J. Mezera (ÚZEI)

Největší propad v oborové struktuře, měřeno podílem tržeb, zaznamenala výroba rostlinných a živočišných tuků a olejů při redukci výrobní základny. Naopak nejvíce posílila výroba mléčných výrobků, která jako jediná dokázala meziročně zvýšit ceny výrobců.

8.4 Obnovitelné zdroje energie

V návaznosti na směrnici Evropského parlamentu a Rady 2009/28/ES o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů z dubna 2009 byl vypracován a v srpnu 2010 přijat Vládou ČR Národní akční plán ČR pro energii z obnovitelných zdrojů (NAP), který navyšuje cílové podíly obnovitelné energie na celkové spotřebě energie v roce 2020 na 13,5 % a na 10,8 % na spotřebě energie pro silniční a železniční dopravu (z podílu OZE na celkové potřebě 13 %, resp. 10 % pro dopravu v roce 2020, stanovených pro ČR ve směrnici 2009/28/ES).

I když nárůst výroby energie u některých druhů OZE v ČR v letech 2008-09¹⁰⁷ byl znatelný, přesto objem a struktura celkové energie z obnovitelných zdrojů se zásadně nezměnila, jak ukazuje tab. T8.4/01. Celkový podíl obnovitelné energie na primárních energetických zdrojích (PEZ) činil 5,8 % v roce 2009.

T8.4/01 - Celková energie z OZE a její podíl na PEZ¹⁾ v ČR

Zdroje obnovitelné energie	2008			2009			Meziroční index (OZE) Meziroční index
	Obnovitelná energie celkem (TJ)	Podíl na OZE (%)	Podíl na PEZ (%)	Obnovitelná energie celkem (TJ)	Podíl na OZE (%)	Podíl na PEZ (%)	
Biomasa (mimo domácnosti)	29 253,7	30,98	1,55	31 912,2	30,83	1,80	109,1
Biomasa (domácnosti)	44 165,4	46,77	2,34	43 488,9	42,01	2,45	98,5
Vodní elektrárny	7 287,6	7,72	0,39	8 746,6	8,45	0,49	120,0
Biologicky rozložitelná část TKO ²⁾	2 402,9	2,54	0,13	2 229,6	2,15	0,13	92,8
Biologicky rozložitelná část PRO a ATP ²⁾	590,6	0,63	0,03	1 128,1	1,09	0,06	191,0
Bioplyn	3 762,4	3,98	0,20	5 444,2	5,26	0,31	144,7
Kapalná biopaliva	4 641,0	4,91	0,25	7 385,7	7,13	0,42	159,1
Tepelná čerpadla (teplo prostředí)	1 200,0	1,27	0,06	1 600,0	1,55	0,09	133,3
Solární termální kolektory	202,5	0,21	0,01	230,0	0,22	0,01	113,6
Větrné elektrárny	880,8	0,93	0,05	1 037,0	1,00	0,06	117,7
Fotovoltaické systémy	46,9	0,05	0,00	319,7	0,31	0,02	682,1
Celkem	94 433,6	100,00	5,00	103 522,0	100,00	5,83	109,6

¹⁾ PEZ = primární energetické zdroje.

²⁾ TKO = tuhý komunální odpad, PRO = průmyslové odpady, ATP = alternativní paliva.

Pramen: Statistika MPO

Zpracoval: J. Weichert (ÚZEI)

Největší podíl na energii z OZE v roce 2009 zaujímala biomasa: 42,01 % biomasa – domácnosti a 30,83 % biomasa – mimo domácnosti, dohromady se tedy biomasa podílela 72,84 % na celkové energii z OZE. Z dalších druhů dosáhl podíl na celkové energii z OZE u vodních elektráren 8,45 %, u kapalných biopaliv 7,13 % a u bioplynu 5,26 %. Zbývajících cca 6,3 % připadlo na tepelná čerpadla, biologicky rozložitelnou část průmyslových odpadů, větrné elektrárny a sluneční energii.

Hrubá výroba elektřiny z obnovitelných zdrojů se v roce 2009 podílela na tuzemské spotřebě elektřiny 6,8 %, na hrubé výrobě elektřiny pak 5,7 %. Podíl obnovitelných zdrojů energie na konečné spotřebě se podle mezinárodní metodiky výpočtu pohybuje okolo 7,4 % a jejich podíl na výrobě tepelné energie okolo 7 %.

V roce 2009 činila hrubá výroba elektřiny z OZE celkem 4 655 GWh (meziroční nárůst o 24,8 %). Odhad výroby tepelné energie z OZE předpokládá, že v domácnostech jí bylo využito cca 28 PJ a mimo domácnosti 15,5 PJ.

8.4.1 Využití zemědělské produkce v energetice

Energetické využívání biomasy pro výrobu elektrické a tepelné energie spočívá především ve (spolu)spalování dřevní hmoty (včetně celulósových výluhů) a v menší míře i rostlinné hmoty, a to především ve větších energetických provozech, a také ve výrobě bioplynu a jeho následném využití při výrobě elektrické a tepelné energie.

T8.4/02 - Výroba elektrické a tepelné energie spalováním biomasy v roce 2009

Typ biomasy	Výroba elektrické energie			Výroba tepelné energie ¹⁾		
	výroba elektřiny (MWh)	dodávka do sítě (MWh)	spotřeba paliva (t)	hrubá výroba tepla (GJ)	prodej tepla (GJ)	spotřeba paliva (t)
Odpad, štěpka	850 061	537 944	664 955	7 929 554	1 045 685	948 261
Palivové dřevo	-	-	-	318 631	459	30 861
Celulósový výluh	500 511	25 673	242 229	6 455 210	172 811	808 901
Rostlinné materiály	72 918	64 391	55 815	432 274	250 925	39 046
Brikety a pelety	164 170	132 075	93 774	360 836	255 968	26 898
Ostatní biomasa	8 601	8 601	7 135	1 190	1 079	851
Kapalná biopaliva	10	-	4	-	-	-
Biomasa celkem	1 596 271	768 684	1 063 912	15 497 695	1 726 927	1 854 818

¹⁾ Bez domácností.

Pramen: Statistika MPO

Zpracoval: J. Weichert (ÚZEI)

¹⁰⁷ Poslední dostupné údaje jsou za rok 2009.

V roce 2009 bylo (tab. T8.4/02) vyrobeno celkem 1 596 GWh elektřiny spalováním biomasy a bylo na to spotřebováno celkem 1 063,9 tis. t biomasy, z toho neaglomerované rostlinné hmoty pouze 55,8 tis. t (podíl 5,2 %, meziroční nárůst o cca 42 tis. t). Podíl briket a pelet z rostlinných materiálů se meziročně zvýšil na podíl 8,8 % – z 24 tis. t na 94 tis. t.

Výroba tepelné energie z biomasy (mimo domácnosti) v roce 2009 dosáhla 15 498 TJ (prakticky stejně jako v roce předchozím), z toho většina byla opět spotřebována ve vlastním závodě. Z celkového množství spalovaného paliva (1 855 tis. t) činil podíl neaglomerovaných rostlinných materiálů pouze 39 tis. t (2,1 %). Zdaleka největší podíl spotřebovávaného paliva (tzn. biomasy) tvořil dřevní odpad, piliny, kůra, štěpka a zbytky po lesní těžbě (948 tis. t, podíl 51,1 % na celkové spotřebě paliva) a celulózní výluhy (809 tis. t, podíl 43,6 %).

Setrvalý nízký podíl energeticky využívaných neaglomerovaných rostlinných materiálů stále neodpovídá očekávání, které je s tímto typem biomasy spojováno. Pokud je předpokládán největší potenciál právě v této surovině, tak vývoj za posledních pět let naznačuje jen velmi pozvolný náběh jejího využívání. Rostlinných pelet bylo v roce 2009 vyrobeno 110 tis. t (a dovezeno dalších 10 tis. t) a rostlinných briket cca 1 tis. t.

Pro domácnosti odhaduje MPO v roce 2009 množství spotřebované biomasy na výrobu tepla v objemu cca 3,3 mil. t (meziročně jde o stagnaci), přičemž rostlinné materiály představují jen nepatrný zlomek tohoto množství.

Statistika MPO o zahraničním obchodu s biomasou vhodnou pro energetické účely (výroba elektřiny a tepla) uvádí, že v roce 2009 bylo dovezeno celkem 124 313 t a vyvezeno celkem 635 299 t takovéto biomasy (jednalo se o dendromasu), tedy celkově kladné saldo ve výši více než půl milionu tun.

V České republice je tradičně ve velké míře využívána anaerobní fermentace jako součást technologie komunálních čistíren odpadních vod, bioplyn zde vyrobený je především používán pro vlastní potřebu provozů (vyhřívání reaktorů, vytápění objektů). Velmi dynamický rozvoj zažívá v současné době výstavba bioplynových stanic. Podle statistik MPO bylo v roce 2009 k energetickým účelům využito celkem 259,6 mil. m³ bioplynu, což je výrazně více než v roce předchozím (175,6 mil. m³).

Nejvíce se na tomto nárůstu podílela právě produkce bioplynových stanic nově uvedených do provozu. Objem vyrobeného bioplynu v 84 bioplynových stanicích pro energetické účely vzrostl v roce 2009 meziročně z 51 na 132 mil. m³, celkový instalovaný elektrický výkon dosáhl 53 579 kW a tepelný výkon 55 485 kW. Z vyrobených 262 622 MWh elektřiny bylo 227 374 MWh dodáno do sítě (tj. 87 %), z vyrobených 397 616 GJ tepla činila vlastní spotřeba vč. ztrát 299 363 GJ (75 %) a přímé dodávky tepla tak dosáhly 98 254 GJ (25 %).

Již tak rychlý rozvoj, podporovaný investičně (např. v rámci osy 3 PRV) a provozně (minimálními výkupními cenami elektřiny) dále akceleroval v roce 2010. Ke konci roku evidovala CzBA (Česká bioplynová asociace, o. s., České Budějovice) celkem 235 bioplynových elektráren v provozu na území České republiky (z toho kolem 140 zemědělských) s instalovaným výkonem 120,12 MW a výrobou 484,2 GWh a bylo dosaženo podílu bioplynu 9 % na energii OZE.

Na výstavbu/rekonstrukci zemědělských bioplynových stanic je možné využít prostředky z Programu rozvoje venkova, kde pro tento účel je připraveno 3,5 miliardy korun. V období 2007 až 2010 bylo zaregistrováno 171 žádostí o dotaci z tohoto programu, zatím schváleno bylo 152 projektů a proplaceno 50. Podpora nesmí přesáhnout 30 % výdajů, jejichž limit je stanoven na 75 mil. Kč, průměrná výše subvence dosáhla téměř 18 mil. Kč.

Výkupní cena elektřiny vyrobené spalováním bioplynu a dodané do sítě v roce 2010 činila 4 120 Kč/MWh pro kategorii AFI a 3 550 Kč/MWh pro kategorii AF2 (respektive tzv. „zelený bonus“ ve výši 3 150 Kč/MWh a 2 580 Kč/MWh).

Prudký rozvoj fotovoltaiky v roce 2010 vedl rozvodné společnosti k dočasnému zastavení příjmu žádostí o připojení do elektrizační sítě, což se také dotklo i připravovaných bioplynových stanic.

Zemědělské bioplynové stanice jsou obvykle budovány v rámci již existujících areálů zemědělských podniků (případně areálů jiných, jako např. čistírna odpadních vod) a proto jejich výstavba nemá praktický vliv na plochu zemědělské půdy.

8.4.2 Využití zemědělské produkce ve výrobě paliv pro dopravu

Užití biopaliv v České republice je v současné době určováno především legislativní povinností jejich přimíchávání k minerálním pohonným hmotám. Tato povinnost byla poprvé zavedena od září 2007 pro přídavek FAME v motorové naftě (2 % objemová), od roku 2008 i pro přídavek bioetanolu do benzinu. V roce 2010 vstoupilo v platnost zvýšení biosložky od 1. června, a to ze 4,5 % na 6 % pro přídavek FAME v motorové naftě a z 3,5 % na 4,1 % pro přídavek bioetanolu v benzinu.

T8.4/03 - Vývoj minimálních podílů biopaliv v ČR v objemových procentech (V/V) a v procentech energetického obsahu (e. o.)

Ukazatel	2007		2008		2009		2010	
	% V/V	% e. o.	% V/V	% e. o.	% V/V	% e. o.	% V/V	% e. o.
Podíl FAME v naftě	0,66	0,61	2,00	1,84	4,50	4,10	5,40	5,00
Podíl lihu v benzinu	-	-	2,00	1,32	3,50	2,30	3,90	2,60
Podíl biosložky v pohonných hmotách celkem	-	0,32	-	1,59	-	3,30	-	3,80

Pramen: VÚZT, SVB

Zpracoval: J. Weichet (ÚZEI)

Z vysokoprocenních biopaliv je u nás k dispozici směsná nafta motorová (SNM30), která musí obsahovat více než 30 % biosložky (FAME). Toto palivo však nabízí pouze omezený počet čerpacích stanic. Dalším vysokoprocenním palivem, které bylo uvedeno na tuzemský trh v roce 2009, je palivo E85, které obsahuje 85 % bioetanolu, zbytek je tvořen benzinem (a přísadami). Přes počáteční pomalejší zavádění tohoto paliva na čerpací stanice (v roce 2009) došlo v roce 2010 k výraznějšímu nárůstu jejich počtu v rámci celé České republiky, a to přesto, že toto palivo je určeno pro motory, které jsou na něj konstruovány (tzv. FFV – flexible fuel vehicle).

T8.4/04 - Výrobní kapacity bioetanolu v ČR v roce 2010

Společnost	Zahájení výroby	Roční produkční kapacita		Základní použita surovina
		hl	t	
Agroetanol TTD, a. s. (lihovar Dobrovice)	říjen 2006	1 000 000	79 000	cukrová řepa
PLP, a. s. (lihovar Trmice)	listopad 2007	1 000 000	79 000	obiloviny, kukuřice
Ethanol Energy, a. s. (lihovar Vrdy)	říjen 2007	700 000	55 200	obiloviny, kukuřice
Korfil, a. s. (lihovar Hustopeče)	srpen 2008	1 000 000	79 000	obiloviny
Celkem		3 700 000	292 200	

Pramen: VÚZT, SVB; Svaz lihovarů ČR

Zpracoval: J. Weichet (ÚZEI)

Směrnice 2009/28/ES o obnovitelné energii a Směrnice 2009/30/ES o specifikaci motorových paliv uložily povinnost, podle které biopaliva, která budou přicházet na trh členských zemí, budou v souladu s kritérii udržitelnosti uvedených v těchto směrnicích (procentuální snížení emisí skleníkových plynů). Podle International Sustainability and Carbon Certification (ISCC) byli do konce roku 2010 v ČR certifikováni tři výrobci FAME a jeden výrobce bioetanolu.

Výrobci bioetanolu v ČR se potýkají s některými problémy. Jedná se jednak o dovoz lihu ze zahraničí (i když meziročně došlo k jeho poklesu), dalším nepříznivým faktorem je proměnlivá cena vstupních surovin (nárůst cen zemědělských komodit zejména v posledním období). Domácí výrobci jsou svazováni vysokým jistěním daňových skladů, zatěžováni nákladnou denaturací veškerého lihu a konečně bankovními zárukami na exportovaný lih. Na druhé straně spotřebu bioetanolu podporuje výše zmíněná povinnost jeho přímíchávání do benzínu, vysokoprocenní směsi biopaliv mají úlevu na spotřební dani.

Důsledkem působení těchto faktorů je také to, že ze čtyř výroben, postavených v druhé polovině minulého desetiletí, v roce 2010 bioetanol vyráběly pouze dvě – Agroetanol TTD, a. s., a PLP a. s., přičemž druhý ze jmenovaných skončil v prosinci 2010 v úpadku. Zbývající dvě výrobní jednotky (Ethanol Energy, a. s., a Korfil, a. s.) po ukončení investičního procesu ani nezahájily provoz.

Výroba bioetanolu v roce 2010 meziročně stoupla o 5 %, ale hrubá spotřeba poklesla o 8 %, jak ukazuje tab. T8.4/05 (zahrnut je i dovoz bio-ETBE určený jen do benzinů na export).

T8.4/05 - Bilance výroby, zahraničního obchodu a spotřeby bioetanolu (t)

Ukazatel	2008	2009	2010	Meziroční index
Výroba	60 236	89 625	94 523	105,5
Dovoz	20 404	32 939	10 361	31,5
Vývoz	31 909	50 953	36 556	71,7
Hrubá spotřeba	50 721	74 936	69 037	92,1
Dovoz bio-ETBE	1 200	9 800	12 000	122,4
Spotřeba E85	-	51	2 799	x

Pramen: VÚZT, SVB

Zpracoval: J. Weichet (ÚZEI), P. Jevič (VÚZT)

Na výrobu bioetanolu, podle odhadu Svazu lihovarů ČR, bylo v roce 2010 spotřebováno 124 770 t pšenice ozimé (což při výnosu 5,2 t/ha reprezentuje sklizňovou plochu 23 994 ha) a 679 998 t cukrovky (což při výnosu 54,6 t/ha reprezentuje sklizňovou plochu 12 454 ha).

V roce 2010 nedošlo ke změně výrobních kapacit pro výrobu FAME. Rovněž podíly jednotlivých hlavních výrobců se neměnily, celková kapacita tedy zůstala na úrovni 425 tis. t za rok (při využití 330 dní za rok v třísměnném provozu).

Výroba FAME vzrostla meziročně o cca 28 %, hrubá spotřeba o cca 30 %, zvýšil se i vývoz o cca 45 %, dovoz však také vzrostl, a to na dvojnásobek v roce 2010. Podle odhadu SVB dosáhl objem výroby FAME jako čisté pohonné hmoty 20 500 t, směsné motorové nafty (SNM30) bylo vyrobeno 101 023 t, na což bylo spotřebováno cca 31 667 t FAME.

T8.4/06 - Bilance výroby FAME a SNM30

Položka	2006	2007	2008	2009	2010	Meziroční index
Výroba FAME celkem (t)	110 152	81 806	75 173	154 923	197 988	127,8
Výroba SNM30 celkem (tis. l)	45 100	-	19 428	23 762	101 023	425,1
Dovoz FAME (t)	22 973	8 338	43 657	10 866	21 707	199,8
Vývoz FAME (t)	110 926	53 572	33 588	24 221	35 232	145,5
Výrobní kapacity (t)	-	340 000	312 000	425 000	425 000	100,0

Pramen: VÚZT, SVB

Zpracoval: J. Weichet (ÚZEI)

V marketingovém roce 2009/10 bylo na výrobu FAME spotřebováno cca 457 tis. t řepky olejné, což činilo cca 40,5 % celkové produkce řepky. Toto množství reprezentovalo výrobu 175 934 t FAME. Při průměrném výnosu řepky 3,01 t/ha tak sklizňová plocha řepky využitá pro výrobu FAME dosáhla přibližně 152 tis. ha (celková sklizňová plocha řepky byla v tomto období 338 633 ha).

Z údajů o výrobě a produkčních kapacitách v ČR vyplývá, že jejich průměrné využití v roce 2010 činilo 46,5 % (pro EU tento průměr dosahuje cca 43 %) a že domácí výrobci FAME musí čelit rostoucím konkurenčním tlakům ze zahraničí.

8.5 Rybářství

Rybářství patří z hlediska produkce rybího masa v ČR ke stabilizovanému a ekonomicky rentabilnímu odvětví. Na produkční rybářství navazují rovněž služby, které tento sektor pro svou činnost nutně potřebuje (např. výrobci různých síťových systémů, další nutné techniky apod.) a které jsou nezbytné pro fungování oboru jako takového. V České republice je rybářství rozčleněno do dvou základních oblastí, a to na produkční rybářství a dále na hospodaření v rybářských revírech.

V ČR je historicky nejvýznamnější oblastí rybářství rybníkářství, které plní kromě funkce produkční také nezastupitelnou krajinotvornou a rekreační funkci. Na území České republiky je v současné době evidováno více než 24 tis. rybníků a vodních nádrží s retenční kapacitou 420 mil. m³ vody, což reprezentuje přibližně 52 tis. ha vodní plochy. K chovu ryb je z toho využito 42 tis. ha rybníků s dosahovaným průměrným ročním přírůstkem kolem 460 kg ryb/ha.

Dalším důležitým faktorem, se kterým je rybářství spojeno, je hospodaření na tekoucích vodách, podpora existence rybích druhů, ale hlavně udržování rovnováhy rybích společenstev v povrchových vodách, jmenovitě ve vodotečích a dalších vodních útvarech. Tato nadstavba funguje jako důsledek biologických aspektů funkce hospodaření v rybářských revírech. Tuto činnost provozuje přibližně 400 tis. sportovních rybářů, kteří jsou organizováni převážně ve dvou největších rybářských svazech (Český rybářský svaz, Moravský rybářský svaz). V roce 2010 dosahoval výlov podle odhadu cca 4,0 tis. t ryb.

Na území České republiky v současné době působí přibližně sto podniků, jejichž činnost je zaměřena na produkci sladkovodních ryb. Druhovému zastoupení tržních ryb je dlouhodobě poměrně stabilní. Nejčastěji chovanou rybou v produkčním rybářství je kapr, a dále v menších objemech chov býložravých ryb (tolstolobík, amur bílý), lososovitých ryb (zejména pstruh duhový a siven americký), lína obecného a dravých ryb (štika, candát, sumec, úhoř). Chov ostatních druhů ryb je realizován pouze okrajově.

Produkce tržních ryb v ČR byla během posledních deseti let bez výrazných výkyvů a pohybovala se v průměru kolem 20 tis. t ž. hm. V roce 2010 dosáhla domácí produkce rybího masa 20,4 tis. t ž. hm., což představovalo ve srovnání s rokem 2009 nárůst o 1,5 % (tj. o 0,3 tis. t). Více než 96 % výlovu pocházelo z rybníčních chovů a zbytek připadl na ryby chované ve speciálních zařízeních nebo v přehradách. V celkové tržní produkci ryb tradičně dominoval kapr, jehož produkce se v roce 2010 meziročně zvýšila o 2,8 %, tj. o 0,5 tis. t ž. hm. na 17,7 tis. t ž. hm. Nabídka této ryby je v rovnováze s požadavky domácího a zahraničního trhu, neboť přibližně polovina objemu z ročního výlovu kapra je prodána na domácím trhu, především v podobě živé ryby. Kapra lze považovat za sezónní rybu, neboť kolem 65 % produkce se podle údajů Rybářského sdružení ČR prodá koncem roku v souvislosti s vánočními svátky. CZV kapra v roce 2010 dosáhla 48,30 Kč/kg ž. hm. a byla meziročně nižší o 2,4 % (o 1,20 Kč/kg).

T8.5/01 - Produkce ryb z rybníků a dalších rybochovných zařízení (tis. t ž. hm.)

Ukazatel	2006	2007	2008	2009	2010	Meziroční index
Produkce	20,4	20,4	20,4	20,1	20,4	101,5
v tom - vývoz	9,9	10,0	9,8	10,7	10,8	100,9
- zpracování	1,9	1,9	1,7	1,6	1,8	112,5
Spotřeba na osobu v kg/rok¹⁾	1,35	1,40	1,32	1,37	1,41	102,9

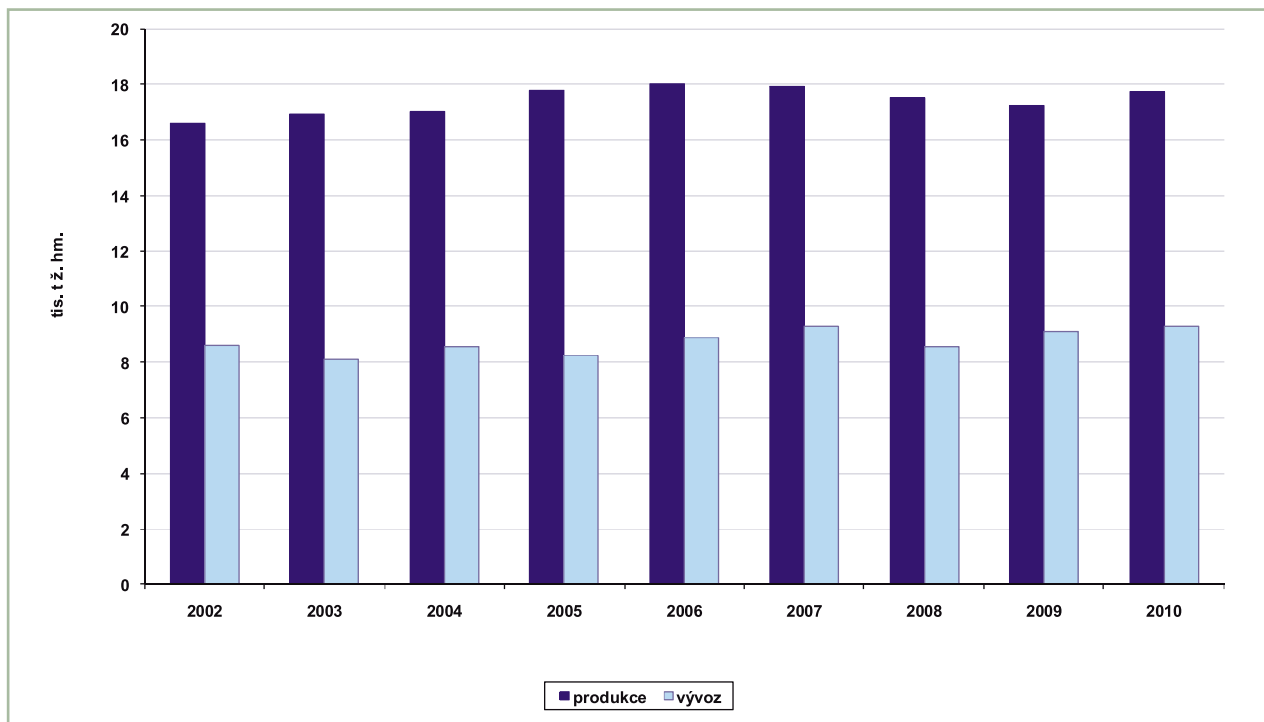
¹⁾ Spotřeba sladkovodních ryb v kg/obyv./rok, rok 2009 kvalifikovaný odhad RS ČR.

Pramen: Rybářské sdružení České republiky; Statistika zahraničního obchodu ČSÚ.

Zpracoval: M. Abrahamová (ÚZEI)

Na vlastní rybářskou produkci navazuje zpracování ryb. Ročně je v ČR zpracováno 8-11 % tržní produkce sladkovodních ryb. V roce 2010 bylo takto zpracováno 1 806 t ryb v živé hmotnosti, tj. 8,8% podíl z celkové domácí tržní produkce sladkovodních ryb. Z tohoto objemu bylo více než 75 % prodáno na českém trhu a zbytek byl exportován. Zahraniční obchod se sladkovodními rybami vykázal v ČR v roce 2010 aktivní objemovou i finanční bilanci ve výši 10,3 tis. t a 516,9 mil. Kč. V roce 2010 bylo z ČR vyvezeno více než 53 % produkce živých sladkovodních ryb. Export byl ve srovnání s rokem 2009 vyšší o 0,9 % a dosáhl 10,8 tis. t ž. hm. Dominoval opět vývoz kapra, kterého bylo v roce 2010 exportováno 9,3 tis. t ž. hm., tj. meziročně více o 2,2 %, za průměrnou cenu 47,69 Kč/kg ž. hm. (v roce 2009 to bylo 49,25 Kč/kg ž. hm.). Nejvýznamnějšími odběrateli této sladkovodní ryby bylo Německo, Polsko a Slovensko, kam směřovalo téměř 77 % z celkového vývozu. Dovoz živých sladkovodních ryb do ČR byl v roce 2010 ve srovnání s vývozem zanedbatelný, neboť dosáhl 0,42 tis. t. Ve srovnání s rokem 2009 se však zvýšil o 15,1 %. Největší objem tvořil pstruh (58,1 % z celkových dovozů) a kapr (35,1 %). Hlavním dodavatelem sladkovodních ryb do ČR bylo v roce 2010 v případě pstruhů Slovensko a Německo (0,18 tis. t), zatímco kapr pocházel téměř výhradně z Maďarska (0,15 tis. t).

Graf T8.5/01 - Produkce a vývoz kapra v letech 2002-2010

Pramen: Rybářské sdružení ČR, ČSÚ – Statistika zahraničního obchodu
Zpracoval: M. Abrahamová (ÚZEI)

Spotřeba ryb v ČR, zahrnující sladkovodní i mořské ryby, se pohybuje kolem 5,7 kg/obyv./rok, z toho spotřeba sladkovodních ryb dosahovala v průměru let 2006-2009 přibližně 1,4 kg/obyv./rok. V roce 2010 podle odhadu Rybářského sdružení ČR dosahovala roční spotřeba sladkovodních ryb na obyvatele asi 1,41 kg, což představovalo ve srovnání s rokem 2009 její zvýšení o 2,9 %, tj. o 0,04 kg.

Produkční rybářství je v ČR podporováno jak z národních zdrojů, tak i ze zdrojů EU. V současné době jsou v tomto odvětví využívány především následující podpory:

- národní rezortní podpory (state aid), které se týkají akvakultury a sladkovodního rybolovu (Kontrola užitkovosti, Speciální poradenství pro živočišnou výrobu, Školní závody a Genetické zdroje).
- Operační program Rybářství 2007-2013, kde mohou rybáři čerpat finanční prostředky v rámci prioritních os 2 a 3 určené na investice do produkce akvakultury, vyrovnávací platby na zlepšení vodního prostředí, opatření v oblasti zdraví ryb, investice do zpracování ryb a uvádění na trh, na rozvoj nových trhů, propagačních kampaní a na pilotní projekty. Tyto prostředky jsou hrazeny ze tří čtvrtin ze zdrojů EU v rámci EEF a z jedné čtvrtiny z národních zdrojů (podrobněji kap. 2.1.2 OP Rybářství).

8.6 Včelařství

Včelařství spojené s produkcí medu patří v ČR k významnému odvětví živočišné výroby. Jeho přínos spočívá především v opylování kulturních, ale také volně rostoucích rostlin včelami. Významná je v rámci tohoto odvětví také produkce medu a dalších včelích produktů (např. mateří kašička, včelí vosk, propolis a včelí jed).

Česká republika byla do roku 2009 v produkci medu jako jedna z mála zemí EU soběstačná. Spotřeba medu v průměru EU 27 je naopak daleko vyšší než jeho produkce a téměř polovinu objemu je nutno pro její pokrytí do Společenství dovážet ze třetích zemí. Český trh byl domácí surovinou dobře zásoben a vývoz medu naopak převyšoval dovoz. Od roku 2010 však došlo poprvé v historii včelařství ke změně a ČR nebyla v produkci medu soběstačná a dovoz převýšil vývoz. Rok 2010 byl v sektoru včelařství charakterizován meziročním nárůstem stavů včelstev i produkce medu a vyšším výnosem medu na včelstvo, ale především pasivní bilancí zahraničního obchodu.

Rozložením včelstev je Česká republika celoplošně relativně dobře pokryta. Z hlediska počtu včelstev připadajícího na jednoho včelaře výrazně převažují zájmoví chovatelé, tedy malovčelaři. K 31. 12. 2010 bylo podle údajů Českého svazu včelařů (dále jen ČSV), evidováno 46,6 tis. chovatelů s 528,2 tis. včelstvy, z toho bylo 97,3 % (tj. 45,3 tis.) členy ČSV s 517,3 tis. včelstvy (tj. 97,9 %).

Počet včelařů se v roce 2010 poprvé po několika letech meziročně zvýšil o více než jedno procento, (tj. o 540) a počet včelstev vzrostl o 6,1 % (tj. o 30,2 tis.). Především díky podporám chovu včel se tak podařilo po mnoha letech navýšit jak počet chovatelů tak i včelstev. Počet včelstev připadajících na jednoho včelaře dosáhl v roce 2010 v průměru 11,34, což představovalo ve srovnání s rokem 2009 zvýšení o 4,8 %. (tj. o 0,5 včelstva).

V ČR dochází v posledních letech k rostoucí koncentraci chovu včel u větších chovatelů. Za profesionální chovatele je podle pravidel EU možno považovat včelaře vlastního 150 a více včelstev. V roce 2010 bylo v ČR registrováno 100 těchto chovatelů s počtem zazimovaných včelstev 25,7 tis. Počet profesionálních včelařů se v ČR meziročně zvýšil o 3,1 % (tj. o 3), zároveň se zvýšil průměrný počet včelstev připadajících na chovatele o 88. Na území ČR působilo v roce 2010 celkem 91 aktivních šlechtitelských chovů rozchovávajících výhradně včelu kraňskou. V těchto chovech bylo odchováno celkem 41,5 tis. matek (v roce 2009 to bylo 40,8 tis. matek).

Vývoj snůšky medu byl v rámci celého území ČR nevyrovnaný, neboť v některých oblastech byla produkce silně podprůměrná, jinde naopak převyšovala úroveň předchozích let. Celkově však lze rok 2010 hodnotit jako mírně nadprůměrný. Produkce medu v ČR v roce 2010 dosáhla 7,5 tis. t a byla ve srovnání s rokem 2009 vyšší o 8,2 %, tj. o 564 t. K nárůstu produkce došlo v důsledku zvýšeného počtu včelstev i příznivějších povětrnostních podmínek. Průměrný medný výnos na včelstvo se meziročně zvýšil o 2,0 % na 14,11 kg. Produkce vosku dosáhla 240 t vosku, což v průměru představovalo 0,45 kg/včelstvo.

Většina produkce medu v ČR je prodána včelaři přímo koncovému spotřebiteli formou tzv. prodeje ze dvora, který umožnila novela veterinárního zákona. Na základě novely veterinárního zákona¹⁰⁸ byl také umožněn prodej medu přímému spotřebiteli v prodejní síti na území celého kraje, ve kterém má včelař bydliště nebo stanoviště včelstev. Včelaři tak mohou prodávat med v celém regionu, nikoliv jen v místě bydliště.

T8.6/01 - Stavy včelstev, produkce medu a počet včelstev na včelaře v ČR

Ukazatel	MJ	2006	2007	2008	2009	2010	Meziroční index
Počet včelstev celkem	ks	525 560	520 084	461 086	497 946	528 186	106,1
Prům. počet včelstev na včelaře	ks	10,80	10,84	10,11	10,82	11,34	104,8
Produkce medu	t	9 081	8 467	6 078	6 891	7 455	108,2

Pramen: Český svaz včelařů

Zpracoval: M. Abrahamová (ÚZEI)

Saldo zahraničního obchodu s medem bylo v roce 2010 poprvé v historii včelařství ČR záporné. V objemovém vyjádření dosáhlo -836,4 t a v hodnotovém -65,3 mil. Kč. Ve srovnání s rokem 2009 se bilance zahraničního obchodu zhoršila o 1 371 t a o 68,1 mil. Kč. Hlavní příčinu tohoto vývoje lze spatřovat jednak ve stále se zvyšujícím dovozu medu do obchodních řetězců, ale také ve zvýšené domácí spotřebě medu, kterou nestačila pokrýt domácí produkce.

Do ČR byl dovážěn med za průměrnou hodnotu 64,21 Kč/kg a vyvážen za 57,06 Kč/kg, tedy o 11 % levněji. Dovoz medu v roce 2010 meziročně vzrostl o 9,0 % (tj. o 541,4 t) na 2 463 t. Země EU se na něm podílely 46 %, zatímco ze třetích zemí bylo importováno 54 %. Hlavními dovozci byly Bulharsko, Německo, Čína, Uruguay a Ukrajina, odkud bylo nakoupeno 56 % (1 374 t) z celkového importu. V roce 2010 bylo z ČR vyvezeno 1 626 t medu v hodnotě 92,8 mil. Kč a téměř 99,9 % medu směřovalo do členských zemí EU. Meziročně došlo ke snížení exportu o 33,8 %, tj. o 830 t. Nejvýznamnějšími odběrateli českého medu byly Slovensko (731 t), Rumunsko (321 t), Švédsko (156 t) a Polsko (140 t). Do těchto čtyř zemí bylo v roce 2010 prodáno 83,0 % z českého vývozu medu.

V ČR je včelařství podporováno jak formou národních dotací (state aid) tak ze zdrojů EU formou tříletých včelařských programů. Na základě zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů byla v roce 2010 opět poskytnuta chovatelům včel národní dotace I.D. směřovaná na zabezpečení opylování zemědělských hmyzosnubných rostlin. Celkem bylo na 525,9 tis. včelstev vyplaceno 69,95 mil. Kč, což představovalo skutečně vyplacenou subvenci na včelstvo v hodnotě 133 Kč.

Rok 2010 byl posledním rokem, kdy na základě Rozhodnutí Komise ES ze dne 14. 8. 2007 byl realizován tříletý včelařský program na období 2008-2010. Tato dotace byla směřována na zlepšení podmínek pro produkci včelařských produktů a jejich uvádění na trh. Míra spolufinancování EU pro ČR činila 998,0 tis. € na rok 2008, 1 059,8 tis. € na rok 2009 a 1 065,0 tis. € na rok 2010. Čerpání prostředků z tohoto programu je uvedeno v tab. 8.6/02.

T8.6/02 - Přehled čerpání tříletého programu dotací podle opatření (tis. Kč)

Ukazatel	2006	2007	2008	2009	2010	Meziroční index
Technická pomoc	7 040	10 862	24 167	26 792	24 030	89,7
Boj proti varoaze	9 267	10 522	13 816	10 198	11 448	112,3
Racionalizace kočování	3 108	4 287	7 844	10 765	11 503	106,9
Rozbory medu	324	550	505	471	503	106,8
Obnova včelstev	5 778	6 213	8 526	8 705	8 903	102,3
Celkem čerpáno	25 517	32 434	54 858	56 931	56 387	99,0
Možnost čerpání	38 600	45 720	54 860	56 962	56 389	99,0
Čerpání v %	66,1	70,9	100,0	99,9	100,0	x

Pramen: Český svaz včelařů

Zpracoval: M. Abrahamová (ÚZEI)

V dubnu 2010 byl ČR předložen EU ke schválení již třetí Český včelařský program na období 2011–2013. Mezi hlavní cíle tohoto programu patří zajištění stavů včelstev pro dostatečné opylení zemědělských kulturních a planě rostoucích rostlin, získání nových včelařů, ale i zvýšení počtů včelstev stávajících chovatelů jako součást rozvoje venkova a multifunkčního zemědělství. Dalším cílem tohoto programu je zvýšení počtu větších včelařských provozů s více než 20 včelstvy a především posílení počtů profesionálních včelařů chovajících nad 150 včelstev.

¹⁰⁸ Vyhláška č. 289/2007 Sb., o veterinárních a hygienických požadavcích na živočišné produkty, které nejsou upraveny přímo použitelnými předpisy Evropských společenství.

8.7 Okrasná produkce

Okrasné zahradnictví zahrnuje květinářství a školkařství¹⁰⁹. V roce 2010 činil podíl okrasného zahradnictví v rostlinné výrobě 6,6 % a v celkové produkci zemědělského odvětví 3,6 %.

V souladu s evropským trendem zaujímají největší podíl objemu květinářské produkce v ČR květiny hrnkové a záhonové, které vykazují výrazný meziroční nárůst. V roce 2009 dosáhla květinářská produkce 1 797,5 mil. Kč, z toho produkce záhonových květin 890,0 mil. Kč a hrnkových květin 725,0 mil. Kč. Zbývající produkci ve výši 182,5 mil. Kč tvořily cibuloviny, řezané květy, řezaná zeleň, sušené květiny a osiva. Krytých ploch bylo celkem 130 ha, z toho skleníků 116 ha, fóliovníků 12 ha, pařenišť 2 ha, a venkovních ploch 96 ha.

Zahraniční obchod s květinami v ČR je vysoce pasivní. V roce 2010 se dovezly do ČR květiny za 2 685,6 mil. Kč, jejich vývoz byl ve výši 297,2 mil. Kč. Celkové záporné saldo zahraničního obchodu tak činilo 2 388,4 mil. Kč a dosahovalo stejné hodnoty jako v roce předchozím.

T8.7/01 - Balance výroby a spotřeby květin

Ukazatel	MJ	2005	2006	2007	2008	2009	Meziroční index
Tuzemská produkce	mil. Kč	1 577	1 641	1 715	1 801	1 798	99,8
Dovoz	mil. Kč	1 834	1 841	2 218	2 170	2 317	106,8
Celková nabídka	mil. Kč	3 411	3 482	3 933	3 971	4 115	103,6
Spotřeba	mil. Kč	3 185	3 276	3 758	3 873	3 953	102,1
Vývoz včetně reexportu	mil. Kč	226	206	175	97	161	166,0
Celková poptávka včetně ztrát	mil. Kč	3 411	3 482	3 933	3 970	4 114	103,6
Soběstačnost¹⁾	%	49,5	50,1	45,6	46,5	45,5	-1,0

¹⁾ Meziroční index u soběstačnosti je vyjádřen v p. b., tj. rozdílem %.

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČR, Svaz květinářů a floristů

Zpracoval: I. Součková (ÚZEI)

Spotřebitelské ceny květin se v ČR meziročně neustále zvyšují. Tempo růstu se však od roku 2002 u všech sledovaných druhů výrazně zpomalilo, především u řezaných květin. Cenu hrnkových rostlin (saintpaulie) ovlivnilo zejména zvýšení DPH v roce 2004. Spotřebitelská cena květin v ČR je v zimních měsících vyšší, což je důsledek větších nákladů na jejich pěstování v chladném období. Poměrně stále jsou po celý rok ceny karafiátů a orchidejí, naopak u růží a gerber dochází v průběhu roku k výrazným odchylkám, což dokumentuje jejich oblíbenost a vysoká poptávka, která neklesá ani v letních měsících, kdy je zájem o řezané květiny menší. Kolísání ceny hrnkových květin během roku je jen nepatrné.

Produkce okrasných školkařských výpěstků má v ČR nerovnoměrně stoupající tendenci s průměrným meziročním nárůstem 10 až 15 %. Růst spotřeby se meziročně zvyšuje o 10 až 20 %. Rozdíl mezi nárůstem domácí produkce a spotřebou je kompenzován dovozem, který se každoročně zvyšuje. V roce 2010 dosáhl dovoz s okrasnými školkařskými výpěstky 558,6 mil. Kč a byl meziročně mírně nižší (o 3 %) než v roce předchozím. Naopak se meziročně (o 15 %) zvýšil jejich vývoz, který dosáhl historického maxima, tj. 184,4 mil. Kč. Záporná bilance zahraničního obchodu s okrasnými školkařskými výpěstky se tak v roce 2010 snížila o 10 % na 374,2 mil. Kč.

Sektor ovocného školkařství je v ČR stabilizovaný, a to jak počtem firem, tak i produkcí školkařského materiálu. Za rok 2009 činila hodnota školkařských výpěstků 387,0 mil. Kč a výsadby kultur 160,0 mil. Kč. Z hlediska počtu bylo v roce 2009 vyprodukováno celkem 10 774 ks školkařských výpěstků, nejvíce jahod (7 145 tis. ks) a jabloní (1 373 tis. ks). Dovezeny byly v roce 2010 ovocné školkařské výpěstky v hodnotě 22,8 mil. Kč (meziroční pokles o 8 %), vývoz byl ve výši 16,8 mil. Kč (snížení proti předchozímu roku o 31 %). Výsledné saldo zahraničního obchodu se tak v roce 2010 prohloubilo o 23 % a dosáhlo 5,9 mil. Kč.

8.8 Geneticky modifikované plodiny

Celosvětové statistiky zaznamenávají každoročně neziskovou organizací International Service for the Acquisition of Agri-biotech Applications ukazují, že v roce 2010 dosáhla celosvětově plocha s GM plodinami 148 mil. ha (meziroční nárůst činí 10 %). V roce 2010 tuto technologii využívalo 15,4 mil. pěstitelů v rekordních 29 zemích světa. Z uvedeného počtu zemí pěstujících GM plodiny bylo 19 rozvojových a pouze 10 průmyslových zemí. Kromě toho 30 dalších zemí schválilo import GM plodin. V roce 2010 nově tři země Pákistán, Myanmar a Švédsko poprvé oficiálně oznámily pěstování GM plodin. Rozvojové země vyprodukovaly 48 % z celkového množství GM plodin. Nejčastěji byly pěstovány GM odrůdy sóji (69,2 mil. ha), kukuřice (41,7 mil. ha), bavlníku (16,1 mil. ha) a řepky (6,4 mil. ha).

Pěstování GM plodin v EU tvoří z celosvětového měřítka zanedbatelné množství, ovšem vědecký přínos jednotlivých členských států je velmi významný. EU zaujímá vůči GM plodinám obezřetný postoj, který je založený na principu předběžné opatrnosti, a nevyužívá tedy GM plodiny v takové míře jako např. USA, kde „nové technologie“ nachází stále větší uplatnění.

V ČR se mohou komerčně pěstovat pouze takové GM plodiny, které prošly přísným schvalovacím procesem na úrovni EU, včetně posouzení případných rizik GM plodin pro zdraví lidí a zvířat i životní prostředí (směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2001/18 a nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1829/2003), a jejichž odrůdy byly zapsány do Státní odrůdové knihy v ČR, příp. do Společného katalogu odrůd druhů zemědělských rostlin v EU. V souladu s Rámcovou pozicí ČR ke geneticky modifikovaným organismům, schválenou dne 9. 1. 2008 a aktualizovanou dne 22. 2. 2010 na vládní úrovni musí být veškeré rozhodování o nakládání s GMO založeno na výsledku vědeckého posouzení a hodnocení rizik (zajištěno Českou komisí pro GMO a genetické produkty a Vědeckým výborem pro geneticky modifikované potraviny a krmiva). Příměření bude uplatňován princip předběžné opatrnosti. Rozhodnutí o nakládání s GMO zároveň nesmí představovat narušování mezinárodního obchodu spojeného s možnými sankcemi vůči členským zemím EU.

¹⁰⁹ Poslední dostupné údaje o produkci květin a školkařských výpěstků jsou za rok 2009.

Na konci roku 2009 došlo k novelizaci stěžejního zákona a následně prováděcí vyhlášky, a to i v oblasti pěstování GM plodin. Změny, které jsou víceméně administrativního charakteru, jsou platné od pěstitelské sezóny roku 2010. Jedná se o:

- zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů (zejm. novely č. 441/2005 Sb. a č. 291/2009 Sb.) a
- prováděcí vyhlášku č. 89/2006 Sb., o bližších podmínkách pěstování geneticky modifikované odrůdy, ve znění novely č. 58/2010.

Kromě dotčených předpisů jsou pro pěstitele závazná i některá ustanovení zákona č. 78/2004 Sb., o nakládání s geneticky modifikovanými organismy a genetickými produkty, ve znění zákona č. 346/2005 Sb., a to konkrétně § 11 (označování produktů GM organismů) a § 23 (ohlašování lokalit s pěstovanou GM plodinou).

Ve druhé polovině roku 2010 byla Evropskou komisí řešena problematika „nulové tolerance“ a harmonizace odběru vzorků spolu se stanovením pravidel pro interpretaci výsledků analytických zkoušek. Předpis stanoví hranici 0,1 % podílu GM příměsi v GM krmivu, pod kterou nelze výsledek interpretovat jako porušení předpisů. V platnost by měl „Návrh nařízení Komise, kterým se stanoví metody odběru vzorků a analýzy pro úřední kontrolu krmiv, pokud jde o přítomnost geneticky modifikovaného materiálu, pro který povolení řízení probíhá nebo povolení již zaniklo“ vstoupit koncem května roku 2011. Návrh nařízení zajišťuje právní jistoty dovozcům GM plodin ze třetích zemí a hladké fungování vnitřního a mezinárodního trhu.

Dále byl v roce 2010 předložen Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění směrnice 2001/18/ES, pokud jde o možnost členských států zakázat či omezit pěstování geneticky modifikovaných organismů na svém území.

V roce 2010 byla povolena pro pěstování v ČR, resp. EU, i nadále GM kukuřice odolná vůči zavíječi kukuřičnému, tzv. Bt kukuřice typu MON810, a poprvé se sázely GM brambory Amflora se změněným složením škrobu (zvýšení amylopektinu na úkor amylozy). Ve Švédsku a Německu byly GM brambory pěstovány za účelem sadby v následných letech. Pouze v ČR byly na ploše 147 ha pěstovány k výrobě škrobu pro průmyslové využití. Pěstovali je tři pěstitelé. GM brambory byly zpracovávány pouze v jedné škrobárně v okrese Žďár nad Sázavou, kde z nich bylo vyrobeno 720 t škrobu, který se nesmí používat v potravinářství.

Prvenství v pěstování Bt kukuřice si v EU s velkým odstupem udrželo Španělsko, v roce 2010 jí zde bylo oseto 68 tis. ha. Bt kukuřice se pěstovala pouze v dalších třech státech EU, a to v ČR 4 680 ha, na Slovensku 1 250 ha a v Rumunsku 820 ha. V roce 2010 tedy došlo v EU k celkovému poklesu ploch Bt kukuřice na 74,5 tis. ha z 94,7 tis. ha v roce 2009 (snížení o 21,3 %).

T8.8/01 - Produkční plochy Bt kukuřice v EU (ha)

Země	2006	2007	2008	2009	2010
EU celkem	62 520	111 390	107 720	94 680	74 480
z toho - Španělsko	54 000	75 150	79 270	76 000	67 730
- Francie	5 000	23 000	0	0	0
- ČR	1 290	5 000	8 380	6 480	4 680
- Portugalsko	1 250	4 260	4 850	5 090	0
- Německo	950	2 640	3 170	0	0
- Slovensko	30	950	1 900	870	1 250
- Polsko	0	100	3 000	3 000	0
- Rumunsko	0	290	7 150	3 240	820

Pramen: MZe

Zpracoval: R. Adamec (MZe)

Víceleté praktické zkušenosti (2005–2010) má ČR s pěstováním Bt kukuřice, která je alternativou k chemickému, případně biologickému ošetření porostů proti již zmíněnému zavíječi kukuřičnému (*Ostrinia nubilalis*). Mezi lety 2005–2008 každoročně docházelo k nárůstu ploch i počtu pěstitelů. V roce 2009 poprvé oba sledované parametry poklesly. Další pokles v roce 2010 lze částečně připsat celkovému snížení ploch s kukuřicí v ČR, nicméně hlavní důvod uváděný samotnými pěstiteli je problematický odbyt Bt kukuřice mimo podnik. Plochy Bt kukuřice se snížily ze 6 480 ha v roce 2009 na 4 680 ha v roce 2010.

Nejvíce Bt kukuřice se tradičně pěstovalo v Jihomoravském kraji, dále pak v kraji Plzeňském a Středočeském (vč. Prahy) (tab. T8.8/02). Produkce Bt kukuřice v ČR je ve většině případů využívána jako krmivo pro hospodářská zvířata, z menší části také jako surovina pro výrobu bioetanolu či bioplynu. Bt kukuřice vypěstovaná v ČR není užívána pro potravinářské účely.

T8.8/02 - Produkční plochy Bt kukuřice v jednotlivých krajích ČR (ha)

Kraj	2009	2010
Jihočeský	947	125
Jihomoravský	1 285	1 183
Královéhradecký	1 074	524
Moravskoslezský	144	60
Olomoucký	215	203
Pardubický	402	70
Plzeňský	396	1 066
Středočeský (vč. Prahy)	819	651
Ústecký	758	388
Vysočina	197	81
Zlínský	239	325

Pramen: MZe

Zpracoval: R. Adamec (MZe)

Čeští pěstitelé zaseli Bt kukuřici již šestým rokem; poprvé v roce 2005 na ploše 150 ha (počítáno bez obsevů).

T8.03 - Bt kukuřice v ČR

Ukazatel	2006	2007	2008	2009	2010
Výměra (ha)	1 290	5 000	8 380	6 480	4 680
Mezoroční index (%)	-	288	68	-23	-28
Počet pěstitelů	82	126	167	121	82
Mezoroční index (%)	-	54	33	-28	-32

Pramen: MZe

Zpracoval: M. Plášil (ÚZEI)

Pěstitelé Bt kukuřice oceňují spolehlivou ochranu proti zavíječi kukuřičnému, vyšší výnosy a především výrazně lepší zdravotní stav porostu (méně plísni a poškozených rostlin). Při pěstování Bt kukuřice pěstitelé v ČR v průměru dosahují vyšších výnosů (o 7-10 %)¹¹⁰ než při pěstování tradičních hybridů a sklizený produkt je kvalitnější vzhledem k nižšímu zaplísnění houbami rodu *Fusarium*. Velkou roli přitom hraje míra lokálního výskytu zavíječe kukuřičného a alternativní přístupy v ochraně tradiční kukuřice (chemická/biologická ochrana či zcela bez postřiku).

Na druhé straně pěstování Bt kukuřice s sebou přináší určité nevýhody. Nespokojenost pěstitelů vychází především z legislativní a administrativní náročnosti, která k pěstování, a obecně k jakémukoliv užívání GM organismů v EU, neodmyslitelně patří. Z ekonomického pohledu pěstitelé identifikují vyšší vstupní náklady (dražší osiva Bt hybridů) i problémy na výstupu produkce. Stále přetrvávají obavy a neochota odběratelů zkrmovat GM kukuřičné zrno, neboť vznikají problémy s odbytem např. mléka od dojnic krmených GM krmiv. Tyto komplikace souvisejí obecně s negativním vnímáním GMO v EU.

Další informace o pěstování GM plodin v ČR lze dohledat na internetových stránkách e-AGRI, sekce „Zemědělství“, položka „GMO – geneticky modifikované organismy“ (<http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/gmo-geneticky-modifikovane-organismy/>).

¹¹⁰ Dotazníkové šetření MZe mezi pěstiteli Bt kukuřice pro zhodnocení let 2005-2007.

9 CENY A TRHY AGRÁRNÍCH PRODUKTŮ A VSTUPŮ DO ZEMĚDĚLSTVÍ

V roce 2010 došlo k meziročnímu zvýšení CZV o 5,4 %, a to zejména v důsledku vyšších cen obilovin, olejnin, ovoce, zeleniny, brambor a mléka. CPV potravinových výrobků, nápojů a tabáku se ve stejném období snížily o 2 % a spotřebitelské ceny potravin a nealkoholických nápojů vzrostly o 1,5 %. Ceny vstupů do zemědělství přes rostoucí trend během roku 2010 nedosáhly v průměru úrovně roku 2009 a meziročně poklesly o 1,8 %. Z toho nejvýrazněji se snížila cena hnojiv (o 19,9 %) a pesticidů (o 13,9 %). Naproti tomu ceny pohonných hmot meziročně vzrostly (o 17,1 %). Pokles tržních úrokových sazeb na peněžním trhu v roce 2010 v porovnání s rokem 2009 výrazně zpomalil. Nejvýraznější pokles vykázaly v roce 2010 sazby krátkodobých úvěrů (na 3,70 % v prosinci 2010). Schodek bilance AZO ČR se v roce 2010 v důsledku výrazně vyšší dynamiky růstu vývozu než dovozu prohloubil o 5,8 mld. Kč na 33,2 mld. Kč. Převážná část (více než 90 %) českého AZO se realizuje dlouhodobě na jednotném trhu EU. V roce 2010 poprvé od vstupu ČR do EU meziročně mírně poklesl podíl zemí EU 27 na českém agrárním vývozu. Výraznější změny však teritoriální ani komoditní skladba AZO ČR v roce 2010 nezaznamenala.

9.1 Cenový vývoj na agrárním trhu ČR a EU

V roce 2010 došlo k meziročnímu zvýšení cen zemědělských výrobců o 5,4 %. Na zvýšení cen se nejvíce podílely z rostlinných komodit obiloviny, olejnin, ovoce, zelenina a brambory a z živočišných komodit k němu přispělo především mléko. Ceny průmyslových výrobců potravinářských výrobků, nápojů a tabáku se meziročně snížily o 2 %. Spotřebitelské ceny potravin a nealkoholických nápojů se zvýšily v roce 2010 vzhledem k předchozímu roku o 1,5 %. Ceny vstupů do zemědělství meziročně poklesly o 1,8 %.

T9.1/01 - Meziroční souhrnné cenové indexy

Ukazatel	2009	2010
Ceny zemědělských výrobců	75,2	105,4
Ceny průmyslových výrobců potravin, výrobků, nápojů a tabáku¹⁾	95,5	98,0
Spotřebitelské ceny potravin a nealkoholických nápojů	96,1	101,5
Ceny vstupů do zemědělství	92,6	98,2

¹⁾ Podle CZ CPA 2010.

Pramen: ČSÚ: Indexy cen zemědělských výrobců, ceny průmyslových výrobců za potravinářské výrobky podle SKP a spotřebitelské ceny potravin a nealkoholických nápojů.

Index cen vstupů do zemědělství (stejně období předchozího roku = 100).

Zpracoval: H. Baudisová (ÚZEI)

CZV v rostlinné výrobě v roce 2010 v meziročním porovnání výrazně posílily. S výjimkou cukrové řepy se zvýšily u všech hlavních komodit, zejména u obilovin, olejnin a brambor. V důsledku nižší produkce došlo k výraznému meziročnímu nárůstu ceny u ovoce (127 %), zeleniny a květin (131,7 %).

T9.1/02 - Meziroční indexy cen rostlinných výrobků v ČR

Ukazatel	2009	2010
Rostlinné výrobky celkem	67,8	106,3
z toho - obiloviny	59,0	108,4
- olejnin	64,7	107,3
- brambory celkem	95,4	105,3
- cukrová řepa	95,1	92,9
- ovoce	75,6	127,0
- zelenina a květiny	91,9	131,7

Pramen: ČSÚ: Index cen zemědělství

Zpracoval: H. Baudisová (ÚZEI)

Domácí trh s obilovinami byl v roce 2010 charakteristický převisem nabídky nad poptávkou. S ohledem na situaci na světovém a evropském trhu však došlo v ČR k meziročnímu nárůstu cen obilovin o 8,4 %. Ceny obilovin na mezinárodních evropských burzách vzrostly ve stejném období mnohem výrazněji (viz tab. T9.1/03). K výpadku produkce a zásob, a to především pšenice, došlo největší měrou v Rusku a dalších zemích SNS.

T9.1/03 - Cenový vývoj rostlinných komodit ve vybraných zemích EU (€/t)

Ukazatel	2009	2010	Meziroční index
Pšenice			
- Česká republika ¹⁾	109,25	134,12	122,76
- Německo ²⁾	122,30	154,55	126,37
- Francie ³⁾	134,10	178,35	133,00
Ječmen krmný			
- Česká republika ¹⁾	93,89	104,39	111,18
- Německo ²⁾	100,20	127,75	127,50
- Francie ⁴⁾	108,90	143,07	131,38
- Itálie ⁵⁾	135,50	171,00	126,20
Řepka olejná			
- Česká republika ¹⁾	268,63	305,93	113,89
- Hamburk ⁶⁾	279,43	352,82	126,26
- Matif ⁷⁾	279,24	345,97	123,90
Brambory konzumní			
- Česká republika ¹⁾	124,90	167,54	134,14
- EU 5 ⁷⁾	114,01	157,31	137,98

¹⁾ ČSÚ - aritmetický průměr z měsíčních obchodních cen, ČNB - průměrný kurz za příslušné roky.

²⁾ Průměrná cena na mezinárodní burze ve Stuttgartu.

³⁾ Průměrná cena na mezinárodní burze Matif (Francie).

⁴⁾ Průměrná cena na mezinárodní burze v Rouen.

⁵⁾ Průměrná cena na mezinárodní burze v Bologni.

⁶⁾ Průměrná cena na mezinárodní burze v Hamburku, Europe „00“, CIF, Oil World.

⁷⁾ EU 5: Německo, Francie, Velká Británie, Nizozemsko, Belgie.

Pramen: ČSÚ; ČNB; AMI; AMA; NYSE Euronext (Matif); USDA Oilseeds: World Markets and Trade, Potato Weekly, Euro-Potato

Zpracoval: H. Baudisová (ÚZEI)

Nárůst ceny řepky na světovém a evropském trhu byl způsoben nižším objemem produkce (zejména v EU 27), snižujícími se zásobami a vyšší poptávkou po této komoditě mj. na výrobu biopaliv. Průměrná cena řepky na burze v Hamburku tak vzrostla o více než jednu čtvrtinu na 352,8 €/t.

CZV brambor se na českém trhu v roce 2010 meziročně zvýšila na 167,5 €/t. Skupina zemí EU 5 (Německo, Francie, Nizozemsko, Velká Británie a Belgie) realizovala jejich prodej v průměru za 157,3 €/t.

T9.1/04 - Meziroční indexy cen živočišných výrobků v ČR

Ukazatel	2009	2010
Hospodářská zvířata a živočišné výrobky celkem	84,9	104,4
z toho - mléko	70,7	118,6
- jatečný skot	100,3	99,2
- jatečná prasata	99,2	91,2
- drůbež	91,0	98,2
- vejce	98,7	94,5

Pramen: ČSÚ; Index cen v zemědělství

Zpracoval: H. Baudisová, I. Bošková, J. Teichmanová (ÚZEI)

Průměrná CZV živočišných komodit se v roce 2010 vzhledem k roku 2009 zvýšila o 4,4 % především v důsledku nárůstu cen mléka. U všech ostatních základních komodit byl naproti tomu zaznamenán meziroční pokles ceny. V roce 2010 se vzhledem k předchozímu roku snížila dynamika poklesu cen drůbeže, které reagovaly na snížení CPV krmných směsí. Meziroční pokles CZV v roce 2010 činil u jatečných kuřat 1,4 %, u krůt 7,3 % a u kachen o 6,5 %.

Mírný meziroční pokles CZV (0,8 %) zaznamenali producenti hovězího masa. CZV jatečného skotu v ČR, a to především jatečných býků, byla ovlivněna vývojem na trhu s hovězím masem v EU 27, kde v roce 2010 převyšovala nabídka poptávku.

Na trhu s vepřovým masem vyšší nabídka stlačovala ceny této komodity dolů a CZV jatečných prasat v roce 2010 meziročně poklesla o 8,8 %.

CZV mléka v ČR v roce 2010 výrazně vzrostla, neboť na evropském trhu došlo ke zvýšení poptávky po mléce. Cena mléka, kterou vykázaly mlékárny na území ČR, měla rostoucí trend v průběhu celého roku. Uvedená cena dle ČSÚ převýšila celkem o 18,6 % úroveň roku 2009.

T9.1/05 - Cenový vývoj živočišných komodit ve vybraných zemích EU (€/100 kg)

Ukazatel	2009	2010	Meziroční index
Jateční býci v EU¹⁾	319,42	319,40	99,99
- Česká republika	280,26	290,67	103,71
- Německo	312,41	320,51	102,59
- Polsko	247,19	256,18	103,64
- Francie	311,81	311,14	99,79
Jatečná prasata tř. E v EU¹⁾	142,22	140,24	98,61
- Česká republika	174,52	163,53	93,70
- Německo	146,03	144,37	98,86
- Dánsko	122,87	126,31	102,80
- Polsko	143,69	134,91	93,89
Jatečná kuřata²⁾			
- Česká republika	198,95	171,67	86,29
- Německo	228,79	245,61	107,35
- Dánsko	202,16	197,66	97,77
- Itálie	194,98	179,13	91,87
Mléko³⁾			
- Německo	24,08	30,09	124,96

¹⁾ Ceny zemědělských výrobců na reprezentativních trzích EU 27. Jateční býci: předběžné odhady na rok 2010.

²⁾ Ceny průmyslových výrobců na reprezentativních trzích EU 27 - kuřata 65 %.

³⁾ Cena za mléko přepočtené na standardní obsah složek 3,7 % tuku a 3,4 % bílkovin.

Pramen: Agrimer, EUROSTAT, AMI.

Zpracoval: M. Abrahamová, J. Teichmanová, I. Bošková, H. Baudisová (ÚZEI)

Do konce září byly ceny jatečných býků R3 ve většině zemí EU 27 nižší než ve stejném období roku 2009. V posledním čtvrtletí roku 2010 se na evropském trhu podařilo převis nabídky snížit a ceny jatečných býků prudce vzrostly. V průměru roku 2010 se pak ceny v celé EU 27 dostaly téměř až na úroveň roku 2009. Ze sousedních zemí byla nejvyšší cena jatečných býků evidována v Německu (320,5 €/100 kg j. hm.), kde se meziročně zvýšila o 2,6 %. V České republice se cena jatečných býků vyjádřená v eurech zvýšila vzhledem k roku 2009 o 10,4 €/100 kg j. hm. (o 3,7 %), zatímco v korunách byl evidován její pokles o 35 Kč/100 kg j. hm. (o 0,5 %). V Polsku došlo v roce 2010 k meziročnímu zvýšení ceny o 9 €/100 kg j. hm. (o 3,6 %). Ve Francii se držela cena jatečných býků mírně pod úrovní roku 2009.

Trh s vepřovým masem v EU 27 byl v roce 2010 stále pod vlivem převisu nabídky nad poptávkou, což se odrazilo v meziročním poklesu cen téměř ve všech členských zemích vyjma Dánska, Španělska, Velké Británie a Švédska. V průměru EU 27 se meziročně snížila cena jatečných prasat tř. E na reprezentativních trzích o 1,98 €/100 kg j. hm. (o 1,4 %). Na tomto poklesu se nejvýznamněji podílely NČZ a z nich především Polsko, ČR, Bulharsko a Maďarsko, kde bylo evidováno meziroční snížení ceny o více než 5 %. Německo jako největší evropský producent a exportér vepřového masa vykázalo v roce 2010 v porovnání s rokem 2009 nižší cenu o 1,66 €/100 kg j. hm. (o 1,1 %).

Průměrná CZV mléka vzrostla nejen v ČR, ale i ve většině producentů zemí EU. Impulsem bylo výrazné oživení světového trhu s mlékem způsobené zejména vlivem vyšší poptávky v Asii a v některých dalších zemích spolu se současným mírným poklesem produkce v některých importních destinacích. Výrazně příznivý cenový vývoj na světovém trhu byl v zemích EU mírně tlumen odbouráváním unijních zásob mléčných výrobků z intervenčních a soukromých skladů. Průměrná CZV mléka v Německu při standardním obsahu tuku 3,7 % se zvýšila meziročně o 25 %, v Polsku o 27,5 % a i v dalších zemích byl zaznamenán obdobný trend.

9.2 Agrární zahraniční obchod

9.2.1 Obecná charakteristika základních tendencí v agrárním¹¹⁾ zahraničním obchodě

Obrat AZO ČR se v roce 2010 meziročně zvýšil o 7,5 mld. Kč především v důsledku nárůstu hodnoty českého agrárního dovozu o 6,6 mld. Kč, tj. o 5 %. Hodnota českého agrárního vývozu ve stejném období vzrostla o 872,7 mil. Kč, což představovalo navýšení pouhých 0,8 %. Schodek bilance AZO ČR, jehož výše vykazuje od vstupu ČR do EU značné meziroční výkyvy, se v roce 2010, stejně jako v roce 2009, prohloubil, a to o 5,8 mld. Kč na 33,2 mld. Kč při současném poklesu stupně krytí dovozu vývozem o 3,1 p. b. na 76,2 %.

Participace agrárních výrobků na obratu celkového zahraničního obchodu ČR se v roce 2010 meziročně snížila na 5,01 % (tab. T9.2/01), přesto však byla v porovnání s předchozími lety nadprůměrná. Na straně vývozu došlo k poklesu podílu o 0,71 p. b. na 4,23 % a na straně dovozu se podíl snížil o 0,86 p. b. na 5,83 %. K tomuto meziročnímu vývoji přispěla vyšší dynamika růstu celkového českého vývozu a dovozu (o 17,7 %, resp. o 20,3 %) v porovnání s agrárním exportem a importem. Vývoj agrárního a celkového zahraničního obchodu ČR v letech 2006-2010 je zachycen v příl. tab. 9.2/01.

T9.2/01 - Podíl agrárního zahraničního obchodu na celkovém zahraničním obchodu ČR (%)

Ukazatel	Podíl na hodnotě ukazatele za ČR celkem		
	2009	2010	meziroční index
Obrat agrárního zahraničního obchodu	5,78	5,01	86,2
Agrární vývoz	4,94	4,23	85,7
Agrární dovoz	6,69	5,83	86,6

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: K. Pohlavá (ÚZEI)

¹¹⁾ Agrární zboží je definováno kapitolami 01-24 Kombinované nomenklatury (KN).

9.2.2 Teritoriální skladba agrárního zahraničního obchodu

Zastoupení zemí EU 27 na českém agrárním vývozu se v roce 2010 poprvé od vstupu ČR do EU meziročně snížilo (na 91,7 %). Na straně českého agrárního dovozu¹¹² došlo za stejné období k nepatrnému poklesu podílu EU 27 (na 93,1 %). Teritoriální skladbu českého AZO v letech 2009 a 2010 znázorňuje příl. tab. 9.2/02.

Český agrární vývoz směřuje dlouhodobě největší měrou na Slovensko, do Německa a do Polska (v roce 2010 činil podíl těchto zemí 57,7 %). Od roku 2008 patří mezi hlavní odběratele v důsledku vysokých dovozů cigaret z ČR také Itálie. Z třetích zemí je nejvýznamnější destinací pro český agrární vývoz Rusko. Přes mírný meziroční nárůst hodnoty vývozu v roce 2010 však vykazuje zastoupení Ruska v českém agrárním exportu od vstupu ČR do EU klesající tendenci. Dalšími významnými odběrateli v rámci extraobchodu byly v roce 2010, stejně jako v roce 2009, Ukrajina, Chorvatsko a Japonsko.

V meziročním porovnání se v roce 2010 nejvýrazněji zvýšila hodnota českého agrárního vývozu na Slovensko (o 2,2 mld. Kč), do Rakouska (o 832,6 mil. Kč) a do Slovinska (o 304,3 mil. Kč). Naproti tomu největší pokles zaznamenala hodnota českého agrárního vývozu do Německa (o 2,7 mld. Kč) a dále do Spojeného království (o 596 mil. Kč).

V roce 2010 stejně jako v letech předchozích participovaly se zhruba 60% podílem na českém agrárním dovozu Německo, Polsko, Nizozemsko a Slovensko. Z třetích zemí pak byly ve sledovaném roce našimi nejvýznamnějšími dodavateli agrárních výrobků Čína, USA, Turecko a Brazílie.

V meziročním porovnání došlo v roce 2010 k nárůstu hodnoty českého agrárního dovozu především z Německa (o 1,5 mld. Kč), dále Belgie (o 851,7 mil. Kč) a Polska (o 668,4 mil. Kč). Naopak k nejvýraznějšímu meziročnímu poklesu hodnoty českého agrárního importu došlo u méně významných dodavatelů jako je Portugalsko, Brazílie a Vietnam.

Přehled zemí, které měly v roce 2010 hlavní podíl na českém agrárním vývozu a dovozu, je uveden v tab. T9.02/02.

Nejvyšší aktivní balance dosáhla ČR v roce 2010 v agrárním obchodě se Slovenskem (16,9 mld. Kč), Ruskem (1,5 mld. Kč), Spojeným královstvím (1,4 mld. Kč) a Rumunskem (1,2 mld. Kč). Naproti tomu nejvyššího bilančního schodku dosahuje tradičně v agrárním obchodě s Německem (14,5 mld. Kč), Nizozemskem (12,2 mld. Kč), Polskem (9,9 mld. Kč) a Španělskem (5,4 mld. Kč).

Na meziročním zhoršení balance českého AZO v roce 2010 se nejvíce podílel nárůst netto-dovozu¹¹³ z Německa (o 4,2 mld. Kč), Belgie (o 755,6 mil. Kč), Nizozemska (o 741,5 mil. Kč) a pokles netto-vývozu do Spojeného království (o 742 mil. Kč). Tento negativní vývoj byl do jisté míry tlumen nárůstem aktivní balance v obchodě se Slovenskem (o 2,1 mld. Kč) a snížením záporné balance obchodu s Rakouskem (o 811,7 mil. Kč).

Vývoj agrárního dovozu, vývozu a balance ČR se státy EU 27 v letech 2006-2010 je zachycen v příl. tab. 9.2/06-07.

T9.2/02 - Teritoriální skladba agrárního zahraničního obchodu ČR¹⁾ (mil. Kč)

Země	Vývoz			Země	Dovoz ²⁾		
	2009	2010	meziroční index		2009	2010	meziroční index
Slovensko	27 912,8	30 070,1	107,7	Německo	33 900,1	35 416,1	104,5
Německo	23 614,4	20 881,0	88,4	Polsko	19 694,7	20 363,1	103,4
Polsko	10 376,1	10 482,3	101,0	Nizozemsko	13 326,9	13 994,1	105,0
Itálie	7 382,3	7 338,5	99,4	Slovensko	13 098,4	13 166,3	100,5
Rakousko	5 656,7	6 489,2	114,7	Itálie	6 774,3	7 361,7	108,7
Maďarsko	4 662,6	4 465,7	95,8	Rakousko	6 939,7	6 960,6	100,3
Spojené království	3 733,2	3 137,2	84,0	Španělsko	6 224,1	6 279,3	100,9
Francie	2 649,4	2 832,0	106,9	Francie	5 646,9	6 050,6	107,1
Nizozemsko	1 913,2	1 838,9	96,1	Maďarsko	4 981,1	5 427,8	109,0
Rumunsko	2 114,6	1 818,8	86,0	Belgie	4 444,8	5 296,5	119,2
Belgie	1 574,4	1 670,5	106,1	Dánsko	2 200,3	2 198,7	99,9
Rusko	1 370,1	1 623,5	118,5	Spojené království	1 617,4	1 763,4	109,0
Švédsko	1 358,9	1 100,6	81,0	Řecko	950,5	1 112,1	117,0
Slovinsko	601,2	905,5	150,6	Čína	975,4	1 099,2	112,7
Španělsko	680,4	878,1	129,1	Irsko	1 038,2	1 034,5	99,6
Ukrajina	589,5	820,1	139,1	Spojené státy	891,2	983,8	110,4
Dánsko	702,4	790,7	112,6	Turecko	741,4	923,2	124,5
Chorvatsko	670,9	766,6	114,3	Portugalsko	1 014,5	881,7	86,9
Bulharsko	394,9	628,6	159,2	Švédsko	704,9	853,7	121,1
Litva	495,0	597,5	120,7	Brazílie	819,5	700,9	85,5
Japonsko	652,8	563,7	86,4	Rumunsko	536,4	661,3	123,3
Vybrané země celkem	99 105,7	99 698,9	100,6	Vybrané země celkem	126 520,7	132 528,7	104,7
Podíl na celkovém agrárním vývozu	93,9	93,7	x	Podíl na celkovém agrárním dovozu	95,1	94,9	x

¹⁾ Země řazeny podle roku 2010.

²⁾ Dovoz je sledován podle země odesláni.

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: K. Pohlová (ÚZEI)

¹¹²⁾ Dovoz je sledován podle země odesláni (tj. země, ze které bylo zboží zasláno do místa určení, avšak není to země tranzitní, zpravidla to bývá země, kde má dodavatel sídlo), nikoli podle země původu (tj. země, ve které bylo zboží vytištěno, vyrobeno nebo zpracováno).

¹¹³⁾ Netto-dovoz, resp. netto-vývoz představuje hodnotu obchodní bilance, přičemž v prvním případě je dovoz vyšší než vývoz a ve druhém je tomu naopak.

9.2.3 Komoditní skladba agrárního zahraničního obchodu

Na českém agrárním vývozu se největší měrou podílely KN 2402 20 Cigarety (na 1. pozici od roku 2008), KN 0401 Nezahuštěné mléko a smetana, KN 1001 Pšenice, KN 1905 Pekařské zboží, sušenky, oplatky apod., KN 2106 Přípravky potravinové jiné, KN 2203 Pivo, KN 1806 Čokoláda a ostatní potravinářské přípravky s kakaem, KN 1514 Řepkový nebo hořčičný olej, KN 2309 Přípravky používané k výživě zvířat, KN 1704 Cukrovinky bez kaka, KN 2202 Limonády, KN 1701 Cukr, KN 0406 Tvaroh a sýry, KN 0102 Živý skot, KN 1205 Semena řepky a KN 1107 Slad.

Na českém agrárním dovozu participovaly zejména KN 0203 Vepřové maso, KN 1905 Pekařské zboží, sušenky, oplatky apod., KN 0406 Tvaroh a sýry, KN 1806 Čokoláda a ostatní potravinářské přípravky s kakaem, KN 2106 Přípravky potravinové jiné, KN 2309 Přípravky používané k výživě zvířat, KN 0207 Maso a droby drůbeže, KN 2304 Sójové pokrutiny a šroty, KN 2204 Víno, KN 0901 Káva, 2402 Doutníky, doutníčky a cigarety, KN 0805 Citrusové plody, KN 0803 Banány a KN 0702 Rajčata.

Vývoj českého agrárního vývozu, dovozu a bilance v členění podle kapitol KN v letech 2006-2010 obsahují příl. tab. 9.2/03-05. Komoditní skladbu českého AZO v letech 2009 a 2010 podle kapitol KN uvádí tab. T9.2/03.

Meziroční zhoršení bilančního schodku AZO ČR v roce 2010 způsobila především nižší hodnota exportu KN 12 Olejnatých semen a plodů (o 2,6 mld. Kč) a KN 10 Obilovin (o 2,1 mld. Kč). Přesto však patří tyto dvě kapitoly nadále k hlavním netto-vývozním komoditním agregacím.

Rostoucí pasivum bilance vykazuje dlouhodobě kapitola KN 07 Zelenina, kořeny, hlízy apod. V roce 2010 vzrostl její netto-dovoz v porovnání s rokem 2009 o 1,3 mld. Kč na 8,5 mld. Kč. Hlavní podíl na tomto nárůstu měly vyšší ceny importovaných KN 0702 Rajčat a KN 0703 Cibulové zeleniny.

K mimořádnému prohloubení záporné bilance došlo v roce 2010 také u KN 21 Různých potravinových přípravků (o 1 mld. Kč na 1,4 mld. Kč). Důvodem tohoto vývoje byla především nižší hodnota vývozu KN 2103 90 Omáček a směsí koření a přísad pro ochucení jiných.

KN 02 Maso a droby, které jsou od roku 2007 hlavní netto-dovozní agregací, vykazovaly ve sledovaném roce další meziroční nárůst schodku (o 490,2 mil. Kč na 12,6 mld. Kč). V případě KN 0203 Vepřového masa se však tempo růstu čistého dovozu do ČR zpomalilo.

Negativním jevem českého AZO byl v roce 2010 meziroční propad hodnoty vývozu tradičních českých produktů – KN 2203 Piva, KN 1107 Sladu a KN 12 Chmelu. V případě piva lze pozorovat pokles netto-vývozu již od roku 2008, a to především v relaci k EU 27.

Pozitivní vývoj obchodní bilance vykázal ve sledovaném roce v rámci kapitoly KN 15 Živočišné a rostlinné tuky a oleje zejména KN 1514 Řepkový nebo hořčičný olej, který se tak opět zařadil s bilančním přebytkem ve výši 2,6 mld. Kč na stranu netto-vývozních komodit. Naopak netto-dovoz KN 1517 Margarínu, vzrostl o 1 mld. Kč na 1,2 mld. Kč. Netto-vývoz KN 2306 Řepkových a dalších rostlinných pokrutin a šrotů se v roce 2010 vzhledem k roku 2009 zvýšil 2,2krát na 1,1 mld. Kč.

K významnému meziročnímu nárůstu netto-vývozu došlo v roce 2010 také u KN 1701 Cukru. Jeho výše však vykazuje v posledních letech značné meziroční výkyvy. Od vstupu ČR do EU (s výjimkou roku 2009) vykazuje rostoucí hodnotu exportu KN 0401 Nezahuštěného mléka a smetany (jedná se především o surové mléko). Naproti tomu bilance českého AZO s mlékárenskými výrobky s vyšší přidanou hodnotou se zhoršuje. Týká se to především KN 0405 Másla a mléčných pomazánek, jejichž netto-dovoz se v roce 2010 v meziročním porovnání zvýšil o 464,2 mil. Kč (obchodní bilance másla je záporná od roku 2005 mj. v důsledku nepoměrně nižších exportních subvencí, které jsou na tuto komoditu vypláceny při vývozu do třetích zemí).

T9.2/03 - Vývoj komoditní skladby agrárního zahraničního obchodu ČR

KN	Popis	Vývoz			Dovoz			Bilance		
		podíl na agrárním vývozu (%)		meziroční změna (%)	podíl na agrárním dovozu (%)		meziroční změna (%)	mil. Kč		meziroční rozdíl
		2009	2010		2009	2010		2009	2010	
1	Živá zvířata	4,74	4,66	-1,69	1,45	1,29	-11,03	3 066,7	3 152,6	85,9
2	Maso a jedlé droby	3,66	4,01	9,56	12,03	12,10	0,58	-12 141,5	-12 631,7	-490,2
3	Ryby, koryšši, měkkýši a jiní vodní bezobratlovci	1,61	1,57	-2,48	1,76	1,73	-1,70	-649,4	-749,5	-100,1
4	Mléko a mléč. výrobky, ptačí vejce, přír. med, jedlé výr. živ. pův.	12,16	12,71	4,52	7,77	8,08	3,99	2 507,7	2 246,4	-261,3
5	Ostatní produkty živočišného původu	0,64	0,61	-4,69	0,94	0,92	-2,13	-573,4	-641,1	-67,7
6	Dřeviny a jiné rostliny, hlízy, kořeny; řezané květiny a dekorativní zeleň	0,33	0,39	18,18	2,47	2,35	-4,86	-2 938,5	-2 871,9	66,6
7	Zelenina, požívatelné rostliny, kořeny a hlízy	1,98	2,36	19,19	7,02	7,88	12,25	-7 251,5	-8 501,2	-1 249,7
8	Jedlé ovoce a ořechy	2,29	2,81	22,71	8,28	8,83	6,64	-8 603,7	-9 343,9	-740,2
9	Káva, čaj, maté a koření	1,41	1,72	21,99	2,62	2,65	1,15	-1 995,3	-1 866,1	129,2
10	Obiloviny	8,97	7,04	-21,52	1,43	1,44	0,70	7 565,6	5 485,1	-2 080,5
11	Mlýnské výrobky, slad, škroby, inulin, pšeničný lepek	3,03	2,48	-18,15	0,83	0,81	-2,41	2 094,1	1 499,7	-594,4
12	Olejnata a ostatní semena a plody; prům. a léčivé rostl.; sláma a pícniny	6,98	5,23	-25,07	1,76	2,24	27,27	5 024,7	2 427,0	-2 597,7
13	Šelak, gumy, pryskyřice a jiné rostlinné šťávy a výtažky	0,79	0,94	18,99	0,53	0,55	3,77	134,3	234,6	100,3
14	Rostlinné pleťací materiály	0,00	0,01	x	0,03	0,03	0,00	-34,4	-38,4	-4,0
15	Živočišné nebo rostlinné tuky a oleje	3,42	4,32	26,32	4,66	3,87	-16,95	-2 585,8	-807,8	1 778,0
16	Přípravky z masa, ryb, koryšů, měkkýšů, apod.	2,96	2,96	0,00	3,33	3,04	-8,71	-1 302,5	-1 101,6	200,9
17	Cukr a cukrovinky	4,96	5,42	9,27	2,86	2,99	4,55	1 430,5	1 596,2	165,7
18	Kakao a kakaové přípravky	3,45	3,51	1,74	4,64	4,70	1,29	-2 528,2	-2 829,6	-301,4
19	Přípravky z obilovin, mouky, škrobu nebo mléka; jemné pečivo	5,35	5,74	7,29	6,77	6,58	-2,81	-3 359,0	-3 082,5	276,5
20	Přípravky ze zeleniny, ovoce, ořechů nebo jiných částí rostlin	2,05	1,95	-4,88	4,54	4,42	-2,64	-3 864,8	-4 098,4	-233,6
21	Různé potravinářské přípravky	8,89	7,80	-12,26	7,35	6,98	-5,03	-396,0	-1 438,5	-1 042,5
22	Nápoje, lihové tekutiny a ocet	9,78	9,11	-6,85	7,25	6,80	-6,21	679,4	199,4	-480,0
23	Zbytky a odpady v potravinářském průmyslu; připravené krmivo	3,74	5,17	38,24	6,34	6,08	-4,10	-4 483,8	-2 982,6	1 501,2
24	Tabák a vyrobené tabákové náhražky	6,80	7,49	10,15	3,34	3,62	8,38	2 729,4	2 910,1	180,7
Celkem		100,00	100,00	x	100,00	100,00	x	-27 475,6	-33 233,9	-5 758,3

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: K. Pohlová (ÚZEI)

Od vstupu ČR do EU mají v českém agrárním vývozu v porovnání s dovozem vysoké zastoupení výrobky s nižší přidanou hodnotou. Průměrná kilogramová cena českého agrárního vývozu je přes mírné zlepšení stále výrazně nižší než odpovídající cena na straně dovozu.

ČR se orientuje především na vývoz rostlinných komodit. Kromě toho, že tyto produkty vykazují v zahraničním obchodě komparativní výhodu, přispívá k jejich vývozu útlum v živočišné výrobě vedoucí u rostlinné produkce k přebytkům. Vývozy obilovin a olejnin jsou charakteristické výraznými meziročními výkyvy, a podílejí se tak na nepravidelném vývoji schodku českého AZO celkem.

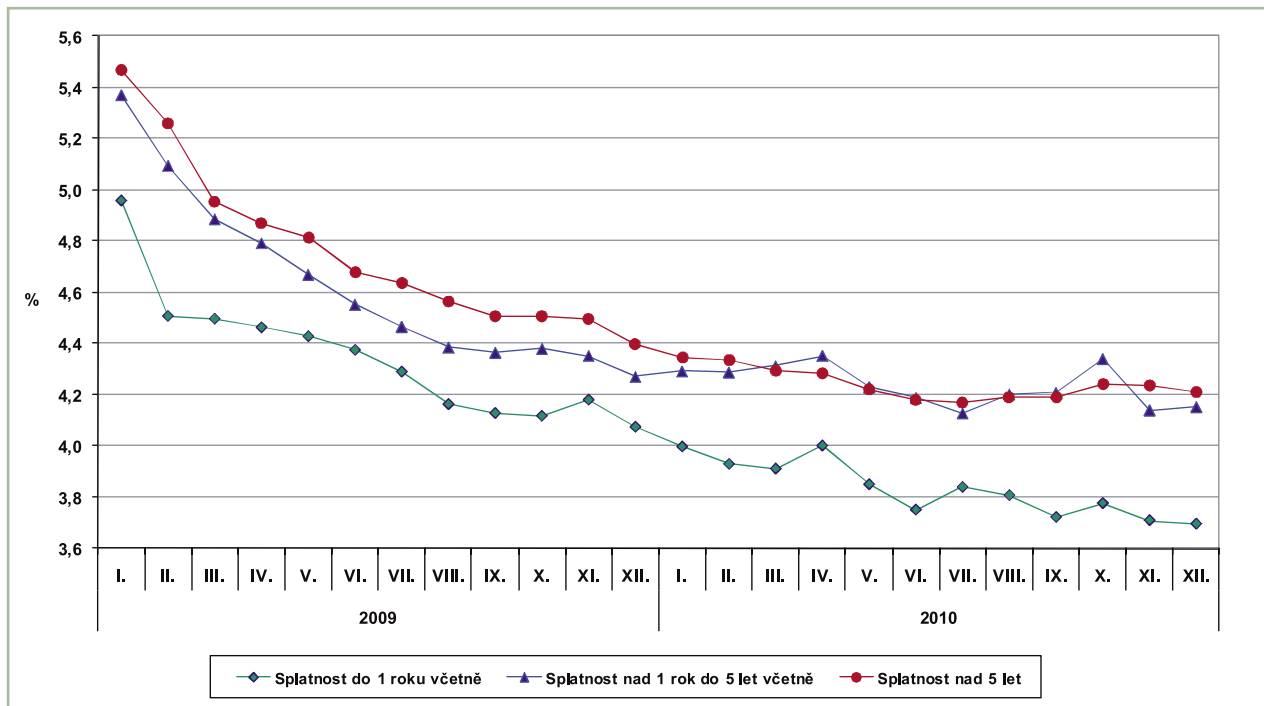
Jak na straně vývozu, tak dovozu pak mají poměrně stabilní podíl zpracované potravinářské výrobky, s nimiž obchodují velké nadnárodní společnosti.

Průměrný roční kurz české koruny vůči euru v roce 2010 meziročně mírně posílil, zatímco k americkému dolaru nepatrně oslabil. Tento vývoj přispěl k nárůstu českého agrárního dovozu z EU a současně k vývozu agrárních výrobků z ČR do třetích zemí.

9.3 Cenový vývoj finančních a materiálových vstupů do zemědělství

Vývoj cen finančních vstupů do zemědělství

Pokles tržních úrokových sazeb na peněžním trhu v roce 2010 v porovnání s rokem 2009 výrazně zpomalil. Vývoj úrovně úrokových sazeb na peněžním trhu byl ovlivněn dalším snížením klíčových sazeb ČNB v květnu 2010. Na situaci na tuzemském finančním trhu v roce 2010 mělo nadále vliv vypořádávání se s následky ekonomické krize. Úrokové sazby se vyvíjely v závislosti na délce splatnosti mírně odlišně, přičemž relativně nejvýraznější pokles vykázaly sazby krátkodobých úvěrů. Celková průměrná úroková sazba ze zůstatků úvěrů poskytnutých nefinančním podnikům se od ledna 2010 v průběhu celého roku s několika výkyvy spíše snižovala a v prosinci činila 4,04 %. Průměrná úroková sazba ze zůstatků krátkodobých úvěrů se splatností do 1 roku zaznamenala v prosinci pokles na 3,70 %. U střednědobých úvěrů se splatností od 1 roku do 5 let si banky účtovaly ve stejném měsíci v průměru 4,15 % a u dlouhodobých úvěrů se splatností nad 5 let potom 4,21 %. Měsíční vývoj úrokových sazeb v letech 2009 a 2010 je zachycen v grafu T9.3/01.

Graf T9.3/01 - Vývoj úrokových sazeb korunových úvěrů poskytnutých bankami nefinančním podnikům ČR v letech 2009-2010, stavy obcodů

Pramen: ČNB

Zpracoval: V. Vilhelm (ÚZEI)

Vývoj úrokových sazeb korunových klientských úvěrů poskytnutých nefinančním podnikům a vývoj úrokových sazeb korunových vkladů přijatých bankami od nefinančních podniků k 31. 12. v letech 2008 až 2010 uvádí tab. T9.3/01.

T9.3/01 - Úrokové sazby korunové (stavy obcodů) k 31. 12. (%)

Ukazatel	2008	2009	2010
Úrokové sazby korunových úvěrů poskytnutých bankami rezidentům			
Nefinanční podniky - celkem	5,40	4,26	4,04
v tom - krátkodobé (splatnost do 1 roku vč.)	5,06	4,07	3,70
- střednědobé (splatnost nad 1 rok do 5 let vč.)	5,67	4,27	4,15
- dlouhodobé (splatnost nad 5 let)	5,61	4,39	4,21
Úrokové sazby korunových vkladů přijatých bankami od rezidentů			
Nefinanční podniky - celkem	1,21	0,57	0,47
z toho - jednodenní	0,62	0,32	0,37
- s dohodnutou splatností	2,29	1,01	0,81
v tom: do 2 let vč.	2,29	0,97	0,76
nad 2 roky	1,99	2,88	2,40
- s výpovědní lhůtou celkem	2,54	1,58	1,45
v tom: do 3 měsíců vč.	2,52	1,56	1,29
nad 3 měsíce	3,11	2,34	1,71

Pramen: ČNB

Zpracoval: V. Vilhelm (ÚZEI)

Vývoj úrokových sazeb má dopady do alokace úvěrů v zemědělství, která je vyhodnocena v kap. 6.4.

Vývoj cen materiálových vstupů do zemědělství

Vývoj indexů cen vstupů do zemědělství zaznamenal v průběhu roku 2010 vzestupný trend. V prvním pololetí roku 2010 se ceny v porovnání se 4. čtvrtletím roku 2009 sice zvýšily pouze mírně, ale ve druhé polovině roku bylo patrné výraznější posilování. Ceny přesto většinou nedosahovaly ročních průměrů roku 2009 a ceny vstupů celkem tedy meziročně oslabily o 1,8 %. Meziroční pokles cen vstupů do zemědělství byl dán poklesem ceny většiny vstupů – nejvýrazněji se snížila cena hnojiv a pesticidů, u krmiv, ostatních výdajů a služeb se ceny příliš nezměnily. Naopak v porovnání s rokem 2009 vzrostly ceny pohonných hmot.

T9.3/02 - Indexy cen vstupů do zemědělství (stejně období předchozího roku = 100)

Název	Průměr 2009	Průměr 2010
VSTUPY CELKEM	92,3	98,2
Celkem výrobky a služby běžné spotř. v zem.	91,2	98,1
Osiva a sadba	90,8	96,4
z toho - pšenice ozimá	93,4	95,2
- ječmen jarní	74,9	86,6
- kukuřice	106,6	102,1
- řepka ozimá	102,6	116,7
Zvířata pro chov a výrobu	84,8	104,3
Energie a maziva	91,9	109,7
Paliva na topení	108,5	107,3
Motorová paliva	82,4	117,1
Elektřina	111,5	96,5
Maziva	71,4	130,9
Umělá hnojiva, půdní zlepšovací prostředky	91,8	80,1
z toho - jednoduchá hnojiva	93,7	79,3
- směsi hnojiv	85,5	81,6
Chemické prostředky, pesticidy	103,0	86,1
z toho - fungicidy	94,2	90,5
- insekticidy	105,1	97,1
- herbicidy	106,9	80,5
Krmiva	81,9	99,2
Jednoduchá krmiva	74,5	103,5
Krmné směsi	84,0	98,1
Údržba a oprava strojního zařízení	99,7	99,8
Údržba a oprava zem. budov a dalších budov	99,7	101,7
Veterinární služby	104,6	97,9
Ostatní výdaje	98,4	99,2
z toho - voda, její úprava a rozvod	106,9	103,8
- doprava silniční nákladní	91,9	100,2
- služby pošt a telekomunikací	97,3	98,7
- pojištění zemědělské produkce	101,0	95,8
- služby právní, účetní, poradenství	99,9	101,0
Služby pro zemědělství	104,2	100,6
Celkem výrobky a služby přisp. do zem. investic	101,9	99,0
Stroje a ostatní zařízení pro zemědělství	102,7	98,7
Budovy	100,9	99,5

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: J. Teichmanová (ÚZEI)

Porovnání cen vstupů celkem s výchozí základnou roku 2005 ukazuje, že v roce 2010 došlo ke zvýšení o 6,8 %. Ceny osiva byly vyšší o 17,0 %, ceny energií o 19,8 % a vzrostly také ceny hnojiv a krmiv, zatímco u pesticidů se ceny snížily.

Vývoj cen ropy v průběhu roku 2010 byl obdobný jako v roce 2009, kdy ceny ropy Brent v průběhu roku rostly a průměrná cena za rok 2009 byla 61,9 USD/barel. Od počátku roku 2010 pak postupně zvyšování průměrné ceny ropy Brent pokračovalo. Cena v I. pololetí mimořádně kolísala, v jejím vývoji se odráželo především očekávání ekonomického zotavení, resp. pochyby o něm v souvislosti s nestabilitou na finančních trzích v EU, a také aktuální kurz amerického dolaru. Ve druhé polovině roku cena dále posilovala až na 94,8 USD/barel na konci prosince 2010. Průměrná cena za rok 2010 byla 73,0 USD/barel. Meziročně byla cena ropy na konci roku 2010 vyšší o 21,6 %.

Vývoj cen pohonných hmot v ČR odpovídal rostoucímu trendu ceny ropy, přičemž výraznější nárůst byl zaznamenán u motorových paliv zejména v I. pololetí roku 2010. V dalších měsících se cena přechodně mírně snížila a k akceleraci růstu došlo opět v posledních dvou měsících. Zatímco průměrná cena nafty v roce 2009 činila 25,80 Kč/l (min. 23,95 Kč/l, max. 27,70 Kč/l), v lednu 2010 se rovnala 28,55 Kč/l, do června vzrostla na 31,19 Kč/l, což představovalo nárůst o 9,2 %, a v prosinci dosáhla již 31,88 Kč/l. Cena nafty se tak v roce 2010 pohybovala v rozmezí od 26,93 do 32,51 Kč/l s ročním průměrem 30,35 Kč/l. Ve 3. čtvrtletí roku 2010 činila cena nafty v průměru 30,86 Kč/l, což bylo o 17,0 % více než v roce 2009. Meziročně byla cena nafty v závěru roku vyšší o 19,9 %.

Cena maziv během 1. pololetí roku 2010 velmi výrazně vzrostla, v dalším období pak stagnovala, což mělo souhrnně za následek výrazný nárůst v porovnání s rokem 2009.

Naopak příznivěji se vyvíjela cena elektřiny, která byla v průběhu celého roku 2010 poměrně stabilní a meziročně nižší o 3,5 %.

Na celkovém snížení cen vstupů v roce 2010 se podílel také mírný pokles cen krmiv. Na jejich cenovém vývoji se negativně projevil pokles poptávky v souvislosti se snížením stavů hospodářských zvířat, takže ceny krmných směsí zůstaly pod úrovní roku 2009. V závěru roku však došlo k růstu cen krmných obilovin, cena krmné pšenice meziročně posílila o 13,6 % a u krmného ječmene činil nárůst 6,3 %.

Ceny osiva a sadby v průběhu roku trvale posilovaly, přesto však průměrná roční cena zůstala o 3,6 % pod průměrem roku 2009. Obdobný vývoj byl zaznamenán u cen hnojiv, když jejich výrazný cenový propad ve druhé polovině roku 2009 sice nepokračoval, avšak i přes rostoucí trend v celém průběhu roku 2010 zůstaly ceny meziročně výrazně nižší. Ceny pesticidů postihl po poměrně vyrovnaném vývoji v roce 2009 trvalejší pokles, který vyústil v jejich výraznější meziroční oslabení.

Cenový vývoj u rozhodujících vstupů do zemědělství odpovídal zjištěným průměrným cenám vybraných druhů osiv a sadby, průmyslových krmiv a hnojiv, pesticidů a služeb pro zemědělce. Jejich roční průměry u vybraných výrobků prodaných zemědělské prvovýrobě spolu s meziročním porovnáním jsou uvedeny v tab.T9.3/03.

T9.3/03 - Průměrné roční ceny osiv, hnojiv a krmiv prodaných zemědělské prvovýrobě

Ukazatel	MJ	2009	2010	Meziroční index
Osiva				
Pšenice ozimá	Kč/t	7 965	8 673	108,9
Pšenice jarní	Kč/t	8 536	8 696	101,9
Žito ozimé	Kč/t	8 112	9 239	113,9
Ječmen ozimý	Kč/t	7 229	7 486	103,6
Ječmen jarní	Kč/t	8 909	8 503	95,4
Tritikale	Kč/t	7 643	7 812	102,2
Kukuřice (cena za výsevní jednotku)	Kč/VJ	2 063	1 927	93,4
Oves	Kč/t	7 283	6 496	89,2
Hrách setý	Kč/t	12 349	10 837	87,8
Rané brambory	Kč/t	10 888	8 563	78,7
Pozdní konzumní brambory	Kč/t	7 418	6 159	83,0
Jetel luční	Kč/t	72 594	68 277	94,1
Vojtěška	Kč/t	107 613	93 335	86,7
Průmyslová hnojiva				
Dusíkatá - ledek amonný s vápencem	Kč/t	6 015	4 906	81,6
- ledek vápenatý 15%	Kč/t	6 370	5 864	92,1
- síran amonný 21%	Kč/t	4 923	3 735	75,9
- DAM 390	Kč/t	5 950	4 792	80,5
- močovina	Kč/t	8 889	7 616	85,7
Fosforečná - superfosfát gran. 18%	Kč/t	7 226	6 905	95,6
Draselná - draselná sůl gran. 60%	Kč/t	12 576	9 443	75,1
Kombinovaná - NPK (15:15:15)	Kč/t	10 944	8 734	79,8
- Amofos	Kč/t	13 603	11 291	83,0
Krmiva				
Krmné obilí - pšenice	Kč/t	2 603	2 957	113,6
- ječmen	Kč/t	2 483	2 640	106,3
Směsí pro prasata - pro selata ČOS	Kč/t	8 034	7 794	97,0
- pro prasata A2	Kč/t	4 936	4 819	97,6
- pro prasata CDP	Kč/t	4 675	4 525	96,8
- prasnice KPB	Kč/t	4 748	4 456	93,9
Směsí pro drůbež - pro nosnice	Kč/t	5 719	5 509	96,3
- pro brojery BR2	Kč/t	7 601	7 471	98,3
- pro brojery BR3	Kč/t	6 583	6 429	97,7
Směsí pro skot - pro telata ČOT - B	Kč/t	5 593	5 483	98,0

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: J.Teichmanová (ÚZEI)

10 EKONOMICKÉ VÝSLEDKY AGRÁRNÍHO SEKTORU

Podnikatelský důchod v zemědělství podle 2. předběžného odhadu SZÚ vzrostl meziročně dvaapůlnásobně ze 2 585 mil. Kč v roce 2009 na odhadovaných 6 240 mil. Kč v roce 2010 i přes pokles ostatních dotací na výrobu o 5,2 %. Na meziročním nárůstu se podílela především nižší hodnota mezispotřeby o 4,0 % a dále meziroční pokles náhrad zaměstnancům o 5,4 %. Podle definitivních výsledků hospodaření zemědělských podniků v síti FADN CZ za rok 2009 došlo meziročně ke snížení čisté přidané hodnoty na AWU o 22,6 % na hodnotu 290,1 tis. Kč/AWU. Ekonomické výsledky zemědělských podniků byly nepříznivě ovlivněny zejména propadem realizačních cen produkce zejména rostlinné výroby. Objem vyplacených provozních dotací byl v roce 2009 v průměru 8 437 Kč/ha z. p. Nejvyšší úroveň ČPH/AWU dosáhly v roce 2009 středně velké podniky specializované na chov krav bez tržní produkce mléka s průměrnou výměrou přibližně 350 ha z. p. Ekonomicky nevýhodné bylo naopak provozování smíšené zemědělské výroby v malých farmách s průměrnou výměrou 34 ha využívané zemědělské půdy. S poklesem rentability podniků se meziročně snížila i jejich investiční aktivita. I přes postupné snižování rozměru živočišné výroby v ČR byly v letech 2008-2010 přibližně tři čtvrtiny dotací v rámci programu modernizace zemědělských podniků vyplaceny na investice do modernizace živočišné výroby, především chovu skotu včetně dojníc. Investice se týkaly hlavně rekonstrukce staveb, v menší míře modernizace technologií. V potravinářském průmyslu se v roce 2010 meziročně nepatrně zvýšila účetní přidaná hodnota na zaměstnance o 0,2 % u podniků s 10 a více zaměstnanci v důsledku průměrného meziročního poklesu tržeb o 5,1 % a dalšímu poklesu pracovníků (o 5,4 %) při růstu průměrné měsíční nominální mzdy o 1,0 %.

10.1 Celkový ekonomický výsledek zemědělství (Souhrnný zemědělský účet)

Rok 2010 lze charakterizovat jako rok určitého oživení zemědělství po období ekonomické krize, která se promítla zejména do výsledků roku 2009.

Hodnota produkce odvětví zemědělství v roce 2010 v porovnání s rokem 2009 vykázala velmi mírný růst (o 0,8 %), který však nekompensoval značný propad produkce v roce 2009 vůči roku 2008 (téměř 19 %). Významnější růst v roce 2010 zaznamenala hodnota rostlinné produkce (o 4,8 %) jako důsledek růstu hodnoty produkce hlavních komodit – obilovin (o 15 %) a olejnin (o 7,2 %). Pokles hodnoty produkce nastal naopak u cukrové řepy (o 4,7 %), brambor (o 7,9 %), krmných plodin (o 2,8 %), čerstvého ovoce (o 16,9 %) i zeleniny (o 1,5 %) (příl. tab. 10.1/01-02).

Další pokles po roce 2009 zaznamenala v roce 2010 hodnota živočišné produkce (o 4,1 %) vlivem poklesu hodnoty jatečné produkce zvířat (o téměř 16 %), který nebyl kompenzován nárůstem hodnoty produkce živočišných výrobků (o 11,1 %), na němž se podílelo hlavně kravské mléko růstem o 14,4 %. Pokles hodnoty produkce zaznamenaly všechny významné chovy: skot (o 20,5 %), prasata (o 9,7 %) a drůbež (o 20,3 %).

T10.1/01 - Souhrnný zemědělský účet (mil. Kč)

Kód	Ukazatel	Základní běžné ceny					Meziroční index
		2006	2007	2008	2009 ¹⁾	2010 ²⁾	
10	Rostlinná produkce	49 484	66 401	62 509	51 051	53 477	104,8
13	Živočišná produkce	47 795	49 151	52 417	42 247	40 513	95,9
15	Produkce zemědělských služeb	2 346	2 327	2 657	2 602	2 597	99,8
16	Zemědělská produkce	99 626	117 879	117 582	95 900	96 588	100,7
17	Nezemědělské vedlejší činnosti (neoddělitelné)	2 640	2 304	2 194	1 783	1 876	105,2
18	Produkce zemědělského odvětví	102 265	120 182	119 776	97 683	98 464	100,8
19	Mezispotřeba celkem	73 795	86 633	88 908	78 779	75 664	96,1
20	Hrubá přidaná hodnota	28 470	33 550	30 869	18 904	22 800	120,6
21	Spotřeba fixního kapitálu	13 501	14 181	14 610	14 704	14 749	100,3
22	Čistá přidaná hodnota	14 970	19 369	16 259	4 200	8 051	191,7
23	Náhrady zaměstnancům	23 626	24 362	26 056	24 636	23 303	94,6
24	Ostatní daně na výrobu	1 464	1 397	1 192	1 265	1 364	107,9
25	Ostatní dotace na výrobu	21 123	20 647	25 576	28 658	27 171	94,8
26	Důchod z faktorů	34 628	38 618	40 642	31 593	33 858	107,2
27	Čistý provozní přebytek/Smíšený důchod	11 003	14 256	14 586	6 957	10 555	151,7
28	Předepsané pachtovné a ostatní nájemné z nemovitostí	3 245	3 472	3 611	3 900	3 822	98,0
29	Nákladové úroky	1 568	1 434	1 444	1 141	1 148	100,6
30	Výnosové úroky	645	660	611	668	655	98,0
31	Podnikatelský důchod	6 835	10 009	10 143	2 585	6 240	241,4
	Počet pracovníků v zemědělství - AWU ³⁾ (tis. osob)	147,9	138,1	135,3	130,3	129,5	99,4
	Důchod z faktorů na 1 pracovníka (tis. Kč/AWU)	234,1	279,6	300,4	242,5	261,5	107,8
	Ostatní dotace na výrobu na 1 pracovníka (tis. Kč/AWU)	142,8	149,5	189,0	219,9	209,8	95,4

¹⁾ Semidefinitivní údaje.

²⁾ Předběžné údaje.

³⁾ AWU = Annual Working Unit

Pramen: ČSÚ - [http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/iitab_7_souhrnny_zemedelsky_ucet/\\$File/c-2107-10.xls](http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/iitab_7_souhrnny_zemedelsky_ucet/$File/c-2107-10.xls)

Zpracoval: I. Foltýn, I. Zedníčková (ÚZEI)

Porovnáme-li objemy produkce v roce 2010 proti předchozímu roku u všech významných komoditních skupin SZÚ, kromě cukrovky a chmele došlo u všech sledovaných skupin k jejich poklesu. V rostlinné výrobě největší objemové poklesy vykázaly obiloviny (o 12,2 %), brambory (o 11,5 %) a olejnin (o 9,3 %). V živočišné výrobě pokles produkce nepřesáhl u jednotlivých komoditních skupin 10 %, přičemž za významný lze pokládat pokles produkce jatečného skotu (o 5,7 %) a drůbeže (o 17,9 %).

Celkový nárůst hodnoty produkce odvětví zemědělství byl způsoben oživením cenové úrovně roku 2010 proti roku 2009. Z porovnání meziročních cenových pohybů vyplývá, že růst byl zaznamenán u obilovin (o 8,4 %), olejnin (o 7,3 %), brambor (o 5,3 %) a mléka (o 18,6 %), zatímco největší pokles byl zaznamenán u cukrové řepy (o 7,1 %) a prasat (o 8,8 %).

Ostatní ukazatele SZÚ zaznamenaly meziročně pozitivní trendy. Mezispotřeba poklesla o 4,0 %, hrubá přidaná hodnota vzrostla o 20,6 % a čistá přidaná hodnota téměř dvojnásobně (o 91,7 %). Přes pokles dotací na výrobu (o 5,2 %) při stagnaci spotřeby fixního kapitálu a růstu ostatních daní na výrobu (o 7,9 %) a při dalším mírném poklesu počtu pracovníků, který vedl ke snížení náhrad zaměstnancům, vzrostl důchod z faktorů/AWU jako klíčový ukazatel ekonomické situace odvětví z hodnoty 242,5 tis. Kč v roce 2009 na 261,5 tis. Kč v roce 2010, tj. o 7,8 %. Hodnota podnikatelského důchodu dosáhla v roce 2010 výše 6,2 mld. Kč, což je výrazný (141,4 %) nárůst proti roku 2009 (2,6 mld. Kč).

Pozitivní tendence v roce 2010 v porovnání s předchozím rokem vykazují i podílové ukazatele SZÚ. Podíl mezispotřeby na hodnotě celkové produkce meziročně poklesl o téměř 4 p. b., podíly HPH a ČPH na produkci naopak vzrostly (v obou případech téměř o 4 p. b.). Mírně poklesla i závislost výsledků odvětví na dotacích, měřeno poklesem podílu dotací na produkci i na důchodu z faktorů (o 1,7 p. b., resp. o 10,5 p. b.). Uvedené trendy se pozitivně promítly i do podílu důchodu z faktorů na produkci (nárůst o 2,04 p. b.).

Přes všechny uvedené pozitivní meziroční změny 2010/09 nutno konstatovat, že prakticky ve všech ukazatelích ekonomické výsledky roku 2010 nedosáhly úrovně roku 2008 (příl. tab. 10.1/01-04).

T 10.1/02 - Podílové ukazatele SZÚ (%)

Ukazatel	2006	2007	2008	2009 ¹⁾	2010 ²⁾
Produkce zemědělského odvětví (PRO)	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Podíl rostlinné produkce na PRO	48,39	55,25	52,19	52,26	54,31
Podíl živočišné produkce na PRO	46,74	40,90	43,76	43,25	41,15
Podíl mezispotřeby na PRO	72,16	72,08	74,23	80,65	76,84
Podíl hrubé přidané hodnoty na PRO	27,84	27,92	25,77	19,35	23,16
Podíl odpisů na PRO	13,20	11,80	12,20	15,05	14,98
Podíl čisté přidané hodnoty na PRO	14,64	16,12	13,57	4,30	8,18
Podíl náhrad zaměstnancům na PRO	23,10	20,27	21,75	25,22	23,67
Podíl ostatních dotací na výrobu na PRO	20,65	17,18	21,35	29,34	27,60
Podíl důchodu z faktorů na PRO	33,86	32,13	33,93	32,34	34,39
Podíl ostatních dotací na výrobu na důchodu z faktorů	61,00	53,46	62,93	90,71	80,25

¹⁾ Semidefinitivní údaje.

²⁾ Předběžné údaje.

Pramen: Výpočty ÚZEI

Zpracoval: I. Foltýn, I. Zedníčková (ÚZEI)

10.2 Ekonomické výsledky zemědělských podniků

Celkové ekonomické výsledky odvětví zemědělství odrážejí ekonomické výsledky jednotlivých kategorií podniků tříděných podle právních forem (PPO, PFO) a kritérií FADN EU (LFA, výrobní zaměření, ekonomická velikost). Strukturální charakteristiky a vývoj ekonomické úrovně jednotlivých kategorií podniků jsou zpracovány z údajů výběrového šetření zemědělské účetní datové sítě FADN CZ za roky 2008 a 2009. Analýza strukturálního a ekonomického vývoje zemědělských podniků vychází z vážených¹¹⁴ dat standardního výstupu EU¹¹⁵.

Výsledné ekonomické ukazatele jsou vyjádřeny v přepočtu na 1 ha využívané z. p., v případě ukazatele „čistá přidaná hodnota“ je uveden také přepočet na 1 AWU (ČPH/AWU).

Přehled strukturálních a ekonomických ukazatelů jednotlivých kategorií zemědělských podniků je uveden v příl. tab. 10.2/01-04. Hodnoty „Celkem“ podle metodiky FADN CZ nezahrnují podniky specializované na chov prasat a drůbeže. Tato kategorie podniků je uvedena v příl. tab. 10.2/03 v přepočtu na podnik, protože většina těchto podniků hospodaří na minimální výměře z. p., resp. zemědělskou půdou nedisponuje.

V samostatné kapitole 10.2.3 je uvedeno hodnocení investičního rozvoje zemědělských podniků, kde jsou podrobněji posuzovány směry investic, vývoj objemu investic, kapitálová a majetková vybavenost podniků a přístup k bankovním úvěrům.

¹¹⁴ Systém vážení dat FADN slouží ke zvýšení statistické reprezentativnosti výsledků výběrových šetření. Východí bázi tohoto systému tvoří údaje ze Strukturálního šetření v zemědělství, které organizuje EUROSTAT ve všech členských státech EU. Každý zemědělský podnik tohoto šetření je podle klasifikace EU zařazen podle výrobního zaměření a ekonomické velikosti. Podniky výběrového souboru FADN jsou klasifikovány obdobným systémem, a proto lze každému podniku v souboru FADN přidělit tzv. váhový faktor vyjadřující počet podniků, které tento podnik reprezentuje. Tyto váhy jsou využity při výpočtu průměrů za skupiny zemědělských podniků, kde každý typ zemědělského podniku má váhu podle skutečného počtu těchto podniků v celkovém počtu farem dané země.

¹¹⁵ Standardní výstup FADN EU je soubor vybraných ukazatelů, poskytující pohled na strukturální charakteristiky a ekonomickou situaci šetřených zemědělských podniků. Přebírá údaje zjištěné v účetnictví a daňové evidenci, zahrnuje však pouze činnosti vymezené jako zemědělské. Zohledněny nejsou operace zejména finanční a mimořádné povahy a metodika vylučuje i rezervy a opravné položky. Ekonomické kategorie mají samostatnou metodiku a nejsou tak plně kompatibilní s kategoriemi odvozenými z celopodnikových účetních výkazů a daňové evidence.

10.2.1 Celkové hospodářské výsledky zemědělských podniků

Strukturální charakteristiky a ekonomické výsledky zemědělských podniků fyzických a právnických osob za období 2007-09 (tab. T10.2/01) ukazují proces adaptace podniků na měnící se ekonomické a agrární politické podmínky. Syntetickým hodnotícím ekonomickým indikátorem, který vyjadřuje souhrnný vliv celkové produkce, efektivnosti vstupů a úrovně provozních dotací na ekonomickou situaci zemědělských podniků, je ČPH/AWU. ČPH vyjadřuje ekonomický přínos dosažený z produkce po zaúčtování výrobní spotřeby, odpisů dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku, provozních dotací a daní a je zdrojem k úhradě nákladů na práci, půdu (pachtovné) a kapitál (úroky).

T10.2/01 – Strukturální a ekonomické ukazatele zemědělských podniků podle právních forem v ČR

Ukazatel	MJ	Fyzické osoby			Právnické osoby			Celkem		
		2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008	2009
Pracovní síly	AWU/100 ha	2,4	2,4	2,5	3,6	3,2	3,1	3,3	3,0	3,0
Využívaná z. p.	ha/podnik	88,6	82,9	83,3	1 048,4	991,6	1 009,9	257,8	234,3	237,6
- obiloviny	%	46,9	46,5	42,2	45,5	43,4	43,6	46,5	45,4	44,4
- ost. polní plodiny	%	14,7	14,7	16,8	17,8	18,0	18,6	17,3	17,5	18,7
- krmné plodiny	%	36,6	37,1	38,8	34,9	37,0	35,9	34,4	35,5	35,1
Počet DJ celkem	DJ/100 ha	25,6	25,8	26,9	47,4	42,4	41,6	42,0	38,4	38,1
- dojnice	DJ/100 ha	4,9	4,9	4,5	15,9	14,2	14,6	13,1	12,0	12,3
- ostatní skot	DJ/100 ha	15,9	16,1	17,5	17,4	17,4	17,5	17,0	17,0	17,4
- ovce a kozy	DJ/100 ha	0,6	0,8	0,9	0,1	0,1	0,3	0,2	0,3	0,4
- prasata	DJ/100 ha	3,6	3,1	2,7	12,1	9,0	7,2	10,1	7,6	6,2
- drůbež	DJ/100 ha	0,2	0,3	0,7	1,8	1,6	1,9	1,4	1,3	1,7
Využívaná pronajatá z. p.	%	69,7	67,4	66,4	95,1	93,6	92,9	88,1	86,3	85,6
Intenzita chovu přežvýkavců	DJ/ha krm. plodin	0,6	0,6	0,6	0,9	0,8	0,9	0,9	0,8	0,8
Čistá přidaná hodnota	tis. Kč/AWU	470,6	382,4	289,4	375,2	383,0	302,9	386,5	374,9	290,1
Provozní dotace	Kč/ha	7 368	8 532	8 519	7 715	8 312	8 640	7 584	8 287	8 437
Průměrná užitkovost zvířat										
Dojnice	l/den	16,13	17,04	16,89	17,88	18,07	18,58	17,80	18,02	18,51
Výkrm skotu	kg/den	0,87	0,85	0,94	0,86	0,83	0,87	0,86	0,84	0,88
Výkrm prasat	kg/den	0,67	0,64	0,68	0,64	0,57	0,64	0,64	0,57	0,65

Pramen: Zemědělská účetní datová síť FADN CZ

Zpracoval: J. Špička (ÚZEI)

V uvedených letech došlo ke snížení podílu obilovin na výměře využívané z. p. ve prospěch ostatních polních plodin (zejména řepky) a krmných plodin. Vývoj struktury rostlinné výroby do značné míry odpovídá reálnému i podnikateli očekávanému vývoji CZV na agrárním trhu.

Stavy hospodářských zvířat na hektar využívané z. p. (zejména skotu a prasat) dlouhodobě klesají, především u právnických osob, které disponují většinou stavů hospodářských zvířat. Podniky fyzických osob v uvedených třech letech snížily zatížení zemědělské půdy dojnícemi, naopak zvýšily zatížení ostatním skotem (kravami bez tržní produkce mléka), čemuž odpovídá i zvýšení podílu krmných plodin na celkové výměře.

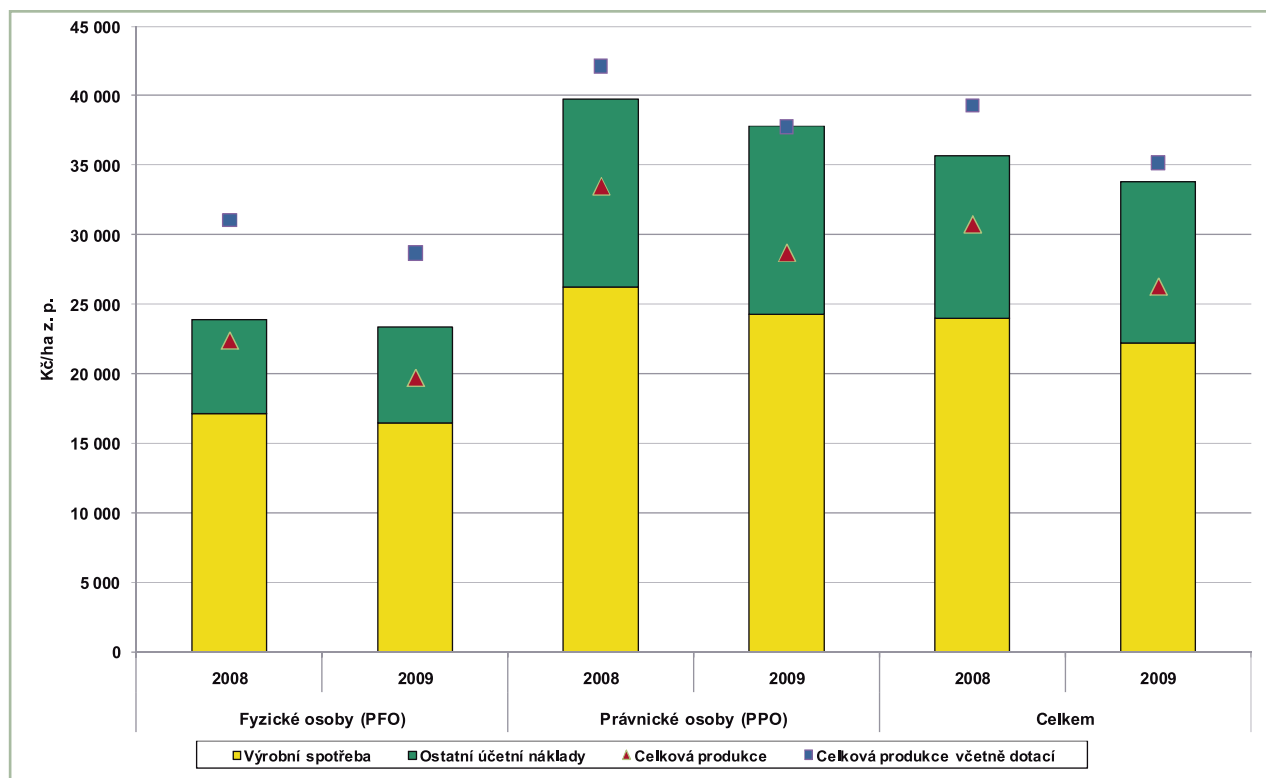
Stavy ovcí a koz v posledních letech v ČR rostou mimo jiné i díky podporám péče o travní porosty z PRV. Opačný vývoj proběhl v chovu prasat. Větší podniky specializované na chov prasat jsou nejméně podporovány a dlouhodobě vykazují špatné ekonomické výsledky, ústící do poklesu rozměru celého odvětví. Na druhou stranu však dochází k postupné ekonomické stabilizaci podniků fyzických osob zaměřených na chov prasat a drůbeže, které bylo docíleno zlepšením užitkovosti a vyšší koncentrací výroby.

Počty pracovníků dlouhodobě klesají, zejména v podnicích právnických osob, které využívají téměř výhradně placené pracovní síly.

Průměrná výše ČPH/AWU činila v roce 2009 v ČR 290,1 tis. Kč, což je o 22,6 % méně než v roce 2008. Výraznější pokles byl zaznamenán u podniků fyzických osob. Důchod ze zemědělské činnosti (DŽČ), který představuje výsledek hospodaření ze zemědělské činnosti, byl v průměru 1 007 Kč/ha obhospodařované z. p. (meziroční pokles o 69,1 %), přičemž podniky právnických osob vykázaly i při započítání dotací v průměru ztrátu 390 Kč/ha z. p.

Graf T10.2/01 porovnává výnosovou a nákladovou stránku hospodaření fyzických a právnických osob a souboru podniků celkem v ČR¹¹⁶.

Graf T10.2/01 - Ekonomické charakteristiky zemědělských podniků podle právní formy

Poznámky: Dotace = provozní dotace + investiční dotace.
Pramen: Zemědělská účetní datová síť FADN CZ
Zpracoval: J. Špička (ÚZEI)

Stabilizační efekt dotací v roce 2009 v podnicích právnických osob nestačil na dosažení kladného hospodářského výsledku. Bez dotací by obě kategorie podniků sice tržbami pokryly výrobní spotřebu (přímé a režijní náklady výroby), ale nikoliv celkové účetní náklady včetně odpisů, mzdových nákladů, nájemného za pronajatou půdu a nákladových úroků. Významnější podíl ostatních účetních nákladů je u větších podniků právnických osob, které hospodaří s převážně najatými výrobními faktory.

Za ekonomickými výsledky roku 2009 se skrývá pokles hodnoty celkové produkce (o 14,6 % v přepočtu na hektar z. p.), který byl způsoben jak poklesem hodnoty rostlinné produkce o 18,7 %, tak nižší hodnotou produkce živočišné výroby o 12,5 %. Podniky s rostlinnou výrobou byly postiženy nižšími výnosy pšenice ozimé (-7,0 %), jarního ječmene (-5,4 %) a dalších obilovin v důsledku nepříznivého vývoje počasí, naopak výnosy řepky ozimé byly podle šetření FADN CZ meziročně vyšší o 11,3 %. Významnější dopad na příjmovou situaci zemědělských podniků však měl pokles cen zemědělských výrobců. Údaje výběrového šetření FADN CZ¹¹⁷ za roky 2008 a 2009 uvádějí (prakticky shodně u obou kategorií podniků) meziroční pokles cen pšenice ozimé v průměru o 29,4 %, ječmene jarního o 31,4 %, řepky o 25,3 % a cukrovky o 4,6 %. Tržby z živočišné výroby na hektar z. p. byly negativně ovlivněny poklesem cen kravského mléka o 24,7 %, které se vykupovalo v průměru za 6,30 Kč/l. Největší podíl na produkci mléka měly podniky se smíšenou výrobou, u nichž klesla hodnota mléčné produkce meziročně o 18,4 %. U podniků specializovaných na produkci mléka došlo k poklesu mléčné produkce o 21,6 %.

Také tržby z vepřového masa na hektar z. p. důsledkem pokračujícího poklesu stavů prasat i přes zvýšení užitkovosti klesly v průměru o 16,6 %. V ostatních živočišných komoditách, tj. v produkci hovězího, telecího a drůbežního masa, zaznamenaly právnické i fyzické osoby meziroční stagnaci či jen mírné zvýšení tržeb na hektar využívané půdy.

Z hlediska diverzifikace aktivit zemědělských podniků se postupně zvyšují tržby z přidružené a pomocné výroby a vlastních zemědělských i nezemědělských služeb u podniků fyzických osob. I když ostatní produkce zemědělských podniků tvoří stále zanedbatelný podíl na celkových tržbách (8 % v roce 2009), je zde zřetelná snaha převážně rodinných farem zvyšovat využití vlastních pracovních sil a stabilizovat příjmy z jinak převážně specializované zemědělské výroby.

Objem provozních dotací a podpor na hektar obhospodařované z. p. se meziročně zvýšil v průměru z 8 287 Kč/ha (2008) na 8 437 Kč/ha (2009), přičemž struktura podpor se liší v závislosti na výrobním zaměření podniku a jeho regionálním umístění (vztahu k LFA)¹¹⁸.

Vyplacené investiční dotace v přepočtu na hektar využívané z. p. vzrostly meziročně o 78,1 % na průměrných 452 Kč/ha, při značném kolísání podle jednotlivých kategorií podniků (viz příl. tab. 10.2/01-04).

Na straně nákladů došlo v letech 2008-2009 k jejich mírnému meziročnímu poklesu na hektar obhospodařované z. p. v důsledku snížení prakticky všech důležitých položek přímých a režijních nákladů. Více celkové náklady klesly u právnických osob (o 4,9 %), méně u fyzických osob (o 2,3 %). Mzdové náklady na hektar rovněž poklesly o 4 %. Jedinými významnějšími položkami nákladů, které vykazují dlouhodobě

¹¹⁶ Nutno připomenout, že síť FADN nezohledňuje náklady příležitosti využití vlastní práce, půdy a kapitálu, které zhoršují reálnou ekonomickou situaci zejména podniků fyzických osob s vyšším podílem vlastní práce a půdy.

¹¹⁷ CZV zjišťované v síti FADN jsou ceny skutečné v podnicích fakturované a mohou se lišit od CZV uváděných ČSÚ.

¹¹⁸ Meziroční nárůst provozních dotací je ovlivněn změnou metodiky FADN při kalkulaci dotací z Programu rozvoje venkova. Na rozdíl od roku 2008, kdy byly započítány dotace přiznané, byly za rok 2009 pro výpočet použity dotace vyplacené.

rostoucí tendenci u obou právních forem, jsou pachtovné a nákladové úroky. Příčinou poklesu přímých nákladů byly pravděpodobně jak nižší ceny surovin k výrobě krmiv v důsledku poklesu CZV, tak nižší spotřeba některých materiálových vstupů zejména v rostlinné výrobě (např. hnojiv). U dodavatelských služeb došlo zejména u PFO k meziročnímu nárůstu nákladů na agrotechnické a agrochemické služby (o 16,9 %), plemenářské a veterinární služby (o 25,2 %). Řada menších podniků tak spíše než provádění operací ve vlastní režii zvolila jejich realizaci dodavatelem. Výše odpisů na ha z. p. v porovnání s rokem 2008 vzrostla celkově o 3,1 %.

Souhrnně lze konstatovat, že méně příznivá ekonomická situace v roce 2009 proti roku 2008 byla způsobena pokračujícím poklesem cen zemědělské produkce. Provozní dotace přispěly k částečné stabilizaci celkové ekonomické situace podniků a bez nich by mnohé podniky musely postupně odejít z trhu.

10.2.2 Ekonomické výsledky zemědělských podniků podle standardního výstupu EU

Sít FADN poskytuje strukturální a ekonomické charakteristiky podniků podle jejich vztahu k LFA (regionální kritérium), výrobního zaměření a ekonomické velikosti. Ukazatele váženého standardního výstupu pro tyto kategorie podniků jsou uvedeny v příl. tab. 10.2/02-04.

Podle regionálního kritéria (vztahu k méně příznivým oblastem LFA) jsou podniky klasifikovány následujícím způsobem:

- Horské oblasti LFA = více než 50 % výměry obhospodařované z. p. v LFA horská (H).
- Převažující ostatní LFA = více než 50 % výměry obhospodařované z. p. v LFA ostatní (O) a specifické (S), pokud H je menší než 50 %.
- Oblasti převážně mimo LFA = více než 50 % výměry obhospodařované z. p. mimo LFA (N).

Kritériem pro klasifikaci zemědělských podniků podle typu výrobního zaměření je podíl odvětví na tvorbě podnikového standardního příspěvku na úhradu¹¹⁹.

Pro prezentaci jsou vymezeny čtyři velikostní kategorie podniků:

- Malé (třídy ekonomické velikosti III.-VI., $4 \leq 16$ EVJ¹²⁰).
- Střední (třídy ekonomické velikosti VII. a VIII., $16 \leq 100$ EVJ).
- Velké (třída ekonomické velikosti IX., $100 \leq 250$ EVJ).
- Největší (třída ekonomické velikosti X., > 250 EVJ).

10.2.2.1 Výsledky zemědělských podniků podle regionálního hlediska (vztahu k LFA)

Regionální pohled, který zohledňuje rozdílné přírodní a klimatické podmínky, je reprezentován vztahem podniků k oblastem LFA.

Strukturální charakteristiky a průměrné hodnoty ČPH/AWU v podnicích podle vztahu k oblastem LFA uvádí tab. T10.2/02. Příčiny vývoje tohoto ukazatele osvětluje graf T10.2/02, který dokumentuje výši dotací na hektar z. p., vývoj celkové produkce a nákladů.

T10.2/02 – Strukturální a ekonomické ukazatele zemědělských podniků podle LFA

Ukazatel	MJ	Horské oblasti LFA			Převažující ostatní LFA			Převážně mimo LFA		
		2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008	2009
Pracovní síly	AWU/100 ha	2,6	2,4	2,4	3,0	2,8	2,8	3,6	3,2	3,1
Využívaná z. p.	ha/podnik	291,4	250,0	247,8	228,4	206,5	231,1	262,5	241,6	237,8
- obiloviny	%	16,0	14,4	13,9	37,5	36,1	35,4	55,9	54,7	53,3
- ost. polní plodiny	%	4,9	4,3	3,9	13,6	13,5	13,1	21,1	21,5	23,4
- krmné plodiny	%	79,0	81,1	81,6	48,3	50,2	51,2	20,2	21,4	20,7
Počet DJ celkem	DJ/100 ha	47,7	47,9	47,1	48,7	45,5	46,5	38,6	34,1	33,6
- dojnice	DJ/100 ha	13,8	12,7	11,6	16,2	14,2	14,7	12,0	11,2	11,6
- ostatní skot	DJ/100 ha	28,3	29,9	30,6	23,1	23,5	24,1	12,6	12,2	12,6
- ovce a kozy	DJ/100 ha	0,6	1,0	1,5	0,5	0,6	0,8	0,1	0,1	0,1
- prasata	DJ/100 ha	2,3	2,3	2,0	7,4	5,5	4,5	12,7	9,4	7,5
- drůbež	DJ/100 ha	2,2	1,6	0,9	1,3	1,3	2,2	1,2	1,2	1,6
Využívaná pronajatá z. p.	%	82,4	77,9	75,7	86,6	84,4	84,9	89,9	88,7	87,7
Intenzita chovu přežvýkavců	DJ/ha krm. plodin	0,5	0,5	0,5	0,8	0,8	0,8	1,2	1,1	1,1
Roční dojivost	kg/ks	5 579	5 930	5 976	6 269	6 300	6 447	6 697	6 747	6 925
Čistá přidaná hodnota	tis. Kč/AWU	361,0	418,7	355,0	399,7	351,2	290,7	386,9	374,8	280,1
Provozní dotace	Kč/ha	9 708	11 877	11 344	8 003	8 821	8 922	6 993	7 375	7 707

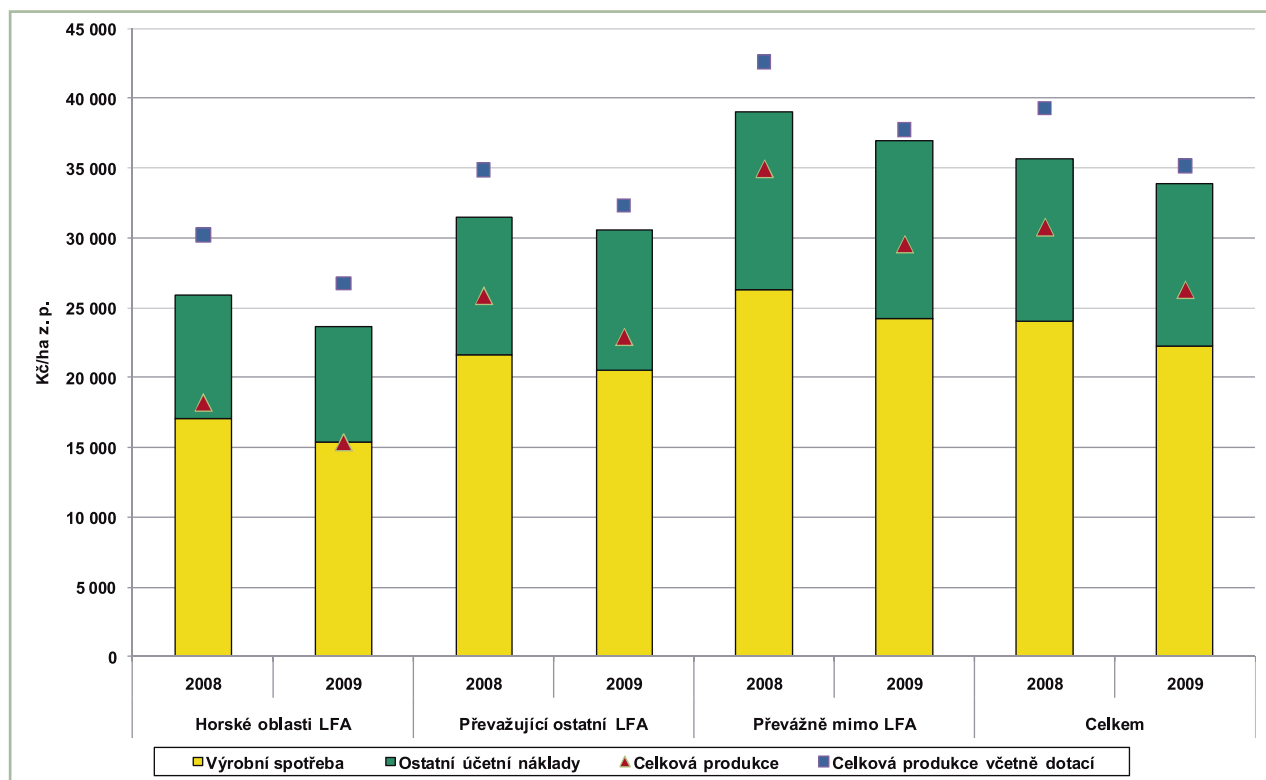
Pramen: Zemědělská účetní datová síť FADN CZ

Zpracoval: J. Špička (ÚZEI)

¹¹⁹ Standardní příspěvek na úhradu (Standard Gross Margin, SGM) vyjadřuje ekonomický přínos jednotky produkce jednotlivých odvětví rostlinné a živočišné výroby. Jeho hodnota odpovídá standardní hodnotě produkce z 1 ha plodin, resp. 1 kusu dané kategorie zvířat po odpočtu specifických (variabilních) nákladů na produkci v tomto odvětví.

¹²⁰ Na základě výměry plodin a počtu zvířat konkrétního podniku lze propočítat podnikový standardní příspěvek na úhradu (SGM). Ten umožňuje zařadit podnik do příslušné třídy ekonomické velikosti. Ekonomická velikost podniků je vyjadřována v Evropských velikostních jednotkách (EVJ), resp. Economic Size Unit – ESU). Hodnota podnikového standardního příspěvku na úhradu je převedena do měnové jednotky Euro a přepočtena na EVJ vztahem: 1 EVJ = 1 200 €.

Graf T10.2/02 - Ekonomické charakteristiky zemědělských podniků podle vztahu k LFA

Poznámky: Dotace = provozní dotace + investiční dotace.

Pramen: Zemědělská účetní datová síť FADN CZ

Zpracoval: J. Špička (ÚZEI)

Strukturální charakteristiky indikují v *horských oblastech LFA* pokračující zvyšování podílu krmných plodin na struktuře obhospodařované zemědělské půdy na úkor tržních plodin. S tím souvisí meziročně vyšší zatížení půdy ostatním skotem (kravami bez tržní produkce mléka) a chovem ovcí a koz. Přežvýkavci jsou v těchto oblastech chováni s relativně stabilní koncentrací 0,5 DJ/ha krmných plodin. V roce 2009 pokračoval v horských oblastech LFA pokles průměrné výměry obhospodařované zemědělské půdy na podnik a současně s tím se výrazně snížil i podíl pronajaté půdy (z 82,4 % v roce 2007 na 75,7 % v roce 2009), což je zřejmě i odrazem procesu privatizace dříve pronajímané státní půdy a zájmu zemědělských podniků v těchto oblastech o zvyšování výměry vlastní zemědělské půdy.

Provozní dotace a podpory dosáhly v roce 2009 v horských oblastech LFA úhrnné výše 11 344 Kč/ha z. p. Regionálně jsou důležité zejména platby LFA, které kompenzují (doplňují) podnikům příjmy v produkčně znevýhodněných oblastech, a stimulační platby za agroatoprenmentální opatření, tj. kompenzace podnikům za veřejné zboží a služby, jejichž produkce je zpravidla spojena s vyššími náklady či nižšími výnosy.

Provozní dotace jsou tedy klíčovým faktorem, který ovlivňuje přechod ze ztrátového hospodaření do ziskového ve všech oblastech LFA. V roce 2009 se platby LFA a environmentální platby podílely v horských oblastech na celkovém objemu provozních dotací průměrně 42,2 %¹²¹. Dalším důležitým faktorem vyšší ekonomické úrovně v přepočtu na AWU podniků v LFA je extenzivní způsob hospodaření s nižšími vstupy materiálu a práce. Podniky specializované na extenzivní chov přežvýkavců tak vykazují v posledních letech nejvyšší úroveň ČPH/AWU.

Zemědělské podniky v produkčních oblastech *převážně mimo LFA* také snižovaly podíl obilovin na obhospodařované zemědělské půdě ve prospěch ostatních tržních polních plodin. Nepříznivý vývoj v odvětví živočišné výroby se v produkčních oblastech projevil v dalším poklesu zatížení zemědělské půdy hospodářskými zvířaty, na kterém se podílel hlavně pokračující pokles stavů prasat. Intenzita chovu přežvýkavců se v oblastech *převážně mimo LFA* pohybovala v letech 2008 a 2009 na úrovni 1,1 DJ/ha krmných plodin. Průměrná roční dojivost se v těchto oblastech meziročně zvýšila a částečně tak kompenzovala pokles stavů dojnic.

Provozní dotace činily v produkčně intenzivních oblastech 7 707 Kč/ha z. p. a na hrubém příjmu podniků se podílely průměrně 20,7 %.

Průměrná úroveň ČPH/AWU se pohybovala v roce 2009 od 280,1 tis. Kč v oblastech *převážně mimo LFA* do 355,0 tis. Kč v *převažujících horských LFA*. ČPH/AWU se meziročně snížila ve všech regionech, což vypovídá o *převažujícím* vlivu systematického poklesu cen zemědělských výrobců.

Průměrná úroveň ČPH/AWU se pohybovala v roce 2009 od 280,1 tis. Kč v oblastech *převážně mimo LFA* do 355,0 tis. Kč v *převažujících horských LFA*, avšak meziročně se ve všech regionech zejména v důsledku poklesu CZV snížila.

Kromě hodnoty celkové produkce a provozních dotací se na vývoji ČPH/AWU a výsledného důchodu ze zemědělské činnosti podílely i náklady. Pokles nákladů na hektar z. p. byl výraznější u podniků v horských oblastech než v oblastech *mimo LFA*. U podniků v produkčně intenzivnějších oblastech naopak došlo ke zvýšení odpisů na hektar zemědělské půdy, což zřejmě souvisí s jejich vyšší investiční aktivitou v roce 2008. Objem investic v horských oblastech naopak vykazoval již druhým rokem klesající tendenci (viz kap. 10.2.3).

¹²¹ Provozní dotace a podpory v podnicích hospodařících v horských oblastech představovaly 42,5 % hrubého příjmu, tvořeného hodnotou celkové produkce a výší vyplacených provozních dotací.

Rozdíl mezi horskými oblastmi LFA a produkčními oblastmi mimo LFA je zřejmý i ze vztahu celkových nákladů a celkové produkce (graf T10.2/02). Zatímco v horských oblastech hodnota celkové produkce uhradí jen výrobní spotřebu a v roce 2009 již neuhrazuje prakticky žádnou část ostatních účetních nákladů, v oblastech mimo LFA je hodnota celkové produkce bez dotací schopna uhradit výrobní spotřebu i část ostatních účetních nákladů.

ČPH/AWU byla v roce 2009 v horských oblastech LFA o 26,7 % vyšší než v oblastech mimo LFA. Vyšší hodnota tohoto klíčového srovnávacího ukazatele v méně příznivých oblastech je důsledkem jak převažující extenzivní výroby s nízkými množstvími používaných vstupů, tak efektem kompenzačního vlivu provozních dotací a podpor především z II. osy PRV.

10.2.2.2 Výsledky zemědělských podniků podle výrobního zaměření a ekonomické velikosti

Strukturální a ekonomické ukazatele hospodaření zemědělských podniků v třídění podle výrobního zaměření uvádí příl. tab. 10.2/03¹²². Úroveň ČPH/AWU dokumentuje graf T10.2/3.

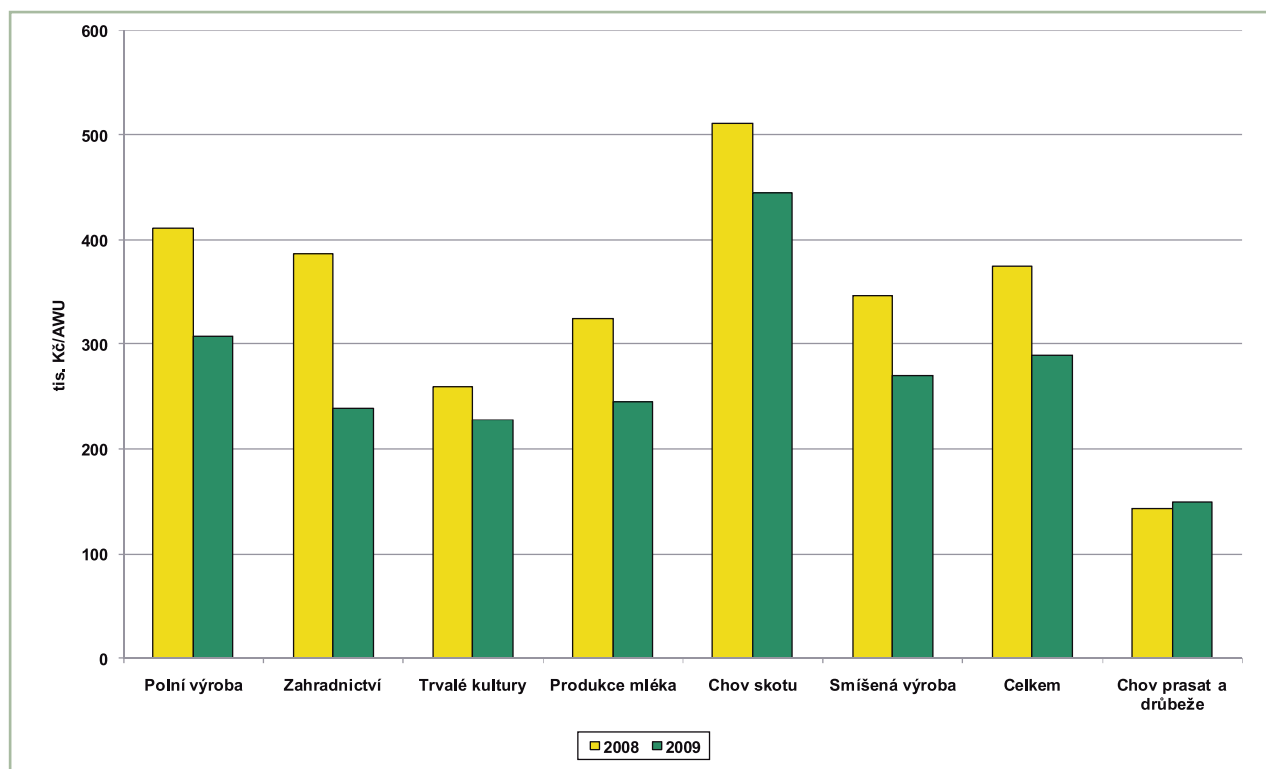
Hodnota ČPH/AWU se v roce 2009 pohybovala v rozpětí od 149,5 tis. Kč u podniků zaměřených na chov prasat a drůbeže do 445,0 tis. Kč u podniků se specializací na chov skotu (krav bez tržní produkce mléka). Na celkovém meziročním zhoršení ekonomiky zemědělských podniků v ČR se podílely všechny uvedené kategorie výrobního zaměření, s výjimkou podniků specializovaných na chov prasat a drůbeže, které dosáhly mírného meziročního zlepšení ČPH/AWU (avšak z relativně velmi nízké úrovně 2008).

Meziroční ekonomické zlepšení u podniků specializovaných na *chov prasat a drůbeže* (výraznější u podniků fyzických osob) bylo dosaženo především zlepšením užitkovosti, vyšší koncentrací výroby a vyšším využitím výrobních kapacit. To se projevilo ve vyšším průměrném počtu DJ prasat na podnik u PFO i PPO a ve vyšším počtu DJ drůbeže na podnik u PFO. Podniky fyzických osob rovněž zvýšily výměru obilovin s možným využitím jako vlastních krmiv. V ekonomice podniků se mírné zlepšení promítlo ve vyšších tržbách z živočišné výroby – vepřového i drůbežího masa (u PFO i z prodeje vajec). Situace v odvětví chovu prasat a drůbeže byla však negativně ovlivněna zejména ekonomikou chovu prasat ve smíšených hospodářstvích.

Příznivější meziroční ekonomické výsledky v podnicích specializovaných na chov prasat a drůbeže, které mají v celkových příjmech nejmenší podíl podpor, je však nutno posuzovat z hlediska absolutní výše ČPH/AWU, zdaleka nejmenší mezi danými kategoriemi podniků.

Pozadí vývoje ekonomické situace podniků podle hlavních kategorií výrobního zaměření a v členění podle právní formy uvádějí grafy T10.2/04 a T10.2/05. U podniků fyzických osob (graf T10.2/04) byla relativně příznivá situace ve specializaci na produkci mléka a chov ostatního skotu. Podniky fyzických osob zaměřené na produkci mléka dosáhly nadprůměrného výsledku hospodaření nejen díky provozním podporám, ale také tím, že hodnota jejich produkce téměř dosahovala úrovně celkových nákladů (celková produkce byla v roce 2009 o 4,78 % nižší než celkové náklady), což bylo základem jejich relativně dobré životaschopnosti. Nadprůměrné hospodářské výsledky podniků fyzických osob zaměřených na chov ostatního skotu byly dosaženy především díky provozním podporám (zejména platbám LFA a za agroenvironmentální programy), které byly v přepočtu na hektar z. p. v obou letech vyšší, než hodnota dosahované tržní produkce. Nejméně příznivé úrovně důchodu ze zemědělské činnosti v kategorii podniků fyzických osob dosáhly podniky s převažující polní výrobou, u nichž se výrazněji projevil pokles cen zemědělských výrobců (zřejmě i z důvodu jejich omezených skladovacích kapacit a možnosti pružnější reakce na podmínky trhu).

Graf T10.2/03 - Čistá přidaná hodnota podle výrobního zaměření

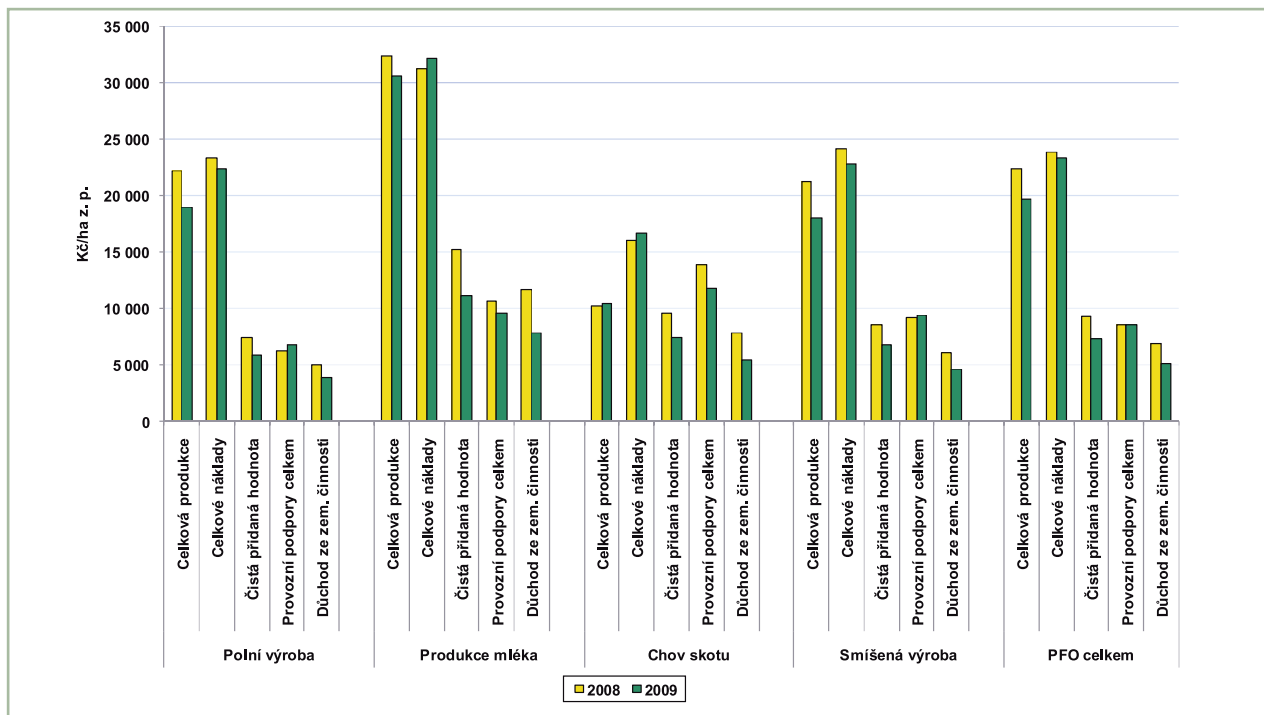

Pramen: Zemědělská účetní datová síť FADN CZ
Zpracoval: J. Špička (ÚZEI)

¹²² Proti předchozím zprávám nejsou v příloze podrobně uvedeny strukturální a ekonomické charakteristiky podniků zaměřených na zahradnictví, protože ve výběrovém souboru FADN CZ byl v roce 2009 výrazně zvýšen počet těchto podniků s cílem zvýšit reprezentativnost šetření FADN. Meziročně tudíž data nejsou plně porovnatelná.

V kategorii podniků právnických osob (graf T10.2/05) dosáhly nejvyšší ČPH/AWU v roce 2009 podniky specializované na chov skotu (krav bez tržní produkce mléka), které díky provozním dotacím čerpaly nejvyšší objem provozních podpor na hektar z. p. (průměrně 13 015 Kč/ha v roce 2009). Významný vliv dotací na tvorbu důchodu u těchto podniků dokumentují i všechny tři grafy T10.2/03-05: při započtení dotací je generován (mezi všemi kategoriemi podniků v roce 2008 dokonce relativně nejvyšší) kladný důchod ze zemědělské činnosti na hektar i vysoká ČPH/AWU. Ostatní uvedené hlavní typy výrobního zaměření podniků právnických osob byly v roce 2009 ztrátové a provozní dotace nedokázaly kompenzovat hodnotu produkce pod úroveň celkových nákladů.

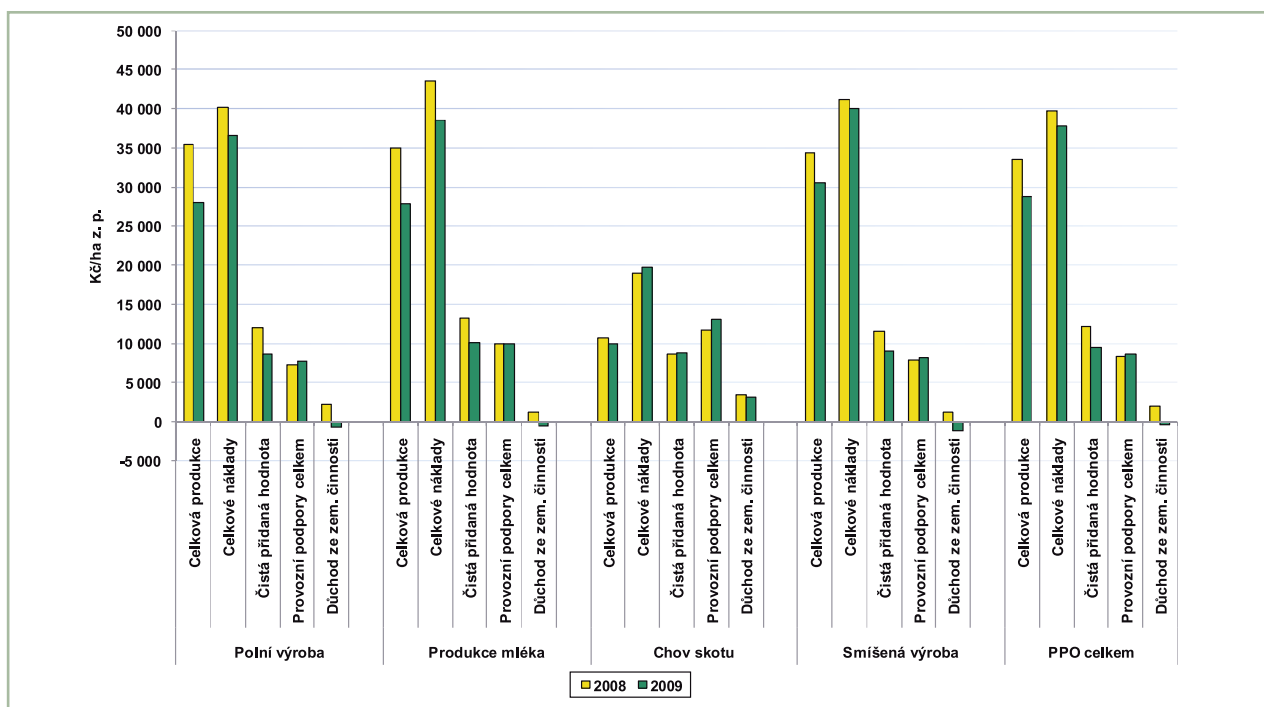
Graf T10.2/04 - Ukazatele hospodářského výsledku PFO podle výrobního zaměření

Pramen: Zemědělská účetní datová síť FADN CZ

Zpracoval: J. Špička (ÚZEI)

Graf T10.2/05 - Ukazatele hospodářského výsledku PPO podle výrobního zaměření

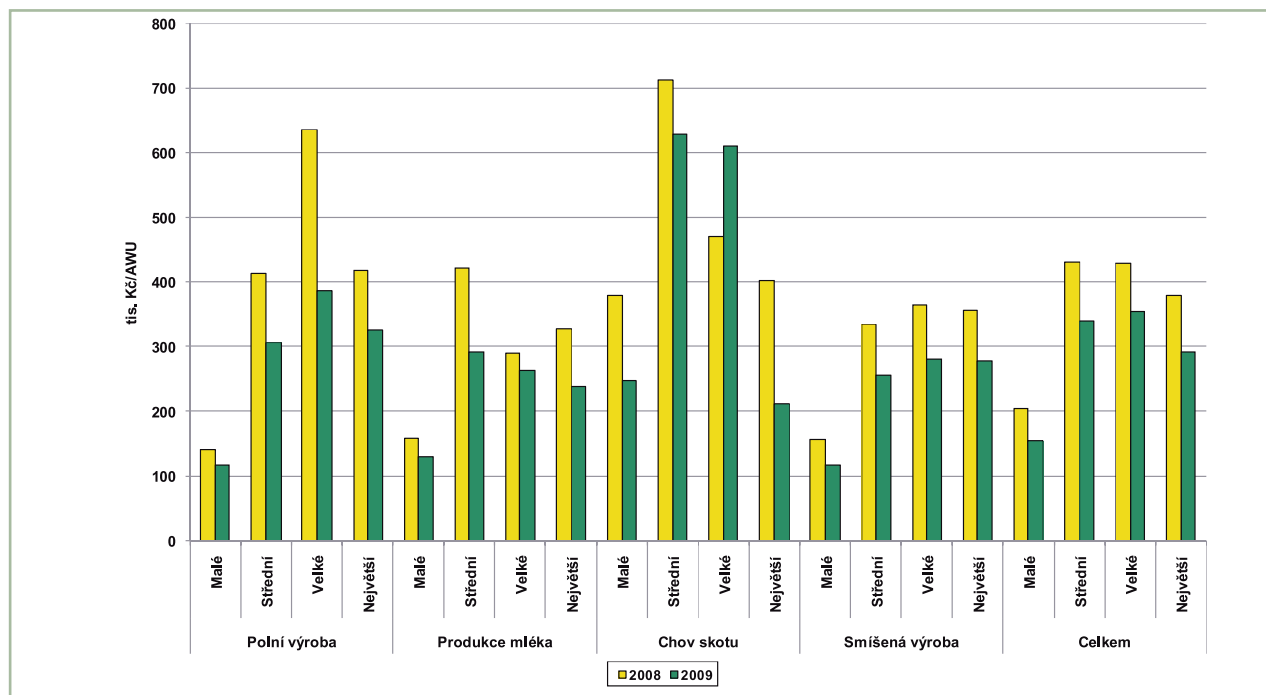
Pramen: Zemědělská účetní datová síť FADN CZ

Zpracoval: J. Špička (ÚZEI)

10.2.2.3 Výsledky zemědělských podniků podle ekonomické velikosti a výrobního zaměření

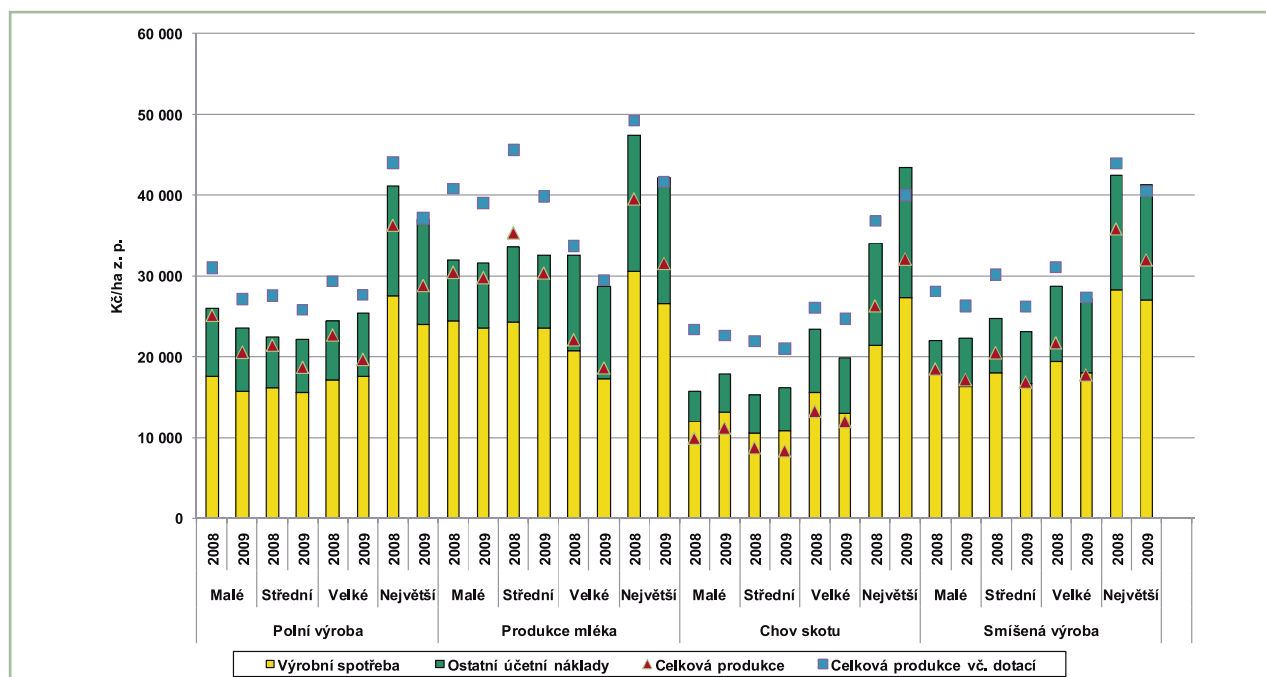
Cílem analýzy vývoje ekonomiky hlavních kategorií podniků podle jejich výrobního zaměření a v jejich rámci podle ekonomické velikosti je podrobnější pohled na pozadí tohoto vývoje. Úroveň ČPH/AWU je pro vybrané kategorie podniků uvedena v grafu T10.2/06, nákladově výnosovou komparaci obsahuje graf T10.2/07 (vybrány jsou kategorie výrobního zaměření s nejvyšším podílem na celkové hrubé zemědělské produkci ČR). Strukturální charakteristiky a ekonomické výsledky kategorií podniků podle ekonomické velikosti za roky 2008 a 2009 jsou podobně uvedeny v příl. tab. 10.2/04.

Graf T10.2/06 - Čistá přidaná hodnota podniků podle výrobního zaměření a ekonomické velikosti

Pramen: Zemědělská účetní datová síť FADN CZ
Zpracoval: J. Špička (ÚZEI)

Graf T10.2/07 - Ekonomické charakteristiky podniků podle výrobního zaměření a ekonomické velikosti

Poznámky: Dotace = provozní dotace + investiční dotace.
Pramen: Zemědělská účetní datová síť FADN CZ
Zpracoval: J. Špička (ÚZEI)

Podniky specializované na *polní výrobu*, které jsou rozmístěny převážně v oblastech mimo LFA, jsou z hlediska úrovně ČPH/AWU velmi diferencované. Nejnížší úroveň ČPH/AWU (117,3 tis. Kč/AWU) byla v této kategorii charakteristická pro malé podniky s průměrnou výměrou 31,3 ha na podnik, 3,9 AWU/100 ha z. p. a 12,7 DJ/100 ha z. p. v roce 2009. Jedná se většinou o rodinné farmy s převážující produkcí obilovin a minoritním chovem skotu a prasat. Z hlediska strukturálního vývoje v letech 2008 a 2009 došlo u těchto podniků ke snížení výměry obilovin ve prospěch ostatních polních plodin a ke zvýšení počtu DJ hospodářských zvířat, především ostatního skotu (krav bez tržní produkce mléka) a prasat. V roce 2009 představovaly tyto farmy 47 % počtu podniků specializovaných na polní výrobu v ČR¹²³.

Přestože malé podniky s převážující polní výrobou vykázaly v roce 2009 nejpříznivější poměr výrobní spotřeby k celkové produkci v porovnání s většími podniky stejného výrobního zaměření, jejich ekonomická úroveň vyjádřená ČPH/AWU byla významně snížena vysokým počtem pracovníků (převážně rodinných a neplacených pracovních sil) na 100 ha obhospodařované zemědělské půdy (3,9 AWU/100 ha z. p.).

Nejvyšší úrovně ČPH/AWU v kategorii podniků specializovaných na polní výrobu dosáhly v roce 2009 velké podniky, které hospodařily na průměrné výměře 427,8 ha, využívaly 1,6 AWU/100 ha a chovaly 8,8 DJ/100 ha. V roce 2009 byl podíl počtu podniků této velikostní kategorie v rámci celkového počtu podniků specializovaných na polní výrobu v ČR 7,9 %. Meziročně nižší výměra využívané zemědělské půdy byla rovněž doprovázena poklesem výměry obilovin ve prospěch ostatních polních plodin a energetických plodin. V živočišné výrobě podniky redukovaly stavy skotu.

Těmto podnikům se relativně dobře dařilo využívat úspory z rozsahu výroby, avšak při vyšším podílu externích nákladů na placené pracovní síly, najatou zemědělskou půdu a cizí zdroje financování. Meziroční pokles ČPH/AWU (graf T10.2/06) o téměř 40 % je však relativně nejvyšší v rámci podniků daného výrobního zaměření. Hlavní příčinou byl pokles hodnoty celkové produkce, negativně ovlivněný tržbami z rostlinné výroby (obiloviny, olejnin), pouze mírně kompenzovaný tržbami z méně produktivně významné živočišné výroby (z hovězího a vepřového masa). Na výsledek hospodaření měly nepříznivý vliv také o 11,6 % vyšší náklady na externí faktory v důsledku nárůstu mezd, pachtovného i nákladových úroků.

Podniky specializované na *produkci mléka* jsou podniky s intenzivním chovem přežvýkavců (0,9 DJ/ha krmných plodin v roce 2009), vyšším využíváním lidské práce (4,2 AWU/100 ha z. p.) a třetinovým podílem plateb LFA a plateb za agroenvironmentální programy na celkovém objemu provozních podpor, což indikuje jejich hlavní zastoupení v regionech s ostatními (O) a specifickými (S) přírodními omezeními. V této kategorii tvoří z hlediska ekonomické úrovně opačné póly malé a střední podniky, které společně ve sledovaných letech reprezentovaly více než 80 % počtu podniků specializovaných na produkci mléka v ČR.

Malé mléčné farmy dlouhodobě dosahují jedné z nejnižších úrovní ČPH/AWU (v roce 2009 průměrně 130,0 tis. Kč). Tyto podniky hospodařily na průměrné výměře 26,9 ha, využívaly 6,6 AWU/100 ha z. p. (převážně neplacené pracovní síly) a na 100 ha z. p. připadalo 70,5 DJ hospodářských zvířat. U těchto podniků meziročně klesly stavy dojníc a v souladu se zaměřením podpor se zvýšily stavy ostatního skotu (krav bez tržní produkce mléka). Negativním jevem je podprůměrná roční dojivost krav (5 667 kg mléka/ks v roce 2009) v porovnání s průměrem všech mléčných farem (6 250 kg mléka/ks za rok 2009).

Středně velké podniky specializované na produkci mléka naopak dlouhodobě vykazují nejvyšší úroveň ČPH/AWU v daném výrobním zaměření. S průměrnou výměrou 85,7 ha, 3,8 AWU/ha z. p. a 74,3 DJ/ha z. p. dosáhly v roce 2009 průměrné ČPH ve výši 292,3 tis. Kč/AWU, avšak při meziročním poklesu o 30,6 %. Strukturální změny byly podobné jako u malých podniků, výrazněji však poklesla hodnota produkce živočišné výroby (mléka a mléčných výrobků). Příčinou byly jak meziročně nižší realizační ceny mléka, tak i nižší stavy dojníc při jejich nižší užitkovosti (pokles z 6 434 kg/ks v roce 2008 na 6 295 kg/ks v roce 2009). Celkové náklady na hektar z. p. meziročně klesly a zmírnily tak propad tržeb.

Dlouhodobě nejpříznivější hodnoty ČPH/AWU vykazují podniky zaměřené na *chov skotu (krav bez tržní produkce mléka)*. Vysoké provozní dotace, a z nich zejména platby LFA a platby za agroenvironmentální programy¹²⁴, umožnily těmto podnikům pokrýt celkové náklady a dosáhnout kladného důchodu ze zemědělské činnosti. Bez provozních dotací by celková produkce malých, středních a velkých podniků specializovaných na chov skotu nepokryla ani výrobní spotřebu a podniky by nebyly „schopné přežít“.

Z grafu T10.2/06 je zřejmé, že zatímco ČPH/AWU u středních podniků meziročně poklesla, u velkých podniků naopak vzrostla, čímž se ekonomická úroveň hospodaření obou velikostních kategorií vyrovnala.

Velké podniky specializované na *chov skotu (krav bez tržní produkce mléka)* s průměrnou výměrou 939,3 ha z. p. a nízkým zatížením půdy živočišnou výrobou (40,5 DJ/ha z. p.) zaznamenaly meziroční nárůst ČPH/AWU o 30,0 % na úroveň 610,4 tis. Kč/AWU. Tyto podniky však reprezentují pouze 4,1 % počtu podniků daného zaměření v ČR. Příčinou zlepšení ekonomické situace byl pomalejší pokles produkce proti snížení nákladů, doprovázený stabilizačním efektem provozních dotací a podpor. U těchto podniků došlo rovněž ke snížení počtu AWU/100 ha z. p. z 1,8 (v roce 2008) na 1,6 (v roce 2009). Meziročně nižší byly také stavy skotu (krav bez tržní produkce mléka). Podniky naopak výrazně zvýšily stavy ovcí a koz. Zatížení trvalých travních porostů se však nezměnilo a zůstalo na 0,4 DJ/ha krmných plodin. Změna struktury živočišné výroby se projevila také na tržbách na hektar z. p. Pokles stavů skotu byl kompenzován meziročně vyššími CZV hovězího masa, což se promítlo do zvýšení tržeb z hovězího masa na ha z. p. o 3,1 %. Zvýšení stavů (a tržeb) v chovu ovcí a koz pozitivně přispělo k ekonomickým výsledkům velkých farem v horských a podhorských oblastech. Na výrazném poklesu celkových nákladů na hektar z. p. (meziročně o 15,4 %) se podílely všechny druhy prvotních nákladů RV, naopak ke zvýšení nákladů došlo u vlastních krmiv pro skot, což souviselo se snižováním rozměru tržních plodin ve prospěch TTP a extenzivního chovu přežvýkavců. K meziročnímu zvýšení došlo také u pachtovného.

Naproti tomu středně velké podniky specializované na *chov skotu (krav bez tržní produkce mléka)*¹²⁵, které v roce 2008 dosáhly nejvyšší úrovně ČPH/AWU, sice mírně meziročně zhoršily svou ekonomickou situaci¹²⁶, zůstaly však podle tohoto ukazatele neúspěšnější kategorií, která po vstupu ČR do EU svůj úspěch zakládá na vysokých provozních dotacích (v roce 2009 průměrně 13 182 Kč/ha z. p.) a extenzivním způsobu hospodaření s nízkou úrovní vstupů, včetně práce.

Početně i produkčně nejvýznamnější skupinou podniků v kategorii podniků se *smíšenou výrobou* jsou největší podniky¹²⁷. Tato skupina podniků byla v roce 2009 charakterizována průměrnou výměrou 1 676,2 ha na podnik, 3,4 AWU/100 ha z. p., 56,6 DJ/100 ha z. p. a intenzivním chovem přežvýkavců (1,2 DJ/ha krmných plodin). Ze strukturálního hlediska se zastoupení plodin na využívané zemědělské půdě v letech

¹²³ Vztaheno k počtu reprezentovaných podniků v daném odvětví (výrobním zaměření) podle Strukturálního šetření v zemědělství za rok 2007.

¹²⁴ V této kategorii podniků dosahoval podíl obou těchto plateb 44,3 % z celkových provozních dotací a podpor (2009).

¹²⁵ V roce 2009 tyto podniky disponovaly průměrně 349,9 ha obhospodařované půdy.

¹²⁶ Příčinou zhoršení ekonomické situace u této kategorie podniků bylo snížení tržeb v kombinaci se zvýšením nákladů na výrobní spotřebu i ostatních účetních nákladů (viz graf T10.2/07).

¹²⁷ Skupina největších podniků tvoří více než jednu pětinu počtu podniků v souboru podniků se smíšenou výrobou.

2008-09 významně nezměnilo, v živočišné výrobě však došlo ke zvýšení stavů dojníc a ostatního skotu a drůbeže na úkor chovu prasat. Užítkovost dojníc se meziročně zvýšila o 3,3 % (6 811 kg/ks za rok 2009) a byla dokonce vyšší než průměrná užítkovost specializovaných mléčných farem, kde se průměrná roční dojivost v roce 2009 pohybovala od 5 667 kg/ks u malých farem do 6 517 kg/ks u největších podniků.

Příčinou poklesu ČPH/AWU ve skupině největších podniků s převažující smíšenou výrobou v letech 2008-09 (z 356,1 tis. Kč na 277,9 tis. Kč) byl nepříznivý cenový vývoj doprovázený nižšími hektarovými výnosy obilovin. Meziročně se snížila hodnota produkce rostlinné výroby (zejména u obilovin a olejnin) na hektar z. p. o 15,4 %. Hodnota produkce živočišné výroby na hektar z. p. byla nižší o 8,5 %, zejména v důsledku nižších tržeb z prodeje kravského mléka a mléčných výrobků. Dynamika poklesu celkových nákladů byla meziročně nižší než tempo poklesu celkové produkce, což v konečném důsledku znamenalo meziroční zhoršení výsledku hospodaření. Vzhledem ke značné závislosti těchto podniků na najímaných externích výrobních faktorech eliminovaly vyšší mzdové náklady a pachtovné výhody z rozsahu výroby a důchod ze zemědělské výroby u této kategorie podniků posunuly do ztráty (-1 082 Kč/ha z. p.).

Dlouhodobě¹²⁸ dosahují naopak velmi nízké úrovně ČPH/AWU v kategorii podniků se smíšenou výrobou malé podniky, které v roce 2009 vygenerovaly 116,9 tis. Kč, tj. 42% úroveň ČPH/AWU největších podniků v této kategorii. V roce 2009 hospodařily tyto podniky průměrně na 34,3 ha z. p., využívaly relativně vysoký počet pracovníků (4,0 AWU/100 ha) a pěstovaly převážně krmné plodiny, které využívaly jako krmivovou základnu pro extenzivní chov krav bez tržní produkce mléka (zatížení přežvýkavci 0,6 DJ/ha krmných plodin). Podíl dotací na LFA na celkovém objemu vyplacených provozních dotací a podpor (27,1 % v roce 2009) v kombinaci s extenzivním chovem skotu a podprůměrnými výnosy pšenice naznačuje umístění těchto podniků převážně do méně příznivých oblastí LFA. Stejně jako u největších podniků byly meziročně horší ekonomické výsledky způsobeny poklesem tržeb z rostlinné i živočišné výroby. V rostlinné výrobě byla rozhodujícím faktorem poklesu nižší produkce obilovin. V živočišné výrobě se (v přepočtu na ha z. p.) meziročně snížily tržby z produkce kravského mléka (o 34,0 %) a tržby z vepřového masa (o 19,2 %).

Na meziroční pokles důchodu ze zemědělské činnosti (z 5 736 Kč/ha v roce 2008 na 3 687 Kč/ha v roce 2009) negativně působily kromě nižších CZV také odpisy, mzdové náklady, pachtovné a nákladové úroky, které se souhrnně zvýšily o 48,8 %.

10.2.3 Investiční rozvoj zemědělství

Investování do modernizace je jedním ze základních předpokladů zvýšení konkurenceschopnosti zemědělských podniků. Základní přehled o investičních aktivitách v zemědělství ČR poskytuje kapitálový účet SZÚ (tab. T10.2/03, ve stálých cenách roku 2000). Tvorba hrubého fixního kapitálu (THFK) představuje objem investic do pořízení, rekonstrukce, modernizace a nákupů dlouhodobého majetku po odpočtu prodejů, tj. přírůstky mínus úbytky fixních aktiv za příslušné období.

T10.2/03 - SZÚ - Kapitálový účet (mil. Kč)

Kód	Ukazatel	Stálé ceny roku 2000						
		2004	2005	2006	2007	2008	2009	index 2009/08
34	TVORBA HRUBÉHO FIXNÍHO KAPITÁLU¹⁾	11 500	13 370	13 769	14 550	15 377	10 862	70,6
32	THFK zemědělských výrobků	2 876	4 457	4 447	4 243	3 051	3 200	104,9
32.1	Výsadby	138	123	128	106	115	116	101,2
32.2	Zvířata	2 737	4 335	4 320	4 137	2 936	3 084	105,0
33	THFK nezemědělských výrobků	8 625	8 912	9 322	10 306	12 326	7 662	62,2
33.1	THFK Stroje a zařízení	6 822	6 440	5 904	7 019	8 598	4 826	56,1
33.2	THFK Budovy	1 787	2 462	3 403	3 271	3 698	2 819	76,2
33.3	Ostatní THFK	15	10	15	16	30	17	59,2
21	SPOTŘEBA FIXNÍHO KAPITÁLU	11 126	11 670	11 909	12 247	12 442	12 414	99,8
35	TVORBA ČISTÉHO FIXNÍHO KAPITÁLU¹⁾	374	1 700	1 860	2 303	2 935	-1 552	x
37	KAPITÁLOVÉ TRANSFERY	1 940	1 093	981	916	1 200	1 222	101,9
37.1	Investiční dotace	1 616	699	662	633	1 054	1 070	101,5
37.2	Ostatní kapitálové transfery	324	395	319	283	146	152	104,5
18	PRODUKCE ZEMĚDĚLSKÉHO ODVĚTVÍ	111 286	107 853	101 461	105 121	110 670	106 177	95,9
	Podíl THFK na produkci zemědělského odvětví (%)	10,3	12,4	13,6	13,8	13,9	10,2	73,6
	Podíl THFK včetně investičních dotací na produkci zemědělského odvětví (%)	11,8	13,0	14,2	14,4	14,8	11,2	75,7

¹⁾ Bez odečitatelné DPH.

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: J. Špička (ÚZEI)

Investiční činnost zemědělských podniků se rozvíjela po roce 2004 zlepšením důchodové situace podniků, možností čerpání investičních podpor (ještě z předvstupního programu SAPARD, po vstupu z OP Zemědělství a Programu rozvoje venkova) a zlepšením přístupu zemědělských podniků k bankovním úvěrům. Maximální hodnoty THFK po vstupu ČR do EU dosáhl zemědělský sektor v roce 2008, v roce začátku ekonomické recese (15,4 mld. Kč ve stálých cenách).

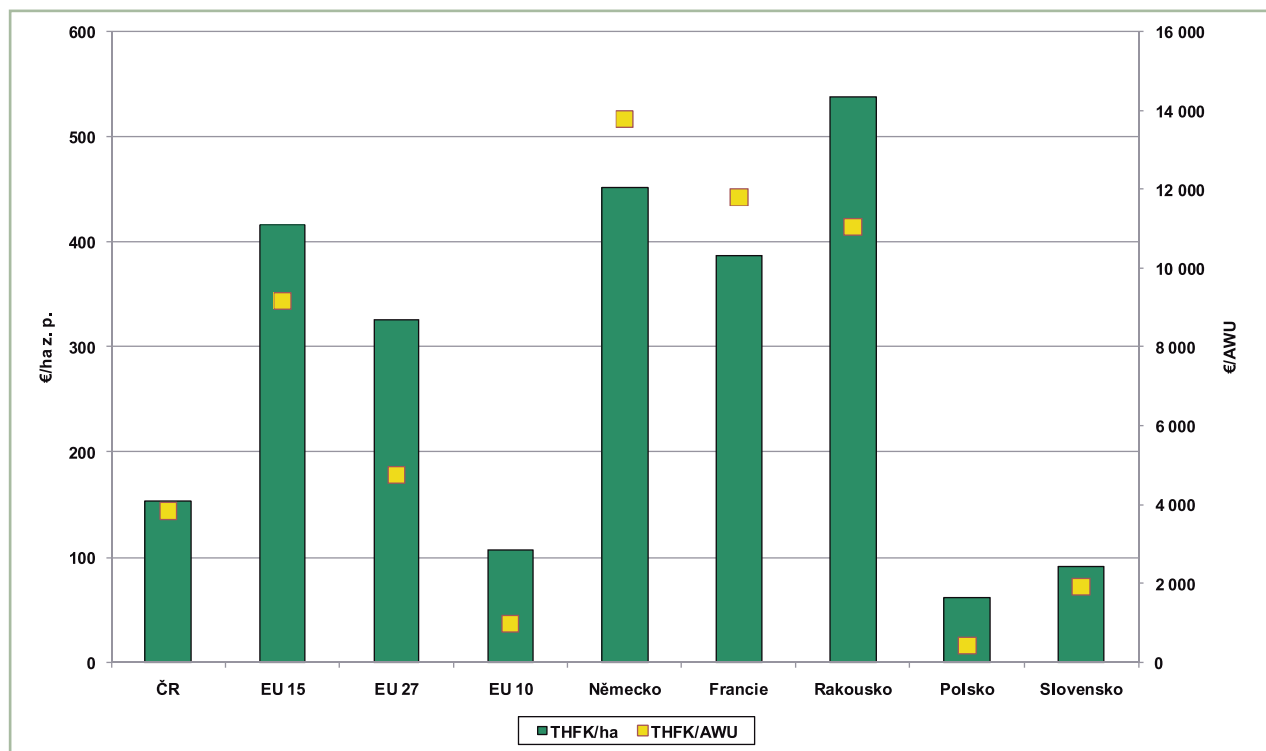
¹²⁸ Malé podniky se smíšenou výrobou byly v průměru let 2004-2009 skupinou s nejnižší úrovní dosahované ČPH/AWU.

V roce 2009 se projeví dopady ekonomické recese, jejímž průvodním jevem bylo omezení investiční aktivity podniků. Celkový objem investic v zemědělství byl v roce 2009 celkem 10,86 mld. Kč (11,7 mld. Kč v běžných cenách), což však bylo méně, než spotřeba fixního kapitálu. Tvorba čistého fixního kapitálu tak byla poprvé od vstupu ČR do EU záporná (-1,6 mld. Kč ve stálých cenách roku 2000, resp. -3,0 mld. Kč v běžných cenách). Podíl THFK na produkci zemědělského odvětví (i při započítání investičních dotací) se po relativně příznivých letech vrátil na úroveň roku 2004.

Tvorba hrubého fixního kapitálu ve s. c. klesla v roce 2009 meziročně o 29,4 % vlivem redukce investic do strojů a zařízení, budov i ostatního hrubého fixního kapitálu. Zvýšily se naopak investice do základního stáda a výsadby. Důvodem byla pravděpodobně snaha zemědělských podniků využít limitovaný kapitál pouze na obnovu a udržení reprodukční schopnosti zvířat základního stáda a zajištění základní obnovy trvalých kultur. Investice do strojního vybavení byly většinou realizovány v době konjunktury v předchozích letech.

Harmonizovaná metodika sestavování SZÚ (EUROSTAT) umožňuje porovnat investiční aktivitu zemědělských podniků v členských státech EU. Graf T10.2/08 porovnává THFK na hektar obhospodařované zemědělské půdy ve vybraných státech EU, v průměru EU 15 a EU 27 v běžných cenách za období 2005-2009.

Graf T10.2/08 - Tvorba hrubého fixního kapitálu na hektar obhospodařované půdy v letech 2005-2009 (b. c.)

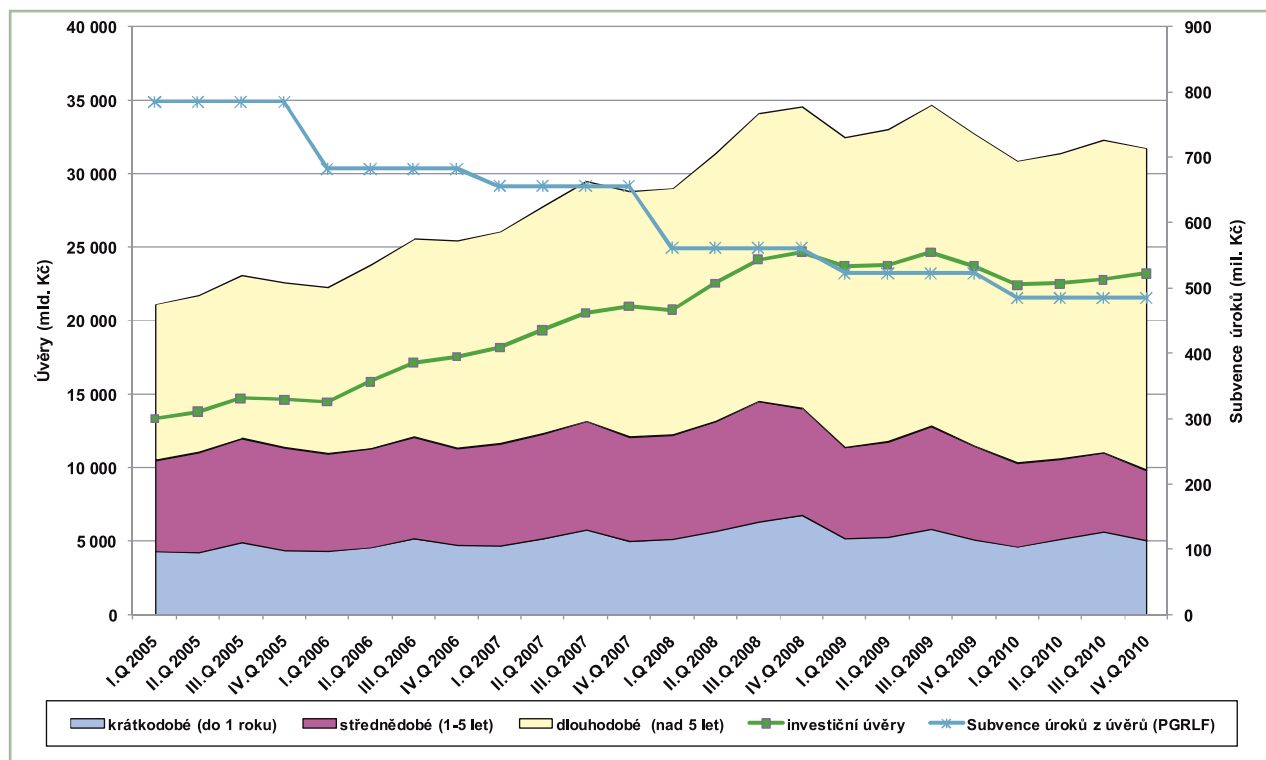

Pramen: EUROSTAT
Zpracoval: J. Špička (ÚZEI)

V průměru let 2005-09 byla v České republice tvorba hrubého fixního kapitálu na hektar obhospodařované půdy na úrovni 36,7 % EU 15, 46,8 % EU 27, 33,9 % Německa, 39,5 % Francie a 28,4 % Rakouska. V porovnání se zeměmi EU 10 však byla úroveň investic do českého zemědělství vyšší. Objem investic do zemědělství tak odpovídá důchodové disparitě zemědělských podniků ve starých a nových členských zemích EU.

Objem investic je závislý nejen na dostupných vlastních zdrojích financování, ale také na přístupu k bankovním úvěrům. Stavy úvěrů a pohledávek v zemědělství, myslivosti a rybolovu včetně výše investičních úvěrů uvádí graf T10.2/09.

Graf T10.2/09 - Struktura úvěrů obchodních bank do zemědělství, myslivosti a rybolovu - stav ke konci čtvrtletí

¹⁾ Subvence úroků z úvěrů zahrnují subvence investičních a neinvestičních úvěrů.

Pramen: ČNB (Bankstat), PGRLF

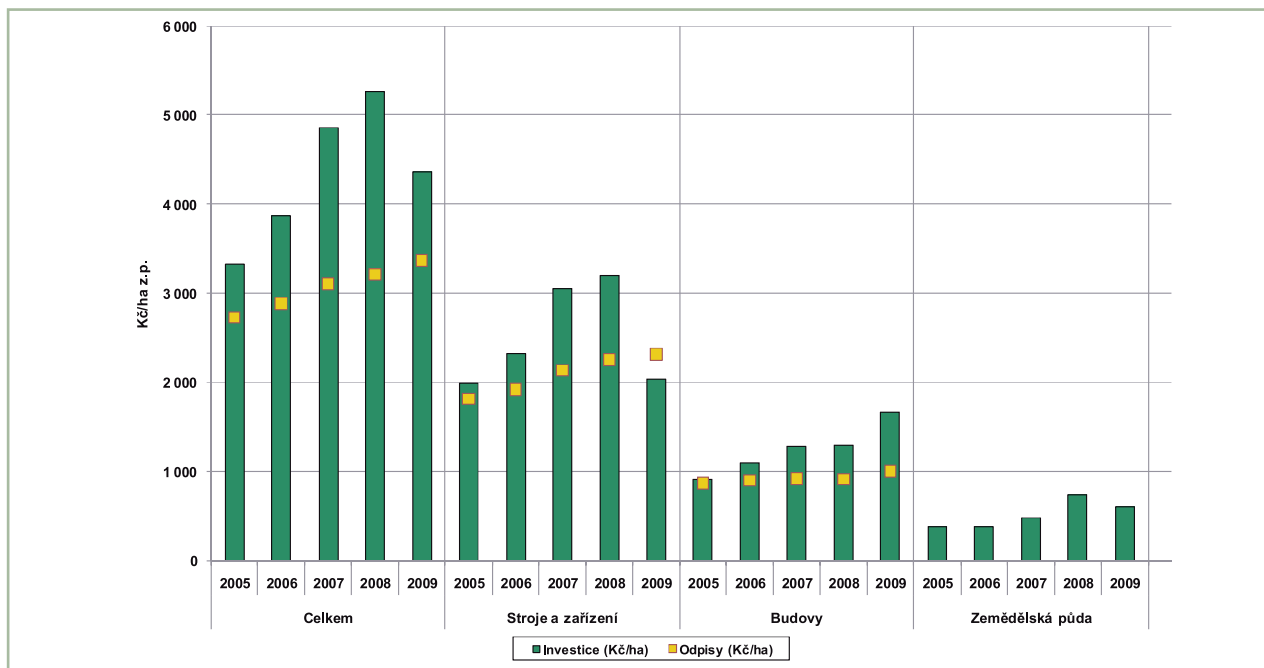
Zpracoval: J. Špička (ÚZEI)

Díky podstatně vyšším podporám zemědělským podnikům se po roce 2004 průměrné stavy úvěrů celkem zvýšily, což lze přisuzovat vyššímu bankovnímu ratingu zemědělských podniků. K vyššímu čerpání úvěrů došlo zejména v kategorii dlouhodobých úvěrů, resp. investičních úvěrů. Objem čerpaných úvěrů byl však po roce 2009 nepříznivě poznamenán ekonomickou recesí. Banky plošně zpřísnily podmínky poskytování investičních úvěrů, což mělo nepříznivé dopady zejména na podniky ve velké míře závislé na využívání cizího kapitálu. V roce 2010 byl v porovnání s rokem 2009 průměr stavů investičních úvěrů ke konci čtvrtletí o 5,1 % nižší. Nepříznivé důsledky částečně v zemědělství tlumily investiční dotace v rámci osy I PRV a také subvencování části úroků z úvěrů a garance úvěrů prostřednictvím PGRLF.

Hlubší analýzu investiční činnosti a hlavních směrů investic je možné provést na základě dat FADN CZ. Na rozdíl od výše popsané metodiky SZÚ jsou v následujícím přehledu investice pojaty jako pořízení, rekonstrukce a modernizace bez odpočtu prodejů majetku (v běžných cenách daného roku), tj. navýšení fixních aktiv bez zohlednění úbytku aktiv¹²⁹.

¹²⁹ Pro zajištění vyšší přesnosti výsledků v přepočtu na hektar byl soubor FADN CZ očištěn o podniky bez obhospodařované zemědělské půdy (podniky specializované na chov prasat a drůbeže). Objem investic v těchto podnicích po roce 2006 prudce poklesl, v souladu s dlouhodobým snižováním rozměru chovu prasat v ČR. V letech 2007-2009 investice nepokryly ani prostou reprodukci dlouhodobého majetku.

Graf T10.2/10 - Investice zemědělských podniků a jejich hlavní směry

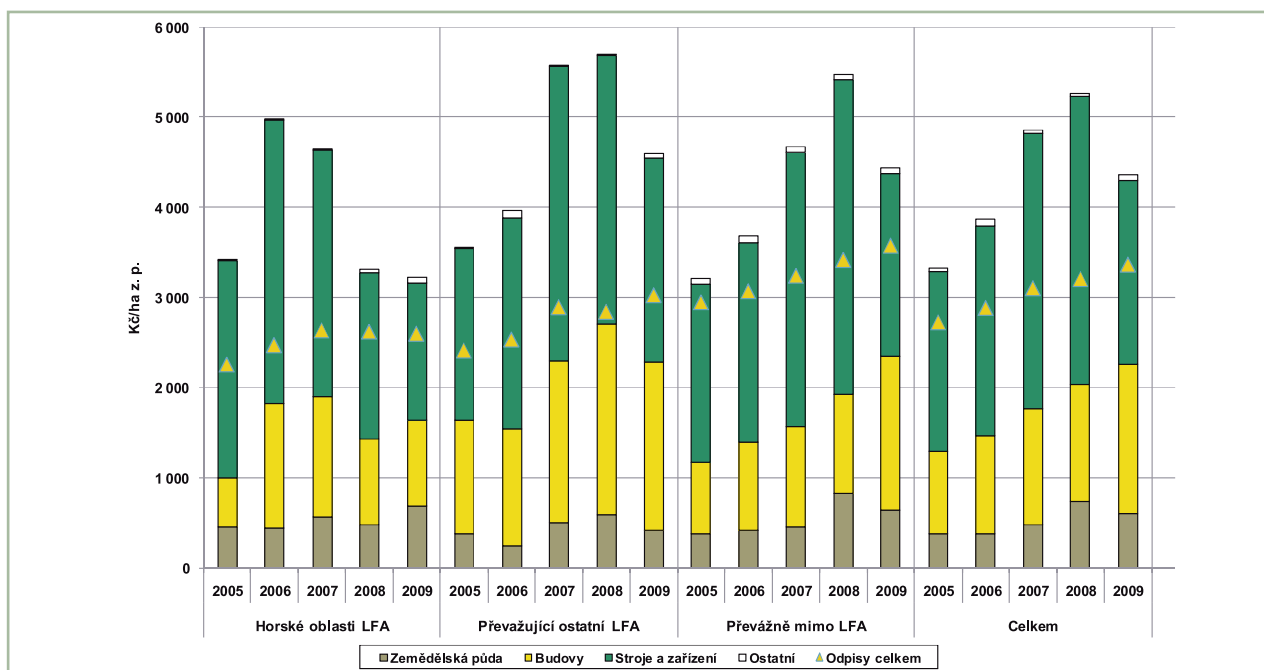

Pramen: Zemědělská účetní datová síť FADN CZ
Zpracoval: J. Špička (ÚZEI)

Graf T10.2/10 potvrzuje vývoj podle metodiky SZÚ. Růst objemu investic byl v roce 2009 vystřídán poklesem investic zejména do strojů a zařízení¹³⁰ mj. také v důsledku saturace investic do této oblasti v předchozích letech. K mírnému poklesu došlo také u investic do zemědělské půdy. Meziročně vyšší objem investic do budov byl zejména odrazem snahy o rekonstrukci nevyhovujících budov pro RV a ŽV a výstavby bioplynových stanic v důsledku rostoucí podpory z PRV. Investice do rekonstrukce budov mohou mít příznivé dopady na pohodu zvířat a zlepšení kvality produkce rostlinné a živočišné výroby.

Objem investic na hektar obhospodařované zemědělské půdy podle oblastí LFA (vymezení LFA viz kap. 10.2.2) uvádí graf T10.2/11.

Graf T10.2/11 - Investice zemědělských podniků podle LFA

Pramen: Zemědělská účetní datová síť FADN CZ
Zpracoval: J. Špička (ÚZEI)

¹³⁰ Nižší poptávku po strojích potvrzují i data Sdružení dovozců zemědělské techniky, které evidovalo za rok 2009 přibližně o 44,6 % méně prodaných traktorů a o 39,1 % méně prodaných sklízecích mlátiček proti roku 2008. S mírným zlepšením ekonomické situace se počet nakoupených traktorů v roce 2010 meziročně zvýšil o 8,6 %, počet dodávek sklízecích mlátiček do zemědělství však klesl o 21,4 %.

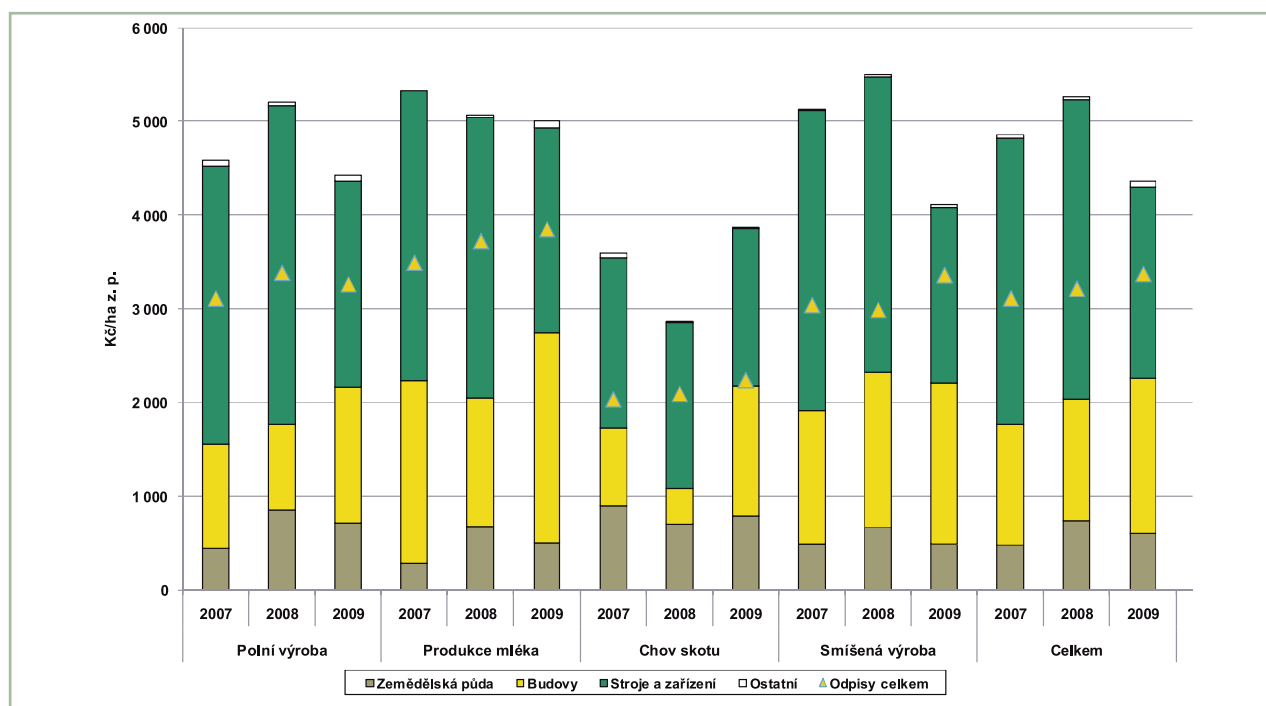
Ve všech oblastech LFA i v produkčně intenzivních oblastech se investiční aktivita v roce 2009 meziročně snížila. V horských oblastech LFA omezily podniky investice již v roce 2008. Výše odpisů v horských oblastech v letech 2007-09 stagnovala. V ostatních regionech reagovaly podniky na ekonomické problémy až v roce 2009.

Zemědělské podniky v horských oblastech v letech 2005-09 zvýšily investice do zemědělské půdy, což se projevilo ve výrazném poklesu podílu pronajaté zemědělské půdy z 85,6 % v roce 2005 na 75,7 % v roce 2009. To je odrazem snahy o získání vyšší části podpory, která by nebyla hrazena ve formě nájemného pronajímatelům půdy. Investice do budov i strojů se naopak meziročně snížily.

I přes dlouhodobé snižování rozměru živočišné výroby v ČR alokovaly podniky hospodařící převážně mimo LFA finanční prostředky stále více do rekonstrukce a výstavby budov. I přes snižování stavů hospodářských zvířat investice do obnovy starých hospodářských budov mohou zvýšit produktivitu a pohodu „zbylých“ zvířat. V rostlinné výrobě investovaly podniky například do rekonstrukce skladů ve snaze co nejdéle udržet kvalitu skladované produkce, pružněji reagovat na tržní situaci a rozložit peněžní toky rovnoměrněji v průběhu roku.

Podrobnější pohled na investiční činnost zemědělských podniků podle jednotlivých kategorií jejich výrobního zaměření nabízí graf T10.2/12.

Graf T10.2/12 - Investice zemědělských podniků podle výrobního zaměření

Pramen: Zemědělská účetní datová síť FADN CZ

Zpracoval: J. Špička (ÚZEI)

Podniky specializované na polní výrobu a produkci mléka investovaly meziročně více zejména do budov, naopak výrazně omezily investice do strojů a zařízení, což odpovídá výše uvedené charakteristice pro podniky v oblastech převážně mimo LFA.

Podniky zaměřené na chov skotu (krav bez tržní produkce mléka) dlouhodobě dosahují dobré ekonomické úrovně a také v roce 2009 nemusely výrazněji omezovat investice, jako v podnicích s jiným výrobním zaměřením. V roce 2009 investovaly tyto podniky dokonce větší objem prostředků na hektar využívané zemědělské půdy než v roce 2008. Větší objem investic směřoval hlavně do budov a zemědělské půdy. Navíc extenzivní chov skotu nevyžaduje takové investice do strojů a zařízení jako u jiného výrobního zaměření.

Podniky se smíšenou výrobou, které jsou reprezentovány především velkými podniky právnických osob, investice do budov v době krize neomezily, výrazně méně prostředků investovaly do strojů a zařízení.

S investiční činností a přístupem k úvěrům souvisí také úroveň kapitálové vybavenosti a zadluženosti zemědělských podniků. Tab. T10.2/04 uvádí strukturu a vývoj zdrojů financování podniků právnických osob.

T10.2/04 - Struktura a vývoj zdrojů financování podniků právnických osob v ČR

Ukazatel	MJ	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Interní zdroje financování	Kč/ha	7 230	6 521	6 438	9 346	7 807	5 017
- odpisy DHM a DNM	Kč/ha	3 581	3 873	4 094	4 221	4 255	4 497
- rezervy	Kč/ha	918	1 257	1 068	1 119	1 400	987
- výsledek hospodaření za účetní období	Kč/ha	2 731	1 391	1 276	4 006	2 152	-467
Dlouhodobý majetek	Kč/ha	31 964	32 870	34 682	36 011	35 728	38 415
- pozemky	Kč/ha	1 029	1 386	1 773	2 002	2 802	3 412
- stavby	Kč/ha	19 977	19 833	20 878	21 014	19 140	21 116
- samost. mov. věci a soubory mov. věci	Kč/ha	5 683	5 861	6 260	7 258	8 145	8 072
- trvalé porosty	Kč/ha	260	366	380	341	262	268
- dospělá zvířata a jejich skupiny	Kč/ha	2 300	2 222	2 161	2 134	2 044	2 080
Pasiva celkem	Kč/ha	56 474	57 400	59 161	62 865	62 200	64 122
Vlastní kapitál	Kč/ha	30 797	32 457	34 202	37 468	35 889	38 033
Cizí zdroje (bez rezerv)	Kč/ha	23 317	23 606	23 804	24 041	24 708	24 994
- dlouhodobé závazky	Kč/ha	10 081	9 910	9 788	9 906	8 748	8 648
- krátkodobé závazky	Kč/ha	7 278	7 078	6 820	6 676	7 308	6 948
- bankovní úvěry a výpomoci	Kč/ha	5 958	6 619	7 196	7 459	8 652	9 398
Bank. úvěry a výp. / pasiva	%	10,6	11,5	12,2	11,9	13,9	14,7
Odpisy / dlouhodobý majetek	%	11,2	11,8	11,8	11,7	11,9	11,7
Interní zdroje fin. / pasiva	%	12,8	11,4	10,9	14,9	12,6	7,8
Interní zdroje fin. / dlouhod. maj.	%	22,6	19,8	18,6	26,0	21,9	13,1
Celková zadluženost¹⁾	%	41,3	41,1	40,2	38,2	39,7	39,0

¹⁾ Celková zadluženost = cizí zdroje bez rezerv / pasiva celkem.

Pramen: Výpočty ÚZEI podle FADN ČR (publikace Výběrové šetření hosp. výsledků zemědělských podniků za roky 2001 - 2009)

Zpracoval: J. Špička (ÚZEI)

Analýza struktury a vývoje interních a externích zdrojů financování podniků právnických osob naznačuje, že se po roce 2004 sice podmínky pro zvyšování konkurenceschopnosti podniků cestou jejich restrukturalizace a modernizace zlepšovaly, přesto však stále ještě nejsou dostatečné, a to zejména v oblasti obnovy stavebních investic a technologií pro chov zvířat. Pozitivním jevem je postupné snižování celkové zadluženosti podniků, které je jedním z důsledků zlepšení jejich ekonomiky po vstupu do EU. Kapitálovou vybavenost podniků ovlivnila ekonomická recese (pokles interních zdrojů financování). Lze předpokládat, že v roce 2010 se projeví u podniků komplikace při získávání bankovních úvěrů a pokles hodnoty dlouhodobého majetku.

Důležitou úlohu v investiční činnosti zemědělských podniků mají investiční podpory z osy I a III PRV a z programů PGRLE. Zpracováním souboru proplacených projektů z podopatření osy I PRV „I.1.1 – Modernizace zemědělských podniků“ za roky 2008-2010 bylo možno sestavit tab. T10.2/05. Podopatření jsou členěna na následující dílčí záměry.

A. Investice do živočišné výroby:

- investice do zemědělských staveb vč. nezbytných manipulačních prostor pro ŽV (zlepšení pohody zvířat, resp. zvýšení produktivity práce),
- investice do techniky a technologií pro ŽV (dojírny, přípravy krmení atd.),
- investice do výstavby nebo rekonstrukce skladovacích prostor pro druhotné produkty ŽV (jímky, hnojiště atd.),
- investice do výstavby nebo rekonstrukce skladů pro objemná a jadrná krmiva;

B. Investice do rostlinné výroby:

- investice do zemědělských staveb pro RV (rekonstrukce a výstavba nových staveb),
- investice do techniky a technologií pro RV;

C. Jiné (nezařazené v kategoriích A a B).

T10.2/05 - Přehled směrů investic v rámci podopatření PRV I.I.I Modernizace zemědělských podniků v letech 2008-2010

Kategorie podopatření I.I.I (121)	Proplaceno projektů				Proplacená částka	Podíl částky z celku	Podíl žádostí - právní forma		Podíl žádostí - LFA		Podíl žádostí - mladý zemědělec	
	2008	2009	2010	2008-10	2008-10 (Kč)	%	% FO	% PO	% ANO	% NE	% ANO	% NE
ŽIVOČIŠNÁ VÝROBA	158	380	434	972	2 149 270 436	72,1	32	68	69	31	20	80
Investice do zemědělských staveb vč. nezbytných manipulačních prostor pro ŽV	93	239	261	593	1 363 192 757	45,7	33	67	67	33	22	78
Chov skotu	45	131	128	304	537 375 679	18,0	40	60	81	19	23	77
Chov dojníc	21	59	42	122	409 799 295	13,8	17	83	64	36	11	89
Chov ovcí a koz	1	6	14	21	19 759 545	0,7	81	19	95	5	52	48
Chov prasat	19	35	48	102	299 046 606	10,0	16	84	29	71	13	87
Chov drůbeže	3	3	16	22	82 459 151	2,8	18	82	32	68	32	68
Chov ostatních zvířat (koně atd.)	4	5	13	22	14 752 481	0,5	73	27	82	18	68	32
Investice do techniky a technologií pro ŽV	30	45	51	126	195 067 384	6,5	27	73	63	37	14	86
Chov skotu včetně dojníc	22	34	42	98	161 478 740	5,4	29	71	64	36	12	88
Chov ovcí a koz	3	1	0	4	2 017 069	0,1	50	50	75	25	25	75
Chov prasat	2	7	4	13	24 725 614	0,8	8	92	62	39	8	92
Chov drůbeže	3	3	5	11	6 845 961	0,2	27	73	46	54	27	73
Investice do výstavby nebo rekonstrukce skladovacích prostor pro druhotné produkty ŽV (jímky, hnojiště)	12	49	44	105	212 143 083	7,1	21	79	70	30	12	88
Investice do výstavby nebo rekonstrukce skladů pro objemná a jadrná krmiva	23	47	78	148	378 867 212	12,7	39	61	78	22	28	72
ROSTLINNÁ VÝROBA	66	140	186	392	779 139 729	26,1	39	61	27	73	32	68
Investice do zemědělských staveb pro RV	34	95	137	266	582 376 272	19,5	43	57	23	77	37	63
Výstavba či rekonstrukce skladovacích prostor pro produkty RV	19	63	79	161	433 268 736	14,5	44	57	30	70	34	66
Výstavba či rekonstrukce nosných konstrukcí trvalých kultur	7	20	36	63	64 678 165	2,2	33	67	2	98	35	65
Nezbytné manipulační prostory	1	1	4	6	2 663 890	0,1	83	17	50	50	50	50
Výstavba a rekonstrukce krycích konstrukcí (skleníky, pařeniště apod.)	6	6	13	25	60 154 183	2,0	52	48	20	80	48	52
Ostatní objekty	1	5	5	11	21 611 298	0,7	55	45	45	55	55	45
Investice do techniky a technologií pro RV	32	45	49	126	196 763 457	6,6	29	71	33	67	24	76
JINÉ	1	5	15	21	51 797 401	1,7	38	62	62	38	10	90
CELKEM	225	525	635	1 385	2 980 207 566	100,0	34	66	57	43	24	76

Pramen: Zpracováno na základě dat poskytnutých Řídicím orgánem PRV (MZe)

Zpracoval: J. Špička, M. Hruška, T. Medonos (ÚZEI)

V rámci opatření I.I.I bylo v letech 2008-10 proplaceno celkem 2,98 mld. Kč. Investice v živočišné výrobě byly zaměřeny hlavně na chov skotu včetně dojníc. Investice do staveb a technologií v ŽV byly realizovány většinou právnickými osobami (68 % projektů), v oblastech LFA (69 % projektů), o 20 % projektů žádali mladí zemědělci. V rostlinné výrobě se většina investičních projektů týkala výstavby či rekonstrukce skladovacích prostor pro produkty RV a obnovy techniky a modernizace technologie. Relativně významné byly také investice do výstavby či rekonstrukce nosných konstrukcí trvalých kultur. Rozdělení projektů odpovídá regionálnímu rozdělení přírodních podmínek: 73 % investičních projektů bylo proplaceno v oblastech mimo LFA. Podíl právnických osob byl v uvedených letech 61 %.

10.2.4 Shrnutí ekonomických výsledků

V letech 2007 až 2009 pokračovaly strukturální změny, tak jak podniky reagovaly na vývoj tržního a agrárního politického prostředí.

Ekonomické výsledky zemědělských podniků byly nepříznivě ovlivněny zejména propadem realizačních cen produkce zejména rostlinné výroby, což se projevilo v plošném snížení rentability zemědělských podniků. Z výsledků výběrového šetření FADN CZ, které jsou srovnatelné s výsledky SZÚ, vyplývá značná diferenciacie ekonomické situace podniků mezi kategoriemi výrobního zaměření a LFA, která vyplývá především z různé úrovně podpor.

Ve struktuře pěstovaných plodin meziročně klesl podíl obilovin ve prospěch ostatních polních plodin (zejména olejnin) v produkčně intenzivních oblastech, resp. ve prospěch krmných plodin v horských oblastech LFA. Současně s tím podniky v méně příznivých oblastech LFA zvyšovaly stavy skotu (krav bez tržní produkce mléka) a stavy ovcí a koz, čímž dosahovaly vyšších úrovní podpor. Je zřejmé, že v ČR je za daných tržních a zejména agrárně politických podmínek výhodné provozovat extenzivní zemědělství v marginálních oblastech s intenzitou chovu přežvýkavců zhruba na úrovni 0,5 DJ/ha krmných plodin a při zapojení do různých agroenvironmentálních programů (ošetřování TTP, ekologické zemědělství). V roce 2009 bylo možné v kategorii podniků specializovaných na extenzivní chov krav bez tržní produkce mléka dosáhnout průměrné výše ČPH/AWU až 628,1 tis. Kč (středně velké podniky s průměrnou výměrou přibližně 350 ha při čerpání zhruba 13 000 Kč provozních dotací a podpor na hektar využívané zemědělské půdy).

Dlouhodobě nevýhodné je naopak provozování smíšené zemědělské výroby v malých farmách s průměrnou výměrou 34,3 ha využívané zemědělské půdy, jejichž ČPH/AWU dosáhla v roce 2009 průměrné výše pouze 116,9 tis. Kč/AWU. Jde rovněž o podniky s extenzivnější zemědělskou výrobou v méně příznivých oblastech LFA (intenzita chovu přežvýkavců 0,6 DJ/ha krmných plodin), které jsou však charakteristické vyšší pracovní náročností spojenou s relativně vysokým zastoupením stavů prasat v živočišné výrobě v porovnání s většími podniky zaměřenými na smíšenou výrobu (21,5 % DJ prasat z celkového počtu DJ v roce 2009).

10.3 Ekonomické výsledky oborů zpracovávajících zemědělské suroviny

10.3.1 Ekonomické výsledky potravinářského odvětví a rozhodujících oborů

Vývoj tržeb, výkonové spotřeby a účetní přidané hodnoty

V roce 2010 v porovnání s rokem 2009 poklesl objem tržeb za prodej vlastních výrobků a služeb (dále jen VV a S) za podnikatelské subjekty Výroby potravinářských výrobků (CZ-NACE 10) o 3,5 %, tj. o 7,3 mld. Kč). K výraznějšímu poklesu došlo u podniků Výroby nápojů (CZ-NACE 11) o 10,3 %, tj. o 6,5 mld. Kč, a to z důvodu poklesu cen výrobců¹³¹. Obdobný vývoj zaznamenala i výkonová spotřeba, kdy její objem vykázal větší meziroční snížení u CZ-NACE 11 (o 10,7 %, tj. o 4,5 mld. Kč) než u CZ-NACE 10 (o 1,6 %, tj. o 2,8 mld. Kč).

V roce 2010 došlo také k poklesu účetní přidané hodnoty u CZ-NACE 10+11 celkem o 3,9 mld. Kč (o 5,3 %) na 71,8 mld. Kč, přičemž více klesla hodnota tohoto ukazatele u CZ-NACE 11 (o 9,3 %, tj. o 2,1 mld. Kč) než u podniků CZ-NACE 10 (o 3,5 %, tj. o 1,9 mld. Kč).

Tržby za prodej VV a S na zaměstnance, účetní přidaná hodnota na zaměstnance a výkony na zaměstnance se u CZ-NACE 10+11 celkem meziročně mírně zvýšily (o 0,3 %, resp. o 0,2 %, a o 1,6 %) při poklesu počtu zaměstnanců (o 5,4 %, resp. o 6 217 osob). Výkonnost CZ-NACE 10+11 celkem měřena výkony na zaměstnance tak celkově mírně vzrostla, a to zejména zvýšením u CZ-NACE 10, který zaujímá větší podíl v této skupině než CZ-NACE 11, kde naopak došlo k poklesu. Tento celkový mírný nárůst výkonnosti CZ-NACE 10+11 korespondoval s počtem zaměstnanců, jejichž tempo poklesu bylo rychlejší než u objemu tržeb za prodej VV a S, a to právě u převažujícího CZ-NACE 10. Do zhoršených výsledků CZ-NACE 11 se nepříznivě odrazilo zvýšení spotřební daně v kombinaci se změnami celkových ekonomických podmínek, jež zapříčinily nižší spotřebu. Na druhé straně CZ-NACE 11, jež zahrnuje významné výrobní třídy (pivovarnictví, sladařství, výrobu lihovin atd.), vykazuje v porovnání s CZ-NACE 10 i přes meziroční snížení mnohem vyšší hodnoty ukazatelů vztažených na zaměstnance (tržby za prodej VV a S, účetní přidané hodnoty, výkonů a hrubého operačního přebytku).

Vývoj hrubého operačního přebytku, hrubého operačního přebytku na zaměstnance, osobních nákladů a aktivace

V návaznosti na meziroční pokles účetní přidané hodnoty v roce 2010 došlo také ke snížení hrubého operačního přebytku¹³², jež vypovídá o tvorbě disponibilních zdrojů. Dynamičtěji pak klesl u CZ-NACE 11 (o 11,8 %) než u CZ-NACE 10 (o 2,9 %).

Přestože hrubý operační přebytek na zaměstnance u CZ-NACE 10 se zvýšil o 5 tis. Kč na 228 tis. Kč, u podnikatelských subjektů CZ-NACE 10+11 celkem se snížil o 4 tis. Kč na 323 tis. Kč v návaznosti na výrazný pokles u CZ-NACE 11 (o 64 tis. Kč na 926 tis. Kč).

Objem osobních nákladů poklesl u obou sledovaných výrobních odvětví shodně o 4 %, přičemž u CZ-NACE 10 činilo snížení 1 221 mil. Kč, u CZ-NACE 11 pak 302 mil. Kč.

Zatímco aktivace, tj. hodnota aktivovaných nákladů zejména zásob a dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku vytvořená vlastní činností, se u CZ-NACE 10 meziročně mírně zvýšila, u CZ-NACE 11 poklesla o 5,5 % na 498 mil. Kč.

¹³¹ Jde o soubor podnikatelských subjektů Výroby potravinářských výrobků a Výroby nápojů všech velikostních kategorií.

¹³² Hrubý operační přebytek = účetní přidaná hodnota – osobní náklady.

Vývoj výkonnosti podnikatelských subjektů CZ-NACE 10, CZ-NACE 11 a CZ-NACE 10+11 celkem za celý soubor podniků všech velikostních kategorií je uveden v tab. T10.3/01).

T10.3/01 - Vývoj výkonnosti Výroby potravinářských výrobků a Výroby nápojů (podnikatelské subjekty všech velikostních kategorií)

Ukazatel	MJ	Výroba potravinářských výrobků			Výroba nápojů			Výroba potr. výrobků a nápojů celkem		
		2009 ¹⁾	2010 ²⁾	meziroční index	2009 ¹⁾	2010 ²⁾	meziroční index	2009 ¹⁾	2010 ²⁾	meziroční index
Tržby za prodej VV a S	mil. Kč	207 536	200 208	96,5	62 947	56 466	89,7	270 484	256 674	94,9
Výkony	mil. Kč	222 672	218 028	97,9	65 147	58 493	89,8	287 819	276 521	96,1
Účetní přidaná hodnota	mil. Kč	52 964	51 106	96,5	22 864	20 730	90,7	75 828	71 836	94,7
Prům. evid. počet zaměstnanců	fyzické osoby	99 325	94 017	94,7	15 639	14 730	94,2	114 964	108 747	94,6
Prům. evid. počet osob přidělených agenturami	fyzické osoby	2 965	2 389	80,6	294	231	78,6	3 259	2 620	80,4
Účet. příd. hodnota/prům. evid. počet zaměstnanců	tis. Kč	533	544	101,9	1 462	1 407	96,3	660	661	100,2
Tržby za prodej VV a S/prům. evid. počet zaměstnanců	tis. Kč	2 089	2 129	101,9	4 025	3 833	95,2	2 353	2 360	100,3
Výkony na zaměstnance	tis. Kč	2 242	2 319	103,4	4 166	3 971	95,3	2 504	2 543	101,6
Osobní náklady	mil. Kč	30 850	29 629	96,0	7 385	7 083	95,9	38 235	36 712	96,0
Hrubý operační přebytek	mil. Kč	22 114	21 477	97,1	15 479	13 647	88,2	37 593	35 124	93,4
Hrubý operační přebytek/prům. evid. počet zaměstnanců	tis. Kč	223	228	102,6	990	926	93,6	327	323	98,8
Aktivace	mil. Kč	4 238	4 277	100,9	527	498	94,5	4 765	4 775	100,2
Výkonová spotřeba	mil. Kč	169 709	166 921	98,4	42 282	37 764	89,3	211 991	204 685	96,6

¹⁾ Údaje za rok 2009 jsou semidefinitivní.

²⁾ Údaje za rok 2010 jsou předběžné, tzn. nesplňují požadavek na definitivní data za rok 2009.

Pramen: ČSÚ - vypočteno z údajů výkazu P 3-04 podniků s 0 a více pracovníky

Zpracovala: L. Mejstříková (ÚZEI)

Vývoj tržeb za prodej VV a S, účetní přidané hodnoty, výkonů na zaměstnance, hrubého operačního přebytku, hrubého operačního přebytku na zaměstnance a osobních nákladů podle oborů¹³³

V rámci oborové struktury Výroby potravinářských výrobků u podnikatelských subjektů s 50 a více zaměstnanci¹³⁴ je patrné, že meziroční vývoj jednotlivých vybraných ukazatelů, tj. tržeb za prodej VV a S, účetní přidané hodnoty, výkonů na zaměstnance, hrubého operačního přebytku, hrubého operačního přebytku na zaměstnance a osobních nákladů je velmi oborově diferencovaný. Výkony na zaměstnance se až na CZ-NACE 10.3 u všech oborů meziročně zvýšily, zatímco u ostatních sledovaných ukazatelů převažovaly nepříznivé tendence, zvláště pak u vývoje tržeb za prodej VV a S (tab. T10.3/02-03).

V souvislosti s meziročním poklesem tržeb za prodej VV a S a snížením počtu zaměstnanců u **Zpracování a konzervování masa a masných výrobků (CZ-NACE 10.1)**, jako jednoho z nosných oborů Výroby potravinářských výrobků podle podílu na tržbách za prodej VV a S, došlo ke zhoršení všech sledovaných ukazatelů s výjimkou výkonů na zaměstnance. Výkony na zaměstnance v roce 2010 dosáhly 2 557 tis. Kč (meziroční nárůst o 139 tis. Kč), přesto se svou úrovní řadí spíše k průměru. Z uvedeného je zřejmé, že obor v roce 2010 vzhledem k roku 2009 snížil výkonovou spotřebu, a tím také zvýšil svou efektivnost. Nejvýraznější pokles v důsledku značného meziročního propadu účetní přidané hodnoty zaznamenal hrubý operační přebytek (o 807 tis. Kč, tj. o 22,1 %).

Přestože se až na osobní náklady meziročně hodnoty všech sledovaných ukazatelů u oboru Výroby potravinářských výrobků – **Zpracování a konzervování ryb, koryšů a měkkýšů (CZ-NACE 10.2)** zvýšily, jejich úroveň je v rámci potravinářství jedna z nejnižších. Osobní náklady vykázaly v roce 2010 vzhledem k roku 2009 meziroční propad (o 15,6 %, tj. o 7 mil. Kč). Současně došlo i k poklesu průměrného počtu zaměstnanců o 6,9 %. Na druhou stranu růst tržeb za prodej VV a S meziročně docílily jen tři obory a jedním z nich je i CZ-NACE 10.2 (o 6 mil. Kč).

Druhým takovým oborem je **CZ-NACE 10.3** (o 79 mil. Kč) a třetím CZ-NACE 10.5. (o 1 017 tis. Kč). Významnější zvýšení počtu zaměstnanců u oboru **Zpracování a konzervování ovoce a zeleniny (CZ-NACE 10.3)** se však negativně odrazilo do snížení účetní přidané hodnoty na zaměstnance (o 21 tis. Kč) i výkonů na zaměstnance (o 81 tis. Kč) a do zásadního zvýšení osobních nákladů (o 6,1 %).

Naopak tržby za prodej VV a S a další ukazatele se výrazně snížily u **Výroby rostlinných a živočišných olejů a tuků (CZ-NACE 10.4)**, kde se projevilo uzavření posledního výrobního závodu v tomto oboru v ČR s více než 600 zaměstnanci v září 2009. Výrobci rostlinných a živočišných olejů a tuků však vykázali nejvyšší dynamiku v meziročním růstu výkonů na zaměstnance o 37,4 %. Jejich úroveň byla v roce 2010 nejvyšší (5 696 tis. Kč), což je o 4 585 tis. Kč více než nejnižší dosažená hodnota (za CZ-NACE 10.7).

¹³³ CZ-NACE 10.1 – Zpracování a konzervování masa a masných výrobků, CZ-NACE 10.2 – Zpracování a konzervování ryb, koryšů a měkkýšů, CZ-NACE 10.3 – Zpracování a konzervování ovoce a zeleniny, CZ-NACE 10.4 – Výroba rostlinných a živočišných olejů a tuků, CZ-NACE 10.5 – Výroba mléčných výrobků, CZ-NACE 10.6 – Výroba mlynářských a škrobářských výrobků, CZ-NACE 10.7 – Výroba pekařských, cukrářských a jiných moučných výrobků, CZ-NACE 10.8 – Výroba ostatních potravinářských výrobků, CZ-NACE 10.9 – Výroba průmyslových krmiv.

¹³⁴ Výsledky za soubor s 50 a více zaměstnanci mají s ohledem na velikostní heterogennost tohoto souboru omezenou vypovídací schopnost. Jde o průměrný evidenční počet zaměstnanců. (U souboru podniků s 10 až 49 zaměstnanci nejsou podrobnější údaje, včetně jejich oborové struktury, sledovány).

Druhou nejvyšší pozici v úrovni výkonů na zaměstnance (nárůst o 349 tis. Kč na 4 211 tis. Kč) si udržela **Výroba mléčných výrobků (CZ-NACE 10.5)**. Tento klíčový obor zaujímá v rámci Výroby potravinářských výrobků také druhé místo v podílu na tržbách.

Výroba mlýnských a škrobářenských výrobků (CZ-NACE 10.6) docílila nejvyšší dynamiku v meziročním růstu hrubého operačního přebytku na zaměstnance (o 34,4 %), a to zejména díky výkonům mlýnské výroby, jež zaujímá větší podíl u této skupiny.

Výroba pekařských, cukrářských a jiných moučných výrobků (CZ-NACE 10.7) vykázala v roce 2010 vzhledem k roku 2009 druhou nejnižší úroveň účetní přidané hodnoty na zaměstnance (426 tis. Kč) a výkonů na zaměstnance (1 111 tis. Kč), a to i přes jejich mírné zvýšení o 1 %. Příčinou je především vysoká zaměstnanost, která je pro tuto skupinu výrob charakteristická.

Přestože u poměrně široké a specializované skupiny – **Výroby ostatních potravinářských výrobků (CZ-NACE 10.8 – tj. Výroby cukru, Výroby kakaa, čokolády a cukrovinek, Zpracování čaje a kávy, Výroby koření a aromatických výtažků, Výroby hotových pokrmů, Výroby homogenizovaných potravinářských přípravků a dietních potravin, Výroby ostatních potravinářských výrobků)** meziročně mírně poklesly tržby za prodej VV a S (o 412 tis. Kč), skupina si podle tohoto ukazatele udržela své postavení v rámci oborové struktury Výroby potravinářských výrobků. Hodnoty ostatních ukazatelů se ve sledovaném období při poklesu zaměstnanosti zvýšily.

U Výroby průmyslových krmiv (CZ-NACE 10.9) rychlejší pokles počtu zaměstnaných osob než tržeb za prodej VV a S při snížení výroby celkového objemu krmných směsí vedl ke zvýšení účetní přidané hodnoty na zaměstnance o 16,7 %, výkonů na zaměstnance o 6,5 % a hrubého operačního přebytku na zaměstnance o 13,0 %.

Vývoj tržeb za prodej VV a S, účetní přidané hodnoty na zaměstnance a výkonů na zaměstnance podle oborů (u podnikatelských subjektů potravinářského průmyslu s 50 a více pracovníky) je uveden v tab. T10.3/02. Vývoj hrubého operačního přebytku, hrubého operačního přebytku na zaměstnance a osobních nákladů zachycuje tab. T10.3/03.

T10.3/02 - Vývoj tržeb za prodej VV a S, účetní přidané hodnoty a výkonů na zaměstnance

Výrobní obor	Tržby za prodej VV a S (mil. Kč)			Účetní přidaná hodnota na zaměstnance (tis. Kč)			Výkony na zaměstnance (tis. Kč)		
	2009 ¹⁾	2010 ²⁾	meziroční index	2009 ¹⁾	2010 ²⁾	meziroční index	2009 ¹⁾	2010 ²⁾	meziroční index
10.1	42 952	40 105	93,4	494	475	96,2	2 418	2 557	105,8
10.2	282	288	102,1	283	292	103,1	1 061	1 205	113,6
10.3	4 634	4 713	101,7	591	570	96,5	2 181	2 100	96,3
10.4	5 842	2 387	40,9	1 244	772	62,1	4 145	5 696	137,4
10.5	35 122	36 139	102,9	642	636	99,0	3 862	4 211	109,0
10.6	5 281	4 488	85,0	646	745	115,2	2 164	2 251	104,0
10.7	23 659	23 269	98,4	445	426	95,7	1 100	1 111	101,0
10.8	34 054	33 642	98,8	914	1 009	110,4	3 001	3 122	104,0
10.9	14 241	14 035	98,6	717	838	116,7	3 246	3 456	106,5
10	166 067	159 066	95,8	599	602	100,4	2 345	2 438	104,0

¹⁾ Údaje za rok 2009 jsou semidefinitivní.

²⁾ Údaje za rok 2010 jsou předběžné, tzn. nesplňují požadavek na definitivní data za rok 2009.

Pramen: ČSÚ - vypočteno z údajů výkazu P 3-04 podniků s 50 a více pracovníky

Zpracoval: L. Mejstříková (ÚZEI)

T10.3/03 - Vývoj hrubého operačního přebytku, hrubého operačního přebytku na zaměstnance a osobních nákladů

Výrobní obor	Hrubý operační přebýtek (mil. Kč)			Hrubý operační přebýtek na zaměstnance (tis. Kč)			Osobní náklady (mil. Kč)		
	2009 ¹⁾	2010 ²⁾	meziroční index	2009 ¹⁾	2010 ²⁾	meziroční index	2009 ¹⁾	2010 ²⁾	meziroční index
10.1	3 644	2 837	77,9	200	170	85,1	5 350	5 080	95,0
10.2	24	28	116,7	100	123	123,7	45	38	84,4
10.3	581	571	98,3	275	254	92,5	668	709	106,1
10.4	1 012	196	19,4	716	432	60,3	747	155	20,7
10.5	2 629	2 285	86,9	293	263	90,0	3 139	3 227	102,8
10.6	645	738	114,4	262	352	134,4	945	823	87,1
10.7	3 481	3 128	89,9	156	143	91,8	6 460	6 209	96,1
10.8	5 634	6 251	111,0	502	571	113,8	4 618	4 782	103,6
10.9	1 274	1 339	105,1	283	320	113,0	1 951	2 163	110,9
10	18 924	17 373	91,8	265	258	97,4	23 923	23 186	96,9

¹⁾ Údaje za rok 2009 jsou semidefinitivní.

²⁾ Údaje za rok 2010 jsou předběžné, tzn. nesplňují požadavek na definitivní data za rok 2009.

Pramen: ČSÚ - vypočteno z údajů výkazu P 3-04 podniků s 50 a více pracovníky

Zpracoval: L. Mejstříková (ÚZEI)

10.3.2 Práce a mzdy v potravinářském průmyslu

Průměrný evidenční počet zaměstnanců u podnikatelských subjektů Výroby potravinářských výrobků (CZ-NACE 10) a Výroby nápojů (CZ-NACE 11) za soubor podniků všech velikostních kategorií meziročně klesl o 5,3 %, resp. o 5,8 % při mírném růstu průměrné měsíční mzdy na fyzickou osobu (u CZ-NACE 10 o 150 Kč, u CZ-NACE 11 o 570 Kč). Tento vývoj odpovídá změnám v celém zpracovatelském průmyslu, kde se zaměstnanost snížila o 4,2 %. Výraznější pokles zaznamenal také průměrný evidenční počet osob přidělených agenturami¹³⁵ (celkově u CZ-NACE 10+11 o 19,6 %). Mzdy bez OON se snížily u obou sledovaných výrobních odvětví (u CZ-NACE 10 o 4,6 %, tj. o 999 mil. Kč a u CZ-NACE 11 o 3,9 %, tj. o 204 mil. Kč). Vývoj zaměstnanosti, mezd a průměrné měsíční mzdy na fyzickou osobu u Výroby potravinářských výrobků a Výroby nápojů je uveden v tab. T10.3/04.

T10.3/04 - Vývoj zaměstnanosti a mezd u Výroby potravinářských výrobků a Výroby nápojů (podnikatelské subjekty všech velikostních kategorií)

Ukazatel	MJ	Výroba potravinářských výrobků			Výroba nápojů			Výroba potr. výrobků a nápojů celkem		
		2009 ¹⁾	2010 ²⁾	meziroční index	2009 ¹⁾	2010 ²⁾	meziroční index	2009 ¹⁾	2010 ²⁾	meziroční index
Prům. evid. počet zaměstnanců	fyzické osoby	99 325	94 017	94,7	15 639	14 730	94,2	114 964	108 747	94,6
Prům. evid. počet osob přidělených agenturami	fyzické osoby	2 965	2 389	80,6	294	231	78,6	3 259	2 620	80,4
Mzdy bez OON	mil. Kč	21 861	20 862	95,4	5 239	5 035	96,1	27 100	25 897	95,6
Průměrná měsíční mzda na fyz. osobu	Kč	18 342	18 492	100,8	27 915	28 485	102,0	19 644	19 845	101,0

¹⁾ Údaje za rok 2009 jsou semidefinitivní.

²⁾ Údaje za rok 2010 jsou předběžné, tzn. nesplňují požadavek na definitivní data za rok 2009.

Pramen: ČSÚ - vypočteno z údajů výkazu P 3-04 podniků s 0 a více pracovníky

Zpracoval: L. Mejstříková (ÚZEI)

V rámci oborové struktury Výroby potravinářských výrobků u podnikatelských subjektů s 50 a více zaměstnanci je zřejmé, že nejvýraznější poklesl počet zaměstnanců u CZ-NACE 10.4 (o 67,8 %, tj. o 959 osob), dále pak u CZ-NACE 10.6 (o 14,8 %, tj. o 365 osob). Naopak u CZ-NACE 10.3 se zaměstnanost meziročně zvýšila o 6,3 %, tj. o 132 osob. Vývoj zaměstnanosti včetně vývoje mezd bez ostatních osobních nákladů je zachycen v tab. T10.3/05.

T10.3/05 - Vývoj prům. evid. počtu zaměstnanců, osob přidělených agenturami práce a mezd bez ostatních osobních nákladů

Výrobní obor	Prům. evid. počet zaměstnanců (fyzické osoby)			Prům. evid. počet osob přidělených agenturami práce			Mzdy bez ostatních osobních nákladů (mil. Kč)		
	2009 ¹⁾	2010 ²⁾	meziroční index	2009 ¹⁾	2010 ²⁾	meziroční index	2009 ¹⁾	2010 ²⁾	meziroční index
10.1	18 219	16 672	91,5	941	640	68,1	3 924	3 646	92,9
10.2	247	230	93,1	25	21	85,0	34	28	82,4
10.3	2 113	2 245	106,3	27	9	33,6	474	503	106,1
10.4	1 414	455	32,2	82	33	40,8	511	111	21,7
10.5	8 985	8 674	96,5	132	117	88,6	2 286	2 273	99,4
10.6	2 461	2 096	85,2	16	16	100,0	671	582	86,7
10.7	22 345	21 954	98,3	1 368	1 270	92,8	4 583	4 446	97,0
10.8	11 218	10 938	97,5	338	254	75,1	3 339	3 439	103,0
10.9	4 495	4 181	93,0	0	5	.	1 374	1 434	104,4
10	71 497	67 446	94,3	2 927	2 365	80,8	17 196	16 462	95,7

¹⁾ Údaje za rok 2009 jsou semidefinitivní.

²⁾ Údaje za rok 2010 jsou předběžné, tzn. nesplňují požadavek na definitivní data za rok 2009.

Pramen: ČSÚ - vypočteno z údajů výkazu P 3-04 podniků s 50 a více pracovníky

Zpracoval: L. Mejstříková (ÚZEI)

¹³⁵ Do evidenčního počtu zaměstnanců se zahrnují všichni stálí i dočasní zaměstnanci (bez ohledu na jejich státní příslušnost), kteří vykonávají závislou práci pro zaměstnavatele a jsou k němu v pracovním, služebním nebo členském poměru (kde součástí členství je též pracovní vztah). Osoby přidělené agenturami – jedná se o zaměstnance agentur práce dočasně přidělené k výkonu práce.

Podíl zaměstnanců podle jednotlivých výrobních oborů Výroby potravinářských výrobků u podnikatelských subjektů s 50 a více zaměstnanci (T10.3/06) se v roce 2010 vzhledem k roku 2009 významně nezměnil. K rozhodujícím výrobním oborům podle zaměstnanosti se řadí **Výroba pekařských, cukrářských a jiných moučných výrobků (CZ-NACE 10.7)**, jejíž podíl se meziročně zvýšil o 1,6 p. b. na 32,9 %. Druhou pozici si udržel obor **Zpracování a konzervování masa a masných výrobků (CZ-NACE 10.1)** s podílem 23,8 % (pokles o 1,7 p. b.) na celkovém počtu pracovníků Výroby potravinářských výrobků. Nejmenší podíl dlouhodobě patří **Zpracování a konzervování ryb, korýšů a měkkýšů (CZ-NACE 10.2)**.

T10.3/06 - Vývoj podílu počtu zaměstnanců ve Výrobě potravinářských výrobků v oborové struktuře (%)

Výrobní obor	2009 ¹⁾	2010 ²⁾	Rozdíl (p. b.)
10.1	25,5	23,8	-1,7
10.2	0,3	0,3	-0,0
10.3	3,0	3,3	0,4
10.4	2,0	0,7	-1,3
10.5	12,6	12,9	0,3
10.6	3,4	3,1	-0,3
10.7	31,3	32,9	1,6
10.8	15,7	16,6	0,9
10.9	6,3	6,4	0,1
10	100,0	100,0	0,0

¹⁾ Údaje za rok 2009 jsou semidefinitivní.

²⁾ Údaje za rok 2010 jsou předběžné, tzn. nesplňují požadavek na definitivní data za rok 2009.

Pramen: ČSÚ - vypočteno z údajů výkazu P 3-04 podniků s 50 a více pracovníky

Zpracoval: L. Mejstříková (ÚZEI)

II SOUHRNNÉ HODNOCENÍ AGRÁRNÍ POLITIKY

V důsledku zejména vyšších výdajů ze zdrojů EU (o 14,2 %) a domácích výdajů na pozemkové úpravy (o 29,7 %), i přes značný pokles národních výdajů ze zdrojů SZIF o 18,8 %, se celkové podpory agrárnímu sektoru v roce 2010 proti roku 2009 zvýšily na 43,6 mld. Kč, tj. o 4,2 %, z toho podpory samotným zemědělským a rybářským podnikům (tj. bez výdajů na tzv. obecné služby) mírně klesly na 34,3 mld. Kč, tj. o necelých 0,5 %. Největší část podpor nadále představují přímé platby, avšak jejich podíl meziročně poklesl ze 49 % na zhruba 46 %. Podíl podpor ze zdrojů EU se zvýšil na z 60 % na 66 %. Z hlediska cílů politiky převažují podpory příjmů podniků včetně plateb LFA (kolem 60 % celkových podpor). Agrární politika se tak nadále významně podílí především na zlepšování důchodové situace zemědělských podniků: podpory 2010 představují zhruba 9 600 Kč/ha z p., resp. téměř 260 tis. Kč/AWU.

Souhrnné meziroční hodnocení agrární politiky se týká podpor agrárnímu sektoru vyplacených k 30. 6. následujícího roku, ke kterému se podpory věcně vztahují (pro rok 2010 předpoklad k 30. 6. 2011). Výjimku tvoří podpory PRV osy I, III a IV a OP Rybářství, kde jsou uvedeny podpory vyplacené k 31. 12. příslušného roku¹³⁶.

Souhrnná rekapitulace výdajů na podporu agrárního sektoru v období 2009-10 podle hlavních institucí je uvedena v tab. TII/01. Také v roce 2009 pokračoval trend nárůstu podpor po vstupu do EU. Celkové podpory se v roce 2010 proti roku 2009 zvýšily ze 41,8 mld. Kč na 43,6 mld. Kč, tj. o 4,2 %, avšak podpory samotným zemědělským a rybářským podnikům (tj. bez výdajů na tzv. obecné služby) mírně poklesly z 34,4 mld. Kč na 34,3 mld. Kč, tj. o necelých 0,5 %. Nejvíce k této meziroční změně přispěly vyšší výdaje ze zdrojů EU (o 3,6 mld. Kč, tj. o 14,2 %) a vyšší národní výdaje na pozemkové úpravy (o 29,7 %). Naopak došlo k poklesu dalších výdajů z národních zdrojů, zejména výdajů SZIF (o 18,8 %).

TII/01 - Výdaje na agrární politiku podle institucí (mil. Kč)

	Druh výdaje	2009	2010 ^p	Meziroční index
I	Rezort MZe celkem	14 724	12 867	87,38
I.1	Výdaje MZe: dotace, nařízení vlády a ostatní	3 580	3 320	92,73
I.2	Výdaje z PGRLF	1 016	826	81,30
I.3	Výdaje ČR ze SZIF	9 110	7 394	81,16
I.4	Pozemkové úřady	630	817	129,68
I.5	Ostatní instituce rezortu MZe	388	510	131,37
2	Jiné rezorty	1 878	1 893	100,80
2.1	MŽP a SFŽP ČR	61	53	86,89
2.2	ČMZRB, MPO	56	27	48,21
2.3	MMR	0	0	x
2.4	MD	102	44	43,14
2.5	Ostatní (MF - daň. úlevy, odpisy dluhů, ost. rezorty)	1 659	1 769	106,63
3	EU	25 210	28 788	114,19
Celkem výdaje na agrární politiku v daném roce		41 813	43 548	104,15
- zemědělství a rybářství vč. obecných služeb		37 876	38 487	101,61
- zemědělství a rybářství bez obecných služeb		34 414	34 231	99,47

p = předpoklad k 30. 6. 2011.

Pramen: podklady MZe; SZIF; PGRLF a další instituce

Zpracoval: T. Doucha (ÚZEI)

Podpory podle hlavních směrů a zdrojů (ČR, EU) jsou uvedeny v tab. TII/02. Největší podíl podpor připadá dlouhodoběji na přímé platby: 49 % v roce 2009 a zhruba 46 % v roce 2010. Pokles podílu přímých plateb v roce 2010 byl doprovázen meziročním zvýšením podílu podpor v rámci PRV o více než 7 p. b. Podíl zdrojů EU na celkových podporách do českého agrárního sektoru se zvýšil z 60 % v roce 2009 na 66 % v roce 2010. Podrobnější rekapitulace výdajů do agrokomplesu ČR podle hlavních směrů podpor je uvedena v příl. tab. II/01.

TII/02 - Rekapitulace výdajů podle hlavních směrů podpor

Podpory (mil. Kč)	2009			2010 ^p		
	ČR	EU	celkem	ČR	EU	celkem
Přímé platby¹⁾	6 334	14 169	20 504	3 687	16 181	19 868
Program rozvoje venkova²⁾	2 600	9 156	11 756	3 446	11 998	15 445
OP Rybářství	4	13	17	44	129	173
Ostatní národní podpory	7 630	0	7 630	7 489	0	7 489
Organizace trhu	33	1 872	1 905	94	480	575
Celkem	16 602	25 210	41 813	14 761	28 787	43 548

¹³⁶ Nejsou tak uvažovány podpory zemědělství ze strany spotřebitelů, vyplývající z ochrany agrárního trhu EU vůči třetím zemím, ani podpory poskytované z regionálních (krajských) programů a zdrojů.

Podpory (% z celku)	2009			2010 ^p		
	ČR	EU	celkem	ČR	EU	celkem
Přímé platby	38,15	56,21	49,04	24,98	56,21	45,62
Program rozvoje venkova	15,66	36,32	28,12	23,35	41,68	35,47
OP Rybářství	0,03	0,05	0,04	0,30	0,45	0,40
Ostatní národní podpory	45,96	0,00	18,25	50,73	0,00	17,20
Organizace trhu	0,20	7,42	4,56	0,64	1,67	1,32
Celkem	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Podíl zdrojů EU na podporách			60,29			66,11

p = předpoklad k 30. 6. 2011.

¹⁾ Přímé platby EU, Top-Up a komoditní podpory.

²⁾ Včetně opatření HRDP v období 2008-09, hrazené ze zdrojů PRV.

Pramen: podklady MZe, SZIF, PGRF a další instituce

Zpracoval: T. Doucha (ÚZEI)

Z tab. T11/03 vyplývá, že absolutně největší část z celkových podpor získává trvale sektor zemědělství a rybářství. Došlo však k dalšímu meziročnímu snížení jejich podílu z 90,6 % v roce 2009 na 88,4 % v roce 2010, při postupném zvyšování podílu podpor zejména na rozvoj venkova a při dalším snížení podílu podpor potravinářskému průmyslu.

T11/03 - Podpory podle sektorů a klasifikace EU a OECD¹⁾

Věcné zaměření	2009		2010 ^p	
	mil. Kč	%	mil. Kč	%
Celkem podpory agrárnímu sektoru	41 813	100,0	43 548	100,0
Podpory podle subsektorů				
zemědělství a rybářství včetně obecných služeb	37 876	90,6	38 487	88,4
lesnictví	283	0,7	526	1,2
venkov	2 144	5,1	3 964	9,1
zpracovatelský průmysl	1 255	3,0	344	0,8
obchod	186	0,4	50	0,1
spotřebitelé	69	0,2	178	0,4
Podpory podle klasifikace EU				
Pilíř I	25 183	60,2	23 137	53,1
Pilíř II	12 929	30,9	15 985	36,7
Ostatní podpory	3 701	8,9	4 426	10,2
- z Pilíře II platby LFA a NATURA	2 688		2 805	
Celkem podpory zemědělství a rybářství včetně obecných služeb (TSE²⁾)	37 876	100,0	38 487	100,0
Celkem podpory zemědělství a rybářství bez obecných služeb (PSE³⁾)	34 414		34 231	
Podpory zemědělství podle klasifikace OECD				
A - Podpory založené na komoditních výstupech	1 216	3,2	1 370	3,6
A1 - Podpora tržních cen	0	0,0	0	0,0
A2 - Platby založené na výstupech	1 216	3,2	1 370	3,6
B - Platby založené na užití vstupů	6 125	16,2	6 227	16,2
B1 - Užití variabilních vstupů	1 559	4,1	1 679	4,4
B2 - Tvorba fixního kapitálu	4 218	11,1	4 177	10,9
B3 - Služby podnikům	348	0,9	371	1,0
C - Platby založené na aktuálním stavu PZTD²⁾, s požadovanou produkcí	7 573	20,0	7 338	19,1
C1 - Platby založené na aktuálním stavu TD	0	0,0	0	0,0
C2 - Platby založené na aktuálním stavu PZ	7 573	20,0	7 338	19,1
D - Platby založené na neaktuálním stavu PZTD, s požadovanou produkcí	0	0,0	0	0,0
E - Platby založené na neaktuálním stavu PZTD, s nepožadovanou produkcí	17 155	45,3	16 106	41,8
E1 - Platby s variabilními sazbami	0	0,0	0	0,0
E2 - Platby s pevnými sazbami	17 155	45,3	16 106	41,8
F - Platby založené na nekomoditních kritériích	2 345	6,2	3 151	8,2
F1 - Dlouhodobé odložení zdrojů	125	0,3	139	0,4
F2 - Specifické nekomoditní výstupy	1 663	4,4	2 523	6,6
F3 - Platby založené na ostatních nekomoditních kritériích	557	1,5	489	1,3
G - Ostatní platby	0	0,0	40	0,1
Obecné služby	3 462	9,1	4 256	11,1

p = předpoklad k 30. 6. 2011.

¹⁾ Bez výdajů spotřebitelů.

²⁾ P = plocha; Z = zvířata; T = tržby; D = příjmy.

³⁾ TSE = Total Support Estimate; PSE = Producer Support Estimate podle klasifikace OECD.

Pramen: podklady MZe, SZIF, PGRF a další instituce

Zpracoval: T. Doucha (ÚZEI)

Podle klasifikace EU se největší část podpor soustřeďuje v Pilíři I (podpora cen a příjmů podniků). Podpory v tomto pilíři v roce 2009 zaujímaly 60 % z celkových podpor. V roce 2010 došlo k poklesu jejich podílu na 53 %. Naopak podpory v rámci Pilíře II (podpory rozvoje venkova) meziročně vzrostly o z 31 % na 37 %, což potvrzuje dlouhodobější trend postupného přesunu podpor z Pilíře I do Pilíře II¹³⁷.

Převažující orientace agrární politiky na podporu příjmů a produkce dokumentuje v tab. T11/03 i rozdělení podpor zemědělským podnikům podle klasifikace OECD (podle tzv. implementačního kritéria). Tyto podpory (kategorie A, B, C, E) dosahovaly v obou sledovaných letech přes 80 % veškerých podpor. Míra žádoucího oddělení podpor od produkce (decouplingu), tj. podíl decouplovaných a ostatních nekomoditních podpor (podpory kategorie E, F, G) na celkových podporách, se v důsledku dřívějšího přesunu plateb Top-Up z orné půdy na veškerou zemědělskou půdu udržuje na úrovni 50 %.

Tab. T11/04 je orientačním přehledem o rozdělení podpor agrárnímu sektoru ČR v členění podle dlouhodobých cílů agrární politiky. Dlouhodobě největší podíl podpor připadá na podpory příjmů podniků (52-56 %). Druhý největší objem podpor se týká zlepšování vztahu zemědělství k životnímu prostředí a venkovu. Jejich podíl na celkovém objemu podpor se v obou sledovaných letech stabilizoval na úrovni kolem 20 %. Značná část těchto podpor se však týká plateb LFA, které vedle svých environmentálních účinků přímo napomáhají ke zvyšování příjmů zemědělských podniků v daných oblastech.

T11/04 - Rekapitulace podpor podle cílů zemědělské politiky

Cíle	2009		2010 ^p	
	mil. Kč	%	mil. Kč	%
Rozvoj a stabilizace podnikatelské struktury	1 834	4,4	2 864	6,6
Restrukturalizace a modernizace výroby, zlepšení ekonomické výkonnosti a konkurenceschopnosti podniků	5 578	13,3	4 384	10,1
Zlepšení ekonomické situace podniků (zvýšení, resp. udržení příjmu zemědělců)	23 383	55,9	22 733	52,2
Zlepšení vztahu zemědělství k životnímu prostředí	8 390	20,1	9 090	20,9
Rozšíření úlohy zemědělství jako producenta obnovitelných zdrojů energie	44	0,1	0	0,0
Přiměřené ceny zdravotně nezávadných potravin	439	1,1	513	1,2
Rozvoj venkova	2 144	5,1	3 964	9,1
Celkem	41 813	100,0	43 548	100,0

p = předpoklad k 30. 6. 2011.

Pramen: podklady MZE; SZIF; PGRF a další instituce

Zpracoval: T. Doucha (ÚZEI)

Celkově transfery veřejných zdrojů do zemědělství (včetně rybářství) zaujímají významnou roli v ekonomice sektoru. Zemědělská politika ČR po vstupu do EU je prostřednictvím Pilíře I nadále orientována více na podporu příjmů zemědělských podniků než na podpory směřující k potřebné restrukturalizaci zemědělství. Na druhou stranu tato relace pomáhá zmírňovat negativní dopady podmínek na agrárním trhu do ekonomiky sektoru zemědělství.

Dopady zemědělské politiky v roce 2010 lze souhrnně hodnotit následovně:

- Podpory se významně podílejí na podnikatelském důchodu sektoru zemědělství. V přepočtu na jeden ha z. p. (podle evidence LPIS) dosahovaly podpory podnikům (bez podpor tzv. obecných služeb) v roce 2010 zhruba 9 600 Kč a v přepočtu na jeden AWU téměř 260 tis. Kč. Ze závěrů kap. 10.2 je zřejmé, že prakticky žádná kategorie zemědělských podniků by nebyla bez dané výše podpor dlouhodoběji životaschopná.
- Distribuce podpor přispívá k vyrovnávání regionálních rozdílů v podmínkách hospodaření zemědělských podniků.
- Distribuce podpor na druhou stranu přispívá k zachování duální struktury zemědělských podniků s převahou velkých podniků na z. p.
- Zaměření a podmínky poskytování podpor vedou k zachování *status quo* ve vztazích zemědělství k životnímu prostředí, kde z mnoha aspektů nedochází k potřebným změnám (zejména v oblasti eroze půd a vztahu zemědělství k vodnímu režimu krajiny). Podíl TTP na z. p. zůstává přes všechna dosavadní stimulační opatření a v porovnání s reálnými přírodními a klimatickými podmínkami ČR neúměrně nízký (zhruba 23 %).
- Podmínky poskytování důchodových podpor nepůsobí dostatečně důrazně na zlepšování vztahu zemědělství k rozvoji venkova, zejména pokud jde o zachování či vytváření pracovních příležitostí. Především se to týká zemědělství v oblastech LFA se zaměřením na extenzivní chov skotu. Proti tomu působí pozitivně na zachování či vytváření pracovních příležitostí venkova stále rostoucí podpory diverzifikace činností v zemědělských podnicích.
- Příjemci rozhodující většiny podpor agrárnímu sektoru jsou zemědělské podniky. Na vlastní rozvoj venkovského prostoru včetně podpor subjektům nepůsobících v zemědělství připadlo v roce 2010 pouze 9 % veškerých podpor. Na komplexní rozvoj venkovských oblastí tak mají podstatně větší vliv jiné politiky a ostatní podmínky.

¹³⁷ Při zahrnutí plateb LFA do podpor příjmů, což v ČR vyplývá z jejich zaměření a podmínek poskytování, by podíl podpor takto upraveného Pilíře I vzrostl v obou sledovaných letech zhruba na 60 %.

PI PŘEHLED LEGISLATIVNÍCH OPATŘENÍ VE VZTAHU K AGRÁRNÍMU SEKTORU

I.1 Přehled legislativních opatření přijatých od roku 1. 1. 2010 do 1. 3. 2011 a publikovaných ve Sbírce zákonů

I.1.1 Zákony

Zákon č. 102/2010 Sb., kterým se mění zákon č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

(pozn.: účinnost předpisu od 15. 4. 2010)

Zákon č. 140/2010 Sb., kterým se mění zákon č. 569/1991 Sb., o Pozemkovém fondu České republiky, ve znění pozdějších předpisů

(pozn.: účinnost předpisu od 20. 5. 2010)

Zákon č. 150/2010 Sb., kterým se mění zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

(pozn.: účinnost předpisu od 1. 8. 2010)

Zákon č. 331/2010 Sb., kterým se mění zákon č. 219/2003 Sb., o uvádění do oběhu osiva a sadby pěstovaných rostlin a o změně některých zákonů (zákon o oběhu osiva a sadby), ve znění pozdějších předpisů

(pozn.: účinnost předpisu od 1. 1. 2011, část od 30. 9. 2012)

Zákon č. 32/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů (plemenářský zákon), ve znění pozdějších předpisů

(pozn.: účinnost předpisu od 1. 4. 2011)

Zákon č. 33/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 91/1996 Sb., o krmivech, ve znění pozdějších předpisů

(pozn.: účinnost předpisu od 1. 3. 2011)

I.1.2 Nařízení vlády

Nařízení vlády č. 77/2010 Sb., o stanovení některých podmínek pro poskytování podpory v rámci zvláštního opatření na podporu trhu v odvětví mléka a mléčných výrobků

(pozn.: účinnost předpisu od 1. 4. 2010)

Nařízení vlády č. 78/2010 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 79/2007 Sb., o podmínkách provádění agroenvironmentálních opatření, ve znění pozdějších předpisů

(pozn.: účinnost předpisu od 1. 4. 2010)

Nařízení vlády č. 86/2010 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 112/2008 Sb., o stanovení některých podmínek poskytování národních doplňkových plateb k přímým podporám, ve znění nařízení vlády č. 480/2009 Sb.

(pozn.: účinnost předpisu od 1. 4. 2010)

Nařízení vlády č. 87/2010 Sb., o stanovení některých podmínek pro poskytování platby na krávy chované v systému s tržní produkcí mléka

(pozn.: účinnost předpisu od 1. 4. 2010)

Nařízení vlády č. 111/2010 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 75/2007 Sb., o podmínkách poskytování plateb za přírodní znevýhodnění v horských oblastech, oblastech s jinými znevýhodněními a v oblastech Natura 2000 na zemědělské půdě, ve znění pozdějších předpisů

(pozn.: účinnost předpisu od 20. 4. 2010)

Nařízení vlády č. 112/2010 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 79/2007 Sb., o podmínkách provádění agroenvironmentálních opatření, ve znění pozdějších předpisů

(pozn.: účinnost předpisu od 20. 4. 2010)

Nařízení vlády č. 214/2010 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 245/2004 Sb., o stanovení bližších podmínek při provádění opatření společné organizace trhu s vínem, ve znění pozdějších předpisů

(pozn.: účinnost předpisu od 15. 7. 2010)

Nařízení vlády č. 215/2010 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 318/2008 Sb., o provádění některých opatření společné organizace trhu s ovocem a zeleninou

(pozn.: účinnost předpisu od 15. 7. 2010)

Nařízení vlády č. 369/2010 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 479/2009 Sb., o stanovení důsledků porušení podmíněnosti poskytování některých podpor, a některá související nařízení vlády

(pozn.: účinnost předpisu od 15. 12. 2010, část od 1. 1. 2011, část od 1. 7. 2011)

Nařízení vlády č. 372/2010 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 75/2007 Sb., o podmínkách poskytování plateb za přírodní znevýhodnění v horských oblastech, oblastech s jinými znevýhodněními a v oblastech Natura 2000 na zemědělské půdě, ve znění pozdějších předpisů

(pozn.: účinnost předpisu od 1. 1. 2011)

Nařízení vlády č. 373/2010 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 197/2005 Sb., o stanovení podmínek poskytnutí dotace na provádění opatření ke zlepšení obecných podmínek pro produkci včelařských produktů a jejich uvádění na trh, ve znění nařízení vlády č. 285/2007 Sb.

(pozn.: účinnost předpisu od 1. 1. 2011)

1.1.3 Vyhlášky

Vyhláška č. 12/2010 Sb., kterou se mění vyhláška č. 299/2003 Sb., o opatřeních pro předcházení a zdolávání nákaz a nemocí přenosných ze zvířat na člověka, ve znění pozdějších předpisů

(pozn.: účinnost předpisu od 1. 3. 2010)

Vyhláška č. 13/2010 Sb., kterou se mění vyhláška č. 228/2008 Sb., o registraci léčivých přípravků

(pozn.: účinnost předpisu od 5. 2. 2010)

Vyhláška č. 14/2010 Sb., kterou se mění vyhláška č. 48/2008 Sb., o způsobu výpočtu nároku na vrácení spotřební daně zaplacené v cenách některých minerálních olejů spotřebovaných v zemědělské prvovýrobě, ve znění vyhlášky č. 395/2008 Sb.

(pozn.: účinnost předpisu od 21. 1. 2010)

Vyhláška č. 20/2010 Sb., kterou se mění vyhláška č. 197/2004 Sb., k provedení zákona č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské stráž, ochraně mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů (zákon o rybářství), ve znění vyhlášky č. 239/2006 Sb.

(pozn.: účinnost předpisu od 26. 1. 2010, část od 1. 1. 2011)

Vyhláška č. 28/2010 Sb., kterou se mění vyhláška č. 323/2004 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o vinohradnictví a vinařství, ve znění vyhlášky č. 437/2005 Sb.

(pozn.: účinnost předpisu od 3. 2. 2010)

Vyhláška č. 44/2010 Sb., kterou se mění vyhláška č. 29/2004 Sb., kterou se provádí zákon č. 149/2003 Sb., o obchodu s reprodukčním materiálem lesních dřevin

(pozn.: účinnost předpisu od 17. 2. 2010)

Vyhláška č. 45/2010 Sb., kterou se zrušuje vyhláška Ministerstva zemědělství č. 147/1998 Sb., o způsobu stanovení kritických bodů v technologii výroby, ve znění pozdějších předpisů

(pozn.: účinnost předpisu od 1. 4. 2010)

Vyhláška č. 58/2010 Sb., kterou se mění vyhláška č. 89/2006 Sb., o bližších podmínkách pěstování geneticky modifikované odrůdy

(pozn.: účinnost předpisu od 26. 2. 2010)

Vyhláška č. 75/2010 Sb., o opatřeních k zabezpečení ochrany proti zavlákání a šíření hádátka bramborového a hádátka nažloutlého a o změně vyhlášky č. 332/2004 Sb., o opatřeních k zabezpečení ochrany proti zavlákání a šíření původce rakoviny bramboru, hádátka bramborového a hádátka nažloutlého

(pozn.: účinnost předpisu od 1. 7. 2010)

Vyhláška č. 76/2010 Sb., kterou se mění vyhláška č. 215/2008 Sb., o opatřeních proti zavlákání a rozšiřování škodlivých organismů rostlin a rostlinných produktů, ve znění vyhlášky č. 159/2009 Sb.

(pozn.: účinnost předpisu od 26. 3. 2010)

Vyhláška č. 94/2010 Sb., o některých veterinárních a hygienických požadavcích na přepravu a zpracování vedlejších živočišných produktů

(pozn.: účinnost předpisu od 1. 6. 2010)

Vyhláška č. 114/2010 Sb., o ochraně handicapovaných zvířat při chovu

(pozn.: účinnost předpisu od 7. 5. 2010, část od 1. 4. 2010)

Vyhláška č. 122/2010 Sb., kterou se mění vyhláška č. 197/2004 Sb., k provedení zákona č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské stráž, ochraně mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů (zákon o rybářství), ve znění pozdějších předpisů

(pozn.: účinnost předpisu od 29. 4. 2010, část od 1. 1. 2011)

Vyhláška č. 128/2010 Sb., o způsobilosti k označování psů tetováním

(pozn.: účinnost předpisu od 21. 5. 2010)

Vyhláška č. 168/2010 Sb., kterou se mění vyhláška č. 296/2003 Sb., o zdraví zvířat a jeho ochraně, o přemísťování a přepravě zvířat a o oprávnění a odborné způsobilosti k výkonu některých odborných veterinárních činnostech, ve znění pozdějších předpisů

(pozn.: účinnost předpisu od 1. 7. 2010)

Vyhláška č. 169/2010 Sb., kterou se mění vyhláška č. 356/2008 Sb., kterou se provádí zákon č. 91/1996 Sb., o krmivech, ve znění pozdějších předpisů, ve znění vyhlášky č. 179/2008 Sb.

(pozn.: účinnost předpisu od 1. 7. 2010)

Vyhláška č. 202/2010 Sb., kterou se mění vyhláška č. 136/2004 Sb., kterou se stanoví podrobnosti označování zvířat a jejich evidence a evidence hospodářství a osob stanovených plemenářským zákonem, ve znění pozdějších předpisů

(pozn.: účinnost předpisu od 1. 7. 2010)

Vyhláška č. 254/2010 Sb., kterou se stanoví seznam vinařských podoblastí, vinařských obcí a viničních tratí

(pozn.: účinnost předpisu od 1. 10. 2010)

Vyhláška č. 255/2010 Sb., kterou se mění vyhláška č. 471/2001 Sb., o technickobezpečnostním dohledu nad vodními díly

(pozn.: účinnost předpisu od 2. 9. 2010)

Vyhláška č. 291/2010 Sb., kterou se mění vyhláška č. 157/2003 Sb., kterou se stanoví požadavky pro čerstvé ovoce a čerstvou zeleninu, zpracované ovoce a zpracovanou zeleninu, suché skořápkové plody, houby, brambory a výrobky z nich, jakož i další způsoby jejich označování, ve znění vyhlášky č. 650/2004 Sb.

(pozn.: účinnost předpisu od 1. 12. 2010)

Vyhláška č. 298/2010 Sb., kterou se mění vyhláška č. 369/2009 Sb., o podrobnostech uvádění osiva a sadby pěstovaných rostlin do oběhu
(pozn.: účinnost předpisu od 1. 11. 2010)

Vyhláška č. 336/2010 Sb., kterou se mění vyhláška č. 356/2008 Sb., kterou se provádí zákon č. 91/1996 Sb., o krmivech, ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů
(pozn.: účinnost předpisu od 3. 12. 2010)

Vyhláška č. 340/2010 Sb., kterou se mění vyhláška č. 412/2008 Sb., o stanovení seznamu katastrálních území s přiřazenými průměrnými základními cenami zemědělských pozemků, ve znění vyhlášky č. 427/2009 Sb.
(pozn.: účinnost předpisu od 1. 1. 2011)

Vyhláška č. 378/2010 Sb., o stanovení druhového seznamu pěstovaných rostlin
(pozn.: účinnost předpisu od 1. 1. 2011)

Vyhláška č. 389/2010 Sb., kterou se mění vyhláška č. 449/2006 Sb., o stanovení metodik zkoušek odlišnosti, uniformity, stálosti a užitné hodnoty odrůd, ve znění pozdějších předpisů
(pozn.: účinnost předpisu od 1. 1. 2011)

Vyhláška č. 393/2010 Sb., o oblastech povodí
(pozn.: účinnost předpisu od 1. 1. 2011)

Vyhláška č. 24/2011 Sb., o plánech povodí a plánech pro zvládání povodňových rizik
(pozn.: účinnost předpisu od 4. 3. 2011)

1.2 Připravované právní předpisy v roce 2010

V roce 2010 probíhaly legislativní práce na tvorbě právních předpisů vycházející především z usnesení vlády ze dne 21. prosince 2009 č. 1567 o Plánu legislativních prací vlády na rok 2010. MZe předložilo, mimo legislativní úkoly obsažené v tomto usnesení, několik dalších návrhů právních předpisů k řešení některých aktuálních problémů z oblasti zemědělství a z důvodů implementace právních předpisů Evropské unie do našeho právního prostředí.

Mezi některé významné návrhy zákonů připravované v roce 2010 patří zejména:

- návrh zákona, kterým se mění zákon č. 321/2004 Sb., o vinohradnictví a vinařství

(pozn. předpokládaný termín nabytí účinnosti – září 2011);

- návrh zákona, kterým se mění zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči

(pozn. předpokládaný termín nabytí účinnosti – září 2011);

- návrh zákona, kterým se mění zákon č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči

(pozn. předpokládaný termín nabytí účinnosti – září 2011);

- návrh zákona, kterým se mění zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství

(pozn. předpokládaný termín nabytí účinnosti – leden 2012);

- návrh zákona, kterým se mění zákon č. 95/1999 Sb., o podmínkách převodu zemědělských a lesních pozemků z vlastnictví státu na jiné osoby

(pozn. předpokládaný termín nabytí účinnosti – leden 2012);

- návrh zákona, kterým se mění zákon č. 219/2003 Sb., o uvádění do oběhu osiva a sadby pěstovaných rostlin

(pozn. předpokládaný termín nabytí účinnosti – leden 2012).

K většině z výše uvedených návrhů zákonů byly v roce 2010 rovněž souběžně připravovány návrhy prováděcích právních předpisů (nařízení vlády a vyhlášky).

P2 OFICIÁLNÍ VÝSLEDKY ŠETŘENÍ FADN ZEMÍ EU ZA ÚČETNÍ ROK 2008

Oficiální výsledky šetření Zemědělské účetní datové sítě (FADN) v členských státech EU jsou pravidelně publikovány Evropskou Komisí – Generálním ředitelstvím pro zemědělství a rozvoj venkova (DG AGRI). Veřejnosti jsou tyto výsledky přístupné mj. na internetové adrese http://ec.europa.eu/agriculture/rica/index_en.cfm.

Výsledky jsou publikovány po ukončení šetření ve všech státech EU a po všech předepsaných kontrolních procedurách prováděných pracovištěm DG AGRI. V termínu zpracování Zprávy o stavu zemědělství ČR za rok 2010 nebyla ještě k dispozici data Itálie, která má z důvodů změny organizace FADN prodloužený termín předávání dat. Výsledky jsou tedy zpracovány za 26 zemí EU bez Itálie.

Výsledky jsou prezentovány na základě jednotného metodického postupu ve formě Standardního výstupu FADN. V příl. tab. P2/01 a P2/02 jsou uvedeny oficiální výsledky za EU v rozsahu prakticky všech ukazatelů Standardního výstupu. Ve stejné struktuře jsou prezentovány Evropskou komisí obdobné výsledky i za srovnatelné skupiny zemědělských podniků jednak podle jednotlivých kategorií výrobního zaměření (polní výroba, zahradnictví, víno, ostatní trvalé porosty, mléko, chov skotu, chov prasat a drůbeže, smíšená výroba) a jednak podle velikostních tříd¹³⁸ zemědělských podniků. Standardní výstup FADN obsahuje základní výrobní strukturu v naturálních ukazatelích (v ha, VDJ podle metodiky EU) a celou řadu hodnotových indikátorů. Jmenovitě se jedná o ukazatele hrubé zemědělské produkce v členění na jednotlivé komodity, dále ukazatele podnikových nákladů, podpor do zemědělství, salda podpor a daní, ukazatele důchodové povahy a charakteristiky pasív a aktiv. Za každý průměrný podnik jsou uvedeny pracovní síly celkem v přepočtu na AWU¹³⁹ a neplacené pracovní síly v přepočtu na FWU¹⁴⁰.

Způsob výpočtu základních ukazatelů hospodářského výsledku zemědělského podniku podle metodiky Standardního výstupu EU zobrazuje schéma na obr. P2/01.

Oficiální výsledky, tak jak jsou prezentované EK (příl. tab. P2/01), jsou přepočteny na průměrné podniky jednotlivých zemí poměrně složitou procedurou vážení. Každý podnik souboru FADN má přidělen tzv. nápočtový koeficient, který reprezentuje určitý počet podniků téhož výrobního zaměření a velikostní skupiny korespondující s celkovým počtem podniků obdobného zaměření příslušné země. Hodnoty šetření FADN u jednotlivých podniků jsou násobeny tímto koeficientem a tím jsou dosaženy hodnoty za celé zemědělství příslušného státu EU (za tu část, která je pokryta sítí FADN, tj. tržně orientované farmy). Vydělením těchto hodnot celkovým počtem všech podniků dané země, reprezentovaných sítí FADN, vznikne výsledek za průměrný podnik dané země. Jedná se v podstatě o vážený průměr na jeden podnik, kde jako váhy fungují počty podniků v jednotlivých kategoriích výrobního zaměření (specializace) a velikostní třídy zemědělského podniku, tak jak jsou zjištěny Strukturálním šetřením v zemědělství (FSS). V ČR síť FADN reprezentuje všechny zemědělské podniky a farmy zachycené FSS, jejichž velikost přesahuje 4 EVJ, tj. 14 300 podniků, které celkově obhospodařují cca 3 500 tis. ha z. p.

Pro lepší srovnatelnost výsledků států EU 26 jsou uvedeny v příl. tab. P2/02 stejné ukazatele přepočtené na 1 ha obhospodařované z. p.

¹³⁸ EVJ – Ekonomická velikostní jednotka (1 EVJ se rovná hodnotě 1 200 EUR podnikového standardního příspěvku na úhradu).

¹³⁹ AWU – Roční pracovní jednotka (1 AWU je ekvivalent 2 000 hod.práce).

¹⁴⁰ FWU – Rodinná pracovní jednotka neplacené práce (1 FWU je ekvivalent 2 000 hod.práce).

Obr. P2/01 - Odvození ukazatelů ekonomických výsledků podle metodiky FADN EU

Celková hrubá produkce (Total output)			Balance provozních podpor a daní (Balance current subsidies & taxes)	
Celková hrubá rostlinná produkce (Output crops & crop products)	Celková hrubá živočišná produkce (Output livestock & livestock products)	Ostatní hrubá produkce (Other output)		
Mezispotřeba celkem (Intermediate consumption)			Hrubá přidaná hodnota (Gross Farm Income)	
Přímé náklady celkem (Specific costs)	Režijní náklady celkem (Farming overheads)			
Odpisy (Depreciation)			Čistá přidaná hodnota (Farm Net Value Added)	Balance investičních podpor a daní (Balance subsidies & taxes on investment)
			Externí faktory celkem (External factors)	Důchod ze zemědělské činnosti (Family Farm Income)
			Vyplacené mzdy (Wages) Vyplacené pachtovné (Rent) Nákladové úroky (Interest)	

Pramen: Farm Accountancy Data Network, Commission of the European Communities, 1984, s. 66, terminologie podle ÚZEI
Zpracoval: J. Hanibál a kol. (ÚZEI)

P2/01 Oficiální výsledky šetření FADN zemí EU za rok 2008 - Standardní výstup přepočtený na průměrný podnik

	MJ	EU-26	BEL	BLG	CYP	CZE	DAN	DEU	ELL	ESP	EST	FRA	HUN	IRE
Reprezentované podniky		4 224 620	32 010	1 16 770	19 700	14 690	32 570	185 010	537 230	601 220	7 260	356 080	80 690	106 400
Počet podniků v souboru FADN		60000-70000	1000-2000	1000-2000	200-500	1000-2000	2000-3000	7000-8000	4000-5000	8000-9000	500-1000	7000-8000	1000-2000	1000-2000
Ekonomická velikost podniku	EVJ	29,43	105,18	8,30	13,79	102,23	114,04	93,55	10,75	34,62	21,80	77,60	22,59	22,23
Pracovní síly celkem	AWU	1,66	2,03	2,64	1,15	7,34	1,58	2,30	1,21	1,41	2,68	1,89	1,99	1,12
Neplacené pracovní síly	FWU	1,23	1,60	1,24	0,87	1,35	0,83	1,41	1,08	1,06	1,31	1,41	0,75	1,06
Placené pracovní síly	AWU	0,42	0,43	1,40	0,29	5,99	0,75	0,89	0,14	0,35	1,36	0,48	1,24	0,07
Zemědělsky využívaná půda	ha	34,61	45,52	26,41	7,97	227,88	82,57	84,80	7,09	35,03	131,16	77,77	54,33	45,70
Pronajatá (připachtované) půda	ha	18,80	33,71	22,97	5,31	196,88	23,33	59,31	3,37	12,22	77,73	65,76	35,93	8,19
Výrobní struktura - výnosy														
Obiloviny	ha	13,54	12,07	13,44	4,36	103,71	46,53	37,10	2,94	12,66	44,77	27,62	29,65	2,80
Ostatní polní plodiny I)	ha	3,73	5,50	6,53	0,21	39,81	10,78	12,51	0,83	2,05	12,61	8,63	10,05	0,14
Energetické plodiny	ha	0,37	0,64	0,10	0,00	3,58	1,22	0,60	0,00	0,00	5,96	2,28	0,25	0,03
Zelena a květiny	ha	0,34	1,23	0,17	0,37	1,01	0,36	0,55	0,12	0,29	0,16	0,62	0,89	0,00
Vínice	ha	0,60	0,00	0,74	0,24	1,10	0,00	0,44	0,23	1,76	0,00	2,34	0,62	0,00
Trvalé kultury	ha	1,31	0,75	0,43	0,91	1,44	0,27	0,40	1,75	5,22	0,41	0,60	1,32	0,03
Ovocné sady	ha	0,59	0,67	0,42	0,47	1,39	0,18	0,34	0,34	1,98	0,39	0,55	1,06	0,00
Olivové sady	ha	0,70	0,00	0,00	0,44	0,00	0,00	0,00	1,40	3,24	0,00	0,03	0,00	0,00
Ostatní trvalé kultury	ha	0,02	0,08	0,01	0,00	0,05	0,09	0,06	0,00	0,00	0,02	0,02	0,26	0,03
Krmné plodiny2)	ha	13,56	25,39	4,42	1,31	80,38	21,95	31,99	0,87	9,62	67,66	35,43	11,06	42,62
Počet dobytčích jednotek celkem	DJ	28,11	116,47	8,73	7,67	111,48	135,43	90,32	4,74	23,08	41,28	66,05	21,21	52,16
Dojnice	DJ	5,31	16,93	2,08	0,74	27,30	17,78	21,94	0,17	1,85	13,78	11,29	3,69	10,35
Ostatní skot	DJ	8,71	42,16	1,35	0,71	38,66	17,52	25,69	0,50	3,98	16,31	29,91	4,24	35,08
Ovce a kozy	DJ	2,69	0,29	2,35	2,60	0,67	0,56	0,71	3,29	3,86	1,43	3,46	1,98	6,07
Prasata	DJ	7,64	51,86	1,28	2,89	29,95	88,87	38,36	0,35	8,07	8,52	8,94	7,05	0,15
Drůbež	DJ	3,59	4,99	1,66	0,73	14,46	10,34	3,42	0,41	5,29	0,60	12,24	4,10	0,00
Výnos pšenice	q/ha	59,86	84,18	39,88	20,00	56,59	77,04	76,06	33,50	36,28	32,92	71,94	50,49	91,68
Výnos kukuřice	q/ha	75,83	115,20	36,41		72,59		86,50	117,38	99,46		91,32	80,69	
Počet DJ na 1 ha krmných plodin	DJ/ha	1,20	2,35	1,08	3,01	0,84	1,83	1,58	3,97	0,91	0,50	1,27	1,01	1,21
Roční dojivost	kg/ks	6 381	6 536	3 524	6 791	6 530	8 125	7 274	5 915	6 832	7 093	6 571	6 805	5 293
Hrubá zemědělská produkce														
Celková hrubá produkce	Kč	1 618 187	5 092 685	601 267	680 137	7 536 488	7 746 260	5 146 413	490 417	1 281 279	2 078 700	3 709 203	2 052 458	1 179 267
Celková hrubá rostlinná produkce	Kč	810 901	2 014 215	392 470	339 307	4 219 000	2 633 743	2 278 068	350 291	819 327	908 172	2 022 675	1 233 607	205 511
Obiloviny	Kč	263 830	307 028	159 229	3 392	2 027 576	1 073 395	934 954	65 094	216 124	395 501	726 841	549 028	65 472
Proteinové plodiny	Kč	4 904	1 062	345	1 397	15 323	8 912	7 613	6 661	5 234	3 362	13 075	3 461	365
Energetické plodiny	Kč	4 984	9 154	774	0	49 406	22 092	8 011	0	0	46 695	32 699	1 531	45
Brambory	Kč	41 005	208 839	9 167	44 686	168 432	128 287	133 698	8 994	15 713	43 015	61 449	6 542	17 757
Cukrová řepa	Kč	20 196	134 516	0	0	183 697	53 575	115 899	1 419	11 512	1	52 845	4 285	126
Olejniny	Kč	54 460	14 665	64 347	0	755 252	178 580	269 469	773	8 629	129 889	157 675	218 076	881

P2/01 Oficiální výsledky šetření FADN zemí EU za rok 2008 - Standardní výstup přepočtený na průměrný podnik - pokračování I

	MJ	LTU	LUX	LVA	MLT	NED	OST	POL	POR	ROU	SUO	SVE	SVK	SVN
Reprezentované podniky		39 600	1 660	22 830	1 470	59 490	73 000	757 400	1 111 850	865 970	40 960	26 360	3 470	42 590
Počet podniků v souboru FADN		1000-2000	200-500	1000-2000	200-500	1000-2000	2000-3000	10000-20000	2000-3000	1000-2000	500-1000	1000-2000	500-1000	500-1000
Ekonomická velikost podniku	EVJ	10,25	68,95	13,21	25,06	157,65	33,40	10,20	12,47	4,69	40,58	52,83	130,03	8,48
Pracovní síly celkem	AWU	1,91	1,63	2,21	1,89	2,74	1,59	1,76	1,52	1,39	1,45	1,47	1,67	1,66
Neplacené pracovní síly	FWU	1,49	1,38	1,38	1,55	1,44	1,47	1,51	1,28	1,10	1,20	1,16	1,29	1,60
Placené pracovní síly	AWU	0,42	0,24	0,84	0,34	1,31	0,11	0,25	0,24	0,29	0,25	0,31	15,50	0,06
Zemědělsky využívaná půda	ha	50,49	77,00	62,31	3,62	32,54	34,22	18,29	26,42	12,52	52,61	97,87	579,35	11,04
Pronajatá (připachtované) půda	ha	29,62	37,88	27,00	3,03	13,06	10,58	5,42	9,03	6,04	18,39	51,73	557,70	3,59
Výrobní struktura - výnosy														
Obiloviny	ha	23,57	18,11	21,68	0,00	3,51	11,09	10,64	2,58	7,04	27,33	40,32	222,20	2,03
Ostatní polní plodiny1)	ha	5,60	3,95	4,43	0,31	4,31	3,17	2,24	0,50	1,89	4,39	8,30	90,30	0,30
Energetické plodiny	ha	2,24	0,60	1,42	0,00	0,02	0,46	0,06	0,01	0,11	0,14	1,00	26,95	0,10
Zelenina a květiny	ha	0,16	0,00	0,48	0,97	2,08	0,17	0,36	0,34	0,13	0,18	0,60	2,05	0,05
Vínice	ha	0,00	0,76	0,00	0,35	0,00	0,63	0,00	1,06	0,10	0,00	0,00	2,54	0,28
Trvalé kultury	ha	0,27	0,02	0,35	0,32	0,61	0,27	0,43	2,89	0,17	0,21	0,02	2,92	0,19
Ovocné sady	ha	0,27	0,00	0,34	0,28	0,29	0,26	0,42	0,92	0,17	0,11	0,02	2,26	0,18
Olivové sady	ha	0,00	0,00	0,00	0,04	0,00	0,00	0,00	1,96	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01
Ostatní trvalé kultury	ha	0,00	0,02	0,01	0,00	0,31	0,01	0,01	0,01	0,00	0,09	0,00	0,67	0,00
Krmné plodiny2)	ha	18,49	54,08	29,31	1,50	20,73	18,21	4,44	12,05	2,68	16,13	42,37	250,67	8,15
Počet dobytčích jednotek celkem	DJ	15,95	95,16	21,16	32,88	122,11	28,57	12,88	12,81	6,72	30,47	63,00	178,49	12,26
Dojnice	DJ	6,77	23,24	6,71	4,85	26,56	7,12	3,29	2,08	1,84	7,71	14,36	52,53	2,83
Ostatní skot	DJ	5,26	61,14	5,69	4,21	21,19	9,30	2,67	5,24	0,80	9,40	24,88	63,61	5,80
Ovce a kozy	DJ	0,19	0,06	0,50	0,45	2,98	0,41	0,11	2,68	1,53	0,29	1,29	11,56	0,37
Prasata	DJ	2,31	9,53	4,12	14,34	49,93	9,99	5,23	1,91	0,86	9,91	21,67	27,09	2,10
Drůbež	DJ	1,36	0,79	3,92	8,91	20,86	1,55	1,35	0,82	1,59	3,01	0,59	23,04	0,68
Výnos pšenice	q/ha	53,37	65,20	43,64		87,21	55,57	52,89	19,72	35,02	38,08	60,80	48,53	47,64
Výnos kukuřice	q/ha		82,73			114,07	125,54	70,14	70,45	44,78		61,82	83,58	88,69
Počet DJ na 1 ha krmných plodin	DJ/ha	0,60	1,57	0,43	12,74	2,17	0,90	1,47	0,56	1,30	1,17	0,99	0,50	1,07
Roční dojivost	kg/ks	5 107	7 030	5 224	5 459	7 794	6 445	4 738	6 824	3 532	8 472	8 359	5 939	5 011
Hrubá zemědělská produkce														
Celková hrubá produkce	Kč	932 141	3 897 753	1 113 625	1 581 495	10 423 250	1 962 086	709 549	618 117	470 273	2 138 623	3 983 775	13 141 179	582 570
Celková hrubá rostlinná produkce	Kč	571 352	1 036 678	526 875	661 974	4 931 435	581 675	365 758	343 457	215 084	804 317	1 659 809	7 391 156	278 635
Obiloviny	Kč	314 668	386 627	242 732	0	1 093 161	211 275	144 824	37 846	90 314	323 543	797 916	3 594 465	39 233
Proteinové plodiny	Kč	7 290	2 589	1 526	0	4 953	1 991	2 115	613	672	2 712	17 475	38 709	150
Energetické plodiny	Kč	27 754	14 930	16 438	0	191	10 151	923	31	606	422	5 706	329 587	1 058
Brambory	Kč	39 805	63 612	41 215	46 544	391 785	34 639	29 198	18 244	15 927	55 601	141 900	121 864	8 477
Cukrová řepa	Kč	10 766	0	0	0	84 735	36 477	10 559	807	2 636	16 581	66 921	147 779	16
Olejnin	Kč	78 312	79 532	67 178	0	1 799	46 288	33 718	1 263	19 733	22 375	95 530	1 552 510	2 910

P2/01 Oficiální výsledky šetření FADN zemí EU za rok 2008 - Standardní výstup přepočtený na průměrný podnik - pokračování 2

	MJ	EU-26	BEL	BLG	CYP	CZE	DAN	DEU	ELL	ESP	EST	FRA	HUN	IRE	ITA
Průmyslové plodiny	Kč	8 368	32 515	21 117	0	84 678	1 991	41 076	16 384	3 916	133	16 588	1 454	0	
Zelenina a květiny	Kč	168 083	854 373	60 282	188 765	165 550	446 847	352 826	60 715	136 951	70 426	233 980	157 173	80	
Ovoce	Kč	50 703	281 438	19 392	26 289	95 816	23 066	73 153	42 841	95 797	4 466	116 354	60 636	43	
Citrusové plody	Kč	11 401	0	0	22 390	0	0	0	18 094	60 937	0	948	0	0	
Vino a hrozny	Kč	82 432	56	21 523	13 046	119 002	0	148 827	34 308	77 789	0	600 286	139 648	0	
Olivy a olivový olej	Kč	27 783	0	0	21 631	0	0	0	67 561	128 230	0	1 513	0	0	
Krmné plodiny	Kč	48 362	30 558	20 344	14 476	500 471	511 758	116 944	24 953	43 986	242 690	235	71 586	115 256	
Ostatní rostlinná produkce	Kč	29 374	149 165	16 724	3 235	103 203	207 331	83 608	2 494	14 509	18 689	40 886	21 718	5 530	
Celková hrubá živočišná produkce	Kč	699 118	2 982 473	161 383	340 416	2 877 054	4 587 745	2 606 802	126 176	447 996	1 013 543	1 536 738	642 101	948 296	
Změna stavu hospodářských zvířat	Kč	3 499	28 112	-1 147	-19 234	-76 379	18 044	4 825	-7 179	-1 314	-3 669	24 695	13 099	7 837	
Mléko a mléčné výrobky	Kč	281 282	895 511	53 418	61 669	1 458 338	1 429 546	1 218 958	10 724	122 708	693 140	642 127	209 842	451 815	
Hovězí a telecí maso	Kč	118 908	669 954	10 650	5 583	425 846	274 905	393 549	5 409	73 059	111 124	410 085	46 209	428 910	
Vepřové maso	Kč	155 138	1 142 530	23 022	87 785	643 922	2 080 480	851 205	8 508	97 979	162 842	178 180	145 755	3 021	
Ovce a kozy	Kč	25 742	2 683	24 200	62 590	6 841	7 845	6 402	27 523	43 886	9 552	39 197	18 301	59 326	
Drůbeží maso	Kč	44 115	176 201	15 311	16 785	175 369	170 670	73 693	6 259	14 630	93	126 142	165 641	-12	
Slepičí vejce	Kč	24 529	17 445	10 557	37 573	100 082	157 064	38 377	6 069	12 938	21 814	21 963	32 294	78	
Ovčí a kozí mléko	Kč	24 804	12 414	14 872	66 745	6 750	0	992	52 293	56 206	1 077	46 544	1 079	0	
Ostatní zvířata a produkty	Kč	24 599	65 735	9 353	1 685	59 906	467 235	23 625	9 390	26 588	13 900	72 498	22 978	5 158	
Ostatní hrubá produkce3)	Kč	108 168	95 997	47 414	414	440 434	524 773	261 543	13 950	13 956	156 985	149 791	176 751	25 460	
Vlastní spotřeba	Kč	13 005	4 136	12 461	14 641	9 539	3 077	5 094	19 622	1 004	15 913	17 188	4 615	3 360	
Vnitropodniková spotřeba	Kč	84 906	125 025	34 322	10 922	713 979	781 146	281 625	17 416	24 766	395 854	59 695	124 678	136 139	
Podnikové náklady															
Celkové náklady	Kč	1 488 170	4 539 526	557 987	646 112	8 686 847	9 633 099	5 235 872	352 022	870 456	2 359 414	3 613 670	2 003 504	1 217 447	
Mezispotřeba celkem	Kč	1 018 977	3 309 896	360 819	448 484	5 918 807	5 632 857	3 612 859	228 246	630 451	1 635 122	2 356 511	1 411 582	859 800	
Přímé náklady celkem	Kč	624 168	2 405 098	211 806	320 037	3 477 667	4 083 821	2 145 819	144 325	424 390	1 070 117	1 240 030	872 198	577 894	
Osiva a sadba	Kč	68 702	237 616	35 416	31 879	399 997	247 199	228 117	17 606	41 604	88 971	141 357	104 310	11 666	
Vlastní osiva a sadba	Kč	6 661	17 751	10 301	3 943	26 803	13 298	24 147	1 290	746	33 329	4 089	12 987	894	
Hnojiva nakupovaná	Kč	96 334	204 009	37 534	35 632	536 598	200 508	339 115	33 982	77 331	167 652	260 420	142 940	116 223	
Prostředky ochrany rostlin	Kč	60 455	160 946	23 958	17 254	509 500	155 385	213 853	18 483	43 455	48 468	207 203	102 933	15 871	
Ostatní přímé náklady RV	Kč	29 188	123 377	8 828	3 636	64 579	162 719	96 680	6 864	10 532	50 359	27 161	55 737	9 245	
Krmiva pro skot celkem	Kč	167 979	483 562	58 285	132 392	1 015 208	985 393	495 464	49 370	146 028	514 280	295 097	158 761	333 108	
Vlastní krmiva pro skot	Kč	57 160	84 315	22 196	6 695	595 856	494 234	149 641	15 966	23 724	345 045	43 884	85 608	135 225	
Krmiva pro prasata a drůbež celkem	Kč	151 499	951 783	39 613	90 366	678 993	1 982 758	577 707	14 108	81 085	126 157	232 000	232 128	2 444	
Vlastní krmiva pro prasata a drůbež	Kč	20 724	22 969	1 765	262	91 371	273 613	108 918	176	297	17 476	11 722	26 117	31	
Ostatní přímé náklady ŽV	Kč	49 382	243 804	7 442	8 877	272 567	341 305	191 498	3 909	24 262	72 587	76 794	73 274	89 061	
Náklady na lesní výrobu	Kč	629	0	730	0	226	8 555	3 384	3	94	1 643	0	2 115	277	
Režijní náklady celkem	Kč	394 809	904 799	149 013	128 448	2 441 140	1 549 036	1 467 040	83 922	206 061	565 005	1 116 481	539 384	281 906	
Náklady budov a strojů	Kč	92 474	227 296	28 316	50 490	632 281	510 032	363 385	14 206	43 250	132 797	241 399	79 126	108 617	

P2/01 Oficiální výsledky šetření FADN zemí EU za rok 2008 - Standardní výstup přepočtený na průměrný podnik - pokračování 3

	MJ	LTU	LUX	LVA	MLT	NED	OST	POL	POR	ROU	SUO	SVE	SVK	SVN	UKI
Průmyslové plodiny	Kč	894	120	1 309	0	11 944	5 512	2 992	6 710	320	2 368	4 179	19 292	8 459	7 344
Zelenina a květiny	Kč	24 197	533	58 892	469 650	3 576 026	33 951	91 086	91 154	33 461	356 037	220 272	144 152	13 626	344 105
Ovoce	Kč	7 168	0	4 861	25 257	145 321	61 540	30 723	37 719	13 756	3 412	8 535	51 470	15 747	62 944
Citrusové plody	Kč	0	0	0	2 462	0	0	0	9 166	0	0	0	0	0	0
Víno a hrozny	Kč	0	422 582	27	74 436	302	128 538	0	65 475	6 897	0	0	96 678	49 394	280
Olivy a olivový olej	Kč	0	0	0	1 753	0	0	0	26 599	0	0	0	0	908	0
Krmné plodiny	Kč	84 131	66 892	79 390	39 327	43 154	5 775	8 831	42 513	30 153	15 717	284 701	1 261 339	138 340	350 928
Ostatní rostlinná produkce	Kč	4 122	14 191	29 745	2 545	562 100	15 689	11 712	5 349	1 214	5 972	22 380	362 898	1 375	207 585
Celková hrubá živočišná produkce	Kč	346 730	2 525 096	498 786	886 762	4 402 786	985 175	331 617	249 733	109 961	1 184 075	1 837 208	4 003 827	234 780	2 880 839
Změna stavu hospodářských zvířat	Kč	2 841	40 445	6 849	-68 845	86 266	4 516	106	-12 511	212	-902	16 609	-97 150	46	38 475
Mléko a mléčné výrobky	Kč	207 919	1 526 847	228 846	296 614	1 894 182	442 078	110 381	123 623	49 159	714 883	1 079 055	2 401 627	114 588	1 224 027
Hovězí a telecí maso	Kč	53 600	705 868	42 477	42 544	225 398	189 012	35 049	41 151	8 655	135 694	338 225	436 305	68 154	672 684
Vepřové maso	Kč	52 086	197 366	74 580	200 975	1 297 282	268 224	107 517	41 145	14 475	201 913	374 638	453 213	20 990	217 234
Ovce a kozy	Kč	1 628	575	4 402	1 709	22 627	6 291	802	17 583	8 541	3 876	12 023	32 448	3 701	310 002
Drůbeží maso	Kč	1 677	-1 611	4 208	121 825	247 757	33 229	52 523	900	9 531	87 918	3 696	337 597	732	179 518
Slepičí vejce	Kč	29 282	52 434	118 568	169 886	404 872	31 822	15 087	9 552	6 054	33 244	11 458	239 101	3 043	167 529
Ověcí a kozí mléko	Kč	0	0	2 226	41 850	154 951	4 699	387	11 279	12 318	130	0	58 895	116	4 434
Ostatní zvířata a produkty	Kč	538	43 616	23 481	11 359	155 717	9 819	9 870	4 501	1 227	6 418	18 114	44 641	23 456	105 412
Ostatní hrubá produkce)	Kč	14 059	335 979	87 964	32 759	1 089 029	395 236	12 173	24 926	145 227	150 231	486 758	1 746 197	69 155	299 908
Vlastní spotřeba	Kč	11 662	10 186	42 555	10 590	897	35 902	11 358	11 269	21 005	5 368	897	48 203	21 898	2 673
Vnitropodniková spotřeba	Kč	134 146	180 127	162 286	23 069	54 813	83 509	92 272	35 942	32 848	119 857	406 417	2 160 733	149 092	441 248
Podnikové náklady															
Celkové náklady	Kč	778 387	4 142 295	1 222 079	1 362 555	10 029 848	1 642 416	631 158	494 282	261 099	2 838 980	4 174 678	17 024 348	602 190	5 563 296
Mezispotřeba celkem	Kč	559 964	2 492 024	875 749	1 152 275	6 661 377	1 102 556	467 078	346 365	189 378	1 889 410	3 014 097	11 273 092	422 744	4 027 072
Přímé náklady celkem	Kč	381 218	1 406 162	538 336	908 990	3 921 342	527 733	327 243	245 275	115 276	937 886	1 740 930	6 766 542	273 402	2 676 579
Osiva a sadba	Kč	42 150	108 434	48 229	57 194	773 655	55 382	30 442	25 743	20 208	87 628	147 073	758 823	11 818	220 565
Vlastní osiva a sadba	Kč	22 072	1 820	22 159	3 344	38 982	1 897	9 500	5 060	2 483	19 652	1 388	61 603	0	24 926
Hnojiva nakupovaná	Kč	102 355	201 399	89 452	31 338	182 521	57 091	60 357	34 254	17 946	139 701	255 100	1 027 623	21 496	363 271
Prostředky ochrany rostlin	Kč	34 774	119 769	32 425	24 841	171 411	34 935	27 873	20 962	10 117	43 359	87 145	875 431	10 065	225 934
Ostatní přímé náklady RV	Kč	8 220	62 900	23 581	39 454	447 892	14 365	13 336	15 269	4 934	98 165	110 634	299 676	12 716	172 774
Krmiva pro skot celkem	Kč	133 101	521 469	168 751	303 816	608 634	137 598	55 875	95 127	34 196	252 208	746 429	2 513 991	170 442	1 012 471
Vlastní krmiva pro skot	Kč	102 090	168 149	120 054	19 708	12 921	40 759	36 977	30 493	23 110	52 292	329 262	1 820 201	132 352	409 893
Krmiva pro prasata a drůbež celkem	Kč	49 092	164 259	125 779	415 682	1 311 192	168 468	126 103	32 703	18 049	226 467	275 828	919 645	30 305	351 378
Vlastní krmiva pro prasata a drůbež	Kč	9 986	11 022	19 972	36	2 910	33 106	44 261	390	7 268	47 913	75 892	278 929	16 749	6 265
Ostatní přímé náklady ZV	Kč	11 523	225 949	48 357	36 665	412 704	58 357	13 242	17 707	9 814	90 358	118 507	370 938	16 024	330 186
Náklady na lesní výrobu	Kč	2	1 984	1 761	0	13 333	1 538	16	3 511	13	0	213	415	537	0
Režijní náklady celkem	Kč	178 746	1 085 862	337 413	243 284	2 740 035	574 823	139 836	101 090	74 102	951 523	1 273 167	4 506 550	149 342	1 350 492
Náklady budov a strojů	Kč	40 155	338 008	70 433	66 785	546 427	160 275	34 461	24 558	13 463	254 189	343 508	694 752	72 976	383 786

P2/01 Oficiální výsledky šetření FADN zemí EU za rok 2008 - Standardní výstup přepočtený na průměrný podnik - pokračování 4

	MJ	EU-26	BEL	BLG	CYP	CZE	DAN	DEU	ELL	ESP	EST	FRA	HUN	IRE	ITA
Energie	Kč	120 635	319 333	68 941	50 060	838 074	350 402	442 191	35 558	70 372	247 604	197 846	228 672	60 293	
Služby	Kč	73 929	246 948	24 352	8 854	364 249	353 109	242 940	23 386	38 629	82 593	234 642	90 917	74 082	
Ostatní přímé náklady	Kč	107 771	111 221	27 404	19 043	606 536	335 493	418 524	10 771	53 809	102 011	442 594	140 669	38 914	
Odpisy	Kč	210 681	639 440	51 794	103 950	817 895	886 185	682 083	71 704	78 062	302 559	634 273	212 175	235 630	
Externí faktory celkem	Kč	258 511	590 189	145 373	93 678	1 950 144	3 114 057	940 930	52 071	161 943	421 733	622 886	379 747	122 018	
Vyplacené mzdy	Kč	130 058	205 144	84 770	65 739	1 586 890	712 656	465 562	27 989	117 312	316 224	249 388	250 063	36 540	
Vyplacené pachtové	Kč	69 556	199 524	44 836	24 609	258 912	348 937	325 816	22 938	36 164	22 524	258 814	73 621	47 482	
Nákladové úroky	Kč	58 897	185 520	15 767	3 330	104 343	2 052 464	149 552	1 144	8 467	82 986	114 683	56 063	37 995	
Podpory															
Celkové provozní podpory	Kč	290 124	622 106	96 205	143 505	1 894 356	839 303	865 755	157 574	213 174	563 190	699 173	362 776	511 218	
Celkové podpory na plodiny	Kč	19 723	24 203	3 815	0	5 001	13 010	11 538	12 415	41 453	50 479	97 392	14 211	118	
Kompensační platby4)	Kč	9 629	143	0	0	2 064	1 111	1 477	318	17 190	3 120	82 239	20	118	
Přímie pro uvedení půdy do klidu	Kč	169	0	0	0	0	0	0	0	835	0	598	0	0	
Ostatní podpory na plodiny5)	Kč	9 925	24 060	3 815	0	2 937	11 900	10 060	12 098	23 428	47 359	14 555	14 191	0	
Celkové podpory na zvířata	Kč	19 640	89 651	5 621	25 481	29 056	24 287	3 649	1 026	22 435	16 698	91 502	5 125	9 433	
Podpory na produkci mléka	Kč	1 893	17	4 249	3 044	0	0	0	17	0	0	0	0	43	
Podpory na ostatní skot6)	Kč	11 849	89 634	0	4 026	28 146	23 576	0	79	12 398	13 556	74 868	2 568	9 390	
Podpory na ovce a kozy	Kč	2 760	0	1 367	18 411	904	711	0	894	8 999	3 141	7 781	2 550	0	
Podpory na ostatní zvířata	Kč	3 138	0	4	0	7	0	3 649	37	1 038	0	8 853	7	0	
Ostatní provozní podpory	Kč	20 731	21 624	28 354	78 740	513 465	2 532	0	5 384	18 961	131 227	14 845	75 386	1 334	
Environmentální podpory7)	Kč	26 081	43 810	40	0	279 370	52 943	65 168	6 357	6 828	144 355	28 586	59 429	88 790	
Podpory na LFA	Kč	19 216	9 720	273	8 591	170 824	863	32 973	9 320	6 872	33 437	37 313	1 066	59 215	
Ostatní platby na rozvoj venkova8)	Kč	4 654	5 677	2 514	0	25 166	1 139	1 021	6 287	3 666	13 171	0	2 507	13 268	
Podpory na mezispotřebu9)	Kč	5 691	0	14 471	0	140 278	0	34 110	15	2 618	25	0	29 489	0	
Podpory na externí faktory10)	Kč	1 801	46 274	1 499	0	34 408	26 786	13 768	0	268	603	0	7 776	0	
Oddělené platby (SPS, SAPS)	Kč	172 566	381 145	39 621	30 693	696 788	717 743	703 055	116 767	127 137	173 195	429 535	167 786	339 060	
Jednotná platba na farmu (SPS)	Kč	149 054	375 964	0	0	0	71 842	697 472	112 958	123 608	0	423 599	0	333 403	
Jednotná platba na plochu (SAPS)	Kč	21 143	0	39 621	30 693	696 788	0	0	0	0	173 195	0	167 786	0	
Balance podpory a daní															
Balance provozních podpor a daní	Kč	280 007	593 827	94 820	142 331	1 806 719	739 315	883 309	157 050	208 321	559 253	652 864	338 158	495 766	
Celkové provozní podpory	Kč	290 124	622 106	96 205	143 505	1 894 356	839 303	865 755	157 574	213 174	563 190	699 173	362 776	511 218	
Balance DPH kromě DPH z investic	Kč	4 512	19 456	0	0	0	0	69 031	1 069	3 744	3 680	-45	-5 242	-11 740	
Daně	Kč	14 630	47 735	1 386	1 175	87 637	99 988	51 477	1 593	8 597	7 616	46 263	19 376	3 713	
Balance investičních podpor a daní	Kč	2 394	-21 283	1 095	9 202	62 610	3 927	-56 056	1 389	-1 480	203 598	31 559	17 095	11 184	
Podpory investiční celkem	Kč	11 954	42 255	1 095	9 202	62 610	3 927	10 443	1 807	5 146	205 863	29 845	19 264	81 281	
Platby na ukončení prod. mléka	Kč	159	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1 733	0	0	
DPH z investic	Kč	9 719	63 538	0	0	0	0	66 500	418	6 626	2 265	19	2 169	70 098	

P2/01 Oficiální výsledky šetření FADN zemí EU za rok 2008 - Standardní výstup přepočtený na průměrný podnik - pokračování 5

	MJ	LTU	LUX	LVA	MLT	NED	OST	POL	POR	ROU	SUO	SVE	SVK	SVN	UKI
Energie	Kč	94 119	245 732	152 161	133 258	1 088 842	126 296	67 585	46 311	26 398	309 068	396 461	1 600 019	51 350	376 375
Služby	Kč	4 950	197 325	29 941	15 052	408 989	105 749	19 173	13 457	18 340	145 878	310 635	739 591	11 813	249 262
Ostatní přímé náklady	Kč	39 523	304 798	84 879	28 189	675 777	182 504	18 617	16 764	15 901	242 389	222 563	1 472 188	13 203	341 068
Odpisy	Kč	118 667	1 118 510	165 092	85 732	1 251 023	386 359	111 018	84 159	30 457	609 616	443 755	2 038 467	160 072	624 909
Externí faktory celkem	Kč	99 756	531 761	181 237	124 548	2 117 448	153 501	53 061	63 758	41 264	339 954	716 826	3 712 789	19 374	911 316
Výplacené mzdy	Kč	57 003	134 243	126 359	98 823	1 011 898	40 716	37 768	46 625	27 224	143 065	262 506	3 049 719	9 193	548 609
Výplacené pachtové	Kč	22 564	186 324	10 053	9 921	291 894	57 936	7 713	12 728	10 314	89 476	214 875	400 009	6 226	211 579
Nákladové úroky	Kč	20 189	211 194	44 825	15 805	813 656	54 849	7 580	4 406	3 726	107 412	239 445	263 060	3 955	151 128
Podpory															
Celkové provozní podpory	Kč	225 727	1 003 597	339 209	317 703	435 255	511 477	125 146	139 855	49 512	1 205 721	931 757	3 719 208	179 831	1 097 388
Celkové podpory na plodiny	Kč	28 697	399	62 610	62 611	7 992	2 848	1 417	14 095	541	79 736	15 050	396 030	89	1 964
Kompenzační platby4)	Kč	1 974	336	832	0	0	670	33	386	0	535	1 920	13 408	87	1 944
Přímie pro uvedení půdy do klidu	Kč	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ostatní podpory na plodiny5)	Kč	26 723	63	61 778	62 611	7 992	2 178	1 384	13 709	541	79 201	13 130	382 622	2	20
Celkové podpory na zvířata	Kč	6 672	8 002	33 791	137 551	43 691	24 323	0	29 516	7 792	239 390	60 577	435 862	7 046	10
Podpory na produkci mléka	Kč	0	0	9 535	12 503	0	0	0	5 904	1 588	125 730	276	0	0	0
Podpory na ostatní skot6)	Kč	6 359	0	10 201	298	39 099	23 245	0	18 152	351	60 691	32 848	0	6 434	10
Podpory na ovce a kozy	Kč	285	0	1 810	0	0	21	0	5 425	1 598	3 416	0	0	612	0
Podpory na ostatní zvířata	Kč	27	8 002	12 246	124 750	4 593	1 057	0	36	4 255	49 552	27 454	435 862	0	0
Ostatní provozní podpory	Kč	37 907	10	46 192	13 847	42 221	4 067	41 493	118	17 796	46 017	13 693	181 387	25 878	19 128
Environmentální podpory7)	Kč	1 636	207 969	44 487	1 710	40 211	167 762	10 604	12 496	267	215 380	177 025	598 925	43 198	167 149
Podpory na LFA	Kč	29 859	236 987	37 901	0	0	68 183	13 758	16 685	243	317 720	62 174	859 563	28 754	47 547
Ostatní platby na rozvoj venkova8)	Kč	27 916	502	16 854	62 461	2 234	2 272	9 122	3 126	0	12 646	26 817	1 113	1 467	9 808
Podpory na mezispotřebu9)	Kč	783	24 824	25 214	0	3 602	27 587	4 656	60	3 973	0	0	5 802	2 932	257
Podpory na externí faktory10)	Kč	3 114	138	8 259	0	365	8 172	0	0	0	0	11 153	0	0	112
Oddělené platby (SPS, SAPS)	Kč	89 142	524 766	63 901	39 523	294 938	206 263	44 095	63 758	18 899	294 832	565 268	1 240 527	70 466	851 413
Jednotná platba na farmu (SPS)	Kč	0	519 222	0	39 523	290 665	201 038	0	61 666	0	289 026	559 306	0	70 466	846 172
Jednotná platba na plochu (SAPS)	Kč	89 142	0	63 901	0	0	0	44 095	0	18 899	0	0	1 240 527	0	0
Bilance podpor a daní															
Bilance provozních podpor a daní	Kč	218 380	1 149 544	330 370	315 137	349 390	568 696	116 644	132 680	43 753	1 199 330	928 210	3 468 851	164 281	1 078 068
Celkové provozní podpory	Kč	225 727	1 003 597	339 209	317 703	435 255	511 477	125 146	139 855	49 512	1 205 721	931 757	3 719 208	179 831	1 097 388
Bilance DPH kromě DPH z investic	Kč	-4 582	175 455	-1 943	0	-2 026	82 369	263	-4 215	-634	0	0	0	-14 832	0
Daně	Kč	2 764	29 508	6 896	2 566	83 839	25 150	8 766	2 959	5 125	6 391	3 347	250 358	718	19 320
Bilance investičních podpor a daní	Kč	86 983	83 861	56 349	8 028	-32 769	-34 470	-1 941	5 319	1 093	21 042	0	352 852	11 065	18 344
Podpory investiční celkem	Kč	87 861	288 254	56 349	8 028	1 873	47 343	5 376	6 303	1 099	21 042	0	352 852	28 477	18 344
Platby na ukončení prod. mléka	Kč	0	0	0	0	0	0	70	0	0	0	0	0	0	0
DPH z investic	Kč	878	204 393	0	0	34 642	81 813	7 387	984	6	0	0	0	17 413	0

P2/01 Oficiální výsledky šetření FADN zemí EU za rok 2008 - Standardní výstup přepočtený na průměrný podnik - pokračování 6

	MJ	EU-26	BEL	BLG	CYP	CZE	DAN	DEU	ELL	ESP	EST	FRA	HUN	IRE	ITA
Podnikový důchod															
Celková hrubá zem. produkce	Kč	1 618 187	5 092 685	601 267	680 137	7 536 488	7 746 260	5 146 413	490 417	1 281 279	2 078 700	3 709 203	2 052 458	1 179 267	
Mezispotřeba celkem	Kč	1 018 977	3 309 896	360 819	448 484	5 918 807	5 632 857	3 612 859	228 246	630 451	1 635 122	2 356 511	1 411 582	859 800	
Bilance provozních podpor a daní	Kč	280 007	593 827	94 820	142 331	1 806 719	739 315	883 309	157 050	208 321	559 253	652 864	338 158	495 766	
Hrubá přidaná hodnota	Kč	879 216	2 376 616	335 268	733 984	3 424 400	2 852 718	2 416 863	419 221	859 149	1 002 831	2 005 556	979 033	815 233	
Odpisy	Kč	2 10 681	639 440	51 794	103 950	817 895	886 185	682 083	71 704	78 062	302 559	634 273	212 175	235 630	
Čistá přidaná hodnota	Kč	668 535	1 737 175	283 473	270 034	2 606 504	1 966 532	1 734 781	347 517	781 087	700 272	1 371 283	766 858	579 603	
Externí faktory celkem	Kč	258 511	590 189	145 373	93 678	1 950 144	3 114 057	940 930	52 071	161 943	421 733	622 886	379 747	122 018	
Bilance investičních podpor a daní	Kč	2 394	-21 283	1 095	9 202	62 610	3 927	-56 056	1 389	-1 480	203 598	31 559	17 095	11 184	
Důchod ze zemědělské činnosti	Kč	412 417	1 125 703	139 195	185 558	718 969	-1 143 597	737 794	296 835	617 664	482 137	779 956	404 206	468 769	
Čistá přidaná hodnota / AWU	Kč	403 505	855 147	107 496	233 873	355 138	1 247 276	753 043	286 522	552 276	261 683	725 948	385 043	515 294	
Důchod ze zeměděl. činnosti / FWU	Kč	303 733	704 341	72 726	213 601	349 463	-1 383 130	520 931	276 053	572 241	311 471	554 570	327 705	443 247	
Aktiva, pasiva															
Aktiva celkem	Kč	6 965 248	14 698 956	1 163 136	4 478 509	19 519 104	59 255 990	19 440 945	1 949 538	8 297 846	5 529 798	9 190 770	4 187 149	23 462 654	
Stálá aktiva celkem	Kč	5 491 438	12 784 738	750 630	3 887 880	14 298 827	52 063 861	16 547 634	1 851 462	5 100 854	4 441 272	5 601 248	2 541 107	22 370 169	
Orná půda, trvalé kultury a květy	Kč	3 490 523	6 849 021	250 193	2 812 172	1 768 317	38 051 862	11 232 910	1 306 747	4 186 323	1 000 937	1 640 914	911 768	19 638 792	
Stavby	Kč	986 492	2 924 496	177 901	625 878	6 608 225	9 401 329	2 264 647	1 47 656	437 700	1 587 746	1 522 650	695 765	1 446 501	
Stroje a zařízení	Kč	749 966	1 628 165	251 447	314 546	4 963 944	3 778 479	2 292 630	325 369	277 223	1 532 467	1 603 541	779 263	706 815	
Základní stádo a tažná zvířata	Kč	264 456	1 383 056	71 088	135 284	958 341	832 191	757 447	71 690	199 609	320 121	834 143	154 312	578 061	
Oběžná aktiva celkem	Kč	1 473 809	1 914 218	412 506	590 629	5 220 278	7 192 129	2 893 311	98 076	3 196 991	1 088 526	3 589 522	1 646 041	1 092 485	
Ostatní hospodářská zvířata	Kč	199 463	1 103 889	28 279	68 651	736 779	1 358 255	735 463	29 539	91 210	220 126	532 722	157 097	599 953	
Zásoby zemědělských výrobků	Kč	211 912	210 875	69 875	470	861 977	1 055 278	169 708	17 610	48 982	375 611	1 036 461	385 997	96 075	
Ostatní oběžná aktiva	Kč	1 062 435	599 454	314 353	521 508	3 621 522	4 778 597	1 988 139	50 926	3 056 799	492 790	2 020 339	1 102 947	396 457	
Cizí zdroje	Kč	1 248 492	3 718 766	231 902	46 165	4 510 947	29 237 624	3 608 295	12 136	183 782	1 696 233	3 355 201	1 247 817	642 879	
Dlouhodobé a střednědobé závazky	Kč	937 934	3 698 088	151 885	41 275	2 637 528	27 440 563	2 244 207	8 861	163 792	1 089 068	2 130 039	593 073	550 084	
Krátkodobé závazky	Kč	310 558	20 678	80 017	4 890	1 873 419	1 797 061	1 364 088	3 274	19 990	607 165	1 225 162	654 743	92 796	
Vlastní kapitál	Kč	5 716 756	10 980 190	931 234	4 432 344	15 008 158	30 018 367	15 832 650	1 937 402	8 114 064	3 833 565	5 835 569	2 939 332	22 819 775	
Změny ve vlastním kapitálu	Kč	226 158	555 617	123 121	-82 599	398 772	10 291 229	155 799	-67 478	315 705	312 232	289 381	238 622	-2 119 556	
Průměrná hodnota kapitálu celkem	Kč	3 547 976	7 914 457	925 355	1 830 109	17 767 269	20 826 381	8 233 426	987 522	4 279 383	4 285 187	7 630 907	3 305 698	3 751 899	
Hrubé investice	Kč	252 508	946 751	162 065	13 356	1 041 253	2 488 794	898 042	12 996	45 710	785 717	634 357	211 998	417 416	
Netto investice	Kč	41 826	307 311	110 271	-90 594	223 358	1 602 609	2 115 959	-58 708	-32 352	483 158	84	-176	181 786	

P2/01 Oficiální výsledky šetření FADN zemí EU za rok 2008 - Standardní výstup přepočtený na průměrný podnik - pokračování 7

	MJ	LTU	LUX	LVA	MLT	NED	OST	POL	POR	ROU	SUO	SVE	SVK	SVN	UKI
Podnikový důchod															
Celková hrubá zem. produkce	Kč	932 141	3 897 753	1 113 625	1 581 495	10 423 250	1 962 086	709 549	618 117	470 273	2 138 623	3 983 775	13 141 179	582 570	5 687 022
Mezispotřeba celkem	Kč	559 964	2 492 024	875 749	1 152 275	6 661 377	1 102 556	467 078	346 365	189 378	1 889 410	3 014 097	11 273 092	422 744	4 027 072
Bilance provozních podpor a daní	Kč	218 380	1 149 544	330 370	315 137	349 390	568 696	116 644	132 680	43 753	1 199 330	928 210	3 468 851	164 281	1 078 068
Hrubá přidaná hodnota	Kč	590 557	2 555 273	568 246	744 358	4 111 264	1 428 226	359 114	404 432	324 648	1 448 544	1 897 888	5 336 938	324 107	2 738 018
Odpisy	Kč	118 667	1 118 510	165 092	85 732	1 251 023	386 359	111 018	84 159	30 457	609 616	443 755	2 038 467	160 072	624 909
Čistá přidaná hodnota	Kč	471 891	1 436 763	403 153	658 626	2 860 241	1 041 867	248 096	320 274	294 191	838 928	1 454 133	3 298 471	164 035	2 113 109
Externí faktory celkem	Kč	99 756	531 761	181 237	124 548	2 117 448	153 501	53 061	63 758	41 264	339 954	716 826	3 712 789	19 374	911 316
Bilance investičních podpor a daní	Kč	86 983	83 861	56 349	8 028	-32 769	-34 470	-1 941	5 319	1 093	21 042	0	352 852	11 065	18 344
Důchod ze zemědělské činnosti	Kč	459 118	988 863	278 265	542 105	710 024	853 896	193 094	261 834	254 020	520 016	737 307	-61 466	155 725	1 220 138
Čistá přidaná hodnota / AWU	Kč	247 199	882 584	182 017	348 588	1 042 329	657 006	141 289	210 358	211 272	577 222	989 112	196 471	99 015	932 613
Důchod ze zeměděl. činnosti / FWU	Kč	293 160	714 900	181 465	342 597	493 849	580 384	128 755	204 916	95 246	432 539	636 216	196 494	97 406	940 035
Aktiva, pasiva															
Aktiva celkem	Kč	2 738 220	24 392 469	2 638 363	7 301 823	44 739 613	10 846 896	2 455 771	2 222 157	1 195 049	9 420 983	16 938 887	19 980 050	5 064 228	31 693 471
Stálá aktiva celkem	Kč	1 805 366	20 114 848	1 726 816	6 676 819	38 672 017	8 446 186	2 029 274	1 924 664	924 918	7 782 215	12 972 395	10 582 989	4 779 671	27 839 966
Orná půda, trvalé kultury a kvóty	Kč	465 267	10 697 746	570 227	3 205 930	27 369 184	2 583 526	475 694	1 251 875	277 657	3 603 371	7 488 224	1 031 151	2 361 964	23 367 441
Stavby	Kč	315 627	4 428 479	388 256	2 307 880	6 159 079	4 036 757	919 680	237 462	425 218	1 210 902	2 643 757	4 627 335	1 761 534	907 185
Stroje a zařízení	Kč	897 485	4 050 795	641 795	889 350	4 240 988	1 604 412	551 254	297 018	173 431	1 832 642	2 162 533	4 061 321	534 798	2 278 722
Základní stádo a tažná zvířata	Kč	126 988	937 828	126 538	273 659	902 766	221 491	82 645	138 309	48 612	225 300	677 881	863 181	121 375	1 286 619
Oběžná aktiva celkem	Kč	932 853	4 277 621	911 546	625 004	6 067 596	2 400 710	426 497	297 493	270 132	1 638 768	3 966 492	9 397 061	284 558	3 853 505
Ostatní hospodářská zvířata	Kč	75 510	1 149 743	99 678	303 222	740 928	283 089	85 587	64 842	16 751	203 551	490 161	1 103 521	92 961	962 489
Zásoby zemědělských výrobků	Kč	206 938	346 445	162 097	24	1 084 643	224 672	167 415	63 813	33 171	297 027	573 781	2 472 776	181 942	567 611
Ostatní oběžná aktiva	Kč	650 405	2 781 432	649 771	321 758	4 242 025	1 892 949	173 495	168 839	220 210	1 138 191	2 902 550	5 820 765	9 654	2 323 404
Cizí zdroje	Kč	487 103	4 225 134	891 928	307 456	17 432 553	1 097 765	257 933	78 677	42 030	2 618 029	4 743 831	3 424 474	77 361	3 348 082
Dlouhodobé a střednědobé závazky	Kč	276 256	3 634 871	633 391	234 699	15 035 789	824 872	178 720	46 684	17 792	2 464 282	3 803 739	1 732 681	72 022	1 687 232
Krátkodobé závazky	Kč	210 847	590 263	258 537	72 757	2 396 764	272 892	79 213	31 993	24 238	153 747	940 093	1 691 793	5 339	1 660 850
Vlastní kapitál	Kč	2 251 117	20 167 335	1 746 435	6 994 367	27 307 060	9 749 131	2 197 837	2 143 480	1 153 019	6 802 954	12 195 056	16 555 576	4 986 867	28 345 388
Změny ve vlastním kapitálu	Kč	239 883	168 417	136 815	106 753	1 143 162	-46 146	50 291	-72 151	110 639	311 798	1 709 782	654 884	91 110	2 658 827
Průměrná hodnota kapitálu celkem	Kč	2 102 171	13 701 439	1 923 811	4 242 713	17 189 150	8 277 680	2 012 237	1 220 286	902 215	6 207 632	8 952 800	18 528 433	2 777 440	8 075 644
Hrubé investice	Kč	368 748	1 641 767	401 180	166 587	1 693 308	609 391	92 402	53 980	15 439	812 752	1 075 133	2 672 583	217 803	969 546
Netto investice	Kč	250 081	523 257	236 088	80 855	442 285	223 032	-18 617	-30 179	-15 018	203 135	631 378	634 117	57 731	344 637

¹⁾ V položce nejsou zahrnuty krmné plodiny na o.p.

²⁾ V položce jsou zahrnuty krmné plodiny na o.p.

³⁾ Příjmy z lesní výroby, zemědělských služeb, agraturistiky, ostatní příjmy.

⁴⁾ Podpora plodin pro energetické využití.

⁵⁾ Podpora plodin pro energetické využití.

⁶⁾ Podpora chovu skotu mimo dojnice (např. KBTPM).

⁷⁾ Agroenvironmentální opatření a Natura 2000.

⁸⁾ Podpora pomoci zemědělcům přizpůsobit se normám SZP, podpora poradenství a vzdělávání, podpora zlepšení kvality zemědělských produktů a podpora zalesňování a ekologické stability lesů.

⁹⁾ Podpora na meziopatření (např. zelená náfta, pojistění).

¹⁰⁾ Dotace na mzdy, podrobné a dotace úroků z úvěrů.

Pramen: EK - Generální ředitelství pro zemědělství a rozvoj venkova (DG AGRI)

Data za Itálii nebyla v době zpracování k dispozici.

Vypracoval: Ing. Josef Hanibál a kolektiv

P2/02 Oficiální výsledky šetření FADN zemí EU za rok 2008 - Standardní výstup přepočtený na 1 ha

	MJ	EU-26	BEL	BLG	CYP	CZE	DAN	DEU	ELL	ESP	EST	FRA	HUN	IRE	ITA
Reprezentované podniky		4 224 620	32 010	116 770	19 700	14 690	32 570	185 010	537 230	601 220	7 260	356 080	80 690	106 400	
Počet podniků v souboru FADN		60000-70000	1000-2000	1000-2000	200-500	1000-2000	2000-3000	7000-8000	4000-5000	8000-9000	500-1000	7000-8000	1000-2000	1000-2000	
Ekonomická velikost podniku	EVJ	29,43	105,18	8,30	13,79	102,23	114,04	93,55	10,75	34,62	21,80	77,60	22,59	22,23	
Pracovní síly celkem	AWU/100ha	4,79	4,46	9,98	14,48	3,22	1,91	2,72	17,10	4,04	2,04	2,43	3,67	2,46	
FWU/100ha		3,57	3,51	4,68	10,90	0,59	1,00	1,67	15,16	3,03	1,00	1,81	1,38	2,31	
Placené pracovní síly	AWU/100ha	1,22	0,95	5,31	3,59	2,63	0,91	1,05	1,94	1,01	1,04	0,62	2,28	0,15	
Zemědělsky využívaná půda	ha	34,61	45,52	26,41	7,97	227,88	82,57	84,80	7,09	35,03	131,16	77,77	54,33	45,70	
Pronajatá (připachtovaná) půda	ha	18,80	33,71	22,97	5,31	196,88	23,33	59,31	3,37	12,22	77,73	65,76	35,93	8,19	
Výrobní struktura - výnosy															
Obiloviny	%	39,14	26,51	50,88	54,64	45,51	56,35	43,74	41,41	36,14	34,13	35,52	54,57	6,14	
Ostatní polní plodiny I)	%	10,79	12,08	24,71	2,62	17,47	13,05	14,75	11,77	5,86	9,62	11,10	18,50	0,31	
Energetické plodiny	%	1,08	1,40	0,37	0,00	1,57	1,48	0,70	0,00	0,00	4,54	2,93	0,45	0,06	
Zelena a květiny	%	0,98	2,70	0,64	4,65	0,44	0,44	0,65	1,63	0,82	0,12	0,79	1,63	0,01	
Vínice	%	1,73	0,00	2,80	3,02	0,48	0,00	0,52	3,19	5,02	0,00	3,00	1,14	0,00	
Trvalé kultury	%	3,78	1,64	1,62	11,40	0,63	0,33	0,47	24,60	14,90	0,31	0,77	2,42	0,06	
Ovocné sady	%	1,71	1,48	1,57	5,93	0,61	0,22	0,40	4,75	5,65	0,30	0,71	1,95	0,00	
Olivové sady	%	2,01	0,00	0,00	5,47	0,00	0,00	0,00	19,79	9,24	0,00	0,03	0,00	0,00	
Ostatní trvalé kultury	%	0,07	0,17	0,05	0,00	0,02	0,11	0,07	0,07	0,01	0,02	0,03	0,47	0,06	
Krmné plodiny2)	%	39,19	55,79	16,73	16,43	35,27	26,59	37,72	12,29	27,47	51,59	45,56	20,36	93,24	
Počet dobytčích jednotek celkem	DJ/100ha	81,22	255,88	33,04	96,23	48,92	164,02	106,50	66,80	65,88	31,47	84,93	39,04	114,14	
Dojnice	DJ/100ha	15,33	37,20	7,87	9,22	11,98	21,53	25,87	2,45	5,27	10,50	14,52	6,78	22,66	
Ostatní skot	DJ/100ha	25,18	92,61	5,10	8,89	16,96	21,22	30,29	7,03	11,35	12,44	38,46	7,80	76,75	
Ovce a kozy	DJ/100ha	7,79	0,64	8,88	32,64	0,29	0,68	0,83	46,43	11,01	1,09	4,45	3,65	13,28	
Prasata	DJ/100ha	22,08	113,94	4,84	36,29	13,14	107,63	45,23	4,93	23,03	6,49	11,50	12,98	0,33	
Drůbež	DJ/100ha	10,38	10,95	6,28	9,19	6,34	12,53	4,04	5,81	15,10	0,46	15,74	7,54	0,00	
Výnos pšenice	q/ha	59,86	84,18	39,88	20,00	56,59	77,04	76,06	33,50	36,28	32,92	71,94	50,49	91,68	
Výnos kukuřice	q/ha	75,83	115,20	36,41		72,59		86,50	117,38	99,46		91,32	80,69		
Počet DJ na 1 ha krmných plodin	DJ/ha	1,20	2,35	1,08	3,01	0,84	1,83	1,58	3,97	0,91	0,50	1,27	1,01	1,21	
Roční dojivost	kg/ks	6 381	6 536	3 524	6 791	6 530	8 125	7 274	5 915	6 832	7 093	6 571	6 805	5 293	
Hrubá zemědělská produkce															
Celková hrubá produkce	Kč/ha	46 761	111 884	22 766	85 310	33 073	93 814	60 686	69 130	36 574	15 849	47 697	37 774	25 803	
Celková hrubá rostlinná produkce	Kč/ha	23 433	44 251	14 860	42 559	18 514	31 897	26 863	49 377	23 388	6 924	26 010	22 704	4 497	
Obiloviny	Kč/ha	7 624	6 745	6 029	425	8 898	13 000	11 025	9 176	6 169	3 015	9 347	10 105	1 433	
Proteinové plodiny	Kč/ha	142	23	13	175	67	108	90	939	149	26	168	64	8	
Energetické plodiny	Kč/ha	144	201	29	0	217	268	94	0	0	356	420	28	1	
Brambory	Kč/ha	1 185	4 588	347	5 605	739	1 554	1 577	1 268	449	328	790	120	389	
Cukrová řepa	Kč/ha	584	2 955	0	0	806	649	1 367	200	329	0	680	79	3	
Olejnin	Kč/ha	1 574	322	2 436	0	3 314	2 163	3 178	109	246	990	2 028	4 014	19	

P2/02 Oficiální výsledky šetření FADN země EU za rok 2008 - Standardní výstup přepočtený na 1 ha - pokračování I

	MJ	LTU	LUX	LVA	MLT	NED	OST	POL	POR	ROU	SUO	SVE	SVK	SVN	UKI
Reprezentované podniky		39 600	1 660	22 830	1 470	59 490	73 000	757 400	1 111 850	865 970	40 960	26 360	3 470	42 590	88 350
Počet podniků v souboru FADN		1000-2000	200-500	1000-2000	200-500	1000-2000	2000-3000	10000-20000	2000-3000	1000-2000	500-1000	1000-2000	500-1000	500-1000	2000-3000
Ekonomická velikost podniku	EVJ	10,25	68,95	13,21	25,06	157,65	33,40	10,20	12,47	4,69	40,58	52,83	130,03	8,48	100,61
Pracovní síly celkem	AWUJ/100ha	3,78	2,11	3,55	52,14	8,43	4,63	9,60	5,76	11,12	2,76	1,50	2,90	15,00	1,41
Neplacené pracovní síly	FWUJ/100ha	2,96	1,80	2,21	42,72	4,42	4,30	8,25	4,84	8,81	2,28	1,18	0,22	14,48	0,81
Placené pracovní síly	AWUJ/100ha	0,83	0,32	1,34	9,42	4,02	0,33	1,35	0,93	2,31	0,48	0,32	2,68	0,52	0,60
Zemědělsky využívaná půda	ha	50,49	77,00	62,31	3,62	32,54	34,22	18,29	26,42	12,52	52,61	97,87	579,35	11,04	160,19
Pronajatá (připachtované) půda	ha	29,62	37,88	27,00	3,03	13,06	10,58	5,42	9,03	6,04	18,39	51,73	557,70	3,59	68,55
Výrobní struktura - výnosy															
Obiloviny	%	46,68	23,52	34,80	0,00	10,79	32,41	58,16	9,77	56,23	51,95	41,20	38,35	18,38	23,15
Ostatní polní plodiny I)	%	11,10	5,13	7,10	8,47	13,26	9,25	12,26	1,91	15,07	8,34	8,48	15,59	2,71	6,92
Energetické plodiny	%	4,44	0,78	2,27	0,00	0,05	1,33	0,33	0,04	0,87	0,27	1,02	4,65	0,89	0,26
Zelenina a květiny	%	0,31	0,00	0,77	26,76	6,39	0,49	1,99	1,28	1,06	0,34	0,61	0,35	0,47	0,62
Vínice	%	0,00	0,99	0,00	9,73	0,00	1,85	0,00	4,01	0,80	0,00	0,00	0,44	2,54	0,00
Trvalé kultury	%	0,53	0,03	0,56	8,94	1,86	0,80	2,35	10,92	1,33	0,40	0,02	0,50	1,76	0,28
Ovocné sady	%	0,53	0,00	0,54	7,74	0,90	0,77	2,30	3,47	1,33	0,22	0,02	0,39	1,64	0,20
Olivové sady	%	0,00	0,00	0,00	1,17	0,00	0,00	0,00	7,43	0,00	0,00	0,00	0,00	0,08	0,00
Ostatní trvalé kultury	%	0,00	0,03	0,02	0,03	0,96	0,03	0,05	0,03	0,00	0,18	0,00	0,12	0,04	0,08
Krmné plodiny2)	%	36,62	70,24	47,03	41,50	63,70	53,22	24,25	45,60	21,43	30,66	43,30	43,27	73,85	65,42
Počet dobytčích jednotek celkem	DJ/100ha	31,60	123,59	33,95	907,40	375,31	83,47	70,41	48,49	53,70	57,91	64,38	30,81	111,07	83,77
Dojnice	DJ/100ha	13,40	30,18	10,77	133,71	81,62	20,79	17,97	7,87	14,68	14,65	14,67	9,07	25,64	13,97
Ostatní skot	DJ/100ha	10,43	79,41	9,13	116,13	65,12	27,17	14,60	19,82	6,37	17,87	25,42	10,98	52,52	33,29
Ovce a kozy	DJ/100ha	0,37	0,07	0,81	12,38	9,15	1,21	0,60	10,14	12,26	0,55	1,31	1,99	3,34	19,15
Prasata	DJ/100ha	4,57	12,38	6,61	395,75	153,47	29,20	28,59	7,24	6,83	18,83	22,14	4,68	19,01	7,87
Drůbež	DJ/100ha	2,69	1,02	6,29	245,91	64,12	4,54	7,39	3,09	12,68	5,72	0,60	3,98	6,14	9,00
Výnos pšenice	q/ha	53,37	65,20	43,64		87,21	55,57	52,89	19,72	35,02	38,08	60,80	48,53	47,64	86,10
Výnos kukuřice	q/ha		82,73			114,07	125,54	70,14	70,45	44,78		61,82	83,58	88,69	67,16
Počet DJ na 1 ha krmných plodin	DJ/ha	0,60	1,57	0,43	12,74	2,17	0,90	1,47	0,56	1,30	1,17	0,99	0,50	1,07	1,02
Roční dojivost	kg/ks	5 107	7 030	5 224	5 459	7 794	6 445	4 738	6 824	3 532	8 472	8 359	5 939	5 011	7 035
Hrubá zemědělská produkce															
Celková hrubá produkce	Kč/ha	18 462	50 622	17 871	436 419	320 357	57 334	38 801	23 392	37 556	40 648	40 706	22 683	52 760	35 502
Celková hrubá rostlinná produkce	Kč/ha	11 316	13 464	8 455	182 674	151 567	16 997	20 001	12 998	17 177	15 258	16 960	12 758	25 234	15 646
Obiloviny	Kč/ha	6 232	5 021	3 895	0	3 360	6 174	7 920	1 432	7 213	6 149	8 153	6 204	3 553	6 315
Proteinové plodiny	Kč/ha	144	34	24	0	152	58	116	23	54	52	179	67	14	229
Energetické plodiny	Kč/ha	550	194	264	0	6	297	50	1	48	8	58	569	96	56
Brambory	Kč/ha	788	826	661	12 844	12 041	1 012	1 597	690	1 272	1 057	1 450	210	768	1 487
Cukrová řepa	Kč/ha	213	0	0	0	2 604	1 066	577	31	210	315	684	255	1	481
Olejnin	Kč/ha	1 551	1 033	1 078	0	55	1 353	1 844	48	1 576	425	976	2 680	263	1 058

P2/02 Oficiální výsledky šetření FADN zemí EU za rok 2008 - Standardní výstup přepočtený na 1 ha - pokračování 2

	MJ	EU-26	BEL	BLG	CYP	CZE	DAN	DEU	ELL	ESP	EST	FRA	HUN	IRE	ITA
Průmyslové plodiny	Kč/ha	242	714	800	0	372	24	484	2 309	112	1	213	27	0	
Zelenina a květiny	Kč/ha	4 857	18 770	2 282	23 677	726	5 412	4 160	8 559	3 909	537	3 009	2 893	2	
Ovoce	Kč/ha	1 465	6 183	734	3 297	420	279	863	6 039	2 734	34	1 496	1 116	1	
Citrusové plody	Kč/ha	329	0	0	2 808	0	0	0	2 551	1 739	0	12	0	0	
Víno a hrozny	Kč/ha	2 382	1	815	1 636	522	0	1 755	4 836	2 220	0	7 719	2 570	0	
Olivy a olivový olej	Kč/ha	803	0	0	2 713	0	0	0	9 524	3 660	0	19	0	0	
Krmné plodiny	Kč/ha	1 398	671	770	1 816	2 196	6 198	1 379	3 517	1 256	1 850	3	1 318	2 522	
Ostatní rostlinná produkce	Kč/ha	849	3 277	633	406	453	2 511	986	352	414	142	526	400	121	
Celková hrubá živočišná produkce	Kč/ha	20 203	65 524	6 110	42 698	12 625	55 561	30 739	17 786	12 788	7 728	19 761	11 818	20 749	
Změna stavu hospodářských zvířat	Kč/ha	101	618	-43	-2 413	-335	219	57	-1 012	-38	-28	318	241	171	
Mléko a mléčné výrobky	Kč/ha	8 128	19 674	2 023	7 735	6 400	17 313	14 374	1 512	3 503	5 285	8 257	3 862	9 886	
Hovězí a telecí maso	Kč/ha	3 436	14 719	403	700	1 869	3 329	4 641	762	2 085	847	5 273	850	9 385	
Vepřové maso	Kč/ha	4 483	25 101	872	11 011	2 826	25 196	10 037	1 199	2 797	1 242	2 291	2 683	66	
Ovce a kozy	Kč/ha	744	59	916	7 851	30	95	75	3 880	1 253	73	504	337	1 298	
Drůbeží maso	Kč/ha	1 275	3 871	580	2 105	770	2 067	869	882	418	1	1 622	3 049	0	
Slepičí vejce	Kč/ha	709	383	400	4 713	439	1 902	453	856	369	166	282	594	2	
Ovčí a kozi mléko	Kč/ha	717	273	563	8 372	30	0	12	7 371	1 604	8	599	20	0	
Ostatní zvířata a produkty	Kč/ha	711	1 444	354	211	263	5 659	279	1 324	759	106	932	423	113	
Ostatní hrubá produkce3)	Kč/ha	3 126	2 109	1 795	52	1 933	6 355	3 084	1 966	398	1 197	1 926	3 253	557	
Vlastní spotřeba	Kč/ha	376	91	472	1 836	42	37	60	2 766	29	121	221	85	74	
Vnitropodniková spotřeba	Kč/ha	2 454	2 747	1 300	1 370	3 133	9 460	3 321	2 455	707	3 018	768	2 295	2 979	
Podnikové náklady															
Celkové náklady	Kč/ha	43 004	99 731	21 127	81 042	38 121	116 665	61 741	49 621	24 847	17 989	46 469	36 873	26 638	
Mezispotřeba celkem	Kč/ha	29 446	72 717	13 662	56 253	25 974	68 219	42 603	32 174	17 996	12 467	30 303	25 979	18 813	
Přímé náklady celkem	Kč/ha	18 037	52 839	8 020	40 142	15 261	49 459	25 303	20 344	12 114	8 159	15 946	16 052	12 645	
Osiva a sadba	Kč/ha	1 985	5 220	1 341	3 999	1 755	2 994	2 690	2 482	1 188	678	1 818	1 920	255	
Vlastní osiva a sadba	Kč/ha	192	390	390	495	118	161	285	182	21	254	53	239	20	
Hnojiva nakupovaná	Kč/ha	2 784	4 482	1 421	4 469	2 355	2 428	3 999	4 790	2 207	1 278	3 349	2 631	2 543	
Prostředky ochrany rostlin	Kč/ha	1 747	3 536	907	2 164	2 236	1 882	2 522	2 605	1 240	370	2 664	1 894	347	
Ostatní přímé náklady RV	Kč/ha	843	2 711	334	456	283	1 971	1 140	968	301	384	349	1 026	202	
Krmiva pro skot celkem	Kč/ha	4 854	10 624	2 207	16 606	4 455	11 934	5 842	6 959	4 168	3 921	3 795	2 922	7 289	
Vlastní krmiva pro skot	Kč/ha	1 652	1 852	840	840	2 615	5 986	1 765	2 251	677	2 631	564	1 576	2 959	
Krmiva pro prasata a drůbež celkem	Kč/ha	4 378	20 910	1 500	11 335	2 980	24 013	6 812	1 989	2 315	962	2 983	4 272	53	
Vlastní krmiva pro prasata a drůbež	Kč/ha	599	505	67	33	401	3 314	1 284	25	8	133	151	481	1	
Ostatní přímé náklady ZV	Kč/ha	1 427	5 356	282	1 113	1 196	4 133	2 258	551	693	553	988	1 349	1 949	
Náklady na lesní výrobu	Kč/ha	18	0	28	0	1	104	40	0	3	13	0	39	6	
Režijní náklady celkem	Kč/ha	11 409	19 878	5 642	16 111	10 713	18 760	17 299	11 830	5 882	4 308	14 357	9 927	6 168	
Náklady budov a strojů	Kč/ha	2 672	4 994	1 072	6 333	2 775	6 177	4 285	2 003	1 235	1 013	3 104	1 456	2 377	

P2/02 Oficiální výsledky šetření FADN země EU za rok 2008 - Standardní výstup přepočtený na 1 ha - pokračování 3

	MJ	LTU	LUX	LVA	MLT	NED	OST	POL	POR	ROU	SUO	SVE	SVK	SVN	UKI
Průmyslové plodiny	Kč/ha	18	2	21	0	367	161	164	254	26	45	43	33	766	46
Zelenina a květiny	Kč/ha	479	7	945	129 602	109 908	992	4 981	3 450	2 672	6 767	2 251	249	1 234	2 148
Ovoce	Kč/ha	142	0	78	6 970	4 466	1 798	1 680	1 427	1 099	65	87	89	1 426	393
Citrusové plody	Kč/ha	0	0	0	679	0	0	0	347	0	0	0	0	0	0
Vino a hrozny	Kč/ha	0	5 488	0	20 541	9	3 756	0	2 478	551	0	0	167	4 473	2
Olivy a olivový olej	Kč/ha	0	0	0	484	0	0	0	1 007	0	0	0	0	82	0
Krmné plodiny	Kč/ha	1 666	869	1 274	10 852	1 326	169	483	1 609	2 408	299	2 909	2 177	12 529	2 191
Ostatní rostlinná produkce	Kč/ha	82	184	477	702	17 276	458	640	202	97	113	229	626	125	1 296
Celková hrubá živočišná produkce	Kč/ha	6 867	32 795	8 005	244 705	135 319	28 788	18 134	9 451	8 782	22 505	18 773	6 911	21 263	17 984
Změna stavu hospodářských zvířat	Kč/ha	56	525	110	-18 998	2 651	132	6	-473	17	-17	170	-168	4	240
Mléko a mléčné výrobky	Kč/ha	4 118	19 830	3 673	81 852	58 217	12 918	6 036	4 678	3 926	13 587	11 026	4 145	10 377	7 641
Hovězí a telecí maso	Kč/ha	1 062	9 167	682	11 740	6 928	5 523	1 917	1 557	691	2 579	3 456	753	6 172	4 199
Vepřové maso	Kč/ha	1 032	2 563	1 197	55 460	39 872	7 838	5 879	1 557	1 156	3 838	3 828	782	1 901	1 356
Ovce a kozy	Kč/ha	32	7	71	472	695	184	44	665	682	74	123	56	335	1 935
Drůbeží maso	Kč/ha	33	-21	68	33 618	7 615	971	2 872	34	761	1 671	38	583	66	1 121
Slepičí vejce	Kč/ha	580	681	1 903	46 881	12 444	930	825	361	484	632	117	413	276	1 046
Ovčí a koží mléko	Kč/ha	0	0	36	11 549	4 762	137	21	427	984	2	0	102	11	28
Ostatní zvířata a produkty	Kč/ha	11	566	377	3 134	4 786	287	540	170	98	122	185	77	2 124	658
Ostatní hrubá produkce ³⁾	Kč/ha	278	4 364	1 412	9 040	33 471	11 549	666	943	11 598	2 855	4 974	3 014	6 263	1 872
Vlastní spotřeba	Kč/ha	231	132	683	2 922	28	1 049	621	426	1 678	102	9	83	1 983	17
Vnitropodniková spotřeba	Kč/ha	2 657	2 339	2 604	6 366	1 685	2 440	5 046	1 360	2 623	2 278	4 153	3 730	13 502	2 755
Podnikové náklady															
Celkové náklady	Kč/ha	15 417	53 798	19 612	376 001	308 265	47 993	34 514	18 706	20 852	53 959	42 657	29 385	54 536	34 730
Mezispotřeba celkem	Kč/ha	11 091	32 365	14 054	317 974	204 736	32 217	25 542	13 108	15 124	35 911	30 798	19 458	38 285	25 140
Přímé náklady celkem	Kč/ha	7 550	18 263	8 639	250 839	120 522	15 421	17 895	9 282	9 206	17 826	17 789	11 680	24 760	16 709
Osiva a sadba	Kč/ha	835	1 408	774	15 783	23 778	1 618	1 665	974	1 614	1 666	1 503	1 310	1 070	1 377
Vlastní osiva a sadba	Kč/ha	437	24	356	923	1 198	55	519	192	198	374	14	106	0	156
Hnojiva nakupovaná	Kč/ha	2 027	2 616	1 436	8 648	5 610	1 688	3 301	1 296	1 433	2 655	2 607	1 774	1 947	2 268
Prostředky ochrany rostlin	Kč/ha	689	1 555	520	6 855	5 268	1 021	1 524	793	808	824	890	1 511	912	1 410
Ostatní přímé náklady RV	Kč/ha	163	817	378	10 887	13 766	420	729	578	394	1 866	1 130	517	1 152	1 079
Krmiva pro skot celkem	Kč/ha	2 636	6 773	2 708	83 839	18 706	4 021	3 055	3 600	2 731	4 794	7 627	4 339	15 436	6 321
Vlastní krmiva pro skot	Kč/ha	2 022	2 184	1 927	5 439	397	1 191	2 022	1 154	1 846	994	3 364	3 142	11 986	2 559
Krmiva pro prasata a drůbež celkem	Kč/ha	972	2 133	2 019	114 709	40 299	4 923	6 896	1 238	1 441	4 304	2 818	1 587	2 745	2 194
Vlastní krmiva pro prasata a drůbež	Kč/ha	198	143	320	10	89	967	2 420	15	580	911	775	481	1 517	39
Ostatní přímé náklady ŽV	Kč/ha	228	2 935	776	10 118	12 684	1 705	724	670	784	1 717	1 211	640	1 451	2 061
Náklady na lesní výrobu	Kč/ha	0	26	28	0	410	45	1	133	1	0	2	1	49	0
Režijní náklady celkem	Kč/ha	3 540	14 103	5 415	67 135	84 214	16 797	7 647	3 826	5 918	18 085	13 009	7 779	13 525	8 431
Náklady budov a strojů	Kč/ha	795	4 390	1 130	18 430	16 794	4 683	1 884	929	1 075	4 831	3 510	1 199	6 609	2 396

P2/02 Oficiální výsledky šetření FADN zemí EU za rok 2008 - Standardní výstup přepočtený na 1 ha - pokračování 4

	MJ	EU-26	BEL	BLG	CYP	CZE	DAN	DEU	ELL	ESP	EST	FRA	HUN	IRE	ITA
Energie	Kč/ha	3 486	7 016	2 610	6 279	3 678	4 244	5 214	5 012	2 009	1 888	2 544	4 209	1 319	
Služby	Kč/ha	2 136	5 425	922	1 111	1 598	4 276	2 865	3 297	1 103	630	3 017	1 673	1 621	
Ostatní přímé náklady	Kč/ha	3 114	2 443	1 038	2 389	2 662	4 063	4 935	1 518	1 536	778	5 691	2 589	851	
Odpsy	Kč/ha	6 088	14 048	1 961	13 038	3 589	10 732	8 043	10 107	2 228	2 307	8 156	3 905	5 156	
Externí faktory celkem	Kč/ha	7 470	12 966	5 504	11 750	8 558	37 714	11 095	7 340	4 623	3 215	8 010	6 989	2 670	
Vyplacené mzdy	Kč/ha	3 758	4 507	3 210	8 246	6 964	8 631	5 490	3 945	3 349	2 411	3 207	4 602	800	
Vyplacené pachtovné	Kč/ha	2 010	4 383	1 698	3 087	1 136	4 226	3 842	3 233	1 032	172	3 328	1 355	1 039	
Nákladové úroky	Kč/ha	1 702	4 076	597	418	458	24 857	1 764	161	242	633	1 475	1 032	831	
Podpory															
Celkové provozní podpory	Kč/ha	8 384	13 667	3 643	18 000	8 313	10 165	10 209	22 212	6 085	4 294	8 991	6 677	11 186	
Celkové podpory na plodiny	Kč/ha	570	532	144	0	22	158	136	1 750	1 183	385	1 252	262	3	
Kompenzační platby4)	Kč/ha	278	3	0	0	9	13	17	45	491	24	1 058	0	3	
Přémie pro uvedení půdy do klidu	Kč/ha	5	0	0	0	0	0	0	0	24	0	8	0	0	
Ostatní podpory na plodiny5)	Kč/ha	287	529	144	0	13	144	119	1 705	669	361	187	261	0	
Celkové podpory na zvířata	Kč/ha	568	1 970	213	3 196	128	294	43	145	640	127	1 177	94	206	
Podpory na produkci mléka	Kč/ha	55	0	161	382	0	0	0	2	0	0	0	0	1	
Podpory na ostatní skot6)	Kč/ha	342	1 969	0	505	124	286	0	11	354	103	963	47	205	
Podpory na ovce a kozy	Kč/ha	80	0	52	2 309	4	9	0	126	257	24	100	47	0	
Podpory na ostatní zvířata	Kč/ha	91	0	0	0	0	0	43	5	30	0	114	0	0	
Ostatní provozní podpory	Kč/ha	599	475	1 074	9 876	2 253	31	0	759	54	1 001	191	1 387	29	
Environmentální podpory7)	Kč/ha	754	962	2	0	1 226	641	768	896	195	1 101	368	1 094	1 943	
Podpory na LFA	Kč/ha	555	214	10	1 078	750	10	389	1 314	196	255	480	20	1 296	
Ostatní platby na rozvoj venkova8)	Kč/ha	134	125	95	0	110	14	12	886	105	100	0	46	290	
Podpory na mezipořtebu9)	Kč/ha	164	0	548	0	616	0	402	2	75	0	0	543	0	
Podpory na externí faktory10)	Kč/ha	52	1 017	57	0	151	324	162	0	8	5	0	143	0	
Oddělené platby (SPS, SAPS)	Kč/ha	4 987	8 374	1 500	3 850	3 058	8 692	8 290	16 460	3 629	1 321	5 523	3 088	7 419	
Jednotná platba na farmu (SPS)	Kč/ha	4 307	8 260	0	0	0	8 621	8 225	15 923	3 528	0	5 447	0	7 295	
Jednotná platba na plochu (SAPS)	Kč/ha	611	0	1 500	3 850	3 058	0	0	0	0	1 321	0	3 088	0	
Balance podpor a daní															
Balance provozních podpor a daní	Kč/ha	8 091	13 046	3 590	17 853	7 928	8 954	10 416	22 138	5 946	4 264	8 395	6 224	10 848	
Celkové provozní podpory	Kč/ha	8 384	13 667	3 643	18 000	8 313	10 165	10 209	22 212	6 085	4 294	8 991	6 677	11 186	
Balance DPH kromě DPH z investic	Kč/ha	130	427	0	0	0	0	814	151	107	28	-1	-96	-257	
Daně	Kč/ha	423	1 049	52	147	385	1 211	607	225	245	58	595	357	81	
Balance investičních podpor a daní	Kč/ha	69	-468	41	1 154	275	48	-661	196	-42	1 552	406	315	245	
Podpory investiční celkem	Kč/ha	345	928	41	1 154	275	48	123	255	147	1 570	384	355	1 778	
Platby na ukončení prod. mléka	Kč/ha	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	22	0	0	
DPH z investic	Kč/ha	281	1 396	0	0	0	0	784	59	189	17	0	40	1 534	

P2/02 Oficiální výsledky šetření FADN země EU za rok 2008 - Standardní výstup přepočtený na 1 ha - pokračování 5

	MJ	LTU	LUX	LVA	MLT	NED	OST	POL	POR	ROU	SUO	SVE	SVK	SVN	UKI
Energie	Kč/ha	1 864	3 191	2 442	36 773	34 080	3 690	3 696	1 753	2 108	5 874	4 051	2 762	4 650	2 350
Služby	Kč/ha	98	2 563	480	4 154	12 570	3 090	1 048	509	1 465	2 773	3 174	1 277	1 070	1 556
Ostatní přímé náklady	Kč/ha	783	3 959	1 362	7 779	20 770	5 333	1 018	634	1 270	4 607	2 274	2 541	1 196	2 129
Odpisy	Kč/ha	2 350	14 527	2 649	23 658	38 450	11 290	6 071	3 185	2 432	11 587	4 534	3 519	14 497	3 901
Externí faktory celkem	Kč/ha	1 976	6 906	2 908	34 370	65 079	4 485	2 902	2 413	3 295	6 461	7 324	6 409	1 755	5 689
Výplacené mzdy	Kč/ha	1 129	1 743	2 028	27 270	31 100	1 190	2 065	1 764	2 174	2 719	2 682	5 264	833	3 425
Výplacené pachtovné	Kč/ha	447	2 420	161	2 738	8 971	1 693	422	482	824	1 701	2 196	690	564	1 321
Nákladové úroky	Kč/ha	400	2 743	719	4 361	25 008	1 603	415	167	298	2 042	2 447	454	358	943
Podpory															
Celkové provozní podpory	Kč/ha	4 471	13 034	5 444	87 671	13 377	14 946	6 843	5 293	3 954	22 917	9 521	6 420	16 286	6 851
Celkové podpory na plodiny	Kč/ha	568	5	1 005	17 278	246	83	78	533	43	1 516	154	684	8	12
Kompenzační platby ⁴⁾	Kč/ha	39	4	13	0	0	20	2	15	0	10	20	23	8	12
Přémie pro uvedení půdy do klidu	Kč/ha	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ostatní podpory na plodiny ⁵⁾	Kč/ha	529	1	991	17 278	246	64	76	519	43	1 505	134	660	0	0
Celkové podpory na zvířata	Kč/ha	132	104	542	37 958	1 343	711	0	1 117	622	4 550	619	752	638	0
Podpory na produkci mléka	Kč/ha	0	0	153	3 450	0	0	0	223	127	2 390	3	0	0	0
Podpory na ostatní slot ⁶⁾	Kč/ha	126	0	164	82	1 202	679	0	687	28	1 154	336	0	583	0
Podpory na ovce a kozy	Kč/ha	6	0	29	0	0	1	0	205	128	65	0	0	55	0
Podpory na ostatní zvířata	Kč/ha	1	104	197	34 425	141	31	0	1	340	942	281	752	0	0
Ostatní provozní podpory	Kč/ha	751	0	741	3 821	1 298	119	2 269	4	1 421	875	140	313	2 344	119
Environmentální podpory ⁷⁾	Kč/ha	32	2 701	714	472	1 236	4 902	580	473	21	4 094	1 809	1 034	3 912	1 043
Podpory na LFA	Kč/ha	591	3 078	608	0	0	1 992	752	631	19	6 039	635	1 484	2 604	297
Ostatní platby na rozvoj venkova ⁸⁾	Kč/ha	553	7	270	17 236	69	66	499	118	0	240	274	2	133	61
Podpory na mezispolečbu ⁹⁾	Kč/ha	16	322	405	0	111	806	255	2	317	0	0	10	266	2
Podpory na externí faktory ¹⁰⁾	Kč/ha	62	2	133	0	11	239	0	0	0	0	114	0	0	1
Oddělené platby (SPS, SAPS)	Kč/ha	1 766	6 815	1 025	10 907	9 065	6 027	2 411	2 413	1 509	5 604	5 776	2 141	6 382	5 315
Jednotná platba na farmu (SPS)	Kč/ha	0	6 743	0	10 907	8 934	5 874	0	2 334	0	5 493	5 715	0	6 382	5 282
Jednotná platba na plochu (SAPS)	Kč/ha	1 766	0	1 025	0	0	0	2 411	0	1 509	0	0	2 141	0	0
Bilance podpor a daní															
Bilance provozních podpor a daní	Kč/ha	4 325	14 930	5 302	86 963	10 738	16 618	6 379	5 021	3 494	22 795	9 484	5 988	14 878	6 730
Celkové provozní podpory	Kč/ha	4 471	13 034	5 444	87 671	13 377	14 946	6 843	5 293	3 954	22 917	9 521	6 420	16 286	6 851
Bilance DPH kromě DPH z investic	Kč/ha	-91	2 279	-31	0	-62	2 407	14	-160	-51	0	0	0	-1 343	0
Daně	Kč/ha	55	383	111	708	2 577	735	479	112	409	121	36	432	65	121
Bilance investičních podpor a daní	Kč/ha	1 723	1 089	904	2 215	-1 007	-1 007	-106	201	87	400	0	609	1 002	115
Podpory investiční celkem	Kč/ha	1 740	3 744	904	2 215	58	1 383	294	239	88	400	0	609	2 579	115
Platby na ukončení prod. mléka	Kč/ha	0	0	0	0	0	0	4	0	0	0	0	0	0	0
DPH z investic	Kč/ha	17	2 655	0	0	1 065	2 391	404	37	0	0	0	0	1 577	0

P2/02 Oficiální výsledky šetření FADN zemí EU za rok 2008 - Standardní výstup přepočtený na 1 ha - pokračování 6

	MJ	EU-26	BEL	BLG	CYP	CZE	DAN	DEU	ELL	ESP	EST	FRA	HUN	IRE	ITA
Podnikový důchod															
Celková hrubá zem. produkce	Kč/ha	46 761	111 884	22 766	85 310	33 073	93 814	60 686	69 130	36 574	15 849	47 697	37 774	25 803	
Mezispotřeba celkem	Kč/ha	29 446	72 717	13 662	56 253	25 974	68 219	42 603	32 174	17 996	12 467	30 303	25 979	18 813	
Bilance provozních podpor a daní	Kč/ha	8 091	13 046	3 590	17 853	7 928	8 954	10 416	22 138	5 946	4 264	8 395	6 224	10 848	
Hrubá přidaná hodnota	Kč/ha	25 407	52 213	12 694	46 909	15 027	34 549	28 499	59 094	24 524	7 646	25 790	18 019	17 838	
Odpisy	Kč/ha	6 088	14 048	1 961	13 038	3 589	10 732	8 043	10 107	2 228	2 307	8 156	3 905	5 156	
Čistá přidaná hodnota	Kč/ha	19 319	38 165	10 733	33 870	11 438	23 816	20 456	48 986	22 296	5 339	17 634	14 114	12 682	
Externí faktory celkem	Kč/ha	7 470	12 966	5 504	11 750	8 558	37 714	11 095	7 340	4 623	3 215	8 010	6 989	2 670	
Bilance investičních podpor a daní	Kč/ha	69	-468	41	1 154	275	48	-661	196	-42	1 552	406	315	245	
Důchod ze zemědělské činnosti	Kč/ha	11 918	24 731	5 270	23 275	3 155	-13 850	8 700	41 842	17 631	3 676	10 030	7 439	10 257	
Čistá přidaná hodnota / AWU	Kč	403 505	855 147	107 496	233 873	355 138	1 247 276	753 043	286 522	552 276	261 683	725 948	385 043	515 294	
Důchod ze zeměděl. činnosti / FWU	Kč	303 733	704 341	72 726	213 601	349 463	-1 383 130	520 931	276 053	572 241	311 471	554 570	327 705	443 247	
Aktiva, pasiva															
Aktiva celkem	Kč/ha	201 277	322 930	44 040	561 740	85 656	717 641	229 246	274 809	236 860	42 162	118 186	77 062	513 372	
Stálá aktiva celkem	Kč/ha	158 688	280 875	28 421	487 657	62 748	630 538	195 128	260 984	145 603	33 862	72 027	46 768	489 468	
Orná půda, trvalé kultury a květy	Kč/ha	100 867	150 470	9 473	352 731	7 760	460 840	132 457	184 200	119 498	7 632	21 101	16 781	429 705	
Stavby	Kč/ha	28 507	64 250	6 736	78 504	28 999	113 858	26 705	20 814	12 494	12 106	19 580	12 805	31 650	
Stroje a zařízení	Kč/ha	21 672	35 770	9 521	39 454	21 783	45 761	27 034	45 864	7 913	11 684	20 620	14 342	15 465	
Základní stádo a tažná zvířata	Kč/ha	7 642	30 385	2 692	16 969	4 206	10 079	8 932	10 105	5 698	2 441	10 726	2 840	12 648	
Oběžná aktiva celkem	Kč/ha	42 589	42 055	15 619	74 083	22 908	87 103	34 118	13 825	91 258	8 299	46 158	30 294	23 904	
Ostatní hospodářská zvířata	Kč/ha	5 764	24 252	1 071	8 611	3 233	16 450	8 673	4 164	2 604	1 678	6 850	2 891	13 127	
Zásoby zemědělských výrobků	Kč/ha	6 124	4 633	2 646	59	3 783	12 780	2 001	2 482	1 398	2 864	13 328	7 104	2 102	
Ostatní oběžná aktiva	Kč/ha	30 701	13 170	11 902	65 413	15 892	57 873	23 444	7 179	87 256	3 757	25 980	20 299	8 675	
Cizí zdroje	Kč/ha	36 078	81 700	8 781	5 791	19 795	354 093	42 549	1 711	5 246	12 933	43 145	22 965	14 066	
Dlouhodobé a střednědobé závazky	Kč/ha	27 104	81 245	5 751	5 177	11 574	332 329	26 463	1 249	4 675	8 304	27 391	10 915	12 036	
Krátkodobé závazky	Kč/ha	8 974	454	3 030	613	8 221	21 764	16 085	462	571	4 629	15 755	12 050	2 030	
Vlastní kapitál	Kč/ha	165 199	241 230	35 259	555 950	65 861	363 548	186 697	273 098	231 614	29 229	75 041	54 097	499 306	
Změny ve vlastním kapitálu	Kč/ha	6 535	12 207	4 662	-10 360	1 750	124 636	1 837	-9 512	9 012	2 381	3 721	4 392	-46 377	
Průměrná hodnota kapitálu celkem	Kč/ha	102 527	173 877	35 037	229 551	77 968	252 225	97 088	139 202	122 154	32 672	98 127	60 840	82 093	
Hrubé investice	Kč/ha	7 297	20 800	6 136	1 675	4 569	30 141	10 590	1 832	1 305	5 991	8 157	3 902	9 133	
Netto investice	Kč/ha	1 209	6 751	4 175	-11 363	980	19 409	2 547	-8 276	-923	3 684	1	-3	3 978	

ZPRÁVA O STAVU ZEMĚDĚLSTVÍ ČR ZA ROK 2010

P2/02 Oficiální výsledky šetření FADN zemí EU za rok 2008 - Standardní výstup přepočtený na 1 ha - pokračování 7

	MJ	LTU	LUX	LVA	MLT	NED	OST	POL	POR	ROU	SUO	SVE	SVK	SVN	UKI
Podnikový důchod															
Celková hrubá zem. produkce	Kč/ha	18 462	50 622	17 871	436 419	320 357	57 334	38 801	23 392	37 556	40 648	40 706	22 683	52 760	35 502
Mezispotřeba celkem	Kč/ha	11 091	32 365	14 054	317 974	204 736	32 217	25 542	13 108	15 124	35 911	30 798	19 458	38 285	25 140
Bilance provozních podpor a daní	Kč/ha	4 325	14 930	5 302	86 963	10 738	16 618	6 379	5 021	3 494	22 795	9 484	5 988	14 878	6 730
Hrubá přidaná hodnota	Kč/ha	11 697	33 187	9 119	205 408	126 359	41 734	19 638	15 305	25 927	27 532	19 393	9 212	29 352	17 093
Odpisy	Kč/ha	2 350	14 527	2 649	23 658	38 450	11 290	6 071	3 185	2 432	11 587	4 534	3 519	14 497	3 901
Čistá přidaná hodnota	Kč/ha	9 346	18 660	6 470	181 750	87 909	30 444	13 567	12 121	23 494	15 945	14 858	5 693	14 856	13 191
Externí faktory celkem	Kč/ha	1 976	6 906	2 908	34 370	65 079	4 485	2 902	2 413	3 295	6 461	7 324	609	1 755	5 689
Bilance investičních podpor a daní	Kč/ha	1 723	1 089	904	2 215	-1 007	-1 007	-106	87	400	0	0	609	1 002	115
Důchod ze zemědělské činnosti	Kč/ha	9 093	12 843	4 466	149 596	21 822	24 951	10 559	9 909	20 286	9 884	7 534	-106	14 103	7 617
Čistá přidaná hodnota / AWU	Kč	247 199	882 584	182 017	348 588	1 042 329	657 006	141 289	210 358	211 272	577 222	989 112	196 471	99 015	932 613
Důchod ze zeměděl. činnosti / FWU	Kč	293 160	714 900	181 465	342 597	493 849	580 384	128 755	204 916	95 246	432 539	636 216	196 494	97 406	940 035
Aktiva, pasiva															
Aktiva celkem	Kč/ha	54 234	316 798	42 340	2 014 962	1 375 063	316 954	134 291	84 096	95 438	179 061	173 081	34 487	458 634	197 851
Stálá aktiva celkem	Kč/ha	35 757	261 242	27 712	1 842 490	1 188 577	246 804	110 969	72 838	73 865	147 913	132 551	18 267	432 863	173 795
Orná půda, trvalé kultury a kvóty	Kč/ha	9 215	138 937	9 151	884 687	841 187	75 493	26 013	47 376	22 174	68 488	76 514	1 780	213 908	145 875
Stavby	Kč/ha	6 251	57 515	6 231	636 867	189 298	117 957	50 292	8 987	33 958	40 311	27 014	7 987	159 531	5 663
Stroje a zařízení	Kč/ha	17 776	52 610	10 300	245 419	130 346	46 882	30 145	11 240	13 850	34 832	22 097	7 010	48 433	14 225
Základní stádo a tažná zvířata	Kč/ha	2 515	12 180	2 031	75 517	27 746	6 472	4 519	5 234	3 882	4 282	6 927	1 490	10 992	8 032
Oběžná aktiva celkem	Kč/ha	18 476	55 556	14 628	172 472	186 486	70 150	23 323	11 258	21 573	31 147	40 529	16 220	25 771	24 056
Ostatní hospodářská zvířata	Kč/ha	1 496	14 932	1 600	83 675	22 772	8 272	4 680	2 454	1 338	3 869	5 008	1 905	8 419	6 008
Zásoby zemědělských výrobků	Kč/ha	4 099	4 499	2 601	7	33 336	6 565	9 155	2 415	2 649	5 645	5 863	4 268	16 477	3 543
Ostatní oběžná aktiva	Kč/ha	12 882	36 124	10 428	88 790	130 378	55 313	9 487	6 390	17 586	21 633	29 658	10 047	874	14 504
Cizí zdroje	Kč/ha	9 648	54 874	14 314	84 844	535 786	32 077	14 105	2 977	3 357	49 760	48 472	5 911	7 006	20 901
Dlouhodobé a střednědobé závazky	Kč/ha	5 472	47 208	10 165	64 766	462 122	24 103	9 773	1 767	1 421	46 838	38 866	2 991	6 523	10 533
Krátkodobé závazky	Kč/ha	4 176	7 666	4 149	20 078	73 664	7 974	4 332	1 211	1 936	2 922	9 606	2 920	484	10 368
Vlastní kapitál	Kč/ha	44 586	261 924	28 027	1 930 118	839 277	284 877	120 187	81 119	92 081	129 301	124 609	28 576	451 628	176 951
Změny ve vlastním kapitálu	Kč/ha	4 751	2 187	2 196	29 459	35 135	-1 348	2 750	-2 731	8 836	5 926	17 470	1 130	8 251	16 598
Průměrná hodnota kapitálu celkem	Kč/ha	41 636	177 948	30 873	1 170 790	528 305	241 880	110 037	46 181	72 052	117 986	91 479	31 982	251 535	50 413
Hrubé investice	Kč/ha	7 304	21 323	6 438	45 970	52 043	17 807	5 053	2 043	1 233	15 448	10 986	4 613	19 725	6 053
Netto investice	Kč/ha	4 953	6 796	3 789	22 312	13 594	6 517	-1 018	-1 142	-1 199	3 861	6 451	1 095	5 228	2 151

1) V políčkách nejsou zahrnuty krmné plodiny na o.p.

2) V políčkách jsou zahrnuty krmné plodiny na o.p.

3) Příjmy z lesní výroby, zemědělských služeb, agraturistických, ostatní příjmy.

4) Podpora plodin pro energetické využití.

5) Podpora polních plodin, podpora zahrádkářů a trvalých kultur.

6) Podpora chovu skotu mimo dojnice (např. KBTPM).

7) Agroenvironmentální opatření a Natura 2000.

8) Podpora pomocí zemědělcům přispívající se normám SZP; podpora poradenství a vzdělávání, podpora zlepšení kvality zemědělských produktů a podpora zalesňování a ekologické stability lesů.

9) Podpora na mezispotřebu (např. zelená nafta, pojistění).

10) Dotace na mzdy, pochovné a dotace úroků z úvěrů.

Pramen: EK - Generální ředitelství pro zemědělství a rozvoj venkova (DG AGRI)

Data za Itálii nebyla v době zpracování k dispozici.

Vypocítl: Ing. Josef Hanibál a kolektiv

P3 TABULKOVÁ PŘÍLOHA

- 1.1/01 - Podíl zemědělství, lesnictví, rybolovu a potravinářského průmyslu na hrubé přidané hodnotě v základních cenách
- 1.3/01 - Daňové zatížení podnikatelů v rezortu zemědělství
- 2.1/01 - Předmět, kritéria a výše podpor v rámci programu PRV
- 2.1/02 - Předmět, kritéria a výše podpor v rámci programu HRDP
- 4.1/01 - Aplikace průmyslových hnojiv
- 5.3/01 - Podíl jednotlivých druhů vydání na spotřebních vydáních průměrné zpravodajské domácnosti
- 5.3/02 - Vývoj podílu vydání za potraviny, nápoje a tabák na celkových vydáních domácností v zemích EU
- 5.4/01 - Meziroční indexy spotřebitelských cen potravinářského zboží
- 6.1/01 - Velikostní struktura podniků obhospodařujících zemědělskou půdu, stav koncem roku 2010
- 6.1/02 - Vývoj podnikatelské struktury zemědělství v období 1995-2010
- 6.4/01 - Pojištění hospodářských zvířat a plodin u členů ČAP
- 6.7/01 - Vývoj počtu pracovníků zemědělství
- 6.7/02 - Průměrné hrubé měsíční mzdy podle CZ-NACE úhrnem na přepočtené počty zaměstnanců
- 7.3/01 - Pronájem státní půdy a ostatního státního majetku ve správě PF ČR
- 8.1/01 - Produkční plochy, hektarové výnosy a výroba hlavních komodit rostlinné výroby
- 8.2/01 - Stavy hospodářských zvířat
- 8.2/02 - Výroba a užitkovost v odvětví živočišné výroby
- 8.2/03 - Porážky hospodářských zvířat
- 9.2/01 - Vývoj celkového a agrárního zahraničního obchodu ČR
- 9.2/02 - Vývoj teritoriální skladby agrárního zahraničního obchodu ČR
- 9.2/03 - Vývoj komoditní skladby agrárního vývozu
- 9.2/04 - Vývoj komoditní skladby agrárního dovozu
- 9.2/05 - Vývoj komoditní skladby bilance agrárního zahraničního obchodu ČR
- 9.2/06 - Vývoj agrárního zahraničního obchodu ČR s jednotlivými členskými zeměmi EU I5
- 9.2/07 - Vývoj agrárního zahraničního obchodu ČR s jednotlivými členskými zeměmi EU I2
- 10.1/01 - SZÚ – Celková produkce – rostlinná výroba v základních cenách
- 10.1/02 - SZÚ – Celková produkce – živočišná produkce a ostatní zemědělské činnosti v základních cenách
- 10.1/03 - SZÚ – Důchod ze zemědělské činnosti v základních cenách
- 10.1/04 - SZÚ – Kapitálový účet v základních cenách
- 10.2/01 - Výsledky hospodaření podniků podle právní formy
- 10.2/02 - Výsledky hospodaření podniků podle LFA
- 10.2/03 - Výsledky hospodaření podniků podle výrobního zaměření
- 10.2/04 - Výsledky hospodaření podniků podle třídy ekonomické velikosti
- 11/01 - Rekapitulace výdajů do agrokomplexu ČR podle hlavních směrů podpor

I.1/01 - Podíl zemědělství¹⁾, lesnictví²⁾, rybolovu³⁾ a potravinářského průmyslu⁴⁾ na hrubé přidané hodnotě v základních cenách (%)

Rok	Zemědělství	Lesnictví	Rybolov	Potravinářský průmysl
Běžné ceny				
2000	2,99	0,87	0,030	3,50
2005	2,27	0,74	0,022	3,03
2006	1,88	0,70	0,020	2,75
2007	1,78	0,67	0,014	2,43
2008	1,93	0,60	0,011	2,53
2009	1,66	0,60	0,007	2,87
2010	1,76	0,64	0,006	2,65
Stálé ceny roku 2000				
2000	2,99	0,87	0,030	3,50
2005	2,88	1,19	0,029	2,55
2006	2,17	1,04	0,030	2,57
2007	1,77	0,92	0,021	2,22
2008	1,73	1,03	0,019	2,38
2009	2,18	0,99	0,016	2,52
2010	2,00	0,90	0,016	2,46

¹⁾ Včetně myslivosti a souvisejících činností.²⁾ Včetně souvisejících činností.³⁾ Včetně chovu ryb a souvisejících činností.⁴⁾ Výroba potravinářských výrobků a nápojů, výroba tabákových výrobků.

Pramen: ČSÚ, údaje čtvrtletních národních účtů; revidované údaje

Zpracoval: V. Vilhelm (ÚZEI)

I.3/01 - Daňové zatížení podnikatelů v rezortu zemědělství (mil. Kč)

Ukazatel	2006	2007	2008	2009	2010	Meziroční index
Daň z příjmu fyzických osob	412	277	486	90	444	491,7
Daň z příjmu právnických osob	1 533	1 999	1 720	1 318	1 548	117,5
Daň z příjmu FO a PO celkem	1 945	2 276	2 206	1 408	1 992	141,5
Daň z nemovitostí	1 053	1 013	958	1 108	1 230	111,0
Daň z přidané hodnoty (nadměrný odpočet¹⁾)	-3 285	-3 873	-3 847	-2 406	-1 889	78,5
Daň spotřební - vratka daně za zelenou naftu²⁾	-1 477	-1 504	-1 517	-1 559	-1 679	107,7

¹⁾ Odpočet daně převyšuje daň na výstupu za zdaňovací období.²⁾ Údaje MZe.

Pramen: Generální finanční ředitelství a MZe

Zpracoval: V. Vilhelm (ÚZEI)

2.1/01 - Předmět, kritéria a výše podpor v rámci programu PRV

Opatření		Předmět, kritéria a výše podpor
číslo	název	
Osa I		
I.1.1	Modernizace zemědělských podniků	- Modernizace zemědělských podniků a spolupráce při vývoji nových produktů a postupů: částka na jeden projekt je od 100 tis. Kč do 30 mil. Kč, max. výše podpory na jednoho příjemce 90 mil. Kč za období 2007-13. - Založení porostů rychle rostoucích dřevin pro energetické využití: podpora je poskytována formou příspěvku na vynaložené výdaje v rozmezí 40-60 %.
I.1.2	Investice do lesů	- Lesnická technika: výše podpory do 50 % výdajů, max. výše podpory na jednoho příjemce 30 mil. Kč za období 2007-13; - Technické vybavení provozoven: výše podpory do 50 % výdajů, max. výše podpory na jednoho příjemce 20 mil. Kč za období 2007-13; - Lesnická infrastruktura: výše podpory 100 % výdajů, max. výše podpory na jednoho příjemce 60 mil. Kč za období 2007-13.
I.1.3	Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům	- Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům: částka na jeden projekt od 100 tis. Kč do 30 mil. Kč, max. výše podpory na jednoho příjemce 90 mil. Kč za období 2007-13; - Spolupráce při vývoji nových produktů, postupů a technologií v potravinářství: výše podpory min. 200 tis. Kč na jeden projekt, max. výše podpory na jednoho příjemce 90 mil. Kč za období 2007-13.
I.1.4	Pozemkové úpravy	Podporu lze poskytnout pozemkovým úřadům na: - realizaci plánů společných zařízení na základě schváleného plánu pozemkových úprav, - geodetické projekty: výše podpory je 100 %, max. výše podpory na jednoho příjemce 180 mil. Kč za období 2007-13.
I.3.1	Další odborné vzdělávání a informační činnost	Konečnými příjemci podpory jsou zemědělci, potravináři a osoby hospodařící v lesích.Výdaje, na které může být poskytnuta podpora, jsou 200 tis. Kč - 1 mil. Kč; max. výše podpory na jednoho předkladatele je 50 mil. Kč pro období 2007-13.
I.3.2	Zahájení činnosti mladých zemědělců	Podporu lze doplňovat podporou z opatření I.3.3. Podmínkou je, že osoba nedosáhla věku 40 let a zemědělskou činnost zahajuje poprvé. Podpora je poskytována ve dvou splátkách - po schválení žádosti a po posouzení realizace podnikatelského záměru.
I.3.3	Předčasné ukončení zemědělské činnosti	Nabyvatel (osoba přebírající zemědělský podnik) se zaváže min. na 5 let podnikání v zemědělství na zemědělském podniku převedeném od postupitele (zemědělec po dosažení věku 55 let). Podpora má formu roční dotace.
I.3.4	Využívání poradenských služeb	Podporu lze poskytnout jako příspěvek na nákup poradenských a konzultačních služeb. Max. výše na jednoho příjemce je 315 tis. Kč pro období 2007-13.
Osa II		
II.1.1	Platby za přírodní znevýhodnění poskytované v horských oblastech a platby poskytované v jiných znevýhodněných oblastech (LFA) NV č. 75/2007 Sb.	Platby v méně příznivých oblastech (LFA) - pouze na trvalé travní porosty (Kč/ha): - horské oblasti - oblast A - 4 212 (2009), 4 127 (2010); - horské oblasti - oblast B - 3 595 (2009), 3 522 (2010); - ostatní oblasti - oblast A - 3 139 (2009), 3 075 (2010); - ostatní oblasti - oblast B - 2 522 (2009), 2 471 (2010); - specifické oblasti - 3 058 (2009), 2 997 (2010); - specifické oblasti X - 2 441 (2009), 2 392 (2010).
II.1.2	Platby v rámci NATURA 2000 a Rámcové směrnice pro vodní politiku 2000/60/ES /WFD) NV č. 75/2007	Oblasti NATURA 2000 - 3 004 Kč/ha (2009), 2 944 Kč/ha (2010).
II.1.3	Ekologické zemědělství NV č. 79/2007 Sb.	Kompenzace podnikům, které hospodaří podle pravidel ekologického zemědělství daných zákonem č. 242/2000 Sb.Výše podpory v Kč/ha: - orná půda - 4 158 (2009), 4 074 (2010); - travní porosty - 1 905 (2009), 1 866 (2010); - travní porosty (všechny pozemky v systému EZ) - 2 387 (2009), 2 339 (2010); - trvalé kultury - 22 774 (2009), 22 316 (2010), od 2010 různé sazby pro ovocný sad intenzivní (22 316) a ovocný sad extenzivní (13 405); - zelenina a speciální byliny na orné půdě - 15 129 (2009), 14 825 (2010).
II.1.3	Ošetřování travních porostů NV č. 79/2007 Sb.	Sazby podpor v Kč/ha: - louky 2 012 (2009), 1 971 (2010); - mezofilní a vlhkomilné louky - hnojené 2 683 (2009), 2 629 (2010); - mezofilní a vlhkomilné louky - nehnojené 3 112 (2009), 3 049 (2010); - mezofilní a vlhkomilné louky - s neposečenými pásy 3 621 (2009), 3 548 (2010); - horské a suchomilné louky - hnojené 3 219 (2009), 3 154 (2010); - horské a suchomilné louky - nehnojené 3 487 (2009), 3 417 (2010); - horské a suchomilné louky - s neposečenými pásy 4 024 (2009), 3 943 (2010); - pastviny 3 004 (2009), 2 944 (2010); - druhově bohaté pastviny 4 533 (2009), 4 442 (2010); - suché stepní trávníky a vřesoviště 8 262 (2009), 8 096 (2010).

ZPRÁVA O STAVU ZEMĚDĚLSTVÍ ČR ZA ROK 2010

II.1.3	Zatravňování orné půdy NV č. 79/2007 Sb.	Sazby podpor na titul zatravňování orné půdy v Kč/ha: - zatravňování orné půdy - 7 243 (2009), 7 097 (2010); - zatravňování orné půdy podél vodního útvaru - 7 913 (2009), 7 754 (2010); - zatravňování orné půdy regionální směsí - 9 389 (2009), 9 200 (2010); - zatravňování o. p. regionální směsí podél vodního útvaru - 10 033 (2009), 9 831 (2010).
II.1.3	Pěstování meziplojin	Sazba 2 790 Kč/ha (2009), resp. 2 734 Kč/ha (2010) na plochy o. p. oseté meziplojinou.
II.1.3	Trvale podmáčené a rašelinné louky	Udržování podmáčených luk, mokřadů. Dotace na trvale podmáčené a rašelinné louky 11 186 (2009), resp. 10 961 (2010) Kč/ha.
II.1.3	Ptačí lokality na travních porostech	Udržování ptačích lokalit na travních porostech: chřástal polní, bahňáci. Sazba dotace (Kč/ha): hnízdiště bahňáků 5 419 (2009), resp. 5 310 (2010), hnízdiště chřástala polního 4 909 (2009), resp. 4 810 (2010).
II.1.3	Integrované systémy pěstování ovoce, vinné révy a zeleniny	Kompensace podnikům, které hospodaří podle pravidel integrovaného zemědělství. Sazby (Kč/ha): ovoce 11 669 (2009), resp. 11 440 (2010), vinná réva 13 600 (2009), resp. 13 326 (2010), zelenina 11 803 (2009), resp. 11 565 (2010).
II.1.3	Biopásy a ochranné zóny	Vytváření biopásů (směs uznaného osiva). Sazba 10 757 (2009), resp. 10 540 (2010) Kč/ha biopásu.
II.2.1	Zalesňování zemědělské půdy	Podpora na založení lesního porostu a následnou péči o založeného lesního porostu je v rozmezí od 3 997 Kč/ha do 79 429 Kč/ha (2009), resp. od 3 919 Kč/ha do 77 830 Kč/ha (2010).
II.2.2	Platby v rámci NATURA 2000 v lesích	Podpora na zachování hospodářského souboru lesního porostu z předchozího produkčního cyklu (sazba 1 609,50 Kč/ha 2009).
II.2.3	Lesnicko-environmentální platby	Podpora na zvýšení podílu melioračních a zpevňujících dřevin v rozmezí od 537 do 2 602 Kč/ha (2009), resp. od 526 do 2 550 Kč/ha (2010).
II.2.4	Obnova lesního potenciálu po kalamitách a podpora společenských funkcí lesů	- Obnova lesního potenciálu po kalamitách a zavádění preventivních opatření - úhrada způsobilých výdajů ve výši 100 %; - Neproduktivní investice v lesích - podpora je poskytována podle schváleného projektu.

Osa III

III.1.1	Diverzifikace činností nezemědělské povahy	Projekt může být realizován v obci do 2 000 obyvatel. Výše příspěvku je rozlišena podle regionů a podle rozdělení na malé a střední podniky od 40 % do 60 %. Minimální výdaje na projekt jsou 50 tis. Kč.
III.1.2	Podpora zakládání podniků a jejich rozvoje	Projekt může být realizován v obci do 2 000 obyvatel. Výše příspěvku je rozlišena podle regionů a maximální výše podpory je od 50 % do 60 %. Minimální výdaje na projekt jsou 50 tis. Kč.
III.1.3	Podpora cestovního ruchu	Opatření navazuje na opatření 2.2. programu SAPARD a opatření 2.1.5. OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství. Projekt může být realizován v obci do 2 000 obyvatel. Minimální výdaje na projekt jsou 50 tis. Kč.
III.2.1	Obnova a rozvoj vesnic, občanské vybavení a služby	Opatření 2.1.1 a), b) Obnova a rozvoj vesnic: rozlišuje se dvojí vymezení podporovaných území - obce do 500 obyvatel a obce do 2 000 obyvatel. Minimální výdaje na projekt jsou 50 tis. Kč. Opatření 2.1.2. a), b) Občanské vybavení a služby: projekt může být financován v obci do 500 obyvatel. Minimální výdaje na projekt jsou 50 tis. Kč.
III.2.2	Ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova	Projekt může být financován v obci do 500 obyvatel. Minimální výdaje na projekt jsou 50 tis. Kč. Projekt týkající se kulturní památky musí být v souladu s odborným stanoviskem Národního památkového ústavu.
III.3.1	Vzdělávání a informace	Cílem je posílení lidského potenciálu a zlepšení kvality života ve venkovských oblastech. Minimální výdaje na projekt jsou 50 tis. Kč.

Osa IV

IV.1.1	Místní akční skupina	Místní akční skupina (celkem 112) musí být vybrána v opatření IV.1.1.
IV.1.2	Realizace místní rozvojové strategie	Projekt musí být realizován na území působnosti příslušné MAS. Podpora je vyplácena přímo konečným příjemcům podpory - předkladatelům projektů.
IV.2.1	Realizace projektů spolupráce	Podpora je poskytována na projekty spolupráce mezi územími na národní úrovni nebo nadnárodní spolupráce s cílem povzbudit spolupráci mezi místními akčními skupinami v rámci členských států a na území třetích zemí.

Osa V - Technická pomoc:

a) Příprava, sledování, hodnocení, informování a kontrola v rámci programu

b) Struktury potřebné pro provoz sítě

c) Akční plán

Pramen: SZIF

Zpracoval: J. Majerová, M. Dittrichová (ÚZEI)

2.1/02 - Předmět, kritéria a výše podpor v rámci programu HRDP

Opatření	Hlavní kritéria pro získání platby a výše plateb
Méně příznivé oblasti a oblasti s environmentálním omezením	Platby pouze na trvalé travní porosty: - horské oblasti - oblast A - 4 680 Kč/ha; - horské oblasti - oblast B - 4 014 Kč/ha; - ostatní oblasti - oblast A - 3 490 Kč/ha; - ostatní oblasti - oblast B - 2 820 Kč/ha; - specifické oblasti - 3 420 Kč/ha; - oblasti s ekologickým omezením - 2 800 Kč/ha.
Předčasné ukončení zemědělské činnosti	Umožňuje starším zemědělcům po dosažení věku 55 let ukončit aktivní zemědělskou činnost. Žadatel bude pobírat dávku vypočtenou na základě paušální sazby 75 000 Kč a částky vypočtené na základě počtu převedených hektarů (max. 30 ha) zemědělské půdy násobených sazbou 4 500 Kč.
Zakládání skupin výrobců	Přímá nenávratná dotace na založení skupin výrobců a zajištění jejich fungování v průběhu 5 let. Výše podpory se vypočítává na základě hodnoty roční produkce pocházející od členů seskupení. Výše dotace za příslušný kalendářní rok činí 5 % v prvním kalendářním roce, 5 % ve druhém kalendářním roce, 4 % ve třetím kalendářním roce, 3 % ve čtvrtém kalendářním roce a 2 % v pátém kalendářním roce, a to z finanční hodnoty roční obchodované produkce uvedené na trh. Výše dotace poskytnutá skupině výrobců za příslušný kalendářní rok může činit do 31. 12. 2007 nejvýše částku 100 000 €, od 1. 1. 2008 je nejvyšší částka 11 220 €.
Lesnictví	a) Dotace na zalesnění zemědělské půdy (tis. Kč/ha): listnaté dřeviny 92, jehličnaté dřeviny 74 + roční dotace na následnou péči o takto vzniklý lesní porost 12, dále roční dotace ve formě náhrady za zalesněnou ornou půdu 8,6 a za zalesněné travní porosty 4,2. b) Dotace na založení porostu rychle rostoucích dřevin pouze v roce jeho výsadby, ve výši (tis. Kč/ha) 60 za výsadbu produkčního porostu, 75 za výsadbu reprodukčního porostu.
Ekologické zemědělství	Kompensace podnikům, které hospodaří podle pravidel ekologického zemědělství daných zákonem č. 242/2000 Sb. Výše podpory (2007/2008 - dobíhající program, poslední výše plateb): - o. p. - 3 520 Kč/ha; - travní porosty - 1 100 Kč/ha; - trvalé kultury - 24 470 Kč/ha; - zelenina a speciální byliny na orné půdě - 11 050 Kč/ha.
Ošetřování travních porostů	Sazby podpor: - 1 920 Kč/ha louky, na které žadatel uplatňuje standardní podmínky údržby; - 2 800 Kč/ha louky, na které žadatel nebude aplikovat žádná hnojiva; - 5 130 Kč/ha louky, na které žadatel nebude aplikovat žádná hnojiva a navíc provede první seč až po 15. 7.; - 3 130 Kč/ha louky, na které žadatel nebude aplikovat žádná hnojiva a navíc vynechá při první seči pásy o šíři 6 až 12 m; - 2 890 Kč/ha pastviny, na které žadatel uplatňuje standardní podmínky údržby s intenzitou 0,5 až 1,25 VDJ/ha pastvin; - 4 330 Kč/ha pastviny, na které žadatel uplatňuje zákaz použití hnojiv a navíc se sníženou intenzitou chovu pasených zvířat - 0,4 až 1,05 VDJ/ha pastvin.
Zatravňování orné půdy	Podpora 7 265 Kč/ha travního porostu založeného úředně uznaným osivem, 9 210 Kč/ha travního porostu založeného pomocí regionální travní směsi na území CHKO Bílé Karpaty.
Tvorba travnatých pásů na svažitých půdách	Podpora zakládání protierozních travnatých pásů - 9 440 Kč/ha.
Pěstování meziplojin	Sazba dotace 4 580 Kč/ha orné půdy oseté „povolenou“ meziplojinou.
Trvale podmáčené a rašelinné louky	Udržování podmáčených luk, mokřadů. Dotace na trvale podmáčené a rašelinné louky 12 100 Kč/ha.
Ptačí lokality na travních porostech	Udržování ptačích lokalit na travních porostech: chrástal polní, bahňáci. Sazba dotace: 5 180 Kč/ha travního porostu vymezeného jako hnízdní lokalita chrástala polního, 5 550 Kč/ha travního porostu vymezeného jako hnízdní lokalita bahňáků.
Biopásy	a) Vytváření biopásů (směsí 4 plodin pro volně žijící zvěř). Sazba 10 630 Kč/ha biopásu. b) Dotace na protierozní travnaté pásy. Sazba 9 440 Kč/ha vytvořeného travnatého pásu.
Integrovaná produkce	Kompensace podnikům, které hospodaří podle pravidel integrovaného zemědělství. Sazby: ovoce 9 857 Kč/ha, vinná réva 11 642 Kč/ha.

Pramen: SZIF

Zpracoval: J. Majerová, M. Dittrichová (ÚZEI)

4.1/01 - Aplikace půmyslových hnojiv (kg č. ž./ha z. p.)

Ukazatel	2006	2007	2008	2009	2010
N	77,4	83,8	85,4	63,4	76,7
P ₂ O ₅	11,7	15,3	13,8	4,3	8,9
K ₂ O	9,4	9,9	11,4	0,3	7,5
Celkem	98,5	109,0	110,6	68,0	93,1

Pramen: MZe 2005-2010

Zpracoval: J. Majerová, M. Dittrichová (ÚZEI)

5.3/01 - Podíl jednotlivých druhů vydání na spotřebních vydáních průměrné zpravidajské domácnosti (%)

Ukazatel	2006	2007	2008	2009	2010 ¹⁾
Vydání za potraviny, nápoje a tabák	23,0	22,9	22,8	22,1	22,1
v tom - potraviny	18,1	18,1	18,1	17,4	.
- nápoje	3,6	3,5	3,4	3,3	.
- tabák	1,3	1,3	1,3	1,4	.
Odívání a obuv	5,4	5,4	5,2	5,0	5,0
Bydlení, voda, energie, paliva	20,7	19,9	19,9	21,3	21,7
v tom - nájemné	4,2	4,3	4,5	4,9	.
- běžná údržba	2,5	2,5	2,3	2,3	.
- vodné a stočné	1,3	1,3	1,4	1,4	.
- ostatní služby	0,8	0,8	0,7	0,7	.
- elektrická energie	4,7	4,8	4,8	5,1	.
- plyn	3,6	2,9	3,1	3,7	.
- tepelná energie, paliva	3,6	3,3	3,1	3,2	.
Bytové vybavení, zařízení domácnosti	6,9	7,1	6,7	6,7	6,3
Zdraví	2,1	2,3	2,7	2,8	2,7
v tom - léčiva a zdravotnické prostředky	1,6	1,8	1,9	1,9	.
- ambulantní zdravotní péče	0,4	0,4	0,6	0,7	.
- ústavní zdravotní péče	0,1	0,1	0,2	0,2	.
Doprava	10,9	10,7	11,1	10,5	10,6
v tom - nákup osobních dopravních prostředků	3,2	3,2	3,6	3,3	.
- provoz osobních dopravních prostředků	6,1	6,0	6,0	5,8	.
- dopravní služby	1,6	1,5	1,5	1,4	.
Pošty a telekomunikace	4,8	4,7	4,7	4,6	4,6
Rekreace a kultura	10,2	10,5	10,5	10,3	10,2
Vzdělávání	0,5	0,6	0,6	0,6	0,7
Stravování a ubytování	5,0	5,1	5,2	5,1	5,0
v tom - stravovací služby	4,2	4,3	4,4	4,3	.
- ubytovací služby	0,8	0,8	0,8	0,8	.
Ostatní zboží a služby	10,5	10,8	10,6	11,0	11,1
Celkem spotřební vydání	100,0	100,0	100,0	100,0	

¹⁾ Předběžné údaje.

Pramen: Statistika rodinných účtů, I. díl, ČSÚ, 2007-2010; odhad roku 2010 - I.-4. čtvrtletí 2010, ČSÚ, březen 2011

Zpracoval: H. Sekavová (ÚZEI)

5.3/02 - Vývoj podílu vydání za potraviny, nápoje a tabák na celkových vydáních domácností v zemích EU (%)

Země	2004	2005	2006	2007	2008
EU 15	.	15,4	15,4	15,2	15,5
EU 25	.	15,8	16,0	15,8	16,2
EU 27	.	16,0	16,2	16,0	16,4
z toho - Belgie	17,6	17,1	16,5	16,5	16,7
- Bulharsko	.	.	.	.	.
- Česká republika ¹⁾	24,8	23,5	23,0	22,9	22,8
- Dánsko	15,5	15,7	14,6	14,2	14,7
- SRN	14,8	14,3	14,4	14,4	14,6
- Estonsko	26,7	26,3	23,8	24,8	28,3
- Řecko	19,6	.	20,2	20,6	20,2
- Španělsko	17,3	16,9	16,5	16,4	16,8
- Francie	17,3	16,5	16,4	16,1	16,4
- Irsko	12,0	13,4	13,4	14,2	14,7
- Itálie	17,4	17,1	17,3	17,1	17,3
- Kypr	22,2	20,2	21,9	21,6	22,7
- Lotyšsko	29,4	28,6	.	24,6	24,5
- Litva	35,2	35,1	32,2	30,9	31,1
- Lucembursko	21,2	19,0	18,2	17,6	17,3
- Maďarsko	26,1	23,5	25,8	26,7	27,1
- Malta	20,6	19,4	19,2	19,9	20,4
- Nizozemsko	14,0	13,4	13,8	13,8	14,4
- Rakousko	13,6	13,4	13,7	13,6	13,8
- Polsko	25,8	25,2	27,3	.	26,8
- Portugalsko	.	.	20,5	.	.
- Rumunsko	.	.	33,0	31,5	31,4
- Slovinsko	20,2	18,8	19,4	19,3	19,4
- Slovensko	24,8	23,5	23,0	22,8	22,5
- Finsko	17,7	17,8	17,3	17,3	17,4
- Švédsko	16,0	15,8	15,7	15,8	15,9
- Spojené království	12,9	.	12,7	12,1	12,6

¹⁾ Statistika rodinných účtů, ČSÚ (údaje EU nejsou vždy identické s oficiálními daty Statistiky rodinných účtů).

Pramen: European Commission (Agriculture and Rural Development DG), FAO and UNSO

Zpracoval: H. Sekavová (ÚZEI)

5.4/01 - Meziroční indexy spotřebitelských cen potravinářského zboží

Ukazatel	2006/05	2007/06	2008/07	2009/08	2010/09
Maso a masné výrobky	98,5	100,7	104,9	100,2	98,8
v tom - maso hovězí výsekové	103,5	101,9	105,5	102,0	98,1
- maso vepřové výsekové	97,1	97,1	103,3	99,8	95,3
- drůbež	93,7	106,4	109,5	98,3	98,9
- ostatní masa a vnitřnosti	100,6	100,4	102,9	100,3	100,4
- uzenářské zboží	99,7	99,5	103,4	100,9	99,8
- masové konzervy a ost. masné výrobky	101,5	100,7	104,5	101,5	102,9
Ryby a rybí výrobky	101,5	102,3	104,7	102,5	100,9
Mléko, mléčné výrobky, vejce	99,1	106,2	111,6	92,1	102,8
v tom - mléko čerstvé, trvanlivé	97,4	111,9	114,2	85,4	103,1
- mléko konzervované a sušené	102,9	104,6	122,4	93,3	100,8
- sýry	100,5	107,5	110,7	90,2	103,1
- jogurty	.	.	107,5	97,8	107,4
- ostatní mléčné výrobky ¹⁾	99,0	102,1	112,5	96,5	102,1
- vejce	97,9	106,4	112,2	92,9	95,6
Oleje a tuky	96,9	104,4	114,2	94,7	103,9
v tom - máslo	95,1	108,1	103,5	89,7	115,4
- sádlo a slanina	101,4	98,4	105,3	107,7	99,6
- jedlé oleje	5,0	103,2	125,5	92,8	95,9
- rostlinné a ostatní tuky	95,8	101,5	122,1	100,7	97,2
Pekárenské výrobky, obiloviny	107,0	110,2	118,0	89,9	95,3
v tom - mouka pšeničná	92,3	124,7	141,0	76,4	88,9
- chléb	109,1	116,1	120,5	87,0	94,6
- pečivo běžné	116,6	113,7	121,2	74,1	88,5
- pečivo jemné	102,5	105,9	111,7	100,9	98,7
- pečivo trvanlivé	100,1	101,5	110,9	103,3	99,4
- těstoviny	100,3	103,4	114,8	98,3	99,8
- ostatní výrobky z obilovin	104,5	104,1	113,3	99,5	100,7
- rýže	99,5	111,9	139,1	109,0	93,6
Cukr a výrobky z cukru	98,2	101,5	106,9	102,5	100,0
z toho - cukr	94,6	101,0	96,9	93,2	92,1
- čokoláda a čokoládové cukrovinky	96,6	99,2	108,6	105,5	102,8
- nečokoládové cukrovinky	99,2	101,5	106,7	106,0	100,2
- cukrářské výrobky	103,2	106,3	111,5	100,2	99,2
Ovoce a ovocné výrobky²⁾	93,8	107,9	105,9	91,5	104,1
z toho - čerstvé ovoce mírného pásma	92,8	112,2	.	.	.
- jablka a ostatní jádroviny	.	.	113,7	80,1	98,2
- peckoviny a bobuloviny	.	.	92,9	100,9	111,1
- čerstvé jižní ovoce	92,2	109,7	.	.	.
- citrusy	.	.	113,7	87,8	108,2
- banány	.	.	98,1	101,1	90,1
- ostatní ovoce	.	.	114,2	86,6	89,7
- ovocné výrobky	98,4	99,0	100,6	101,6	94,9
- suché plody, sušené ovoce	103,1	84,2	106,8	95,7	103,3
Zelenina a zeleninové výrobky, brambory²⁾	117,4	105,5	93,7	96,5	118,4
z toho - čerstvá zelenina	110,9	103,6	.	.	.
- plodová zelenina (čerstvá i mražená)	.	.	90,4	94,4	120,9
- ostatní zelenina (čerstvá i mražená)	.	.	100,8	95,1	124,7
- mražená zelenina	100,1	101,8	.	.	.
- zeleninové výrobky	101,7	102,0	104,2	103,3	100,7
- brambory	167,9	114,6	76,4	95,6	130,9
- bramborové výrobky	102,6	115,7	98,2	97,8	98,0
Ostatní potravinářské výrobky a přípravky	101,6	103,7	109,5	102,3	101,3
Káva, čaj, kakao	99,0	99,7	105,8	104,9	101,0
z toho - káva	100,7	101,8	108,0	106,9	101,2
- čaj	96,7	95,1	102,1	103,5	99,7
- kakao	95,2	98,7	101,3	97,9	110,7
Minerální vody, ostatní nealkoholické nápoje	98,8	102,9	106,4	99,9	98,7
z toho - minerální a stolní vody	96,3	101,2	106,8	99,0	97,3
- ovocné a zeleninové šťávy	102,1	108,5	108,0	101,4	100,0
- ostatní nealkoholické nápoje	100,4	102,0	104,6	100,2	100,5

¹⁾ Do roku 2007 vč. jogurtů.²⁾ Od roku 2008 jsou indexy spotřebitelských cen jednotlivých zástupců skupiny poskytovány ČSÚ v novém členění.

Pramen: Interní materiály ČSÚ

Zpracoval: I. Mrháková (ÚZEI)

6.1/01 - Velikostní struktura podniků obhospodařujících zemědělskou půdu, stav koncem roku 2010¹⁾

Velikostní skupiny podniků podle výměry obhospodařované z. p. (ha)	Obchodní společnosti celkem				Společnosti s ručením omezeným				Akciové společnosti				Družstva			
	podniky		výměra z. p.		podniky		výměra z. p.		podniky		výměra z. p.		podniky		výměra z. p.	
	počet	%	ha	%	počet	%	ha	%	počet	%	ha	%	počet	%	ha	%
> 0 ≤ 5	249	9,8	553	0,0	216	11,2	475	0,1	26	4,5	64	0,0	7	1,2	17	0,0
5 ≤ 10	151	5,9	1 071	0,1	135	7,0	962	0,1	15	2,6	104	0,0	2	0,4	13	0,0
10 ≤ 50	393	15,4	9 747	0,6	336	17,5	8 212	1,0	47	8,1	1 286	0,2	5	0,9	113	0,0
50 ≤ 100	198	7,8	14 312	0,9	172	8,9	12 489	1,5	26	4,5	1 823	0,2	6	1,1	384	0,1
100 ≤ 500	544	21,4	152 625	9,4	479	24,9	134 257	16,5	52	8,9	15 226	1,9	65	11,5	23 375	2,8
500 ≤ 1 000	418	16,4	308 828	19,1	324	16,8	235 646	29,0	90	15,4	70 252	8,9	150	26,5	112 291	13,7
1 000 ≤ 2 000	403	15,8	565 953	35,0	218	11,3	301 994	37,1	182	31,2	260 591	32,9	194	34,3	276 953	33,7
2 000 a více	189	7,4	564 065	34,9	43	2,2	119 549	14,7	145	24,9	442 322	55,9	136	24,1	408 586	49,7
Celkem	2 545	100,0	1 617 155	100,0	1 923	100,0	813 584	100,0	583	100,0	791 669	100,0	565	100,0	821 733	100,0

¹⁾ Bez podniků neobhospodařujících zemědělskou půdu.

Pramen: ČSÚ - Zemědělský registr

Zpracoval: V. Vilhelm (ÚZEI)

6.1/02 - Vývoj podnikatelské struktury zemědělství v období 1995-2010¹⁾

Právní forma	Počet podniků				Obhospodařovaná z. p.							
					ha				%			
	1995	2000	2005	2010	1995	2000	2005	2010	1995	2000	2005	2010
Fyzické osoby celkem	20 820	24 053	23 336	21 730	822 518	934 137	1 027 626	1 017 027	23,2	25,8	29,0	29,2
z toho - zemědělští podnikatelé ²⁾	19 648	20 115	19 729	18 209	765 272	849 292	946 189	963 105	21,6	23,5	26,7	27,6
Právnícké osoby celkem	2 395	2 587	2 519	3 078	2 721 518	2 680 683	2 516 194	2 468 711	76,8	74,2	71,0	70,8
z toho - obchodní společnosti celkem	1 196	1 726	1 868	2 376	995 815	1 578 881	1 634 369	1 616 907	28,1	43,7	46,1	46,4
z toho - spol. s r. o.	945	1 171	1 298	1 775	714 358	783 707	785 469	813 369	20,2	21,7	22,2	23,3
- a. s.	223	519	538	567	268 899	779 707	834 429	791 642	7,6	21,6	23,5	22,7
- družstva	1 105	723	571	560	1 665 724	1 059 444	848 792	821 724	47,0	29,3	24,0	23,6
Celkem	23 215	26 640	25 855	24 808	3 544 036	3 614 820	3 543 820	3 485 738	100,0	100,0	100,0	100,0

¹⁾ Podniky s výměrou od 3 ha z. p.²⁾ Zemědělští podnikatelé podle zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, a samostatné hospodářící rolníci (SHR - do roku 2009).

Pramen: ČSÚ-Agracerzius 1995 a 2000, Strukturální výsledky za zemědělství ČR v roce 2005, aktualizovaný zemědělský registr (2011)

Zpracoval: V. Vilhelm (ÚZEI)

6.4/01 - Pojištění hospodářských zvířat a plodin u členů ČAP (mil. Kč)

Ukazatel	2009	2010	Meziroční index ¹⁾
Předepsané pojistné celkem	941,8	990,1	105,1
Plnění celkem	1 211,3	695,8	57,4
v tom - zvířata - předepsané pojistné	266,7	249,0	93,4
- plnění	127,1	128,0	100,7
- plodiny - předepsané pojistné	675,2	741,1	109,8
- plnění	1 084,2	567,8	52,4
Škodní průběh celkem (%) ²⁾	128,6	70,3	-58,3

¹⁾ Pro škodní průběh se jedná o meziroční rozdíl procentních bodů.

²⁾ Škodní průběh celkem je podíl plnění celkem k předepsanému pojistnému celkem vyjádřený v %.

Pramen: Česká asociace pojišťoven

Zpracoval: V. Vilhelm (ÚZEI)

6.7/01 - Vývoj počtu pracovníků zemědělství¹⁾ (tis.)

Podnikatelská forma	Průměrný evidenční počet pracovníků (fyzické osoby)				
	2006	2007	2008	2009	2010 ²⁾
Podniky právnických osob	104,6	101,7	98,2	92,6	86,8
v tom - státní podniky	0,3	0,2	0,3	0,3	0,2
- družstva	33,2	31,3	29,6	27,3	25
- obchodní společnosti ³⁾	71,1	70,2	68,3	65	61,6
Podniky fyzických osob ⁴⁾	29,4	28,7	28,2	27,6	27,4
Celkem	134,0	130,4	126,4	120,2	114,2

¹⁾ Bez souvisejících služeb a myslivosti.

²⁾ Předběžné údaje.

³⁾ A. s., s. r. o. a ostatní obchodní společnosti se zemědělskou činností (vč. odhadu počtu zaměstnanců v organizacích do 19 osob a celkového počtu zaměstnavatelů).

⁴⁾ Odhad včetně námezdních pracovníků a pomáhajících rodinných příslušníků.

Pramen:

propočty ÚZEI podle:

Zaměstnanost a nezaměstnanost v ČR podle výsledků VŠPS, 4. čtvrtletí 2006-2010, ČSÚ 2007-2011;

Evidenční počet zaměstnanců a jejich mzdy v ČR za 1.-4. čtvrtletí 2006-2010, ČSÚ 2007-2011

Zpracoval: D. Špěšná, J. Drlík a kol. (ÚZEI)

6.7/02 - Průměrné hrubé měsíční mzdy podle CZ-NACE úhrnem na přepočtené počty zaměstnanců (Kč)

Ukazatel	2006	2007	2008	2009	2010 ¹⁾
Zemědělství, lesnictví a rybářství	14 802	16 189	17 909	17 941	18 644
Průmysl	19 010	20 432	22 167	22 862	23 683
Národní hospodářství	19 447	20 927	22 653	23 488	23 951
Relace zem./průmysl (%)	77,9	79,2	80,8	78,5	78,7
Relace zem./NH (%)	76,1	77,4	79,1	76,4	77,8

¹⁾ Předběžné údaje.

Pramen: Evidenční počet zaměstnanců a jejich mzdy v ČR za 1.-4. čtvrtletí 2006-2010, ČSÚ 2007-2011.

Zpracoval: J. Drlík (ÚZEI)

7.3/01 - Pronájem státní půdy a ostatního státního majetku ve správě PF ČR

Pronajatý majetek	MJ	K 31. 12. 2010
Zemědělské pozemky celkem ¹⁾	ha z. p.	218 311
v tom pronajato - fyzickým osobám (vč. restituentů)	ha z. p.	68 439
- právnickým osobám	ha z. p.	149 872
Celkem uzavřeno nájemních smluv	počet	57 916

¹⁾ Výměra nepronajaté zemědělské půdy činí 20 749 ha.

Pramen: PF ČR

Zpracoval: L. Jelínek (ÚZEI)

8.1/01 - Produkční plochy, hektarové výnosy a výroba hlavních komodit rostlinné výroby

Plodina	Rok	Produkční plocha (tis. ha)	Výnos ¹⁾ (t/ha)	Výroba (tis. t)
Obiloviny celkem	2006	1 532,0	4,17	6 386,1
	2007	1 579,8	4,53	7 152,9
	2008	1 558,6	5,37	8 369,5
	2009	1 541,7	5,08	7 832,0
	2010	1 462,8	4,70	6 877,6
Pšenice celkem	2006	781,5	4,49	3 506,3
	2007	811,0	4,86	3 938,9
	2008	802,3	5,77	4 631,5
	2009	831,3	5,24	4 358,1
	2010	833,6	4,99	4 161,6
Žito	2006	22,5	3,33	74,8
	2007	37,5	4,73	177,5
	2008	43,4	4,83	209,8
	2009	38,5	4,63	178,1
	2010	30,2	3,91	118,2
Ječmen celkem	2006	528,1	3,59	1 897,7
	2007	498,7	3,80	1 893,4
	2008	482,4	4,65	2 243,9
	2009	454,8	4,40	2 003,0
	2010	388,9	4,07	1 584,5
Oves	2006	57,7	2,68	154,9
	2007	59,0	2,70	159,4
	2008	49,0	3,18	155,9
	2009	50,0	3,32	166,0
	2010	52,3	2,64	138,2
Kukuřice	2006	89,8	6,75	606,4
	2007	111,7	6,80	758,8
	2008	113,8	7,54	858,4
	2009	105,3	8,45	889,6
	2010	103,3	6,71	692,6
Luskoviny celkem	2006	39,0	2,24	87,5
	2007	30,7	2,13	65,3
	2008	22,3	2,15	47,9
	2009	29,0	2,14	62,1
	2010	31,3	1,86	58,1
Brambory celkem ²⁾	2006	38,5	21,70	836,6
	2007	40,2	24,79	997,7
	2008	37,8	25,00	945,2
	2009	36,7	25,29	928,8
	2010	35,1	23,45	821,9
Cukrová řepa pro výrobu cukru	2006	55,8	53,64	2 993,3
	2007	44,1	54,71	2 414,7
	2008	44,0	58,31	2 564,9
	2009	46,5	60,94	2 831,9
	2010	49,3	59,27	2 919,3
Krmné okopaniny	2006	1,0	30,64	31,7
	2007	1,2	27,08	32,5
	2008	1,0	31,20	31,2
	2009	1,0	26,50	26,5
	2010	1,0	28,50	28,5
Olejniny celkem	2006	437,9	2,41	1 056,1
	2007	451,7	2,54	1 145,5
	2008	483,9	2,47	1 194,2
	2009	486,5	2,63	1 279,6
	2010	490,4	2,37	1 160,1

ZPRÁVA O STAVU ZEMĚDĚLSTVÍ ČR ZA ROK 2010

Řepka	2006	292,2	3,01	880,2
	2007	337,6	3,06	1 031,9
	2008	356,9	2,94	1 048,9
	2009	354,8	3,18	1 128,1
	2010	368,8	2,83	1 042,4
Mák	2006	57,8	0,55	31,6
	2007	56,9	0,58	33,1
	2008	69,8	0,71	49,4
	2009	53,6	0,61	32,7
	2010	51,1	0,46	23,7
Len setý přadný - stonky	2006	2,9	3,02	8,8
	2007	0,7	2,65	1,9
	2008	0,2	3,34	0,5
	2009	0,2	3,01	0,5
	2010	0,0	2,50	0,0
Jednoleté pícniny	2006	241,8	28,39	6 865,9
	2007	204,2	30,03	6 131,3
	2008	212,0	31,55	6 690,0
	2009	202,5	33,81	6 847,2
	2010	221,8	29,22	6 482,0
Víceleté pícniny na orné půdě (seno)	2006	212,6	6,67	1 418,7
	2007	205,8	6,49	1 336,1
	2008	188,2	6,68	1 257,2
	2009	180,5	6,85	1 236,1
	2010	181,3	6,42	1 163,6
Zelenina ²⁾	2006	16,4	17,78	291,6
	2007	16,6	16,99	282,0
	2008	15,4	17,81	274,3
	2009	13,8	18,39	253,8
	2010	13,4	16,31	218,6
Chmel	2006	5,4	1,01	5,5
	2007	5,4	1,04	5,6
	2008	5,3	1,27	6,8
	2009	5,3	1,25	6,6
	2010	5,2	1,49	7,8
Vinná réva	2006	15,5	3,71	57,6
	2007	17,0	5,82	99,0
	2008	16,3	6,03	98,3
	2009	16,1	4,27	68,7
	2010	16,0	2,87	45,9
Trvalé travní porosty	2006	889,4	3,14	2 793,5
	2007	932,1	2,98	2 777,1
	2008	920,1	3,22	2 964,4
	2009	907,9	3,33	3 022,0
	2010	919,1	3,45	3 167,9
Ovoce celkem ^{2),3)}	2006	29,0	13,91	403,3
	2007	31,3	10,88	340,5
	2008	29,7	12,69	377,0
	2009	30,0	12,90	387,1
	2010	29,2	9,29	271,4
z toho - jabloně ^{2),3)}	2006	17,5	15,04	263,6
	2007	19,0	11,54	219,3
	2008	17,9	15,31	274,1
	2009	18,2	14,25	258,9
	2010	17,6	10,97	193,6

¹⁾ Výnos je hodnota převzatá z uvedeného pramene.

²⁾ Po dopočtu domácností.

³⁾ Sklizeňová plocha = počet stromů v mil. kusů (bez bobulovin) včetně ořešáků vlašských, výnos = kg/l strom.

Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, SZIF, ČMCS, VUC

Zpracoval: H. Baudisová, I. Součková

8.2/01 - Stavy hospodářských zvířat¹⁾ (tis. ks)

Ukazatel	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Meziroční index
Skot celkem	1 374	1 391	1 402	1 363	1 349	1 344	99,6
z toho - krávy	564	565	569	560	551	552	100,1
v tom - krávy bez trž. prod. mléka	140	154	163	160	168	178	106,0
- krávy s trž. prod. mléka	424	410	406	400	384	374	97,5
Prasata celkem	2 840	2 830	2 433	1 971	1 909	1 749	91,6
z toho - prasnice	229	225	179	142	133	112	84,7
Ovce a berani celkem	148	169	184	183	197	209	106,2
z toho - bahnice	75	87	92	99	104	113	109,2
Drůbež celkem	25 736	24 592	27 317	26 491	24 838	21 250	85,6
z toho - slepice	6 316	6 289	6 309	6 464	6 216	6 137	98,7
- husy	17	16	19	21	19	18	96,9
- kachny	494	410	496	504	402	289	72,0
- krůty	456	566	697	478	376	365	97,1

¹⁾ Bez „hobby aktivit“ obyvatelstva.

Pramen: ČSÚ - Soutěž hospodářských zvířat k l. 4.

Zpracoval: M. Abrahamová (ÚZEI)

8.2/02 - Výroba a užitkovost v odvětví živočišné výroby

Ukazatel	2006	2007	2008	2009	2010	Meziroční index
Výroba mléka (mil. l)	2 694	2 684	2 728	2 708	2 612	96,5
Prům. užitkovost (l mléka/krávu/rok)	6 370	6 548	6 776	6 870	6 904	100,5
Výroba hovězího masa (tis. t ž. hm.)	170,6	170,3	182,7	180,9	170,6	94,3
Průměrné přírůstky skotu ve výkrmu (kg/ks/den)¹⁾	0,874	0,910	0,924	0,918	0,920	100,2
Výroba vepřového masa (tis. t ž. hm.)²⁾	449,3	463,7	431,6	370,3	366,4	98,9
Průměrné přírůstky prasat ve výkrmu (kg/ks/den)¹⁾	0,700	0,709	0,704	0,727	0,727	100,0
Výroba drůbežního masa (tis. t ž. hm.)²⁾	304,9	300,1	329,1	305,7	250,9	82,1
Celková produkce vajec (mil. ks)³⁾	2 476	2 576	2 647	2 584	2 125	x
Prům. užitkovost (ks vajec/slepici/rok)⁴⁾	277,9	281,4	284,8	290,3	309,3	x

¹⁾ Rok 2010 odhad ÚZEI.²⁾ Celkový prodej včetně samozásobení (odhad MZe).³⁾ Celková produkce včetně samozásobení (odhad ČSÚ), v roce 2010 pouze produkce konzumních vajec. Meziroční index neuveden z důvodu změny metodiky.⁴⁾ Výsledky za zemědělský sektor bez domácích hospodářství, v roce 2010 pouze nosnice. Meziroční index neuveden z důvodu změny metodiky.

Pramen: ČSÚ - Výsledky chovu skotu; ČSÚ - Výsledky chovu prasat; ČSÚ - Výsledky chovu drůbeže; materiály ÚZEI a MZe

Zpracoval: M. Abrahamová, I. Bošková, J. Teichmanová (ÚZEI)

8.2/03 - Porážky hospodářských zvířat (tis. ks)

Ukazatel	2006	2007	2008	2009	2010	Meziroční index
Skot celkem	304,3	295,7	290,0	286,1	278,0	97,2
z toho - krávy	140,0	128,7	120,8	132,6	124,4	93,8
- jalovice	26,6	24,2	25,6	27,9	27,4	98,2
- ostatní skot	128,1	132,8	132,7	114,9	115,4	100,4
- telata	9,6	10,1	10,9	10,8	10,8	99,9
Prasata celkem	3 884,3	3 955,9	3 671,8	3 289,8	3 187,8	96,9
z toho - ostatní prasata	3 785,3	3 841,6	3 562,2	3 210,5	3 108,2	96,8
- prasnice	99,0	114,3	109,6	79,3	79,5	100,3
Ovce a jehňata	14,5	14,9	14,4	11,1	11,1	100,2
Kozy a kůzlata	0,7	0,9	0,7	0,6	0,8	126,0
Drůbež celkem	149 159,2	141 564,6	137 173,5	134 992,1	131 229,4	97,2
z toho - kuřata	141 452,1	135 121,8	130 294,6	128 600,6	124 936,0	97,2
- slepice a kohouti	3 743,1	3 267,1	3 484,1	3 181,7	3 753,1	118,0
- kachny, husy	3 136,7	2 749,7	3 111,2	3 007,1	2 388,7	79,4
- krůty	827,3	426,0	283,7	202,7	151,5	74,8

Pramen: SVS

Zpracoval: M. Abrahamová (ÚZEI)

9.2/01 - Vývoj celkového a agrárního zahraničního obchodu ČR¹⁾ (mil. Kč)

Rok	Obrat				Vývoz				Dovoz				Bilance			
	celkem		AZO		celkem		AZO		celkem		AZO		celkem		AZO	
	mil. Kč	meziroční změna (%)	mil. Kč	meziroční změna (%)	mil. Kč	meziroční změna (%)	mil. Kč	meziroční změna (%)	mil. Kč	meziroční změna (%)	mil. Kč	meziroční změna (%)	mil. Kč	meziroční změna (%)	mil. Kč	meziroční změna (%)
2006	4 249 385,8	14,9	192 452,9	5,7	2 144 573,4	14,8	79 218,6	0,9	3,69	2 104 812,4	15,0	113 234,3	9,2	5,38	39 761,0	-8 854,2
2007	4 870 552,5	14,6	229 063,0	19,0	2 479 233,9	15,6	99 544,6	25,7	4,02	2 391 318,6	13,6	129 518,4	14,4	5,42	87 915,3	4 041,9
2008	4 880 224,9	0,2	236 909,2	3,4	2 473 735,6	-0,2	106 920,8	7,4	4,32	2 406 489,3	0,6	129 988,4	0,4	5,40	67 246,3	6 906,2
2009	4 127 659,1	-15,4	238 598,0	0,7	2 138 623,1	-13,5	105 561,2	-1,3	4,94	1 989 036,0	-17,3	133 036,8	2,3	6,69	149 587,1	-4 408,0
2010	4 911 801,8	19,0	246 101,7	3,1	2 518 174,6	17,7	106 433,9	0,8	4,23	2 393 627,2	20,3	139 667,8	5,0	5,83	124 547,4	-5 758,3

¹⁾ Data k 31. 3. 2011.

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: K. Polhová (ÚZEI)

9.2/02 - Vývoj teritoriální skladby agrárního zahraničního obchodu ČR (mil. Kč)

Region	Vývoz				Dovoz ¹⁾				Balance				
	2009	podíl (%)	2010	podíl (%)	meziroční index	2009	podíl (%)	2010	podíl (%)	meziroční index	2009	2010	meziroční rozdíly
EU 27	97 783,4	92,6	97 591,8	91,7	99,8	124 244,0	93,4	130 094,3	93,1	104,7	-26 460,6	-32 502,5	-6 041,9
z toho - EU 15	50 733,6	48,1	48 217,3	45,3	95,0	85 033,9	63,9	89 443,7	64,0	105,2	-34 300,3	-41 226,4	-6 926,1
- EU 12	47 049,9	44,6	49 374,5	46,4	104,9	39 210,1	29,5	40 650,6	29,1	103,7	7 839,8	8 723,9	884,1
ESVO	985,0	0,9	816,8	0,8	82,9	480,5	0,4	478,2	0,3	99,5	504,5	338,6	-165,9
OSVTE	1 808,3	1,7	1 757,7	1,7	97,2	2 562,4	1,9	2 907,6	2,1	113,5	-754,1	-1 149,9	-395,8
RZ (vč. NRZ)	1 754,2	1,7	2 285,1	2,1	130,3	4 803,5	3,6	5 003,1	3,6	104,2	-3 049,3	-2 718,0	331,3
z toho - SNS	2 370,3	2,2	2 932,6	2,8	123,7	571,3	0,4	806,0	0,6	141,1	1 799,0	2 126,6	327,6
Ostatní regiony	3 230,3	3,1	3 982,5	3,7	123,3	946,3	0,7	1 184,5	0,8	125,2	2 283,8	2 797,9	514,1
Celkem	105 561,2	100,0	106 433,9	100,0	100,8	133 036,8	100,0	139 667,8	100,0	105,0	-27 475,6	-33 233,9	-5 758,3

¹⁾ Dovoz je sledován podle země odeslání.²⁾ ESVO = Evropské sdružení volného obchodu (Norsko, Island a Lichtenštejnsko, Švýcarsko), OSVTE = Ostatní státy s vyspělou tržní ekonomikou, RZ = Rozvojové země, NRZ = Nejméně rozvinuté země, SNS = Společenství nezávislých států.

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: K. Polhová (ÚZEI)

9.2/03 - Vývoj komoditní skladby agrárního vývozu (mil. Kč)

KN	Komodita	2006	2007	2008	2009	2010	V roce 2010 z toho:						Meziroční index 2010/09
							EU 15		EU 12		EU 27		
							mil. Kč	%	mil. Kč	%	mil. Kč	%	
01	Živá zvířata	3 954,7	4 413,9	4 954,9	4 998,8	4 955,1	2 497,1	50,4	1 839,9	37,1	4 337,0	87,5	99,1
02	Maso a jedlé droby	2 723,9	3 461,1	4 050,2	3 867,2	4 263,5	889,9	20,9	3 165,9	74,2	4 055,8	95,1	110,2
03	Ryby, koryši a jiní vodní bezobratlovci	1 380,2	1 466,7	1 542,1	1 697,6	1 667,3	798,5	47,9	843,2	50,6	1 641,7	98,5	98,2
04	Mléko a mléčné výrobky; ptačí vejce; přír. med; jedlé výrobky živ. původu	12 374,2	15 692,7	14 672,4	12 839,9	13 532,5	7 084,6	52,4	4 843,8	35,7	11 928,4	88,1	105,4
05	Ostatní produkty živočišného původu	532,5	536,4	537,2	680,4	645,6	401,7	62,2	213,4	33,1	615,1	95,3	94,9
06	Dřeviny a jiné rostliny, hlízy, kořeny; řezané květiny a dekorativní zeleň	329,5	301,6	284,0	352,4	415,6	175,7	42,3	233,4	56,1	409,1	98,4	117,9
07	Zelenina, požívatelné rostliny, kořeny a hlízy	1 966,1	2 125,6	2 012,0	2 090,0	2 510,3	227,7	9,1	2 254,1	89,8	2 481,8	98,9	120,1
08	Jedlé ovoce a ořechy	2 554,2	2 430,9	2 357,6	2 413,6	2 991,4	458,1	15,3	2 511,7	84,0	2 969,8	99,3	123,9
09	Káva, čaj, maté a koření	1 139,9	1 364,2	1 321,9	1 487,7	1 835,9	987,2	53,8	795,0	43,3	1 782,2	97,1	123,4
10	Obiloviny	5 675,3	7 612,5	7 561,5	9 473,0	7 496,2	5 159,8	68,8	2 174,0	29,0	7 333,8	97,8	79,1
11	Mlýnské výrobky; slad; škroby; inulin; pšeničný lepek	2 085,5	2 844,8	3 236,2	3 203,1	2 636,9	706,8	26,8	1 442,8	54,7	2 149,6	81,5	82,3
12	Olejnatá a ostatní semena a plody; prům. a léčivé rostliny; sláma a pichliny	3 450,3	7 513,6	8 413,2	7 369,9	5 562,3	3 423,4	61,5	1 160,4	20,9	4 583,8	82,4	75,5
13	Šelak, gumy, pryskyřice a jiné rostlinné šťavy a výtažky	585,4	573,2	765,3	833,0	1 001,7	453,7	45,3	106,0	10,6	559,7	55,9	120,3
14	Rostlinné pletací materiály	5,2	3,3	4,8	4,5	7,4	3,4	45,9	4,0	54,1	7,4	100,0	164,4
15	Živočišné nebo rostlinné tuky a oleje	2 613,3	3 372,7	3 909,4	3 610,9	4 601,9	1 943,3	42,2	2 638,1	57,4	4 581,4	99,6	127,4
16	Přípravky z masa, ryb, koryšů, měkkýšů, apod.	1 781,2	2 346,1	2 724,5	3 127,3	3 147,1	363,9	11,6	2 747,4	87,3	3 111,3	98,9	100,6
17	Cukr a cukrovinky	6 830,0	5 086,6	5 683,4	5 230,6	5 766,3	3 201,4	55,5	1 754,3	30,4	4 955,7	85,9	110,2
18	Kakao a kakaové přípravky	3 122,8	3 701,7	4 067,9	3 639,1	3 739,5	1 689,7	45,2	1 974,9	52,8	3 664,6	98,0	102,8
19	Přípravky z obilovin, mouky, škrobu nebo mléka; jemné pečivo	3 744,1	4 677,0	5 636,0	5 645,1	6 104,9	2 337,2	38,3	3 418,8	56,0	5 756,0	94,3	108,1
20	Přípravky ze zeleniny, ovoce, ořechů nebo jiných částí rostlin	2 202,8	2 632,7	2 260,3	2 169,0	2 072,1	302,3	14,6	1 660,3	80,1	1 962,6	94,7	95,5
21	Různé potravinářské přípravky	6 081,1	8 078,1	8 947,3	9 386,6	8 305,1	3 212,2	38,7	4 051,3	48,8	7 263,5	87,5	88,5
22	Nápoje, lihové tekutiny a ocet	8 307,0	10 433,0	10 212,1	10 318,9	9 700,2	3 736,3	38,5	4 750,0	49,0	8 486,3	87,5	94,0
23	Zbytky a odpady v potravinářském průmyslu; připravené krmivo	3 112,6	4 048,5	4 707,6	3 948,1	5 502,5	2 374,8	43,2	2 696,4	49,0	5 071,2	92,2	139,4
24	Tabák a vyrobené tabákové náhražky	2 666,8	4 827,6	7 059,3	7 174,6	7 972,7	5 788,7	72,6	2 095,3	26,3	7 884,0	98,9	111,1
Celkem		79 218,6	99 544,6	106 920,8	105 561,2	106 433,9	48 217,3	45,3	49 374,5	46,4	97 591,8	91,7	100,8

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: K. Pohlová (ÚZEI)

9.2/04 - Vývoj komoditní skladby agrárního dovozu (mil. Kč)

KN	Komodita	2006	2007	2008	2009	2010	V roce 2010 z toho ¹⁾ :						Meziroční index 2010/09
							EU 15		EU 12		EU 27		
							mil. Kč	%	mil. Kč	%	mil. Kč	%	
01	Živá zvířata	1 038,3	1 030,6	1 490,4	1 932,1	1 802,5	1 399,5	77,6	380,6	21,2	1 780,1	98,8	93,3
02	Maso a jedlé droby	10 827,1	12 486,7	13 787,9	16 008,7	16 895,2	11 878,6	70,3	4 939,0	29,2	16 817,6	99,5	105,5
03	Ryby, koryši a jiní vodní bezobratlovci	2 006,1	2 138,1	2 332,2	2 347,0	2 416,8	1 480,0	61,2	338,1	14,0	1 818,1	75,2	103,0
04	Mléko a mléčné výrobky; ptačí vejce; přír. med; jedlé výrobky živ. původu	8 549,9	10 439,3	10 043,9	10 332,2	11 286,1	6 237,3	55,3	5 016,7	44,4	11 254,0	99,7	109,2
05	Ostatní produkty živočišného původu	1 071,8	1 178,9	1 159,7	1 253,8	1 286,7	851,6	66,2	206,2	16,0	1 057,8	82,2	102,6
06	Dřeviny a jiné rostliny, hlízy, kořeny; řezané květiny a dekorativní zeleň	2 644,0	3 013,1	3 116,9	3 290,9	3 287,5	3 082,8	93,8	132,4	4,0	3 215,2	97,8	99,9
07	Zelenina, poživatelinné rostliny, kořeny a hlízy	8 890,5	9 773,1	8 853,6	9 341,4	11 011,6	8 474,4	77,0	1 968,6	17,8	10 443,0	94,8	117,9
08	Jedlé ovoce a ořechy	10 686,9	11 287,7	11 530,8	11 017,4	12 335,3	9 827,0	79,7	1 328,2	10,7	11 155,2	90,4	112,0
09	Káva, čaj, maté a koření	2 737,8	3 281,6	3 287,3	3 483,0	3 702,0	1 229,4	33,2	1 400,4	37,8	2 629,8	71,0	106,3
10	Obiloviny	2 388,1	2 726,5	2 432,0	1 907,4	2 011,1	1 043,6	51,9	783,2	38,9	1 826,8	90,8	105,4
11	Mlýnské výrobky; slad; škroby; inulin; pšeničný lepek	677,0	1 120,6	1 118,1	1 109,0	1 137,2	590,7	51,9	519,9	45,8	1 110,6	97,7	102,5
12	Olejnátá a ostatní semena a plody; prům. a léčivé rostliny, sláma a plicniny	2 732,8	2 324,8	2 763,7	2 345,2	3 135,3	2 073,4	66,1	758,8	24,2	2 832,2	90,3	133,7
13	Šelak, gumy, pryskyřice a jiné rostlinné šťávy a výtažky	471,4	665,7	1 031,9	698,7	767,1	322,7	42,1	31,9	4,1	354,6	46,2	109,8
14	Rostlinné pletací materiály	286	30,1	32,6	38,9	45,8	22,9	50,0	2,0	4,4	24,9	54,4	117,7
15	Živočišné nebo rostlinné tuky a oleje	4 318,3	3 823,6	5 378,7	6 196,7	5 409,7	2 872,4	53,1	2 228,5	41,2	5 100,9	94,3	87,3
16	Přípravky z masa, ryb, koryšů, měkkýšů, apod.	3 124,2	4 152,7	4 233,0	4 429,8	4 248,7	2 287,2	53,8	1 646,7	38,8	3 933,9	92,6	95,9
17	Cukr a cukrovinky	3 850,7	5 086,0	3 788,9	3 800,1	4 170,1	1 932,7	46,3	2 102,4	50,5	4 035,1	96,8	109,7
18	Kakao a kakaové přípravky	5 686,9	6 308,4	6 068,5	6 167,3	6 569,1	4 337,6	66,0	2 132,4	32,5	6 470,0	98,5	106,5
19	Přípravky z obilovin, mouky, škrobu nebo mléka; jemné pečivo	6 923,0	8 031,6	8 734,7	9 004,1	9 187,4	5 403,7	58,8	3 521,1	38,3	8 924,8	97,1	102,0
20	Přípravky ze zeleniny, ovoce, ořechů nebo jiných částí rostlin	5 380,9	6 559,3	6 548,5	6 033,9	6 170,5	3 578,5	58,0	1 930,2	31,3	5 508,7	89,3	102,3
21	Různé potravinářské přípravky	8 764,3	10 390,8	10 516,5	9 782,6	9 743,6	5 160,3	53,0	3 585,2	36,8	8 745,5	89,8	99,6
22	Nápoje, lihové tekutiny a ocet	7 878,3	9 207,2	9 538,8	9 639,5	9 500,8	6 022,8	63,4	2 855,7	30,1	8 878,5	93,5	98,6
23	Zbytky a odpady v potravinářském průmyslu; připravené krmivo	7 112,1	7 863,6	8 792,5	8 431,9	8 485,1	6 596,1	77,7	1 271,6	15,0	7 867,6	92,7	100,6
24	Tabák a vyrobené tabákové náhražky	5 445,3	6 598,4	3 407,4	4 445,2	5 062,6	2 738,5	54,1	1 571,2	31,0	4 309,7	85,1	113,9
Celkem		113 234,3	129 518,4	129 988,4	133 036,8	139 667,8	89 443,7	64,0	40 650,6	29,1	130 094,3	93,1	105,0

¹⁾ Dovoz je sledován podle země odeslání.

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: K. Pohlová (ÚZEI)

9.2/05 - Vývoj komoditní skladby bilance agrárního zahraničního obchodu ČR (mil. Kč)

KN	Komodita	2006	2007	2008	2009	2010	V roce 2010 z toho:			Meziroční index 2010/09
							EU 15	EU 12	EU 27	
01	Živá zvířata	2 916,4	3 383,3	3 464,5	3 066,7	3 152,6	1 097,6	1 459,3	2 556,9	102,8
02	Maso a jedlé droby	-8 103,2	-9 025,6	-9 737,7	-12 141,5	-12 631,7	-10 988,7	-1 773,1	-12 761,8	104,0
03	Ryby, koryši a jiní vodní bezobratlovci	-625,9	-671,4	-790,1	-649,4	-749,5	-681,5	505,1	-176,4	115,4
04	Mléko a mléčné výrobky; ptačí vejce; přír. med; jedlé výrobky živ. původu	3 824,3	5 253,4	4 628,5	2 507,7	2 246,4	847,3	-172,9	674,4	89,6
05	Ostatní produkty živočišného původu	-539,3	-642,5	-622,5	-573,4	-641,1	-449,9	7,2	-442,7	111,8
06	Dřeviny a jiné rostliny, hlízy, kořeny; řezané květiny a dekorativní zelen	-2 314,5	-2 711,4	-2 832,9	-2 938,5	-2 871,9	-2 907,1	101,0	-2 806,1	97,7
07	Zelenina, požitelné rostliny, kořeny a hlízy	-6 924,4	-7 647,5	-6 841,6	-7 251,4	-8 501,3	-8 246,7	285,5	-7 961,2	117,2
08	Jedlé ovoce a ořechy	-8 132,7	-8 856,8	-9 173,2	-8 603,8	-9 343,9	-9 368,9	1 183,5	-8 185,4	108,6
09	Káva, čaj, maté a koření	-1 597,9	-1 917,4	-1 965,4	-1 995,3	-1 866,1	-242,2	-605,4	-847,6	93,5
10	Obiloviny	3 287,2	4 886,0	5 129,5	7 565,6	5 485,1	4 116,2	1 390,8	5 507,0	72,5
11	Mlýnské výrobky; slad; škroby; inulin; pšeničný lepek	1 408,5	1 724,2	2 118,1	2 094,1	1 499,7	116,1	922,9	1 039,0	71,6
12	olejnatá a ostatní semena a plody; prům. a léčivé rostliny; sláma a píce	717,5	5 188,8	5 649,5	5 024,7	2 427,0	1 350,0	401,6	1 751,6	48,3
13	Šelak, gumy, pryskyřice a jiné rostlinné šťavy a výtažky	114,0	-92,5	-266,6	134,3	234,6	131,0	74,1	205,1	174,7
14	Rostlinné pletací materiály	-23,4	-26,8	-27,8	-34,4	-38,4	-19,5	2,0	-17,5	111,6
15	Živočišné nebo rostlinné tuky a oleje	-1 705,0	-450,9	-1 469,3	-2 585,8	-807,8	-929,1	409,6	-519,5	31,2
16	Přípravky z masa, ryb, koryšů, měkkýšů, apod.	-1 343,0	-1 806,6	-1 508,5	-1 302,5	-1 101,6	-1 923,3	1 100,7	-822,6	84,6
17	Cukr a cukrovinky	2 979,3	0,6	1 894,5	1 430,5	1 596,2	1 268,7	-348,1	920,6	111,6
18	Kakao a kakaové přípravky	-2 564,1	-2 606,7	-2 000,6	-2 528,2	-2 829,6	-2 647,9	-157,5	-2 805,4	111,9
19	Přípravky z obilovin, mouky, škrobu nebo mléka; jemné pečivo	-3 178,9	-3 354,6	-3 098,7	-3 359,0	-3 082,5	-3 066,5	-102,3	-3 168,8	91,8
20	Přípravky ze zeleniny, ovoce, ořechů nebo jiných částí rostlin	-3 178,1	-3 926,6	-4 288,2	-3 864,9	-4 098,5	-3 276,2	-269,9	-3 546,1	106,0
21	Různé potravinářské přípravky	-2 683,2	-2 312,7	-1 569,2	-396,0	-1 438,5	-1 948,1	466,1	-1 482,0	363,3
22	Nápoje, lihové tekutiny a ocet	428,7	1 225,8	673,3	679,4	199,4	-2 286,5	1 894,3	-392,2	29,3
23	Zbytky a odpady v potravinářském průmyslu; připravené krmivo	-3 999,5	-3 815,1	-4 084,9	-4 483,8	-2 982,6	-4 221,2	1 424,8	-2 796,4	66,5
24	Tabák a vyrobené tabákové náhražky	-2 778,5	-1 770,8	3 651,9	2 729,4	2 910,1	3 050,2	524,1	3 574,3	106,6
24	Tabák a vyrobené tabákové náhražky	-34 015,7	-29 973,8	-23 067,6	-27 475,6	-33 233,9	-41 226,4	8 723,9	-32 502,5	121,0
Cellkem										

Pramen: ČSÚ

Zpracovali: K. Polhová (ÚZEI)

9.2/06 - Vývoj agrárního zahraničního obchodu ČR s jednotlivými členskými zeměmi EU 15 (mil. Kč)

Rok	Vývoz															Celkem
	AT	BE	DE	DK	ES	FI	FR	GB	GR	IE	IT	LU	NL	PT	SE	
2006	4 035,0	1 202,5	18 409,5	481,6	667,1	277,3	1 637,8	2 107,3	472,5	128,7	2 674,0	3,6	1 659,7	30,0	621,3	34 407,6
2007	4 717,0	1 290,7	24 252,0	588,4	749,0	619,4	2 074,5	2 796,3	409,2	149,1	3 590,6	3,3	2 267,7	54,8	853,1	44 415,0
2008	5 609,5	1 352,3	23 145,6	701,0	637,8	765,8	2 130,4	3 495,5	393,9	213,2	6 957,1	4,3	2 122,0	58,0	1 214,4	48 800,8
2009	5 656,7	1 574,4	23 614,4	702,4	680,4	657,0	2 649,4	3 733,2	355,4	367,4	7 382,3	11,1	1 913,2	77,6	1 358,9	50 733,6
2010	6 489,2	1 670,5	20 881,0	790,7	878,1	369,4	2 832,0	3 137,2	272,9	462,1	7 338,5	36,3	1 838,9	120,1	1 100,6	48 217,3
	Dovoz ¹⁾															
2006	5 955,0	3 680,9	27 971,7	1 802,8	5 569,1	414,0	4 281,8	1 480,1	1 036,5	559,9	6 290,6	26,9	10 566,4	115,9	543,4	70 294,8
2007	6 381,9	4 443,5	33 986,0	2 010,5	5 784,2	386,3	5 250,6	1 611,9	956,6	916,2	7 293,7	48,7	12 955,1	200,4	664,6	82 890,1
2008	6 726,7	4 063,7	33 907,5	2 069,2	5 847,5	221,1	5 013,6	1 683,6	1 242,1	734,9	7 103,1	12,1	13 374,0	650,0	763,4	83 412,5
2009	6 939,7	4 444,8	33 900,1	2 200,3	6 224,1	233,5	5 646,9	1 617,4	950,5	1 038,2	6 774,3	17,7	13 326,9	1 014,5	704,9	85 033,9
2010	6 960,6	5 296,5	35 416,1	2 198,7	6 279,3	212,0	6 050,6	1 763,4	1 112,1	1 034,5	7 361,7	28,7	13 994,1	881,7	853,7	89 443,7
	Balance															
2006	-1 920,0	-2 478,4	-9 562,2	-1 321,2	-4 902,0	-136,7	-2 644,0	627,2	-564,0	-431,2	-3 616,6	-23,3	-8 906,7	-85,9	77,9	-35 887,2
2007	-1 664,9	-3 152,8	-9 734,0	-1 422,1	-5 035,2	233,1	-3 176,1	1 184,4	-547,4	-767,1	-3 703,1	-45,4	-10 687,4	-145,6	188,5	-38 475,1
2008	-1 117,2	-2 711,4	-10 761,9	-1 368,2	-5 209,7	544,7	-2 883,2	1 811,9	-848,2	-521,7	-146,0	-7,8	-11 252,0	-592,0	451,0	-34 611,7
2009	-1 283,0	-2 870,4	-10 285,7	-1 497,9	-5 543,7	423,5	-2 997,5	2 115,8	-595,1	-670,8	608,0	-6,6	-11 413,7	-936,9	654,0	-34 300,3
2010	-471,4	-3 626,0	-14 535,1	-1 408,0	-5 401,2	157,4	-3 218,6	1 373,8	-839,2	-572,4	-23,2	7,6	-12 155,2	-761,6	246,9	-41 226,4

¹⁾ Dovoz je sledován podle země odeslání.²⁾ AT - Rakousko, BE - Belgie, DE - Německo, DK - Dánsko, ES - Španělsko, FI - Finsko, FR - Francie, GB - V. Británie, GR - Řecko, IE - Irsko, IT - Itálie, LU - Lucembursko, NL - Nizozemsko, PT - Portugalsko, SE - Švédsko.

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: K. Polhová (ÚZEI)

9.2/07 - Vývoj agrárního zahraničního obchodu ČR s jednotlivými členskými zeměmi EU 12 (mil. Kč)

Rok	Vývoz										
	BG	CY	EE	HU	LT	LV	MT	PL	RO	SI	SK
2006	350,9	19,0	152,3	3 733,2	358,3	353,6	6,3	8 412,7	1 184,6	578,5	20 782,3
2007	531,4	18,8	140,6	4 533,6	540,2	217,4	6,0	10 844,0	2 146,0	550,4	27 036,7
2008	442,4	12,9	135,6	5 069,2	559,3	199,3	4,6	11 883,2	1 957,2	572,6	28 887,7
2009	394,9	15,7	124,6	4 662,6	495,0	322,0	30,3	10 376,1	2 114,6	601,2	27 912,8
2010	628,6	35,0	116,1	4 465,7	597,5	236,7	18,3	10 482,3	1 818,8	905,5	30 070,1
	Dovoz ¹⁾										
2006	284,6	75,8	98,4	4 262,6	266,0	106,3	2,7	16 306,4	136,1	82,1	12 678,8
2007	306,3	60,7	90,9	5 006,9	351,3	104,6	4,6	16 809,4	502,0	114,3	13 838,8
2008	386,5	51,7	84,3	4 807,8	178,7	107,4	1,3	17 029,2	538,4	111,3	13 362,3
2009	320,9	35,0	79,0	4 981,1	204,1	106,4	0,1	19 694,7	536,4	154,1	13 098,4
2010	434,7	37,9	77,9	5 427,8	215,7	98,5	0,0	20 363,1	661,3	167,3	13 166,3
	Balance										
2006	66,3	-56,8	53,9	-529,4	92,3	247,3	3,6	-7 893,7	1 048,5	496,4	8 103,5
2007	225,1	-41,9	49,7	-473,3	188,9	112,8	1,4	-5 965,4	1 644,0	436,1	13 197,9
2008	55,9	-38,8	51,3	261,4	380,6	91,9	3,3	-5 146,0	1 418,8	461,3	15 525,4
2009	74,0	-19,3	45,6	-318,5	290,9	215,6	30,2	-9 318,6	1 578,2	447,1	14 814,4
2010	193,9	-2,9	38,2	-962,1	381,8	138,2	18,3	-9 880,8	1 157,5	738,2	16 903,8
											8 723,9

¹⁾ Dovoz je sledován podle země odeslání.²⁾ BG - Bulharsko, CY - Kypř, EE - Estonsko, HU - Maďarsko, LT - Litva, LV - Lotyšsko, MT - Malta, PL - Polsko, RO - Rumunsko, SI - Slovinsko a SK - Slovensko.

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: K. Polhová (ÚZEI)

10.1/01 - SZÚ - Celková produkce - rostlinná výroba v základních cenách (mil. Kč)

Kód	Ukazatel	Základní běžné ceny					Základní stálé ceny roku 2000				
		2006	2007	2008	2009 ¹⁾	2010 ²⁾	2006	2007	2008	2009 ¹⁾	2010 ²⁾
01	OBILOVINY (VČETNĚ OSIVA)	18 973	30 612	26 433	18 777	21 611	19 904	22 530	26 226	24 367	21 343
01.1	Pšenice a špalda	10 604	16 825	13 646	10 078	13 316	11 193	12 540	14 667	13 631	12 981
01.1/1	Pšenice měkká a špalda	10 604	16 825	13 646	10 078	13 316	11 193	12 540	14 667	13 631	12 981
01.1/2	Pšenice tvrdá (durum)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
01.2	Žito a ozimé směsky	248	742	672	386	379	194	475	561	465	308
01.3	Ječmen	5 481	8 077	8 520	5 281	4 541	5 590	5 758	6 728	5 958	4 707
01.4	Oves a letní směsky	385	570	452	370	316	371	399	393	416	339
01.5	Kukuřice na zrno	1 921	3 717	2 514	2 263	2 557	2 229	2 839	3 276	3 377	2 606
01.6	Rýže	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
01.7	Ostatní obiloviny	334	682	629	398	502	328	519	602	520	402
02	TECHNICKÉ PLODINY	13 145	14 518	16 426	13 508	13 489	12 282	12 314	12 768	13 454	12 187
02.1	Výsev olejnin a olejnaté plodiny (včetně osiva)	7 992	10 158	11 778	9 203	9 863	7 444	7 829	8 447	8 989	7 849
02.2	Luskoviny (včetně osiva)	308	323	357	314	361	365	270	216	281	258
02.4	Cukrová řepa	3 273	2 466	2 267	2 254	2 149	3 041	2 800	2 795	2 944	2 970
02.5	Ostatní technické plodiny	1 573	1 571	2 023	1 737	1 117	1 432	1 415	1 310	1 241	1 110
03	KRMNÉ PLODINY	7 383	8 785	8 905	9 020	8 768	8 163	7 743	8 150	8 276	8 171
04	ZELENINA A ZAHRADNICKÉ VÝROBKÝ	4 555	4 595	4 853	4 846	4 870	3 796	3 670	3 904	3 948	3 700
04.1	Čerstvá zelenina	1 614	1 614	1 474	1 363	1 342	1 304	1 314	1 337	1 362	1 054
04.2	Sazenice a květiny	2 941	2 981	3 378	3 483	3 527	2 492	2 356	2 567	2 586	2 646
05	BRAMBORY (VČETNĚ SADBY)	2 922	4 429	2 630	2 490	2 294	2 921	3 491	3 277	3 226	2 803
06	OVOCE	1 507	1 606	1 646	1 251	1 040	1 383	1 340	1 509	1 514	1 011
06.1	Čerstvé ovoce	1 507	1 606	1 646	1 251	1 040	1 383	1 340	1 509	1 514	1 011
07	VÍNO	504	1 311	1 022	709	659	543	1 157	1 148	803	536
09	OSTATNÍ ROSTLINNÉ VÝROBKÝ	497	546	595	449	747	470	503	490	371	638
10	ROSTLINNÁ PRODUKCE (01 AŽ 09)	49 484	66 401	62 509	51 051	53 477	49 462	52 747	57 472	55 960	50 388

10.1/02 - SZÚ - Celková produkce - živočišná produkce a ostatní zemědělské činnosti v základních cenách (mil. Kč)

Kód	Ukazatel	Základní běžné ceny					Základní stálé ceny roku 2000				
		2006	2007	2008	2009 ¹⁾	2010 ²⁾	2006	2007	2008	2009 ¹⁾	2010 ²⁾
11	ZVÍŘATA	25 752	25 880	27 072	23 805	20 019	25 760	26 775	26 759	24 213	22 869
11.1	Skot	7 885	7 757	7 644	7 443	5 914	5 820	5 896	6 334	6 274	5 920
11.2	Prasata	11 997	11 741	11 865	9 890	8 928	13 630	14 626	13 506	11 455	11 618
11.3	Lichokopytníci	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
11.4	Ovce a kozy	100	91	62	57	48	82	45	45	53	79
11.5	Drůbež	5 682	6 213	7 420	6 325	5 038	6 134	6 130	6 796	6 353	5 174
11.6	Ostatní zvířata	88	79	81	90	90	93	78	78	78	78
12	ŽIVOČIŠNÉ VÝROBKÝ	22 043	23 270	25 345	18 442	20 494	22 209	22 288	22 846	22 636	21 461
12.1	Mléko	20 174	21 123	22 893	16 134	18 459	19 858	19 775	20 118	20 030	19 043
12.2	Vejce	1 840	2 126	2 429	2 284	1 998	2 314	2 482	2 705	2 576	2 387
12.3	Ostatní živočišné výrobky	30	22	23	24	37	37	31	23	30	31
13	ŽIVOČIŠNÁ PRODUKCE (11+12)	47 795	49 151	52 417	42 247	40 513	47 969	49 063	49 605	46 849	44 331
14	PRODUKCE ZEMĚDĚLSKÝCH VÝROBKŮ (10+13)	97 279	115 552	114 926	93 298	93 991	97 431	101 810	107 077	102 808	94 719
15	PRODUKCE ZEMĚDĚLSKÝCH SLUŽEB	2 346	2 327	2 657	2 602	2 597	1 261	1 257	1 395	1 312	1 301
16	ZEMĚDĚLSKÁ PRODUKCE (14+15)	99 626	117 879	117 582	95 900	96 588	98 692	103 067	108 472	104 120	96 019
17	NEZEMĚDĚLSKÉ VEDLEJŠÍ ČINNOSTI (NEODDĚLITELNÉ)	2 640	2 304	2 194	1 783	1 876	2 768	2 054	2 198	2 057	1 874
17.1	Zpracování zemědělských výrobků	2 378	1 943	1 815	1 399	1 486	2 537	1 737	1 873	1 722	1 530
17.2	Ostatní neoddělitelné vedlejší činnosti (zboží a služby)	261	361	379	384	390	232	317	326	335	344
18	PRODUKCE ZEMĚDĚLSKÉHO ODVĚTVÍ (16+17)	102 265	120 182	119 776	97 683	98 464	101 461	105 121	110 670	106 177	97 893

¹⁾ Semidefinitivní údaje.²⁾ Předběžné údaje.Pramen: ČSÚ - odbor statistiky zemědělství, lesnictví a životního prostředí - [http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/tab_7_souhrnny_zemedelsky_ucet/\\$File/c-2107-10.xls](http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/tab_7_souhrnny_zemedelsky_ucet/$File/c-2107-10.xls)

Zpracoval: H. Gregorová (ČSÚ)

I 0.1/03 - SZÚ - Důchod ze zemědělské činnosti v základních cenách (mil. Kč)

Kód	Ukazatel	Základní běžné ceny					Základní stálé ceny roku 2000				
		2006	2007	2008	2009 ¹⁾	2010 ²⁾	2006	2007	2008	2009 ¹⁾	2010 ²⁾
18	PRODUKCE ZEMĚDĚLSKÉHO ODVĚTVÍ	102 265	120 182	119 776	97 683	98 464	101 461	105 121	110 670	106 177	97 893
19	MEZISPOTŘEBA CELKEM	73 795	86 633	88 908	78 779	75 664	70 189	74 518	72 859	69 851	66 695
20	HRUBÁ PŘIDANÁ HODNOTA V ZÁKLADNÍCH CENÁCH (18-19)	28 470	33 550	30 869	18 904	22 800	31 271	30 603	37 811	36 326	31 198
21	SPOTŘEBA FIXNÍHO KAPITÁLU	13 501	14 181	14 610	14 704	14 749	11 909	12 247	12 442	12 414	12 561
22	ČISTÁ PŘIDANÁ HODNOTA V ZÁKLADNÍCH CENÁCH (20-21)	14 970	19 369	16 259	4 200	8 051	19 362	18 356	25 370	23 912	18 637
23	NÁHRADY ZAMĚŠTNANČŮM	23 626	24 362	26 056	24 636	23 303	-	-	-	-	-
24	OSTATNÍ DANĚ NA VÝROBU ³⁾	1 464	1 397	1 192	1 265	1 364	-	-	-	-	-
25	OSTATNÍ DOTACE NA VÝROBU	21 123	20 647	25 576	28 658	27 171	-	-	-	-	-
26	DŮCHOD Z FAKTORŮ (22-24+25)	34 628	38 618	40 642	31 593	33 858	-	-	-	-	-
27	ČISTÝ PROVOZNÍ PŘEBYTEK/SMÍŠENÝ DŮCHOD (26-23)	11 003	14 256	14 586	6 957	10 555	-	-	-	-	-
28	PŘEDEPSANÉ PACHTOVNÉ A OSTATNÍ NÁJEMNÉ Z NEMOVITOSTÍ	3 245	3 472	3 611	3 900	3 822	-	-	-	-	-
29	NAKLADOVÉ ÚROKY	1 568	1 434	1 444	1 141	1 148	-	-	-	-	-
30	VÝNOSOVÉ ÚROKY	645	660	611	668	655	-	-	-	-	-
31	PODNIKATELSKÝ DŮCHOD (26-23-28-29+30)	6 835	10 009	10 143	2 585	6 240	-	-	-	-	-

I 0.1/04 - SZÚ - Kapitálový účet v základních cenách (mil. Kč)

Kód	Ukazatel	Základní běžné ceny					Základní stálé ceny roku 2000				
		2005	2006	2007	2008	2009 ¹⁾	2005	2006	2007	2008	2009 ¹⁾
32	HTFK ZEMĚDĚLSKÝCH VÝROBKŮ	4 433	4 317	4 145	3 185	2 841	4 457	4 447	4 243	3 051	3 200
32.1	HTFK Výsadby	172	196	172	215	198	123	128	106	115	116
32.2	HTFK Zvířata	4 261	4 121	3 973	2 970	2 643	4 335	4 320	4 137	2 936	3 084
33	HTFK NEZEMĚDĚLSKÝCH VÝROBKŮ	9 739	10 397	11 540	13 927	8 860	8 912	9 322	10 306	12 326	7 662
33.1	HTFK Stroje a zařízení	6 844	6 277	7 423	9 043	5 109	6 440	5 904	7 019	8 598	4 826
33.2	HTFK Budovy	2 883	4 104	4 098	4 850	3 730	2 462	3 403	3 271	3 698	2 819
33.3	Ostatní HTFK	12	16	19	34	21	10	15	16	30	17
34	HRUBÁ TVORBA FIXNÍHO KAPITÁLU (BEZ ODEČITATELNÉ DPH) (32+33)	14 172	14 714	15 685	17 112	11 701	13 370	13 769	14 550	15 377	10 862
35	ČISTÁ TVORBA FIXNÍHO KAPITÁLU (BEZ ODEČITATELNÉ DPH) (34-21)	1 180	1 213	1 504	2 502	-3 003	1 700	1 860	2 303	2 935	-1 552
36	ZMĚNA STAVU ZÁSOB	-1 314	-1 938	725	3 103	-648	-1 486	-2 218	544	2 616	-907
37	KAPITÁLOVÉ TRANSFERY	1 440	1 171	1 177	1 366	2 159	1 093	981	916	1 200	1 222
37.1	Investiční dotace	920	790	812	1 200	1 890	699	662	633	1 054	1 070
37.2	Ostatní kapitálové transfery	520	380	364	166	269	395	319	283	146	152

¹⁾ Semidefinitivní údaje.²⁾ Předběžné údaje.³⁾ Daně investiční v ČR neexistují.

Pramen: ČSÚ - odbor statistiky zemědělství, lesnictví a životního prostředí - [http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/tidob_7_souhrny_zemedselsky_ucet/\\$File/c210710.xls](http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/tidob_7_souhrny_zemedselsky_ucet/$File/c210710.xls)
 Zpracoval: H. Gregorová (ČSÚ)

10.2/01 - Výsledky hospodaření podniků podle právní formy

Ukazatel	MJ	Fyzické osoby		Právnícké osoby		Celkem	
		2008	2009	2008	2009	2008	2009
Strukturální ukazatele							
Vstup pracovní síly	AWU/100 ha	2,4	2,5	3,2	3,1	3,0	3,0
Využívaná zemědělská půda	ha/podnik	82,9	83,3	991,6	1 009,9	234,3	237,6
z toho - obiloviny	%	46,5	42,2	43,4	43,6	45,4	44,4
- ostatní polní plodiny	%	14,7	16,8	18,0	18,6	17,5	18,7
- krmné plodiny	%	37,1	38,8	37,0	35,9	35,5	35,1
Pronajatá využívaná zem. půda	%	67,4	66,4	93,6	92,9	86,3	85,6
Počet dobytčích jednotek	DJ/100 ha	25,8	26,9	42,4	41,6	38,4	38,1
z toho - dojnice	DJ/100 ha	4,9	4,5	14,2	14,6	12,0	12,3
- ostatní skot	DJ/100 ha	16,1	17,5	17,4	17,5	17,0	17,4
- ovce a kozy	DJ/100 ha	0,8	0,9	0,1	0,3	0,3	0,4
- prasata	DJ/100 ha	3,1	2,7	9,0	7,2	7,6	6,2
- drůbež	DJ/100 ha	0,3	0,7	1,6	1,9	1,3	1,7
Intenzita chovu přežvýkavců	DJ/ha ¹⁾	0,6	0,6	0,8	0,9	0,8	0,8
Ukazatele standardního výstupu EU							
Celková produkce	Kč/ha	22 363	19 667	33 507	28 701	30 752	26 259
Produkce rostlinné výroby	Kč/ha	16 581	13 696	19 153	15 797	18 479	15 019
Produkce živočišné výroby	Kč/ha	5 100	4 781	12 137	10 467	10 456	9 148
Ostatní produkce	Kč/ha	683	1 190	2 216	2 438	1 817	2 092
Celkové náklady	Kč/ha	23 868	23 313	39 758	37 824	35 663	33 851
Výrobní spotřeba	Kč/ha	17 137	16 489	26 250	24 285	24 022	22 262
Provozní dotace a podpory celkem	Kč/ha	8 532	8 519	8 312	8 640	8 287	8 437
- Top Up a ostatní dotace na výrobu	Kč/ha	4 566	3 810	4 378	3 995	4 325	3 768
- environmentální dotace	Kč/ha	1 567	1 561	1 172	1 263	1 220	1 213
- dotace na LFA	Kč/ha	1 013	434	749	529	757	443
- ostatní platby na rozvoj venkova	Kč/ha	58	36	112	28	103	30
- dotace na výrobní spotřebu	Kč/ha	508	535	622	647	605	630
- dotace na externí faktory	Kč/ha	162	176	137	130	149	147
- jednotná platba na plochu	Kč/ha	3 052	3 696	3 053	3 694	3 058	3 695
Daně a poplatky	Kč/ha	285	218	405	311	375	291
Hrubá přidaná hodnota	Kč/ha	13 473	11 479	15 164	12 745	14 642	12 143
Odpisy	Kč/ha	4 180	4 140	3 002	3 212	3 421	3 526
Čistá přidaná hodnota	Kč/ha	9 294	7 339	12 162	9 533	11 222	8 616
Mzdové náklady	Kč/ha	1 373	1 447	8 713	8 368	6 647	6 385
Pachtovné	Kč/ha	815	821	1 327	1 452	1 125	1 194
Nákladové úroky	Kč/ha	364	416	467	508	448	483
Dotace investiční	Kč/ha	160	471	286	404	254	452
Důchod ze zemědělské činnosti	Kč/ha	6 902	5 126	1 942	-390	3 256	1 007
x							
Aktiva celkem	Kč/ha	67 273	68 709	83 853	89 910	80 333	84 825
Stálá aktiva	Kč/ha	53 322	55 412	59 431	65 398	58 817	63 703
Oběžná aktiva	Kč/ha	13 951	13 298	24 422	24 512	21 517	21 122
Vlastní kapitál	Kč/ha	60 716	61 076	60 697	65 631	61 590	65 022
Cizí zdroje	Kč/ha	6 557	7 634	23 155	24 279	18 743	19 803
ČPH / AWU	tis. Kč/AWU	382,4	289,4	383,0	302,9	374,9	290,1
Důchod ze zemědělské činnosti/FWU	tis. Kč/FWU	364,9	266,6	x	x	x	x
Výrobní spotřeba/celková produkce	%	76,63	83,84	78,34	84,61	78,11	84,78
Obrat celkových aktiv ²⁾	x	0,33	0,29	0,40	0,32	0,38	0,31
Míra zadluženosti ³⁾	%	9,75	11,11	27,61	27,00	23,33	23,35
Výnosnost celkového kapitálu ⁴⁾	%	10,26	7,46	2,32	-0,43	4,05	1,19

¹⁾ Intenzita chovu přežvýkavců je kalkulována na hektar krmných plodin.²⁾ Obrat celkových aktiv = celková produkce / aktiva celkem (%)³⁾ Míra zadluženosti = cizí zdroje / aktiva celkem (%)⁴⁾ Výnosnost celkového kapitálu = důchod ze zemědělské činnosti / aktiva celkem (%)

Pramen: Zemědělská účetní datová síť FADN CZ

Zpracoval: J. Špička (ÚZEI)

10.2/02 - Výsledky hospodaření podniků podle LFA

Ukazatel	MJ	Převažující horské LFA (H) ¹⁾		Převažující ostatní LFA (O) ²⁾		Převážně mimo LFA (N) ³⁾		Celkem	
		2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009
Strukturální ukazatele									
Vstup pracovní síly	AWU/100 ha	2,4	2,4	2,8	2,8	3,2	3,1	3,0	3,0
Využívaná zemědělská půda	ha/podnik	250,0	247,8	206,5	231,1	241,6	237,8	234,3	237,6
z toho - obiloviny	%	14,4	13,9	36,1	35,4	54,7	53,3	45,4	44,4
- ostatní polní plodiny	%	4,3	3,9	13,5	13,1	21,5	23,4	17,5	18,7
- krmné plodiny	%	81,1	81,6	50,2	51,2	21,4	20,7	35,5	35,1
Pronajatá využívaná zem. půda	%	77,9	75,7	84,4	84,9	88,7	87,7	86,3	85,6
Počet dobytčích jednotek	DJ/100 ha	47,9	47,1	45,5	46,5	34,1	33,6	38,4	38,1
z toho - dojnice	DJ/100 ha	12,7	11,6	14,2	14,7	11,2	11,6	12,0	12,3
- ostatní skot	DJ/100 ha	29,9	30,6	23,5	24,1	12,2	12,6	17,0	17,4
- ovce a kozy	DJ/100 ha	1,0	1,5	0,6	0,8	0,1	0,1	0,3	0,4
- prasata	DJ/100 ha	2,3	2,0	5,5	4,5	9,4	7,5	7,6	6,2
- drůbež	DJ/100 ha	1,6	0,9	1,3	2,2	1,2	1,6	1,3	1,7
Intenzita chovu přežvýkavců	DJ/ha ⁴⁾	0,5	0,5	0,8	0,8	1,1	1,1	0,8	0,8
Ukazatele standardního výstupu EU									
Celková produkce	Kč/ha	18 177	15 318	25 829	22 872	34 938	29 517	30 752	26 259
Produkce rostlinné výroby	Kč/ha	6 501	5 542	12 906	10 565	22 753	18 336	18 479	15 019
Produkce živočišné výroby	Kč/ha	10 280	8 305	11 505	10 545	10 153	8 859	10 456	9 148
Ostatní produkce	Kč/ha	1 397	1 471	1 418	1 762	2 033	2 322	1 817	2 092
Celkové náklady	Kč/ha	25 895	23 688	31 447	30 532	39 041	36 933	35 663	33 851
Výrobní spotřeba	Kč/ha	17 093	15 347	21 639	20 502	26 222	24 198	24 022	22 262
Provozní dotace a podpory celkem	Kč/ha	11 877	11 344	8 821	8 922	7 375	7 707	8 287	8 437
- Top Up a ostatní dotace na výrobu	Kč/ha	7 898	6 655	4 817	4 230	3 430	3 049	4 325	3 768
- environmentální dotace	Kč/ha	2 914	3 126	1 631	1 627	738	701	1 220	1 213
- dotace na LFA	Kč/ha	2 900	1 658	1 155	698	187	120	757	443
- ostatní platby na rozvoj venkova	Kč/ha	5	8	2	68	156	22	103	30
- dotace na výrobní spotřebu	Kč/ha	402	388	524	540	672	707	605	630
- dotace na externí faktory	Kč/ha	102	101	151	168	158	149	149	147
- jednotná platba na plochu	Kč/ha	3 048	3 695	3 069	3 689	3 056	3 697	3 058	3 695
Daně a poplatky	Kč/ha	209	156	319	207	427	345	375	291
Hrubá příd. hodnota	Kč/ha	12 753	11 158	12 692	11 085	15 664	12 681	14 642	12 143
Odpisy	Kč/ha	2 700	2 605	2 879	3 064	3 745	3 858	3 421	3 526
Čistá příd. hodnota	Kč/ha	10 053	8 553	9 813	8 021	11 919	8 823	11 222	8 616
Mzdové náklady	Kč/ha	5 134	4 654	5 721	5 628	7 259	6 972	6 647	6 385
Pachtovné	Kč/ha	582	663	728	831	1 365	1 417	1 125	1 194
Nákladové úroky	Kč/ha	386	420	479	508	450	487	448	483
Dotace investiční	Kč/ha	168	58	222	529	282	505	254	452
Důchod ze zemědělské činnosti	Kč/ha	4 119	2 875	3 105	1 584	3 127	451	3 256	1 007
x									
Aktiva celkem	Kč/ha	63 853	65 312	73 196	76 682	86 041	91 321	80 333	84 825
Stálá aktiva	Kč/ha	48 527	50 016	55 010	59 360	62 170	67 813	58 817	63 703
Oběžná aktiva	Kč/ha	15 326	15 296	18 185	17 322	23 871	23 507	21 517	21 122
Vlastní kapitál	Kč/ha	48 845	51 423	56 943	59 051	65 722	69 645	61 590	65 022
Cizí zdroje	Kč/ha	15 008	13 889	16 253	17 631	20 319	21 675	18 743	19 803
ČPH / AWU	tis. Kč/AWU	418,7	355,0	351,2	290,7	374,8	280,1	374,9	290,1
Výrobní spotřeba/celková produkce	%	94,03	100,19	83,78	89,64	75,05	81,98	78,11	84,78
Obrat celkových aktiv ⁵⁾	x	0,28	0,23	0,35	0,30	0,41	0,32	0,38	0,31
Míra zadluženosti ⁶⁾	%	23,50	21,27	22,20	22,99	23,62	23,74	23,33	23,35
Výnosnost celkového kapitálu ⁷⁾	%	6,45	4,40	4,24	2,07	3,63	0,49	4,05	1,19

¹⁾ Více než 50 % z. p. v H.²⁾ Více než 50 % z. p. v O a S, pokud H bude menší než 50 %.³⁾ Více než 50 % z. p. mimo LFA.⁴⁾ Intenzita chovu přežvýkavců je kalkulována na hektar krmných plodin.⁵⁾ Obrat celkových aktiv = celková produkce / aktiva celkem (%)⁶⁾ Míra zadluženosti = cizí zdroje / aktiva celkem (%)⁷⁾ Výnosnost celkového kapitálu = důchod ze zemědělské činnosti / aktiva celkem (%)

Pramen: Zemědělská účetní datová síť FADN CZ

Zpracoval: J. Špička (ÚZEI)

10.2/03 - Výsledky hospodaření podniků podle výrobního zaměření

Ukazatel	MJ	Polní výroba		Trvalé kultury		Produkce mléka		Chov skotu		Smíšená výroba		Celkem		Jednotky	Chov prasat a drůbeže	
		2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009		2008	2009
Strukturnální ukazatele																
Vstup pracovní síly	AWU/100 ha	2,5	2,5	14,7	14,4	4,1	4,2	1,8	1,8	3,2	3,2	3,0	3,0	AWU/podnik	10,8	11,9
Využívaná zemědělská půda	ha/podnik	223,5	227,5	23,5	23,4	209,6	204,0	192,6	198,7	443,5	453,6	234,3	237,6	ha/podnik	26,0	25,8
z toho - obiloviny	%	61,8	59,1	25,8	27,2	21,5	22,3	6,4	5,5	41,7	42,0	45,4	44,4	%	73,5	78,0
- ostatní polní plodiny	%	24,1	26,9	7,1	8,6	4,1	3,7	1,2	1,3	16,6	16,5	17,5	18,7	%	19,7	13,9
- krmné plodiny	%	12,6	11,8	5,9	5,6	74,4	73,4	92,1	93,0	41,4	40,9	35,5	35,1	%	6,1	7,9
Pronajatá využívaná zem. půda	%	85,7	85,3	68,4	67,2	85,3	83,4	75,0	72,3	90,7	90,2	86,3	85,6	%	22,7	21,9
Počet dobytčích jednotek	DJ/100 ha	21,6	18,9	6,4	8,7	65,1	66,5	43,4	44,3	53,0	54,6	38,4	38,1	DJ/podnik	729,0	734,7
z toho - dojnice	DJ/100 ha	4,3	4,5	0,6	0,0	37,6	37,4	4,3	3,5	19,3	20,1	12,0	12,3	DJ/podnik	0,0	0,0
- ostatní skot	DJ/100 ha	7,4	7,2	4,2	2,3	26,3	28,1	34,8	34,1	22,1	23,2	17,0	17,4	DJ/podnik	0,2	0,3
- ovce a kozy	DJ/100 ha	0,1	0,1	0,0	0,1	0,2	0,2	1,6	3,0	0,2	0,2	0,3	0,4	DJ/podnik	0,1	0,3
- prasata	DJ/100 ha	8,6	6,0	1,6	0,6	0,9	0,8	0,5	0,4	9,6	8,8	7,6	6,2	DJ/podnik	374,1	452,2
- drůbež	DJ/100 ha	1,1	1,2	0,0	0,0	0,1	0,0	1,1	2,1	1,7	2,2	1,3	1,7	DJ/podnik	354,5	281,8
Intenzita chovu přežvýkavců	DJ/ha ¹⁾	0,9	1,0	0,6	0,4	0,9	0,9	0,4	0,4	1,0	1,1	0,8	0,8	DJ/ha	0,2	0,2
Ukazatele standardního výstupu EU																
Celková produkce	Kč/ha	30 543	25 081	75 934	87 068	33 956	28 474	11 762	11 133	32 918	28 963	30 752	26 259	tis. Kč/podnik	16 307	20 462
Produkce rostlinné výroby	Kč/ha	22 968	18 367	72 685	72 014	8 759	7 355	4 718	4 178	15 628	13 057	18 479	15 019	tis. Kč/podnik	632	632
Produkce živočišné výroby	Kč/ha	5 634	4 587	758	2 581	22 881	18 850	5 974	5 703	15 538	13 959	10 456	9 148	tis. Kč/podnik	14 943	18 335
Ostatní produkce	Kč/ha	1 941	2 127	2 491	12 474	2 315	2 269	1 071	1 251	1 752	1 947	1 817	2 092	tis. Kč/podnik	732	1 495
Celkové náklady	Kč/ha	33 919	31 722	70 823	86 625	40 213	36 893	19 024	18 912	39 248	37 887	35 663	33 851	tis. Kč/podnik	17 392	21 740
Výrobní spotřeba	Kč/ha	23 102	20 970	40 372	49 638	26 532	23 838	13 055	12 793	26 446	24 937	24 022	22 262	tis. Kč/podnik	13 984	17 751
Provozní dotace a podpory celkem	Kč/ha	6 955	7 424	16 997	13 383	10 145	9 821	12 817	12 079	8 060	8 290	8 287	8 437	tis. Kč/podnik	327	307
- Top Up a ostatní dotace na výrobu	Kč/ha	3 039	2 833	11 996	8 091	6 317	5 386	8 771	7 253	4 079	3 587	4 325	3 768	tis. Kč/podnik	149	92
- environmentální dotace	Kč/ha	603	605	4 450	5 070	1 862	1 778	3 768	3 870	1 043	1 012	1 220	1 213	tis. Kč/podnik	21	14
- dotace na LFA	Kč/ha	98	63	4	0	2 017	1 433	2 963	1 483	748	458	757	443	tis. Kč/podnik	2	1
- ostatní platby na rozvoj venkova	Kč/ha	75	25	6 084	186	1	19	5	104	12	14	103	30	tis. Kč/podnik	0	2
- dotace na výrobní spotřebu	Kč/ha	645	664	1 449	1 368	533	520	287	318	625	674	605	630	tis. Kč/podnik	78	98
- dotace na externí faktory	Kč/ha	153	146	685	239	146	116	65	86	154	167	149	147	tis. Kč/podnik	21	20
- jednotná platba na plochu	Kč/ha	3 061	3 698	2 867	3 686	3 069	3 694	3 049	3 693	3 063	3 695	3 058	3 695	tis. Kč/podnik	79	96
Daně a poplatky	Kč/ha	421	342	1 065	1 067	260	199	193	167	363	259	375	291	tis. Kč/podnik	62	42
Hrubá příd. hodnota	Kč/ha	13 975	11 193	51 495	49 747	17 309	14 257	11 332	10 252	14 169	12 057	14 642	12 143	tis. Kč/podnik	2 587	2 975
Odpisy	Kč/ha	3 667	3 527	13 370	16 937	3 875	3 940	2 172	2 293	3 001	3 367	3 421	3 526	tis. Kč/podnik	1 035	1 200
Čistá příd. hodnota	Kč/ha	10 307	7 666	38 124	32 809	13 434	10 317	9 160	7 959	11 167	8 690	11 222	8 616	tis. Kč/podnik	1 552	1 776
Mzdové náklady	Kč/ha	5 381	5 367	14 841	16 823	8 610	7 983	2 965	2 720	8 290	7 963	6 647	6 385	tis. Kč/podnik	2 172	2 575
Pachtovné	Kč/ha	1 366	1 442	1 458	1 495	645	592	525	718	997	1 073	1 125	1 194	tis. Kč/podnik	115	118
Nákladové úroky	Kč/ha	403	416	781	1 732	551	541	306	388	514	547	448	483	tis. Kč/podnik	86	96
Dotace investiční	Kč/ha	190	530	1 738	4 608	158	294	99	79	341	393	254	452	tis. Kč/podnik	0	34
Důchod ze zemědělské činnosti	Kč/ha	3 348	972	22 782	17 367	3 786	1 495	5 462	4 212	1 708	-500	3 256	1 007	tis. Kč/podnik	-820	-980
x																
Aktiva celkem	Kč/ha	76 267	77 393	237 530	342 617	91 313	95 104	49 156	52 758	85 105	92 533	80 333	84 825	tis. Kč/podnik	32 456	37 144
Stálá aktiva	Kč/ha	55 036	57 337	178 448	255 971	70 694	74 385	37 643	40 462	62 057	69 737	58 817	63 703	tis. Kč/podnik	24 696	28 034
Oběžná aktiva	Kč/ha	21 231	20 056	59 082	296 426	20 619	20 719	11 514	12 296	23 048	22 796	21 517	21 122	tis. Kč/podnik	7 760	9 110
Vlastní kapitál	Kč/ha	60 626	60 654	188 029	293 224	68 075	73 565	39 041	41 797	62 275	67 913	61 590	65 022	tis. Kč/podnik	25 424	28 068
Cizí zdroje	Kč/ha	15 641	16 739	49 501	49 393	23 239	21 539	10 116	10 961	22 830	24 621	18 743	19 803	tis. Kč/podnik	7 032	9 076
CPH / AWU	tis. Kč/AWU	410,5	307,3	259,2	228,5	325,1	244,5	511,6	445,0	347,1	270,1	374,9	290,1	tis. Kč/AWU	143,7	149,5
Výrobní spotřeba/celková produkce	%	75,64	83,61	53,17	57,01	78,14	83,72	110,99	114,91	80,34	86,10	78,11	84,78	%	85,76	86,75
Obrat celkových aktiv ²⁾	x	0,40	0,32	0,32	0,25	0,37	0,30	0,24	0,21	0,39	0,31	0,38	0,31	x	0,50	0,55
Míra zadluženosti ³⁾	%	20,51	21,63	20,84	14,42	25,45	22,65	20,58	20,78	26,83	26,61	23,33	23,35	%	21,67	24,43
Výnosnost celkového kapitálu ⁴⁾	%	4,39	1,26	9,59	5,07	4,15	1,57	11,11	7,98	2,01	-0,54	4,05	1,19	%	-2,53	-2,64

¹⁾ Intenzita chovu přežvýkavců je kalkulována na hektar krmných plodin.²⁾ Obrat celkových aktiv = celková produkce / aktiva celkem (%)³⁾ Míra zadluženosti = cizí zdroje / aktiva celkem (%)⁴⁾ Výnosnost celkového kapitálu = důchod ze zemědělské činnosti / aktiva celkem (%)

Pramen: Zemědělská účetní datová síť FADN CZ

Zpracoval: J. Špička (ÚZEI)

10.2/04 - Výsledky hospodaření podniků podle třídy ekonomické velikosti

Ukazatel	MJ	Malé a pod středem		Střední		Velké		Největší		Celkem	
		(4 ≤ 16 EVJ)		(16 ≤ 100 EVJ)		(100 ≤ 250 EVJ)		(> 250 EVJ)			
		2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009
Strukturální ukazatele											
Vstup pracovní síly	AWU/100 ha	3,9	4,2	2,2	2,2	2,2	2,1	3,3	3,2	3,0	3,0
Využívaná zemědělská půda	ha/podnik	32,8	34,3	119,3	122,1	471,5	461,3	1 464,7	1 477,0	234,3	237,6
z toho - obiloviny	%	33,3	31,3	41,2	35,6	43,4	41,9	48,3	48,9	45,4	44,4
- ostatní polní plodiny	%	8,0	11,9	12,6	14,2	15,0	16,1	20,5	21,3	17,5	18,7
- krmné plodiny	%	56,9	54,1	44,1	48,5	39,9	39,3	29,7	28,2	35,5	35,1
Pronajatá využívaná zem. půda	%	49,8	52,1	72,9	72,1	84,3	82,5	94,6	93,9	86,3	85,6
Počet dobytčích jednotek	DJ/100 ha	35,9	36,4	26,0	27,4	25,9	27,7	45,0	43,6	38,4	38,1
z toho - dojnice	DJ/100 ha	2,8	2,2	4,8	4,2	7,2	7,0	16,2	16,9	12,0	12,3
- ostatní skot	DJ/100 ha	25,3	24,3	16,9	19,3	14,8	15,2	16,6	16,6	17,0	17,4
- ovce a kozy	DJ/100 ha	2,4	2,8	0,5	0,9	0,2	0,3	0,0	0,0	0,3	0,4
- prasata	DJ/100 ha	3,8	3,5	2,9	2,3	2,8	2,9	10,4	8,3	7,6	6,2
- drůbež	DJ/100 ha	0,1	2,1	0,3	0,4	0,9	2,2	1,7	1,9	1,3	1,7
Intenzita chovu přežvýkavců	DJ/ha ¹⁾	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,6	1,1	1,2	0,8	0,8
Ukazatele standardního výstupu EU											
Celková produkce	Kč/ha	21 040	19 330	21 325	17 864	22 635	19 127	36 350	31 002	30 752	26 259
Produkce rostlinné výroby	Kč/ha	14 853	12 460	15 555	12 226	15 742	12 267	20 334	16 708	18 479	15 019
Produkce živočišné výroby	Kč/ha	5 169	5 018	4 940	4 590	5 718	5 188	13 685	11 784	10 456	9 148
Ostatní produkce	Kč/ha	1 018	1 852	830	1 048	1 175	1 672	2 331	2 509	1 817	2 092
Celkové náklady	Kč/ha	23 118	22 941	23 565	22 748	28 019	26 408	42 224	39 886	35 663	33 851
Výrobní spotřeba	Kč/ha	16 775	16 101	16 566	15 777	18 891	17 650	28 108	25 822	24 022	22 262
Provozní dotace a podpory celkem	Kč/ha	9 529	8 826	9 011	9 327	8 833	8 928	7 820	8 032	8 287	8 437
- Top Up a ostatní dotace na výrobu	Kč/ha	5 637	4 095	5 057	4 607	4 877	4 350	3 847	3 365	4 325	3 768
- environmentální dotace	Kč/ha	2 105	1 748	1 879	2 099	1 695	1 848	828	760	1 220	1 213
- dotace na LFA	Kč/ha	1 496	566	1 268	753	1 103	612	452	304	757	443
- ostatní platby na rozvoj venkova	Kč/ha	93	30	67	48	102	73	115	15	103	30
- dotace na výrobní spotřebu	Kč/ha	379	533	469	456	536	548	684	708	605	630
- dotace na externí faktory	Kč/ha	57	80	192	203	152	115	146	146	149	147
- jednotná platba na plochu	Kč/ha	3 032	3 682	3 036	3 699	3 068	3 693	3 065	3 696	3 058	3 695
Daně a poplatky	Kč/ha	368	304	258	199	287	178	429	341	375	291
Hrubá příd. hodnota	Kč/ha	13 425	11 751	13 513	11 215	12 291	10 228	15 634	12 871	14 642	12 143
Odpisy	Kč/ha	5 388	5 266	3 887	3 687	2 761	2 743	3 220	3 454	3 421	3 526
Čistá příd. hodnota	Kč/ha	8 037	6 485	9 625	7 528	9 529	7 484	12 413	9 417	11 222	8 616
Mzdové náklady	Kč/ha	228	708	1 782	1 880	5 050	4 503	9 102	8 727	6 647	6 385
Pachtovné	Kč/ha	532	623	913	950	970	1 101	1 286	1 349	1 125	1 194
Nákladové úroky	Kč/ha	194	243	417	453	348	410	508	535	448	483
Dotace investiční	Kč/ha	65	166	90	151	125	534	351	553	254	452
Důchod ze zemědělské činnosti	Kč/ha	7 148	5 077	6 603	4 396	3 288	2 004	1 868	-640	3 256	1 007
x											
Aktiva celkem	Kč/ha	89 268	90 372	65 072	65 067	55 011	56 661	89 430	95 986	80 333	84 825
Stálá aktiva	Kč/ha	71 285	72 468	51 102	51 574	40 406	42 275	63 809	70 850	58 817	63 703
Oběžná aktiva	Kč/ha	17 983	17 905	13 970	13 493	14 605	14 387	25 621	25 136	21 517	21 122
Vlastní kapitál	Kč/ha	84 883	81 850	56 276	54 799	40 275	41 418	65 362	71 183	61 590	65 022
Cizí zdroje	Kč/ha	4 385	8 522	8 796	10 267	14 735	15 243	24 068	24 803	18 743	19 803
ČPH / AWU	tis. Kč/AWU	204,5	155,3	429,7	338,9	429,0	353,3	378,7	291,3	374,9	290,1
Výrobní spotřeba/celková produkce	%	79,73	83,30	77,68	88,32	83,46	92,28	77,32	83,29	78,11	84,78
Obrat celkových aktiv ²⁾	x	0,24	0,21	0,33	0,27	0,41	0,34	0,41	0,32	0,38	0,31
Míra zadluženosti ³⁾	%	4,91	9,43	13,52	15,78	26,79	26,90	26,91	25,84	23,33	23,35
Výnosnost celkového kapitálu ⁴⁾	%	8,01	5,62	10,15	6,76	5,98	3,54	2,09	-0,67	4,05	1,19

¹⁾ Intenzita chovu přežvýkavců je kalkulována na hektar krmných plodin.²⁾ Obrat celkových aktiv = celková produkce / aktiva celkem (%)³⁾ Míra zadluženosti = cizí zdroje / aktiva celkem (%)⁴⁾ Výnosnost celkového kapitálu = důchod ze zemědělské činnosti / aktiva celkem (%)

Pramen: Zemědělská účetní datová síť FADN CZ

Zpracoval: J. Špička (ÚZEI)

I I/01 - Rekapitulace výdajů do agrokomplexu ČR podle hlavních směrů podpor (mil. Kč)

Podpory	2009			2010 ^p		
	ČR	EU	celkem	ČR	EU	celkem
Přímé platby	6 334	14 169	20 504	3 687	16 181	19 868
- SAPS	0	13 002	13 002	0	14 297	14 297
- oddělená platba za cukr	0	1 113	1 113	0	1 088	1 088
- oddělená platba za rajčata	0	10	10	0	10	10
- energetické plodiny	0	44	44	0	0	0
- podpora dojnic	0	0	0	0	785	785
- národní doplňkové platby	6 264	0	6 264	3 617	0	3 617
- ostatní komoditní podpory (dotace MZe)	70	0	70	70	0	70
PRV 2007-2013	2 600	9 156	11 756	3 446	11 998	15 445
- osa I	651	1 956	2 607	927	2 780	3 707
- osa II ¹⁾	1 409	5 596	7 005	1 564	6 209	7 774
- platby LFA a NATURA 2000	538	2 150	2 688	560	2 243	2 803
- osa III	496	1 482	1 978	804	2 414	3 218
- osa IV	28	113	141	142	569	711
- osa V	16	9	25	9	26	35
OP Rybářství	4	13	17	43	130	173
Národní podpory rezortu MZe	5 752	0	5 752	5 596	0	5 596
- výdaje MZe (dotace, NV, ostatní)	3 310	0	3 310	3 128	0	3 128
- podpory PGRLF	1 016	0	1 016	826	0	826
- pozemkové úřady	630	0	630	817	0	817
- výdaje ost. institucí rezortu	796	0	796	825	0	825
Národní podpory ost. rezortů	1 878	0	1 878	1 893	0	1 893
- MŽP, MPO, MD	219	0	219	124	0	124
- daňové a podobné úlevy	1 659	0	1 659	1 769	0	1 769
Organizace trhu (SOT)	33	1 872	1 905	94	480	575
- subvence vývozu	0	164	164	0	50	50
- ostatní výdaje v rámci SOT	33	1 708	1 741	94	430	524
Celkem	16 602	25 210	41 813	14 760	28 788	43 548

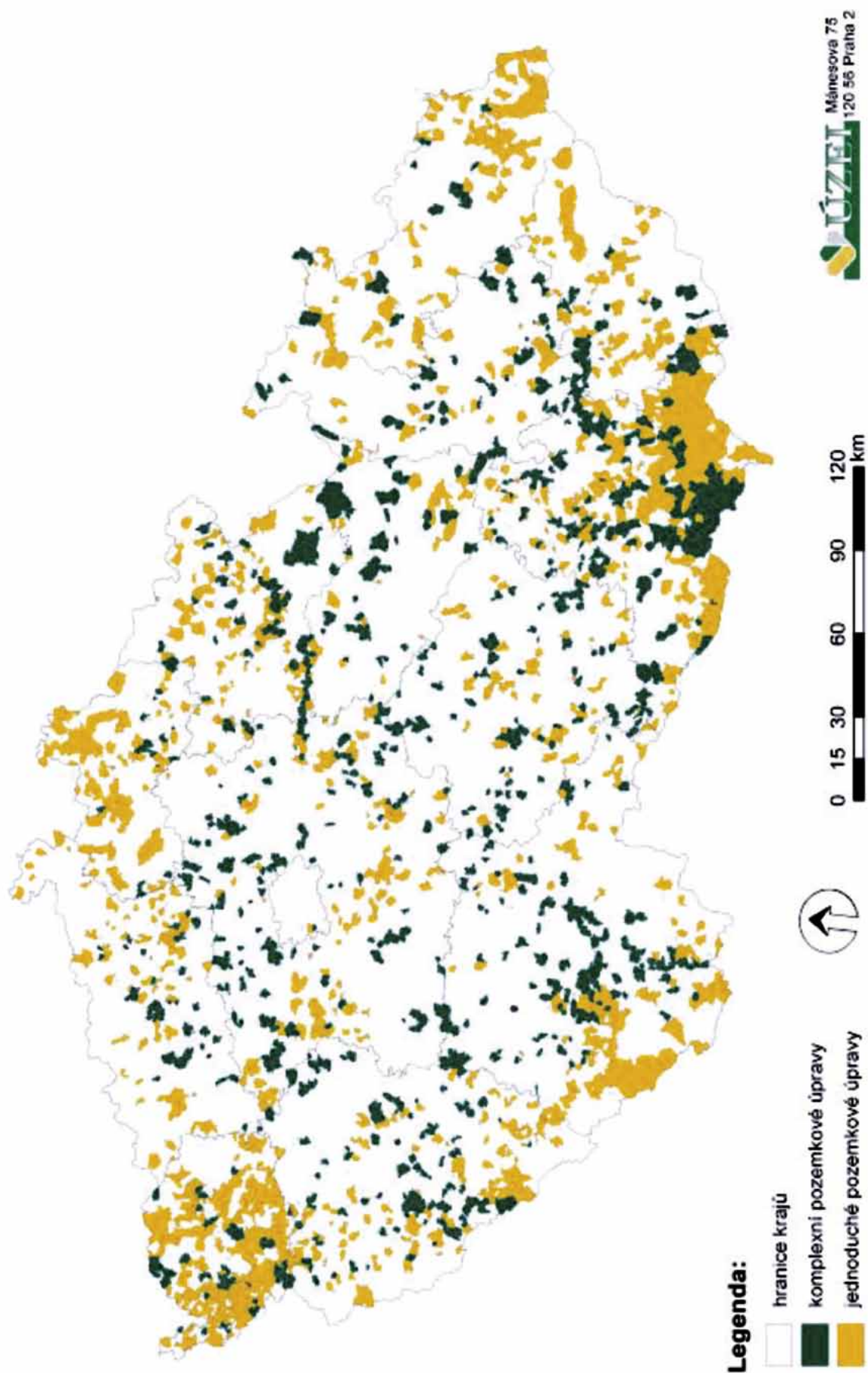
p = předpoklad k 30. 6. 2011.

¹⁾ Včetně opatření HRDP v období 2008-09, hrazené ze zdrojů PRV.

Pramen: podklady MZe; SZIF; PGRLF a další instituce

Zpracoval: T. Doucha (ÚZEI)

M7.1/01 - Dokončené a započaté komplexní a jednoduché pozemkové úpravy (stav k 31. 12. 2010)

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ